АПОКРИФА

diasporiana.org.ua

АПОКРИФА

ПЕРЕКЛАД З АНҐЛІЦЬКОГО.

Видавництво:
THE PROPHETIC LIGHT
929 NOTRE DAME AVENUE
WINNIPEG, MANITOBA, CANADA

PRINTED IN CANADA

1947

ПЕРЕДМОВА

Той першій переклад Апокрифи, Українською Мовою, є взятий з Анґліцької Біблії, видання Американського Бібліїного Товариства, з видавництва Andrus & Judd, Hartford, Vt., 1835. З допомогою Росийскої Біблії, з якої взято Третю Книгу Маккавеєву.

В тім перекладі ужито першій раз замість слова, "Голова" слово, "Розділ," що є більше підхожим до цього значіння. Також є поміщений список книг зо скороченими назвами, як теж при стрічках відносно деяких слів, є доданий відсилач, що стає помічним в відшукуванню подібних речень.

В Другій Книзі Ездри, під деякими стрічками є поміщений додаток, К. і Ю. Лі, для пояснень деяких неясних уступів.

Усе те, є зроблено знайкращим бажаням й поможности чистоти мови. А за поміч в цім ділі; нехай шановні читачі зложать хвалу з подякою Всевишньому Богу й Отцеві, бо це Йому належиться честь й слава, з Його любим Сином, а нашим Спасителем й Господом Ісусом Христом, від всі любячих тепер і на вічні віки.

С. М.

Спис Апокрифічних Книг, зо скороченим відсилачем.

Назва книг	Скор.	Роз.	Назва книг	Скор.	Роз.
Перша Ездри	1 Ед.	9	Пісня Троїх Святих Дітей	П. Д.	1
Друга Ездри	2 Ед.	16	Сусанни	Сн.	1
Товита	Тв.	14	Вил й Дракон	В. Д.	1
Юдити	Ют.	16	Молитва Манасії	М. М.	1
Естери	Ет.	7	Перша Маккавеєва	1 Мк.	16
Мудрости Соломонової	Мд.	29	Друга Маккавеєва	2 Мк.	15
Ісуса Сирахії	Ср.	51	Третя Маккавеєва	3 Мк.	7
Варуха	Вр.	6			

Коли в якій книзі є однакові слова, то букви, Тк., — значать, та книга.

ПЕРША КНИГА ЕЗДРИ

Розділ 1

ТА *Йосія справляв пасху в Єрусалимі свому Господеві, і жертвував ягня пасхальне чотирнайцятого дня першого місяця, *2 Хр. 35: 1.

2. поставивши священників по їх чергах в домі Господнім, одягнених по святочному.

3. І промовив до Левітів святих слуг Ізраїлевих: осьвятіть себе Господеві, щоб поставити святий ковчег в храмі, *що його збудував Соломон син Давидів. *1 Цр. 6: 1.

4. Не треба вам буде його носити на плечах: тепер служіть Господеві Богові вашому й дбайте про Його нарід Ізраїля, і впорядкуйтесь по родах ваших й по поколінях ваших,

5. по припису Давида *царя Ізраїльського й по приказі його сина Соломона, щоб стояти в святині по родинах Левітів, служачи перед братами вашими синами Ізраїлевими, *1 Хр. 23: 24.

6. жертвуйте ягня пасхальне, та наготовте жертівне про братів ваших, і так справляйте пасху по заповіді Господній даний *Мойсеєві. *Вх. 12: 3.

7. І дав Йосія про нарід, що був там трийцять тисяч ягнят та козлів й три тисячі телят з царського майна, як був обіцяв священникам й Левітам.

8. А Хелкія, Захарія і Сіелус управителі храму, дали священникам на пасху дві тисячі шістсот овец і триста телят.

9. А Єхонія, Саммей і його брат Натанаїл, і Асавія і Охіїл і Йорам, тисячоначальники дали Левітам на пасху пять тисяч овець й сімсот телят.

10. І коли це збувалося, то священники і Левіти стояли (прилично) по своїх родах й попоколінях держачи чемно опрісночний хліб перед людьми,

11. щоб приносити жертви Господеві по приписах книги *Мойсеєвої: Це чинили вони ранком. *2 Хр. 35: 12.

12. І спекли ягня пасхальне на огні по постанові, а жертовне зварили в мідяних кітлах з пахощами й віднесли усьому народові.

13. А потім варили про себе і священникам братам своїм синам Ароновим.

14. Бо священники поралися при жиру (товщу) аж

до ночі, тим то Левіти приготовляли собі й священникам синам Ароновим.

15. Святі-співці, сини Асафові були на своїх місцях, по постанові Давида й Асафа, й Захарії, й Єдитуна, що був царським представником.

16. Також воротарям, що при кожних воротах не дозволено було покидати їм призначеної служби, бо їх братти Левіти приготовляли для них.

17. Так виконано того дня усе, що треба було для жертвування Господеві, при справляню пасхи.

18. І принесено цілопалення на жертівнику Господнім по наказу царя Йосії.

19. Так, то сини Ізраїлеві, що були там справляли в той час пасху й свято опрісноків в сімох днях.

20. Бо не справляно такої пасхи в Ізраїлі від часів пророка Самуїла.

21. Із усіх царів Ізраїльських, ані оден не справляв такої пасхи, яку справляв Йосія, та священники, Левіти, і Жиди з усіма Ізраїлітянами, що тоді мешкали в Єрусалимі.

22. В вісімнайцятім році правління Йосії справляно цю пасху.

23. І діла Йосії були справедливі перед Господом, від серця повного побожности.

24. А що збулося в його часі, описано в попередніх літописах, та про тих, що грішили й поступали лукаво проти Господа понад всі народи й царства, і як вони тяжко Його смутили, так, що слова Господні повстали проти Ізраїля.

25. І *сталося по тих всіх діянях Йосії, що Фараон цар Єгипетський пішов війною на Кархамис при Єфраті: і Йосія вийшов йому на зустріч. *2 Хр. 35: 20.

26. Та цар Єгипетський післав сказати йому: Що мені до тебе, царю Юдейський?

27. Не проти тебе посланий я від Господа Бога: моя війна є на Єфраті, а тепер Господь є зо мною й побуджує мене до поспіху: отож відступись від мене і не протився Господеві.

28. Але Йосія не відвернув своєї карити, а рішився воювати з ним, не зважав на слова пророка Єремії сказані устами Господніми.

29. І виступив з ним до бою на полі миґіддо, й вийшли князі проти царя Йосії,

30. Тоді каже цар до своїх слуг, винесіть мене з поля бою, бо я дуже ослаб. І зараз забрали його слуги з поля битви.

31. І пересів він на свою другу кариту, а повернувши

до Єрусалиму помер, й був похований в гробниці своїх батьків.

32. І плакали по Йосії по всій Юдеї, оплакував Йосію пророк Єремія і начальники з жінками, оплакували його до цього дня. Це передано на завжди усьому народові Ізраїльському.

33. Це записано в літописі царів Юдейських: усе те, що вчинив Йосія, його слава і його розуміння в законі Господнім, і попередні його діла й тепер оповідані, описані в книзі царів Ізраїльських й Юдейських.

34. *Нарід же взяв Йоахаза сина Йосіїного, й поставили царем замість Йосії батька його, як було йому двайцять три рокі.

*2 Цр. 25: 30.

35. І він царював в Юдеї й Єрусалимі три місяці, та скинув його цар Єгипетський з царювання в Єрусалимі.

36. А на край наложив податок, сто талантів срібла й оден талант золота.

37. І призначив цар Єгипетський його брата Йоакима, царем над Юдеєю й Єрусалимом.

38. Він звязав (обовязком) Йоакима і знатних, а його брата Заракиса схопивши і вивів з Єгипту.

39. Двайцять пять років було *Йоакимові, як став царем над Юдеєю й Єрусалимом, і чинив він зло перед Господом. *2 Хр. 36: 5.

40. Отож проти нього виступив Навуходонозор цар Вавилонський, закував його в мідяні кайдани і відвів в Вавилон.

41. І взяв теж Навуходонозор деякі посуди Господні, та відніс й поставив їх в свої каплиці в Вавилоні.

42. Оповідання про нього, (Йоакима), про його розворот й гидоти, записано в літописах царських.

43. І став царем Єхонія його син замість батька свого, маючи вісімнайцять літ.

44. І царював в Єрусалимі три місяці й десять днів, *та чинив невгодне перед Господом. *2 Хр. 36: 9.

45. Через рік післав (по нього) Навуходонозор і відвів у Вавилон разом з святими посудами Господніми,

46. поставивши Седекію царем над Юдеєю й Єрусалимом, як йому було двайцять оден рік і царював він одинайцять років.

47. І чинив він невгодне перед Господом, не зважаючи на слова, що говорив йому пророк Єремія з уст Господніх.

48. Відтак цар Навуходонозор присилував його поклястись іменям Господнім, він жеж зломав присягу й збунтовавшись вчинив то-

гою свою шию й своє серце, переступивши закони Господа Бога Ізраїлевого.

49. Також правителі народу й священники поступали проти-законно, перевищаючи усі гидоти всіх поган, й опоганили осьвячений храм Господній в Єрусалимі.

50. Отже, Бог батьків їх посилав Своїх посланців накликував їх навернутись; бо Він їх щадив, а також Свою оселю (Єрусалим):

51. Та вони насміхались з Його посланців: в той час, як Господь до них говорив, то вони глузували з Його пророків,

52. аж доки Він не розгнівався на Свій нарід за їх велику безбожність, і приказав царям Халдейським повстати проти них.

53. А ті повбивали їх молодиків мечом, навідь навколо їх святого храму, й не щадили молодика, ні дівчини, старого ані дитяти зміж них, бо всіх віддано їм до рук.

54. І забрали вони всі посудини Господні малі й великі з посудинами ковчегу Господнього, і царські скарби перенесли до Вавилону.

55. А дім Господній спалили й зруйновали стіни Єрусалимські, а всі його вежі підпалили огнем,

56. й усе величне його знищили обернувши в нічо, а людей, що не повбивано позабирали до Вавилону.

57. І були вони його невільниками і його синам, аж до правління Персів, щоб справдилося слово *Господне сказане устами Єремії: *Єр. 25: 10 і 29: 10.

58. Доки земля не відпразнує своїх субіт, — в часі запустіння, вона відпочиватиме до виповнення сімдесять років.

Розділ 2

В ПЕРШІМ році *Кира царя Перського, щоб слово Господне справдилось, як Він обіцяв устами Єремії;

*2 Хр. 36: 22; Ед. 1: 1.

2. Господь взбудив духа в Кира царя Перського й він звелів проголосити по всьому свойому царстві словом й письмом.

3. Кажучи: "Так говорить Кир цар Перський. Господь Ізраїльській, — Господь Всевишній поставив мене царем світу,

4. й звелів мені збудовати Йому дім в Єрусалимі, що в Юдеї.

5. Отож, хто між вами є з Його народу, нехай його Господь буде з ним і нехай іде до Єрусалиму що в Юдеї, і будує дім Господу Ізраїлему, бо Він є Господь, що живе в Єрусалимі.

6. Хто ж перебуває там на

місцях та є їх сусідами, нехай допомагають їм золотом і сріблом, —

7. дарунками коней, худоби і чим іншим, що приобіцяє на храм Господній в Єрусалимі."

8. Тоді повставали голови над всіми поколінями Юдиними і Веняминовими, також священники й Левіти і всі в кім Господь розбудив духа, щоб іти будувати дім Господній в Єрусалимі,

9. а ті, що мешкали навколо них помагали їм сріблом й золотом, кіньми, худобою й різними добродійними дарунками в великій скількости, чий розум був до цього зворушений.

10. А цар Кир виніс святі посуди, що їх Навуходоносор забрав був з Єрусалиму, й поставив в своїй ідолській божниці.

11. Їх виніс Кир цар Перський, і передав їх Мітрадатови своїому скарбникови, —

12. а ним вони були передані Санавасарови князеві Юдейському.

13. А це було їх число: тисяч кухлів золотих й тисяч срібних, кадильниць срібних двайцять девять, чаш золотих трийцять, срібних два тисячі чотириста десять, й тисяча інших посудин.

14. Всіх посудин золотих й срібних, які були винесені, було пять тисяч чотириста шістдесят девять.

15. Це було принесено Санавасаром зневолі Вавилонської назад до Єрусалиму.

16. Та в часі панування Артаксеркса царя Перського, писали до нього Белемус, й Митридат і Табилий, та Ратим, Беелтим і Самелій писар, й інші, що годились з ними, за мешкавші Самарію й інші міста, таке письмо:

17. Цареві Артаксерксові панові нашому, твої слуги Ратим історик, й Самелій писар, й решта радні і судді, що в Кіле-Сирії і Фінікії.

18. Нехай буде відоме від нині, панові цареви, що вийшовші від вас до нас Юдеї прибули до Єрусалиму в те не спокійне й бунтівниче місто, будують торгове місце, й поправлють його стіни і кладуть основу під храм.

19. Отже, як те місто буде відбудоване і стіни його скінчені, то не лиш, що незгодяться платити податків, але ще збунтуються проти царів.

20. І як зачато вже будувати храм, то ми рішили не занедбувати цього,

21. а повідомити Добродія царя, чи не булоб добре тобі заглянути в книги твоїх батьків.

22. І ти найдеш там написане що до цього, і зрозумієш: що те місто було во-

рохобне, та непокоїло царів й міста,

23. а Юдеї були бунтівниками, що завжди підіймали в нім війни, стої причини воно було знищене.

24. Так тепер ми доносимо тобі Добродію царю, що коли знову збудують те місто і його стіни, — то для тебе небуде переходу в Кіле-Сирію й Фінікію.

25. Тоді цар відписав Ратимови історикови, та Белтетмусови і писареві Самелеєви, й згідливих з ними перебуваючи в Самарії і Сирії і Фінікії таке:

26. "Я вашого листа висланого мені перечитав; й приказав старанно пошукати: отже знайдено, що це місто віддавна підіймалося проти царів,

27. а люди в нім підіймали ворожнечі і війни, та що могутні і завзяті царі були в Єрусалимі, які володіли й побирали данину з Кіле-Сирії і Фінікії.

28. Отож, я тепер приказав тим людям перестати будувати те місто і уважати, щоб нічого більше не було роблено,

29. а ті ледачі робітники, щоб дальше не успівали (в ділі) на шкоду царям."

30. По причитаню листа від царя Артаксеркса, Ратим і Самелій писар і всі, що згідливі з ними поспішно відправились до Єрусалиму з кінницею й многотою озброєного люду, та зачали здержувати будівничих. І спинили будовання храму Єрусалимського аж до другого року панування Дарія царя Перського.

Розділ 3

КОЛИ за царював Дарій, він справляв своїм підданим й домашнім, та всім князям Мідьо-Перзії велику гостину,

2. й всім намісникам, військовим начальникам, правителям підданих йому країн, від Індії до Єтийопії, сто двайцять й сімох країн.

3. Вони їли й пили, — із задоволенням розійшлися: тоді Дарій пішов в свою спальню й спав, та незабаром пробудився.

4. Водгочасно три юнаки, що були насторожі при цареві промовили оден одному.

5. Нехай кожний знас скаже загадку, же що є найсильнійше? І чия загадка буде найрозумнійша, того цар Дарій нагородить великими дарунками й великою нагородою перемоги.

6. Буде вдягатись в багряницю (дорога одіж), пити з золотих посудин, спати на золотім ліжку, і їздити каритою запряжену кіньми в золоту упряж, носитиме на голові повязку з висону,

а на шиї дорогий ланцюх,
7. і сидітиме він побіч царя Дарія за свою мудрість, та назветься його свояком.
8. Тоді кожний написав свою загадку, і запечатавши поклали під заголовок царя Дарії, кажучи:
9. коли цар встане, то подадуть йому ці записки й заким признає цар і трьох князів Перських, що його загадка є наймудрійша, цьому буде дане першенство, як призначено.
10. Перший написав: вино є найсильнійше.
11. Другий написав: цар є найсильнійший.
12. Третий написав: жінка є найсильнійша, а понад усе правда перемагає.
13. Коли ж цар встав, то подали йому ці записки і він прочитав їх.
14. І послав скликати всіх князів Перських і Мидійських, намісників, воєводів, начальників і радників,
15. й посідали в царській нарадній палаті, було прочитано перед ними написане.
16. І сказав (цар), покликати цих молодиків, нехай вони пояснять свої загадки: отже покликані ввійшли.
17. Він промовив до них: поясніть нам написане. — Перший зачав, що писав про силу вина: і сказав таке.
18. О, мужі! яке сильне є вино, воно запоморочує розум всім людям, що його пють,
19. воно зрівнює розум царя й сироти, невільника й вільного, вбогого й багатого одним розумом:
20. і обертає теж кожну думку в радість й веселисть, так, що чоловік не тямить жадного горя ні довгу:
21. і робить кожне серце багатим, так що чоловік недумає про царя ні про наміска, бо воно заставляє говорити про свої таланти (знання).
22. А коли понапиваються, то забувають про товариську й братську приязнь, і за дрібницю хапають за мечі,
23. а як витверезяться від вина, — то не тямлять, же що робили.
24. О, мужі! — чи не вино є найсильнійше, що змушує це чинити? І сказавши це втих.

Розділ 4

ТОДІ другий, що сказав був про силу царя, почав говорити.
2. О, мужі! чи не сильні є люди, що правлять землею, морем і всім, що є у них?
3. Та цар переважає їх й панує над ними, та приказує їм і всім його приказам вони повинуються.
4. Якщо він прикаже їм

почати між собою війну, вони це роблять: наколи пішле їх проти ворогів вони ідуть розвалюють гори, мури й замки,

5. вони вбивають і їх вбивають, та не переступляють слова царського, коли переможуть, то приносять цареві усю добичу й все інше.

6. Також і ці, що не є воякáми й не мають нічого з війнами лиш управляють землю, як зберуть посів, то приносять цареві і силують одні одних платити йому податок.

7. І він оден, як скаже забити, — то забють, а як скаже пощадити, — то пощадять; прикаже вибити, — вибють,

8. звелить пустошити — то пустошать, а прикаже будувати — то будують,

9. коли прикаже зрубати, — то зрубають, а як скаже насаджувати, — насаджують;

10. так, що всі люди й військо йому повинуються: крім того він лежить собі, їст, пє і спочиває,

11. а вони сторожать навколо нього, не можучи відійти для своєї потреби, ані вчім небудь йому спротивитись.

12. О, мужі! якже неможе бути цар сильнійший над усіх, коли так повинуються йому? З тим перестав.

13. Відтак третий, що казав про жінки й правду (це був Зоровавель), почав говорити,

14. О, мужі! чи не великий цар, або багато з людей, чи не сильне є вино? — А хто старшує й править ними, — чи не жінки?

15. Жінки родили царя й всіх людей, що володіють морем і землею, —

16. від них теж родились і вони вигодували тих, що садять виноград з якого виробляють вино,

17. вони теж виробляють одежі про людей, та доставляють людям прикраси і без жінок не може бути людей.

18. Хочби чоловіки зібрали золота, срібла й інших дорогоцінностей, а як побачать гарну і вродливу жінку, —

19. то всьо покидають і роззявивши уста вдивляються в неї, — і всі більше до неї липнуть ніж до золота, срібла, або до інших дорогоцінностей, які небулиб.

20. Чоловік лишає рідного батька, що його вигодував й рідні сторони і пристає до своєї жінки,

21. він збуває своє життя зо своєю жінкою, не памятає батька ні матері ані своєї країни.

22. З цього повинні ви пізнати, що жінки мають старшування (владу) над

вами. Чи ви не трудитесь, чи не дбаєте, а все (придбане) віддаєте жінкам.

23. От чоловік бере свій меч і пускається на рабунок і крадіж, готов плавати по морі й ріках,

24. стрічає лева, й в темряві скитається; як удасться йому вкрасти, вхопити і ограбити він усе приносить до своєї любої.

25. Тому чоловік любить більше свою жінку ніж батька й матір.

26. Багато (чоловіків) зійшли зрозуму задля жінок, і стали через них рабами,

27. багато теж згинуло, зійшли з (прямої) дороги й згрішили через жінок.

28. Чи тепер неповірите мені? Чи не великий є цар владою своєю? Чи небоються всі країни його доторкнутись?

29. Отже, я ж бачив його, й Апамину царську наліжницю, дочку славного Вартака, що сиділа правобіч царя,

30. і здіймала корону з царської голови, та вкладала собі на голову, а лівою рукою била царя по щоці.

31. А при всім тім, цар з розявленим ротом дивився на неї; якщо вона засміється, — то він теж сміється, але як вона розсердиться на нього, — то цар змякне (леститься) її, щоб вона з ним померилась.

32. О, мужі! якжеж не є сильні жінки, коли таке чинять?

33. Тоді цар й князі поглянули на себе, а він почав говорити про правду.

34. О, мужі! чи не сильні жінки? Велика земля і небо високо, а сонце швидке в своїому бігу, бо воно в оден день оббігає круг неба й назад вертає на своє місце.

35. Чи не великий той, хто це створив? — Так теж великою є правда і сильнійша від усього.

36. Вся земля покликує до правди і небо благословить її, а всі діла тремтять й трясуться перед нею, — І нема в ній неправди.

37. Вино лукаве, цар лукавий, жінки лукаві і всі діти людські й всі їхні діла такії, бо нема в них правди, в свої неправді вони загинуть.

38. А правда перебуває сильною на завжди, вона живе й перемагає на вічні віки.

39. В ній нема вважання на особи, або різниці, — а чинить те, щоє справедливе, й здержує від всякої несправедливости й лукавства, і всі люди одобряють її діла.

40. Ані в їй судді нема нічого не справедливого: — вона є сила, — царство, — власть і величність всіх

віків: благословенний Бог правди.

41. Стим перестав він говорити. А всі люди заголосили кажучи: — Велика є правда і сильнійша понад усе.

42. Тоді цар сказав до нього,— проси чого хочеш, більше ніж написано й я дам тобі, бо ти показався мудрійшим, отож будеш сидіти при мені й будеш зватися моїм родичем.

43. Та він сказав цареві, пригадай свою обітницю, яку ти обіцяв того дня, коли приняв твоє царство, що збудуєш Єрусалим,

44. і відішлеш всі посуди, забрані з Єрусалиму, котрі Кир відділив тоді, як обіцяв знищити Вавилон, щоби вислати їх знову туди.

45. А ти також обіцяв збудувати храм, якій спалили Едумії, коли Юдея була спустошена Халдеями.

46. Так тепер Добродію царю, те саме прощо я хотів просити тебе й що я бажаю від тебе, і в тім є твоя щирість: щоб ти виконав ту обітницю, яку ти висказав твоїми устами обіцюючи небесному Цареві.

47. Тоді цар Дарій встав й поцілував його, і написав йому листи до всіх скарбників, поручників, начальників й намісників, щоби вони безпечно перепустили його і всіх з ним, що ідуть будувати Єрусалим.

48. Також написав він листи до начальників в Кіле-Сирії й Фінікії, й находячимся на Ливані, щоб привозили кедри з Ливану до Єрусалиму, та щоби помагали йому будувати місто.

49. До того ще писав, про волю для всіх Юдеїв, що вийшли з його царства в Юдею, аби ніхто з правлячих поручників, начальників, намісників і скарбників не приходив до їх дверей.

50. І щоби вся країна в якій вони володіють була вільна від данини, а Ідумії, щоб віддали Юдейські села, які вони держать,

51. також мають давати на будову храму річно двайцять талантів, доки не буде збудований,

52. а ще десять талантів річно, на піддержання цілопалень щоденних на жертівнику, зверх сімнайцять по приписах.

53. А всім тим, що вийшли з Вавилону будувати місто, мають мати повну свободу, як вони, так їх потомство й всі священники, що пішли.

54. Також писав про піддержку (платню), і про священничі одежі в яких вони служать,

55. так само про платню Левітів, щоб їм давати аж до дня, коли храм буде

скінчений й Єрусалим збудований,

56. він приказав давати також піддержку і платню тим, що стережуть місто.

57. І відіслав він всі посуди з Вавилону, що Кир був відділив, й усе, що Кир казав був зробити, він приказав виповнити і післати до Єрусалиму.

58. Якжеж вийшов той юнак (Зоровавель, від царя) він підвів своє обличча до неба проти Єрусалиму, й прославляв Царя небесного,

59. І сказав: "від Тебе перемога, від Тебе мудрість, й Твоя слава, й я Твій слуга.

60. Благословенний Ти, що дався мені мудрість, за це я дякую Тобі, о, Господи Боже батьків наших."

61. І взявши листи він відійшов, а прийшовши до Вавилону, сказав всім своїм братам.

62. І вони дякували Богові батьків своїх за те, що Він дав їм визвоління і свободу,

63. іти будувати Єрусалим і храм, на якім було назване Його імя; І втішались вони змузикою й веселились сім днів.

Розділ 5

ПОТІМ же були вибрані настоятелі з родин по поколінях, щоб іти зо своїми жінками, з синами й дочками, зо своїми слугами й служницями, із їх майном.

2. Дарій же післав з ними тисяч кінноти, аби допровадити їх безпечно до Єрусалиму, змузикою, зтимпанами й трубами.

3. І всі їх брати веселились, що цар дозволив їм іти разом.

4. Ось це імена мужів, що ішли по їхніх родах, з поміж своїх поколінь по старшині.

5. Священники сини Финесові, сини Аронові: Ісус син Йоседків, сина Сараєвого, й Йоаким син Зоровавелів сина Салатеїлового, з дому Давидового, з роду Фаресовго з покоління Юдиного,

6. що говорив мудру загадку перед Перським царем Дарійом, в другім році його правління в місяці Нисані, якій є першим місяцьом.

7. А це ті Жиди, що вийшли зневолі де вони перебували, як чужинці, котрих Навуходонозор цар Вавилонський забрав до Вавилону.

8. Вони вернулись в Єрусалим й в інші міста Юдейські, кожний в своє місто, прийшовші зо Зоровавельом і Ісусом, Неємією, Захарійом, Реесайом, Єненійом, Мардохейом, Веелсаром, Асфаресом, Реелійом, Роїмом і Бааном їх провідниками.

9. А число людей з їх начальниками; синів Фересо-

вих два тисячі сімдесять два; синів Сафатових чотириста сімдесять два;

10. синів Аресових сімсот пятдесят шість;

11. синів Паат-Моавових два тисячі вісімсот дванайцять;

12. синів Єламових тисяча двасто пятдесят чотири; синів Заттуйових девятьсот сорок пять; синів Хорвейєвих сімсот пять; синів Ванійових шістьсот сорок вісім;

13. синів Бебайових шістьсот двайцять три; синів Садасових три тисячі двасто двайцять два;

14. синів Адоникомових шістьсот шістдесят сім; синів Вагойових два тисячі шістьсот шість; синів Аданових чотириста пятдесят чотири;

15. синів Атирових (від Езекиї) девядесять два; синів Келанових й Азетових шістдесят сім; синів Азарових чотириста трийцять два;

16. синів Ананових сто оден; синів Аромових трийцять два; синів Вассайових триста двайцять три; синів Асефурових сто два:

17. синів Метерусових три тисячі й пять: синів Бетломових сто двайцять три:

18. Тих, що з Нетофи пятдесят пять; з Анатоту сто пятдесят вісім: з Бетасмону сорок два;

19. з Кіріятиру двайцять пять: з Кафиру і Бероту сімсот сорок три; з Пирі сімсот;

20. з Хадисеїв й Аммидів чотириста двайцять два: з Кіриму і Габдису шістьсот двайцять оден:

21. з Макалону сто двайцять два; з Бетолії пятдесят два; синів Нефисових сто пятдесят шість:

22. синів Каламолалових й Онисових сімсот двайцять пять; синів Єрехових двасто сорок пять:

23. синів Санаасових три тисячі триста трийцять:

24. Священників, синів Єддувих сина Ісусового, зо синами Санасибовими девятьсот сімдесять два: синів Мерутових, тисяча пятдесят два;

25. синів Фассорових тисяча сорок сім: синів Харомових тисяча сімнайцять.

26. Левітів, синів Ісусових, й Кадмаїлових, й Баннових, й Суддєвих сімдесять чотири.

27. Святих-співців, синів Асафових сто двайцять вісім.

28. Воротарів, синів Салумових, синів Яталових, синів Талманових, синів Дакувових, синів Атитових, синів Самійових, всіх сто трийцять девять,

29. Слуг при храмі; синів Ісавових, синів Асифових, синів Табатових, синів Керасових, синів Судових, си-

нів Фалейових, синів Лаванових, синів Грабових;

30. синів Акудових, синів Утових, синів Китавих, синів Агабових, синів Сувиїних, синів Ананових, синів Катабових, синів Геддурових:

31. синів Аїрових, синів Десанових, синів Ноєвових, синів Хасевових, синів Газерових, синів Озіїних, синів Финойових, синів Асорових, синів Бастайових, синів Асанових, синів Манових, синів Нафасових, синів Акуфових, синів Ахивових, синів Асурових, синів Фаракемових, синів Басалотових,

32. синів Меедових, синів Кутових, синів Харейових, синів Харкусових, синів Асерерових, синів Томайових, синів Наситових, синів Атефових,

33. синів слуг Соломонових: синів Азапьонових, синів Фарирових, синів Єїліних, синів Лозонових, синів Ісдаїлових, синів Сафетових,

34. синів Агіїних, синів Факаретових, синів Сабіїних, синів Саротових, синів Масейових, синів Гариних, синів Аддусових, синів Сувиних, синів Аферрових, синів Бародових, синів Сабатових, синів Алломових,

35. Всіх слуг при храмі і синів слуг Соломонових, було триста сімдесять два,

36. Прибувші з Термелета й Телєрса: провідник їх Харааталан і Аалар,

37. Та вони немогли виказатись своїм родом, ані племенем, що вони від Ізраїля: синів Ладанових, синів Баєнанових, синів Некоданових, шістьсот пятдесят два.

38. А з священників, що занимали священничу службу, а всписі не найдені; сини Обдії, сини Аккозові, сини Аддусові, що одружився з Авгією, з дочок Берзелових і названий його імям.

39. І коли при розшукованню їх роду не найдено в списі, то їх вилучено від священьства.

40. Неємія й Аттарія сказали їм, щоб вони не брали участи в святім, доки не настане архиєрей (великій священник), вдягнений в урім і туммім (світло і досконаліть).

41. Отже всіх Ізраїлітян від дванайцять літ й висше, крім слуг й служниць було сорок тисяч триста шістдесят:

42. А їх слуг і служниць було сім тисяч триста сорок сім; співаків і співачок двасто сорок пять.

43. Чотириста трийцять пять верблюдів, сім тисяч трийцять шість коней, двасто сорок пять мулів, пять тисяч пятьсот двайцять пять підяремної худоби.

44. Декотрі з родинних начальників, коли прийшли до храму Божого в Єрусалимі, то зобовязались поставити той дім на його місци, по свої силі,

45. і дали до храмового скарбу на будову тисячу мин золота, пять тисяч мин срібла і сто священничих одежів.

46. Отож, священники і Левіти, та деякі з людей поселились в Єрусалимі і його околиці, а співаки і воротарі, та всі Ізраїлітяне по своїх селах.

47. Коли ж настав семий місяць, й сини Ізраїлеві вже були кожен на своїм займищі, то зібрались вони згідно разом на відкрите місце при перших воротах на сході.

48. Тоді став Ісус Йосиденко і священники його братти; та Зоровавель Салатієнко і його братти, й спорудили жертівник Богові Ізраїлевому,

49. щоби приносити на нім цілопалення, по приписах, як зазначено в книзі Мойсеєвий, *чоловіка Божого.

*Ед. 3:2.

50. І зібрались до них (люди) з чужих народів тої землі, та вони збудовали жертівника на його місці, тому що всі народи землі були їх ворогами й їх тіснили: та вони приносили жертви в призначений час і цілопалення Господеві ранішне і вечірне.

51. Також справляли празник кучок, як приписано в книзі і жертвували що дня жертви, як годилось,

52. а опісля безперестанні приноси і жертви субот й ново-місяців, і всіх святочних празників.

53. І всі ті, що зробили перед Богом обітниці, почали приносити Богові жертви від першого дня сьомого місяця, хоч храм небув ще збудований.

54. І давали вони гроші каміно-тесам й теслям, — їжу й напиток з утіхою,

55. а Сидонянам і Тирянам подавали вози, щоби вони звозили кедрове дерево з Ливану, яке мали доставляти сплавами до пристані Йопійської, понаказі даний їм Киром царем Перським.

56. А на другий рік другого місяця, поприході до храму Божого в Єрусалимі, Зоровавель Салатаїленко, й Ісус Йосиденко і їх братти, й священники, й Левіти і всі прибувші з неволі до Єрусалиму:

57. поклали основу дому Божого першого дня другого місяця й другого року, по їх приході в Юдею і Єрусалим.

58. І призначили вони Левітів від двайцять літ для робіт Господніх: тоді став

Ісус, його сини і братти, й Кадмиїл його брат і сини Мадіябунові, і сини Йодавові сина Іліядунового з синами і братами, а всі Левіти однодушно побуджовали до чину в домі Господнім. Отже, будівничі збудували храм Господній.

59. І стали священники одягнені в їхні ризи, змузикальними приладами із трубами, а Левіти сини Асафові з цимбалами,

60. співаючи сподякою й славлячи Господа, по постанові Давида царя Ізраїльського,

61. й голосно співали про славу Господню, що Його ласка і слава є на віки над всім Ізраїльом.

62. А увесь нарід трубів, й викликував голосно прославляючи Господа за здвигненя дому Господнього.

63. Також священники, Левіти й начальники родин, старці, котрі бачили давнійший храм, *прийшли тепер на збудованнн цього з плачом і великим голосінням, *Ед. 3: 12, 13.

64. багато зних з трубами із радісними гучними викликуваннми,

65. та голосу труб не можна було чути, з причини народнього плачу, й задля сильного голосіння зібраних, так що чути було їх далеко.

66. Якжеж почули вороги покоління Юдиного і Винямінового, то прийшли подивитись, що це значить той трубний звук?

67. І дізнались, що вирнувші з неволі будують храм *Господу Богу Ізраїлевому. *Ед. 4: 1.

68. Отже, прийшли до Зоровавеля й Ісуса, та до старших в народі, кажучи їм: будемо й ми разом з вами будувати.

69. Бо і ми, так як ви, повинуємось вашому Господеві, й жертвуємо Йому від днів Асбазарета царя Ассирійського, який пересилив нас тут.

70. Тоді Зоровавель й Ісус, і правителі народу Ізраїльського сказали їм; не вам бо з нами будувати дім Господеві Богу нашому,

71. ми самі збудуємо його Господеві Ізраїлевому, так, як приказав нам Кир цар Перський.

72. Та народи тої землі нападали на мешканців Юдейських, й докучаням перешкаджали їм в будованю,

73. а своїми тайними намовами приводили людей до смутку і перешкаджали в викінчіню будови через всі часи царя Кира; отже здержали будованя на два роки, до панування Дарії.

Розділ 6

В ДРУГІМ році царювання Дарії, *Агей і Захарій Аддовієнко пророки, пророкували Юдеям в Юдеї й Єрусалимі в іменні Господа Бога Ізраїлевого, — Якій був над ними. *Аг. 1:1; Ед. 5:1.

2. Тоді стали Зоровавель Салатієнко, й Ісус Йосиденко і почали будовати дім Господний в *Єрусалимі, в приявности пророків Господніх, помагаючих їм.

*Ед. 5:2; Ср. 49:13.

3. Одночасно прийшли до них Сисинес правитель Сирії і Фінікії з Сатравузаном і його товаришами й сказали до них:

4. З чийого розпорядку ви будуєте той дім і крівлю, та усе інше виконуєте? І хто є ці будівничі, що це виконують?

5. Та старшини Юдейські знайшли ласку у Господа (в цім ділі), що зглянувся на полонених,

6. і не заборонили їм будувати, доки буде донесено про них Дарії, й одержиться відповідь.

7. Ось відпис з листа, який був написаний і висланий цареві Дарії, Сисинесом намісником Сирії і Фінікії, й Сатравузаном з його товаришами, правителями Сирії і Фінікії, до царя Дарії, привіт:

8. Нехай буде все знано тобі наш добродію царю, що ми прийшли в округу Юдейську й ввійшли в місто Єрусалим, ми там знайшли в місті Єрусалимі старших Юдейських повернувших з неволі,

9. що будують великий новий дім Господеві з дорогого тесаного каміння, вже й бельки положені на стінах,

10. і ці роботи ведуться з великім поспіхом, а діло в їхніх руках виконується з пильностю, величаво і старанно.

11. Тоді ми спитали тих старших, кажучи: Начій приказ ви будуєте той дім, й виконовуєте ці роботи?

12. Отож, ми знаміром, аби тебе повідомити, й написати про їхніх правителів, в них домагались імен їх настоятелів.

13. Отже, вони подали нам таку відповідь. — Ми є слуги Господні, що сотворив небо і землю.

14. А той дім був збудований вже багато літ давнійше царем Ізраїльським великім і сильним, й був скінчений.

15. Та коли наші батьки своїми гріхами приводили до гніву Господа Бога Ізраїлевого, що на небесах, так Він віддав їх в руки Навуходонозорови цареві Вавилонському, Халдейців.

16. Вони зруйнували той дім й спалили, а людей від-

вели в неволю Вавилонську.
17. Та в першім році правління Кира над Вавилоном, цар Кир писав, щоб (знову) збудувати той дім.
18. І святі посуди золоті й срібні, що їх Навуходонозор виніс був з храму Єрусалимського й поставив в своїй каплиці, це цар Кир знову виніс з каплиці Вавилонської й передав правителю Зоровавелеві Санабасарові.
19. Знаказом, аби він відніс ті посуди й зложив їх в храмі Єрусалимськім: — та що храм Господній має бути збудований на його місці.
20. Тоді Санабасар прийшовши поклав основу дому Господнього в Єрусалимі, й відтоді аж до тепер будується і не є ще викінчений.
21. Отже, якшо вгодно є цареві, так нехай зроблять перегляд в записах царя Кира, —
22. й як знайдеться, що будування дому Господнього в Єрусалимі виконувано за згодою царя Кира, й коли буде це вгодно нашому Добродію цареві, так нехай нас проце повідомить.
23. Тоді цар Дарій приказав *шукати в записах Вавилонських: отож, в місті Екбатанах, яке є в окрузі Мідійський, знайдено звиток в якім було написано таке: *Ед. 6: 1.
24. *Першого року правління Кира; цар Кир приказав був знову збудувати дім Господній в Єрусалимі, в якім приносять жертви на огні невгасимім. *Ед. 6: 3.
25. Висота його (храму) має бути шістьдесять ліктів й ширина шістьдесять ліктів, з трьома рядами тесаного каміння й оден ряд нового дерева з тої землі: а видатки будуть покриватись з дому царя Кира.
26. І святі посуди з дому Господнього, золоті і срібні, що їх Навуходонозор забрав з дому Єрусалимського й приніс у Вавилон, мають бути звернені в дім Єрусалимський, щоб поставити їх там де вони були перше.
27. А також приказав, аби Сисинес намісник Сирії і Фінікії, й Сатравузан і його товариші, та всі правителі поставлені в Сирії і Фінікії, щоб держали себе осторонь від цього місця, дозволяючи Зоровавелю слузі Господньому намісникові Юдеї й старшинам Юдейським будувати дім Господній на його місці.
28. Я дав теж наказ, аби його зовсім відбудувати; і наглядати, щоб повернувшим з неволі Юдеям показати прихильність, аж до покінчення дому Господнього.
29. а зподатків Кіле-Сирії і Фінікії, щоб запопадли-

во була видавана частина тим людям на жертви Господеві: це є намісникові Зоровавелю, на закуплення телят, баранів і ягнят, —

30. так само пшеницю, — сіль, — вино і оливу, видавати безперестанно щороку, без жадної вимівки, особливо, як скажуть усвященники Єрусалимські скільки призначено на кожний день,

31. щоб приносити жертви Всевишньому Богові за царя й за його дітей, та молитись за їх життя.

32. Відтак приказав, — що якби хто переступив, або нарушив з цього що написано, — так з його дому мають взяти дерево і на нім його повісти, а усьой його маєток заберуть для царя.

33. Також й Господь, — Якого імя названо там (в храмі), нехай знищить всякого царя й державу, що простягби руку свою, щоби заборонити, або шкодити цьому домові Господньому в Єрусалимі.

34. Я, цар Дарій наказую, — щоби це точно було виконано.

Розділ 7

ТОДІ Сисинес намісник Кіле-Сирії і Фінікії й Сатравузан з товаришами ідучи занаказом царя Дарія,

2. щиро взялися за святе діло, помагаючи старшинам Юдейським і управителям храму.

3. І так успівало діло святе, по пророцтвах, пророків Агея й Захарії:

4. і докінчили усьо по *приказу Господа Бога Ізраїлевого, та за згодою Кира, Дарії і Артаксеркса царів Перських. *Ед. 6:14.

5. Був же викінчений святий дім в двайцять третім дні місяця Адара, в шестім році царя Дарії.

6. Отож діти Ізраїлеві, священники, Левіти і ті, що вернули зневолі і були прилучені до них, вчинили все по написаному в книзі Мойсеєвій.

7. І принесли на посвячення храму Господнього сто волів, дваста баранів і чотириста ягнят,

8. а дванайцять козлів за гріхи всього Ізраїля, по лічбі дванайцять поколінь Ізраїлевих,

9. Священники і Левіти стояли прібрані в одягах по своїх племенах, в служінню Господеві Богу Ізраїлевому, згідно з 'книгою Мойсеєвою, а воротарі при кожних воротах.

10. І справляли діти Ізраїлеві вернувші з неволі пасху на чотирнайцятий день першого місяця, коли священники і Левіти очистилися,

11. та повернувші з неволі не всі разом очистились,

лише Левіти очистились разом.

12. Отже, наготовили пасху про всіх (вернувших) з неволі, про братів своїх священників і про себе.

13. І їли діти Ізраїлеві ті, що вернулися з полону, також всі що відійшли від гидот народів землі, шукаючи Господа.

14. І справляли теж празник опрісноків сім днів, радіючи перед Господом:

15. за те, що Він прихилив до них царя Асирійського, щоб піддержати їхні руки, на діло Господа Бога Ізраїлевого.

Розділ 8

ОПІСЛЯ *того, за панування Артаксеркса царя Перського, прийшов Ездра Сараєнко, син Азаріїв, Хелкиїв, Салумиїв, *Ед. 7: 1.

2. Садоків, Ахитовів, Амарів, Озіїв, Миремотів, Зареїв, Савиїв, Буккаїв, Абисуїв, Финесів, Елезарів, Аронів первосвященника.

3. Цей Ездра вийшов з Вавилону, він був учений і тямущій в законі Мойсеєвім, що його дав Господь Бог Ізраїлів:

4. і цар вшанував його, бо він знайшов ласку перед ним у всіх своїх бажанях.

5. Прибули з ним *до Єрусалиму декотрі зо синів Ізраїлевих, з священників, Левітів, святих співців, воротарів й слугів при храмі, *Ед. 7: 7.

6. семого року царя Артаксеркса, пятого місяця, це був семій рік його царювання: бо вони вийшли з Вавилону першого дня першого місяця й прибули до Єрусалиму, по поданий їм помочі від Господа в їх подорожі.

7. А Ездра мав великий труд, щоб нічого не пропустити — зо закону із заповідей Господніх, — й щоби навчити усього Ізраїля постановів і суддів.

8. Прийшло і письменне препоручення від царя Артаксеркса, до священника Ездри й читача — закону Господнього, — наступне:

9. Цар Артаксеркс, Ездрі священникові й читачеві закону Господнього, привіт!

10. Постановивши поступати ласкаво, Я приказав, щоб бажаючі з народу Юдейського, з священників і Левітів, що находяться в нашім царстві, повинні б іти з тобою до Єрусалиму.

11. Отже, хто лише бажає, так нехай зберуться й ідуть з тобою, як це показалось добрим мені і моїм сімом найблизщим дорадникам,

12. щоб вони надглядали над ділами в Юдеї і Єрусалимі, згідно зо законом Господнім,

13. й занесуть дари Господеві Ізраїлевому до Єруса-

лиму, які обіцяли я і мої товариші, усьо золото і срібло яке найдеться в країні Вавилонський, для Господа в Єрусалимі,

14. з тим, що надавали люди для храму Господа Бога їх в Єрусалимі: також срібло і золото можна збирати на волів, баранів й ягнят й усьо інше до цього принадлежне:

15. щоби приносити жертви Господеві, на жертівнику Господа Бога їх в Єрусалимі.

16. І що тільки ти й твої брати будете чинити зо сріблом і золотом, так чиніть повілі *Бога твойого.
*Ед. 7: 18.

17. І святі посуди Господні передані тобі для ужитку в храмі твойого Бога, що в Єрусалимі, ти маєш їх поставити перед Богом твоїм.

18. І чого тільки булоб треба тобі в храмі твойого Бога, то видавай з царської скарбниці.

19. Ось, я цар Артаксеркс приказав теж скарбникам в Сирії й Фінікії, що чогоб Ездра священник й читач закону Бога Всевишнього забажав, — вони мають йому давати з поквапом:

20. навідь до сто талантів срібла, також пшениці хочби й сто кірців і вина до сто мір, і все інше подостатком,

21. щоб всьо було виконано по закону Божому старанно, для Всевишнього Бога, щоб не прийшов гнів на царство царя і його синів.

22. Я також наказую вам, аби ви невимагали податку, ані іншої данини від священників, або Левітів, або святих співців, або воротарів, чи слуг храму й тих, що занимаються в храмі, і щоби ніхто немав права накладати що небудь на них.

23. А ти Ездро, по мудрости Божий настанови правителів і суддів, щоб судили вони по всій Сирії і Фінікії всіх, *що знають закон Бога твойого, а не знаючих навчай:
*Ед. 7: 25.

24. а хто *переступить закон твойого Бога, або царський, має бути притьмом покараний; чито смертю, або тілеснов каров, чи грішми, або арештом.
*Ед. 7: 26.

25. Тоді промовив учений Ездра: Благословенний єдиний Господь Бог моїх батьків, що вложив в серце цареве, щоби прославився дім Його в Єрусалимі,

26. і мене вшанував перед царем, його радними і всіма його друзями і вельможами.

27. Тому я став бадьорий за помочю Господа Бога мого, й зібрав мужів Ізраїльських, по їх родах і по старшині.

28. А це ті начальники по

їх родах й по старшині, що вийшли зо мною з Вавилону, за царювання царя Артаксеркса:

29. з синів Фенесових — Герсон, з синів Ітамарових — Гамаїл, з синів Давидових — Латтус, Сихиненко.

30. з синів Фаросових — Захарія: з ним нараховано сто пятдесят мужів:

31. з синів Пагат — Моабових, — Еліаонія, Зарієнко, а з ним дваcто мужів:

32. з синів Затоя (Шехенія) Єзелієнко, а з ним триста мужів: з синів Адинових, — Овид Йонатаненко, а з ним дваcто пятдесят мужів:

33. з синів Еламових — Йосія Готолієнко, а з ним сімдесять мужів:

34. з синів Сафатових — Зараія, Михайленко, а з ним сімдесять мужів:

35. з синів Йоабових — Абадія, Єзелієнко, а з ним дваcто дванайцять мужів:

36. з синів Бааніових — Асалимот Йосифенко, а з ним сто шістдесят мужів:

37. з синів Бавайових — Захарій Бавиєнко, а з ним двайцять вісім мужів:

38. з синів Астатових — Йоганан Акатаненко, а з ним сто десять мужів:

39. з синів Адоникамових — останні, ось їх іменна: Елифалет, Егел, Шемая, а з ними сімдесять мужів:

40. з синів Багових — Утай Істакуренко, а з ним сімдесять мужів:

41. Тих я *зібрав при риці званій Терась, там перебули ми три дні, й я переглянув їх. *Ед. 8: 15.

42. Та не найшов нікого зо священників і Левітів.

43. Тоді послав я до Елизара і Едуїла, і Масмана,

44. і Елинатана і Маменії, і Саменії і Йорібеса, і Натана, Евнатана, Захарії, й Мосолламона, настоятелів і вчених.

45. Та наказав їм іти до Саддея старшини, що заряджував скарбами в Касифу:

46. і звелів їм сказати Даддейови, та його братам, що перебували в тій місцевости й скарбникам, щоб прислали нам таких мужів, які булиб священниками в домі Господа Бога нашого.

47. І привели вони за помочю Господа до нас чоловіків здібних зо синів Моолі, сина Левіїного, сина Ізраїлевого, — Асебибія і його братів, було їх вісімнайцять,

48. й Асебію, а з ним Аннуя і Осея його брата, зо синів Хануневих і їх синів дванайцять мужів:

49. а зі слуг храму, що їх Давид був назначив і настоятелів для помочі Левітам, дваcто двайцять нетинеїв (слугів): всі списані по іменнах.

50. І оповістив там піст, перед Господом Богом нашим, аби просити від Бога щасливої дороги, про нас і тих, що з нами, та для наших дітей і для худоби,

51. бо я соромивсь просити в царя війська, піших і кінних провідників для забезпечення проти ворогів наших,

52. тому, бо ми сказали цареві, що сила Господа Бога нашого, буде з шукаючими Його, щоб піддержати їх у всім.

53. Отже, ми знову благали Господа відносно цього, і знайшли у Нього ласку для нас.

54. І відділив я дванайцять зо старших священників, Есебрю і Ассанію, а з ними десять мужів з їхніх братів,

55. і зважив їм золото й срібло, та святі посуди дому нашого Господа, що подавали цар, та радні й князі, і всі Ізраїлітяне.

56. А відваживши, я віддав їм срібла шістьсот пятдесят талантів, і сто талантів посудів срібних, а сто золотих:

57. двайцять кухлів золотих, а дванайцять посудів мідяних знайліпшої міди, блискучої як золото.

58. І сказав їм: ви є святі Господеві і посуди святі, також золото і срібло дароване по обітниці Господеві, Богові наших батьків:

59. так стережіть це й держіть, аж доки доручите старшим зо священників і Левітів, й головам в поколінях Ізраїлевих в Єрусалимі, в скарбницю дому Бога нашого.

60. Отже, священникі і Левіти, що приняли золото і срібло і посуди, принесли це до Єрусалиму в храм Господній.

61. І рушили ми від ріки Теран дванайцятого дня першого місяця, ідучи до Єрусалиму під міцною рукою нашого Господа, що була над нами: і від початку нашої подорожі Господь визволяв нас від всіх наших ворогів, й так ми прибули до Єрусалиму.

62. По трьох днях побуту, на четвертий день передали відважене срібло і золото в дім нашого Господа; Моремотові священникові синові Урії.

63. Бувже з ним Елеазар Финесенко, а з ним, також були Йосабат Ісусенко і Моєт Саббанієнко левіти, усе віддано їм з переліком і вагою:

64. і усе відважене було записане такі в той час.

65. Дотого бранці, що прибули з полону жертвували принос (дар) Господу Богу Ізраїлевому, дванайцять волів за всього Ізраїля, девятдесят шість баранів:

66. сімдесять двоє ягнят,

дванайцять козлів на жертву мирну, усе те жертвовано Господеві.

67. І передали вони царські прикази, царським намісникам і начальникам Кіле-Сирії й Фінікії, а ті пошанували нарід і храм Божій.

68. Коли це було виконане, то прийшли до мене старші й сказали:

69. народ Ізраїльський, князі, священники і Левіти не відділились від народів чужо-земніх, ані від їхніх гидот, від Канааських, Гетійських, Ферезійських, Євузійських, Моабійських, Єгипетських і Єдумійських.

70. Бо, як вони, так їх сини поженилися з їхніми дочками: й змішалося насіння святе з чужо-земніми народами, а провідниками в цій беззаконності від початку були начальники й знатні з народу:

71. як лиш скоро, я почув проце, так роздер я мою спідню й святочну одіж, та рвав волосся на мої голові й на бороді, та сидів смутний і зажурений.

72. Отож, зібрались до мене всі, що зворушені були словом Господа Бога Ізраїлевого, я ж сидів в смутку до вечірньої жертви.

73. Тоді вставши від мого посту в моїм роздертім убраню й святочнім одязі, впав я на коліна і простяг мої руки до Господа:

74. й промовив: Ог, Господи! я соромлюсь і боюсь перед Твоїм обличчям:

75. бо гріхи наші збільшилися понад наші голови, а наші невіжества сягли до неба,

76. й від часів батьків наших ми находимось в великім грісі аж до сьогодні,

77. бо за наші гріхи і батьків наших ми з нашими братами із нашими царями, із нашими священниками були передані чужим царям під меч, в неволю й на розграблення, і на осоромлення, аж до сьогодні.

78. А тепер в части показанна нам ласка — від Тебе, Господи Боже, що Ти лишив нам корінь і ймя на місці Твоєї святині,

79. та відкрив нам світло в домі Господа Бога нашого, і дав нам поживу в часі нашого поневолення,

80. а коли ми находились в неволі, то небули покенені Господом нашим; бо Він вчинив нас прихильними в царів Перських, щоб вони давали нам поживу,

81. щеж прославили храм Господа Бога нашого, й щоб піднести спустошений Сіон, та дали нам осістись в Юдеї і Єрусалимі.

82. А тепер Господи, щож можемо ми казати? Бо ми переступили Твої заповіді, які Ти дав рукою Твоїх слуг пророків, кажучи:

83. земля в яку ви входите, щоби приняти її в спадщину, є землею нечистою: *опоганена чужинцями землі, — вони сповнили їй своїми нечистотами. *Лв. 18: 27.

84. Тим то не віддавайте *ваших дочок за їх синів, ані не беріть їх дочок своїм синам, *П. З. 7: 3.

85. *й нешукайте ніколи миру з ними, щоб вам встановитись й істи добро землі тої, і щоби вам передати її в спадщину — дітям вашим на віки. *П. З. 23: 6.

86. І усе, що трапляється нам, є за наші злі учинки і за великі наші гріхи, а Ти Господи полигчив наші грі-хи,

87. й дав нам такий корінь: але ми знову вернули до переступників Твойого закону і змішались з нечистотами народів землі.

88. Однак, Ти не розгнівався на нас так, щоб нас вигубити, не лишивши коренння ні насіння, ані нашого іменні?

89. Ти правдивий Господе Боже Ізраїлів: бо ми лишилися коренем аж до нині.

90. І ось, тепер ми є перед Тобою в наших беззаконях в яких неповинніби стояти довше перед Тобою.

91. І як Ездра так молився, сповідаючись й плакав, розпростертий на землі перед храмом, то зібралось до нього з Єрусалиму велика сила людей чоловіків, жінок і дітей: бо зчинився великий плач між ними.

92. І покликнув Єхонія Йолієнко, з синів Ізраїлевих, кажучи: о, Ездро! ми згрішили проти Господа Бога, бо побрали собі жінок з чужив народів землі, й тепер *тут є усьой Ізраїль. *Вр. 2: 5.

93. Постановім присягу перед Господом, що відпустимо всі наші жінки, які побрали ми з поган, з їх дітьми,

94. так, як ти постановив, котрі повинуються закону Господньому.

95. Встань, й виконай! бо це до тебе належить, а ми з тобою радо виповнимо.

96. І встав Ездра, *запри-сяг старших зо священників й Левітів з усього Ізраїля, що мають поступити так, й вони присягли. *Ед. 10: 5.

Розділ 9

ТОДІ встав Ездра від при-твору храму, й пішов до хати Йоанана Еліяшебенка,

2. а перебуваючи там не їв хліба й не пив води, бо сумував про великі людські беззаконня.

3. І було сповічене по всій Юдеї і Єрусалимові, до всіх повернулих з неволі, щоб зібрались до Єрусалиму:

4. а хто не явиться через три дні, то поприсудді

старших, від них буде забраний достаток для ужитку в храмі, а їх самих відділять від громади бранців, що (вернули) з полону.

5. І зібрались в Єрусалимі в третім дні всі з поколінь Юди і Бенямина, двайцятого дня девятого місяця.

6. І сидів увесь народ на майдані біля храму, дрожучи від холоду.

7. Та встав Ездра і промовив до них: Ви переступили закон подружившись з чужоплеменними ж і н к а м и, тим прибавляєте гріхи Ізраїлеві.

8. Так тепер висповідайтесь і дайте славу Господу Богові наших батьків,

9. й вволіть Його волю, — відділіться від народів землі й від чужородніх жінок.

10. Тоді відповіла голосно вся громада, кажучи: Як ти сказав так ми зробимо,

11. та громада велика, а пора зимна, так що годі стояти під відкритим небом, а діло це не лиш на оден день, або два, бо багато нас згрішило в ділі цьому.

12. Отож, нехай будуть поставлені старшини над громадою, й нехай всі ті, що з наших осель мають чужі жінке, поприходять до них в призначений час,

13. зо старшинами і суддями кожного міста, поки не відвернеться гнів Божий за цю річ.

14. Тоді Йонатан Азайленко й Езекія Теоканенко взяли на себе цю справу: а Месуллам і левіт Саббатій помагали їм,

15. а повернувші з неволі так вчинили по призначеному.

16. І вибрав собі Ездра священник до себе настоятелів з їх родин, всіх по йменню: і першого дня десятого місяця вони засіли разом розглянути цю річ.

17. Та закінчили вони в перший день першого місяця провірку цих чоловіків, що мали жінки з чужих племен.

18. І знайшлося з зібраних священників, що мали чужо-родніх жінок:

19. зо синів Ісуса Йосиденка і його братів: Маттелас, Елезар, Йорив і Йодан,

20. вони ж дали руки (згоду) відправити своїх жінок, й принести баранів на примирення за свої провини.

21. А зо синів Еммерових: Аннанія і Завдей, Манес, Самей, Ереїл і Азарія,

22. із синів Фесурових: Еліонай, Массія, Ісмаїл, Натанаїл, Окидель і Талсас.

23. А з Левітів: Йозавад, Симес, й Коліюс, названий Калита, Патей, Юда і Йона.

24. Зо святих співців: Еліязар, Бакхур,

25. з воротарів: Саллум, й Толван.
26. А з Ізраїлітянь, зо синів Фаросових: Єрма, Єддія, Мелхія, Маєл, Елезар, Асебія і Беанія,
27. зо синів Еламових: Маттанія, Захарія, Езрієл, Еремот й Авдія,
28. зо синів Замотових: Еліяда, Елиасим, Отонія, Яримот, Сабад і Сардес.
29. зо синів Бевайових: Йоанес, Аннанія, Йозабад, і Аматей,
30. зо синів Маньових: Олам, Мамух, Єдей, Ясуб, Ясаїл, та Єремот,
31. а зо синів Аддових: Наад, Моосія, Лукан, Наідис, Маттанія Сетиль, Валнуй і Манасія,
32. а зо синів Ананових: Єліона, Асаія, Мелхія, Саббей, Симон і Хосамей,
33. а зо синів Асомових: Алтаней, Маттатія, Баннаія, Елифелед, Манассія і Симей,
34. а зо синів Ваньових: Єремія, Момдій, Омейрус, Уєл, Мабдай, Пеліяс, Анос, Карабасон, й Єнасиб, й Мамнетанайм, Еліясис, Баннус, Еліялий, Сомей, Селемія, Натанія, а зо синів Езорових: Сесис, Ізріл, Азаїл, Самат, Замбиц і Йосиф,
35. а зо синів Етмових: Мазутий, Завадей, Ідей, Юїль, Баней,
36. всі ці побрали чужоземних жінок й відпустили їх з дітьми.
37. В першій день сьомого місяця священники і Левіти, й Ізраїлітяне прибули в Єрусалим і його округ: так діти Ізраїлеві осілись в своїх оселях.
38. І зібрався увесь народ однодушно, на обширне місце, перед східними воротьми храму,
39. і промовили до Ездри священника й читача, щоб він приніс закон Мойсїв, даний Господом Богом Ізраїлевим.
40. Отже виніс Ездра первосвященник закон до усього народу, як чоловіків так жінок, і до всіх священників, щоб чули його, в першій день сьомого місяця.
41. І читав їм на широкім майдані перед воротами храму від ранку до полудня, перед чоловіками і жінками, й усьой нарід прислухувався законови.
42. Відтак став Ездра священник і читач закону на приготованім деревянім підвисшенню,
43. а правобіч нього стояли, Маттатія, Саммус, Аннанія, Азарія, Урія, Езекія й Баласам.
44. а лівобіч стояли, Фалдей, Мисаїл, Мелхія, Лотасуб, Назарія і Захарія.
45. Тоді взяв Ездра книгу закону перед народом, із

пошаною сів на першім місці перед всіма,

46. й коли він пояснював їм закон, — то всі стояли випрямлені: отож благословив Ездра Господа Бога Всевишнього, Бога сил небесни, Всемогутнього.

47. а усьой нарід промовив, Амінь! і піднісши руки до гори припали до землі, й поклонились Господеві.

48. Також Ісус, Анус, Сарабія, Адіней, Якуб, Сабатій, Автей, Майяней, й Калитий, Азарія, Йозавд, й Ананія, й Біятай левіти, навчали закону Господнього, пояснявши його для зрозуміння.

49. Тоді промовив Аттарат до Ездри первосвященника і читача, та до Левітів, що навчали нарід, як теж до всіх, кажучи:

50. Той день є святий Господеві: бо вони всі плакали, як слухали закон,

51. так ідіть і їжте товсте, й пийте солодке, а частину подайте тим, що немають.

52. Бо той день святий Господеві: отже не сумуйте, бо Господь прославить вас.

53. Також й Левіти переконували нарід, кажучи: Той день є святий Господеві не сумуйте.

54. Тоді всі пішли істи й пити, і веселитись, та вділити частину тим, що нічого немали, й справляли веселість велику.

55. Бо вони зрозуміли ці слова, що ними були навчані і для яких були зібралися.

ДРУГА КНИГА ЕЗДРИ

Розділ 1

ДРУГА книга пророка Ездри: сина Сераїного, сина Азаріїного, сина Хелкіїного, сина Содоміїного, сина Садокового, сина Ахібового,

2. сина Ахіївого, сина Финесового, сина Іліїного, сина Амаріїного, сина Асієвого, сина Мараїтового, сина Арнового, сина Озіїного, сина Воритового, сина Абисаїмового, сина Фенесового, сина Елезарового,

3. сина Аронового, з покоління Левіїного, що був в неволі в землі Мідійський за панування Артаксеркса царя Перського.

4. І прийшло до мене Господне слово, кажучи:

5. Іди і вияви Мойому народу злі їхні *учинки й беззаконня їхніх дітей, які вчинили вони проти Мене: щоб вони переказали дітям своїх дітей. *Ic. 58: 1.

6. Бо гріхи їх батьків намножились у них, вони Мене забули і приносили жертви чужим *богам. *2 Хр. 28: 23; Ос. 11: 2.

7. Чи ж не Я вивів їх з землі Єгипетської з дому неволі? А вони приводили Мене до гніву і знехтували Моєю радою.

8. Вимикай волосся з голови своєї та кинь усьо зло на них, бо вони не були послушні Мойому закону: й стали народом ворохобним.

9. Доки, Я буду терпіти їм: тим, що тільки добра Я вчинив?

10. Задля них, Я винищив багато царів побив *Фараона з його слугами й усьо його військо. *Вх. 14: 28.

11. Всіх поган вигубив перед ними, а на сході розпорошив народи двох країн Тира і Сидона, та повбивав всіх їхніх ворогів.

12. Ти промов до них кажучи: так говорить Господь.

13. Я провів вас через море, дном його поклав вам перехід *безпечний: Я дав вам Мойсея за провідника, а Арона за священника. *Вх. 14: 29.

14. Я дав вам світло в огняннім стовпі і вчинив між вами великі *дива: однак ви забули Мене говорить Господь. *Вх. 13: 21.

15. Так говорить Всемогутній Господь: *перепелиці були вам знаком, Я дав вам намета про охорону та ви й так нарікали, *Вх. 16: 13.

16. і не раділи в Моїм іменням, над загибілю ваших ворогів, та ще до нині *нарікаєте. *1 Кр. 10: 10.

17. Де ж є ті добродійства, що то Я вам вчинив? Коли були ви в пустині голодні і спрагненні, чи не до Мене ви кликали,

18. Кажучи: чого Ти привів нас в цю пустиню, чи поморити нас? Краще булоб нам служити *Єгиптянам, ніж померти в цій пустині. *Чс. 14: 2, 3.

19. Я змилувавсь над вашим плачом і дав вам манну на їжу: ви їли ангельский *хліб. *Вх. 16: 15.

20. Як були ви спрагнені, то чи не розтяв Я скалу і *полились води до схочу? Від спекі Я покривав вас листям з дерев. *Чс. 20: 11, 12.

21. Я розділив вам землі плодючі, прогнавши перед вами Ханаанців, Ферезійців і Филистіян. Що ж ще вам *вчиню? говорить Господь. *Іс. 5: 4:

22. Так говорить Всемогутний Господь, як були ви в пустині при ріці Мерри і спрагнені зневажали Моє імя,

23. то не післав Я на вас огонь за зневагу, а вкинув до води *дерево й стала річка солодка. *Вх. 15: 23-25.

24. Що ж учиню тобі Якове? А ти Юдо не повинувався Мені: так обернусь до інших народів і дам їм Моє імя; щоб вони зберігали Мої заповіді.

25. Так, як ви покинули Мене: і Я покину вас, а як

будете прохати в Мене ласкі, то не змилосерджусь,

26. коли ж будете кликати до Мене, то Я не вислухаю вас, бо ви занечеслити ваші руки кровю, ваші ноги є швидкі до виконування *убійства. *Рм. 3: 15.

27. Ви покинули не Мене, а радче самих себе говорить Господь.

28. Так говорить Всемогутній Господь: чи не благав Я вас, так, як батько синів своїх, як мати дочок своїх й як нянька (годувальниця) діточок,

29. щоб ви були Моїм народом, а Я вашим Богом, щоб ви були Моїми дітьми, а Я вашим Отцем.

30. Я позбирав вас мов квочка збирає курчат своїх підкрила свої, що ж Я маю вчинити вам? *Відкину вас з перед обличча Мого, *2 Цр. 17: 18.

31. коли ви будете жертвувати Мені, то Я відверну від вас Моє обличча: — бо ваші святочні дні, *новомісяці і обрізання Я відкинув. *Іс. 1: 13.

32. Я *посилав був до вас Моїх слуг пророків, а ви взяли й їх повбивали і їхні тіла розривали на кавалки, отож їхню кров Я буду вимагати з ваших рук, говорить Господь. *Мт. 23: 34.

33. Так говорить Всемогутній Господь: ваш дім (остане) порожній. Я розвію вас, як вітер *полову. *Пс. 1: 4.

34. І ваші діти не будуть плідні: бо вони погордили Моєю заповідю і чинили те, що перед Мною є злом.

35. Ваші доми, Я передам майбутнім людям, що то Мене не чули повірять Мені: котрим ознак Я не показував, вони сповнять це, що Я заповідав.

36. Не бачивші пророків згадають за беззаконня свої й признаються.

37. Завітую ласку будучим людям, що їх діти звеселяться в задоволінню, хотяй вони Мене не бачили очима тілесними, але духом вірять в це, що Я сказав.

38. А тепер брате поглянь, що за слава, дивись на *людей, що приходять зі сходу.

*Тут є учинене свідчення поганам на користь віруючим між ними, як при першім так й при другім приході Христовім. (К. і Ю Лі.)

39. Для них Я дам на провідників Авраама, Ісаака і Якова, Осію, Амоса, Йоїла, Авдію і Йону.

40. Наума, Авакума, Софонію, Агея, Захарію і Малахію: котрий є теж названий *Ангелом Господнім. *Мл. 3: 1.

Розділ 2

ТАК говорить Господь, Я вивів той нарід з неволі і дав їм Мої заповіді, через Моїх слуг пророків, яких вони не слухали а Моєю радою *погордували. *Іс. 5: 24.

2. Мати, що родила їх каже їм: ідіть діти, бо я вдова і покинена.

3. Я зрадістю виховала вас, — а згорем і жалем відпустила, бо ви згрішили перед Господом Богом вашим, і чинили перед Ним *зло. *Єр. 32: 30.

4. А тепер, що маю вчинити вам? Я вдова і покинена, ідіть мої діти й ласкі у Господа просіть.

5. А Тебе, *Отче, я кличу за свідка на матір цих дітей, що не схотіли зберігати Мого заповіту. *Отець й мати тут є ужиті, як доказ представляючій відпадення Жидів від Бога. (К. і Ю. Лі.)

6. Ти передай їх на сором, а їх матір на розграблення, щоб не було їхнього роду.

7. Нехай *розсіються між народами, аби їхнє імя затерлось з землі, бо вони згордували Моїм ‡заповітом. *П. З. 28: 64. ‡П. З. 31: 16.

8. Горе тобі *Ассуре, що скриваєш в себе не справедливих! лукавий роде! згадай же що Я вчинив ‡Содомі і Гоморі: *Тут є вказанні десять племен Ізраїлевих, що то були забрані Ассирійською силою (в неволю), біля 125 літ перед Вавилонським поневоленням (Юдеїв). (К. і Ю. Лі.) ‡Бт. 19: 24.

9. Що їхня земля лежить в смоляних верствах і в попелевих купах, це теж Я вчиню тим, що то Мене не слухають говорить, Всемогутній Господь.

10. Так промовив Господь до Ездри: скажи Мойому *народу, що Я дам їм царство Єрусалимське, яке обіцяв дати Ізраїлеві. *Людям, що звеселяться другим приходом Христовим звиповненням обітниць. (К. і Ю. Лі.)

11. І прийму від них славу, а їм дам оселі *вічні, які про них наготовив. *Лк. 16: 9.

12. *Дерево життя, про них буде мастю пахучою, вони не будуть трудитись ані томитись. *Вк. 22: 2.

13. Ідіть й принимайте: просіть собі менше днів, щоб вони не забарились, бо царство про вас вже готове, "*пильнуйте!" *Мр. 13: 37.

14. Свідчіть небо і земле, бо Я *знищив зло і створив добро. Я живу! говорить Господь. *Іс. 65: 16-18.

15. Мати! пригорни своїх дітей і виховуй їх з радістю, пороби їхні ноги сильними, мов стовпи, бо Я вибрав тебе говорить Господь.

16. І тих, що померли *воскрешу з їхніх місць і виведу їх згробів, бо Я пізнав Моє імя в Ізраїлі. *Езк. 37: 12.

17. Не бійся *мати (твоїх) дітей, бо Я вибрав тебе, говорить Господь. *Цею матірю є тут представленій Новий Єрусалим, вона має обітницю, що в дальших днях побачить своїх дітей: обіцяне насіння, що збереться до вічньої слави (читай Ісаії розділ 54 й інші місця). Та славна обітниця буде їм дана тоді, коли розсіяна Яковова родина відлучиться від поган. (К. і Ю. Лі.)

18. Я пішлю на поміч тобі Моїх слуг Ісаію і Єремію, що за їхньою радою Я освятив і наготовив про тебе дванайцять *дерев, обтяжених різними плодами (овочами). *Езк. 47: 12.

19. І теж стільки жерел — текучих молоком й медом, і сім великих гір, що будуть родити рожі і лелії, — ними Я звеселю твоїх дітей.

20. Отож, чини право вдові, судись за вбогого, поможи бідоласі, заступись за сироту, зодягни нагого,

21. подбай за слабого і немічного, з хворого не смійся, заступись за каліку і сліпого приведи до пізнання Мого *світла. *Ів. 1: 9.

22. Старця й молодика заховай в стінах своїх.

23. Де лиш найдеш ти *мертвих, то возьми поховай їх, і Я дам тобі перше місце в Моїм воскресінню. *Тв. 1: 17.

24. Бувай в *тихости Мій народе й спочивай, бо твій спокій прийде. *Іс. 26: 20.

25. Згодовуй твоїх дітей, добра нянько, скріпляй їхні ноги,

26. щоб ніхто не згинув з Моїх слуг, що Я дав тобі, бо Я буду вимагати їх від тебе.

27. Не слабни, коли день журби й утиску прийде, інші будуть плакати й сумувати, а ти аж надто будеш *веселитись. *Іс. 65: 13, 14.

28. Погане будуть заздрісні тобі, але нічого не зможуть зробити проти тебе, говорить Господь.

29. Мої руки покриють тебе, щоб твої діти не бачили геєнни (пекла).

30. *Веселись мати з твоїми дітьми, бо Я спасу тебе, говорить Господь. *Іс. 54: 1.

31. Згадай твоїх дітей, тих що спочивають, бо Я приведу їх від краю землі і явлю їм ласку; бо Я ласкавий, говорить Всемогутній Господь.

32. Пригорни твоїх дітей, аж доки Я прийду і явлю їм ласку, бо повні є Мої жерела й Моя ласкавість не зменшиться.

33. Я, Ездра, одержав наказ від Господа на горі Ориві, щоб іти до Ізраїля. І як я прийшов до них, то вони відкинули мене й зневажили заповідь Господню.

34. Отож, говорю вам погани, котрі чуєте й розумієте: ждіть вашого *Пастиря, а Він дасть вам вічний спокій, близько бо Той, що має прийти в кінці віку (світу). *1 Пт. 5: 4.

35. Будьте готові до заплати *царства, бо невгасиме світло засяє вам на завжди. *2 Сл. 1: 5.

36. *Втікайте тіни цього віку, прийміть радість вашої слави, бо Я явно свідчу про мого Спасителя. *Єр. 51: 6.

37. Прийміть (певний) дар і насолоджуйтесь дякуючи

Тому, що *покликав вас до небесного царства. *1 Сл. 2: 12.

38. Станьте й стійте! та дивіться на число тих, що попечатані на *вечері Господній. *Вк. 19: 9.

39. Котрі переселились від тіни цього віка (світа) й одержали *одежі святочні від Господа. *Вк. 7: 9.

40. Прийми Сіоне твоє число й зачини твоїх, котрі зодягнені в *білім, що виконали закон Господній. *Вк. 6: 11.

41. Бажане число твоїх дітей повне. Проси сили від Господа, аби *освятився твій нарід покликаний від початку. *Жд. 2: 11.

42. Я, Ездра бачив на Сіонський горі великий нарід, що його не міг зрахувати, і всі вони славили Господа *піснями. *Порівнай Вікритя 14: 1-3. (К. і Ю. Лі.)

43. А між ними був юнак (молодик) дуже високий, вищій від усіх, він вкладав вінці на голову кожному з них й цим більше підвищався: а я дуже був здивований.

44. Отож, я спитав Ангела, кажучи: Добродію, хто вони є?

45. Він відповів мені, кажучи: "Це ті, — що скинули смертельну *одіж і вдяглися в безсмертну та визнавали імя Боже," тепер вони увінчаються (вінками) і дістають пальми перемоги. *Вк. 7: 14.

46. Відтак я спитав: хто є той юнак, що вкладає на них вінці й дає їм пальми до рук?

47. Він відповів мені, "це є Син Божий," що Його вони — *визнавали в світі. Отже я почав дуже хвалити їх, що так твердо стояли за — імення Господне. *Мт. 10: 32.

48. Тоді, Ангел каже до мене: іди та скажи Мойому народу, що то за речі й великі дива ти бачив від Господа Бога.

Розділ 3

В ТРІЙЦЯТІМ році по знищенню *міста, я був у Вавилоні і в журбі лежав я на моїм ліжку, а думки насувались мені на серце, *Знищення Єрусалиму, доконав Навуходоносор біля 600 р. перед народженям Христовим. (К. і Ю. Лі.)

2. бо я бачив спустіння Сіону і багатства тих, що жили в Вавилоні.

3. Отож, зворушився мій дух, й я почав зо страхом говорити до Всевишнього.

4. і промовив: "Владико Господи! Ти говорив від початку, як заложив землю, і Ти лиш Оден, що наказуєш людям,

5. і дав Адамови смертельне тіло, яке було творивом Твоїх рук, та *вдихнув у нього духа життя і він став перед Тобою живий. *Бт. 2: 7.

6. Ти увів його до раю, що правиця Твоя *насадила, перше ніж земля зродила плоди. *Бт. 2: 8.

7. Ти дав йому Твою *заповідь, щоб зберігав її, та він ій переступив, а Ти (зараз) призначив йому ‡смерть і його родові з якого вийшли покоління народів, племен й роди людей несчисленні.
*Бт. 2: 16. ‡Бт. 3: 18.

8. Кожний нарід ходив по своєму бажанню і чинив діла не вгодні перед Тобою, знехтувавши Твої заповіді.

9. По часі, Ти навів на жителів землі *потоп і вигубив їх. *Бт. 7: 21.

10. І збулося на кожньому з них, як на Адамі смерть, так на тих потоп.

11. Та одного з між них Ти позіставив, на імення *Ной з його родиною, що від нього появились всі праведні.
*Бт. 8: 18.

12. І сталося, що мешканці землі почали розмножуватись і збільшалось дітей та було багато народів, так знову почали вони чинити ледаче більше ніж перші.

13. А як вони почали перед Тобою, так жити беззаконно, то Ти вибрав собі з між них чоловіка, — на імення *Авраам, *Бт. 12: 1.

14. його Ти полюбив і йому одному відкрив Твою волю,

15. та вчинив з ним вічний заповіт, обіцюючи йому, що ніколи не покинеш його насіння.

16. Ти дав йому Ісаака, а Ісаакові дав Якова і Ісава: та Ти вибрав Якова про Себе, а Ісава відкинув, Яків велико розрісся.

17. І сталось, коли Ти випровадив насіння його (Яковове) з Єгипту і привів до гори *Синай. *Вх. 19: 11.

18. Тоді нахилив небеса, зміцнив землю, захитав вселенною а безодні довів до тремтіння і увесь світ в заколот, —

19. і перейшла Твоя слава в чотирох обявах: в огні, в земле-трусі, в бурі і в морозі, аби дати закон насінню Яковому й горливість родові Ізраїля.

20. Але не відняв від них лукавого *серця, щоб Твій закон приніс у них плід.
*Єр. 17: 9.

21. Бо першій Адам з лукавим серцем ставсь переступником й був переможений (гріхом), так теж всі, що від нього родились.

22. Отож, лишилась неміч і закон в серці людей з коренем злоби, так що добре відійшло, а зло остало.

23. Часи минули й літа скінчилися: тоді Ти підняв Собі слугу на імення *Давид,
*Пс. 78: 70; Д. А. 13: 22.

24. й приказав йому збудувати місто Твойому іменні, щоб в нім приношено Тобі каджіння і жертви.

25. Коли це збувалось довгі літа, то опісля жителі міста *згрішили, *Єр. 6: 7.

26. у всім поступали так, як Адам і увесь його рід, бо у них теж було лукаве серце.

27. Отож, Ти передав Твоє місто в руки Твоїм ворогам.
28. Чи ж краще поступають жителі Вавилонскі, щоб за це панувати їм над Сіоном?
29. Відколи я тут прийшов, то бачив незчисленну безбожність, притім вже трийцять літ моєї неволі, моя душа бачить багато злюків, — так що моє серце знемогло:
30. бо я бачив, що Ти попускаєш тим злюкам грішити, і щадиш беззаконників, затративши Твій нарід, а зберіг Твоїх ворогів і не показав про це жадного знаку.
31. Отож, не розумію же як той напрям міг змінитись: чи ж Вавилон поступає краще ніж Сіон?
32. Або чи пізнав Тебе інший нарід крім Ізраїля? Та чи який нарід увірував Твоїм заповітам, так, як Яків?
33. А однак їхня заплата не появилась і їхні труди не принесли плоду: бо переходив я поміж народами і бачив, що вони жиють в достатках хоч не думають про Твої заповіді.
34. Отож, зважи наші беззаконня, а також й тих, що живуть на землі, і не знайдеш ніде Твого імення, — як тільки в Ізраїлі.
35. Або, коли не грішили перед Тобою живучі на землі? І чи котрий нарід зберігав Твої заповіді?
36. Крім цього, Ти найдеш в Ізраїля хоча по іменні (одиниці), що бережуть Твої постанови, а між іншими народами й цього нема."

Розділ 4

ТОДІ Ангел, що то був посланий до мене, на імення Уріїл, дав мені відповідь,
2. і сказав: "твоє серце зайшло задалеко в цім віку, й ти думаєш достигнути дорогу Всевишнього."
3. Тоді я сказав, так мій Добродію. А він відповів мені кажучи, Я є посланий, щоб показати тобі три дороги і представити тобі три подібности.
4. І якщо ти зможеш виснити мені одно з них, так я покажу тобі дорогу, що бажаєш їй бачити й навчу тебе же звідки взялось лукаве серце.
5. А я відказав, говори мій Добродію. Він же ж каже мені: іди та зважи тягар огня, або зміряй подув вітру, або заверни мені вчорашний день.
6. Тоді я відповів: який чоловік може це зробити, що ти жадаєш від мене?
7. А він промовив до мене, якби я спитав тебе же які є великі оселі в морю, або скільки є жерел в основі безодні, або скільки жил (жерельних) понад твердю (простором небесним), або яке є розположення в раю,—
8. то ти може сказавби мені, що в безодню я не схо-

див, ані в ад (гріб) і на небо ніколи не виходив.

9. Тому я питав тебе лиш про огонь, вітер і день, що ти їх пережив й проце безчого ти не можеш бути а ти недав мені на них відповіді.

10. Дальше каже до мене, ти того, що твоє і з тобою від молодости не можеш пізнати,

11. то як твій посуд може змістити в собі дорогу Всевишнього, і світ будучи вже зотлінний на зовні, щоб міг зрозуміти тлінність, яка є явна в моїх очах.

12. На це сказав я: булоб краще, щоб нас не було зовсім, аніж жити в безбожности і страждати, а незнати чого.

13. Він відповів мені кажучи: "ось, я пішов був в полевий ліс і застав там раду дерев,

14. вони говорили: ходім, підемо й виповімо морю війну, щоб воно вступилось нам, а ми зробимо собі там більше лісів.

15. і филі морські також мали подібну раду, і сказали: ходім, підемо й завоюємо полевий ліс, щоб нам зробити про себе друге місце.

16. Та наміри ліса показались даремними, бо прийшов огонь і його спалив.

17. Так само на нічім скінчились задуми филь морських, бо піднявся *пісок й спер їх. *Єр. 5: 22.

18. Якби ти був їх суддєю, то кого з них ти оправдавби, а кого обвинивби?"

19. Я відповів: "Поправді їхні наміри були даремні, бо поле є дане про ліс, а морю дано місце деб филі його бурхали."

20. Тоді він у відповідь каже мені: "ти справедливо розсудив, то чомуж не судиш так і про себе самого?

21. Бо, як землю дано лісови, а море його филям, так теж живучі на землі можуть зрозуміти тільки те, що на землі: а пробуваючі на *небесах можуть розуміти те, що на висотах небесних." *Мт. 22: 30; Лк. 2: 13.

22. Тоді я промовив, кажучи: благаю Тебе, Господи, дозволь мені мати розуміння.

23. Не бажав бо я просити Тебе про вишнє, тільки проце, що то буває у нас денно: чому то Ізраїль переданий є на наругу поганам? І чому то нарід, що Ти його полюбив відданий є безбожним народам, і закон наших батьків зійшов на нічо, а писаних постановів (заповітів) ніде нема?

24. А ми переходимо з віку цього немов сарана, життя наше минає в страху й смутку, і ми зробились недостойними милосердя.

25. Та, що Він зробить з Своїм іменням, що ним нас названо? Ось проце я питав.

26. Тоді він відповів мені: "чим більше будеш ти дізнаватись, тим більше будеш дивуватись, бо світ швидко біжить до свого проминення,

27. і не може вмістити того, що приобіцяно праведним в будуччині, тому, що світ наповнений є *неправдою й немочами. *1 Ів. 5: 19.

28. Відносно цього, що ти мене просив, то скажу тобі, що зло посіяно, та ще не настав час, аби його викоренити.

29. Тому, як посіяне не буде вирване, а місце де зло посіяно не випорожниться, то не може прийти це, що засіяно добром.

30. Бо зерно злого насіння посіяно в серці Адама від початку, і скільки то безбожности воно наробило до тепер, а скільки ще наробить, доки не настане молотьба?

31. Розваж сам собі, же як багато безбожних плодів зродило зерно злого насіння.

32. А коли пожнуть незліченні його колося, то який великий тік ужиється на це?"

33. Як й коли це буде, я спитав його, та чому то наші літа малі і не щасні?

34. А він відповів мені, кажучи: "не квапся підійматись понад Всевишнього, бо даремно квапишся бути вище Нього: і задалеко сягаєш.

35. Чи ж не проце питали теж *душі праведників в своїх коморах, кажучи: доки нам так надіятись? І коли прийде овоч нашої заплати? *Вк. 6: 9, 10.

36. На це Урієл Архангел дав їм відповідь і сказав, аж коли доповниться число насіння у вас, бо Всевишний на вазі зважив той вік.

37. Він мірою виміряв той час, а лічбою часу вирахував, і не порушить доти, доки призначенна міра не виповниться."

38. Тоді я відповів, кажучи: "О, Владико Господи! адже ж ми всі є наповнені безбожностю.

39. І може бути, що через нас не наповняться токі (клуні) праведними, і з причини живучих на землі."

40. А він відповів мені на це й сказав: іди спитай у вагітньої жінки, коли виповниться девять місяців її реченця, то чи може вона довше задержати в собі плід?

41. Я сказав, ні! не може, а він відповів мені, "подібно жіночій утробі і пробуток душ в коморах гробу.

42. І як вагітна понагляє з породом, аби визволитись від болів, так ці місця понагляють, щоб доставити передане їм.

43. Буде показано тобі від початку це, що ти бажав бачити."

44. Тоді я промовив, коли знайшов я ласку перед Тобою, якщо є можливо й як я на це є спосібний,

45. так покажи мені, чи більше того, що має прийти, ніж що минуло: або минуле більше від того, що прийде? —

46. що бо минуло я знаю, а що прийде, то не знаю.

47. Він сказав до мене, так: стань поправім боці, а я поясню тобі значіння подібностю.

48. Так я став і побачив: ось горіюча піч перейшла по перед мене, а як перейшла полумінь, я дивлюсь залишився дим.

49. Після цього перейшла поперед мене хмара наповненна водою, і пролявся з неї рясний дощ, а коли злива проминула, то залишились каплі.

50. Тоді він каже до мене, розваж собі, що як дощ є більшій від каппель, а огонь більшій від диму, бо каплі й дим остали, — так теж міра минуло *перевищила. *Тут є представленній перший прихід Христів. (К. і Ю. Лі.)

51. Тоді я благаючи його сказав: "чи ти думаєш, що я доживу до тих днів? І що станеться в ці дні?"

52. Він відповів мені на це, говорячи: про ознаки, що ти питав мене, можу відчасти пояснити тобі, але я не є післаний говорити з тобою про твоє життя, бо проце не знаю.

Розділ 5

ВІДНОСНО ознак, то ось настануть дні в котрих багато з живучих на землі (що мають знання), *будуть взяті, а дорога правди буде закрита і на землі зменшиться ‡віра. *Мт. 24: 40, 41. ‡Лк. 22: 32.

2. А неправда зросте яку ти тепер бачиш, або що чув про неї давно.

3. І земля, що ти бачив її родючою раптом *запустіє. *Тк. 6: 22.

4. А якщо Всевишний дасть тобі до жити, то побачиш, що по третій *трубі — сонце раптом засяяє серед ночі і місяць тричі в день: *Поглянь в Відкрита 8: 10, 11. Це відноситься до великого дня Господнього. (К. і Ю. Лі.)

5. і кров буде капати з дерева, а *камінь видасть свій голос й народи стрівожаться. *Лк. 19: 40.

6. Тоді зацарює той, котрого живучі на землі не ожидають, і *птахи повідлітають в інші місця. *Єр. 9: 10.

7. А море Содомське викине риби, і в ночі буде видавати голос для багатьох не знаний: але, що всі *почують його голос. *Тк. 6: 23.

8. Буде теж в багатьох місцях заворушіння, і вогонь з неба буде посиланий, дика звірина *перемінить свої місця, а не чисті жінки бу-

дуть родити ‡потвори (диваків). *Єр. 9: 10. ‡З причини жаху прискориться у вагітних жінок очищення й тим самим зашкодить зародкові. (К. і Ю. Лі.)

9. Солодка вода стане *солоною, а всі приятелі ‡нищити будуть оден одного: тоді розум утаїться і знання віддалиться в своє потаємне місце. *Приплив филь морських залліють землю. (К. і Ю. Лі.) ‡Єр. 13: 14.

10. Многі бо будуть його шукати (розуму), але не найдуть, тоді на землі збільшиться неправда й не вдержливість.

11. І буде питати країна, країну: чи не *переходила туди правда, яка чинить людей праведними? А та відповість, ні! *Ам. 8: 12.

12. Того часу люди будуть надіятись, та бажаного не достигнуть і трудитись будуть, але їх дороги не пощастяться.

13. Про ці ознаки мені дозволено тобі сказати, а якщо ти знову помолишся та поплачеш, як (чинив) тепер і попостиш сім день, то почуєш того ще більше.

14. Як я опамятавсь, то усе тіло моє сильно дрожало й моя душа ослабла мовби зникала.

15. Та прибувший до мене Ангел, щоб зо мною говорити підкріпив мене і *поставив на ноги. *Езк. 2: 2.

16. І сталось у другу ніч, що прийшов до мене Саталаїл, провідник народний і спитав мене, де ти був і чому так дуже змінився?

17. Чи ти незнаєш, що Ізраїль є відданий тобі в землі неволі?

18. Отож, встань попоїж хліба і не покидай нас, як пастир свою череду в руках лукавих *вовків. *Мт. 7: 15.

19. Тоді я сказав йому: іди геть від мене! і не наближайся до мене, він почувши це відійшов від мене.

20. Так то я постив й плакав сім день, як Уріїл ангел мені був приказав.

21. А по сімох днях, думки мого серця знову були для мене дуже тяжкими,

22. та моя душа відзискала духа знання і я знову почав говорити перед Всевишнім.

23. Й промовив: о, Владико Господи! Ти з усіх лісів на землі із усіх дерев на ній вибрав Собі лише виноградню лозу:

24. а з усього круга земного, Ти вибрав про Себе одну *щілину, з поміж усіх цвітів Ти вибрав про Себе лише лелію, *Іс. 51: 1.

25. із усіх глубин морських Ти наповнив Собі одно жерело, а з усіх побудованих містів Ти про Себе освятив Сіон:

26. і зміж усіх птахів Ти назвав Собі одну голубку, а зміж сотворених скотів (худоби) Ти вибрав Собі одну вівцю:

27. а зміж усіх незлічимих народів Ти набув про Себе оден нарід і його Ти полюбив, та дав йому закон досконалий.

28. А тепер Господи, чомуж Ти передав його одного багатьом? І на однім коріни Ти насадив інші пагонці: а Свій нарід *порозсівав поміж многі народи? *Пс. 44: 12.

29. І його *топчуть ті, що противні є Твоїм обітницям і не вірять Твоїм заповітам. *Іс. 5: 5; Єр. 12: 10.

30. Якщо, Ти так дуже зненавидів Свій нарід, то нехайби він був караний Твоїми руками.

31. Коли я так говорив, то посланий був до мене той Ангел, що приходив в попередню ніч.

32. І промовив до мене: "слухай мене, то я навчу тебе, уважай що я говорю, то я ще більше тобі скажу."

33. Тоді я промовив: говори мій Добродію, а він каже мені, ти задалеко сягаєш й надзвичайно томиш свій розум про Ізраїля, хіба ж ти більше любиш його, ніж Той що його сотворив?

34. Ні! мій Добродію, я відповів, а говорю лише про великі терпіння, бо мої нутрощі завжди мене мучать, коли стараюсь достигнути дорогу Всевишнього, щоб пізнати хоч частку Його суду.

35. Він відповів мені, "не можеш," я спитав його, чому мій Добродію? То краще булоб мені неродитись, а утроба матері нехай булаб мені гробом, ніж що мавби я бачити утиск Якова і виснажіння роду Ізраїлевого.

36. А він каже до мене, зрахуй мені це, що ще неприйшло, і позбирай мені розсипані каплі (дощу) та оживи зісохлі цвіти,

37. відчини замкнені сховки і виведи мені з них захована вітри, та покажи мені образ голосу, а тоді я покажу тобі це, що ти силкуєшся знати.

38. Я ж відказав: Владико Господи! хто може це знати, хіба тільки Той, що не *живе з людьми? *Дн. 2: 11.

39. А я нерозумний, то як можу про це говорити, про що Ти мене питаєш.

40. Тоді каже Він до мене: "Коли ти не можеш зо сказаного нічого зробити, так теж не можеш пізнати моїх судів, ані границь *любови, — що Я обіцяв Мойому народу." *Єр. 31: 3.

41. Я ж промовив: ось Ти, Господи є близько до тих, що будуть захованні до кінця, а що чинити будуть ті, що були перше мене, або ми тепер, або ті що будуть по нас?

42. Він жеж відказав мені, так: "Я прирівнаю Мій суд до вінка в якім нема *опізнення останніх, ані поспішности перших." *1 Сл. 4: 15.

43. Отож, я відповів кажучи: чи ж не мігби Ти обєднати в одно, як тих що були перше сотворені, з тими що є тепер, і з тими що прийдуть, щоб скорше виявити Твій суд?

44. Він відповів мені: "не може твориння перегнати свого Творця, ані той світ не може помістити в собі всіх разом, що мають бути сотворені."

45. А я сказав: як же Ти говорив Твому слузі, що творінню Ти дав життя разом і воно видержало це, так й сучасні моглиби понести разом.

46. Він каже до мене: "спитай жіночу утробу, і скажи її: коли ти родиш дітей, то чому не нараз, але поодинчо? І попроси їй нехай уродить нараз десятеро."

47. Я відповів йому, таке не можливо, а мусить бути попротязі часу.

48. Тоді каже Він до мене: "так, теж Я дав утробі землі (спосібність) видавати по часах це, що в ній посіяно.

49. Бо як дитина не може родити це, що призначено дорослим, так само Я розпорядив з сотвореним Мною світом."

50. А я спитав, кажучи: коли Ти тепер відкрив мені дорогу (знання), так дозволь говорити до Тебе за нашу матір (землю), що про неї Ти казав мені, чи вона ще молода, або близька старости?

51. Він відповів: "спитай про це вагітну жінку, а вона скаже тобі,

52. кажи її: чому то ті, що ти родиш тепер не є такими, як тамті що родила перше, а менші ростом?

53. А вона відповість тобі, що тамті родились в силі молодости, а інші то роджені підчас старости, коли утроба тратить свою силу.

54. Розваж ти також про це: що ви тепер менші станом ніж ті, що були перше вас,

55. а ті, що будуть родитись по вас, то будуть ще менші від вас: так, як твориння що вже старіється й сила молодости минула."

56. Тоді я промовив, Господи! якщо найшов я ласку перед Твоїми очима, так покажи Твому слузі же через кого Ти навідуєш Твоє твориння?

Розділ 6

1. ВІН каже до мене: "відпочатку твориння землі, перше ніж повстали *границі світу, або ніж подули вітри:

*Д. А. 17: 26.

2. перше ніж загриміло й блиснуло, і ніж заложенно основу раю:

3. перше ніж показались гарні цвіти, перше ніж заложенні були рухомі сили, і ніж зібралась незліченна сила Ангелів.

4. перше ніж піднеслись воздушні висоти, ніж визначенно міри тверді (простору) і ніж загорілись огні на Сіоні:

5. перше ніж були досліджені сучасні літа, і відділені ті, що (навмисно) тепер грішать, а запечатані ті, що зберегли віру, як скарб:

6. тоді то Я задумав усе теє і Мною одним — усе було сотворенно, а не кимсь іншим, так від Мене теж настане й кінець, а не відкогось іншого."

7. Отож я відповів, кажучи: яке є поділення часів, або коли буде кінець першого і початок останнього?

8. А Він каже до мене: "від Авраама до Ісаака, коли родився від нього Яків і Ісав, то рука Яковова — держала відпочатку пяту Ісавову.

9. Отож, Ісав є — кінець віку (світу), а Яків — початок наступного.

10. Бо рука чоловіка є — його початок (при народженю), а пята—його кінець: про інше Ездро не питай Мене."

11. Я ж увідповідь сказав: о, Владико Господи! якщо знайшов я ласку в Твоїх очах,

12. то благаю Тебе, покажи Твому слузі кінець Твоїх ознак, що часть їх Ти показав був мені минулої ночі.

13. Він відповів мені кажучи: "стань на твої ноги й слухай звуку сильного голосу,

14. і буде немовби землітрясіння, але місце на якім ти стоїш не захитається.

15. А коли буде говорити, то нелякайся; бо слово буде про кінець й основи землі порозуміються.

16. А чому? бо ця мова буде говорена про них самих тремтіням і порушеням (землі), бо земля знає, що кінець їх (тих річей) мусить *перемінитись." *Жд. 1: 10-12.

17. І сталось, що коли почув я голос, то став на мої ноги і слухав: й ось голос, а звук його ніби звук багатьох *вод, *Вк. 19: 6.

18. і сказав (голос), ось надходять дні, що я зачну наближатись, щоб навідати живучих на землі:

19. та розпічну вивідувати тих, що то своєю несправедливістю накоїли багато неправди й шкоди, і коли *приниження Сіону виповниться. *Дн. 12: 7.

20. І коли вік (світ), що має пропасти буде докінчений, тоді Я покажу ось такі ознаки: *книги відчиняться перед твердю (простором) і всі разом побачать, *Дн. 7: 10.

21. й одно річні діти заговорять своїми голосами, вагітні жінки будуть родити по трьох, або по чотирьох місяцях не доспілих дітей, і вони будуть жити й рости:

22. а засіяні поля являться раптом *не засіяними і повні

засіки (стодоли) покажуться порожніми, *Тк. 5: 3.

23. відтак *затрубить труба голосно, і коли почують її, то всі наглі ‡злякаються.
*Зх. 9: 14. ‡Іс. 33: 14.

24. Того часу будуть *воювати приятелі одні проти одних немов вороги, а земля злякається змешканцями своїми і жили жерельні (водні) задержаться й не будуть течи три години.
*Зх. 11: 6.

25. Хто ж зостанеться від усього того, що я тобі сказав буде вратований і побачить Моє спасіння й кінець вашого віку (світу).

26. А *люди вибрані побачать це, котрі не зазнали смерти від уродження, і серце в живучих зміниться й обернеться в інше чувство:
*Це є ті, що будуть жити і зміняться при другім приході Христовім. 1 Кр. 15: 51. (К. і Ю. Лі.)

27. бо зло буде знищине і зникне лукавство,

28. віра зацвите, переможена буде тлінність, а правда появиться, котра так довго була не плідною.

29. Коли він ще говорив, то я поглянув на Того перед ким я стояв.

30. А Він каже до мене: "Я прийшов показати тобі час надходячої *ночі. *Ів. 9: 4.

31. Якщо ти знову помолишся й попостиш сім день, то Я покажу тобі більше ніж дня, коли Я почув тебе:

32. бо почуто твій голос перед Всевишнім і Всемогутній бачив твій праведний учинок й чистоту, яку ти зберіг від твоєї молодости.

33. Для цього Він післав мене, щоб показати тобі це усе й сказати будь бадьорий і не лякайся:

34. не квапся з минулими часами, думаючи про марне, аби недовелось тобі теж цим поспіхом судити про часи останні."

35. І сталось потім, що я знову молився з сльозами й постив сім день, щоб виповнити три тижні заповіджені мені.

36. А восьмої ночі моє серце знову зворушилось і я почав говорити перед Всевишнім:

37. бо дух мій сильно розпалився, а душа моя мучилась.

38. І я промовив, Господи! Ти говорив від початку творіння: першого дня Ти сказав, нехай буде *небо й земля, — і слово Твоє було досконалим ділом. *Бт. 1: 1. Пс. 121: 2.

39. Тоді *Дух взносився, а темрява й мовчанка облягала довкола, бо не було ще звуку чоловічого голосу.
*Бт. 1: 2.

40. Ти тоді приказав вийти ясному *світлу з Твоїх скарбниць, щоб Твоє діло стало явним. *Бт. 1: 3.

41. Другого ж дня Ти створив духа *тверді (простору) і звелів йому зробити пере-

діл, аби було розділенням між водами, щоб одна їх часть піднеслась в гору, а друга щоб позістала в низу. *Бт. 1: 6.

42. В третій день Ти приказав зібратись *водам на семій части землі, а шість частій Ти висушив, щоб вони були перед Тобою для сійби й оброблювання. *Бт. 1: 9.

43. Як лише Твоє слово виходило, одночасно появлялось діло:

44. бо худко появилось без ліч різних *плодів й багато смачних на їжу, та цвіти на взір не змінні здивним приємним запахом, це було виконане третього дня. *Бт. 1: 11.

45. У четвертій день Ти приказав *заясніти сонцю, засвітити місяцю і встановив зорі: *Бт. 1: 14-16.

46. і приказав їм служить чоловіку, що мав бути сотворений.

47. В пятій день Ти промовив до семої части де була зібрана вода, щоб вона вивела *живе твориння, летючі й риби: так і сталось, *Бт. 1: 20.

48. що німа й бездушна вода наприказ Божий вивела живе твориння, щоб всі роди людей прославили Твої дивні діла.

49. Тоді двоє животин Ти зберіг, одно назвав Бегемотом, а друге Левіятаном.

50. І розлучив їх одно від одного, тому бо сема часть де була зібрана вода не могла держати їх обох.

51. Бегемотові Ти дав одну часть із землі висушеної третього дня, щоби поселився на ній, на котрій находиться тисячі гір:

52. а *Левіятанові сему часть водяну, і зберіг його, щоб він був їжею тим кому й коли Ти захочеш. *Бегемот, значить скотина (на сухій землі). Левіятан, з другої сторони значить оплаканий, або покинений, це представляє домуючих в морі. (Читай Йов. 40: 10-20.) (К. і Ю. Лі.)

53. В шестій день Ти приказав землі *вивести перед Тобою худобу, звірину й повзючих: *Бт. 1: 24.

54. опісля Ти *створив Адама і поставив його ‡володарем над всіма Своїми творінями: від нього походимо ми всі і нарід, що Ти вибрав його. *Бт. 1: 27, 28. ‡Пс. 8: 7, 8.

55. Усе те говорив я перед Тобою, Господи! тому, бо Ти зробив про нас той світ.

56. Відносно інших людей, що теж прийшли від Адама, то Ти сказав, що вони нічо, тільки як слина: а велику їхню многоту порівнав *каплям, капаючим з посудини. *Іс. 40: 15.

57. А тепер Господи, ось ті народи які занічо вважаєш їх, вони почали панувати над нами й нищать нас.

58. Та ми Твій нарід (що Ти його назвав Твоїм *первенцем, однородним і полю-

бленним Тобою), передав в їхні руки. *Вх. 4: 22.

59. Якщо світ сотворений про нас, то чомуж ми не дістаємо спадщини нашої з світом? І доки це так буде?

Розділ 7

КОЛИ я скінчив говорити ці слова, то післяний був до мене Ангел, який посиланий був до мене в попередні ночі,

2. й каже до мене: "стань Ездро! і слухай слів, які я прийшов сказати тобі."

3. Я ж промовив, говори, мій Добродію: а Він сказав мені, море є поміщене в широкім місці, щоб було глубокім й великім,

4. але в хід до нього є тісний й подібний річкам.

5. Отож, хто може піти на море, аби його бачити і над ним панувати, якщо не перейде тісноти, то як може дістатись на ширину?

6. Або інший приклад: от місто побудоване на рівнині і наповнене усяким добром,

7. але вхід до нього тісний і положений в небеспечнім місці, бо правобіч огонь, а лівобіч глубока вода.

8. А між ними, себто огнем й водою лежить така вузенька стежка, що на ній може поміститись тільки стопа одної людини.

9. Якщо це місто буде дано в спадщину чоловіку, — то як може він його дістати, якби ніколи не перейшов крізь небеспеку, що лежить перед ним?

10. Я відповів, так Господи! а Він відказав, така сама теж доля й Ізраїля.

11. Бо для них Я створив світ, а коли Адам нарушив Мої постанови, то призначено це, що зроблено.

12. І входи цього світу зробились тісними, знедугами, муками, лукавством, горями із вимогами великих трудів.

13. А входи будучого світу є просторі, безпечні і приносять овоч безсмерття.

14. Отже, якщо живучі не трудяться, аби увійти в цю тісноту й в горя, то вони не можуть приняти цього, що про них наготовлено.

15. Отож, чого ти тревожешся, коли ти тлінний? І чого ти зворушуєшся, коли ти смертельний?

16. Чому не приняв ти цього в твоє серце, що буде! краще сучасного?

17. Я увідповідь сказав: Владико Господи! ось Ти призначив Своїм законом, що праведні насліддять теє, а безбожні загинуть.

18. Однакже праведні терпітимуть утиск в надії на ширину, а безбожні хоч потерпіли утиск, але не побачать ширини.

19. А Він каже домене, нема судді вище Бога, і нема розуміючого понад *Всевишнього. *Іс. 55: 9.

20. Багато бо загибає в тім

житті тому, що знехтували Божий закон, що був даний їм.

21. Бог бо строго заповів приходячим же що мають робити, щоб жити й що мають сповняти, щоб не бути караними:

22. та вони не були послушні й противились Йому, задумавши марні речі,

23. і звели себе (на манівці) своїми гріхами, бо сказали про Всевишнього, що Його *нема; і не пізнали Його доріг; *Пс. 14: 1.

24. погордували Його законом, відкинули Його обітниці й не були послушні Його постановам і не виконували Його учинків.

25. Так то, Ездро! порожним — порожне, а повним — повне.

26. Ось прийде час, коли прийдуть ці ознаки про котрі я сказав тобі і явиться *молода (церков Христова), а явившись покажеться відділившимся тепер від ‡землі. *2 Кр. 11: 2; Вк. 21: 9. ‡Кл. 3: 1-4.

27. А кожний хто визволиться від повищих сказаних лих, той побачить Мої чуда.

28. Бо відкриється Мій Син, Ісус, з тими, що будуть — з *Ним, а позіставші будуть утішатись ‡чотириста літ.

*Привиході з Вавилону. ‡Те пророцтво має окреме відношення до першого приходу Христового і обітниць, що тоді збулись. З цим то приходом є теж злученний Його другий прихід. (К. і Ю. Лі.)

29. А по тих літах помре Мій Син, Христос й всі люди, маючі *життя. *Мученники тут є представлені — Вк. 12: 11. (К. і Ю. Лі.)

30. І світ обернеться в давню тихість на сім днів, як це було перше: так, що ніхто не остане.

31. По сімох *днях, повстане вік, ще не пробуджений і помре те, що є тлінне (зопсуте). *Це безсумніву означає сім пророчих років, що в пророцтві є відмірянні для виконання судду в день Господній. А час поганський сягає від знищення Єрусалиму до другого приходу Христа — до Його церкви, що немов зовсім покенена: тому можливо, що той зазначений час не є цілком прирівнаний до жодного пророчого відкриття. (К. і Ю. Лі.)

32. І земля віддасть тих, що в ній *сплять, а порох тих, що в нім ‡спочивають і таємниці віддадуть душі тих, що їм звірено. *Дн. 12: 2. ‡Іс. 26: 19.

33. Тоді появиться Всевишній на *престолі судду, а злидні минуться і скінчаться довгі терпіння. *Дн. 7: 9, 10; Вк. 20: 11.

34. Суд — оден буде, правда стоятиме і віра утвердиться.

35. А за цим піде *діло, та відкриється ‡заплата і добрі учинки візьмуть верх, піднесеться правда, а панування лихих учинків не правди, вірветься. *Гл. 6: 4. ‡Вк. 22: 12.

36. Тоді я промовив: *Авраам перший молився за Содомлян, ‡Мойсей за отців що грішили в пустині.
*Бт. 18: 23-32. ‡Вх. 32: 31, 32.

37. *Ісус (Навин) після того за Ізраїля в часі Ахана.
*І. Н. 7: 7.

38. *Самуїл й Давид за погибаючих: ‡Соломон за тих, що прибули на освячення.
*2 См. 24: 17. ‡1 Цр. 8: 23.

39. Ілія за тих, що дістали дощ і за мерця, щоб він ожив. *1 Цр. 18: 42.

40. А *Езекий за людей в часі Сеннахерима, і багато за багатьох. *2 Цр. 19: 15, 16.

41. Отже так, як тоді коли збільшалось лукавство й взростала неправда, а праведні молились за неправедних, то чомуж тепер нема цього?

42. Він відповів мені, кажучи: Сучасний вік не є кінцем деб багато слави пробувало, тому то молились вони за немічних.

43. День судду, буде кінцем цього часу і початком будучого безсмерття, коли минеться *тлінність,
*1 Кр. 15: 52, 53.

44. нездержливість скінчиться, перестане невірство, а справедливість взросте і *правда засяяє. *2 Пт. 3: 13.

45. Тоді ніхто не зможе спасти загибаючого, ані занапастити *переможця.
*Вк. 3: 12.

46. Я у відповідь сказав: ось моє перше й останне слово, краще булоб не давати Адамови землі, або коли вже йому дано їй, то здержати щоб не згрішив.

47. Бо що захосен є для людей в сучаснім віку жити в журбі, а посмерти ждати кари?

48. Ох, Адаме! що ти наробив? Бо коли ти *згрішив, то це спричинило упадок не тільки тобі одному: але й нам, що від тебе ми походимо. *Рм. 5: 18.

49. Яка нам користь, якщо обіцяно нам час безсмертний, а ми чинили діла *смертельні? *Рм. 6: 16.

50. І вічна надія обіцяна нам, а ми зледачіли зробились даремними.

51. Про нас наготовлено здорові й спокійні *оселі, а ми жили злобно: *Вк. 21: 3.

52. і Всевишнього *слава наготовлена, аби покрити тих, що жили тихім життям, а ми ходили дорогами злими. *Тт. 2: 13.

53. І буде показаний рай, що *овоч в ньому перебуває вічно нетлінним, та в котрім буде спокій й уздоровлення, але ми в нього не ввійдемо:
*Вк. 22: 2.

54. тому, бо ми ходили в місця не приличні (не чисті).

55. Обличча тих, котрі здержували себе будуть, *яснійші від зір, а наші обличча будуть чорнійші — від темріви. *Мт. 13: 43.

56. Бо коли ми жили й чинили беззаконність, то не-

думали що посмерти будемо за це страждати (мучитись).

57. Тоді, Він відповів мені і сказав: Це є услівя боротьби, що їй мушена зводити людина роджена на землі:

58. отож, якщо буде переможена, то буде страждати так як ти сказав, а якщо *переможе, то дістане це що Я сказав. *Вк. 3: 21.

59. Це є — теє життя, що про нього говорив людям Мойсей, коли жив, кажучи: Виберай собі *життя, щоб жити. *П. З. 30: 19.

60. Та вони (Ізраїль) *неповірили йому, ні пророкам після нього, а ні Мені говоривши до них, *Рм. 10: 16.

61. щоб не було смутку про їхню *загибіль, коли радість настане про тих, що їм наготовлено спасіння. *2 Сл. 1: 9.

62. У відповідь я сказав: знаю, Господи, що Всевишній зветься *милосердним, тому бо милує тих, що не прийшли ще на світ, *Вх. 34: 6.

63. як теж й тих, що в житті обертаються до Його *закону. *Пс. 1: 2.

64. Він є довго *терпеливий, бо довго терпить тим, що згрішили, як Його твориння. *Рм. 2: 4; 2 Пт. 3: 9.

65. Він є щедрій, бо готовий давати там де є потреба:

66. і Він теж великий *ласкою, бо збільшає Свою ласкавість сучасним й тим, що минулись, а також тим, що ще прийдуть. *Іс. 55: 7.

67. Бо якщо Він не прибавлявби Своїх ласк, то світ не мігби продовжати з тими, що його замешкують.

68. Він теж *прощає, бо якби не прощав по Своєї доброті, аби було полегчіння тим котрі вчинили безбожність, то не моглаб зістатись в живих і десята часть людей. *Мх. 7: 18.

69. Він — *Суддя і якби не прощав тим, що є створенні Його словом та не знищивби великих переступств, *Пс. 7: 12.

70. то з несчисленної многоти (людей) — лишилосьби дуже мало.

Розділ 8

А ВІН відповів мені, кажучи: Всевишній створив той світ для багатьох, а будучий про *мало. *Мт. 22: 14.

2. Скажу тобі Ездро подібностю: колиб ти спитав землю, то вона відповість тобі, що от дає багато клию (липка глина) з котрого виробляють глиняні посуди, а лише трохи (цього) порошку з якого виходить золото, так теж перебіг цього віку.

3. Багато бо їх сотворено, але не багато *спасеться. *Мт. 20: 16.

4. Я відповів кажучи: Душе моя! проковтни розуміння і поїж мудрість,

5. бо ти обіцяла слухати і прагнула пророкувати, а тобі дано час лише, щоб жити.

6. О, Господи! хіба Ти не-

дозволиш Твому слузі, аби ми молились перед Тобою, щоб Ти дав нам в наше серце насіння й *розуму оброблювання, щоби повстав плід (овоч), що ним мігби жити кожний тлінний, хто носитиме імя чоловіче? *1 Ів. 5: 20.

7. Ти одинокий, а ми одно *твориво Твоїх рук, так як Ти сказав. *Єф. 2: 10.

8. І як в матірний утробі тепер складається *тіло й Ти даєш (йому) члени, а Твоє твориво зберегається в огні й воді, і девять місяців Твоє твориво терпить в собі Твій твір, що в нім створено. *1 Кр. 12: 12.

9. Так, що зберігаюче і бережене, одно й друге зберігається, а коли час прийде то утроба видає збережене, що в ній виросло.

10. Ти приказав з членів тіла, себто з грудей давати (твориву) молоко плід грудей,

11. щоб створене годувалось до котрогось часу, а відтак передаєш його Твому милосердю.

12. Ти виховав його Твоєю правдою, навчив Твоїм законом і наставив його Твоїм *розумом. *Іс. 11: 2; Лк. 2: 47.

13. Ти й *умертвиш його, як Твоє твориво і знову оживиш, як Твоє діло. *1 См. 2: 6.

14. Отож, якщо Ти знищиш це, що з таким великім трудом *створено, то Твойому приказові є легко зробити, щоби створене збереглося. *Йв. 10: 8.

15. А тепер, Господи, я скажу: що прокожну людину в загалі Ти більше *знаєш, та (промовлю) відносно Твого народу, — за котрим я жалую, *Єр. 12: 3.

16. і за Твоє насліддя, що його я *оплакую, за Ізраїля, що про нього мучусь і за Якова, що про нього ‡‡журюсь. *Єр. 9: 1. ‡Рм. 9: 2, 3.

17. Отож, зачну молитись перед Тобою за себе й за них, бо бачу з причини наших гріхів, упадок замешкуючих землю.

18. Та чув я про суддю, — що має прийти негайно.

19. Тому *почуй мій голос, нахілися до моїх слів і я буду говорити перед Тобою (Це початок Ездрових слів, ніж був ‡‡взятий), і я промовив, *Пс. 5: 1, 2. ‡З того виглядає, як теж із обітниць Господних в інших місцях, що Ездра подібно Ілії, замісць вмерти, то був переміненний в безсмертність. (К. і Ю. Лі.)

20. О, Господи, *вічно живучій; Котрого очі звернені ‡‡звисоти на небесне й воздушне. *П. З. 32: 40. ‡Пс. 102: 20.

21. Якого престіл неоцінений, а *слава недослідима, перед Котрим стоять з тремтіням війска Ангелські. *Іс. 6: 3.

22. Якому служать в вітрі й огні, Якого *слово справедливе і сказане незмінне, Якого приказ сильний й володіння страшне. *Іс. 45: 23.

23. Якого погляд висушує безодні, гнів розтоплює *гори і правда перебуває (свідчить) вічно. *Сд. 5:5; Мх. 1:4.

24. Почуй молитву Твого слуги і *прислухайсь проханю Твого творива: *Іс. 6:3.

25. бо доки живу буду говорити й доки розумію буду відповідати:

26. не дивись на гріхи Твого народу, тільки на тих, що служать Тобі в *правді: *Д. А. 10:35.

27. не звертай уваги на безбожні учинки поган, тільки на тих, що в біді додержували свідоцт (достовірностій) Твоїх:

28. не думай про тих, що *віроломно поступали перед Тобою, а спогадай за тих, що по Твоїй волі пізнали страх Твій: *Іс. 30:9.

29. не вигубляй тих, що жили немов худоба, а взглянься на тих, що ясно навчали Твій закон:

30. не прогнівайсь на тих, що є узнані гірше звірів: а полюби тих, що завжди надіялись на Твою *правду й славу. *Мт. 6:33.

31. Бо ми й наші батьки мучимось такими (грішними) недугами: а Ти задля нас — грішних, назвешся милосердним,

32. якщо захочеш Ти нас помилувати, то назвешся милосердним тому, бо вчинків праведних ми не маємо.

33. А праведники, що набули багато добрих вчинків, то по своїх вчинках одержать заплату.

34. Бо що є чоловік, щоб Ти *сердився на нього, й рід тлінний, аби Ти так гнівавсь на них? *Пс. 6:1.

35. По правді нема людини між народженими, щоб не поступилаб безбожно і між вірними такого, який не *провинивсь би. *1 Цр. 8:46; Ек. 7:20.

36. Бо в тім теж, Господи, справедливість й ласка Твоя звіститься, якщо Ти *помилуєш тих, що немають доказу добрих учинків. *Рм. 9:16.

37. Він відповів мені, кажучи: Щось правдивого ти був сказав і по твоїх словах так теж буде.

38. Бо й справді Я недумаю про вчинки тих, що *згрішили перше смерти, перше судду, перше загибелі: *Рм. 3:9.

39. а утішаюсь *змаганням праведних і згадую про їхню мандрівку (як приходьків), та як спасались і старались заслужити ‡заплату. *2 Тм. 4:7. ‡Вк. 22:12.

40. Так, як Я сказав, так й *станеться. *Мт. 24:35.

41. Бо як рільник сіє багато насіння і садить багато рослин, але з часом не усе посіяне збережеться і не усе посаджене вкорениться, так теж ці, що посіяні в тім віку (світу), не всі *спасуться. *Рм. 9:27.

42. А я у відповідь сказав: якщо найшов я ласку, то буду говорити.

43. Так, як насіння рільника пропадає, коли не зійде, або коли в пору свою не дістане Твого *дощу, або як за багато дощу, то також пропаде, *Езк. 34: 26.

44. так і чоловік, *створений Твоїми руками, — й є названий Твоєю подобою, тому, що Ти подібний до нього: про котрого Ти усе створив і якого подібність прирівнав насінню рільника. *Бт. 1: 27.

45. Не обурюйсь на нас, а *пощади нарід Твій й помилуй Твоє насліддя, бо Ти є милосердний до Твого творіння. *Йо. 2: 17, 18; Ам. 7: 2.

46. Він відказав мені й промовив: Сучасне — сучасним, а майбутне — майбутним.

47. Багато бо ще тобі бракує, щоб ти міг *полюбити Моє твориво більше ніж Я, бо хоч часто Я наближаюсь до тебе, а до неправедних ніколи. *Рм. 5: 8.

48. Та й в тім ти дивний є перед Всевишнім,

49. що *понизив себе, як годилось тобі й не судив про себе так, аби славити себе між праведними. *Дн. 10: 12; Яв. 4: 6.

50. Багато бо й страшних горей постигне тих, що будуть замешкувати світ в *часи останні, бо вони ходили у великій гордості. *2 Тм. 3: 1-4.

51. А ти, трудись про себе — й шукай *слави подібним тобі: *Рм. 2: 7.

52. бо для вас рай є *відчинений, дерево ‡життя посаджене, майбутний час наготовленій, достаток готовий, †місто збудоване, спокій запевнений, досконала доброта й мудрість. *Вк. 3: 8. ‡Вк. 22: 2. †Жд. 11: 10.

53. Корінь злого є від вас запечатаний, неміч й міль є від вас закриті, а тлінність втікла в ад для забуття:

54. терпіння *минулись, а накінець показавсь скарб безсмертній. *Вк. 21: 4.

55. Тому, ти непитай більше про многих, що загибають,

56. бо вони, діставши *волю згорділи Всевишнім, занедбали Його ‡‡закон і покинули Його дороги, *Єр. 2: 31. ‡Пс. 78: 10; Іс. 5: 24.

57. а також праведних Його *потоптали, *Пс. 94: 5.

58. і мовляли в серці своїм, що Бога *нема: хоч знали, — що мусять вмерти. *Пс. 10: 4.

59. Бо як вас (праведних) чекає це, що було сказано, так теж й тих *спрага і муки, що наготовленні. Бог не хотів чоловіка затратити, *Іс. 5: 13; Мт. 25: 46.

60. та самі сотворені *збещестили імя Того, що створив їх і були невдячні до Того, що наготовив ‡‡життя про них. *2 Тм. 3: 2. ‡Ів. 5: 40.

61. Тому, то Мій *суд тепер наблизився, — *Вк. 14: 7.

62. це не всім Я *відкрив, тільки тобі й кільком подібним тобі. Тоді я промовив, *Лк. 24: 45.

63. ось тепер, Господи, Ти показав мені багато *ознак, котрі Ти зачнеш робити при останку: але якого часу, цього не показав. *Тк. 2: 48.

Розділ 9

ВІН відповів мені, кажучи: Зміряй ти уважно час сам в собі, а як побачиш, що деяка часть ознак перше показаних тобі перейшла,

2. тоді зрозумієш, що це є той час, в якім Всевишній стане *навідувати світ, Ним сотворений. *Ос. 9: 7.

3. Отож, коли буде видно *земле-трясіння й ‡заворушення народів, *Мт. 24: 7. ‡2 Хр. 15: 5, 6.

4. тоді зрозумієш, що про це говорив Всевишній від днів, бувших перше тебе, себто від *початку. *Юд. 14.

5. Бо, як усьо сотворене в світі має *початок й кінець, і кінець (усього) є явний. *Бт. 1: 1; Ів. 1: 1-3.

6. так й часи Всевишнього мають початке в *явлених чудах і силах, й закінчення (їх) являються в дійсностях і ознаках. *Мт. 24: 29, 30.

7. Кожен, хто спасеться і зможе своїми учинками й вірою вратувати себе, від предсказаних скорбот,

8. (той) буде захований від цих небезпек, і побачить Моє спасіння на Мої (новій) *землі й в Моїх границях: бо Я святив їх Собі від віку (початку). *Іс. 65: 17; 2 Пт. 3: 13; Вк. 21: 1.

9. Тоді жалуватимуть ті, що тепер відступили від Моїх *доріг, а ті, що то згірдливо відкинули їх, будуть перебувати в муках: *Пс. 81: 13.

10. бо вони в житті діставали добродійства, а Мене не *пізнали, *Ів. 16: 3.

11. й бридились Мого закону, замість його порозуміти, то ним погордили, коли ще мали свободу, й коли ще місце для *покаяння було про них відчинене, *Д. А. 17: 30.

12. ці пізнають Мене по смерти в *муках. *Вк. 21: 8.

13. А ти не цікався більше же як безбожні будуть мучитись, й коли? А досліджуй же як *праведні спасуться, котрим належиться світ і про котрих є світ сотворений. *2 Пт. 2: 8.

14. Тоді я відповів, кажучи:

15. я говорив був перше, й тепер промовлю і опісля буду говорити, що тих, котрі загинуть буде далеко більше, ніж тих, що спасуться;

16. так як филя більша каплі.

17. А Він відповів мені, кажучи: Яка нива, таке теж насіння: які цьвіти, такі теж краске: які робітники, така робота: який рільник, таке теж оброблювання (рілі), бо це був час віку.

18. І коли Я приготовляв світ (вік), котрий не був ще зроблений для мешкання про тих, що тепер в нім живуть, то ніхто Мені не *супередчав: *Зх. 2: 13.

19. бо усе тоді повиновалось. А тепер натура (вдача) тих, що створені в світі попсувалась, через не скінчене насіння й через не провірений ними закон.

20. Так, Я розглянув світ, й ось, показалась небезпека від (людських) задумів, що появилась в нім.

21. Отож, Я побачив і його пощадив, та зберіг про Себе оден виноградний пучок й *рослину з многоти (людей). *Іс. 11: 1; Єр. 33: 15.

22. Нехай *пропаде многота, що родилась надаремно, а нехай збережеться Мій виноград й Моя рослина: що Я зростив її з великім трудом досконалою. *Пс. 37: 20-27.

23. А ти по проминеню сімох днів, (в котрих не будеш постити, —

24. лише підеш на заквитле поле де нема побудованого дому, і там будеш їсти тільки полеві цвіти, не заживай мяса й не пий вина, лише їж цвіти:)

25. і безперестанку *молися до Всевишнього: а Я прийду і буду говорити з тобою. *1 Сл. 5: 17.

26. Так, я пішов на поле, що зветься Ардат, як він наказав мені: там сів я між цьвітами й їв полеві трави, і був ситий від цьої їжі.

27. А по сімох днях сидів я на траві і моє серце тревожилось, як й перше.

28. І відчинивши мої уста, я почав говорити перед Всевишнім, і сказав:

29. о, Господи! являючий Себе нам, Ти теж явився *нашим батькам в пустині не прохідний й безплідний, коли то вони вийшли з Єгипту. *Вх. 19: 1-9; 24: 10.

30. І сказав (до них), *слухай Мене, Ізраїлю! і вважай на Мої слова насіння Яковове. *П. З. 6: 4.

31. Ось бо Я засіваю у вас Мій закон і він має принести у вас плід, а ви будете в нім славитись вічно.

32. Та наші батьки принявши закон не виповняли його і постанови Твої не зберігали: одначе овоч Твого закону не пропав й не міг пропасти тому, що був Твоїм.

33. Зате принявші закон *загинули, бо не зберегли цього, що було в них посіяне. *1 Кр. 10: 5-10.

34. Звичайно буває так, що коли земля приняла — насіння, або море — корабель, чи якийсь посуд — їжу або напиток, якщо це в чім посіяно, або в чім поміщено зіпсується, —

35. так з цим пропадає теж й те, що було посіяне чи поміщене, або приняте, то воно вже при нас не остане: але з нами не так,

36. бо ми принявши *закон згрішивши загинули, а також й наше серце, що його приняло: *Д. А. 7: 53.

37. та закон (Твій) *не пропав, а лишається в свої силі. *Мл. 4: 4; Мт. 5: 17, 18.

38. Коли я так говорив в серці моїм, то глянув очима моїми й побачив жінку правобіч мене: і ось, вона плакала й ридала з великім голосінням, та дуже *тужила серцем в роздертій одіжи із попелом на її голові. *Іс. 54: 6.

39. Тоді я покинув мої думки, що ними був занятий і обернувшись до неї, промовив:

40. про що ти так плачеш і чого сумуєш серцем?

41. Вона відказала мені, Лиши мене Добродію; нехай оплакую себе й прибавлю горя, бо я тяжко мучусь й в великім пониженню.

42. Я спитав її: скажи мені, що тобі сталось?

43. Вона каже до мене: Я твоя служниця була не плідна, і не мала дітей, хоч мала чоловіка трийцять літ.

44. І в цих трийцятьох літах, я безперестанку *день й ніч, і кожньої години молилась до Всевишнього, *Д. А. 26: 7.

45. А по трийцятьох літах, Бог почув мене, твою служницю і зглянувся на мою недолю, розважав моє горе й дав мені сина, я дуже була ним втішна, а також мій чоловік і всі мої сусіди: й ми дуже славили Всевишнього.

46. І я виховала його з великим трудом,

47. та коли він підріс і настав час йому одружитись, то я наготовила весілля.

Розділ 10

ТА сталось, що коли мій син входив до весільної світлиці, то впав й помер.

2. А ми всі тоді, попервертали свічники (перестали веселитись), а мої сусіди почали потішати мене й я так спочивала до ночі другого дня.

3. І сталось, як вони всі перестали мене потішати, аби лишити мене вспокою: тоді я в ночі встала і побігла аж тут в поле, як сам бачиш.

4. І вже недумаю більше вертатись до міста, а остану тут, не буду їсти ані пити, лише безперестанку буду *плакати й тужити поки не помру. *Єр. 31: 15.

5. Покинувши думки, що ними був захоплений, я з гнівом промовив до неї,

6. о, ти найдурнійша за всіх жінок: чи ж не бачиш нашого смутку, й, що нас спіткало?

7. Що Сіон, *наша мати сповнена всяким горем, та дуже пониженна і гірко плаче. *Гл. 4: 26.

8. І тепер ми всі тужимо й сумуємо, бо всі ми є в журбі, а ти тужиш за одним сином.

9. Поспитай землю, а вона

скаже тобі, же як то її треба оплакувати упадок багатьох, що на ній родяться:

10. бо всі родженні з неї від початку й інші, що ще мають прийти, то майже всі загибають і багато з них зовсім пропадає.

11. Хтож може більше сумувати, як не та, що так багато їх потратила, а не ти, що сумуєш за одним?

12. Якщо ти скажеш мені, що мій плач не такий як плач землі, бо я утратила плід моєї утроби, що його принесла в болях і родила в муках,

13. а земля не так: бо теперішня многота на ній є відповідно до розпоряджень землі, як—відходять, так—й приходять:

14. отож, я скажу тобі, що як ти родила струдом, так теж й земля подає свій плід чоловіку, що від початку *обробляє її. *Тк. 6: 42.

15. Тому стримайся тепер від журби твоєї і мужно переноси цю втрату, що сталась тобі.

16. Бо, якщо ти признаєш постанову Божу *справедливою, то у свій час дістанеш сина і будеш славленна між жінками. *Йв. 1: 21.

17. Отож, вертай до міста, до свого чоловіка.

18. Та вона сказала: Не зроблю того й не піду до міста, а тут помру.

19. Отже, я почав продовжати з нею мою розмову, і сказав:

20. не чини цього, а послугай моєї ради, бо скільки то нещасть Сіонові? Потіш себе задля скорботи Єрусалиму.

21. Адже бачиш, що наша *святиння спустошенна, жертівник наш розбитий, наш храм розвалений: *Пс. 79: 1-3.

22. наш псалтир понижений, наші пісні утихли, наші веселощі зникли, світло нашого свічника погасло, скінія нашого заповіту розграбленна, нашу святість обезчещено, імя, що нас ним названо малощо не знеславлено: наших дітей осоромлено, наших священників повбивано, наших Левітів відведено до неволі, наших дівчат опоганено, наших жінок збещещено, наших праведників забранно геть, наша малеча знищена, наші юнаки впоневоленню, наші сильні послабли:

23. а що найгірше від усього, то знамення *Сіону втратило свою славу, бо є передане до рук ненавидників наших. *Іс. 64: 10; Єр. 26. 18.

24. Тому стряси (з тебе) твою тяжку жарбу, та відкинь багато твоїх терпінь, щоб помилував тебе Всемогутній, і Всевишній дарує тобі спокій й злегчить твій труд.

25. Та сталось, коли я говорив з нею, аж ось несподіва-

но обличча її *засяяло і заблещав вигляд їй, так, що я злякався й подумав, щоб це мало бути? *Мт. 13: 43; 17: 2.

26. І, ось вона раптом страшно й сильно закричала, що аж земля *затрусилась від цього крику жінки. *Аг. 2: 6.

27. А я дивлюсь, і ось жінка мені більше не показалась, але будувалось *місто, а місце його зазначено на широких основах: тоді я налякавсь і закричав сильним голосом, кажучи: *Іс. 33: 20.

28. де є Ангел Уриїл! що то спочатку приходив до мене? Бо він довів мене до цього великого захоплення, так що в нім стремління моє до цілі зникло, й моя молитва обернулась в зневагу.

29. І як я промовляв ці слова, то він *прийшов до мене й дивився на мене: *Дн. 10: 14.

30. й ось, я лежав якби *мертвий, та в безвихіднім положінню: він жеж взяв мене за праву руку мою, і потішаючи поставив мене на ноги й каже до мене, *Вк. 1: 17.

31. що з тобою? Чого стогнеш? І чому розум твій й думке серця твого непокоять тебе?

32. Я ж промовив, від цього що ти покинув був мене а я ступаючи після твоїх слів вийшов в поле, і от побачив й іще бачу це, чого неможу виразити.

33. А він каже до мене: стій мужно, а я поясню тобі.

34. Тоді я промовив, говори мій Добродію: тільки не покидай мене, щоб я не помер надаремно,

35. бо я бачив, — чого не знав, і *чув, — чого не знаю. *2 Кр. 12: 4.

36. Чи це чувство моє обманює мене, або душа моя находиться в сні?

37. Тому прошу тебе, поясни мені твому слузі це явище.

38. Він відповів мені, кажучи: слухай мене, а я поясню тобі й скажу же що тебе налякало, бо Всевишній *відкриє тобі многі тайни. *Ам. 3: 7.

39. Він бо бачив правдиву дорогу твою, що ти безперестанку тужиш за твоїм *народом і дуже сумуєш за Сіоном. *Ам. 6: 1-6.

40. Так це є значіння цього явища, що ти його бачив перед тим.

41. Жінка, що ти бачив її плачучою й старався потішити:

42. яка опісля стала невидимою, а натомість явилась тобі будова міста,

43. й яка розповіла тобі про смерть свого сина: ось що значить.

44. Ця жінка, що ти бачив її, є *Сіон: а що вона сказала тобі, ця, що ти на неї дивився, якби на будуюче місто, *Пс. 48: 2.

45. що вона трийцять літ була не плідною, цим показано, що в продовж трий-

цять років не приношено в Сіоні жертви:

46. а по упливі трийцять років, то Соломон *збудував місто й приніс був жертви, тоді то неплідна родила сина. *1 Цр. 6: 1.

47. А це, що з трудом його виховала, як вона говорила тобі: це було мешкання в Єрусалимі.

48. А як вона сказала тобі, що її син входячи в весільну світлицю упав й помер; так цим було (показано) знищення *Єрусалиму. *2 Цр. 24: 10-16.

49. І ось, ти бачив — її подібність, а коли вона тужила за сином, то ти старався її потішити в цім що сталось: так належалось тобі це відкрити,

50. бо Всевишній бачивши тепер, що ти сумуєш душею й всім серцем скорбиш за нею, отож Він показав тобі світлість їй слави й красу її (себто Сіону).

51. Тому то, я казав пробувати тобі на полі де нема побудованого дому,

52. бо я знав, що Всевишній *покаже тобі це. *Вк. 21: 9, 10.

53. Отже, я сказав був іти тобі в поле, де не положено основи жодної будівлі:

54. бо місце де Всевишній почав показувати (тобі) *Своє місто (новий Єрусалим), — не могла стояти будова чоловіча. *Вк. 21: 2.

55. Отож, не бійся, нехай не лякається твоє серце, а іди й подивись на красу і величність будівлі — скільки лиш можуть надивитись очі твої.

56. Відтак будеш чути стільки, — скільки зможуть наслухатись уші твої.

57. Бо ти *блаженний понад багатьох й покликаний Всевишнім, яких не багато. *Мт. 13: 16.

58. Та на завтрішню ніч, щоб ти лишився тут, —

59. й Всевишній покаже тобі видіння (явище) великих річей, що Він створить їх про осадників землі в останні дні. Отож, я спав цю ніч й наступну, так як він приказав був мені.

Розділ 11

І БАЧИВ я сон: аж ось, з моря піднявся орел, маючий дванайцять пер'яних крил і три голови.

2. І бачив я: ось він розширяв крила свої понад усю землю, а всі вітри воздушні дули на нього, й хмари збирались.

3. І бачив я, що з його перел виростали інші пера, а з цих ще інші менші й коротші.

4. Голови ж його спочивали, а сердня голова була більша від двох інших й також спочивала з ними.

5. Відтак я бачив, ось *орел літав на своїх крилах, та панував над усею землею і над усіма її мешканцями.

*Той орел, безсумніву представляє — орла старого Римського царства, що його прапор з ор-

лом (символом) повівав (в оден час) над світом, а відтак розвилось з нього дванайцять роздільних держав, котрі представляли цих дванайцять крил: ці держави істнували в Европі (ще не додавна). Три голови це були політичні сили над цими державами, котрі представляли три імперії: а то, Німецьку, Австрійську і Російську. (К. і Ю. Лі.)

6. І я бачив, що усе піднебом було йому *впокорено, і ніхто йому не противився, ані одно творіння — що на землі. *Дн. 2: 37, 38.

7. Аж, ось орел став на свої кігті і промовив до своїх пер, кажучи:

8. "не пильнуйте всі разом, а спіть собі на своїм місці і пільнуйте за чергою:

9. а голови нехай переховуються на час останній."

10. Та заважав я, що ось голос виходив не з його голов, тільки з середини його тіла.

11. І я порахував малі його пера, їх було вісім.

12. А я дивлюсь й ось, з правого боку піднялось одно перо і запанувало над усею землею,

13. й так, як воно панувало, то прийшов його кінець і більше не було видно місця його: опісля піднялось інше перо й панувало на протязі довгого часу.

14. Та сталось, як воно панувало, то наблизився і його кінець зникнути, так як першому.

15. Тоді візвався голос до нього, й сказав:

16. Слухай но ти, що так довго пануєш над землею, це я говорю тобі перше ніж зачнеш зникати:

17. що після тебе вже ніхто не буде панувати, так довгий час, ані навідь половини того.

18. І піднялось третє перо й панувало, так як перші та й воно зникло.

19. Так було із усіма іншими (перами), вони панували: а опісля *зникали на завжди. *Яв. 4: 13, 14.

20. І бачив я, що ось, по якомусь часі почали підійматись пера з правого боку, аби панувати, і деякі з них панували, але в коротці вони зникали.

21. Бо хоч де котрі з них *підіймались, але не діставали влади. *Історія доказує, що різні Европейськи держави в часах мали теж силу панувати над землею: навідь маленька Швеція в оден час трясла европейськими престолами, а тепер пануюча її сила є повалена. (К. і Ю. Лі.)

22. Після цього я дивився, та більше не появлялись дванайцять пер, ані дві малі,

23. й не лишилось на тілі орла нічого, крім трьох спочиваючих голов і шість малих перів.

24. Я бачив, що дві малі пера відділились від шістьох і лишились під головою з правого боку, а чотири залишились на свому місці.

25. І побачив я, що ось,

*пера з під крил, пробували піднятись, аби панувати.

*Пера під крилами, можуть представляти менші або слабші держави, наприклад Болгарія й інші. (К. і Ю. Лі.)

26. І бачив я, що ось, одно *піднялось: але таке зараз зникло. *Греція своєю сміливістю була виступила весною 1886 року, проти великих Європейських держав: це є приклад, що як маленька країна здобула панування, однак скоро була здавленою. (К. і Ю. Лі.)

27. А наступні зникали ще скорше ніж попередні.

28. І бачив я, що ось дві позіставші пера також намагались панувати.

29. Коли ж вони так намагались, то одна з спочиваючих голов пробудилась, це була середня: бо вона була більша ніж дві інші голови.

30. І я побачив, що дві інші голови злучились з нею.

*Звязь трьох імперій. (К. і Ю. Лі.)

31. Та ось, ця голова звернулась до цих, що були злученні з нею і поїла дві під крильні пера: що намагались панувати.

32. Ця голова налякала усю землю й панувала над мешканцями землі з великім утиском, — і держала владу над просторами землі більше ніж усі крила, що були.

33. Опісля побачив я, що середня *голова раптом зникла, так як й крила. *Ця голова мабудь представляє правлячу силу Бісмарка, котра то вже від довгих років рядить европейською політикою. (К. і Ю. Лі.)

34. А полишенні дві голови, котрі теж подібним робом панували над землею й над її мешканцями.

35. Та я побачив, й ось, *голова з правого боку з'їла цю, що була на лівім боці.

*Російська голова (сила), яка відповідно до пророцтва Езекиїла; має можливість проковтнути всі інші сили. (К. і Ю. Лі.)

36. Тоді я почув голос, що сказав до мене: "дивись перед себе та роздумуй про це, що бачиш." *Єр. 1: 11; Зх. 5: 2.

37. І бачив я, аж ось, — мовби ревучий *лев вибіг з ліса та закричав людським голосом до орла, і промовив: *Вк. 5: 5.

38. "слухай, що я буду говорити тобі, й що Всевишній скаже тобі:

39. чи ж це не ти, що лишився з чотирьох *звірів? Що Я поставив їх панувати в Моїм світі (в віку), щоб кінець цих часів прийшов через них: *Їх бачив Даниїл, — названі: Вавилон, Мідіо-Персія, Греція і Рим. (К. і Ю. Лі.)

40. і четверте з них прийшло, та перемогло всіх попередніх звірів й тримало світ в великім страху, — а всю вселенну в лютім утиску з тяжким гнобленям піддаих, і такий довгий час замешкувало землю з злобою.

41. Бо землю ти судив не поправді:

42. ти тіснив лагідних (тихіх), кривдив спокійних,

любив брехунів, руйнував мешкання тих, що приносили хосенний плід і повалив стіни тих, що тобі шкоди не чинили.

43. Отож, прийшли до Всевишнього кривди твої, й гординя твоя — до Всемогутнього.

44. І *поглянув Всевишній на часи гордині, — й ось вони кінчаться, а його гидоти доповнились. *Пс. 14: 2-5.

45. Отож, пропадь ти орле з твоїми страшними крилами, з твоїми гидкими перами, з твоїми лихіми головами, з твоїм лютими кігтями із усім твоїм негідним стервом:

46. аби вся земля *відітхнула й визволилась від твого насильства, та щоб надіялас на суд і милосердя свого Творця." *Іс. 14: 4-8.

Розділ 12

І СТАЛОСЬ, що як лев говорив ці слова до орла, я бачив,

2. й ось, зіставлена голова і чотири крила більше не появлялись, а дві (пера), що перейшли до неї і поставили себе, щоб панувати, але що їх царство було слабе й повне замішання.

3. І бачив я, й ось вони пропали, а усе тіло орла згоріло, — так що земля дуже налякалась: а я пробудившись з тревоги із перемучення мого розуму, та від великого страху, сказав до мого духа:

4. "ось, ти мені спричинив це тим, що досліджував дороги Всевишнього.

5. Ось, я дрожу ще серцем й дуже знемігся духом моїм; і нема в мене ні трішки сили від великого страху, що ним стревожився я в цю ніч.

6. Отож, тепер помолюсь до Всевишнього, аби Він зміцнював мене докінця."

7. І промовив я: "Владико Господи! якщо знайшов я ласку перед Тобою, й якщо Ти узнав мене справедливим перед багатьома іншими, й якщо моя молитва прийшла перед Твоє обличча, —

8. то підкріпи мене і вкажи мені Твому слузі значіння цього страшного явища, щоб зовсім заспокоїти мою душу:

9. бо Ти признав мене за достойного, аби показати мені останні часи."

10. Він сказав до мене: Це є пояснення цього явища:

11. *орел, що ти бачив його виходячого з моря, є царство, що було показане в обявленю твому братові Даниїлові, *Тут є показана римська імперія: це потверджує дійсне орлове царство, що то його прапор з орлом повівав над землею. А продовження останку політики й панування цьої орленої імперії, розвилось в три істнуючі імперії: що ніби вони панують незалежно одна від одної, над підчиненими їм землями, однак є вони злучені в

одно тіло через їхній спільний інтерес. (К. і Ю. Лі.)

12. але йому не було пояснено це, що Я виявив тепер тобі.

13. Ось, надходять дні, що в них повстане на землі царство і буде воно *страшним над усі царства, що були перше нього. *Дн. 7: 7.

14. В нім запанують — дванайцять царів, оден по — однім.

15. Другий з них зачне панувати й буде при владі довшій час, ніж котрий не будь з дванайцятьох.

16. Так це означує дванайцять крил, що ти їх бачив.

17. А що ти чув говорючий голос, який виходив не з голов орла, але з середини його тіла (талуба), це визначає:

18. що по часі цього царства повстануть велики суперечки й буде йому грозити небезпека упадку: але воно тоді не впаде, лише *обновиться так як було в своїм початку. *В часі, коли поганський Рим мав упасти, то повстало римське папство: воно перебрало пануючу владу і відновило римську утискаючу силу. (К. і Ю. Лі.)

19. А що ти бачив вісім підкрильних малих перів, причеплених до крил, це визначає:

20. що в тім царстві повстане вісім царів, котрих часи будуть малі й роки скорочені.

21. А два з них загине, наближеням середини часу: чотири збережуться аж доки їх кінець зачне наближатись: а два збережуться — докінця.

22. А що ти бачив три голови спочиваючі, так це визначає:

23. що в останні дні його (царства), Всевишній підійме троє царств і відновить багато річей в них, й підчинить їм многих інших, — і вони пануватимуть над землею.

24. та над їй мешканцями, з більшим *гнетом, понад всіх тих, що були перше них: тому вони є названі головами, *Це є гірка правда, що утиск спричиненій людям мілітарною владою трьох імперії, перевищив римськи панування. (К. і Ю. Лі.)

25. бо це вони довершать його (орлину) беззаконність й доконають йому кінця.

26. А як ти бачив, що більша (середня) голова більше не появлялась, це визначає, що оден з них помре на своїм ліжку, й то в *муках, *Хоч хто може з цим погодитись, що це відноситься до Німеччини й до Бісмарка. (К. і Ю. Лі.)

27. а дві позіставши (голови) знищить меч:

28. бо меч одного знищить того, що з ним, — та наостанку він теж згине від меча.

29. А що ти бачив, дві підкрильні пера, що перейшли

понад голову з правого боку:

30. це визначає, що то є ці, що їх Всевишній зберіг до їхнього кінця: воно є *царство мале й переповнене клопотами, так як ти бачив.

*Невгамована Анґлія є тут представлена, як така, що звизовом поширяє свої пера (владу), понад росийську імперіялістичну голову. (К. і Ю. Лі.)

31. А лев, що ти бачив його підіймаючогось з ліса і зревом говорючого до орла, та зневажаючого за його неправду усіми словами, що ти їх чув:

32. це є, "*Помазанник" — бережений Всевишнім проти них (царств) й проти їх беззаконностій до кінця. Він скартає їх і ‡докорить їм за їхні насильства.

*Пс. 2: 2. ‡Мт. 11: 20.

33. Він поставить їх живими на *суд перед Собою: та визневажає їх й покарає.

*Юд. 15.

34. А останок з Мого народу, Він *помилосердю визволить, — тих, що збереглися в Моїх границях, і Він потішить їх, аж поки не прийде день (кінець) судду, що про нього Я говорив тобі на початку. *Пс. 106: 45.

35. Це є сон, що ти бачив, а це його вияснення.

36. Ти тільки оден удостоївся знати цю тайну Всевишнього.

37. Отож, усе, що ти бачив *запиши до книги й заховай їх. *Іс. 30: 8.

38. й навчай цього *мудрих з твого народу, чиї серця ти признаєш за спосібні приняти і зберігати ці тайни.

*Дн. 12: 3.

39. А ти перебудь ще тут сім день, бо тобі покажеться це, що Всевишньому вгодно буде показати тобі. І з цим він відійшов.

40. Та сталось, по проминенню сімох днів, коли увесь нарід побачив, що я до міста не вернувсь, то зійшлися всі від малого до великого й прийшли до мене, і промовили:

41. "чим ми провинились тобі? І що злого вчинили тобі, що ти покинув нас і сидиш в цьому місці?

42. З усіх пророків ти оден лишився нам, немов гроно виноградне, як свічник в темноті й як пристань та корабель ратунку від бурі,

43. чи ж ще мало нещасть спіткало нас?

44. Якщо ти покинеш нас, то краще булоб нам *згоріти, коли горів Сіон, *Пс. 74: 7.

45. бо ми не є ліпші від тих, що там померли." І заплакали вони в голос. Тоді я увідповідь, сказав до них:

46. "будь бадьорий Ізраїлю: і не сумуй доме Яковів,

47. бо Всевишній памятає за вас, і Всемогутній не *забув про вас у випробуваннях.

*Іс. 49: 15.

48. Що ж до мене, то я вас не покинув, ані відійшов від вас, тільки прийшов на це

місце, щоби помолитись про знищений Сіон, та прохати милосердя про нашу зневажену святиню.

49. А тепер, кожен ідіть до свого дому, а я по тих днях прийду до вас."

50. І пішли люди до міста, так як я звелів їм,

51. а я лишився на полі ще сім днів, як Ангел приказав був мені й живився в ці дні лише полевими цвітами, і трави були моєю їжею.

Розділ 13

І СТАЛОСЯ, по сімох днях, я бачив сон:

2. ось піднявся з моря вітер, аби зворушити його филі.

3. А я дивився,—й ось, *чоловік міцний вийшов з тисячами (війска) небесного: і куди він обертав своє обличча, так усьо ‡тремтіло, що було видно під ним: *Тут представлена є робота другого приходу Христового: коли Він проявить (Себе) в людях, що представляють немов море, та буде володіти державами жезлом залізним, і коли Він через Своїх слуг відбере владу від тих, що тепер панують й передасть Свому народу. (К. і Ю. Лі.) ‡Ав. 3: 10.

4. й як бувало голос виходив з Його уст, так всі вони *запалювались, котрі чули голос Його; подібно воску, коли почує огонь. *Іс. 64: 2.

5. Опісля я поглянув, й ось, зібралось багато людей, що не було їм числа, від *чотирох вітрів небесних, аби перемогти цього чоловіка, що піднявся був з моря.

*Езк. 37: 9.

6. А я дивлюсь, й ось, Він витворив собі велику гору й злетів на неї.

7. Я намагавсь доглянути цю околицю чи місцевість, звідки витворилась ця гора, але не міг.

8. Опісля ж того я бачив, що всі ті, котрі зібрались були, щоби його перемогти, дуже налякались, а однак відважились воювати.

9. А Він, як побачив товпи людей прямуючих (на нього), то навідь не підніс своєї руки, ані меча не тримав ні жодної зброї воєнної:

10. Та тільки, що я бачив, то Він випускав з своїх уст, — немовби фучіння огня а з своїх губ — полумяне дихання і з свого язика випускав іскри й бурю.

11. І усе теє змішалось разом: подув огня, дихання полуміни і сильна буря, та впало прямо на цю велику товпу (людей), що готовилась воювати, і всіх до одного *спалило, так що не видко було з них нічого крім пороху й запаху диму: я побачивши це — злякався.

*Коли Господь через Своїх двох свідків (Вк. 11: 3-6) виконає Свій суд: тоді стане в їх обороні, Він знищить їхніх противників огнем. І згідно до Вк. 19: 20, усе вороже військо до решта буде вкинене до озера огнянного. (К. і Ю. Лі.)

12. Потім я бачив, що той муж сходив з гори і кликав до себе іншу мирну громаду (людей).

13. І прийшло до нього багато люду, одні вдоволенні, деякі сумні, деякі були повязані, а інші приносили тих, — що були жертвованні: й я аж ослаб від великого страху, а пробудившись промовив:

14. "Ти показав від початку ці дива Твому слузі, і вважав мене за достойного, щоб приняти мою молитву:

15. так тепер покажи мені також значіння цього сну,

16. бо, як я розумію моїм розумом, то горе тим, що зостануться в ці дні, а ще більше горе тим, що не зостануть,

17. бо ті, що не зостались, були сумні.

18. Тепер я розумію це так, що відложенне на останні дні, стріне їх, а теж й тих, що позістали.

19. Тому то, вони прийшли у великі *небезпекі і багато перешкод, як це ті сни вказують. *2 Кр. 4: 10.

20. Та, таке легше тим, що в небезпеці дійдуть до цього, ніж перейти мов хмара з того світу і не побачити цього, що буде в останні дні." Він відповів мені, кажучи:

21. "Значіння явища, то Я поясню тобі, й відкрию тобі це, що ти домагався.

22. А що ти говорив про тих, що лишились, то ось пояснення:

23. той, хто *видержить (перебуде) небезпеку в ті часи збереже себе: а котрі впадуть в небезпеку, це ті, що мають діла й віру у Всемогутнього. *Мт. 24: 13.

24. Отож знай, що ті котрі зостануть, блаженнійші від *померших. *Павло апостол пише про них, що хто перебуде великі скорботи, ці замість смерти переміняться в славу (1 Сол. 4: 15-18). (К. і Ю. Лі.)

25. Оце значіння явища (видіння), а що ти бачив мужа виходячого з серед моря,

26. це є — той, що його Бог Всевишній береже довгі *часи, котрий сам собою ‡визволить своє творіння й впорядкує тих, що зостались. *Порівнай Д. А. 3: 20-23. ‡Рм. 8: 21.

27. А що ти бачив же як з його *уст виходив вітер, огонь і буря, *2 Сл. 2: 8.

28. й що він не мав меча ані жадного уруддя, лише спрямованим своїм поглядом знищив усю многоту, що прийшла була його перемогти, — так це є пояснення:

29. ось, находять дні, коли Всевишній зачне *визволяти тих (Своїх вибраних), що на землі, *Єр. 31: 11; Зх. 9: 16.

30. а живучих на землі приведе *взадивованнн, — *Іс. 52: 15.

31. і будуть задумувати *війни одні проти одних, місто проти міста, місце-

вість проти місцевости, нарід проти народу, царство проти царства. *2 Хр. 15: 6; Мт. 24: 6, 7.

32. Та час настане, коли це збудеться і ознаки появляться, що їх Я показав тобі перше: тоді відкриється Мій *Син, що Його ти бачив, як мужа підіймаючогось. *Мт. 17: 5.

33. А коли всі люди почують — Його *голос, то кожний покине війну в своїй країні, що вони вестумуть між собою: *Йо. 3: 16.

34. й незчисленна товпа їх збереться разом, як це ти їх бачив мовби бажаючи іти перемогти Його.

35. І стане Він на верху гори *Сіон. *Вк. 14: 1.

36. А Сіон прийде, та показаний буде всім людям, — наготований й збудований, так як ти бачив *гору споруджену без рук. *Дн. 2: 35.

37. І Мій Син *докорить безбожні видумки цих народів, що то своїм безбожним житям попали в ‡бурю (замішання), *Іс. 11: 4. ‡Пр. 1: 27.

Чи ж не невірство завело між людьми всякого роду асекураційні (обезпечення) підприємства, де люди в погоні за грішми оперлись на них з відношеням до життя і маєтків. (К. і Ю. Лі.)

38. й положить перед ними їхні злі *наміри і муки, що ними вони зачнуть мучитись, а які є подібні полумінні; і Він знищить їх без труду законом, який є подібній огневі. *Мт. 15: 19.

39. А що ти бачив, як Він збирав до себе другу мирну громаду,

40. так це — десять племен (Ізраїля), котрі були забрані до неволі з своєї землі в часі царя Осії, що його *Салманассар, цар Ассирійский відпровадив в неволю, перенісши їх за річку, й так вони перейшли в іншу землю. *2 Цр. 17: 3.

41. Та вони врадили між собою це, аби покинути многоту поган й іти в далеку сторону, де ніколи не оселявся рід людський:

42. щоб там зберігати свої закони, що їх ніколи вони невиповняли в свої землі.

43. І ввійшли вони тісними входами до ріки Ефрата,

44. бо Всевишній показав їм тоді ознаки і задержав жили (струї) ріки, поки вони переходили, —

45. бо вони мали довго іти через цю країну, аж пів року: а зветься ця країна Арсарет.

46. Там жили вони аж до останнього часу. А тепер, коли вони зачнуть приходити (вертатись),

47. то Всевишній знову задержить жерела *ріки, щоб вони могли перейти, тому ти бачив (цю) мирну многоту. *Вк. 16: 12.

48. А котрі полишені з твого народу, це ті, — що находяться в середині Моїх границь.

49. Та тепер, коли Він ни-

щитиме цю многоту народів, що то зібрались *разом, то Він візьме в оборону Свій нарід, що остане. *Єр. 30: 11.

50. Відтак покаже їм великі *чуда." *Пс. 136: 4.

51. Тоді я промовив: "о, Владико Господи! виясни мені це, чому то я бачив мужа виходячого з середини моря?"

52. А Він каже до мене: "так як ти не можеш дослідити цього, що в морській *глубині, так теж ніхто з людей на землі не може бачити Мого Сина, або тих, що з Ним, хіба тільки в часі Його дня. *Пс. 104: 24, 25.

53. Ось це вияснення сну, що ти його бачив і ним ти оден тут просвічений.

54. Бо ти покинув твою дорогу, і вправлявся в Моїм законі й *шукав його, *Пс. 119: 94.

55. ти своє життя впорядкував в мудрости, а розуміння назвав — своєю матірю.

56. Й тому я показав тобі скарби Всевишнього: а по трьох дня я скажу тобі щось іншого і обявлю тобі важні й дивні речі."

57. Тоді я пішов на поле, славлячи й дякуючи дуже Всевишньому за Його чуда, що Він їх вчинив в часах:

58. та що Він заряджує сучасним й цим, що прийде в свої пори, — і сидів я там три дні.

Розділ 14

ТА сталось по трьох днях: я сидів під дубом, — й ось, голос вийшов з куща на проти мене і промовив: "Ездро, Ездро!"

2. Я ж сказав: "ось я Господи," і — став на ноги мої.

3. Тоді каже Він до мене: Я в *кущі явив Себе об'явленям Мойсеєві, і говорив з ним, коли Мій нарід служив в Єгипті: *Вх. 3: 2-4.

4. та післав був його і випровадив Мій нарід з Єгипту, а привівши його до гори *Синайської, там тримав його при Собі багато днів, *Вх. 19: 11.

5. і відкрив йому багато дивних річей, та показав йому тайни часів й кінець: і заповів йому, кажучи:

6. ці слова ти вияви, а решта сховай.

7. А тепер, Я кажу тобі:

8. щоб ти положив в твоїм серці ознаки, що Я показав їх тобі й сни, які ти бачив й пояснення, які ти чув,

9. бо ти будеш *забраний від людей, і від тепер будеш перебувати з Моїм Сином, із подібними тобі, аж поки час не скінчиться. *Іс. 57: 1.

10. Бо світ (вік) утратив свою молодість, а часи наблизились до *старости. *Пс. 102: 26.

11. Так, як світ (вік) є поділений на дванайцять частій, — і десять частій його та половина десятої вже проминула:

12. а лишається те, що — по половині десятої части.

13. Отож, ти тепер упорядкуй твій дім і напомяни твоїх людей, потіш стурбованих й відречись тління,

14. та пусти від себе смертельні думки, відкинь людські тягарі, скинь з себе неміч єства (природи),

15. відложи затяжкі про тебе думки й — квапся втічи від цих часів (показаних),

16. бо іще більше лих (горей) ніж, що ти бачив, збудеться від тепер.

17. Та чим більше світ слабнутиме від старіння, так тим збільшатись буде зло над живучими в нім:

18. бо *правда віддалиться ще дальше, а неправда наблизиться: та вже спішиться прийти явище, що ти бачив його. *Тк. 5: 11.

19. Тоді відповів я, кажучи: Ось, я — перед Тобою, Господи:

20. я піду, як Ти приказав мені і остережу людей сучасних. Та хто навчить тих, що народяться опісля? Адже світ лежить в *темряві й мешкаючі в нім без світла, *Іс. 8: 22.

21. бо Твій закон спалений, отже ніхто з людей незнає же що Тобою було учинено, або діла, що мають початись.

22. Та якщо найшов я ласку перед Тобою, так пішли до мене *Святого Духа, аби я списав усе, що було зроблено від початку, що було записане в Твоїм законі: щоби люди найшли Твою дорогу, й щоб ті, що житимуть в останні дні могли жити. *Ів. 16: 13; 1 Кр. 2: 10; 1 Пт. 1: 12.

23. Він увідповідь сказав мені: Іди збери людей й скажи їм, щоб нешукали за тобою сорок днів.

24. А ти наготов собі доволі дощинок, та возьми з собою Сарію, Даврію, Салемію, Еханію і Асієлію, — цих пятьох, що є здібні скоро писати,

25. та приходь сюди, й Я засвічу світло розуміння в твоїм серці, що не погасне поки не докінчиться це, що ти зачнеш писати.

26. А коли ти це виконаєш, то дещо оголоси, а дещо потайно покажи *мудрим. Завтра в тій годині ти зачнеш писати. *Пс. 107: 43.

27. Тоді я пішов, як Він приказав був мені й зібрав весь нарід, і сказав:

28. "слухай Ізраїлю ці слова:

29. батьки наші були захожими в Єгипті, — й звідтам були *визволені, *П. З. 24: 18.

30. і приняли закон *життя, котрого не зберігали, якій ви після них теж ‡нарушили. *Д. А. 7: 53. ‡П. З. 31: 16.

31. Відтак землю, навідь землю Сіон, розділено між вас жеребком (в спадщину): та ваші бітьки і ви самі чинили беззаконність й не дер-

жались тих *доріг, що Всевишній заповів вам, —
*П. З. 8: 6.

32. й Він теж, як праведний Суддя: відняв тепер від вас теє, що було вам дароване.

33. І тепер ви є тут й ваші брати між вами.

34. Отож, якщо ви впокорите ваше чувство та направите ваші серця, то збережетесь живими й посмерти (в воскресінню) отримаєте ласку.

35. Бо посмерти настане *суд, коли ми ‡оживимо, — то тоді виявлені будуть іменна праведних і вчинкі безбожних будуть проголошені. *Жд. 9: 27. ‡Ів. 5: 25.

36. Так нехай ніхто тепер неприходить до мене, і не шукайте за мною до сорок днів."

37. Так, я взяв цих пять чоловіків, як Він заповів мені — і ми пішли на поле й залишились там.

38. А на другий день, ось, голос кликнув мене, кажучи: "Ездро! відкрий уста твої і випий це, що Я даю пити тобі."

39. І відкрив я мої уста, аж ось, Він передав мені повний кухоль (чаша), наповнений ніби водою, але колір цього був подібний огневі.

40. І взяв я й пив, а коли вже випивав його, то моє серце дихало розумінням і мудрість росла в моїх грудях, бо мій дух зміцнявся памяттю:

41. мої уста відкрились й не зачинялись більше.

42. А Всевишній дарував розуму пятьом чоловікам, і вони записували дивні явища (видіння) ночі, що було сказано, чого вони не знали, так сиділи вони сорок днів, і днем писали, а нічю іли хліб:

43. що ж до мене, то я говорив в день, та й вночі не втихав.

44. І так, в сорок днях вони написали, — двісті й чотири книги.

45. Та сталось по сорок днях, Всевишній сказав: "перші (книги), що ти написав проголоси відкрито, щоб достойні і не достойні могли читати їх, —

46. а останні сімдесять заховай, аби їх передати *мудрим між людьми, *Дн. 12: 3.

47. бо у них є провідник розуму, жерело мудрости й ріка знання."

48. І так я вчинив.

Розділ 15

ОТОЖ, говори ти в уші Мойому народу слова пророцтва, що Я *вложу їх в твої уста, говорить Господь, *Єр. 1: 9.

2. й зроби, щоб вони були *написані на папері: бо вони є вірні й ‡правдиві. *Іс. 30: 8. ‡Вк. 21: 5.

3. *Не лякайсь (людей), що будуть задумувати проти тебе, і нехай їхнє невірство

не тревожить тебе, що говоритимуть проти тебе,
*Єр. 1: 17.

4. бо кожній невірник *помре в своїм невірстві.
*Пр. 14: 32.

5. Ось, так говорить Господь: Я нашлю *кари на світ, меча, голода, смерть і знищення, *Єр. 15: 2, 3.

6. за це, що *безбожність (людська) дуже занечистила усю землю, і переповнились учинки їх шкідливі.
*Юд. 15.

7. Тому — то говорить Господь:

8. Я вже не буду *мовчати про їхні безбожності, що безбожно вони чинять, і не буду терпіти їм цього, в чім вони себе безбожно вправляють: ось, невинна й праведна ‡кров кличе до Мене, і душі праведних кричать безперестанку. *Пс. 50: 3.
‡Вк. 6: 10.

9. Отож, говорить Господь, Я *відомщу їм спевністю, і заберу до Себе усю кров невинну з між них. *П. З. 32: 43.

10. Ось, Мій нарід є ведений немов *череда на заріз: не стерплю вже більше, аби вони жили в Єгипті: *Рм. 8: 36.

11. а випроваджу їх рукою міцною і правицею високою, а *Єгипет скараю карами, так як перше і знищу усю його землю. *Єгипет, що тут згаданий, є безсумніву духового значіння, що про нього згадується. (Іс. 19; Вк. 11: 8.) (К. і Ю. Лі.)

12. Заплаче Єгипет й основи його будуть розбиті *злиднями і карами, що Бог приведе їх на нього. *Іс. 19: 5-10.

13. Заплачуть рільники, бо зменшиться їхнє насіння від ржі й граду і від страшної зорі.

14. *Горе світу і тим, що його замешкують! *Вк. 8: 13.

15. бо наблизився меч й їхнє знищення, і стане *воювати нарід з народом, а мечі в їх руках. *2 Хр. 15: 6.

16. Люди будуть бунтуватись і одні на одних нападати, не зважаючи на своїх царів ні на князів, — а вбігу своїх діянь будуть оператись на свою *силу. *Ав. 1: 11.

17. Захоче чоловік піти до міста, і не зможе,

18. бо з причини їхньої гордости міста заворушаться, доми будуть розбурені, а на людей найде страх.

19. Чоловік, не змилується над своїм ближнім, але будуть руйновати зброєю їхні доми, рабуючи майно зпричини голоду і великих злиднів.

20. Ось, говорить Бог: Я скликую всіх *царів землі, — від сходу і полудня, від заходу і ‡Ливану, — щоб Мене боялись, та, щоб обернули одні проти одних, і щоб заплатити їм, що вони вчинили тим (праведникам). *Єр. 25:15-26. ‡Ливан, значить північ. (К. і Ю. Лі.)

21. Як чинять вони аж до тепер Моїм вибраним, так теж й Я поступлю з ними і

*відплачу в їхнє лоно, говорить Господь Бог. *Рм. 12: 19.

22. Моя правиця не щадитиме грішників, і Мій *меч не перестане поїдати тих, що невинну кров проливали на землі. *Іс. 34: 5, 6.

23. Зійшов бо *огонь від Його гніву, і знищив підвалини землі й грішників, як запаленну ‡солому. *Жд. 12: 29. ‡Нм. 1: 10.

24. Горе *грішникам і несповняючим Моїх заповідів! говорить Господь. *Іс. 1: 28.

25. Непощаджу їх: відійдіть відступників діти, й не опоганюйте Моєї *святині. *Езк. 5: 11.

26. Бо Господь знає всіх, що проти Нього *грішать: тому Він передав їх на смерть й знищення. *Іс. 29: 15.

27. Вже тепер прийшли кари на усю землю, і ви лишитесь в них, бо Бог не визволить вас тому, що ви грішили проти Нього.

28. Ось, страшна поява (видіння), а вигляд їй — від *сходу. *Вк. 7: 2.

29. Де нації (держави) драконів *Арабських прибудуть з багатьома возами і їхня многота немов ‡вітер понесеться по землі, а всі, що почують про них, то злякаються і затремтять.

*Дракони арабські: має відношення до Магомеданської, або Турецької сили. (К. і Ю. Лі.) ‡Пс. 48: 4-6.

30. Також вийдуть Карманяни в лютім гніві, як дикі вепрі з ліса, і прибудуть з великою силою, та вступлять з ними до бою і зруйнують часть землі *Ассирійської. *Це представляє Азійську землю, де Россія вже здобула сильний вплив, і усе те вказує, що велика світова війна неминуча. (К. і Ю. Лі.)

31. Відтак дракони возьмуть верх, памятаючи про своє походження, і володіючи великою силою (в змові разом), вони обернуться переслідувати їх.

32. А ці стревожаться, затихнуть перед їхньою силою і повтікають.

33. Та з землі Ассирійської вороги обляжуть їх і знищать декого з них: і в їхнім війску повстане страх й тревога та суперечки між їх царями.

34. Ось, хмари від сходу й від півночі аж до *полудневої сторони, — а вигляд їх дуже страшний повний лютости й бурі. *Зх. 9: 14.

35. Вони зударяться між собою — і повалять на землю багато *зір, а навіть свою зорю: і буде кров від меча по живіт, *Зорі, це провідники. (К. і Ю. Лі.)

36. а гній людських (трупів) по верблюдже сідло.

37. І настане великий *страх й тревога на землі: а ці що бачитимуть цьой (лютий) гнів, то злякаються і дрожч обгорне їх. *Лк. 21: 25, 26.

38. А тоді прибудуть великі бурі від півдня, і від пів-

ночі, а інша часть від заходу,

39. та піднесуться сильні вітри від сходу і відкриють *його й хмару, що вгніві Я двигнув її: а зоря, підбурююча для пострaху, при східнім й західнім вітрі, буде знищенна. *Значить східну землю. (К. і Ю. Лі.)

40. А великі й сильні хмари наповненні гнівом піднесуться, — і зоря, аби налякати усю землю й жителів її: і злиють (вони) на всяке високе й вивищенне місце страшну зорю,

41. огонь і *град, мечі літаючі й багато вод, щоби заповнити всі поля й всі ріки аж надто великіми водами: *Ив. 38: 22, 23; Пс. 148: 8.

42. і повалять (затоплять) міста й стіни, гори й гроби, дерева в лісах, траву по лугах й їхні збіжжа:

43. й прибудуть вони безупинно до *Вавилону, та і його налякають (спустошеням), *Вавилон, або Ваалове царство є штучною силою, котра людськими видумками володіє над народами взагалі. (Іс. 13 і 47 р.) (К. і Ю. Лі.)

44. вони зберуться до нього і його обступлять, та зліють на нього зорю й гнів: тоді буде порох й дим підноситись аж до неба, а всі довкола нього *оплакуватимуть його. *Вк. 18: 9-19.

45. А ці, що остануть йому підчиненими, будуть служити тим, що то навели на нього страха.

46. І ти, Азія, що булась спільницею надії Вавилону і причетна в його *славі:

*Європейські володарі звеличують свої престоли впливами й владою над поганськими народами (Азії). Англійська королева назвала себе "Імператоркою Індії," а Росийський цар, виявляв був своє бажання бути коронованим "Імператором Азії." (К. і Ю. Лі.)

47. горе тобі, нещасна, бо ти уподоблялась йому і прикрашувала твоїх дочок в блудництві, щоб вони любувались й славились в твоїх любовниках, які завжди бажали блудувати з тобою!

48. ти наслідувала його ненависть у всіх його учинках й намірах: *Погане є зцівілізованні, щоб покланятись Богу навзір побожности, принятої в Европі. (К. і Ю. Лі.)

49. отож, говорить Бог, Я пішлю кари на тебе: вдіство, убогість, голод, меча й пошесть (заразу), щоб зруйновати твій дім, насильством і *смертю: *Єр. 9: 21.

50. й слава твоєї могутности зісохне як *цвіт, коли спека настане післана на тебе. *Іс. 40: 6-8.

51. Ти знеможеш, мов бідна жінка побита й пораненна, так, щоб знатні і *любовники незмогли принимати тебе. *Езк. 16: 37; Ос. 2: 10.

52. Чи ж ставби Я так ненавидіти тебе, говорить Господь,

53. якби ти невбивала завжди Моїх вибраних, підно-

сячи руки на їх *побивання, й глузувала над їхньою смертю, будучи в опянінню. *Іс. 47: 6; Зх. 1: 15.

54. Прикрашуй поставу свого обличча:

55. заплата твого перелюбу (розпусти) буде в твоїм *лоні: за це приймеш ти й нагороду. *Пс. 79: 12; Іс. 65: 6, 7.

56. Як ти поступала з вибраними Моїми, говорить Господь, так Бог поступить з тобою і передасть тебе *карам: *Іс. 47: 11.

57. твої діти вигинуть зголоду, а ти впадеш від меча: твої міста будуть спустошенні і всі твої поляжуть в *полі від меча, *Єр. 14: 18; Езк. 7: 15.

58. а ці, що на горах помруть від голоду й істимуть своє тіло, і пити свою кров, зза недостачі *хліба й води. *Іс. 3: 1; Езк. 4: 16, 17.

59. Ти нещаслива підеш через море, — й там знову спіткаєш біди.

60. А в часі твоїх переходів, вони кинуться на опустіле місто і зруйнують якусь часть твоєї землі й знищать часть твоєї слави, та вернуться до Вавилону, що був *спустошенній. *Єр. 51: 1, 2.

61. І ти зруйнованна, будеш про них *соломою, а вони про тебе будуть огнем, — *Мл. 4: 1.

62. й знищать тебе і твої міста, твою землю, твої гори, всі твої ліси й дерева овочеві спалять огнем.

63. твоїх дітей відведуть в *неволю, твої достатки заберуть в ‡добичу і знівечать красу (слави) твого обличча. *Єр. 48: 46. ‡Єр. 15: 13.

Розділ 16

ГОРЕ тобі, Вавилоне, і Азія, горе тобі, Єгипте, і Сирія!

2. Попідперізуйтесь веретям й *волосінницями, оплакуйте ваших дітей і страждайте, бо наблизилась загибіль ваша. *Іс. 32: 11.

3. Посланий на вас *меч, — й хто може його відвернути? *Езк. 21: 14.

4. Посланий на вас *огонь, — й хто може його погасити? *Пс. 97: 3.

5. Послані на вас *кари, — й хто той, аби міг прогнати їх? *Мх. 2: 3.

6. Чи може відогнати хто голодного лева в лісі? Або чи може хто погасити вмить огонь в соломі, коли вже зачне горіти?

7. Чи заверне хто *стрілу, випущенну сильним стрільцем? *Зх. 9: 14.

8. Сильний Господь посилає *кари, — й хто може їх відвернути? *Лк. 21: 23.

9. Сходить огонь від Його *гніву, — й хто може його погасити? *Іс. 30: 27.

10. Він блисне *блискавками, — й хто не злякається? Загремить, — й хто не зжахнеться? *Пс. 18: 15.

11. Господь погрозить й хто нероспорошиться під Його поглядом?

12. Здрігнулась земля і основи їй, море буриться филями зглубини, і шумлять його филі й риби в нім, — перед Господом і перед силою Його величності:

13. бо сильна Його правиця згинаюча лука, а Його стріли, Ним випускані гострі не ослабнуть й вбік не скрутять, коли випускані будуть до кінців землі.

14. Ось, кари посилаються і не вернуться, поки не прийдуть на землю.

15. Огонь запалився і непогасне, поки не попалить основи землі.

16. Так, як стріла випущена сильним стрілцем не вернеться назад, так теж й кари, що будуть посиланні на землю назад не вернуться.

17. *Горе мені! горе мені! — хто в ці дні мене визволить? *Страшна сцена, що тут показана спричиняє цьой крик горя в доброго й боязливого чоловіка, спічуваючого з гуманністю (з людством), подібно Ісаї 21: 4-10. (К. і Ю. Лі.)

18. Зачнуться горя, — і великі ридання: зачнеться голод, — і великий помір: зачнуться війни, — і пануючих обгорне страх: зачнеться лихо, — і всі стрівожаться! що ж мені чинити, коли ці *нещастя прийдуть? *Езк. 7: 26.

19. Ось, голод, язва, скорбота й утиск, є післанні як бичі для направи:

20. але при тім всім (люди) не обернуться від своєї безбожності, ані не будуть згадувати завжди про ці бичі.

21. Ось, на землі усе подешевіє, так, що вони будуть думати, що усьо в добрім порядку, а тоді *нещастя постигнуть землю, меч, голод і великі замішання. *1 Сл. 5: 3.

22. Багато їх, що *замешкують землю згине зголоду, а інші що перебудуть голод, загинуть від меча. *Порівнай Ісаї 24: 17-20. (К. і Ю. Лі.)

23. А трупів викидуватимуть як гній, і ніхто не буде їх *оплакувати, бо земля запустіє, а міста будуть зруйновані. *Єр. 25: 33; Ам. 8: 3.

24. Не остане *ніхто, щоб обробляти землю і обсівати її. *Подивись в Ісаї 13: 11, 12 і Єремії 4: 25. (К. і Ю. Лі.)

25. Дерева дадуть плоди (овочі) — а хто збиратиме їх?

26. Виноград пристигне й хто дуситиме його? Бо всюди буде велике *запустіння. *Іс. 33: 8.

27. Так, що чоловік буде бажати побачити чоловіка і щоб почути голос його:

28. бо з *жителів міста — остане десять, а з села два, що то скриються в густих кущах й вщіленах скал. *Ісая 6: 13, Амоса 5: 3 й інші місця про це свідчать. (К. і Ю. Лі.)

29. Як в оливковому саді остане інколи на деревах по три, або по чотирі *оливки, *Іс. 17: 6.

30. або, як при оббиранню винограду лишеться декілька грон (недоглянених) тими, що уважні його оббирають, —

31. так теж в ці дні, *остане троє, або четверо від тих, що то перешуковуватимуть доми їх мечем. *Ам. 5: 3.

32. І земля стане *пусткою, а ‡поля їй заглухнуть (заростуть), і всі дороги й стежке заростуть терням, тому, що ніхто не буде ними ходити. *Іс. 6: 11. ‡Іс. 32: 13.

33. Дівчата плакатимуть, бо не буде женихів, плакатимуть жінке, бо не буде чоловіків: плакатимуть дочке, немаючи помічників.

34. У війнах поляжуть їхні *молодики, а їхні чоловіки вигинуть зголоду. *Єр. 18: 21.

35. Чуйте це тепер й *зрозумійте, ви слуги Господні. *Єр. 9: 12.

36. Оце, — слово Господне: вважайте на Нього і не вірте богам, про котрих говорить (остерігаючо) Господь.

37. Ось, наближаються горя й не загаються.

38. Як увагітньої жінки, коли настане девять місяців її пори родити сина, то за дві або за три години перед народженням великі болі хапають утробу її, коли ж дитя приходить, то неспізнить ані на хвилинку.

39. так теж й горя незагаються прийти на землю, і світ буде *сумувати часу цього, бо болі захоплять його (людей) з усіх боків. *Єр. 4: 28.

40. *Мій народе! почуй Моє слово: ‡готовтесь до боротьби й серед цього лиха будьте наче приходьки на землі. *Пс. 50: 7. ‡Єф. 6: 11-17.

41. *Продаючий нехай буде, як той, — що готовий до втечі: а купуючий, як той, — що має втратити (на пропаще): *Езк. 7: 12.

42. торговець, як той — що не надіється зиску: будуючий дім, як той, — що не надіється в нім мешкати.

43. Сіючий, як той, — що не мавби жати: також виноградар, як той, — що не збирає винограду:

44. ті, що женяться, як ці, — що нематимуть дітей: а не женаті, як вдівці.

45. А всі працюючі трудяться *надармо: *Ав. 2: 13.

46. бо чужі *покористуються їхніми плодами, і достатки їх зрабують, їхні доми понищать, їх дітей заберуть в неволю, бо в неволі і вголоді родитимуть вони своїх дітей. *Єр. 15: 13.

47. А ці, що занимаються *рабунком, чим більше вони прикрашують свої міста, й свої доми, свої становища (панування) і самих себе: *Іс. 3: 14.

48. тим більше, Я ненавиджу їх за їхні гріхи, говорить Господь.

49. Так, як розпусниця ненавидить чесну й порядну жінку:

50. так теж правда зненавидить неправду, що себе прикрашує і обвинить її в обличча, коли прийде Той, що докладно рослідить всякий гріх на землі.

51. Тому то ви, не оподобляйтесь неправді й її ділами,

52. бо іще трохи й неправда буде взята з землі, а правда зацарює між вами.

53. Нехай не каже грішник, що він негрішив: бо Бог запалить горюче угіля на голові того, хто скаже я *негрішив перед Господом Богом і Його славою. *Рм. 3: 23; 1 Ів. 1: 8.

54. Ось, Господь знає про всі учинкі людські, їхній початок, їхні наміри й *серця. *Єр. 17: 10.

55. Він сказав слово, "нехай буде *земля," — і вона були створена. *Бт. 1: 1.

56. Його словом сотворенні зорі, й Він знає їхнє *число. *Пс. 147: 4.

57. Він просліджує безодні й скарби закриті у них: Він зміряв *море й що є в ньому. *Пс. 135: 6.

58. Він замкнув море між водами, й Своїм словом повісив *землю на водах. *Пс. 136: 6.

59. Він розпростер *небо як намета над водами основав його. *Єр. 10: 12.

60. В пустині Він поробив водні *жерела, а озера — на верху гір, щоб лялись потокі з високих ‡скал для напоєння землі. *Пс. 107: 35. ‡Вх. 17: 6; Іс. 48: 21.

61. Він створив *чоловіка і вложив серце його всередину тіла, та дав йому — дихання, життя, й розум. *Бт. 2: 7.

62. Так, й *Духа, Всемогутнього Бога, Котрий усе створив й досліджує усьо закрите в таємницях землі. *1 Кр. 2: 10.

63. Він зпевністю знає ваші наміри і що задумуєте в ваших серцях, навіть що то грішать, а хотілиб *скрити свої гріхи. *Йв. 34: 22.

64. Тим то, Господь точно досліджує всі ваші діла й Він всім вам докорить, —

65. а коли будуть виявленні ваші гріхи, так ви всі засоромитесь і беззаконня ваші будуть оскаржувати вас в той день.

66. Що ж ви зробите? Або, як скриєте ваші гріхи перед Богом і Його Ангелами?

67. Ось, *Бог є — суддя! і Його бійтесь: відкиньте ваші гріхи й перестаньте чинити беззаконня раз на завсіди, то Бог поведе вас і визволить від усіх скорбот. *Пс. 7: 11.

68. Бо ось, розпалюється на вас *гнів великої товпи, та возьмуть вони деяких з вас й умертвлять для приносу в жертву ідолам. *Д. А. 19: 28, 29.

69. Хто ж згодиться з ними, тих видадуть на сміх, на зневагу й на потоптання.

70. Бо по всіх місцях і сусідніх містах багато *нападатиме на боячихся Господа: *1 Сл. 2: 14.

71. вони будуть, як скаженні нікого нещадячи, безпощадно *рабуючи і руйнуючи тих, що бояться Господа, *Жд. 10: 34.

72. бо понищать й порабують їхні достатки, та й з їхніх домів їх повиганяють.

73. Тоді настане *випробування Моїх вибраних, бо вони будуть випробованні, так, як золото в ‡огні. *Пс. 11: 5; Єр. 20: 12. ‡Зх. 13: 9; Мл. 3: 2, 3.

74. Слухайте Мої любезні, говорить Господь: ось, перед вами дні горя, але Я визволю вас від них.

75. Не лякайтесь і не сумнівайтесь, бо Бог є вашим — *проводирем: *Пс. 48: 14; Іс. 41: 10.

76. й проводир тих, що сповняють Мої заповіді і прикази, говорить Господь Бог, нехай ваші *гріхи не тяготять на вас, ані ваші беззаконня нехай не перемагають вас. *Езк. 18: 31.

77. Горе тим, що *повязанні гріхами і покриті своїми беззаконнями, так, як поле що покрите є кущами, і стежка його зароснута, — що не мож чоловіку (нею) перейти: *Іс. 42: 22.

78. воно оставлене не обробленим, — й передається на знищення *огневі. *Жд. 6: 7, 8.

КНИГА ТОВИТОВА

Розділ 1

КНИГА оповідань Товита, сина Товилового, Ананилового, Адіїлового, Гаваїлового, з племени Асаїлового, з покоління *Нефталіїного, *Бт. 49: 21.

2. який в часі Енемисара *царя Ассирійського був занятий до неволі з Тисви, яка є правобіч міста, що зветься ‡‡Кидія Нефталіїва, в Галилеї вище Асира. *2 Цр. 11: 3. ‡Сд. 4: 6.

3. Я, Товит ходив у всі дні мойого життя дорогою правди й справедливости, і чинив багато милостині моїм братам й мойому народові, що прийшли зо мною до Ніневії в країну Ассирійську.

4. І коли я жив в моїй країні в землі Ізраїлевій, будучи ще молодим юнаком, то всьо потомство Нефталійове мойого батька, відпало було від дому *Єрусалимського, який був вибраний всіма племенами Ізраїлевими, щоби всім нести там жертви, де освячений храм перебування Всевишнього й утверджений для всіх родів. *1 Цр. 12: 16.

5. Якже всі племена, що збунтовались і *приносили жертви Баалови (бикови), так й дім Нефталії мого батька. *1 Цр. 12:30.

6. Але я сам часто ходив до Єрусалиму на празники, як преписано для всього народу Ізраїлевого постановою вічньою, з першими плодами, здесятинами землі із тим щобуло перше острижене, *та віддавав те все на жертівник священникам синам Ароновим. *Вх. 22:29.

7. Десятину з усього прибутку давав синам Левіїним, що служили в Єрусалимі; а другу десятину продавав, і що року видавав на подорож до Єрусалиму.

8. А третину давав для потребуючих, як наказувала Дебора, мати батька мого, коли по батькові я лишився сиротою.

9. Дорісши до своїх літ, я одружився з Анною з нашого власного *роду, й родив від неї Товію. *Чс. 36:7.

10. І як нас занняли в неволю до Ніневії, то всі мої брати і одно-пліменники харчувались з поганами,

11. а я *хоронив себе від (цьої) іжі, *Дн. 1:8.

12. бо памятав Бога всім моїм серцем.

13. І Всевишний дарував мені доброту й ласку в Енемессара, отже я був його доставником.

14. І пішов я до Мідії, та передав на переховок Гаваїлови, братові Гавриїловому в Рагах Мідійських, десять талантів срібла.

15. Якже ж помер Енемессар, то замість нього запанував його син Сеннахирим, якого панування було неспокійне, так що я вже неміг іти до Мідії.

16. А в часі Енемессара я дуже спомагав моїх братів і подавав мого *хліба голодним, *Мт. 25:35.

17. а моїх одіжей нагим, й як бувало побачив кого мертвого з мого народу, або викіненого за стіни Ніневії, то поховав їх.

18. І як цар *Сеннахирим вбивав кого, коли він повернув втікаючи з Юдеї, то я поховав потайно, бо він в своїм гніві повбивав багато, але трупів їх не находили, коли цар казав їх відшукати. *Іс. 37:37.

19. Та оден Ніневитянин пішов і доніс цареві, що це я ховаю їх; отже я скрився. Бо знав, що мене шукають вбити, зо страху я втік (з міста).

20. Тоді всьо моє добро розграблено, так що нічого мені не лишилось крім моєї жінкі Анни й сина Товії.

21. Та не проминуло пядесять днів, як власні два сини, його *вбили, а самі втікли в гори Арарацькі. І зацарював його син Сахердан, якій наставив Ахаїхара сина мойо-

го брата Анаїла над батьковими обрахунками і над всім діловоцтвом. *2 Цр. 19: 37.

22. І заступився Ахаїхар за мене, й я вернувся у Ніневію. Ахаїхар же був чашником і переховником перстеня, управительом і скарбником: бо поставив його Сахердан другим по собі: він жеж був сином мого брата.

Розділ 2

ЯК я повернув до свого дому, то мені були віддані моя жінка Анна і мій син Товія, в празник же *Пядесятниці, якій є святим празником сідмиць, був наготовлений у мене добрий обід, й я сів істи. *Вх. 24: 22.

2. Бачучи обильний достаток (поживи) я сказав до мого сина, іди! і як побачиш убогого з братів наших, який згадує про Господа, так приведи його, а я зачекаю тебе.

3. Та він прийшов і каже: отче, оден з нашого племени є удушений і викинений на площі.

4. Тоді перше ніж почав істи, я пішов і забрав його до кімнати, аж до заходу сонця.

5. Вернувшись, я обмився й їв мою поживу в смутку.

6. Згадуючи пророцтво *Амосове, як він промовляв. Ваші празники обернуться в смуток, а всі веселощі в плач. *Ам. 8: 10.

7. І я заплакав; а позаході сонця я пішов викопав гріб й поховав його.

8. Та мої сусіди насміхались з мене кажучи: не вже ж він небоїться бути вбитим за те діло: бо уже (раз) тікав, а ось знову ховає померших.

9. В тую ніч, як повернув з похорону, а будучи не чистим, я спав під стіною знадвору і не накривав мойого обличча.

10. Та незнав цього, що в стіні були воробці, я мав очі відчинені, аж тут воробці спаскудились теплим на мої очі і поробились більма на моїх очах, я пішов був до лікарів, але вони нічого непомогли, отже Ахіяхар удержував мене аж доки я не відправився в Елимаіс.

11. Від тоді моя жінка Анна занималася жіночою роботою прядженям (шерсти).

12. І як вона відослала (зроблене) до власників, то вони її заплатили, а притім додали ще козеня,

13. якже ж принесла його до дому, воно почало бечати: а я питаю її, звідки теє козеня? Чи не вкрадене? Так віддай його чиє воно є! бо не дозволено істи краденого.

14. Та вона відповіла: це мені подаровано крім платні, однак я не повірив її й

наставав, щоби його віддала властителеви: отже розгнівавсь на неї. А вона відповіла мені; деж є твої милостині й діла праведні? Ось, як ти всіма ними виказався.

Розділ 3

3 ЖАЛЮ я заплакав і молився в горю моїм, кажучи:

2. Ох, Господи, Ти є *справедливий, а Твої всі діла і всі Твої дороги милосердя і правда, бо правдивим судом, Ти суддиш на віки.

*Пс. 145: 17.

3. Спогадай мене і споглянь на мене: не карай мене за мої гріхи й за переступки, та за гріхи моїх батьків, що грішили перед Тобою.

4. Бо вони не повинувались Твоїм заповідям; за те Ти передав нас нарозграблення, в неволю й на смерть, та на проповідку всім народам, між якими ми є розсіяні.

5. І тепер Твої судди є многі й праведні: чиниж зо мною по моїх гріхах і гріхах моїх батьків, бо ми не додержували Твоїх заповідів, ані не ходили перед Тобою в правді.

6. Отож, чини зо мною, що *Тобі вгодно: прикажи взяти від мене духа мого, аби я росипався і обернувся в землю, бо ліпше мені вмерти аніж жити, коли чую ложні докори (зневагу) й багато горя: тим то прикажи визволити мене з нужди цієї до оселі ‡вічної, й не відвертай від мене Свойого обличча.

*1 См. 3: 18. ‡Лк. 16: 9.

7. І сталося теж того дня, що в місті Екробатах Мідийських: Сара дочка Регуїлова була також зненавиджена батьковими служницями.

8. За те, що вона була видана за сімох мужів, яких Асмодей злий дух повбивав перше ніж вони зійшлися з нею. Чиж ти не знаєш цього, говорили вони: що ти подусила твоїх мужів? Ти вже мала їх сімох, але ані одного з них іменням не називалась.

9. Чому нас бєш за них? Як вони померли, йди і ти за ними, щоб нам ніколи не побачити твойого сина або дочки.

10. Почувши це (Сара), вона дуже гризлась так, що рішила себе вбити, та подумала я лиш є одиначкою в мого батька і коли це учиню, так буде йому сором й приведу його старість з журбою до гробу.

11. Отож, почала вона молитись в вікні, і сказала: Благословенний єси Ти, Господе Боже мій і благословенне святе й славне імя Твоє на віки: *нехай славлять Тебе всі Твої твориння

на віки. *Дн. 6: 10; Пс. 145: 10.

12. І тепер, о, Господи! я звертаю до Тебе мої очі й моє обличча;

13. й прошу, возьми мене зо землі, аби нечути більше зневаги.

14. Ти знаєш Господи, що я є чиста від усякого гріха з мужом,

15. і не опоганила я ніколи мого іменні, ні іменні мойого батька в землі моєї неволі, я є одиначкою в мого батька, бо нема у нього сина, щоб бути йому наслідником: ані родича, ані братанка, якому я моглаб стати жінкою, уже сім мужів моїх померли; так чогож мені жити? А якщо невгодно Тобі умертвити мене, так дозволь зглянутись на мене й помиловати мене, щоб я нечула більше зневаги.

16. Отже, вислухані були *молитви обоїх перед славою Великого Бога.

*Пс. 65: 2.

17. І посланий був Рафаїл, аби їх обоїх уздоровити; зняти більма з очей Товитових, і дати Сару дочку Раґуїлову за жінку Товійови-Товитенькови, та звязати Асмодея злого духа: бо Сара належалась Товійови по правдивім наслідству. В той сам час Товит повернув до дому, а Сара дочка Раґуїлова зійшла з своєї гірниці.

Розділ 4

В ТОЙ же день Товит пригадав собі за срібло, яке дав сховати Габаїлови в Раґах Мідійських,

2. і промовив сам до себе: я прохав смерті (на себе), то чомуж то я не покличу Товія мого сина, щоби йому проце виявити, поки не помру.

3. І покликавши його сказав; Мій сину! коли я помру, поховай мене: й не покидай матері своєї; шануй її по всі дні життя твойого і чини, що вгодно їй і не засмучуй її.

4. Памятай мій сину, що вона перенесла багато терпінь задля тебе, в часі вагітности; а як вона помре, то поховай її побіч мене в однім гробі.

5. Мій сину, *памятай за Господа Бога нашого по всі дні, й не бажай грішити, або переступати Його заповіді: чини ‡справедливо по всі дні твойого життя і не ходи дорогами беззаконними. *Іс. 44: 21; Єр. 2: 32. ‡Мх. 6: 8.

6. Бо як ти поступатимеш справедливо, то буде успіх в твоїх ділах, як й для всіх живучих по правді.

7. *Подавай милостиню з твойого достатку, а коли її ‡даватимеш, так нехай не жалує за тим твоє око, ані від нікого убого не відвертай твойого обличча, тоді

Боже обличче не відвернеться від тебе. *Мт. 6: 1-4. ‡Ср. 4: 1; 14: 13.

8. Коли матимеш *достаток, то давай милостиню відповідню, а як матимеш мало, так не бійся подавати милостиню із малого. *Ср. 35: 10.

9. Бо ти тим защадиш собі добрий *скарб на день нужди (потреби) *Мт. 6: 20.

10. тому, що милостиня *визволяє від смерті, й не допускає зайти в темряву. *Ср. 29: 12.

11. *Милостиня є добрим даром для всіх, хто чинить їй перед Всевишнім. *Д. А. 10: 4.

12. Стережися мій сину від всякої *роспусти, а особливо возьми собі жінку з племени твоїх батьків, не бери жінкі чужинкі, що неє з покоління твоїх батьків, бо ми є сини пророків, Ноя, Авраама, Ісаака, й Якова. Затям собі мій сину, що всі наші батьки від початку брали жінок зі свояків, та були благословенними в дітях своїх, і потомство (рід) їх наслідить землю. *1 Сл. 4: 3.

13. Отож, мій сину люби твоїх *братів і невеличайся серцем перед братами твоїми, синами й дочками твойого народу, аби від них не взяти тобі жінкі, бо ‡вгордости загибіль й багато клопоту, а від ледарства зіпсуття й знищення, бо ледарство є матерю голоду. *Рм. 9: 3. ‡Пр. 16: 18.

14. Нехай платня *наймитова, що працював в тебе не лишається при тобі, а віддай її негайно, бо як ти служиш Богові, то Він тобі ‡відплатить, будь же обережний мій сину на всіх поступках твоїх (у всім, що чинитимеш), й будь розумний в твоєї поведінці (в розмові). *Лв. 19: 13; П. З. 24: 14, 15. ‡Еф. 5: 15-17.

15. Не чини *того нікому, що сам не навидиш, не пий вина до ‡‡опяніння, й піяньство за тобою нехай не іде в твоєї дорозі. *Мт. 7: 12; Лк. 6: 31. ‡Еф. 5: 18.

16. Давай голодному твого хліба, а нагому з одіжей твоїх, по спромозі достатку твого, подавай милостиню й нехай твоє око небуде заздрісне, як даватимеш милостиню.

17. Роздавай твій хліб при похороні праведних, та не давай його безбожникам.

18. Питай за радою усіх розумних, й не відкладай ради користної.

19. Благословляй Господа Бога всякий час, і проси у Нього, щоб твої дороги були праві, а всі наміри й напрями твої успішними, бо жоден нарід не може (собі) зарадити: лиш сам Господь подає всяке добро, і Він принижує кого хоче по Своєї волі: тому мій сину памятай на мої заповіді, й

не віддаляй їх від твого розуму.

20. А тепер виявлю тобі це, що я передав десять талантів срібла Гаваїлови синові Гаврийовому в Раґах Мідійських.

21. Не страхайся мій сину, що ми зубожіли: бо в тебе багатство, якщо ти *боятимешся Господа і віддалишся від всякого гріха, а чинитимеш що є угодне перед Ним. *Ек. 12: 13.

Розділ 5

ТОДІ відповів Товія кажучи: мій отче, я вчиню все, що ти мені приказав.

2. Та, як я можу дістати срібло, незнаючи цього чоловіка?

3. Тоді (батько) дав йому рукопис й сказав до нього, пошукай собі чоловіка, який мігби іти з тобою: доки я ще жию то йому заплачу, й ідіть по срібло.

4. Як він пішов шукати за чоловіком (напровідника), то зустрів Рафаєла, це був Ангел,

5. та він незнав: і сказав до нього, чи мігби ти піти зомною в Раґес Мідійський, й чи знаєш ці місцевости?

6. Ангел йому відповів: Я піду з тобою і дорогу знаю, бо я вже перебував в нашого брата Габаїла.

7. Товія промовив до нього; зачекай мене, я скажу мойому батькові.

8. Той відповів, іди; лиш не обавляйся. Отже він пішов й каже батькові, ось я знайшов провідника, що піде зо мною, батько промовив; заклич його до мене, щоб я знав же з якого роду він є, й чи надається він тобі на провідника?

9. Він жеж покликав його, той прийшов: і *привитавшись зо собою. *Фп. 4: 21.

10. Товит спитав його; брате, скажи мені з якого ти покоління і роду?

11. Він відповів: чи ти шукаєш покоління й роду, або наймаєш провідника твойому синові? Тоді, Товит каже до нього, я бажáвби знати твій рід й твоє імя.

12. Він промовив; я є Азарія син Ананії великого з твоїх братів.

13. Тоді каже Товит до нього: Ти є бажаний брате і не гнівайся на мене за це, що я домагався знати твій рід й покоління. Ти є моїм братом з чесної і доброї родини, бо я знав Ананію і Йоатана синів Семеї великого, як ми разом ходили до Єрусалиму на поклоненя, з першородженими із десятинами земельних плодів, й вони не зводили себе заблудові наших братів: мій брате, ти з доброго роду.

14. Та скажи мені, яку платню я маю дати тобі? Дам тобі драхму на день й

все потрібне про тебе і мого сина,

15. і ще додам поверх тої платні, якщо щасливо вернитесь.

16. Так вони умовились. Тоді він сказав Товії, приготовся до дороги і відійдіть з Богом щасливо. Як жеж його син наготовив потрібне в дорогу; промовив до нього батько. Іди з тим чоловіком, а Бог перебуваючий на небесах, нехай щастить вам в дорозі, і ангел Його нехай товаришить вам. Отже, вирядились обидва і юнаків пес (побіг) з ними.

17. Та Анна його мати заплакала і говорила до Товити, чого ти післав нашого сина? Чиж не він був опорою наших рук, входячи й виходячи перед нами?

18. Не будь лакомий додавати срібло до срібла, а нехай буде воно як смітя в порівнаню з нашим сином.

19. Бо це, що Господь дав нам про життя, вистане для нас.

20. Товит сказав до неї, не журися сестро: він вернеться щасливо, і твої очі його побачать,

21. бо добрий Ангел товаришуватиме йому і його дорога пощаститься, й він вернеться здоровим.

22. Тоді вона перестала плакати.

Розділ 6

ВОНИ ж оба пішли, а на вечір прийшли до ріки Тиґри і там ладились заночувати.

2. І коли юнак (Товій) пішов вмитися, то з річкі показалась риба і хотіла його проковтнути.

3. Тоді Ангел каже йому, возьми ту рибу. І зловив її юнак, та витяг на землю.

4. І сказав йому Ангел, розріж її й возьми (з неї) серце, печінку і жовч, та заховай їх.

5. Отже, юнак вчинив, як Ангел йому сказав, а рибу вони спекли і зіли, та пішли собі далі, аж дійшли до Якбатани.

6. І промовив юнак до Ангела, брате Азарію, нащо є потрібне рибяче серце, печінка і жовч?

7. Він же відповів йому: що до серця і печінкі, якби кого мучив демон (біс), або злий дух, то ними підкурюється, чито чоловіка, чи жінку і більше небуде мучитись.

8. А жовчею є добре намастити чоловіка, який має більма на очах і тим вигоїться.

9. Якже ж вони наблизились до Раґи,

10. Ангел каже до юнака; брате, сьогодні ми перебудемо в Раґуїли твого родича (свояка), він має дочку

одиначку на імя Сара, я поговорю за неї, щоб дали її тобі за жінку.

11. Бо тобі вона правно належиться, так як ти оден є з їй роду.

12. А дівчина є гарна і мудра, отож слухай мене: а я поговорю з її батьком, і як ми будемо вертатись з Раґі, то зробимо весіля: бо я знаю Раґуїла що він не віддасть її за іншого проти закону Мойсейового, бо бувби винен смерті, тому що правна спадщина тобі належиться ане кому іншому.

13. Тоді юнак підповів Ангелові; брате Азарію, я чув, що ту дівчину віддавали вже сімом мужам, і всі вони згинули в весільній кімнаті.

14. А я одинак у мого батька, отже боюся, якщо я піду до неї то вмру, як попередні, бо її любить демон, який не шкодить нікому лише тим що до неї наближаються. І тому я боюсь, аби мені не вмерти й не навести смутку на мого батька і матір про мене, аж до їх гробу: бо у них нема другого сина, щоби їх поховав.

15. Тоді Ангел промовив до нього, чи ти не тямиш наказу твойого батька, аби ти взяв собі жінку з твого роду? Тим то послухай мене, мій брате, бо вона буде дана тобі за жінку, й не тревожся демоном, бо теєї самої ночі вона віддана буде тобі за жінку.

16. А коли ти війдеш в весільну кімнату, так возьми в посудину огня й вложи рибяче серце і печінку, та накури ними,

17. як демон занюхає запаху то втіче, й більше ніколи не прийде. А коли ти наблизишся до неї, то обидвоє станьте і *помоліться, до милосердного Бога, а Він помилує і спасе вас. Не лякайся, бо вона піде з тобою, до того я знаю, що ти від неї матимеш дітей. Почувши це Товія полюбив її, й серце його міцно пристало до неї. *Фп. 4:6.

Розділ 7

ЯКЖЕ ж дійшли до Екбатани, то прийшли до дому Раґуїлового і зустріла їх Сара, привитавшись зо собою, вона ввела їх в дім.

2. Раґуїл каже Едні, свої жінці; як подібний є той юнак до Товита мого родича!

3. І спитав їх Раґуїл звідки ви є, брати? Вони відповіли йому; ми є з синів Нефталіїних занятих у Ніневію.

4. Тоді він питає, чи ви знаєте нашого брата Товита? Вони ж кажуть знаємо, відтак питає чи здоров він?

5. А вони кажуть живий і здоровий, а Товія каже він є мій батько.

6. Тоді Раґуїл кинувся до

нього з поцілунками із плачом.

7. І благословляючи його сказав: Ти є сином чесного і доброго чоловіка, та як почув, що Товит є сліпим, то засмутився й плакав.

8. Плакали також його жінка Една і дочка Сара, дотого приняли їх зрадістю, відтак заколили барана й наготовили стіл. Тоді каже Товія до Рафаїла; брате Азарія, поговори проце, прощось розмовляв в дорозі; нехай те діло вирішиться!

9. Отже, він порозумівся в тій справі з Раґуїлом, й каже Раґуїл до Товії: Їж, пий і будь веселий:

10. бо тобі є призначено одружитись з моєю дочкою, до того я виявлю тобі правду,

11. що я віддавав мою дочку сімом мужам, які померли в цю саму ніч, коли входили до неї. Однак ти будь тепер веселий, та Товія сказав: не буду я їсти ні пити, аж поки не погодимось і приречемо оден одному.

12. Раґуїл сказав бери її тепер по праву, бо ти є їй родич і вона твоя, а милосердний Бог нехай подає вам успіх у всім.

13. Тоді покликав свою дочку Сару, а як вона прийшла, він взяв її за руку і передав Товійови, кажучи; ось бери її позакону Мойсейовому, та веди (в дім) до твого батька. І благословив їх.

14. Відтак прикликав свою жінку Едну, взяв папір списав умову і запечатав.

15. Тоді почали вони їсти.

16. Опісля Раґуїл знову покликав свою жінку, і сказав до неї; сестро, наготов другу спальню і відведи її там.

17. І вчинила вона, так як він був сказав: а повівши її туди заплакала, рівнож приняла вона сльози від своєї дочки, і сказала до неї.

18. Будь же спокійна, моя доню: Господь неба і землі дасть тобі утіху за мість твоєї скорботи. Успокійся моя доню!

Розділ 8

ПО укінченю вечері, привели Товію до неї.

2. А він ідучи, пригадав слова Рафаїлові, й взяв курильник (з огнем) поклав в нього рибяче серце і печінку, та підкурив.

3. Як же занюхав демон того запаху, то втік в верхні сторони Єгипту, і Ангел його звязав.

4. А як вони обоє лишились в кімнаті, то Товія став з свойого ложа і промовив; стань, сестро! й помолімся, аби Господь нас помилував.

5. І почав Товія говорити: Благословенний є Ти, Боже

наших батьків, і благословенне Твоє святе й славне ім'я на віки: нехай благословлять Тебе небо й усе творіння.

6. Ти створив Адама і дав йому напоміч Еву, його жінку: від них прозойшов всьой рід людський, бо Ти був сказав, що не добре бути чоловікові одному, сотворім йому помічника подібного йому.

7. І тепер, Господи, я беру ту мою сестру не для задоволення похоти, лише поправді (як жінку): отож розпоряди милосердно, щоб нам постарітись разом,

8. й вона сказала з ним; Амінь.

9. Отже, обоє спали цю ніч: а Раґуїл встав і пішов викопав гріб,

10. говорючи; чиж і той не вмер?

11. А коли вернувся Раґуїл до дому,

12. то сказав до своєї жінкі, пішли одну зо служниць поглянути, чи він жеє? А як ні — то поховаємо його, й ніхто не буде знати.

13. Служниця відчинивши двері у війшла, і побачила їх обоїх спячих.

14. А вернувшись оповіла що він живий.

15. Тоді Раґуїл славив Бога, і сказав: Ог, Боже, Ти є достойний слави чистої і святої! Так нехай славлять Тебе святі Твої з усім творінням, нехай Твої всі Ангели, й Твої всі вибрані славлять Тебе на віки.

16. Тебе будуть благословляти, бо Ти мене *потішив, й несталось зо мною те, що я думав; а вчинив з нами по Твоїм великім милосердю.

*Ек. 7: 14.

17. Ти будеш благословенний, бо помилував двоє однородних у батьків. Доверши, Владико, ласку над ними, і дай їм скінчити життя в добрім здоровлю, з веселістю і ласкою.

18. Тоді приказав Раґуїл своїм слугам засипати гріб.

19. І справив він про них весільну-гостину, на чотирнайцять днів.

20. Та нім скінчились ті весільні дні, то Раґуїл сказав Товійови під присягою, аби не відходив доки не скінчаться тих чотирнайцять весільних днів.

21. А відтак нехай бере зо собою половину майна, й іде щасливо до свого батька: а решта одержить по мої й жінчиній смерті.

Розділ 9

ТОДІ Товія прикликав Рафаїла і промовив до нього.

2. Брате Азарія, возьми зо собою слугу й двох верблюди, та іди до Раґи Мідійської, до Ґабаїла: й принеси мені срібло і його самого приведи на весіля,

3. бо Раґуїл зобовязав мене приреченям, щоб я не відходив.

4. Та мій батько рахує дні, й якшо я забарюсь довше, то він буде дуже журитися.

5. Отже Рафаїл пішов, і прибувши до Габаїла передав йому письмо, а той приніс запечатані мішки і дав йому.

6. А ранком вони вибралися і прибули на весіля. І благословив Товія свою жінку.

Розділ 10

ТОВИТ же, його батько числив кожний день: і коли назначені дні подорожі виповнились, а вони не приходили.

2. Товит промовив, чи їх не задержано, або Габаїл помер і нема кому видати їм срібло?

3. І дуже він турбовався.

4. А його жінка промовила до нього; наш син загинув, бо не приходить, й почала його оплакувати і говорила.

5. Тепер недбаю про нічо, мій сину; тому, що я пустила тебе, світло моїх очей.

6. Товит же розраджував її, кажучи: будь спокійна не журися він є здоровий.

7. Та вона відповіла, ти будь тихо! не обманюй мене, бо згинув мій син. І ходила вона, що дня на дорогу якою вони відійшли, днями вона не їла хліба, а ночами не переставала плакати за Товійом своїм сином, аж доки не скінчилося чотирнайцять весільних днів, що ними Раґуїл заприсяг (Товію) збавити там. Тоді каже Товій до Раґуїла: відпусти мене, бо мій батько і моя мати не надіються більше мене бачити.

8. А тесть його каже до нього, будь у мене, я пішлю до твого батька сповістити його про тебе.

9. Та Товія каже, ні! таке пусти мене, до мого батька.

10. Тоді став Раґуїл і віддав йому Сару, його жінку і половину свого майна, слуг, худоби і срібла (грошей).

11. І благословив їх, а відпускаючи сказав: мої діти! нехай Бог небесний дасть вам щасливу подорож.

12. А до дочки сказав: шануй твойого свекра і свекруху, бо тепер вони твої родичі, щоб я почув добру вістку про тебе. І поцілував її, також Една сказала до Товія, брате, нехай Бог небесний тебе наставить (на добре) а мені нехай дасть побачити *дітей моєї дочки Сари ніж помру, щоб звеселитись перед Господом. І ось, я передаю тобі мою дочку, ти ж хорони її й не засмучуй.

*Ів. 42: 11.

Розділ 11

ПІСЛЯ того, Товія пішов своєю дорогою славлячи Бога, що Він дав йому успішну подорож, та благословив Рагуїла і Едну його жінку, ідучи так дорогою наблизилися до Ніневії.

2. Промовив же Рафаїл до Товія, чи ти знаєш брате же в якім положеню ми лишили твого батька.

3. Так ходімо по перед твоєї жінкі, і наготовмо поміщення,

4. а ти возьми до руки рибячу жовч, так вони ішли і пес біг за ними.

5. Анна же сиділа, виглядаючи на дорогу за своїм сином.

6. А коли завважила його, що він іде, каже до його батька; ось приходить твій син і чоловік що з ним був відійшов.

7. Тоді каже Рафаїл; я знаю Товію, що твому батькові відкриються очі.

8. ти тільки помасти його очі жовчю, а як він відчує свербіння, то обітре їх і спадуть більма, й він побачить тебе.

9. Анна же вибігла на зустріч і кинулась на шию своїому синові, говорючи: я побачила тебе мій сину. Тепер хочби мені й вмерти і обоє заплакали.

10. Товит також ішов до дверей, але спотикнувся, та прибіг його син до нього,

11. й піддержав свого батька, а бризнувши жовчю до очей батькових, сказав: бодрися мій батьку.

12. І як почали його очі свербіти, він їх обтер;

13. і зійшли більма з його очей, а побачивши сина, кинувся йому на шию.

14. І плачучи промовив: благословенний Ти, Боже, й благословенно імя Твоє на віки, і благословенні всі святі твої Ангели;

15. Ти був покарав й помиловав мене, бо ось я бачу сина мого Товію. Ввійшовши радісно (в дім) його син, розповів своїому батькові про великі дива, які притрапились йому в Мідії.

16. І пішов Товит на зустріч свої невістці до воріт Ніневії, радіючи і славлячи Бога, а ті, що бачили його ідучого дивувались же як він прозрів?

17. Та Товит визнавав перед ними, що це Бог його помилував, коли ж наблизився до Сари своєї невісткі, то благословив її словами, кажучи: Благословенний Бог, що привів тебе до нас, благословенні також твій батько і мати. І потішились всі братти його бувші в Ніневії.

18. Прийшли і його свояки Азарія та Насбас.

19. І справляли сім днів весіля Товії, з великою радістю.

Розділ 12

ТОДІ покликав Товит свого сина Товію і каже йому, мій сину, постарайся, аби заплатити чоловікові, що з тобою ходив його платню, й треба йому ще додати.

2. Товія промовив до нього, батьку, я незбіднію, коли дам йому половину з того, що приніс,

3. бо він привів мене щасливо до тебе, та виздоровив мою жінку, приніс сріблo й тебе вилічив.

4. Тоді сказав старенький батько, так! це йому належиться.

5. Отже покликав він Ангела, і каже до нього: возьми половину зо всього що ви принесли, й іди в спокою.

6. Та (Ангел) взяв їх обидвох окремо, і промовив до них: Благословіть Бога і Його прославляйте, признавайте Його величність і визнавайте перед всіми людьми, що Він про вас учинив. Бо це є добре славити Бога й підвищати Його імя, та зпошаною проповідувати про Божі діла: Тим то не лінуйтесь Його славити.

7. Добре є зберігати царську тайну, а про Божі діла виявляти зпошаною. Робіть *добре, так зло вас не доторкнеться. *1 Пт. 3: 13.

8. Молитва є добра з постом, з милостинею із справедливістю. Ліпше є мало зо *справедливістю аніж велики з неправдою. Краще подавати милостиню аніж складати золото. *Пс. 37: 16.

9. Бо милостиня визволяє від смерті, і може очистити всякій гріх. Ті, що справляють милостині й правду, будуть жити довго.

10. А грішники є ворогами свойого життя.

11. Отже, *нескрию від вас нічого, бо я сказав вже, що добре є хоронити царську тайну, але Божі діла обявляти з пошаною. *Ам. 3: 7.

12. Отож, коли ти молився (Товит) і твоя невістка *Сара, то я приносив спогади (бажання) ваші молитви, перед Святого; й коли ти ховав мертвих, я також був з тобою. *Д. А. 10: 4.

13. І коли ти не лінувався стати від свого обіду, щоб забрати мерця, той твій добрий учинок небув захований від мене, але я був зтобою.

14. І тепер Бог післав мене, вилічити тебе і Сару твою невістку.

15. Я, — Рафаїл, оден зо сімох святих Ангелів, які приносять молитви святих, та входять й виходять перед славою Святого.

16. Тоді вони оба стревожились і впали на обличча свої, бо полякались.

17. Та він промовив до них, не лякайтесь; спокій з

вами буде, славіть Бога завсіди.

18. Бо я прийшов не по своєму бажанню, а по волі Бога Вишнього, тим то славіть Його на віки.

19. Всі ці дні, що я був видимий вами, але я не їв й не пив, лише в ваших очах, це представлялось (в вигляді).

20. Так тепер дякуйте Богові, бо я відходжу до того, що був мене післав, і запишіть усе що збулося до книги.

21. І як вони поставали, то більше *його вже не бачили. *Д. А. 8:39.

22. Та почали розповідати про великі і дивні Божі діла, й як явився їм Ангел Господній.

Розділ 13

ВІДТАК Товит написав з радощів молитву, говорючи: Благословенний Бог вічно живучий і благословенне Його царство.

2. Бо Він карає і милує, вводить в ад (гріб) і назад виводить; отже нема *нікого, щоб міг ухилитись Його руки. *П. З. 32:39; Пр. 16:13.

3. Діти *Ізраїлеві славіть Його перед поганами, бо Він порозсівав нас поміж них. *Пс. 18:49; Рм. 15:9.

4. Там голосіть Його величність, перед усіма живучими, бо Він є наш Господь, Бог і Отець наш на віки.

5. Він покарає нас за переступки наші, і знову помилує, та *позбирає нас з всіх народів між котрі нас був порозсівав. *П. З. 30:3.

6. Якщо ви обернетесь до Нього всім вашим серцем, й всею вашою душею, щоб поступати перед Ним по правді, тоді Він обернеться до вас і не скриватиме від вас Свойого обличча. Тим то побачите, що Він учинить з вами. Визнавайте Його всіми словами ваших уст і славіть Господа сильного, і возносіть Царя віків. В землі моєї неволі я прославляю Його і проповідую Його силу і величність народові грішному. Наверніться грішники і чиніть правду перед Ним; хто знає може бути, що Він *зглянеться на вас й помилує? *Йл. 2:14.

7. Я підвищаю Бога мойого, і моя душа славить Царя небесного, та радіє в Його величності.

8. Нехай всі люди вісьтять про Нього, і всі нехай Його славлять за справедливість.

9. О, Єрусалиме, місто святе! Він покарає тебе за діла твоїх дітей, і знову змилосердиться над синами праведників.

10. Дай славу Господеві, бо Він добрий: і прославляй Царя віків, аби Його скинія знову була відбудована в тобі з радістю, щоб Він потішив в тобі понево-

лених, а нещасливих в тобі, щоб полюбив на завсіди.

11. Многі народи *прийдуть здалека до іменні Господа Бога з дарами в руках, з дарами Цареві небесному: всі роди будуть тебе славити з великою радістю.
*Іс. 60: 1-5; Вк. 21: 24.

12. Прокляті всі не навидники твої, а благословлені будуть всі, що тебе люблять.

13. Тішся з задоволенням задля дітей праведних, бо вони зберуться і будуть благословити Господа праведних.

14. О, блаженні *люблячі тебе, бо вони звеселяться в спокою твоїм, блаженні смутившіся про твої всі горя, бо вони звеселяться задля тебе, коли побачать всю твою славу і будуть веселитись вічно. *Пс. 122: 6; Іс. 66: 10-13.

15. Нехай благословить душа моя Бога, Царя великого.

16. Бо *Єрусалим буде збудований зо сафиру, зо смагараду із дорогого каміння: твої стіни, вежі і укріплення з чистого золота,
*Вк. 21: 18, 19.

17. а *вулиці Єрусалимські будуть виложені берилом, карбукльом і каміням з Офиру. *Вк. 21: 19-21.

18. І на всіх його вулицях казатимуть, "Алилуя": та будуть його славити, говорючи: благословенний Бог, що підвищив (Єрусалим) на віки.

Розділ 14

ТАК закінчив Товит славити Бога.

2. Він був вісімдесять вісім літ старим, коли втратив зір, а по восьмох літах прозрів, і подавав милостині, та пробував в страсі перед Господом Богом і славив Його.

3. А коли вже дуже був постарівся, то покликав свого сина, і шість його синів (внуків), та сказав до нього: мій сину, возьми твоїх синів: бо ось я постарівся і на відході з цього життя.

4. Перенесися до Мідії, мій сину, бо я вірю з певністю, що Ніневія буде спустошена, як сказав пророк *Йона, а в Мідії буде за час мир: і братти наші будуть розсіяні по світі з тої доброї землі, а Єрусалим буде пусткою і дім Божий в нім буде спалений, та лишиться пусткою до часу.
*Йн. 1: 2; Нм. 1: 8; 3: 7.

5. Однак Бог знову їх помилує і верне їх в землю, де вони знову збудують дім Божий, але не такий як перший, поки не виповниться час віку цього, а опісля вони вернуться з усіх місць їхньої неволі і збудують Єрусалим величаво, а *дім Божий буде збудований на

віки, зо славною будовою, як про нього говорили пророки. *Ед. 3: 12; Аг. 2: 9.

6. І обернуться всі народи, та будуть боятись Господа Бога правди, і відкинуть всіх своїх ідолів.

7. Отже всі народи будуть славити Господа і Його нарід прославлятиме Бога, а Господь визволить народ Свій і всі, що люблять Господа Бога в правді й справедливості будуть веселитися показуючи ласку нашим браттам.

8. А тепер мій сину іди гет з Ніневії, тому що все те, прощо говорив пророк Йона напевно збудеться.

9. Але ти держи закон і прикази, й покажи себе *милосердним і справедливим, щоб добре тобі було. *Мх. 6: 8.

10. Та поховай мене гідно і матір свою зо мною; а потім не лишайтесь довше в Ніневії. Затям мій сину, же що зробив Аман з Ахіяхаром, який його виховав, як зо світла привів його до темряви, і як той відплатив йому. Ахіяхар спасся, а той приняв достойну заплату, бо пішов в діл до темряви, Манасія подавав милостиню і вратувався від сіти смерті, що на нього наставили: та Аман впав в сіти і згинув (пропав).

11. Отже, розваж мій сину же що робить милостиня і як спасає справедливість. Коли він це висказав віддав духа на ложі, будучи сто пятдесят вісім літ старим, й поховав його син з пошаною.

12. І як померла Анна його матти, він поховав її побіч батька свого. Відтак Товія вибрався зо своєю жінкою і дітьми до Екбатани, до Рагуїла свойого тесьтя.

13. І дожив чесної старости, та поховав достойно свого тесьтя й тешу, і дістав в наслідство спадщину їх і свого батька Товита.

14. Він помер в Екбатанах Мідійських, будучи сто двайцять сім літ старим.

15. Та перше ніж помер, він чув про знишиння Ніневії, що її поневолив Навуходонозор і Ассуїр; отже звеселився (Товія) перед смертю над Ніневійов.

КНИГА ЮДИТИ

Розділ 1

В ДВАНАЙЦЯТІМ році, правління Навуходонозорового, який царював (над Ассирією) в великім місті *Ніневії: в дні Арфаксада, який царював над Мідійцями в Екробатанах. *Тв. 14: 15; Йн. 1: 2-32.

2. І збудував навкруг Ек-

робатан стіни з тесаного каміння, три лікті широкі й шість локот довгі, стіни поробив сімдесять ліктів високі а пятдесят широкі.

3. І поставив вежі над воротами, сто ліктів високі, а широкі в основі шістдесят.

4. І зробив він ворота, які підіймались до сімдесять ліктів, а широкі були на сорок ліктів, для виходу його могутніх військ (армій), та для вистроєння його піхоти.

5. У ті дні цар Навуходонозор вів війну з царем Арфаксадом, на великий рівнині, яка є в границях Рагави.

6. І зібрались до нього всі мешканці гірської країни, й всі мешкаючі при Ефраті, Тигрі і Гидаспісі, та зрівнини Арійохської, цар Єлименський, і багато народів зо синів Хелодових зібрались до бою.

7. І послав Навуходонозор цар Ассирійських, до всіх *живучих в Персії, до всіх живучих на заході, до тих, що живуть в Кіликії, в Дамаску, в Ливані й Антиливані, і до всіх що живуть над морем; *Дн. 10: 1.

8. і до тих що з Кармилу, і Галааду, і верхній Галилеї, та на великий рівнині Ездрилону;

9. й до всіх, що в Самарії і в їй містах, і за Йорданом до Єрусалиму, і Ветанії, і Хела, і Кадесу, і ріки Єгипетської, і Тафне, і Рамесси, і всьої землі Гесемської,

10. аж до входу поза Таннис й Мемфис, і до всіх жителів Єгипту, аж до входу в границі Єтийопії.

11. Та всі мешканці теєї землі знехтували наказ Навуходонозорів, царя Ассирійського й непішли з ним на війну: бо його не боялись, він так був перед ними, як оден з них; і відослали вони його послів від себе знічим в зневазі.

12. Отже, Навуходонозор дуже розгнівався на всю ту землю, й поклявся своїм престолом і царством пімститись над всіма границями Кіликії, і Дамаску, і Сирії, та що своїм мечем повбиває всіх мешканців в землі Моаба, і дітей Амонових, й всю Юдею, і всіх мешканців Єгипту, аж дійде до границь двох морів.

13. І пішов він війною зі своєю силою проти царя Арфаксада, в сімнайцятім році: і переміг його в бою, й обернув на втекі всю його кінноту й всі його вози,

14. та завладів його містами, дійшов аж до Екробатану заняв укріплення, зруйнував вулиці і красу його обернув в сором.

15. А Арфаксада він зловив в горах Рагави, і пробив його своїм списом, знищив його зовсім того дня.

16. Відтак він вернувся зо своїми в Ніневію, він і всі його союзники дуже велика сила воєнних мужів: там він відпочивав й пировав зо своїм військом сто двайцять днів.

Розділ 2

В ВІСІМНАЙЦЯТІМ році, двайцять другого дня першого місяця, говорено в домі Навуходонозора царя Ассирійського, що він виконає, якбув сказав відомщення всій землі.

2. І прикликав він до себе всіх своїх начальників й дворян, і виявив їм свій тайний намір, висказаний його устами *призначивши лихо (кару) всій землі.

*1 См. 25: 17.

3. Вони ж рішили знищити всіх, що неповинувались розпорядженю його уст.

4. По закінченю нарад, Навуходонозор цар Ассирійський прикликав Олоферна головного вожду свого війска, що був другим по нім, й сказав до нього:

5. Так говорить великий цар, пан всьої землі; ось ти підеш з перед мене й возьмеш зо собою мужів довірених свої силі, — піхоти сто двайцять тисяч, й число коней з іздцями дванайцять тисяч,

6. та підеш проти всьої землі західної, за те що вони неповинувались мойому приказові.

7. І заявиш їм, аби вони наготовили про мене землю й воду, бо я піду в моїм гніві проти них, й покрию всьо обличча землі ногами мого війска, та передам їх йому на розграблення.

8. Такщо долини і потокі наповняться їхніми побитими, а ріка їх трупами аж переповниться:

9. а їхніх полонян я розсію по всіх частях землі.

10. Ти отже іди й забери про мене всі їхні границі (простори) котрі самі піддадуться, тих ти заховай до дня їх кари,

11. а непокірних нехай нещадить твоє око: але передай їх на вбивання, і куди підеш, то зрабуй їх.

12. Бо як я живу, — й сила мого царства, те що я сказав учиню моєю рукою.

13. А ти не переступи нічого з наказів твого пана: лиш виконай їх вповні, що я тобі наказую й негайся зробити.

14. І пішов Олофернес з перед обличча свого пана, скликав всіх дворян, полковників й начальників Ассирійського війска,

15. та вправляв вибраних мужів до бою, як приказав йому пан: сто двайцять тисяч і дванайцять тисяч кінних стрільців,

16. він впорядкував їх, як готовиться велике військо до війни.

17. І взяв він багато верблюдів й ослів для їх обозу, а овець, волів і кіз без лічби, про харчування,

18. й багато поживи про всіх, та ще багато золота й срібла з царського дому.

19. І пішов в похід з всьою силою свого війска, аби випередити Навуходонозора в виправі; та покрити всьо обличча землі на заході возами, кіннотою і вибраною піхотою.

20. А з ними пішли союзники зріжних країн велика сила людей, так як сарна, і як пісок землі: що небуло числа їх многоті.

21. І йшли з Ніневії три дні ходу до рівнини Бектелецької, а від Бектелету звернули близько гори, що є лівобіч вишньої Кіликії.

22. А звідти він взяв всьо своє війско, піхоту і кінноту, і вози, та пішов в гірський край.

23. І знищив *Фудян і Лудян, та порабував всіх дітей Рассиса і дітей ‡Ісмаїлових, які мешкали в пустині на полудні від землі Хеллеянської. *Тв. 10: 16. ‡Тв. 16: 15.

24. Відтак переправивсь через Ефрат, перейшов *Месопотанію і понищив всі високі міста, які були над рікою Арбоною, аж дійшов до моря. *Д. А. 7: 2.

25. А занявши границі Кіликії і повбивав всіх що йому упирались, прийшов до границь Єфета, що є на полудні на проти Арабії.

26. обійшовши навколо всіх дітей Мадиянських й спалив їхні намети, а череди їх зрабував.

27. Опісля пішов на рівнину Дамаску в часі пшеничних жнив й спалив всі їхні ниви, та знищив їх отари овець і худобу, порабував їх міста і зовсім знищив поля, а їхніх юнаків (парубків) вирубав вістрям меча.

28. Отож, напав страх й переляк на всіх мешканців приморської країни, перебуваючих в *Сидоні і Тирі, як теж на мешканців Сура й Окині, й на мешканців Ємнаану, а ті що мешкали в ‡Азоті й в Аскалоні страшно його налякались.

*Іс. 23: 4-15. ‡Д. А. 8: 40.

Розділ 3

ТА післали до нього своїх представників з мирним предложеням, кажучи:

2. Ось ми, слуги великого царя Навуходонозора падаємо перед тобою, чини з нами, що тобі довподоби.

3. Ось наші доми й місця, і поля, і пшениці, і череди овець, й стада волів, й всі намети нашого мешканя, лежать перед тобою уживай їх, як тобі вгодно.

4. А також наші міста і їхні мешканці є твоїми слугами: приходи й поступи з ними,

як вважається тобі за добре.

5. І прийшли ті мужі до Олофернеса, і передали йому ці слова.

6. Тоді він прийшов в приморську країну, з своїм військом і поставив залогу по високих містах, та забрав від них вибраних мужів для помочі собі.

7. Отож, вони й всьой їх округ приняли його з вінцями, танцями і тимпанами.

8. Однак він зруйнував їхні висоти, і вирубав їхні дуброви (гаї), бо йому було наказано винищити всіх богів тої землі, щоб всі народи покланялись тільки Навуходонозорови, а всі язикі і всі племена, щоб кликали до нього, як до Бога.

9. Також він (Олоферн) прийшов до Ездрелону близько Дотану, що проти великої вузини Юдейської.

10. й розложився табором між Гевою й Скитополисом, там він загаявся цілий місяць, аби зібрати всьой табор свого війска.

Розділ 4

ЯКЖЕ ж почули проце Ізраїлітяне мешканці Юдей, же що зробив з народами Олоферн, начальник Навуходонозорів, царя Ассирійського, як він зрабував всі їх святині, та обернув їх в нічо,

2. то дуже, а дуже його налякались і журились за *Єрусалим, й за храм Господа Бога свого.

*Пс. 137: 5, 6.

3. Бо вони щойно недавно вернули з полону, а всьой нарід Юдейський теж недавно зібрався разом: а посуди, жертівник і дім Господній зістали осьвячені від *збещещення.

*Пс. 74: 7; 1 Мк. 1: 31-39.

4. Тому вони післали до всіх займищ Самарійських і до сіл, та до Бетрону, і Бельману, і Єрихону, і до Хуби і Єсору, і до рівнини Салимської.

5. та заняли вони (для оборони) всі верхи високих гір, і укріпили села, що були на них, нагромадили запас поживи на випадок війни, бо їх поля недавно були пожаті.

6. Також Йоаким великий священник, що був в ті дні в Єрусалимі, писав до мешканців Бетулії й Бетомитамії, що проти Ездрелону до рівнини близько Датаїму,

7. наказуючи їм держати переходи в гірську країну, бо через них був вхід до Юдеї, а їм було легко спинити переходячих, тому бо перехід був вузький, тільки про двох людей.

8. І вчинили Ізраїлітяне так, як їм наказав Йоаким великий священник, і старші з усього народу Ізраїлевого,

що мешкали в Єрусалимі.

9. Тоді кожний муж Ізраїльський *кликав до Бога з великою щирістю, із великою запопадливістю вони впокорили свої душі,

*Йн. 3: 8.

10. як вони, так їх жінке, і їхні діти, і всякий захожій, і наймит, і їх слуги вкуплені за гроші і їхня худоба, поклали вереття на свої бедра (стегна),

11. також кожний муж і жінка, і малі діти й мешканці Єрусалимські впали перед храмом, посипавши свої голови попелом, розпростерши свої вереття перед обличчам Господнім, і жертівник теж накрили веретям,

12. та кликали *одно-душно до Бога Ізраїлевого, аби Він не дав захопити їх дітей (поганам) а їх жінок їм на здобич, й містів їх спадщини на зруйнування, а святині на збещещення й ганьбу, для втіхи поганам. *Сф. 3: 9.

13. Отож, Бог *почув їх молитви і зглянувся на їх горе: бо люди постили багато днів по всій Юдеї і Єрусалимі, перед святинею Господа Всемогутнього.

*Пс. 106: 44.

14. А Йоаким великий священник і всі священники стоячі перед Господом, також ті що служили Господеві попідперізувались веретям, та зарядом приносили цілопалення з обітниць із дарунків від людей.

15. З попелом на їх мітрах, вони також кликали до Господа з усьої сили, аби Він зглянувся ласкаво на всьой дім Ізраїлів.

Розділ 5

ДОНЕСЕНО проце Олофернові головному начальникові війска Ассирійського, що Ізраїлітяне приготовились до війни, та позачиняли переходи в гірську країну, й укріпили всі верхи високих гір, та поробили теж угорожу на низинах.

2. Тим він дуже нагнівався і покликав всіх князів Моабових і начальників Амонових, та всіх правителів приморської сторони.

3. І промовив до них: скажіть мені синове Ханаанові, що то за нарід мешкає по верховині, та які це міста, що вони їх посідають, як багато у них війска, в чім є їх влада й сила, хто є поставлений царем над ними, або начальником їх війска,

4. і чому вони постановили не іти мені назустріч більше ніж всі мешканці заходу?

5. Наце відповів йому Ахійор, начальник всіх синів Аммонових: вислухай мій пане слово з уст твого слуги, а я оповім тобі правду про нарід який перебуває близько тебе в гірській

країні, й невийде неправда з уст твого слуги.

6. Той нарід походить від Халдейців.

7. Перше вони були поселились в Месопотанії: тому, що нехотіли служити богам своїх батьків, що були в землі Халдейській.

8. Бо вони покинули дорогу своїх предків, та почали покланятись Богові небесному; Богові, якого вони пізнали. Отже їх Халдейці вигнали від обличча своїх богів, вони ж втікли до Месопотанії і довго там перебували.

9. Та їх *Бог сказав їм вийти з місця їхнього переселення, й іти до землі Ханаанської, там вони поселилися і дуже розбагатіли золотом, сріблом і многотою худоби. *Бт. 12: 1; Нм. 9: 7.

10. А як *голод покрив всю землю Ханаанську, вони пішли до Єгипту і там перебували, поки находили одержування (прожиток), й розрослися в велику силу, так, що ніхто не міг злічити їх роду. *Бт. 46: 5-7; Вх. 1: 7.

11. Отже, цар Єгипетський став проти *них, і хитро з ними поступив, наложивши на них тяжку працю роблення цегли, поробив їх рабами. *Вх. 1: 8-14.

12. Тоді вони закричали до свого Бога: і Він побив всю землю Єгипетську не виліченими карами (язвами), отже *Єгиптяне прогнали їх від себе. *Вх. 12: 31-33.

13. Бог же *висушив перед ними, Червоне море. *Вх. 14: 21.

14. І привів їх до *гори Синайської, й Кадес Барне: та прогнав всіх мешканці в пустині. *Вх. 19: 1.

15. І осілись вони в землі Аморійській, та знищили своєю силою всіх Есевонитян, й перейшли Йордань, заняли всю гірську країну,

16. й *прогнавши з перед себе Хананійців, Ферезійців, Євузійців, Сихемитів, та всіх Гергесетян, вони перебували в цій країні багато днів. *І. Н. 12: 7, 8.

17. Доки вони не згрішили перед своїм Богом, то їм щастилось, тому бо Бог, що не *навидить не правду був з ними. *Ав. 1: 13.

18. А як вони відійшли від тої дороги, яку Він їм визначив, то були побиті в многих битвах дуже тяжко, і відведені в неволю в землю *чужу, а храм їх Бога зістав знищений й їхні міста заняті ворогами. *2 Цр. 17: 23; Сд. 2: 12-15.

19. Та тепер вони *навернулися до свойого Бога, і вернулись з місць де були росипані, заняли Єрусалим, що в нім є їх святиня і поселились в гірській країні бо вона була пустинею. *Ез. 1: 1-4.

20. Отож, мій пане й правителю, якщо є яке *заблуд-

женння в тім народі і вони грішать проти свого Бога, так ми розважмо, що це буде їх упадком, то ми підемо і їх побємо. *1 Цр. 8: 46.

21. Але, якщо нема у них беззаконности, так нехай мій пан їх обмине, аби їх Господь не *став в обороні, і їх Бог за них; тоді ми станемо ганьбою перед всім світом. *Рм. 8: 31.

22. Як скінчив Ахіор ці слова говорити, то всі люди стоячі навколо намета замурмотіли, а наставники Олофернові, і всі мешканці приморської сторони і Моава, говорили, аби його вбити.

23. Бо (вони казали), ми не злякаймось обличча Ізраїлітян, бо це є люди, які немають влади, ані сили для сильного бою.

24. Отже, ми підемо, пане Олоферне, — і вони будуть добичею на жир, для всього твого війська.

Розділ 6

КОЛИ затихла буча людей біля табору, Олоферн головний начальник війська Ассирійського сказав, до Ахіора перед всіма людьми, та Моабитянами і всеєю громадою чужо-земців.

2. Хто ти є такій, Ахіоре! й наймити Єфреємові, що напророкував нам сьогодні, та сказав, що їх Бог буде їх обороняти? Хтож є *Бог, як не Навуходонозор? *Іс. 36: 18-20.

3. Він пішле свою силу й вигубить їх з обличча землі, й їх Бог, їх невиратує; але ми його слуги знищемо їх до одного чоловіка, бо вони не вистоять проти сили наших коней.

4. Ми роздавимо їх підногами, гори упються їх кровю, а рівнини заповняться їхніми трупами, і не встоїть стопа їх ніг перед нами, бо вони зникнуть зовсім, говорить цар Навуходонозор, пан всьої землі. Бо він сказав, що ані одно слово моє, небуде даремне.

5. А ти, Ахіоре, наймите Аммонів, що висказав ці слова в день твоєї неправди, від сьогодні більше не побачиш мого обличча, аж докі я пімщуся на тім народі, що вийшов з Єгипту.

6. А тоді меч мого війска й товпа моїх слуг перейдуть по тобі, і ти поляжеш між побитими, коли я вернусь.

7. А тепер мої слуги, відведуть тебе в гірську країну, і там покинуть в однім зперехідних містів.

8. І ти не згинеш, поки небудеш з ними знищений.

9. А якщо ти, переконаний є в твоїм серці, що вони не будуть взяті, так нехай не зміняється твоє обличча. Я говорив, й ані одно моє слово небуде марне.

10. І приказав Олофернес

своїм слугам, чекаючим в його наметі, аби взяли Ахіора, й відвели його до Бетулії, та передали в руки Ізраїлітянам.

11. Отже, слуги Олоферновi взяли його і вивели за табор в поле, та пішли рівниною до гористої країни і прибули до жерел під Бетулією.

12. Якже ж побачили їх міщане, то взяли свою зброю і пішли з міста на верх гори, кожний з них зпращею не допускали їх вийти кидаючи на них камінням.

13. А вони підійшовши під горб звязали Ахіора і покинули його при стопі горба, вернулись до свого пана.

14. І вийшовши Ізраїлітяне зі свого міста, прийшли до нього й розвязавши його привели до міских начальників,

15. тими (начальниками) були в ті дні Озія Михенко з племени Семеонового; Хаврій Готанієнко і Хармій Милхієнко.

16. Вони скликали всіх міських старців, і збіглась вся молодіж й жінке до збору, і поставили Ахіора між всім народом своїм, тоді Озія спитав його проце що сталося.

17. Він увідповідь переказав їм слова Олофернового збору і всі слова, що він (Ахіор) говорив між князями Ассирійськими, і що Олоферн гордо говорив проти дому Ізраїлевого.

18. Тоді нарід упав до землі, поклонився Богові й промовив:

19. О, Господи, Боже Небесний! поглянь на їх гордість й помилуй покірних нашого народу, зглянься на обличча тих, що є осьвячені Тобі сьогодні.

20. Відтак потішили Ахіора й похваляли його дуже.

21. А Озія взяв його зо збору до свого дому і зробив гостину для старших (притім), вони цілу ніч кликали Бога Ізраїлевого на поміч.

Розділ 7

НА другий же день Олоферн приказав всьому свому війску і всім людям, що прийшли йому помагати, аби вони підійшли до Бетулії заняти висоти гористої країни і почати війну проти Ізраїлітян.

2. Того ж дня всі сильні їх мужі, двигнулись таборами, а війска їх було сто сімдесять тисяч пішого, а дванайцять тисяч кінноти крім обозу й інших піхотників, що з ними, а було їх дуже велика сила.

3. І розтаборились вони на поділі близько Бетулії при криниціях, та розтягнулися широко від Датаїму до Белмаїму, а вдовжину від

Бетулії до Кіямону, що є при Ездраелоні.

4. Якже ж побачили сини Ізраїлеві їх многоту, то дуже стревожились і говорили кожний до свого *ближнього тепер вони злижуть обличча землі, й ні високі гори, ані долини, ні горби не видержать їх тягару. *Чс. 22:4.

5. І взяв кожний з них свою воєнну зброю, та запалили огні на своїх вежах, вони перебули усю ту *ніч на сторожі. *Ав. 2:1.

6. А надругий день Олоферн вивів всю свою кінноту, перед обличчам діте Ізраїлевих бувших в Бетулії.

7. Оглянувши входи до міста, прибув до водних жерел заняв їх, й поставив над ними військових мужів, а сам вернувся до своїх людей.

8. Та прибули до нього начальники синів Ісавових, й всі правителі народу Моабийського, та начальники приморської країни, і промовили:

9. Нехай наш добродій вислухає слово, аби не було втрати в твоїм війску.

10. Бо ті люди діти Ізраїлеві не надіються на свої *списи, лише на висоту своїх гір, на яких мешкають, тому що не є так легко дістатись на їх верхи. *1 См. 17:45; Пс. 20:7; 33:16, 17.

11. Отож, добродію невоюй з ними воєнним способом, то не втратиш ані одного мужа, з твоїх людей.

12. Ти перебувай в твоїм таборі й держи всіх мужів твого війска, а (нам) твоїм слугам дозволь заняти їх водні жерела, які находяться при стопі гори.

13. Бо всі мешканці Бетулії беруть з відти воду, отже як спрага вигублятиме їх, то вони передадуть своє місто, а ми з нашими людьми вийдемо на верхи поблизьких гір, там отаборимось і будемо стеречи, щоб ніхто невийшов з міста.

14. А вони, їх жінке і діти будуть томитись від голоду, й перше ніж меч до них доторкнеться, вони впадуть на вулицях своєї оселі.

15. І ти віддасиш їм злом, за те, що вони зворохобились й не зустріли тебе мирно.

16. Подобались ці слова Олофернови і його слугам, та рішив зробити так, як вони сказали.

17. Отже, рушив табор синів Аммонових, а з ними пять тисяч синів Ассирійських; й розложились у долині, занявши водні жерела дітей Ізраїлевих.

18. А сини Ісавові пішли з синами Аммоновими і отаборились в гірській країні проти Датаїма, а частину відправили на південь й на схід проти Екребеля, що близько Хуса при потоці

Мохмур: А решто війска Ассирійського отаборилось на рівнині і покрило обличча землі; а намета й їхні обози з многотою людей розтягались на великім просторі.

19. І кликали сини Ізраїлеві до Господа Бога свого, попавши в тугу, що всі вороги *оточили їх, й не було способу від них втічи. *Лк. 19: 43.

20. Тому, що усе військо Ассирійське стояло довкола них, — піхота, вози й кіннота через тридцять чотири дні: отже бракнуло Бетулянам *води у всіх посудинах, *Іс. 3: 1; Езк. 4: 17.

21. а збірники з водою випорожнились, так що не могли ані одного дня напитись води доситу, бо давали їм пити *мірою. *Езк. 4: 11.

22. Отож, потомились їхні діти, а їх жінки й юнаки *омлівали спрагнені і падали на вулицях міста, та привходах воріт, і вже небуло у них більше сили. *Іс. 40: 30.

23. Тоді зібрались всі люде до Озії, і до урядників міста, — юнаке, жінке і діти, та кричали сильним голосом, промовляючи перед всіма старшинами.

24. Нехай, Бог судить між нами й вами: бо ви *вчинили нам велику кривду, тим, що не питали миру в синів Ассурових. *Вх. 5: 21.

25. І тепер нема нам помічника: а Бог передав нас до їх рук, щоб нас вигубити перед ними спрагою й великім знищеням.

26. Отож, покличте їх тепер і передайте їм місто, на ограблення людям Олоферновим і його війску,

27. бо краще нам статись їх добичею, а ніж згинути в спразі, бо хоч станемо його слугами, то живі будуть наші душі і не будуть очі наші бачити смерті наших немовлят, ані наших жінок і дітей умираючих.

28. Ми кличемо на свідків проти вас небо і землю, також Бога нашого і Господа наших батьків, що карає нас за наші гріхи й за гріхи наших батьків, щоб Він не поступив так, як ми сказали сьогодні.

29. І однодушно вони счинили великий плач серед усього зібрання, та *кричали до Господа Бога сильним голосом. *Пс. 86: 7.

30. Тоді промовив Озія до них, брати! будьте витревалі, перебудемо ще пять днів, в яких Господь Бог наш може *оберне Свою ласку до нас: бо Він непокине нас цілком. *Іс. 54: 8.

31. Якщо ті дні минуться, а поміч нам не прийде, — то я вчиню по слову вашому.

32. І він відпустив нарід, кожного на його місце, і пішли вони на стіни й на вежі свого міста, а жінок й дітей відіслали в їх доми, і

були вони всі в місті дуже *пригноблені. *Пс. 116: 6.

Розділ 8

В ТОЙ час почула проце Юдита, а була вона дочкою Мараріі, Оксенка, Йосифенка, Озієнка, Єлкієнка, Ананієнка, Гедеоненка, Рафаїненка, Акітенка, Ілієнка, Гліябенка, Натанаїленка, Самаїленка, Саласадаєнка, Ізраїленка.

2. А Манассія її муж з одного з нею роду й племени, помер в ячмінні жнива.

3. бо як він наглядав над тими, що вязали снопи на полі, то спека вдарила його в голову, він ляг до ліжка і помер в своїм місті Бетулії, й вони його поховали з його батьками на полі між Дотаїмом і Валамоном.

4. Отже, Юдита вдовувала в своїм домі, три роки й чотирі місяці.

5. Вона зробила на криші (даху) про себе намет, накривши свої бедра (стегна) веріткою й носила свою вдовицьку одіж.

6. І *постила вона всі дні свого вдовування, крім днів перед суботами й в суботи перед новими місяцями, і внові місяці, й в празники, і в дні торжеств дому Ізраїлевого. *Лк. 2: 37.

7. Вона була гарною звиду й притягаюча поглядом, а їй муж Манассія лишив про неї золото, срібло, слуг і служниць, худобу й поля, вона управляла ними.

8. І ніхто не докоряв її злим словом; бо була Богобоязлива.

9. Коли вона почула про лихі слова людей проти правителя, що вони ослабли духом з занедостачі води, а також почула Юдита про всі слова, що Озія промовляв до них, і, що він був поклявся перед ними передати місто Ассирійцям по пятьох днях,

10. то післала вона свою служницю, яка розпоряджувала всім їй майном, покликати Озію, Хаврію й Хармиса, старших в місті.

11. І як вони прийшли до неї, вона промовила до них: Послухайте тепер мене правителі Бетулії, — бо не справедливі є ваші слова, які ви говорили сьогодні перед людьми, відносно — клятви зробленої й висказаної між Богом а вами, обіцюючи передати місто нашим ворогам, якщо на протязі тих днів Господь нам не поможе.

12. Хто ж ви такі, що випробовуйте Бога сьогодні, й сталисьте замість Бога між дітьми людськими?

13. І тепер досліджуєте Господа Всевишнього, але ніколи нічого недовідаєтесь:

14. бо коли ви не можете вивідати глубини серця чо-

ловічого, ані відчути його душі, то як можете ви вивідати Бога, що створив це все, і знати Його *думке, або розуміти Його наміри? Ні! мої брати, не доводіть Господа Бога нашого до гніву. *Ив. 11: 7; Рм. 11: 33, 34.

15. Бо якщо Він не захоче нам помочи в тих пятьох днях, то Він має силу *оборонити нас, коли Йому подобається, навідь в кожний день, або знищити нас перед обличчам наших ворогів. *Дн. 3: 17-28.

16. Не звязуйте своїми радами Господа Бога нашого, бо Бог не є *чоловік, аби Йому грозити, ані теж не є сином людським, аби Йому сумніватись. *Чс. 23: 20; Іс. 55: 8, 9.

17. Тому *чекаймо від Нього спасіння, та кличмо Його на поміч й Він почує наш голос, якщо Йому буде вгодно. * Iс. 27: 14.

18. Бо не було в нашім роді, ані тепер нема в тих днях ні племени, ані родини, ні людей, ані міста, якіби поклонялись богам зробленними руками, як бувало перше.

19. Бо за цю провину наші батьки були передані під меч й нарозграблення, та зазнали великого упадку перед нашими ворогами.

20. Та ми незнаємо іншого Бога, отже надіємось що Він не погордить нами, ані ніким з нашого народу.

21. Бо якщо нас займуть, то вся Юдея впаде й наші святині будуть зрабовані, а Він вимагатиме їх опоганення з наших уст,

22. й повбиваня наших братів, та полонення країни і знищення нашої спадщини, Він оберне на наші голови між поганами, що у них ми будемо в неволи, й ми будемо поблазням і зневагою для всіх, що нас захоплять (посядуть).

23. Бо наше підданьство не послужить нам в честь, але Господь Бог наш оберне його в нечесть (ганьбу).

24. Отож браття, тепер покажім приклад нашим братам, тому, що їх життя залежить від нас, й святиня і дім Господній, і жертівник, оперті на нас.

25. До того ще подякуймо Господу Богу нашому, Який випробовує нас, — як і батьків наших.

26. Згадайте що Він вчинив з *Авраамом, як Він випробував Ісаака, й що було з Яковом в Месопотамії Сірійській, коли він пас Лабанові вівці, брата своєї матері; *Бт. 22: 1, 2; 28: 7.

27. та Він не випробовує нас так в огні (душевними муками) як тамтих, для вивідання їхніх сердець, ані нам не відомщає: а тільки для науки Господь *карає тих, що до Нього наближаються. *Пр. 3: 11, 12.

28. Озія промовив до неї,

усьо що ти сказала, то говорила з доброго серця, й ніхто не буде противитись твоїм словам,

29. бож не від сьогодні є знаною твоя мудрість: але від початку твоїх днів всі люде знають про твій розум, тому, бо розпорядження твого серця є добрі.

30. Та люди будучи спрагнені, заставили нас зробити їм це, як ми й сказали, і привели на нас клятву яку ми не нарушимо.

31. Отже, помолися за нас, бо ти є жінка побожна, й Господь пішле *дощ, щоби наповнились наші збірники (водою) і ми більше не будемо слабнути від спраги.

*Яв. 5: 17, 18.

32. Юдита сказала до них, послухайте мене: — а я учиню таку річ, яка пронесеться через всі роди дітьми нашого народу.

33. Ви стійте тої ночі в воротах, — а я піду з моєю служницею, й в днях в яких ви приобіцяли передати місто нашим ворогам, Господь навідає *Ізраїля моєю рукою.

*Лк. 1: 68.

34. Тільки не вивідутесь про мій вчинок, бо я вам не виявлю, аж поки воно збудеться, що я задумала вчинити.

35. Тоді Озія й начальники промовили до неї: — Іди з миром, й Господь Бог наш перед тобою на відплату нашим ворогам!

36. І вийшли вони з її намета, та пішли до своїх сторожів.

Розділ 9

ЮДИТА впала на своє обличча, та посипала попелом свою голову і скинула зі себе верету в якій була вдягнена: як раз, що почалося вечірне каджіння в домі Господнім в Єрусалимі, Юдита покликнула сильним голосом до Господа, і промовила:

2. Ох, Господи Боже отця мого Симеона, якому Ти дав меча, аби відомстити *чужоземцям, які розвязали поясницю у дівиці, щоб їй осоромити, й відкрили стегно для зневаги, та довели її дівоцтво до ганьби, бо Ти сказав, щоб не було цього, а вони те вчинили.

*Бт. 34: 25.

3. За те, Ти передав їх князів на забиття, так що вони померли, а їхнє ложе бачивше підступ, скровавилось, — й побив слуг побіч їх панів, — а панів на їхніх престолах,

4. а їх жінок передав на *розграблення, їх дочок в неволю, і всю добичу розділено між Твоїх дорогих дітей, які виступили з Твоєю горливістю, й гидились бридкої їх крові, та покликали Тебе на поміч: ох, Боже, мій Боже, почуй мене вдову,

*Бт. 34: 29.

Богом понижених, і — по-
5. бо Ти вчинив не тільки те, що збувається, але також те, що збулося перше, й що настане потім: Ти мав надумці сучасне і майбутне.

6. Речі, які Ти задумав *явились, і сказали: ось, ми тут; бо всі Твої дороги є готові, й судди є в Твоїм провидіню. *Єф. 1: 11.

7. Бо ось, Ассирійці намножились в свої силі; гордяться *конем й іздцем, та славляться в силі своєї піхоти, вони опираються на щит й на списа, і на лук, і на пращу, а не знають цього, що Ти є Господь розбиваючий битви: Господь є Твоє імя. *Пс. 20: 8.

8. Розбий же їхню могутність Твоєю силою і принизи їх силу в Твоїм гніві: бо вони задумали опоганити Твою святиню, й знеславити намета на якім спочиває слава Твойого іменні, та розбити мечем ріг Твого жертівника.

9. Поглянь на їхню гордість і пішли Твій гнів на їх голови, дай до моєї вдовиної руке силу, на те, що я задумала.

10. *Побий хитростю моїх уст слугу з його вождом, й вождa зі слугою, та розбий їхню гординю рукою жінки, *Сд. 4: 18; 5: 26.

11. бо Твоя сила *є не вмноготі, ані Твоя могутність в сильних; бо Ти є — мічником поневолених, заступником слабих, опікуном покинених і спасетелем безнадійних. *2 Хр. 14: 11.

12. Я прошу Тебе, я прошу Тебе, ох Боже мого батька і Боже насліддя Ізраїлевого, Владико неба й землі, Творче вод, Царю усякого *творіння почуй мою молитву. *Д. А. 17: 24.

13. І вчини мою мову й хитрість раною та ударом для тих, що задумали жорстокі речі проти Твого заповіту і Твого святого дому, проти *Сіонської висоти і дому власности Твоїх дітей. *Пс. 48: 2.

14. Доведи кожний нарід і племя до пізнання, що ти є — Богом усякої могутности й сили, та що нема іншого заступника народові Ізраїлевому крім Тебе.

Розділ 10

ЯК вона перестала кликати до Бога Ізраїлевого, і покінчила всі ті слова,

2. то піднеслась й прикликала свою служницю пішла у свій дім в якім вона відбувала дні субітні й свої празники.

3. Скинула зі себе верету, що була на ній, та зняла свою вдовичу одіж, обмила все тіло своє водою і намастила себе дорогим олійком, розчесала волося поклала на голову стяжку, та вдяглася в свою роскішну одіж, в яку вона вдягалась за

життя Манассії свого мужа;
4. взула свої ноги в сандали (підошва з ремінцями) і поклала на себе ланцюжке, наручники, кульчики, перстенці з всіма своїми приборами, й прикрасила себе так, щоб притягнути очі всіх чоловіків, які її побачать.
5. А свої служниці дала фляшку вина, збаночок олії, та наповнила мішок сушеним зерном, вязанками фігів й добрим хлібом, і запакувавши те все на неї поклала.
6. Так вони пішли до міських воріт Бетулії, й знайшли там стоячих, Озію та міських старців, Хариса і Харимиса.
7. Коли ті побачили її з переміненим обличчям й одіжею, то дуже подивляли їй красу і промовили до неї:
8. Бог, Бог наших батьків *нехай дасть тобі ласку і довершить твоє підпренятя, на втіху дітям Ізраїлевим і на звеличання Єрусалиму. Відтак вони поклонились Богові. *1 Цр. 18: 36.
9. А вона промовила до них: прикажіть відчинити ворота, щоби я могла піти виконати це діло, про яке ви говорили зо мною. Вони приказали юнакам відчинити для неї, як вона сказала.
10. Коли ж це зроблено, Юдита вийшла і служниця її з нею; а міські мужі дивились вслід за нею, поки вона сходила з гори й поки ішла долиною, аж скрилась від їх очей.
11. Вони обі ішли прямо долиною і зустріла їх передня сторожа Ассирійська,
12. і взявши питали її: з якого роду є ти, з відки ідеш, й куди ідеш? Вона відповіла: я жінка Єврейка й втікла від них; бо вони будуть передані вам на жир.
13. А я іду до Олоферна, вожда вашого війска, аби звістити слова правди і показати йому дорогу, якою йому іти й захопити всю гірську країну, без втрати людського життя, щоб не згинув ніхто з його людей.
14. Коли ті люде слухали її слів й вдивлялись в її обличча, вони подивляли їй красу, і промовили до неї.
15. Ти спасла життя своє тим, що поспішила прийти до нашого пана: так ходи до його намета, і хтось з нас тебе поведе, аж поки не передадуть тебе до його рук.
16. А коли ти станеш перед ним, то не лякайся в своїм серці і вискажи йому своє оповідання, а він поступить з тобою добре.
17. І вони вибрали з між себе сто чоловіків, щоб були при ній і служниці, а ці привели їх до намета Олофернового.
18. Тоді по всім таборі з чинився рух, бо вістка про її прихід розійшлася по наметах, збігшіся оточили її, та вона стояла біля намета Олофернового, аж про неї його повідомили,

19. вони дивувались її красі, та подивляли дітей Ізраїлевих задля неї і говорили кожний своїому ближньому. Хто може погордувати тим народом, що має в себе таких жінок? Певно, що не добре є залишити з них ані одного чоловіка, бо якби їх оставити, то зможуть перехитрити всю землю.

20. І ті, що спали при Олоферні і всі його слуги повиходили, а її в вели до намета.

21. Олоферн же спочивав на своїм ложі за заслоною, прибраною порпуром, золотом, смаградом й дорогими камінням.

22. Отже, вони донесли йому про неї; і він увійшов в передній переділ намета, а поперед нього несли срібні лямпи.

23. Коли Юдита придставила себе йому і його слугам, вони всі подивляли красу її обличча. Вона йому вклонилася; а його слуги її піднесли.

Розділ 11

А ОЛОФЕРН промовив до неї: жінко! будь спокійна, не лякайся твоїм серцем, бо я не спричинив нікому зла, хто добровільно згодився служити Навуходонозорові цареви всьої землі.

2. Отож, якби твій нарід, що мешкає на горах не погордів мною, то я не піднісби мого списа проти них, та вони самі це спричинили.

3. Скажи мені чому ти втікла від них і прийшла до нас? Отож ти знайдеш (тут) забезпечення; нелякайся, ти будеш жити в цю ніч й опісля,

4. бо ніхто тебе не зневажить, а навпакі обійдуться з тобою ввічливо, як це буває зі слугами царя Навуходонозора мого пана.

5. Тоді, Юдита промовила до нього: вислухай слова твоєї служниці, та дозволь їй говорити перед твоїм обличчам, й я не скажу неправди, мойому панові в цю ніч.

6. А якщо ти підеш за словоми твоєї служниці, то Бог виконає через тебе діло, й мій добродій не зробить не обачности в своїх намірах.

7. Як живе Навуходонозор цар всьої землі й як живе його влада, яка післала тебе для направи всього живого: бо не тільки люди будуть йому служити через тебе, а *також полева звірина, худоба й птахи воздушні, будуть жити через твою силу під владою Навуходонозора й усього його дому. *Дн. 2:38.

8. Бо ми чули про твою мудрість й справність твого розуму розголошену по всій землі, що ти є добрій у всім царстві, могутний в знаню і дивний в воєнних подвигах.

9. Тепер відносно цього, що говорив Ахіор в твоїм зборі, ми чули його слова: бо мужі Бетулії його поща-

н

дили, і він розповів їм усе що тобі говорив.

10. Тому, добродію й правителю, не відкидай його слів, а вложи в твоє серце, бо це є правда; що наш нарід не буде покараний, ані меч невдіє їм нічого, хіба якби вони згрішили проти свого Бога.

11. Отже, щоб мій добродій не був знівечиній і не завівсь в своїм намірі, то навідь смерть тепер на них прийшла, й їхній гріх завладів ними, якими вони розгнівали свого Бога, бо роблять те, що неповинніб робити,

12. бо їм бракує харчів і вся вода зужилась, тому вони рішились кинутись на свою худобу, наміряючи поїдати усе те, що Бог заказав їм Своїм законом не їсти.

13. Навідь постановили уживати перші плоди пшениці, та десятини з вина і олії, які є посьвячені й захована про священників, що служать в Єрусалимі перед обличчям Бога нашого: яких не можна нікому з людей ані з руками доторкнутися.

14. Вони теж післали трохи до Єрусалиму, щоб принести їм позволення від збору старших, бо і тамешні мешканці також так вчинили.

15. Отже, як тільки їм донесуть вістку, вони це вчинять й будуть передані тобі на знищення, того ж дня:

16. Отож, я твоя служниця знаючи те все утікла від них; і Бог післав мене зробити ці речі з тобою, над якими здивується вся земля, де лише про них почують,

17. бо твоя служниця є побожна й *служить Богові небесному день і ніч. Тепер мій добродію, я лишуся тут з тобою, тільки дозволь твоїй служниці виходити в ночі на долину молитись до Бога, а Він скаже мені, коли вони допустяться своїх гріхів. *Лк. 2: 37; Д. А. 26: 7.

18. А я прийду і скажу тобі, тоді ти підеш з твоїм військом, — і ніхто не встоїть проти тебе.

19. І я *поведу тебе через Юдею, аж доки не дійдеш до Єрусалиму, я поставлю твій престіл по серед нього: а ти пожинеш їх немов овець, що немають пастиря, й навідь пес не ‡зашелестить своїм язиком на тебе, бо це було мені сказано відповідно до мого провидіння, та виявлено і я післана тобі сказати. *2 Цр. 6: 19. ‡Бт. 11: 7.

20. Сподобались ці її слова Олофернові і всім його слугам: вони дивувались їй мудрости, і казали:

21. Нема такої жінки гарної обличчям й мудрої на слова, від одного кінця землі до другого.

22. Також, Олоферн промовив до неї: Бог добре зробив, що *післав тебе перед

людьми, щоб сила була в наших руках, а загибіль на тих, що зневажили мого пана.
*Бт. 45: 5.

23. Гарна є ти обличчям і розважна в твоїх словах, отже якщо ти зробиш так, як сказала, то *твій Бог буде моїм Богом: а ти будеш мешкати в домі царя Навуходонозора, й будеш знаною по всій землі. *Рт. 1: 16.

Розділ 12

ВІДТАК казав відпровадити її де були зложені його (срібні) посуди, й звелів наготовити для неї їжу, з його *поживи і щоб вона пила з його вина. *Дн. 1: 5; Тв. 1: 11.

2. Та Юдита сказала: я не буду їсти того, аби не було поблазні, а нехай подають мені, те що я принесла з собою.

3. Тоді Олоферн каже їй: а коли зужиється твій запас поживи, то як ми зможемо давати тобі таке? Бо з нами нема нікого з твого народу.

4. Юдита відповіла йому: як живе душа твоя, мій пане; твоя служниця не зужиє того, що маю перше ніж Господь виконає моєю рукою діло, що Він призначив.

5. Тоді слуги Олофернові запровадили її в намета, і спала вона до півночі, а відтак встала перед ранною сторожею.

6. І післала до Олоферна сказати, нехай дасть наказ мій пан, аби твоя служниця могла піти на молитву.

7. Олоферн приказав своїм сторожам, щоб їй не перешкаджали. Так вона перебула в таборі три дні, та в ночі виходила на долину Бетулії і вмивалась в жерельній воді при таборі.

8. А виходячи, благала Господа Бога Ізраїлевого, аби Він управляв дорогою її до визволення дітей Його народу.

9. Вона верталась в чистоті, й перебувала в наметі, а в вечір іла свою поживу.

10. На четвертій же день Олоферн справив гостину лиш для своїх слуг, й не покликав нікого з начальників на пир.

11. І промовив він до євнуха Баґоаса, що надглядав над всім його маєтком: іди намов ту Єврейську жінку, що є при тобі, щоби прийшла до нас, їсти й пити з нами.

12. бо, ганьба буде нам, якби ми зіставили таку жінку, не мавши з нею товариства, якщо ми не запросимо її до себе, то вона нас висміє.

13. Вийшовши від Олоферна, Баґоас прийшов до неї (Юдити) й каже: не лякайся гарна дівице прийти до мого пана, щоб бути пошанованою перед його обличчям, й пити з нами вино веселившись, та бути в той день як одна з дочок Ассирійських, в домі Навуходонозора.

14. Юдита каже до нього:

хто ж то я, щоби противитись мойому панові? Що тільки йому подобається я зараз вчиню, й це буде для моєї радости, аж до дня моєї смерті.

15. Вона встала й вбралась в свою одіж, та вистроїлась, а їй служниця пішла та постелила для неї мягкі коци перед Олоферном, які вона дістала від Баґоаса, про денню потріб, щоб на них сидіти й їсти.

16. Якже ж прийшла Юдита і сіла, то розпалилося до неї Олофернове серце і його розум зхитнувся, він дуже бажав зійтися з нею: бо він шукав нагоди звести їй від дня, як її побачив.

17. І промовив Олоферн до неї: пий тепер і веселися з нами.

18. А Юдита відповіла; буду пити мій пане, бо моє життя звеличилося в мені сьогодні більше ніж у всі дні від мого народження.

19. Вона брала, їла й пила те, що їй служниця наготовила для неї,

20. а Олоферн кохався в ній, та пив вина дуже багато, не випив ніколи тільки в однім дні від свого народження.

Розділ 13

Як настав вечір, то його слуги спішилися відійти, а Баґоас відіслав послугувачів з перед обличча свого пана, та зачинив намета з надвору, й вони всі пішли до ліжок, бо були втомлені довгим пированям.

2. В наметі лишилася сама Юдита з Олоферном лежачим на своїм ліжку, бо переповнений був *вином.

*Ср. 31: 25.

3. Тоді Юдита наказала свої служниці стояти при їй спальни знадвору, та чекати на її прихід, як це бувало днями: бо сказала, що вона піде на молитву, те саме вона сказала теж Баґоасови.

4. Отже, всі повиходили, так що в спальни не лишилося нікого, — ні малого, ні великого. Тоді Юдита стала при Олоферновім ліжку, й *промовила в своїм серці: Господи Боже всякої сили, поглянь в тій хвилі на діла моїх рук, для возвеличіння Єрусалиму. *1 См. 1: 13.

5. Бо тепер є час помочи Твойому насліддю, й виконати мій намір, знищити ворогів, що виступають проти нас.

6. Відтак приступила до стовпа біля ліжка, що стояв за головою Олоферна, вона зняла з відти його меч,

7. та наблизилась до його ліжка, вхопила за волосся його голови, і промовила: Господи Боже Ізраїлів! підкріпи мене тогож дня.

8. І з усьої сили вона вдарила (рубнула) двічі по його гортанці, й відняла його голову від нього,

9. а його товлуб (тіло)

скинула зліжка, і зірвала заслону зо стовпів, та негаючись довго вийшла й передала голову Олофернову своїй служниці,

10. а та вложила до міха споживи; й вийшли обі разом по свому звичаю намолитву, та перейшовши табор вони обійшли долину навколо і двигнулись на гору Бетулії, й прийшли аж до її воріт.

11. Юдита вже здалека кричала до сторожів при воротах: Відчиніть, відчиніть ворота! Бог, наш Бог, є з нами, щоби явити Свою силу Єрусалимові і його перемогу над ворогами, як це Він вчинив сьогодні.

12. Як лиш почули міщане її голос, то поспішно бігли до міських воріт, та прикликали старших міста.

13. І збіглись всі від малого до великого, бо її прихід був для них дивом: вони відчинили ворота і їх приняли, а для осьвітлення запалили огонь й обступили їх навколо.

14. А вона промовила до них сильним голосом: Хваліть, хваліть Бога, хваліть Бога! я кажу; — бо Він невідняв Своєї ласкі від дому Ізраїлевого, а знищив в ту ніч наших ворогів моєю рукою.

15. І винявши з міха голову показала їм й каже до них, ось голова Олофернова, головного вождя війска Ассирійського, та заслона за якою він лежав пяний, і Господь вбив його рукою жінки.

16. Як живе Господь, що хоронив мене вдорозі що нею я ішла, моє обличча звело його до загибелі, однак він не зробив зо мною гріха, для збещещення й ганьби.

17. Усі же люди були надзвичайно здивовані, та впавши до землі поклонились Богові, і промовили однодушно, благословенний Ти, — Боже наш, що сьогодні обернув єси в нічо ворогів Твого народу.

18. А Озія промовив до неї: о, дочка! благословенна ти Всевишнім Богом понад всі жінке на землі, й благословенний Господь Бог сотворивший небо й землю, що наставив тебе відтяти голову начальникові наших ворогів,

19. бо та твоя вірність не відійде від людського серця, що памятають силу Божу на віки.

20. А Бог нехай оберне це про тебе на славу вічню, та нагородить тебе ласкою за те, що ти нещадила свого життя, за утиск нашого народу, пімстивши нашу кривду, і коли ми падали, — ти ходила прямо перед нашим Богом. А увесь нарід сказав, нехай буде так!

Розділ 14

ТОДІ, Юдита каже до них; слухайте мене тепер мої браття, возьміть тую *голову, та повісьте як найвище на мурі вашої стіни.
*2 Мк. 15: 35.

2. А скоро настане ранок і сонце зійде над землею, беріть кожен свою *зброю і всі сильні ідіть за місто, та поставте начальників над ними, мовби ви наміряли зійти на діл проти Ассирійської сторожі але не сходіть.
*Езк. 9: 1.

3. Тоді вони заберуть свою зброю й підуть до свого табору, й розбудять начальників війська Ассирійського, а ті побігнуть до намета Олофернового, але його не найдуть: тоді нападе на них *страх, й вони повтікають перед вами. *1 См. 17: 32; Жд. 11: 34.

4. А ви і всі мешканці границь Ізраїлевих, переслідуйте їх і вбивайте утікаючих.

5. Та перше ніж ви це зробите, покличте до мене Ахіора Амонітянина, нехай побачить і пізнає того, що зневажав дім Ізраїлів, а його послав був до нас ніби на смерть.

6. Отже, покликали Ахіора з Озіїного дому. А як він прийшов і побачив голову Олофернову в руці одного чоловіка між зібраними, то впав на своє обличча, бо ослаб духом.

7. Коли ж його піднесли він *припав до ніг Юдити, й кланяючись її сказав: благословенна ти всій оселі Юдиній, й у всіх народах, котрі почують про твоє імя, здивуються. *Вк. 1: 17.

8. Оповідж мені про все, що ти зробила в тих днях? Тоді Юдита росповіла йому між людьми про усе, що вона вчинила від дня коли вона відійшла, аж до години в якій розмовляла з ними.

9. А коли перестала вона говорити; то нарід *закричав гучним голосом, й рознісся голосний звук, радости в їх місті. *Ед. 3: 11.

10. Коли Ахіор побачив все, що Бог Ізраїльский вчинив, то він повірив у Бога щиро, та обрізав передню шкірку свого тіла, і пристав до дому Ізраїлевого, аж до сьогодня.

11. А як настав ранок, вони повісили голову Олофернову на стіну, а кожний чоловік взяв свою зброю і пішли громадами до входів гори.

12. Побачивши їх Ассирійці, дали знати своїм провідникам, а ті пішли до начальників, до оборонців і до всіх своїх правителів.

13. А прийшовши до намета Олофернового, сказали до зарядника над всім його майном, Збуди нашого пана, бо ті раби зосмілились вийти до боротьби проти нас, щоб бути їм цілком знищеними.

14. І пішов Баґоас до намета і постукав до дверей,

бо думав що той спить з Юдитою.

15. А коли ніхто не відзивався, він відчинив й війшов до спальні, та знайшов його надолівці *мертвого й голова його була забрана від нього. *Сд. 3: 25.

16. Отже, закричав дуже голосно з плачем, стогнючи і йойкаючи, роздерши свою одіж.

17. Потім побіг до намета в якім перебувала Юдита, а не найшовши її, вибіг до людей і закричав:

18. Ті раби поступили зрадливо, одна жінка Еврейка нанесла неславу на дім царя Навуходонозора, бо ось, Олоферн лежить на долівці без голови,

19. Коли ж почули начальникі війска Ассирійського ці слова, то пороздирали свої одежі, а їхні серця дуже стревожились, й рознісся там великий крик і зойк по всім таборі.

Розділ 15

ПОЧУВШИ ті, що були в наметах, же що сталося, стуманіли.

2. І напав на них страх й тревога, так що ніхто з них не поважився остатись в очах свого ближнього, а рушились всі втікати всіма дорогами рівнини і верховини.

3. Також ті, що отаборились по горах довкола Бетулії повтікали. Тоді сини Ізраїлеві, кожний з них що був бійцьом *рушили за ними. *Лв. 26: 7, 8.

4. І дав знати Озія в Бетомастем, в Веваю, в Ховаю, і Холу, та по всіх границях Ізраїлевих, звіщаючи їм про це що сталося, й щоб всі метнулись за своїми ворогами, щоб їх винищити.

5. Як лише почули сини Ізраїлеві про це, так всі однодушно напали на них й побивали їх до Хоби, також ті, що прийшли з Єрусалиму із усьої гірської країни, (бо їх повідомлено же що сталось в таборі їхніх ворогів) та Галааду, із Галилеї, гнали за ними завдаючи їм великий побій, аж перейшли за Дамаск і його границі.

6. А останні мешканці Бетулії, напали на табор Ассирійський, його *розграбили і дуже з багатились. *2 Цр. 7: 16.

7. І вернулись сини Ізраїлеві з побою захопивши полишене, а селяне і міщане що в гірських околицях й по долинах набрали багато добичі, бо запас їх був дуже великій.

8. Тоді, Йоаким великий священник і старші з синів Ізраїлевих, що мешкали в Єрусалимі, прийшли поглянути на ці добрі речі, які Бог вчинив для Ізраїля, та побачити Юдиту й її привітати.

9. А коли прийшли до неї, то всі разом її благослови-

ли, кажучи: Ти є величністю Єрусалиму і великою славою Ізраїля, ти є великою радістю нашого народу.

10. Ти все те вчинила твоєю рукою, та зробила багато добра Ізраїлеві і Бог є ласкавий до нього, будьже благословенною ти від Господа Всемогутнього на часи вічні. А всі люди сказали, нехай буде так!

11. І на протязі трийцять днів, люди розграблювали табор (Ассирійський), а Юдиті дали намет Олофернів, також всі його срібні посуди, і ложе, і кухлі (чаші), і усьо його знарядя вона забрала і навантажила на свого мула, та наготовила свої вози і поскладала все на них.

12. Зібрались теж всі жінке Ізраїлеві, щоб її побачити, вони благословили її й склали зо себе про неї хор (співацкій кружок), а вона взяла в свої руки (виноградні) галузке, та дала теж жінкам, що були з нею.

13. А ті вложили на неї і їй служницю оливні вінке. І — йшла вона перед всіма людьми в хорі ведучи за собою всіх жінок: а всі мужі Ізраїлеві ішли (за ними) в свої зброї з вінками й піснями хвали в своїх устах.

Розділ 16

І ПОЧАЛА Юдита співати перед всіма Ізраїлітянами подячну пісню, а всі люди співали з нею ту *пісню хвали. *Вх. 15: 11.

2. І промовила Юдита: Зачніть мойому Богові на тимпанах, співайте Господеві мойому на цимбалах, стройно (добірно) співайте Йому пісню нову, возвеличіть Його й кличте до іменні Його;

3. бо, Бог розбиває битви: Він боровся за мене в таборах між людьми і виратував мене з рук тих, що мене переслідували.

4. Ассур прийшов з північніх гір, він прийшов з десятками тисячів свого війска, їхня многота сперла потоки, а їх кіннота покрила горбки.

5. Він чванився що спалить мої границі, моїх юнаків постинає мечем, грудних дітей вдарить об землю, а малечу передасть на здобич і дівчат моїх на луп.

6. Та Всемогутний Господь розбив їх рукою жінки.

7. Бо не від юнаків упав їх сильний, не сини Титанів (великанів) побили його, ані високі великани налягли на нього, тільки Юдита дочка Мерарії обезсилила його гарністю свого обличча,

8. бо вона зняла зі себе одіж свого вдівства для підвищення утисканих в Ізраїлі, і намастила своє обличча пахущою мастю, та прибрала своє волосся оздобами і для його зведення вдяглась в леняну одіж,

9. а її сандали захопили його очі, її краса полонила його розум, а меч перейшов по його шиї.

10. Перси стревожились її відваги, а Мідійці налякались її смілости.

11. Тоді мої страдальці закричали радісно, — а вони напудились, мої слабі кричали голоснійше, — а вони стуманіли, — й були побиті (розбіглись).

12. Сини молодих жінок пробивали їх навскрізь і кололи їх, як дітей утікачів: вони згинули від побою Господнього.

13. Заспіваю нову пісню Господеві мойому, о, Великий Ти, Господе і славний, дивний силою і непереможений.

14. Нехай служить Тобі усе твориння: бо Ти сказав й воно сталось, Ти післав Твого Духа і збудовалось, і нема нікого хто спротивився-сьби Твойому голосу.

15. Гори з водами зрушаться в основах, а скали, як віск розтопляться від обличча Твойого та до боячихся Тебе, Ти є ласкавий.

16. Всі жертви є замалі для солодких пахощів Тобі, й всьой лій не є вистарчальний для цілопалення Тобі, тільки страх Господній є завсіди великім.

17. Горе державам, що встають проти мого народу, Господь Всемогутний відомстить їм в день судду, пішле *огонь й черви в їхнє тіло, вони їх відчують і плакатимуть вічно. *Іс. 66: 24; Мр. 9: 44.

18. Як лиш скоро вони ввійшли до Єрусалиму, то вклонились Господеві і як лиш скоро люди *очистились, вони принесли свої цілопалення, доброхітні свої жертви і свої дарунки. *Мл. 3: 3.

19. Юдита також присвятила всі знаряди Олоферновi, що люди її надавали і заслону, що взяла з його спальні в дарунок Господеві.

20. Отож, люди празнували в Єрусалимі перед святинею три місяці, і Юдита перебувала з ними.

21. Потім всім часі кожен вернувся до свого спадкоємства, а Юдита пішла до Бетулії й перебувала в своїй посілости, будучи славленою в своїм часі по всій країні.

22. Многі бажали її, але ніхто (з чоловіків) її не взнав по всі дні їй життя, як помер Манассія її муж, і прилучився до свого народу.

23. А вона чимраз більше стала славленою і постарілась в домі свого мужа маючи сто й пять років, а відпустивши свою служаницю на волю, вона померла в Бетулії і поховали її в печері (гробниці) її мужа Манассії.

24. І оплакував її дім Ізраїлів сім днів, а перед своєю

смертю вона розділила своє майно між рідню Манассії свого мужа і між близших своїх рідних.

25. І ніхто більше не лякав дітей Ізраїлевих в дні Юдити, ані теж довгий час по її смерті.

РЕШТА РОЗДІЛІВ
КНИГА ЕСТЕРИ

ЯКІ НЕ НАХОДЯТЬСЯ НІ В ЄВРЕЙСЬКІМ, АНІ В ХАЛДЕЙСЬКІМ ПЕРЕКЛАДІ.

Продовження Розділу 10 в Біблії.

ТОДІ Мордохей промовив, Бог це вчинив,

5. бо я затямив сон, що його бачив відносно тих річей, і нічо стого не проминуло.

6. Мале жерело зробилось річкою і було там світло й сонце, та багато води, ця річка є Естер, з якою цар оженився і зробив *царицею. *Ет. 2: 17.

7. А два дракони, це я і Аман.

8. А держави були ті, що зібралися на знищення іменні Юдейського.

9. А мій нарід є той Ізраїль, що кричав до Бога й *спасся, бо Господь спас Свій нарід, і Господь визволив нас від всіх тих лих, та вчинив Бог ‡ознаки і дива великі, яких не було між поганами, *Пс. 106: 44. ‡105: 27.

10. отож, Він *вчинив два жеребки оден про нарід Божій, а другий про всіх поган. *Іс. 10: 11.

11. І вийшли ці два жеребки в годину і в час, та в оден день судду перед Богом між всіма народами.

12. Та Бог згадав за Свій нарід й оправдив Своє наслідство.

13. Отож, ті дні будуть обходитися про них *празником в місяці Адарі, в чотирнайцятий і пятнайцятий день того місяця, з торжеством, радістю і веселістю перед Богом; відповідно до родів на завсіди між Його народом. *Ет. 9: 21.

Розділ 11

В ЧЕТВЕРТІМ році правління Птоломея й Клеопатри Доситеї, який сказав, що був священником і Левітом, та Птоломей його син, принесли (в Александрію) це послання про Пурім (світло), котре як вони кажуть було те саме, що його пояснив Лесімахус Птоломенко, який був в Єрусалимі.

2. В другім році правління Артаксеркса великого, в першій день місяця Нисана: Мордохей Яїренко, Семеєнко, Кисеєнко, з покоління Веняминового мав сон, *Тк. 10: 5.

3. бувши Юдеєм, і мешканцьом міста Сузи, великий чоловік, службовець при царському дворі.

4. Він був теж оден з полонених, яких Навуходонозор цар Вавилонський забрав з Єрусалиму, з Єхонією царем Юдейськім. А той його сон такий.

5. Ось страшний шум з *громами із земле-трясеннями із замішаням на землі. *1 Цр. 19: 11; Вк. 11: 19.

6. Аж ось вийшли два великі дракони (змії), готові до бою, і великий був їх крик.

7. А при їхнім крику всі держави готовились до бою, аби *воювати проти людей праведних. *Вк. 12: 17; Зх. 12: 3.

8. І ось день *темряви і мракі скорботи і утиску, страдання і великі заворушення на землі. *Йл. 2: 2.

9. А усьой нарід праведний стревожився лякаючись своїх власних лих, та *готовивсь до загибелі. *3 Мк. 5: 33, 34.

10. Тоді став *кричати до Господа, і на їх крик якби від малого жерела повстала велика річка, й багато води. *3 Мк. 5: 36.

11. Світло і сонце повстали, а покірні були *підвищені, і знищили марнославних. *Лк. 1: 52.

12. Коли Мордохей, що бачив той сон пробудився й зобразив же що Бог рішився вчинити, він задержав це в памяти аж до ночі бажаючи знати всі його значіння.

Розділ 12

І ПЕРЕБУВАВ Мордохей в дворі з Гаватою і Тарарою двома царськими євнухами, сторожами палати.

2. І чув він їх *заговір, та розслідив їхні заміри і постеріг, що вони ладяться наложити рукі на царя Артаксеркса: й доніс про них цареві. *Ет. 2: 21.

3. А цар взяв на допит обох євнухів, а коли вони призналась, зістали увязнені.

4. Той припадок цар записав на памятку, а Мордохей теж записав його.

5. І приказав цар Мордохейови служити в дворі, і нагородив його за це.

6. Отож, Аман Амадатенко Вугієць, що був ввеликім поважаню при цареві старався занапастити Мордохея і його нарід, за двох царських євнухів.

Розділ 13

ВІДПИС листів був такий: (продовження розділу третього в Біблії.) Великий цар Артаксеркс, пише це до князів й намісників йому підчинених над *сто двайцять сімома округами від Індії до Єтійопії. *Ет. 1: 1.

2. Як став я володарем над многими народами, і владіючи над всім світом, то не підвищавсь зарозуміло мо-

єю владою, а завсіди старався поступати справедливо і лагідно, бажаючи заспокоїти моїх підданих спокійним життям, та зберегчи моє царство мирним і відчиненим для переходу до найдальших його границь, щоб завести мир бажаний всіма людьми.

3. Отож, як я спитав моїх радних, якби це можна було осягнути, то Аман, якій є визначний мудростю між нами, та признаний за його постоянну щирість і тверду вірність, *будучи шанованим другим (по цареві) в царстві. *Ет. 3: 1.

4. Заявив нам, що по всіх державах світу розпорошився оден злобний нарід, що має *закони противні всім народам, і завсіди нехтує царськими приказами, так, що єдність нашого царства, принята нашим достоїнством не може іти вперед. *Ет. 3: 8.

5. З того ми переконались, що той нарід одинокий є противний всім людям, відрізняючись чужими звичаями своїх Законів і противні нашому пануванню, допускається різних пакостей, щоб наше царство не утвердилося:

6. тому ми наказали, аби тих, що є зазначені в Амоновім писмі до вас, який є поставлений над справами, і є другим у нас; щоб всіх з жінками і дітми цілком *винищити ворожими мечами без всякого милосердя й помилования, в чотирнайцятий день дванайцятого місяця Адара цього року, *Ет. 3: 13.

7. щоб ті, хто здавна і тепер є злобним, були загнані до гробу в оден день, й так від тепер наші справи будуть на добре полагоджені й без клопоту.

8. Тоді Мордохей згадав за всі *діла Господні, і молився він до Господа. *Дн. 9: 14.

9. Кажучи: о, Господи, Господи, Царю Всемогутній! бо усьой світ є у Твоій власти, й якщо Ти призначив спасти Ізраїля, так нема людини яка моглаби *противитись Тобі, *Дн. 4: 32.

10. бо Ти створив небо і землю, — та всі дивні речі під небом.

11. Ти є Господом усього, і нема людини, яка моглаб упертись Тобі, Господеві.

12. Ти знаєш усьо, і Ти знаєш Господи, що не зневаги, ні злогорди, ані *зчванливости я не поклонився гордому Аманови, *Ет. 3: 2-5.

13. бо я з охотою для *спасіння Ізраїлевого цілувавби підошви його ніг. *Рм. 9: 2.

14. А вчинив я це, аби не славити чоловіка понад славу Божу: ані нікому я не *поклонюсь крім Тебе, о, Боже не учиню я того в гордості. *Д. А. 10: 25; Вк. 19: 10.

15. І тепер, о, Господи Боже й Царю, *пощади Свій

нарід, бо їх очі (ворогів) звернені на нас, щоб обернути нас у нічо, вони бажають знищити насліддя, — що є Твоїм відпочатку,
*Йн. 2: 17.

16. не погордуй *спадком, якій Ти визволив про себе з Єгипту. *Вх. 19: 5.

17. Почуй мою молитву і змилосердися над Твоєю спадщиною, та оберни наше сумування в радість, щоби нам жити, о, Господи, й славити імя Твоє, не знищ уст тих, що Тебе Господи славлять.

18. Також всі Ізраїлітяне гарячо кричали до Господа, тому що їхня смерть була перед їх очима.

Розділ 14

І ЦАРИЦЯ Естер теж була в смертельнім страху, та *прибігла до Господа,
*Ет. 4: 15-17.

2. а скинувши свою святочну одіж надягла одіж туги й смутку, а замість дорогоцінних мастей посипала собі голову попелом і смітям, та дуже впокорила своє тіло, а всі місця своєї веселости, накрила своїм розпущеним волосям.

3. І молилася до Господа Бога Ізраїлевого, кажучи: О, мій Господи! Ти є тільки нашим Царем: поможи мені опущений жінці, що немає помочі крім Тебе.

4. бо моя *небезпека близько мене, *Пс. 109: 109.

5. від *молодости моєї, я чула від рідного мого племени, що Ти Господи вибрав Собі Ізраїля з поміж всіх людей, а наших батьків від всіх їхніх предків за уділ вічний, й Ти вчинив про них все що їм обіцяв. *П. З. 7: 6.

6. А тепер ми згрішили перед Тобою, отже Ти передав нас в руки наших ворогів,

7. тому, що ми покланялись їх богам; о, Господи, Ти є праведний.

8. Однак це їх не задоволило, що ми є вгіркій неволі: але приложили свої руки до рук своїх ідолів,

9. щоби знівечити це, що Ти постановив Твоїми устами, і знищити Твоє насліддя, та *затулити уста тим, що Тебе славлять й погасити славу Твойого храму і Твого жертівника: *Пс. 78: 5.

10. а відчинити уста поганам для *славлення марних ідолів, і титуловати тілесного царя на віки. *Дн. 5: 4.

11. О, Господи недай Твого скиптра (знак влади) тим, що не є нічим і нехай не радіють нашим упадком, а оберни їх намір на них самих й учини його (Амона) прикладом, що проти нас це почав.

12. *Згадай Господи, зроби Себе знаним в часі нашої недолі і дай мені відвагу. Царю народів й Господи всякої влади, *Пс. 89: 50.

13. даруй мені красномовність перед тим левом, і

вчини його серце ненависним на того, що нас побиває, щоб було йому назагибіль і всім подібним йому.

14. А нас виратуй Своєю рукою і поможи мені опущений, яка немає іншої помочі крім Тебе.

15. Ти все знаєш Господи: Ти знаєш що я ненавиджу *славу беззаконних і гидую ложем необрізаних, і всіма поганами. *Фп. 3: 19.

16. Ти знаєш мою потребу; бо я гиджусь знаком (титулом) мого високого становища, яке є на моїм чолі вднях в яких я себе показую, я гиджусь ним, як нечистою лахою й не ношу його, коли я є насамоті.

17. Отож, служниця Твоя не іла з Амонового стола і не дорожила царським пиром, та не пила вина жертвованого ідолам,

18. ані не веселилась Твоя служниця від дня, як я була забрана тут, аж до тепер; лише в *Тобі, Господе Боже Авраамів. *Пс. 33: 1.

19. Ти Боже сильний над всіма, почуй голос покинених і визволи мене з мого страху.

Розділ 15

НА третій же день, коли вона (Естер) перестала молитись, скинула зі себе одіж сумування і *вдяглася у святочну (по царськи), *Ет. 5: 1.

2. та стала величною, *покликнувши до всевидючого Бога і Спасителя усього, взяла дві служниці: *Нм. 2: 4; Фп. 4: 6.

3. на одну вона опералась, ніби неслась (ідучи) легенько,

4. а друга ішла позад неї піддержувала їй одяг.

5. Вона була румяним цвітом своєї краси, а вигляд її обличча був веселий і дуже приємний, та серце її було смутне від страху.

6. Як перейшла усі двері, вона стала перед царем, що сидів на своїм царськім престолі, вдягнений у всю одіж свої величности, всьой блищав в золоті і дорогих камінях, та був дуже страшиний.

7. І підвів він своє обличча, яке палало славою, він поглянув на неї дуже жорстоко, аж цариця поблідла і ослабла, та похілилась на голову служниці що її вела.

8. Тоді, Бог змінив духа царевого в лагідність, який зо страху встав зі свого престолу, і обняв її своїми руками, аж поки вона не опамяталась, та потішав він їй ласкавими словами, і промовив до неї:

9. Естер, що є з тобою? Я, — твій брат! успокійся.

10. Ти не помреш, бо наше панування є спільне: ходи блише,

11. він простяг золотий скепер (берло) та поклав на її шию (вона підійшла),

12. й обіймив її сказав, говори до мене.
13. Тоді вона промовила до нього: я бачила тебе мій добродію, якби Ангела Божого, і моє серце стревожилось зо страху твоєї слави,
14. бо ти є дивний мій добродію і твоє обличча є повне ласкавости.
15. І як вона так говорила, то упала з ослаблення.
16. Тоді цар за сумувався, а всі його слуги їй потішали.

Розділ 16

Докінчення розділу восьмого в Біблії.

ВІДПИС цього наказу був такий: Великий цар Артаксеркс до князів й намісників над сто двайцять сімома округами, від Індії до Етійопії, й до всіх наших підданих, привіт!
2. Багато хто, що чим більше наділено їх щедро пошаною, з ласкі їхніх князів, тим більше вони розгорділись.
3. І стараються шкодити не лиш нашим підданим, а будучи цим не насичені, то пробують хитро виступати проти своїх добродіїв,
4. і не тільки, що тратять чувство людського признання, а ще пнуться з заразумілістю безсоромних осіб, які ніколи небули добрими; вони думають втічи від суду справедливого Бога, що усе бачить і не навидить зло.
5. Та часами теж гарна (облесна) мова тих, що їм довірено заряджувати справами їх друзів, пхнуло багатьох що є наділені владою, до участи в проливаню невинної крові, й вмішання їх в безвихідні нещасття,
6. ошукуючи зрадливо, і зводять своїм соромним розпорядженям невинних і добрих *князів. *Ет. 3:11.
7. Це ви можете бачити (як ми заявили), не тільки зо старих історій, а оскільки досліджуваням нікчемности нарабленої пізнійше шкідливим поступованям тих, що недостойно занимають *урядования. *Ет. 3:1.
8. Тому, ми мусимо вважати про час будучий, аби наше царство було *спокійне і мирне про всіх людей:
*1 Тм. 2:1, 2.
9. без змінювання наших намірів, і завжди розважати ті речі, що є явними, з більше належнім застановленям,
10. бо Аман Амадатенко, Македонець, будучи дійсно чужим Перській крові, та далекий від нашої доброти, і як чужий, а був нами принятий:
11. та ще одостоївся *ласкі, яку ми являємо до кожного народу, і тим він був названий нашим отцьом, та завсіди був шанований всіма людьми, як друга особа при цареві. *Ет. 3:1.
12. Однак він незаховував свого великого достоїнь-

ства, наміряв позбавити нас нашої влади і життя:

13. вживаючи різних способів і хитрим обманом старався нас знищити, як теж й нашого повсякчасного добродія Мордохея, що врятував наше життя, а також невинну Естер, спільничку нашого царства з усім їх народом.

14. Таким способом він задумав довести нас до втрати людей, щоби царство Персів передати Македонцям.

15. Та ми находимо, що Юдеї, яких той нікчемній злочинець призначив був на цілковите знищення не є лиходіями, а живуть по справедливих законах:

16. будучи дітьми Всевишнього живого Бога, що затвердив про нас й наших предків царство в найкращім впорядкованям.

17. Отож, ви добре зробите, як недопустите до виконання листів післаних вам Аманом Амадатенком:

18. бо він вчинивши це, зістав повішений при Сусанських воротах з усею родиною. Бог, що всім править відразу відплатим йому по його заслузі.

19. Тому проголосіть відпис цього листа (явно) по всіх місцевостях, що Юдеї можуть жити вільним житям по своїх законах.

20. А ви помагайте їм, щоб в той самий день: трийцятого дня дванайцятого місяця Адара, вони могли відомстити тим, що в часі їхнього утиску наступали на них,

21. бо Всевишній Бог, — обернув той день їм в радість, в якім (вони) нарід вибраний мали бути знищені.

22. А ви також справляйте серед ваших торжественних празників той день з всякою веселістю,

23. щоб, як тепер, так і опісля було нам памяткую безпечности, і прихильних нам Персам: а для тих, що змовлялись проти нас памяткою знищення.

24. Отож, кожне місто й округ в загалі, які невиконають цього розпорядження будуть *зруйновані без милосердя огнем й мечем, та лишаться непрохідними не лиш про людей, а також гидкіми про дикіх звірят й птахів на завсіди. *Дн. 3: 29.

КНИГА МУДРОСТИ СОЛОМОНОВОЇ

Розділ 1

*ЛЮБІТЬ справедливість, — ви судді землі: добре думайте про Господа і впростоті серця його шукайте, *Іс. 51: 1.

2. бо Він буде *знайдений тими, що Його — невипро-

бовують: й явить Себе таким, що в Нього — ‡не сумніваються.
*П. З. 4: 29; 2 Хр. 15: 4. ‡Яв. 1: 6.

3. Бо перекірні думки — *віддаляють від Бога, а випробовуваня Його сили, докорить не розумних. *Іс. 59: 2.

4. І мудрість не ввійде в душу лукаву: ані не перебуватиме в тілі що є поневолене гріхами;

5. бо святий Дух навчаючий (м у д р о с т и) — віддалиться від *лукавого, та ухилиться від нерозумних думок, і не останеться коли неправда приходить.
*Єф. 4: 22.

6. Мудрість є любовний дух: й не лишить *не покараним богозневажаючого словом, бо Бог є світком його нутроіців, та правдивим ‡вивідачем його серця і слухачем його язика. *Мт. 12: 36.
‡Єр. 17: 10; 20: 12.

7. Дух Господній *наповняє вселенну: і, як усьо обіймаючий знає кожне слово. *Пс. 138: 7.

8. Отже, хто говорить неправду не може *втаїтись: ані — не мине його караюча пімста. *Єр. 23: 24.

9. Бо будуть *провіренні наміри безбожного, і звук його слів ‡дійде до Господа, для — виявлення його беззаконностій, *Єр. 17: 10.
‡Мл. 3: 16.

10. бо ухо ревнисте чує все, і нарікання не втаються.

11. Отже, бережіться від бескорисного *нарікання й здержуйте свій язик від нашептів (обмови), бо й утаєне слово неперейде даремно, а оскаржуючі уста убивають душу. *1 Кр. 10: 10.

12. Не приспішуйте смерти обманьствами вашого життя: і не натягайте на себе загибелі *ділами ваших рук.
*П. З. 4: 23.

13. Бог не створив смерти: ані нерадіє *загибелю живучих, *Езк. 33: 11.

14. бо Він *створив усьо для істнования, і роди (людей) в світі здоровими й нема в них руйнуючої утруї, ані царства смерти на землі;
*Бт. 1: 31; Вк. 4: 11.

15. бо праведність є — безсмертна: а неправда спричиняє — смерть.

16. Та безбожні своїми учинками й словами навели її на себе, задумавши — з дружитись з нею, вони зійшли на нічо: і *вчинили з нею союз, бо вони є достоєними бути її часткою.
*Іс. 28: 15; Рм. 5: 12.

Розділ 2

НЕСПРАВЕДЛИВО думаючі мовляли самі в собі: *коротке й скучне наше життя, і нема чоловіку ‡ліку від смерти: ані не знають щоб хто вернувся з гробу.
*Йв. 7: 1. ‡Іс. 49: 7.

2. Бо ми роджені у всяких пригодах: а опісля будемо, якби ніколи небувші, бо *дихання в наших ніздрах

‡дим і маленька іскра порушаюча наше серце. *Ек. 3: 21. ‡Яв. 4: 14.

3. Коли вона погасне, наше тіло обернеться в *порох, а наш дух розплинеться як плинний воздух, *Ек. 3: 20.

4. а наше імя в часі *забудеться, і ніхто не згадає наших учинків, а наше життя минеться як слід хмари, та розвіється як туман розігнаний промінями сонця переможений його теплотою. *Ек. 2: 16.

5. Бо наш час (життя) ніби минаюча *тінь, а по нашім скінченю нема навернення, бо твердо запечатано, аби ніхто не вернувся.*1 Хр. 29: 15.

6. Отож, *насолоджуймось сучасним добром й квапмося заживати світа, як молодостю; *Іс. 22: 13; 56: 12; 1 Кр. 15: 32.

7. насичуймось *дорогим вином й пахощами, нехай непроминає нас весняний цвіт життя; *Лк. 16: 19.

8. у вінчаймо себе рожами перше ніж вони *зівяли, *Іс. 40: 7.

9. нехай ніхто з нас не відходить без участи нашої насолоди: отож лишім сліди нашої *веселости в кожнім місці, бо це є наша частка й наш жереб (спадок). *Пс. 17: 14.

10. *Утискаймо убогого праведника, нещадім ‡вдови й не поважаймо сиво волосого старця. *Яв. 2: 6. ‡Мт. 23: 14.

11. Нехай наша *сила буде законом правди, бо безсильні — являються безвартісними, *Ав. 1: 11.

12. Отож, наставмо сілце на *праведного, бо він є нашою завадою, і противиться нашим ділам, та докоряє нас в гріхах проти закону й ганить нас за переступки нашого виховання; *Пс. 10. 8, 9.

13. він *виявляє — що має знання про ‡Бога і називає себе сином †Господнім. *Єф. 5: 13. ‡Ів. 1: 18. †Ів. 10:36.

14. Він був поставлений аби обвиняти *наші наміри. *Ів. 7: 7.

15. Прикро нам на нього *дивитись; бо його життя не схоже з іншими, а його дороги є відмінні. *Іс. 53: 3.

16. Ми є узнані ним гидкими, він *віддаляється від наших доріг, як віднечистих, та виказує кінець праведних ‡благословенним і хвалиться що Бог є його †Отцьом. *2 Кр. 6: 17. ‡Пс. 37: 37. †Ів. 5: 18.

17. Побачимо чи правдиві є його слова, та випробуймо що станеться з ним на кінці,

18. бо якщо праведник є сином *Божим, — то Бог охоронить його і визволить з рук ворогів. *Мт. 27: 43.

19. Випробуймо його зневагою й *муками, щоб нам пізнати його ‡лагідність і вивідаймо його терпеливість, *Мр. 10: 33, 34. ‡Єр. 11: 19.

20. осудім його ганебною

*смертю: бо по його словах він буде озгляднений. *Мт. 27: 22.

21. Таке то вони (безбожні) *придумали і обманулись, бо їх злоба осліпила їх. *Пс. 50: 21.

22. Та непізнали *тайн Божих: ані не надіялись на ‡заплату праведних, й не розріжняли нагороди невинних душ. *Рм. 16: 25. ‡Мт. 5: 12.

23. Бог створив *чоловіка щоб був нетлінним, і зробив його образом — Свого вічного буття. *Бт. 1: 27; Ср. 17: 1-3.

24. Одначе через *заздрість діявола на світ прийшла смерть, а ті, що держаться по його стороні (діявола) випробовують її. *Бт. 3: 1.

Розділ 3

ТА душі праведних є — в *руці Божій: і муки (вічні) їх не торкнуться. *П. З. 33: 3.

2. В очах нерозумних вони здавались помершими, а їх відхід вважався загибелю;

3. й відійшли від нас, — на цілковите знищення; а вони перебувають в *мирі. *Іс. 57: 2.

4. Бо хоча вони є карані в очах людей, та їхня *надія повна безсмертя. *Рм. 8: 24.

5. І будучи трохи *покараними вони будуть велико нагородженими: бо Бог випробував їх, і знайшов їх достойними Його. *П. З. 8: 2.

6. Він випробовав їх, як золото в *горнилі й приняв їх як жертву цілопалення. *Ср. 2: 5; 1 Пт. 1: 7.

7. А в часі винагородження їх, вони *засяють як іскри бігаючі сюди й туди між стеблами. *Дн. 12: 3; Мт. 13: 43.

8. Будуть *судити держави й правити над народами, а їх Господь буде царювати на віки. *Мт. 19: 28; 1 Кр. 6: 2.

9. Ті що *надіються на Нього зрозуміють правду: а вірні в любові перебувають з Ним, бо ласка й милосерддя є з Його святим, і Він ‡старається за Своїх вибраних. *Пс. 37: 40. ‡1 Пт. 5: 7.

10. А безбожні будуть *покарані після їх особистих думок, що зневажили праведного й відступили від Господа. *Мт. 25: 41.

11. Бо хто погорджує мудрістю й навчаням, той нещасливий і надія таких *марна, труди їх без овочні, а учинки їх непридатні. *Іс. 55: 2.

12. Їх жінки є глупі, а їх діти ледачі, проклятий їх рід.

13. Блаженною є *неплідна, що неопоганилась, яка не пізнала ложа беззаконного: вона матиме овоч при відплаті душ святих. *Іс. 54: 1.

14. Блаженний є *євнух, що невчинив беззаконня своєю рукою, ані не думав злобно проти Бога: бо йому буде даний особистий дар віри й спадщина в храмі Господнім, більше приємними його душі. *Іс. 56: 4, 5.

15. Бо славний є плід доброї *праці, й корень мудрости ніколи не відпаде.
*Пс. 19: 11.

16. А діти перелюбників не дійдуть до їх досконалости, і насіння *беззаконного ложа (подружа), викоренить-ся. *Ср. 41: 10.

17. Хочби вони жили *довго, та небудуть за нічо вважатись, пізна їх старість буде без чести. *Пс. 73: 19.

18. Або, якщо помруть *скоро, то без надії й потішення в день судду,
*Пр. 14: 32.

19. бо страшний є кінець не *праведного роду. *1 Кр. 6: 9.

Розділ 4

ЛІПША є бездітність з *чеснотою, бо память про неї є безсмертна, тому що є знаною в Бога і в людей. *Ср. 16: 4; 2 Пт. 1: 5.

2. Коли вона є приявна, то чоловіки її уподобляються; а коли відійде, вони їй бажають й *вінчана вічно торжествує, одержавши перемогу непорочними змаганями. *2 Тм. 4: 8.

3. А розросла многота безбожників не дасть хісна, ані не вкореняться глубоко перелюбні пагонці (байструки), й не положать твердої основи;

4. бо хоча вони за зеленіють в галузках на час, та не маючи твердости від вітру хітаються й подувом вітру *викореняються, *Мт. 15: 13.

5. недосконалі галузке будуть *поломані, а їх плід без корисний не престиглий для їжі на нічо непридатний,
*Рм. 11: 22.

6. бо діти роджені від беззаконних подруж є свідками проти своїх родичів в їхнім розвороті.

7. А праведника хочби випередила смерть, буде в *спокою, *Іс. 57: 2; Лк. 2: 29.

8. бо чесна старість не вдовгім віку, ані не міряється лічбою років,

9. мудрість є *сивий волос для людей, а непорочне життя приводить до доброї старости. *Пр. 16: 31.

10. він жеж *вгодив Богові і був Ним полюблений, отже живучи між грішниками він зістав переставлений,
*Бт. 5: 24; Ср. 44: 15.

11. та скоро забраний, аби злоба незмінила його розуміння, або підступ не звів його душу.

12. Бо вправлювання в *блуді затемнює те що добре, а підбурювання ‡похоти бунтує розум просто-душний. *Ос. 4: 12; ‡Яв. 1: 14.

13. Достигши досконалости в короткім часі, він виповнить довгі літа:

14. бо його душа вгодила Господеві: тому Він понагляв взяти його з посеред лукавих.

15. А люди це бачили й незрозуміли, навідь не подумали проце, що *ласка й милосердця є з Його святими, та

що Він має поважання до всіх вибраних. *Пс. 103: 17, 18; Іс. 57: 1.

16. Так праведник умираючий *осудить живих безбожників, а скоро достигша молодість, перевищить — довго літню старість неправедного. *1 Кр. 6: 2.

17. Бо вони побачать кінець мудрого, та не зрозуміють, що Бог постановив про нього Своєю радою, й для чого поставив його в безпечности:

18. вони (безбожники) його побачать, і ним погордять, але Бог *висміє їх, а опісля вони будуть ‡мерзенним трупом і дивовижею між мертвими на віки, *Пс. 2:4; 37:13; Пр. 1:26. ‡Іс. 66:24.

19. бо Він пірве їх й вкине до долу сторчма, аби вони були безмовними: та потрясе їх з основи й вони цілком запустіють будучи в горю, а їх *память загине. *Пс. 9: 6.

20. а взізнаваню своїх гріхів вони виступлять зо страхом; й їхні беззаконня їх *осудять, в їх обличчі. *Рм. 2: 16.

Розділ 5

ТОДІ праведник стане з великою *відвагою перед обличчам тих, що його гнобили й не доцінювали його трудів, *1 Тм. 3: 13.

2. коли вони побачать, то стрівожаться великим *страхом й будуть здивовані несподіваним його спасінням, так дуже позате все, що вони сподівались. *Пс. 11: 6.

3. повторяючи і зітхаючи з тугою духа, говоритимуть — самі в собі: це той самий, що колись був в нас *насмішкою й проповідкою наруги. *Ек. 36: 15.

4. Ми дурні уважали його життя *глупим а його кінець безчесним, *Д. А. 26: 24.

5. якже ж він є *зарахований між Божих дітей, і жереб (частка) його зо святими? *Ів. 1: 12; Кл. 1: 12.

6. Тим то ми зблудили від дороги правди і *світло правди нам не світило, а сонце правди не зійшло над нами. *Ів. 1: 5.

7. Ми переповнились беззаконними учинками й загинули: так, ми пішли не проходимими пустинями, й *непізнали дороги Господньої. *Пс. 95: 10.

8. Який хосен дала нам *гордість? Або, що принесло нам багатство з хвальбою? *Яв. 4: 6.

9. Усе те *минулось наче тінь, й як чутка перебігло. *Пр. 2: 5.

10. Як по переплиненю корабля по водяних филях не можна найти сліду, ані стежкі його дна у филях;

11. або як *птах перелетівший воздух не лишає жадного знаку його дороги, бо лише легкий воздух вдаряючий крилами, та розділюваний скорим рухом крил перейде, а опісля не лишить-

ся жадного знаку, куди він перелетів, *Йв. 9: 26; Пр. 30: 19.

12. або як від стріли випущеної до цілі розділений воздух відразу знов сходиться, так, що чоловік не може знати куди вона перелетіла;

13. так й ми, як скоро *народились стали наближатись до нашого кінця, не маючи знаку чесноти, аби можна показати, і виснажились в нашім лукавстві. *Пс. 58: 3.

14. Бо надія *безбожного, так як порох гонений вітром: як тонкий іней ношений бурею, і як дим розвіяний вітром, бо переходить як пам'ять одно-денного гостя. *Йв. 8: 13.

15. А праведні *жиють вічно: їх нагорода в Господі, і старання про них є у Всевишнього. *Ів. 14: 19.

16. Отож, вони одержать *царство слави й вінок краси з руке Господньої: бо Він покриє їх Своєю правицею, а Своєю рукою їх оборонить. *Дн. 7: 18; Жд. 12: 28.

17. Він возьме зброю Своєї ревності й озброїть — створіння на *відомщення ворогам. *П. З. 32: 41.

18. Він вдягнеться в *панцир правди, та нагрядить праведний суд замість шолома, *Іс. 59: 17.

19. й возьме щит, — не переможеної святості.

20. Його суворий *гнів, буде вигострений як меч й світ буде боротись при Нім, проти нерозумних. *Пс. 90: 11.

21. Тоді, направлені громові *стріли з хмар підуть далеко, як знатягненого лука полетять до цілі. *2 Ед. 16: 13.

22. А від великого гніву ніби з праці, посиплеться *град, і вода морська лютитиметься проти них, а ріки не милосердно затоплять їх. *2 Ед. 15: 41.

23. Так, могутний дух стане проти них, і якби вітер роздує їх геть, отже беззаконня *спустошать землю, а злі поступки зройнують ‡престоли сильних. *Іс. 24: 20. ‡Аг. 2: 22.

Розділ 6

ОТОЖ слухайте царі, і розумійте; *навчіться ви, будучи суддями кінців землі. *Пс. 2: 10.

2. Вважайте управляючі людьми, і славлені перед многими народами!

3. Бо сила вам є дана від *Господа і суверенність від Всевишнього. Котрий вивідує ваші діла й випробовує ваші наміри. *Ср. 17: 14; Рм. 13: 1, 2.

4. Бо ви будучи *слугами Його царства не судили поправді, не держались закону й не поступали по волі Божій. *Рм. 13: 4.

5. *Страшно й худко Він найде на вас: та строгим судом буде для правлячих. *Вк. 1: 7.

6. Бо милосердя пощадять

низьких, а могутні будуть сильно *мучені. *2 Ед. 9: 9-12.

7. Всевишній є Владикою над *всіма, й не злякається людської подоби, ані небоїться нічиєї великости, бо Він ‡створив малого й великого і однаково про всіх †старається. *П. З. 10: 17.
‡Йв. 34: 19. †Йв. 34: 13.

8. Та на могутніх (управителів) прийде строге випробування.

9. Отож до вас царі, Я говорю: щоб ви навчились мудрости й не відпадали.

10. Бо ті, що бережуть *святість святою, будуть суджені святостю: а котрі навчились цього найдуть оправдання. *Вк. 22: 11.

11. Отож, покладіть свою любов на мої слова: пожадайте їх й будете навчені (ними).

12. Мудрість є славною і ніколи незовяне: та легко є пізнана тими що її люблять, а шукаючі її *находять.
*Пр. 8: 17; Ср. 24: 23.

13. Вона випереджує тих, що її бажають й сама перше дає їм себе пізнати.

14. Хто раненько шукає її не втомиться: бо найде їй сидячою при його *дверях.
*Пр. 1: 20.

15. Думати про неї є досконалим розумом: а хто пильнує задля ньої, худко визволиться від журби.

16. Бо вона сама ходить й шукає таких, що є її достойні, та являє себе ласкавою до них в дорогах, й зустрічає їх при кожній думці.

17. Початком її є щире бажання порядку (навчання), а старання про порядок є любов,

18. й *любов є зберігання її законів, а вважання на її закони є завдатком нетлінности (безсмертя), *Ів. 14: 15; Рм. 13: 8-10.

19. і нетлінність наближає нас до Бога:

20. тому бажання мудрости веде до царства.

21. Отож, царі (правителі) народів: якщо ваше уподобання є в престолах й скептрах, — то шануйте *мудрість, щоб ви могли правити вічно. *Пр. 29: 14.

22. Що є мудрість і як вона взялась, я вам *виявлю й незакрию перед вами тайни, а досліджу її від початку їй народження: та відкрию пізнання її й не омину правди, *Пс. 78: 2.

23. ані непіду я разом запалаючим завистю; бо такий нематиме участи з мудростю.

24. Та багато мудрих, є гараздом світові; а розумний цар є опорою людей.

25. Отож, прийміть *наставлення моїх слів й буде вам добре. *Пр. 5: 1.

Розділ 7

1 Я теж чоловік смертельний подібний всім, нащадок того що був першим *створений зо землі. *Бт. 2: 7.

2. В утробі моєї матері я *витворявся в тіло в часі
девять місяців, згустившись
в крові від насіння мужа й —
знасолодою зєднаною зі
сном. *Йв. 10: 10.
3. А коли я народився, то
увійшов в спільний воздух і
упав на цю землю, яка є
природною, а першим моїм
голосом був плач, як й всі
інші це чинять,
4. був виплеканий в *пе-
ленках й в турботах; *Лк. 2: 7.
5. бо нема й царя, щоб мав
якись іншій початок род-
ження,
6. для всіх людей оден вхід
до життя й оден *вихід.
*Йв. 1: 21.
7. Отож, я молився й дане
мені *розуміння, я кликав
(до Бога) і дух мудрости
зійшов на мене. *1 Цр. 3: 11, 12.
8. Я підвищив її перед
скептрами й престолами, а
багатство уважав за нічо в
порівнані з *нею, *Пр. 8: 11.
9. ані найдорожшого каміння
нерівнавби з нею, тому
всьо *золото перед нею
лиш, як мало-вартний пісок,
а срібло як — болото впо-
рівнані з нею. *Йв. 18: 15.
10. Я полюбив її більше ніж
здоровля й красу, та радче
мати її замість світла, бо
*світло що приходить від
неї ніколи не згасне. *Ек. 2: 13.
11. Всі *добродійства ра-
зом, прийшли з нею до мене
й незлічиме багатство в її
руках, *1 Цр. 3: 13.
12. і я веселився всіма ними,
бо мудрість ними управляла,
а я й незнав, що вона була
їх матірю.
13. Я уважно навчився і ді-
люсь нею щедро не скриваю
її *багатства, *Пр. 8: 18.
14. бо вона є невичерпаним
скарбом для людей: котрі
користуються нею стають
друзями Божими, за посе-
редництвом дарів (її) науки.
15. Бог був дав мені гово-
рити як треба й *думати до-
стойно про те, що мені да-
ровано, бо це Він веде до
мудрости й направляє мудр-
рих. *2 Кр. 3: 5.
16. Бо ми й наші слова є в
Його руці; також вся *мудр-
рість й розуміння майстер-
ства. *Кл. 2: 3.
17. Він дав мені достовірне
*знання істнуючого, щоб
знати же як світ був ‡сотво-
рений, й діяння стихій (пер-
внів). *1 Цр. 4: 29. ‡Жд. 11: 3.
18. Початок, кінець й серед-
дина часів, переміни обороті-
тів (сонця) і *змінні пори
(року), *Бт. 8: 22.
19. кружіння років й роз-
положення *зір, *2 Ед. 6: 45.
20. природу живого *твор-
ріння, й натуру диких звірів:
стремління вітрів, та наміри
людські, різні рослини й
сили коренів. *1 Цр. 4: 33.
21. І все те, як утаєне *так
явне я їх пізнав. *1 Кр. 2: 10.
22. Бо мудрість що є *ро-
бітницею того всього навчи-
ла мене: в ній є дух знання,
чистий, світлий, ясний, не-
шкідливий, добро-любий,

скорий, не переходячий, доброчинний, *Пр. 8: 22.

23. людяний, *міцний, непорушимий, спокійний, всесильний, всевидючий, проникаючий всі думки, чистий і найбільше деліканих духів. *Пс. 8: 4.

24. Бо мудрість є більше порушаючою від усякого руху: вона іде й *переходить усьо чистотою своєю. *Жд. 4: 12.

25. Вона є диханям сили Божої, і чистим впливом зпливаючим від слави Всемогутнього, тому нічого нечистого не ввійде до неї.

26. Бо вона *блеском вічного світла, та чистим зеркалом Божого діяння й образом Його доброти. *Жд. 1: 3.

27. Вона *одна, а може усе зробити й остає сама в собі, все ‡обновляє і переходить з роду в рід до душ святих, та чинить їх друзями Божими й пророків, *1 Кр. 12: 4-11. ‡Вк. 21: 5.

28. бо Бог *нікого не любить: лише тих, що живуть з мудростю. *Пс. 18: 25, 26.

29. Вона є гарнійшою від сонця і понад всі громади зір: а впорівнані зо світлом вона є — першою:

30. бо світло змінюється ночію (темнотою), але злоба не перевищить мудрости.

Розділ 8

МУДРІСТЬ розширяється міцно від одного кінця до другого і всім заряджує для добра.

2. Я полюбив її, та *шукав від молодости моєї, я бажав зробити їй моєю ‡молодою, і став любовником її краси. *Пр. 2: 4. ‡Ср. 15: 2.

3. До того, вона перебуває з Богом і підвищує свою шляхотність: отож, Владика усього *полюбив її. *Пс. 45: 7.

4. бо вона є відомою *тайною знання Божого й любовю Його діл. *Кл. 2: 3.

5. Якщо в житті є бажання надбати багатства, то що є багатшим від *мудрости, що робить усе? *Пр. 3: 15, 16.

6. А якщо розуміння чинить (многе) то що є ліпшим майстром від неї?

7. І якщо людина любить праведність, — то їй учинки є чесні, бо вона *учить здержливости й розсудку, справедливости й мужности, отже таких річей, що людям нема нічого користнійшого в їх життю. *2 Пт. 1: 5-8.

8. Якщо хтось бажає більшого *досвіду, вона (мудрість) знає давне минуле й вгадує ‡майбутне, вона знає підступні бесіди і може вияснять загадки: предбачити ознаки і чуда, та наслідків †порів й часів. *Рм. 5: 4. ‡Цр. 10: 1. †1 Сл. 5: 1.

9. Тому я постановив взяти її *собі, — щоби жила зо мною, бо знав що вона буде про мене дорадницею на добро, — та потіхою в турботах й горю. *Пр. 7: 4.

10. Через неї я матиму славу між людьми і честь перед *старшими будучи ще молодим: *Лк. 2: 46.

11. укажусь понятним в *судді і буду ‡дивним в — очах великих людей. *1 Цр. 3: 28. ‡Лк. 2: 47.

12. Коли я буду тихо, — то вони чекатимуть, а як зачну говорити — вони вважатимуть: якщо я розговорюсь, то вони руками *позатулюють свої уста. *Йв. 29: 8-10.

13. Щобільше нею я одержу безсмертність й лишу пособі вічну памятку про тих, — що будуть після мене.

14. Я буду *правити народами і держави впокоряться мені. *Пр. 8: 15.

15. Страшні тирани *злякаються, коли почують про мене; між людьми покажусь добрим і міцним на війні. *Іс. 59: 19.

16. Прийшовши до мого дому я успокоюсь з нею, бо в їй *спільности нема — гіркости; ані скорботи з нею жити, — лише втіха й веселість. *Пр. 3: 17.

17. Роздумавши про це сам з собою і розважившись в моїм серці, що бути *союзником мудрости є — безсмертям: *Пр. 3: 18.

18. та велика приємність є мати її — товаришкою, й в праці їй рук — нескінчене *багатство, радитись з нею, — розум, а розмовляти з нею добра — слава; я ходив шукаючи, якбито взяти її собі. *Пр. 8: 18.

19. Бо я був розважливою дитиною і приняв доброго *Духа. *Лк. 4: 18.

20. Одночасно будучи добрим, я ввійшов і вчисте *тіло. *Фп. 2: 13; Яв. 1: 17.

21. Та проте, я пізнав що іначе одержати їй неможу, хіба що Бог *дасть — мені її, а це була розумна точка, аби пізнати же чиїм — даром вона була; отож я молився до Господа і благав Його, та промовляв від усього мого серця, кажучи: *1 Кр. 2: 12.

Розділ 9

О, БОЖЕ моїх батьків, і Владико милосердя, *створившій усьо Своїм словом: *Ів. 1: 3; Вк. 4: 11.

2. і чоловіка настановивший Твоєю мудростю, щоб він правив *творінями, що Ти створив. *Бт. 1: 28.

3. та порядкував світом по-справедливости й правді, виконуючи суд з чистим серцем.

4. Дай мені *мудрість сидячу при Твоїм престолі, не відкинь мене з поміж Своїх дітей, *1 Цр. 3: 9.

5. бо я Твій *слуга і син служниці Твоєї, чоловік немічний короткого часу, та молодий в розумінні судду й законів. *Пс. 116: 16.

6. Бо хочби чоловік став бути досконалим між дітьми людськими, та без Твоєї

мудрости буде — за нічо вважатись.

7. Ти вибрав мене на царя *Свого народу й суддею Своїх синів і дочок. *1 Цр. 3:6.

8. Ти приказав мені *збудовати храм на святий горі Твоїй і вівтар в місті Твого замешкання на подобу святої ‡скинії: яку Ти наготовив від початку. *1 Цр. 8:19. ‡Вх. 25:9.

9. З Тобою була мудрість; що знає Твої діла будучи — присутною, коли Ти творив *світ, і знає що є угодно перед очима Твоїми, й що справедливо по Твоїх заповідях. *Пр. 8:22.

10. Зішли її зо святих небес і від престолу Твоєї слави, аби вона була мені — помічницею в моїй праці, та щоб я знав що є *угодно Тобі; *Єф. 5:17.

11. бо вона знає й розуміє *усе, і управлятиме мною розумно в моїх ділах, та збереже мене в своєї силі, *Ів. 16:13.

12. і мої учинки будуть приємні, а тоді я судити буду Твій нарід справедливо, й одостоюсь сісти на батьківськім престолі.

13. Бо який чоловік є вможности *знати — раду Божу? Або хто може зміркувати, що є — угодне Господу? *Іс. 40:13; Рм. 11:34; 1 Кр. 2:16.

14. Бо думки смертельних людей є мізерні, і наші наміри є похибні,

15. бо тлінне тіло — утискає душу, а ця земна *оселя — придавлює розум, що клопочеться над многими річами. *2 Кр. 5:4.

16. Ледво що можемо вгадати це, що — на землі, та струдом довідуємось проце, щобуло — перше нас, а це, що на небі — хто *дослідив? *Йв. 11:7.

17. Твою волю — хто *пізнавби, хіба що Ти даруєш мудрости і пішлеш звиш Свого, ‡Святого Духа? *Йв. 15:8. ‡Іс. 63:11.

18. Так то поправились дороги живучих на землі, й люди навчились того, що є — угодне Тобі, і спаслись мудростю.

Розділ 10

ВОНА зберігала *першотворного отця світа, що створений був — оден і виратувала його, від його упадку, *Бт. 1:26.

2. й дала йому владу *правити над всім. *Бт. 2:15.

3. Але як неправедний відійшов від ньої в своїм гніві, — він загинув в лютости, поповнивши *брато-вбійство. *Бт. 4:8.

4. Бо задля нього *потапаючу землю, знову мудрість вратувала, зберігши праведника при помочі мало вартного дерева. *Бт. 7:1.

5. А коли народи в своїй злобній змові *змішались, вона знайшла праведника і заховала його — невинного перед Богом, і держала його мужним в співчутю до його

‡сина. *Бт. 11: 9. ‡Бт. 22: 10-16.

6. Коли безбожні гинули вона *вратувала праведника, який втік від огня, що ‡впав на пять містів,
*Бт. 19: 16. ‡Бт. 19: 24.

7. від яких *безбожностей аж до сьогодні є свідчинам димляча пуста земля, й плоди рослин ніколи не пристигають; а стоячий ‡соляний стовп (є) памятником — невірної душі. *Юд. 7. ‡Бт. 19: 26.

8. Бо вони незважавши на мудрість, не лиш спричинили собі тим *шкоду, що непізнали добра, але теж позіставили для світа памятку своєї глупоти; аби не могли закрити того, в чім себе звели. *Пр. 4: 14-16.

9. А мудрість *виратувала з біди тих, що на неї уважали.
*Пр. 8: 13.

10. Коли праведник *утікав від братнього гніву, вона наставляла його на правдиві дороги, показала йому царство Боже й дала йому знання святих, збагатила його подорожію й намножила (плоди), його трудів.
*Бт. 28: 5.

11. Коли *зажерливі його кривдили, вона стояла при нім і його збагачувала,
*Бт. 31: 1-10.

12. оборонила його від ворогів й забезпечила його від чигаючих на нього, а втяжкій боротьбі подала йому *перемогу, аби він знав що побожність є сильнійшою від усього. *Бт. 32:24.

13. *Проданого праведника вона не покинула, але врятувала від ‡гріха, вона пішла з ним до ями (криниці),
*Бт. 37: 28. ‡Бт. 39: 7.

14. й нелишила його *вкайданах, аж принесла йому берло ‡царства, й владу над його гнобителями: а обвинувачів його виявила брехунами, а йому дарувала — вічну славу. *Бт. 39: 21.
‡Пс. 105: 20, 21.

15. Вона виратувала нарід *праведний і невинне насіння від народу що його гнобили, *Вх. 1: 12, 13.

16. та ввійшла в душу слуги Господнього, й виступила проти страшиних *царів в чудах й ознаках. *Вх. 5: 1.

17. Вона *винагородила праведникам нагороду за їх працю, вела їх дивним шляхом й була про них днем ‡накритям, а нічю-зоряним світлом. *Вх. 11: 2. ‡13: 21.

18. Перевівши їх через червоне *море, й провела скрізь велику воду, *Вх. 14: 21, 22;
Пс. 78: 13.

19. а їх ворогів *затопила, вкинувши на дно пропасти.
*Вх. 14: 28.

20. Отож, праведні завладіли достатками безбожних, і *славили святе Твоє імя, Господи! й одно душно прославили поборюючу руку.
*Вх. 15: 1.

21. Бо мудрість відчинила уста *німих, й язики не говорячих вчинила вимовними.
*Вх. 4: 12; Іс. 35: 6.

Розділ 11

ВОНА *пощастила їх трудам рукою святого пророка: *Вх. 15: 25.

2. вони перейшли через незамешкану *пустиню й поставили намети в місцях неперехідних. *Вх. 16: 1.

3. Та стали проти ворогів і *відомстили противникам своїм: *Вх. 17: 10-13.

4. будучи спрагнені покликнули до Тебе, і вода була їм дана з кременистої *скали, й їхня спрага була вгашена — ствердого каменя. *Вх. 17: 6; Пс. 77: 16; Іс. 48: 21; 1 Кр. 10: 4.

5. Бо чим були покарані їхні вороги, те саме їм в їх потребі було добродійством:

6. замість жерела стало текучої ріки, занепокоїв (ворогів) вонючою *кровю, *Вх. 7: 17.

7. тим то докорено їхній наказ *вбивання дітей: а (Своїм), Ти дав подостатком води, чого вони й не надіялись, *Вх. 1: 22.

8. тею спрагою виявив їм, же як Ти *покарав був їхніх противників. *Вх. 7: 20.

9. Бо коли вони були *випробовані, то лише лагідною карою, так вони пізнали же як безбожні були ‡суджені в гніві й муках, спрагою й іншими способами по справедливости; *Вх. 1: 11. ‡7: 4, 5.

10. для того, Ти *випробував їх як батько (навчаючий), а тамтих як суворий цар, ‡осуджував й карав: *П. З. 8: 2. ‡2 Ед. 1: 10.

11. чи були вони приявними, або не приявними, то однаково потерпіли;

12. бо подвійна скорбота прийшла на них, й зітхання наспомин минулого.

13. Бо коли вони почули, що через їх карання інші будуть винагороджені, то тим вони відчули Господа.

14. Кого вони відкинули з *погордою (того), що вже перше був ‡викинений, його на кінці як побачили же що сталось, вони здивувались. *Вх. 5: 4. ‡Вх. 2: 3.

15. А за нерозумні наміри їхньої злоби, що нею себе звели, вони служили німим зміям й підлим *звірятам, тому Ти зпімсти наслав на них многих лютих-німих звірів; *Рм. 1: 21-23.

16. аби вони пізнали же чим хто грішить тим теж буде *покараний. *Тк. 12: 27; Мт. 26: 52.

17. Хібаж булоб неможливим для Твоєї всемогутньої руки, що створила світ з речі незображенної, наслати на них багато *медведів, або лютих левів, *Лв. 26: 22; 2 Цр. 2: 24.

18. або незнаних *диких звірів повних лютости новостворених, дишучих вогнянним диханям, або викидаючих з очей страшні іскри; *Чс. 21: 6; Тк. 12: 9; 2 Цр. 17: 25; П. З. 32: 24.

19. які не тільки ушкодженням могли нищити їх, але теж страшним видом вигубити.

20. Так й без цього вони загинулиб за одним *подувом, будучи переслідувані пімстою і розсіяні подихом Твоєї сили: але Ти визначив у сьому ‡міру, лічбою й вагою, *Пс. 35: 5; Ic. 41: 16. ‡2 Ед. 4: 36, 37.

21. бо Ти можеш показати велику силу Твою у всіх часах, коли — забажаєш і хто зможе стати проти *Твоєї — сильної руки? *Пс. 89: 13; Рм. 9: 19.

22. Бо усьой світ перед Тобою є ніби хітаючесь мале вагове *зеренце: або як капля ранної роси спадаючої на землю. *Ic. 40: 15.

23. Ти всіх милуєш, бо усьо можеш вчинити: та покриваєш *гріхи людські, задля покаяння. *Мх. 7: 18; Рм. 4: 6, 7.

24. Ти любиш усьо *істнуюче, й не гидуєш нічим, що Ти створив; бо нічого не бувбись творив, якби був не навидів. *Бт. 1: 31.

25. І як моглоби перебувати що небуть, якби Ти не схотів? Або, як збереглосьби, якщо небулоб покликане Тобою?

26. Та, Ти усьо *щадиш, бо усьо Твоє, душі-люблячий Господи. *Езк. 18: 32.

Розділ 12

ТВІЙ нетлінний *Дух — є у всім. *Бт. 1: 2; Тк. 1: 7.

2. Отож, заблудших Ти трохи — потрохи *картаєш, аби їх напомянути в чім вони зблудили, щоб відступили від злоби й увіровали в Тебе, Господи. *Пс. 39: 11; Єр. 10: 24.

3. Це була Твоя воля, щоб руками наших батьків знищити старих *мешканців Твоєї святої землі, *П. З. 9: 5.

4. які омерзілись Тобі плюгавими учинками вороженям й безчесними *жертвованями: *Лв. 18: 25; П. З. 18: 10.

5. а також тих немилосердних мордерців *дітей, й ідців тіл людських, та пировавших кровю (на тайних зібранях), *П. З. 12: 31; Єр. 19: 5.

6. зо своїми *жрецями зпоміж їхньої ідолянської товпи, й родичів, що повбивали своїми руками немічні душі: Ти забажав вигубити (їх) руками наших батьків, *Сф. 1: 4.

7. щоб земля, якою Ти дорожиш понад усе інше могла приняти достойне населення — Божих дітей.

8. Та й їх, як людей Ти щадив, післявши *шершенів предтечами Твойого війска, аби їх трохи-потрохи винищували. *П. З. 7: 20.

9. Не зате, аби в бою Ти не міг підчинити безбожників праведникам, або знищити їх лютими звірами, або одним суворим словом,

10. але трохи-потрохи Ти *карав їх, даючи їм місце

‡покаяння, однак знаючи що вони були рід †непридатний, та що їхня злоба в них зродилась й їхні гадки ніколи незміняться. *Рм. 3: 5. ‡Д. А. 17: 30; Вк. 2: 21. †Єр. 13: 10.

11. Бо їхнє насіння було *прокляте від початку: й не знічийого страху, Ти вибачав їм ці речі в яких вони згрішили. *Бт. 9: 25.

12. Бо хто скаже, "що Ти *вчинив?" або хто стане проти Твого судду? Або хто обвинуватить Тебе за вигублювання народів, яких Ти створив? Або хто прийде до Тебе, щоб ‡заступитись за неправедних людей? *Рм. 9: 20. ‡Езк. 22: 30.

13. Бо крім Тебе *нема Бога, який ‡дбавби про все, аби доказати Тобі, що Твій суд несправедливий, *Іс. 44: 6. ‡Пс. 40: 18.

14. ані цар, ні самовладець не можуть виступити проти *Тебе за нікого, кого Ти покарав. *Йв. 9: 4.

15. Ти будучи праведний, також всім рядиш праведно: думання не *згідливе з Твоєю силою, осудить того, що не заслужив кари. *Йв. 10: 2.

16. Бо, Твоя сила є початком правди, й тому, що Ти є Владикою над *усім, це спонукує Тебе бути ласкавим до всього. *Пс. 145: 9.

17. Коли люди не повірять Твої владі, то Ти покажеш їм Твою могутність, а між тими що не визнають Тебе, картаєш їхню бундючість:

18. та володіючи силою, Ти судиш зо справедливістю й заряджуєш нами з великою *ласкою, бо Ти можеш ужити сили коли захочеш. *Пс. 103: 8.

19. Та такими учинками Ти навчав Твій нарід, що праведник має бути *милосердним, й подав Твоїм дітям добру надію, що Ти даєш час покаяння за ‡гріхи: *Мт. 5: 7. ‡Д. А. 3: 19.

20. Бо, як Ти карав ворогів Твоїх дітей і осуджених на смерть з таким *помірковаям й пощадою, давши їм час й побудження, щоб могли визволитись від зла: *Вх. 8: 31.

21. то з якою великою обережністю Ти судив Своїх синів, що їх батькам Ти клявся й вчинив *заповіти добрих обітниць? *Пс. 105: 8-10.

22. Отож, *караючи нас, Ти караєш наших ворогів тисяч-разів більше, для тої ціли, що коли ми судимо, то, щоб нам думати про Твою доброту, а коли ми є суджені, то дивитись за помилованям. *Пр. 3: 11, 12.

23. Отже, як люди жили розпустно й *неправедно, Ти покарав їх власними гидотами, *Пс. 107: 17.

24. бо вони пішли дуже далеко *блудними дорогами і обманулись немов нерозумні діти, поважаючи за богів тих ‡звірят, що навідь в ворогів були в погорді. *2 Ед. 7: 54. ‡Рм. 1: 23.

25. Тому то до них, як до нерозумних дітей Ти послав суд (кару), щоб їх *висміяти. *Пр. 1: 26.

26. Та ті, що не навчились докореним висміянням, то вони випробували суд Божий заслужений.

27. Бо, що вони самі терпіли досадуючи, те теж бачили на тих, що їх поважали за богів, й через котрих були караними, вони пізнали Бога правдивого: Якого перше вирікались *знати, тому на них прийшло крайне осуджіння. *2 Сл. 11: 8.

Розділ 13

СПРАВДІ всі люди поприроді є марнотою, котрі *не пізнали Бога, і здобрих річей, що їх бачать, немогли пізнати Істнуючого, а ‡поглядаючи на діла — не пізнали Майстра; *Кл. 1: 10. ‡Рм. 1: 19.

2. та вважали за богів в володіню світом, чито огонь, чи вітер, чи хитаючийсь воздух, чи зоряний круг, чи бушуючу воду, або *небесні світла. *П. З. 4: 19; 17: 3.

3. Якщо полонились їхньою красою, так що вважали їх за богів, то теж повинніби пізнати же скільки ліпший від них є Господь, бо Він є майстром краси створивший їх.

4. А якщо вони дивувались їх силі й діянню, так повинні теж пізнати через них, же скільки могутнійшим є Той, що їх створив:

5. бо від великости й краси порівнаням творінь пізнається їх *майстра. *Рм. 1: 20.

6. Зрештою вони менше є винні, бо звичайно блудять, можливо *шукають Бога й бажають знайти Його, *Д. А. 17: 27.

7. а запізнавшись в Його *ділах, вони провірюють старанно й переконуються видом, бо усе видиме є гарне. *Рм. 1: 21.

8. Отож, не будуть вони *безвинні, *Рм. 1: 20.

9. бо якщо вони могли настількі пізнати, що потрапили провірити (сучасний) світ, то чомуж скорше не знайшли його Господа?

10. Та нещасними є ті, що їх надія є в мертвих речах, що називають богами роботу рук *людських, золото й срібло показний виріб подібність ‡звірятам, або не придатний камінь виріб стародавньої руке. *Д. А. 17: 29. ‡Рм. 1: 23.

11. Або *тесля зітявши (потрібне йому) дерево, майстерно зняв з нього кору й обробив його гарно, виробив з нього посудину потрібну про ужиток в життю; *Іс. 44: 13; Єр. 10: 3.

12. а обрізки зі своєї роботи ужив до зготовлення їжі й *наситився: *Іс. 43: 16.

13. а коли немав нічо дороботи, то взяв оден *обрізок на нічо непридатний, бо

кривий й суковатий, оточив його, а досвідом свого знання обробив і оподобив його образові чоловіка: *Іс. 44: 17.

14. або виробив подібність якого небудь підлого *звіряти, помалював червоною фарбою поклав краски й закрив в нім усяку хибу, *Рм. 1: 23.

15. а наготовивши про нього догідне місце повісив його на стіні, й прикріпив *залізом. *Єр. 10: 4.

16. Так, він дбає про нього, аби не впало, бо знає що воно не може собі *помочи; бо це є бовван! й потребує помочі. *1 См. 5: 3.

17. Відтак молиться перед *ним, про своє майно, про жінку й дітей, не соромиться говорити до неживого, *Пс. 115: 5, 6.

18. про здоровля кличе до немічного: про життя просить у мертвого, про поміч благає того, що цілком не спосібне помочи;

19. про одержання достатку, про успіх в ремеслі своїх рук просить у того, що не може робити руками, прохає сили в — *немічного. *Пс. 115: 7.

Розділ 14

А ЗНОВУ; інший готовиться плисти, аби переплисти розбурхані филі, кличе на поміч *дерево (боввана) що є гірше зіпсутим ніж той корабель що його везе: *Єр. 2: 27.

2. бо знаміром пробутку придумано його (корабель) і майстер здібно збудував,

3. але Твоє провидіння Отче управляє *кораблем, бо це Ти зробив дорогу ‡морем й безпечну стежку в филях, *Пс. 107: 28. ‡Вх. 14: 22.

4. показуючи що Ти можеш виратувати від всіх *небезпек, хочби хто відправився на море й без досвіду. *Іс. 43: 2, 3.

5. Отже, Ти бажаєш, щоб діла Твоєї мудрості не були даремними: тому люди звірюють своє життя малому дереву (кораблеві) й переходять розбурхане море, і слабий корабель спасається.

6. Бо в давнину, коли знищено гордих великанів, надія світу управляна Твоєю рукою в *ратувалась в слабім кораблі, залишивши насіння родів на всі віки. *Бт. 6:4; 7: 13.

7. Благословенне *дерево, що ним праведні прибули. *1 Пт. 3: 20.

8. А те, що його зроблено *руками (бовван) є прокляте, як теж й той хто його зробив; тому, що його зробив; а воно будучи тлінним, було назване богом. *Пс. 135: 15; Вр. 6: 4.

9. Отже, як *безбожник, так теж його безбожество є не навиджені Богом; *Пс. 5: 5, 6.

10. й зроблене разом з тим, що його зробив будуть *покарані. *Іс. 2: 17-20.

11. Отож, й на поганських ідолів буде *суд, тому, що в творіню Божім, вони стали гидотою й спотиканям для душ людських, та сіткою ногам нерозумних. *Єр. 46:25; Ав. 2: 18.

12. Бо видумання ідолів було початком — духовного *заблуду, а їх винахід — зіпсутям життя. *Вх. 32: 1-8.

13. На початку їх небуло, ані на віки вони небудуть.

14. Бо через людську марну славу вони увійшли в світ, і тому то близький є їх *кінець. *Іс. 2: 8, 18.

15. Бо батько сумуючи від гіркого жалю по невчасно помершій дитині, зробив її (своєї дитини) образ (подобу), і став шанувати як Бога, те що було *образом мертвого чоловіка, та передав тим, що склали тайні обряди й жертво-приношення. *Іс. 44: 13.

16. Відтак, по часі той безбожний звичай утвердився й був хоронений, як закон, так, що наприказ царів вироблений *бовван був шанований, як божество. *Дн. 3: 1-5.

17. Кого люди немогли шанувати (в його) в обличчі задля далекого перебування, то вони зображували подобу того далекого й виробляли видимого боввана царського, якого вони шанували, аби неприявному *прилеститись, якби приявному. *Рм. 1: 23.

18. Також пильне старання *штукаря помогло в приспішеню до дальшого суєвірства, *Іс. 40: 19.

19. бо він хотячи можливо вгодити кому з пануючих, то напружив всю свою *здібність, аби виробити зхожість (образ) найгарнішої моди: *Іс. 44: 12.

20. а люди зваблені гарною роботою, визнають тепер це за бога, який недавно перед тим був шанований як чоловік.

21. І було це проводом зведення *світа (людей): бо люди корючись чито горю, або тираньству, долучували до каменів й дерев не причетне імя. *Єр. 4: 1.

22. А коли цього не було їм досить, що *зблудили в пізнанні Бога, а притім живучи у великий боротьбі незнання, таке велике лихо вони називають миром. *Іс. 45: 22.

23. Бо як доконували убійств своїх діте на *жертву, або вживали скритих церемоній, щоби виявляти чужі обряди: *П. З. 18: 10; Єр. 7: 31; 19: 5.

24. вони не зберігають життя, ані чистих *подруж, а вбивають оден одного ‡‡зрадою, або кривдять перелюбом. *Жд. 13: 4. ‡Єр. 9:4.

25. Так що безрізниці всі володіють *кровю, мордерством, злодійством, лицемірством, зіпсуттям, віроломством, заворушенями,

‡‡криво-присягою: *Рм. 1: 29. ‡Єр. 7: 9.

26. непокоєням добрих людей, недбаючі про добре поведення, опоганюючі душі, перемінення *полів, замішання сопруж, перелюб й соромна розпустність, *Рм. 1: 26.

27. Служіння *ідолам, що невартні спомину, є початком й причиною, і кінцем всього злого, *1 Кр. 12: 2.

28. бо чито вони веселяться *злостяться, чи пророкують брехню, чи живуть беззаконно, або скоро нарушують клятву. *Ос. 7: 5-7.

29. То завжди їхня надія є на ідолів, що немають життя: отже присягають фальшиво, про те вони недумають бути (за це) *покараними. *Єр. 5: 29-31.

30. Так за одно, як й за друге вони будуть справедливо покарані: тому, що не добре думали про Бога, *обертаючись до ідолів, а також присягали в омані, злобно погорджували святостю: *Езк. 8: 10-12.

31. Бо не сила тих ким вони *присягаються, але справедлива пімста (суд) грішникам, що завжди ‡‡карає переступкі безбожних. *Ам. 8: 14. ‡Пс. 107: 17.

Розділ 15

АЛЕ Ти, Боже наш, є *ласкавий, правдивий, довготерпеливий і рядиш всім милосердно. *Вх. 34: 6.

2. Якщо ми грішимо, — ми є Твоїми, знаючі Твою силу: та ми небудемо грішити, знаючи що ми є узнанні за Твоїх.

3. Бо *знати Тебе є досконалою праведностю, а признавати Твою владу є — корінем безсмерття. *Єр. 9: 24.

4. Отже, неманять нас лукаві видумки чоловічі, ані бовван з обманчивими кольорами, малярський безплодний труд;

5. якого вигляд побуджує в дурних пожадливість, отож вони бажають образу мертвого боввана, що немає дихання.

6. Вироблячі їх (боввани), та пожадаючі їх й шануючі їх, є любимцями зла, й достойні мати такі (марні) річи, щоб на них надіятись.

7. *Ганчар місить мягку глину, с т р у д о м в и л і п л ю є різний посуд для нашої потреби; отже, з тої самої глини виробляє ‡‡посуди потрібні для чистого ужитку й для не чистого, і який посуд нащо має бути ужитий, то ганчар сам — назначує. *Єр. 18: 3, 4. ‡2 Тм. 2: 20; Рм. 9: 21.

8. Отож, той нещасний робітник, ліпить з тої — самої глини марного бога, недавно він сам з теєї — землі *взявся і незабаром назад там піде — звідки зявся, й ‡‡вимагатиметься від нього довгу з його життя. *Бт. 2: 7. ‡Езк. 12: 7; Лк. 12: 20; 2 Кр. 5: 10.

9. Та незважаючи на це, що

він мусит багато працювати, ані що його життя є коротке, отже силується піддержувати *золотарів й срібнярів, та старається наслідувати робітників міди, — рахуючи це собі за славу виробляючи гидоти. *Іс. 40: 19.

10. Його серце — попіл, його надія підлійша від *пороху, а його життя не вартне болота; *Тк. 13: 10.

11. бо він не пізнав свойого Творця, й Того, що його надихнув душею чинною, й *дихнувшого в нього духа життя. *Бт. 2: 7.

12. Та вони (безбожники) вважають наше життя збавлюваням часу (забавкою) а наш час перебування корисною торговлею; бо кажуть ми мушені *діставати (дохід) різним способом, хочби навідь лукавством. *1 Тм. 6: 5; Яв. 4: 13.

13. Отож такий чоловік, що з глини виробляє крихкі посудди і бовванів, знає, що *оманює себе понад всіх інших. *П. З. 4: 16; Вк. 9: 20.

14. І всі вороги Твого *народу, що держать їх в підданьстві, є дуже нерозумні й нещасними від немовлят. *Ед. 6: 57.

15. Тому, що вони вважають за богів всіх поганських *ідолів, які не уживають очей, щоб бачити; ані ніздер, щоб сапнути повітря; ані вух, щоб чути; ані пальців рук, щоб взяти, яких ноги не можуть порушуватись. *Пс. 115: 4-8.

16. Хоча чоловік їх *зробив, й випозичений дух формував їх, але жоден чоловік не може зробити бога, такого як він самий. *Єр. 10: 8.

17. Будучи *смертельний він робить мертву річ злобними руками: тому він самий є ліпший від своїх божеств, бо він жиє, але ті ніколи. *Рм. 6: 12.

18. Так, вони шанують тих звірят, що є *найбридшими, бо зрівнати їх разом, то деякі є гірші ніж інші. *Тк. 11: 16; Рм. 1: 23; Езк. 8: 10.

19. Не є вони гарними на погляд, як інші звірята, щоб надили до себе, за те є позіставлені Божої похвали і Його благословеньства.

Розділ 16

ТОМУ, вони (безбожні) були достойно покарані звіриною, й розривані *багатьома потворами. *Тк. 11: 15, 16; Чл. 21: 6.

2. Замість такої кари, Ти наділив Твій народ добродійством, наготовивши проних поживу з дивним смаком, навідь *перепилиці, — щоби з а д о в о л и т и їхній смак. *Вх. 16: 13; Чл. 11: 31.

3. Щоб ці, що бажали їжі *навид шкарадних звірів післаних між них збридили їм навідь те, що не обхідно вони хотіли, а ці витерпіли недостачу короткого часу, аби участвувати вдивній їжі. *Тк. 11: 17-19.

4. Бо цього було треба, аби

на тих тиранів прийшла неминуча недостача: а тим треба було показати же як мучились їх вороги.

5. А коли постигла їх страшна лютість *звірів, й вони були вигублювані жалами лукавих гадюк: Твій гнів не продовжився до кінця. *Чл. 21: 6; 1 Кр. 10: 9.

6. Та вони були стревожені на короткий час для наставлення, діставши о з н а к у *спасіння на спомин про наказ Твого закону. *Чл. 21:8, 9.

7. Бо обертаючий *виздоровлявся не тим, що бачив, але Тобою, Спасителем всіх. *Чл. 21:9; Іс. 45: 22.

8. І в тім, Ти показав нашим ворогам, що Ти є *ратуючий від всякого зла. *Пс. 3:8.

9. Бо їх вбивали *укушеням сарана й мухи, отже не находили жодного ліку для свого життя, бо вони були достойні від них кари. *Вх. 8: 24; Вк. 9: 3.

10. А Твоїх синів не перемогли зуби їдовитих гадюк: бо Твоя ласка була їм *помочю й їх вигоїла. *Пс. 107: 20.

11. Хоч вони були *колені (карані), щоб затямити Твої слова, то були скоро вигоєні, аби не попасти в глубоки забуття (проце), а щоб завжди памятати про Твою доброту. *Зх. 8: 14.

12. Бо не зело, ані змягчуючий плайстер (наліпка) виздоровляла їх, але Твоє *слово Господи виздоровлює усьо. *Пс. 107: 20.

13. Ти маєш *владу — життя й смерти: Ти ведеш до воріт — аду (гробу) й виводиш. *П. З. 32: 39; 1 См. 2: 6.

14. Чоловік вбиває (другого) по своєї злобі, але неможе навернути відійшовшого *духа, ані прикликати взятої душі. *Йв. 14: 10.

15. Та неможливим є *втічи Твоєї руке. *Рм. 2: 3.

16. Бо *безбожні, що відреклись Тебе пізнати, були п о б и в а н і (карані) с и л о ю Твоєї руке: надзвичайними дощами, громами й бурями, та знищені огнем. *Вх. 9: 24; І. Н. 10: 11.

17. А що було найдивнійшим, то, що огонь мав більшу силу у воді, яка усе гасить; бо самий світ *боровся за праведних. *Тк. 19:19; Сд. 5: 20; Вк. 12: 16.

18. Бо інколи полумя звільняло, щоб не спалити *звірів післаних на безбожників, аби вони бачили й взнали, що є переслідувані суддом Божим. *Тк. 11: 17, 18.

19. А іншим разом пекло серед води сильнійше огня, щоб знищити плоди неправедної землі.

20. Замість того, Ти *годував Свій нарід ангельскім хлібом, післав їм хліб з неба наготовлений без їх праці, і вгодний всякому смакови. *Вх. 16: 4; Чл. 11: 7; Пс. 78: 25; Ед. 1: 19.

21. Бо Твоя *пожива виказала Твою любов дітям, й з задоволенням смакувала спо-

живаючому, сама змішалась до смаку кожного.
*Пс. 78: 25-29.

22. А *сніг і лед видержували огонь й не таялись, аби вони знали, що огонь горючий в граді й блискаючий в дощеві нищив плоди ворогів. *Вх. 9: 23, 24.

23. Але той (огонь) тратив свою силу, щоби *праведні могли нагодуватись.
*Пс. 37: 25.

24. Бо створіння, що служить *Тобі, Творцеві, збільшує свою силу для покарання неправедних, а лагідніє для добра — тим, що на — Тебе надіються. *Пс. 148: 8.

25. Тому навідь тоді воно перемінилося у різні взори, й покорилось Твоїй ласці, що нагодувало усьо по бажаню потребуючих:

26. щоб Твої діти, яких Ти Господи полюбив, пізнали що невиросліплоди годують чоловіка, — але Твоє *слово, яке зберігає тих, що на Тебе надіються. *П. З. 8: 3; Мт. 4: 4.

27. Бо те, що незнищив огонь, пригріте трохи сонечними промінями скоро *стаяло. *Вх. 16: 21.

28. Щоб було відомо, що ми маємо *попередити сонце з подякою Тобі, й на приході дня молитись до Тебе.
*Пс. 5: 3; 88: 13.

29. Бо *надія невдячного стаїться, як зимовий іней, і стече, ніби непотрібна вода.
*Йв. 8: 13; Пр. 10: 28.

Розділ 17

БО великі і не висказані Твої *судди, тому не вивчені душі зблудили.
*Рм. 11: 33.

2. А коли беззаконні задумали утискати нарід *святий, то вони були зачинені в домах вязнями темряви, та заковані путами довгої ‡ночі, скриваючись від вічного Провидіння. *Вх. 1: 11-14.
‡Вх. 10: 21, 22.

3. Бо як вони думали скритись у своїх тайних гріхах, були розсіяні під темне покривало забуття, будучи страшно налякані й непокоєні дивними *привидами (марами), *Йв. 4: 13; 33: 15.

4. а навідь *таємне місце, що їх заховало не вдержувало від страху, бо страшні звукі (наче води) спадаючі навколо них спричиняли їм смуток, і являлись їм люті потвори зі страшними обличчами. *Єр. 23: 24.

5. І ніяка огнянна сила не могла їх *освітити; ані ясний блек зорів не був в можности освітити ту страшну ніч. *Вх. 10: 23; Йл. 2: 10.

6. Тільки явився їм огонь запаляючийсь сам собою, дуже страшний: а будучи дуже налякані — невидимого, то видиме представляли собі ще гіршим.

7. А злудами *ворожби вони були кинуті в діл, й їхня велич мудрости була посоромлена: *Вх. 7: 12-22.

8. бо вони обіцяли відогнати від страждаючої душі страх й *турботи, а самі терпіли від страху, отже вартні були — висміяння. *Вх. 8: 19.

9. І хоча (вже) жодні страхи їх не *трівожили, та будучи налякані бродячими звірями й свистом гадів,
*Тк. 11: 18, 19.

10. вони вмирали від *страху боючись поглянути у воздух, від якого ніде не могли скритись: *Лт. 26: 36; П. З. 28: 66.

11. бо лукавство, осуджене особистим свідоцтвом є дуже *трусливим, а сумління будучи переслідуваним — передбачує завжди страшне. *Йв. 18: 11; Дн. 5: 6.

12. А страх є нічим іншим, лише зрадою помочі, яку предкладає розсудок.

13. І чим меньше внутренної *надії, тим більше спричиняє не знання причини, що наводить терпіння.
*Вх. 10: 21.

14. Та вони розложились спати звичайним сном в цю дійсно не зносиму ніч, що прийшла на них з глубин не минаючого ада (гробу),

15. то були зщасти мучені страшними привидами, та ослаблені з душевного умлівання, бо находив на них наглий і не сподіваний *страх. *Лк. 21: 26.

16. Отже, хто де був *захоплений, там був задержаний і зачинений в ту темницю без залізних кратів. *Лк. 21: 35.

17. Чи був він рільником, чи пастухом, або працюючий на *ниві, то був захоплений і переданий цій не минучий судьбі, бо вони всі були звязані нерозривним ‡ланцюхом темряви.
*Мт. 24: 18. ‡2 Пт. 2: 4.

18. Чи це було свистячий вітер, чи милий звук пташків між розлогими гілями, або приємний водо-пад бистро текучої води;

19. або сильний тріскіт падаючого каміння, або не видиме бігання скачучих звірят, або голос реву найлютійших звірів; або відбуваючись відгомін з глухих гірських провалин; те все морочило їх страхом.

20. Бо усьой світ був освічений ясним світлом, і ніхто не перешкаджав в їх роботі;

21. а над ними одними (безбожними) була розпростерта тяжка ніч, образ теєї *темноти, яка малаб колись їх захопити: та вони самі про себе були більшою тяготою ніж темрява. *Мт. 8: 12.

Розділ 18

ТА Твої святі мали *світло велике, чій голос вони (безбожні) чули, та не бачили їх виду, називали їх щасливими, бо ті, так не терпіли. *Вх. 14: 20. ‡П. З. 33: 29.

2. Однак, вони *некривдили тих, що перше їх переслідували, а дякували їм і про-

хали вибачення в тім, що вони були ворогами.
*Вх. 12: 31-33.

3. Замість цього, Ти дав їм горючий *стовп огня, для проводу в незнаний подорожі, і нешкідливе сонце, аби обслугувало їх достойно.
*Вх. 13: 21.

4. Бо ті були достойними, щоб позбавити їх світла і увязнити їх темрявою, що держали Твоїх синів зачинених, через котрих мало бути дане світові нетлінне світло *закону. *П. З. 33: 2; Іс. 2: 3.

5. А коли вони призначили *повбивати дітей святих, одна дитина була покинена і ‡спасена, щоб їм докорити, Ти відняв в них многоту їхніх дітей і †затратив їх цілком в сильній воді. *Вх. 1: 16.
‡Вх. 2: 9. †Вх. 14: 27, 28.

6. Ця ніч була звіщенна нашим *отцям, аби вони знали певно же якій — обітниці вони повірили, щоб опісля бути охочими. *Вх. 11: 4, 5.

7. Отже, Твій нарід приняв, як спасіння *праведних, так теж загибелі ворогів,
*Вх. 14: 31.

8. бо чим Ти *карав наших ворогів, тим також звеличав нас, котрих Ти покликав.
*Вх. 15: 4.

9. Святі діти праведників *жертвували потайно і однодушно постановили — святим законом, щоб святі рівнож участвували в тім самім добрі й небезпеці, коли отці — виспівували пісні хвали. *Вх. 12: 21-28.

10. Та спротивної сторони підіймався незрівнаний *крик ворогів, і жалібне голосіння розносилося оплакуваних дітей. *Вх. 12: 30.

11. Однаковим судом були *покарані — слуги з панами, а проста людина — терпіла на рівні з царем. *Вх. 12: 29.

12. Отже, вони всі разом мали *мерців безліч, що померли—однаковою смертю; не вистарчало живих для поховання їх, бо в одній хвилі загинуло їх шляхотне покоління. *Вх. 12: 30.

13. А невіруючі нічому, задля *чарівників, при знищеню первородних узнали тих людей ‡синами Божими:
*Вх. 7: 11-13. ‡Вх. 4: 22.

14. бо коли усе було в тихім мовчанні і ніч була на половині свого швидкого ходу:

15. Твоє Всемогутне *Слово зійшло з неба від Твого царського престолу, як суворий вояк на середину погибельної землі. *Вх. 12: 29; Іс. 45: 23.

16. Воно принесло Твій незмінений *наказ, як ‡гострий меч і ставши наповнило усьо смертю, воно торкалось неба, але стояло на землі. *Вх. 4: 22, 23. ‡Жд. 4: 12.

17. Тоді наглі явища страшних снів дуже їх *занепокоїли, і прийшли на них не предбачені страхіття;
*Тк. 17: 3, 4.

18. а побитий — оден тут,

— другий там, напівмертвий виявляв причину своєї смерти.

19. Бо сни, що їх непокоїли вказували на те, щоб вони не *згинули, й незнаючи чому мучаться. *Тк. 17: 11.

20. Хоча випробування смерті торкнулось й праведних, так що багато їх полягло в *пустині, але не надовго був той гнів. *Чл. 16: 46-48.

21. Бо не винний *чоловік поспішив стати в їх обороні; і приніс захист особистого служіння, молитву і благальне кадження, ставши проти гніву й привів пагубі кінець, цим він показав, що був Твоїм слугою. *Чл. 16: 45; Пс. 106: 23.

22. Отже, він переміг нищителя не тілесною силою, ані силою зброї, лише словом покорив караючого, згадавши за присяги і *заповіти учинені з отцями. *Пс. 105: 8-10.

23. Бо коли вже мертві падали купами одні на одних, він став між ними спинив *гнів і розділив дорогу до живих. *Пс. 106: 30.

24. А на його довгій *одежі був — цілий світ, і вчотирьох рядах каменів були вирізані славні (іменна) отців, а Твоя — величність на вінку його голови. *Вх. 28: 6-9, 36.

25. Перед тим вступився ницитель, і цього налякався, бо було досить того одного випробуваного гніву.

Розділ 19

НАД безбожними немилосердний *гнів тяготів до кінця, бо Він передбачив їхні майбутні учинки: *Вх. 15: 7.

2. бож вони дозволивши їм відійти і відославши їх спокварном, роскаються і *поженуться за ними. *Вх. 14: 8.

3. Бо хоча вони були ще в *смутку і ридали на гробах померших, то додали інший дурний намір, бо переслідували тих, що їх силували іти, як збігців. *Вх. 12: 30.

4. Та судьба що були її достойні вела їх до цього кінця: і привела їх дозабуття того, що їх спіткало, аби вони доповнили карання, яке недоставало до їх мук.

5. І щоб Твій нарід міг відбути славну подорож, а вони щоб найшли собі *надзвичайну смерть. *Вх. 14: 28, 29.

6. Бо вся природа (створіня) своєю питомою чемністю перетворилась знову — на нову, служачи призначеним приказам, що були її дані: аби Твої діти збереглися не ушкодженими.

7. Явилась хмара отіняюча тобор, і де перше стояла вода, показався суходіл, і з Червоного моря *дорога без перешкоди, а збурхливої струї — зелена долина. *2 Ед. 1: 13.

8. Ними перейшли всі люде, що були хоронені Твоєю рукою, бачивши надзвичайні *чуда. *Вх. 14: 31.

9. Вони ішли *простором, як коні і підскакували як ягнята, ‡славлячи Тебе, о Господи їхній Визволителю.
*Іс. 63: 13. ‡Вх. 15: 1.

10. Бо вони ще памятали те, що їм притрапилось в часі перебування в чужій країні, як земля вивела *мухі — замість худоби, а ріка замість риб, викинула — багато жаб.
*Вх. 8: 5.

11. Та опісля вони побачили новий рід *птахів, коли були захоплені своїм смаком, то просили легкої поживи. *Вх. 16: 13.

12. Отже, для їхнього задоволення налетіли з моря *перепилиці. *2 Ед. 1:15.

13. А на грішних прийшли кари, та не безпопереджаючих ознак, бо сильними громами, вони ж справедливо страждали за своє *лукавство, тим чим більше вони відносились до чужинців зненавістю, *Вх. 1: 10.

14. а інші (Содомляне) не принимали незнакомих *приходнів, а це привело до поневолення заслужених в них доброчинців. Бт. 19: 4, 5.

15. І не тільки це, але буде ще на них суд, за те, що вони відносились до чужинців *ворожо. *Вх. 1: 11.

16. А ті, *радо приняли їх, а опісля, коли вони вже користувались нарівно з ними однаковими правами, то ‡тяжко утискали їх працею.
*Бт. 47: 5. ‡Вх. 1: 14.

17. Тому вони були ударені *темрявою, як ті при дверях праведника: коли будучи обняті дуже великою темрявою, кожний з них ‡шукав входу в його двері. *Вх. 10: 22. ‡Бт. 19: 11.

18. Бо самі стихії (живла) *змінялись своєю згідливістю, так, як в арфі ноти змінюють свій звук, хоча завжди звучать (тими ж звуками): це можна запримітити через видимі речі, що збулись. *Вх. 14: 21.

19. *Бо земні тварини змінювались в водяні, а плаваючі в воді вийшли на землю.
*Вх. 9: 23; Пс. 107: 34, 35.

20. *Огонь мав свою силу в воді, а вода тратила свою гасиму природність.
*Тк. 16: 17.

21. А знову полумя нешкодило тілам тлінним тваринам, що в нім бродили, ані не розтоплювало замерзлої небесної поживи, що звичайно розтоплювалась.

22. Бо у всім, Господи, Ти звеличив і прославив Твій *народ, і не покидав його, але в кожний час і на кожнім місці йому помагав.
*Пс. 148: 13.

КНИГА МУДРОСТИ ІСУСА СИНА СІРАХОВОГО
або
ЕКЛЕЗІЄСТА

Передмова написана невідомим Автором.

ТОЙ Ісус був сином Сірахо-вим і внуком Ісуса самого такого іменні: отже той чоловік жив в пізнійших часах по відведеню народу (Юдейського) в неволю, і вернувшогося назад до дому, вже майже по всіх пророках. Отож його дідо Ісус, як він сам свідчить був чоловіком великої поваги і мудрости між Юдеями, що не лиш зібрав серьозні й короткі основині думки мудрих людей, що були перше нього, але і він сам також висказав деякі свої, повні знання і мудрости. Отже, коли перший Ісус помер позіставив свою книгу майже досконалою. Сірах його син принявши її позіставив свому синові Ісусові, який взявши її в свої руки посписував усе до порядку в оден том, і назвав її мудростю. За титуловавши (в ній) своє імя й іменна свого батька і діда: звабліючи слухачів, кожним іменем мудрости, щоб мало більшу любов до читання цьої книги. Яка містить мудрі слова, невиразні загадки й притчі, та певну часть стародавніх набожних повістей від людей, що в годили Богові: також його молитву і пісню, до того ще ж, як Бог забезпечив Своїх людей, і які нещастя Він з громадив на їхніх ворогів. Той Ісус оподобився Соломонові і не меньше вважався мудрим й наукою, будучи дійсно визначним чоловіком великої науки.

Передмова Мудрости Ісусової, Сина Сірахового.

ОЦЕ багато і великих річей було передано нам через закон і пророків, та через інших, що ішли за їхніми стопами, тому Ізраїль повинен бути похвалений, за науку і мудрість: і отож не тільки самі читачі повинні бути здібними, але теж і ті, що бажають учитись зможуть збагатити тих, щоє без цього говореного і писаного. Мій дідо Ісус, передавшись багато читанню закону і пророків, та другим книгам наших батьків, а набувши в них доброго розсудку, був сам також спонуканий писати щось відносно науки і мудрости; знаміром щоб ті, що хочуть учитись і передають себе таким річам змогли позискати багато більше, живучи відповідно законові. Отож, дозволь мені (читачу) заохотити тебе до читання зприємностю

і увагою, та вибач нам, як вчім ми недоповнили деякі слова, якими ми занялись товмаченям (поясненям). Бо це саме висказане по Єврейськи, а перекладене на інший язик (мову), не має в собі тої самої сили, й не лиш це, але самий закон і пророцтва й решта книг мають не мало різниці, коли їх вимовляється в їхній мові. Бо в трийцять восьмім році пробувши до Єгипту, коли царем був Евургетас перебуваючи там якійсь час, я найшов книгу не аби якої науки. Отже я подумав, що мені треба вложити трохи старання й праці, аби це перекласти, вживаючи великої осторожности й досвіду в тім значіню, щоб привести книгу до викінчення, а також зладити про тих, що в чужих краях є охочі учитись, приготовившись наперед бути спосібними жити по закону.

Розділ 1

ВСЯ *мудрість (приходить) — від Господа, і є з Ним на віки. *1 Цр. 3: 12.

2. Хто злічить *пісок морський, і каплі дощу, і дні вічности? *Бт. 13: 16.

3. Хто дослідить висоту неба, та ширину землі, безодню і мудрість?

4. *Мудрість була створена перше усього, розуміння мудрости — від віку. *Пр. 8: 22; Кл. 1: 15.

5. *Слово Бога Всевишнього є — жерелом мудрости: а її дороги є — вічні заповіді. *Іс. 55: 11.

6. Кому відкрито корень *мудрости, або хто пізнав її мудрі ради? *Рм. 11: 33, 34.

7. *Кому знання мудрости було виявлене, і хто зрозумів її великий досвід? *Мд. 9: 13.

8. *Оден є мудрий і дуже страшний: Господь на Своїм престолі. *Юд. 25.

9. Він створив її, і бачив її, і злічив її, та зільняв на всі Свої діла.

10. Вона є з всякім тілом по дару Його, і Він *дав її особисто тим, що Його — люблять. *Яв. 1: 17; 1 Кр. 2: 11.

11. Господній страх є — честю і славою, та в тіхою й вінком радості.

12. Господній страх чинить серце веселим, та дає радість і втіху, й *довголітя. *Пр. 14: 27; 19: 23.

13. Хто боїться Господа, буде йому добре *на останку, і він прийме ласку в день своєї смерти. *Йв. 42: 12.

14. Боятись Бога є — початком *мудрости, і воно було створено з вірними в утробі. *Пс. 111: 10.

15. Вона (мудрість), збудувала вічну *основу з людьми, і буде перебувати з їх насіням. *Пс. 103: 17.

16. Боятись Господа, є — повнотою мудрости, вона наповняє людей (вірних) своїми плодами:

17. вона теж наповняє усьой їх дім бажаними річами: а їх комори своїми достатками.

18. Господній страх є — вінком мудрости, що чинить мир й досконале цвітуче здоровля, одно й друге є — даром Божим; і розширює тих веселість, що Його люблять.

19. *Мудрість лиє як дощ здібність і розумне знання, та підвищає тих до чести, що держаться її твердо. *П. З. 4: 6.

20. *Корень мудрости — боятись Господа, а галузя їй — довге життя. *Йв. 28: 28; Пс. 92: 13.

21. Господній *страх відганяє гріхи; і де є вона приявна відвертає гнів. *Бт. 39: 8.

22. Жорстокий чоловік неможе оправдатись, бо дорога його жорстокости буде йому упадком.

23. *Терпеливий видержить до часу, а потім буде нагороджений радістю; *Яв. 1: 41; 5: 7-11.

24. він до часу скриє свої слова, і уста багатьох вірних проголосять його мудрість.

25. Притчі знання є в — скарбниці мудрости: а побожність грішникові є гидкою.

26. Якщо бажаєш *мудрости, держи заповіді, а Господь дасть її тобі, *Яв. 1: 5.

27. бо Господній страх є *мудростю й поясненям; а віра й лагідність є Його — оподобаням. *Пр. 15: 33.

28. Небудь недовірним до Господнього страху, коли ти є вбогим, і не приступай до Нього з подвійним *серцем. *Вк. 18: 23; Мт. 8: 23; Яв. 4: 8.

29. Не лицемір в приявности чоловіка, і будь обережний же що ти говориш.

30. Не підвищай *себе, щобись невпав: і нанесеш нечесть на твою душу, бо Бог відкриє твої тайни й понизить тебе серед зібрання, тому, що ти неприступав в щирості до страху Господнього, й серце твоє повне лукавства. *Лк. 18: 14; Д. А. 13: 10; 1 Кр. 4: 5; 1 Пт. 5: 5, 6.

Розділ 2

МІЙ сину! якщо ти приходиш служити Господеві, то приготуй твою душу для *випробування (спокус), *Мт. 4: 1, 2; 2 Тм. 3: 12; 1 Пт. 4: 12.

2. настав серце твоє справедливо і будь *твердим, та неквапся в часі турботи; *2 Тм. 2: 3.

3. тулись до *Нього й не відходи, щобись був підвищений на останку. *Йв. 42: 12.

4. Щобто тебе не спіткало приймай з охотою, і будь терпеливий, коли ти зміненний до низького становища,

5. бо золото *випробовується в огні, а люди угодні Богові в горнилі скорботи, *Пр. 17: 3.

6. віруй в Нього, а Він охоронить тебе: впорядкуй свої дороги *прямо й надійся на

Нього. *Пс. 37: 3.

7. Ви, що боїтеся Господа! ждіть на Його — ласку, і невідхиляйтесь, щоб вам не впасти.

8. Ви, що боїтеся Господа! віруйте Йому, й ваша нагорода не пропаде.

9. Ви, що боїтеся Господа! надійтесь добра, та радости вічної й ласкі.

10. Погляньте на стародавні роди й побачите, чи коли хто з віруючих в Господа був посоромлений? Або як хто перебував в Його страсі, чи був *покенений? Або чи Він коли ким погордив, що до Нього кликав? *Пс. 37: 25.

11. Бо Господь є милосердний і ласкавий, довго терпеливий і дуже милуючий, прощаючий гріхи, та спасаючий в часі скорботи.

12. Горе серцям полохливим й рукам охлялим, і грішникові, що іде двома *дорогами. *1 Цр. 18: 21.

13. Горе серцю охлялому! бо воно не вірить; і тому не буде оборонене.

14. Горе вам, що втратили — терпеливість! щож ви чинитимете, коли Господь вас — навідає?

15. Ті, що бояться Господа не будуть непослушними Його словам, і *люблячі Його будуть держатись Його доріг. *Ів. 14: 23.

16. Ті, що бояться Господа будуть шукати приподобатись Йому: і люблячі Його будуть наповнені *законом. *Жд. 8: 10.

17. Ті, що бояться Господа наготовлять свої серця і впокоряють перед Ним свої душі, кажучи:

18. *Впадемо до рук Господніх, ане до рук людських, бо як Його величність, так теж Його милосердя. *2 См. 24: 14.

Розділ 3

*ПОСЛУХАЙТЕ діти! мене отця, й поступайте так, щоби вам спастись. *Пр. 4: 1.

2. Бо (це) Господь настановив батька над дітьми, і утвердив владу матері над синами.

3. *Шануючий батька очистить себе від гріхів: *Вх. 20: 12; Єф. 6: 2.

4. а шануючий свою матір, немов той, що — складає скарб.

5. Хто шанує батька, буде мати радість в своїх дітях; і коли стане молитись буде вислуханий.

6. Шануючий свого батька буде *довго жити: а послушний Господеві буде втіхою своєї матері. *П. З. 4: 40; 5: 16.

7. Той, що бояться Господа *пошанує свого батька, і служитиме своїм родичам, мов своїм владикам. *Єф. 6: 1, 2.

8. *Шануй батька і матір словом й ділом, щоб прийшло на тебе їхнє ‡благословеньство. *Вх. 20: 12. ‡Бт. 27: 27.

9. Бо отцівське *благословеньство утверджує дім дітей: а материнський прокляття руйнує основи. *Бт. 49: 28.

10. Не слави себе в нечесті свого батька, бо батьківська нечесність не є для тебе славою.

11. Бо слава *чоловіка є від чести його батька; а материнська нечесть є соромом дітям. *Бт. 9: 23.

12. Мій сину! помагай твому батькові в старости і не засмучуй його в житті.

13. Хочби він й утратив свідомість (память), будь терпеливий до нього і не зневажай його, коли ти є вповні твоєї силі;

14. бо отримування батька незабудеться; без огляду на твої гріхи, добре поводження твоє зміцниться.

15. В день твого горя згадається про *тебе: твої гріхи стопляться, мов лед від тепла. *Нм. 1: 3.

16. Хтож покидає свого батька, є, як богозневажник, і проклятий Богом хто дразнить свою матір.

17. Мій сину! поступай в твоїх ділах лагідно, то будеш люблений тим (Богом), що удобряє.

18. *Оскільки ти є великим, тим більше понизи себе, то знайдеш ласку перед Господом. *Фп. 2: 3; Яв. 4: 6.

19. Багато бо є підвищених і знаменних, але тайни відкриваються *покірним: *Пс. 25: 9-14; Іс. 66: 2.

20. бо велика могутність Господня, і Він прославить *покірних. *1 Пт. 5: 5.

21. Не шукай того, що про тебе затяжке, ані недосліджуй що понад твої сили.

22. А що заповіджено тобі проце роздумуй: бо не треба тобі цього, що є *закрите. *П. З. 29: 29; Як. 2: 18.

23. Не клопочись непотрібними річами; бо тобі більше показано ніж людськи *розуміння: *2 Ед. 8: 62.

24. бо особисті марні погляди завели в блуд многих, а лихі мрії захитали їхнім розумом.

25. Без *очей тобі не треба — с в і т л а: не проголошуй ‡знання, якого ти немаєш. *Іс. 59: 10. ‡Пр. 30: 3.

26. Вперте *серце наостанок потерпить зло: а хто любить небезпеку в ній загине. *Пс. 78: 8.

27. І затяте серце буде обтяжене скорботами, а лукавий чоловік накладає *гріх на гріхи. *Іс. 30: 1.

28. І кари не послужать ніколи для *гордого, бо злобна рослина в нім закоренилась. *Пр. 16: 18; Дн. 5: 20.

29. Серце розумного *зрозуміє притчу: а уважне ухо є бажаням мудрого. *Ів. 8: 43.

30. Вода вгасить полумя *огня: а милостиня очистить гріхи. *Пс. 41: 1; Дн. 4: 27.

31. А той, що відвдячує добром, звертає свою думку на майбутне, і в часі упадку *знайде опору. *Мх. 7: 8.

Розділ 4

МІЙ сину! не ошукуй *вбогого з його прохарчування, і не втомлюй потребуючих очей довгим ожиданям, *П. З. 15: 4; Тв. 4: 7; Яв. 5: 4.

2. не засмучуй душі голодної і недразни чоловіка в його *убожестві: *Пр. 3: 27.

3. не додавай турботи *змученому серцю, та не отягась помочи потребуючому: *Тк. 7: 11.

4. не відмовляй просьбі пригніченному, й не відвертай свого обличча від *вбогого; *Пр. 19: 17.

5. не відвертай своїх очей від *прошака, й недавай йому причини тебе проклинати: *Мт. 5: 42.

6. бо коли він в горю своєї душі буде тебе *проклинати, то його прохання буде почуте перед його Творцьом. *П. З. 24: 15.

7. Старайся набути любов *зібрання, і перед визначним склони свою голову, *Фп. 4: 8.

8. нахиляй ухо твоє до бідного, й відповідай йому ласкаво з лагідностю.

9. *Ратуй покривдженого з руки кривдителя: і не будь легкодушним, коли сидиш в судді; *Іс. 1: 17; Єр. 22: 3.

10. до сиріт будь, мов *батько, а їх матері (охороною) — замість мужа, і будеш мов би син Всевишнього, а Він полюбить тебе більше ніж твоя мати. *Йв. 29: 16.

11. Мудрість підвишує своїх синів й піддержує шукаючих її.

12. Хто любить їй, любить життя; а ті що *шукають її раненько наповняться радістю. *Пр. 8: 17.

13. Держачісь її цупко наслідить славу, і куди вона увійде, то Господь буде благословити,

14. служачі її служать Святому, а люблячих її любить Господь:

15. послушний її судитиме *народи, а дбаючий про неї буде жити безпечно. *Пс. 49: 14.

16. Хто передасть себе їй, той її наслідить й рід його буде володіти нею,

17. бо від початку вона піде зним дорогами кривими, і наведе на нього страх і переляк, та стане мучити його своєю наукою, доки не звіриться його душі, й *випробує його своїми уставами. *Пс. 66: 10.

18. Опісля вона верне йому пряму дорогу і його потішить, та відкриє йому свої тайни.

19. А якщо він піде на манівці, — вона його покине і *віддасть його в руки власній руїні. *Пс. 81: 12.

20. Зберігай догідний *час й хорони себе від зла: — то не посоромишся за свою душу, *Єф. 5: 16.

21. бо є *сором що прино-

сить гріх; і є сором, що є славою й благодатю.
*Тк. 41: 16.

22. Не озглядняй нікого проти своєї душі й нехай *нічий сором не приводить тебе до упадку. *1 Тм. 5: 22.

23. Не задержуй слів, коли є нагода послужити добру, і невтаюй своєї мудрості в її красі,

24. бо через висказання пізнається — мудрість, і наука через слово язика.

25. Не заперечуй правді: але соромись блудного свого незнання.

26. Не соромись висказати свої *гріхи (перед Господом), і невдержуй бігу річкі.
*Пс. 32: 5.

27. Не піддавайся глупому чоловікові: ані не зважай на міцного.

28. Борись за правду до *смерти, й Господь — боротиметься за тебе. *Жд. 12: 4; Вк. 12: 11.

29. Не квапся своїм *язиком, а в своїх ділах не будь лінивим й оступчивим.
*Яв. 1: 19.

30. Не будь, як лев в своїм домі, і сердитим — між своїми домашніми.

31. Нехай твоя рука не буде простягнута до *приниманння, а затулена до віддавання. *Д. А. 20: 35.

Розділ 5

НЕ покладайся на свої достаткі й некажи я маю *досить для свого життя.
*Лк. 12: 19.

2. Не іди за своїм власним розумом й за своєю силою, щоб ходити в пожаданях свого *серця: *Ек. 11: 9.

3. і неговори, "*хто управлятиме мною в моїх ділах?" — бо Господь спевністю пімстить твою гордість.
*Вх. 5: 2; Пс. 11: 6.

4. Не кажи, я згрішив і що мені сталось? бо Господь є довго *терпеливий, та Він (це) тобі не перепустить.
*Рм. 2: 4-6.

5. Що до ласкавости небудь без *страху, аби додавати гріх до гріхів, *Іс. 30: 1.

6. і некажи, Його милосердя велики, — Він простить многоту моїх гріхів, бо милосердя й гнів приходять від Нього, а Його *лютість — спочиває на грішниках.
*Єр. 23: 19.

7. Не отягайся навернутись до Господа і не відкладай з дня на день: бо наглі *прийде гнів Господній, й ти, в твоєї безпечності будеш знищений, та пропадеш в день пімсти. *1 Сл. 5: 3.

8. Не покладайся серцем *надостаткі не правдою набуті, бо вони не дадуть тобі хісна в день нещастя.
*Пр. 11: 4.

9. Не вій привсякім вітрі, і неходи різними *стежками, бо так чинить — двоязичний грішник. *Єр. 2: 23.

10. Будь *твердим в своїм розуміню, а також й в своїм слові. *Йв. 20: 3; 1 Кр. 15: 58.

11. Будь скорий на *слухан-

ня, нехай твоє життя буде щире, і відповідай спокійно. *Яв. 1: 19.

12. Якщо маєш *знання, то відповідай ближньому, а як ні, то своєю рукою затули — собі уста. *Йв. 39: 34.

13. Слава й сором є — в говореню, і язик чоловікові приносить йому упадок.

14. Не назвись шептуном, і не лукав своїм язиком, бо плюгавий сором є — на злодію, а лиха зневага — на *двоязичнім. *Пс. 12: 2, 3.

15. Не будь *нерозумним в нічім, у великім, чи в малім. *Єр. 4: 22.

Розділ 6

НЕ робися з товариша ворогом, бо через це ти набавиш собі підле імя, сором й зневагу, так теж — грішник *двоязичний. *Тк. 5: 14.

2. Не підвищай себе в *думках свого серця, щоб твоя душа небула розірвана на части, як віл блукаючий, *Рм. 12: 16.

3. ти поїш своє листя, та втратиш свої плоди і лишишся немов сухе *дерево. *Іс. 56: 3.

4. Лукава душа знищить свого посідача й вчинить його насмішкою у ворогів.

5. Солодка мова прибавить друзів, а добре *говорячий язик збільшить приязнь. *Кл. 4: 6.

6. Будь в *мирі з многими, але дорадником твоїм — хай буде оден з тисячі. *Рм. 12: 18.

7. Якщо хочеш придбати друга, то перше випробуй його, і не скоро йому довіряй.

8. Бо деякий чоловік є приятелем для своєї вигоди, і не *лишиться при тобі в день твого горя: *Тк. 37: 4, 5.

9. і буває приятель, що обернеться в ворога й сваркою розкриє твій сором.

10. Знову деякий приятель, є участником *гостини, й не остане з тобою в день твоєї скорботи. *Пр. 19: 6.

11. Та вдобробутю твоїм буде ніби ти сам, і зухвало поступатиме з твоїми домашніми.

12. Якщо ти будеш понижений, він буде *проти тебе і скриється від обличча твого. *Тк. 37: 4.

13. Віддаляйся від своїх ворогів, і вважай на своїх друзів.

14. *Вірний друг — міцна оборона, й хто знайшов його знайшов скарб. *Пр. 17: 17.

15. Нічим не можна надолужити вірного друга, а його доброта є неоціненна.

16. Вірний друг є — ліком для життя, а ті що бояться Господа його знайдуть.

17. Хто боїться Господа, то поступає зі своїм другом справедливо, бо який є він сам, таким повинен бути теж і його приятель.

18. Мій сину! набувай *науку від — своєї молодости,

так находитимеш мудрість аж до — своєї старости. *2 Тм. 3: 15.

19. Приступай до неї, як орючий й сіючий, та *ожидай добрих плодів її, бо ти не багато потрудишся роблячи про неї, а істимеш скоро її плоди. *Яв. 5: 7.

20. Вона (мудрість) є дуже неприязна до нечистих; і нерозумний не перебуде з нею;

21. вона буде на нім, як тяжкий *камінь випробовання, і він скине їй незабаром. *Зх. 12: 3.

22. Мудрість є відповідною до свого іменні, і не багатьом себе виявляє.

23. Слухай, мій сину! *прийми моє наставлення й невідкидай моєї ради. *Вк. 3: 18.

24. Вложи свої ноги в її пута, а свою шию в її окови.

25. Нахили твоє плече, та носи їй і не торбуйся її *тягарами. *Мт. 11: 29.

26. Наблизись до неї всім своїм серцем й додержуй її доріг з цілої твоєї сили.

27. Досліджуй й *шукай, а вона буде тобі знаною й коли заволодієш нею, то не випусти її; *Пр. 2: 4-6; Мт. 7: 7.

28. бо накінці ти найдеш в ній спокій, а це обернеться тобі на втіху.

29. Тоді її дороги будуть про тебе сильною охороною, а її ланцюги — одіжею слави:

30. бо на ній є золоті строї, а їй окови є — гіяцитові шнурочки.

31. Ти одягнешся нею як *одіжею слави, та покладеш її на себе наче вінок радости. *Іс. 61: 3.

32. *Мій сину! якщо ти забажаєш її, то навчишся, а коли приложиш свій розум (до неї) то будеш розумним. *Пр. 2: 1.

33. Якщо ти її полюбиш, то її зрозумієш, а як нахилиш своє вухо до неї, то будеш мудрим.

34. Бувай у зборі *старших й тулись до того хто є мудрим. *Тк. 8: 9-11.

35. Будь охочий слухати кожне побожне *оповідання, й розумні притчі, щоб не втікли від тебе. *Пс. 72: 2.

36. А як побачиш чоловіка мудрого, то ходи до нього завчасу й нехай твоя нога стирає пороги його дверей.

37. Роздумуй про накази Господні і учись стало Його *заповідів, а Він зміцнить твоє серце й дасть тобі бажання мудрости. *Пс. 1: 2.

Розділ 7

НЕ чини зла, то і тебе воно — не *постигне. *1 Пт. 3: 13.

2. Віддались від неправди, то й беззаконня відвернеться від тебе.

3. Мій сину! *не сій на борознах неправди, то небудеш сім разів більше жати з них. *Йв. 4: 8; Пр. 22: 8.

4. Нешукай у Господа *першеньства, ані в царя —

почетного місця: *Мт. 20: 22.

5. Не оправдуй себе перед Господом, і не мудруй перед царем:

6. Не намагайся бути суддею: будучи безсильним осунути беззаконня, щоб незлякався обличча сильного й не положив спотичкі на дорогу твоєї праведности.

7. Не гріши проти громади, і не кидайся перед людьми.

8. Не накладай гріха на гріх; бо і за оден не минеш кари.

9. Не говори "Бог зглянеться на многоту моїх *дарів," і коли я принесу їх Богові Всевишньому, то Він їх прийме. *Іс. 1: 11.

10. Не будь малодушним при своєї *молитві, і незанедбуй подавати милостиню. *Мт. 18: 1; Тв. 4: 10.

11. Не насміхайся з чоловіка в тяжкім його положеню душі; бо є (Бог) *покоряючий і підвищаючий.
*1 См. 2: 7.

12. Не придумуй *брехні проти свого брата; ані не чини того свому приятелеві.
*Єр. 9: 3.

13. Не пробуй робити жодної брехні: бо зповторення їй не буде добра.

14. Не говори багато перед зібраням старших, і не базікай багато — коли *молишся. *Мт. 6: 5-7.

15. Не відвертайся від тяжкої *праці й рілництва, що його Всевишній призначив.
*Бт. 3: 17-19.

16. Не зачисляй себе між многоту *грішників, а памятай що гнів не загаїться.
*2 Ед. 9: 22.

17. *Впокоряй дуже свою душу, бо пімста беззаконникам є — огонь й ‡черваке.
*Яв. 4: 10. ‡Іс. 66: 24.

18. Не замінюй *свого друга за жодний скарб, ані вірного брата за — золото Офирське. *Пр. 27: 10.

19. Не покидай розумної й доброї *жінки, бо їй ласкавість є ціннійша золота.
*Пр. 18: 22.

20. Не кривди *слугу що щиро працює; ані наймита, що передається тобі всею душею. *П. З. 15: 4.

21. Нехай твоя душа любить доброго слугу, і не відкажи йому волі.

22. Маєш *худобу? то дбай про неї, а, як вона тобі на корість, то держи її при собі.
*Пр. 12: 10; П. З. 25: 4.

23. Маєш синів? то *навчай їх, і відмолодости нагинай їхню шию. *Тк. 30: 13; Пр. 29: 17.

24. Маєш дочок? уважай про їхнє тіло, і не показуй свого веселого обличча до них.

25. Віддай дочку замуж, то виконаєш важну річ; та передай її розумному мужові.

26. Маєш *жінку, по душі твоєї? не відганяй її, але непіддайся легко жінці.
*Бт. 2: 24.

27. *Шануй всім серцем свойого батька й не забувай

горя своєї матері. *Вх. 20: 12; Тв. 4: 3.

28. Памятай, що ти роджений від них; й чим ти можеш їм винагородити те що вони вчинили тобі?

29. Бійся Господа всім своїм серцем, і поважай його *священників: *П. З. 12: 19.

30. люби свого *Творця — всеєю силою своєю, й непокидай Його слуг. *Мт. 22: 37.

31. Бійся Господа, та шануй *священника, і давай йому частку, як заповідано тобі: перші плоди, й жертву за переступ, й дар з лопаток, й жертву освячення, та перші плоди зо святого. *Лв. 21: 3.

32. *Простягай твою руку для бідного, щоб твоє благословіння було досконалим. *П. З. 15: 10.

33. Ласкаве *давання нехай буде до кожного живучого: а про помершого незадержуй. *Тв. 1: 21.

34. Не ухиляйся від *плачучих, а зо сумуючим сумуй. *Ек. 7: 2.

35. Не лінуйся відвідати *хворого, бо це учинить тебе любим. *Мт. 25: 36.

36. Защо берешся своєю рукою, то памятай на *кінець, то ніколи невчиниш недобре. *П. З. 32:29.

Розділ 8

НЕ сперечайсь зо сильним *чоловіком, щобись непопав йому до рук. *Тк. 13: 3.

2. Не входи в змагання з чоловіком багатим, щоб він тебе непереміг, бо *золото знищило багатьох, і перехилило серце царів. *Тк. 31: 6.

3. Не сперечайсь з чоловіком зарозумілим язиком, і не накладай двор на його огонь.

4. Не жартуй з неуком, щоб він не збещестив твоїх предків.

5. Не *докоряй чоловікові обертаючомусь від гріха, та затям, що ми всі вартні є покарання. *2 Кр. 2: 7; Гл. 6: 1.

6. Не зневажай чоловіка в його *старости; бо ми самі старіємось. *Лк. 19: 32.

7. Не *тішся смертю свого великого ворога, а згадай, що ми всі помремо. *Пр. 24: 17; Мх. 7: 8.

8. Не погорджуй бесідою мудрих, але вправляйся в їхніх *притчах, бо з них ти навчишся пояснень й як служити сильним чоловікам. *Тк. 6: 35.

9. Не відкидай *оповідань старших: бо вони теж навчились від своїх батьків, і від них ти навчишся розуму, щоб коли треба, — дати відповідь на питання. *Тк. 6: 34.

10. Не запалюй угля грішникові, щоб й тобі незгоріти від полумя його огня.

11. Не вставай в гніві проти напасника, аби він непоставив засідки, щоб зловити тебе в твоїх словах.

12. Не *позичай такому, що є потужнійший за тебе, бо як позичиш йому, то рахуй за втрачене. *Тк. 29: 4.

13. Не *ручись понад свою силу, а коли поручишся, то старайся щоб заплатити.
*Пр. 11: 15.

14. Не судись зі судюв; бо його судитимуть по його честі.

15. Не пускайсь в *подорож зо смільчаком, щоб він нестав про тебе тягаром, бо він поступатиме по своєї волі, а ти можеш загинути з ним через його дурноту.
*Бт. 4: 8.

16. Не сперечайсь зо *згнівливим й не іди з ним самітним місцем, бо кров є нічим в його очах, і де небуде помочі, він побє тебе. *Пр. 22:24.

17. Не радься з глупим, бо він не може задержати ради.

18. Не роби нічого тайного перед чужим, бо незнаєш що він зробить.

19. Не *відкривай свого серця кожньому чоловікові; аби він невіддячив тобі хитростю. *Мх. 7: 5.

Розділ 9

НЕ будь *заздрісний в жінці твого серця, і невчи її злого поведіння проти тебе самого. *Чс. 5: 14.

2. Не віддавай жінці *твоєї душі, щоб вона невиступила проти твоєї влади. *1 Пт. 3: 1.

3. Не стрічайсь з *роспутницею: щоб непопастись тобі в її сіти. *Пр. 7: 5.

4. Не будь довго з *співачкою, щобись не захопився їй здібностю. *Пр. 5: 3.

5. Не *вдивляйсь в дівчину, щобись не зблазнивсь її лестощами. *Бт. 6: 2; Йв. 31: 1.

6. Не давай своєї душі *роспустницям, щоб не втратив свого наслідда.
*Пр. 5: 8.

7. Не оглядайсь на міских вулицях, ані не броди по його самітних місцях.

8. Відвертай своє око від гарної жінки, і не *вдивляйсь — вчужу вроду, бо багато було зведених жіночою вродою, тим то любов (до неї) палає огнем. *Бт. 34: 2; 2 См. 11: 2; Мт. 5: 28.

9. Не сідай зовсім зо замужною жінкою, ані не сиди з нею (держачи) її в своїх руках, й не трать грошей з нею на вино на забаві, щоб *неприхілилось до неї твоє серце й через твою пожадливість загинеш. *Вх. 20: 14.

10. Не покидай старого *друга, бо новий неможе зрівнатись з ним: новий друг тесаме, що нове вино, коли стане старим, то питимеш його з задоволенням.
*Пр. 27: 10; Лк. 5: 39.

11. Не *завидуй славі грішнього, бо не знаєш — якій буде його кінець?
*Пс. 37: 1, 35, 36.

12. Не тішся тим в чім безбожні мають *утіху, затям, що вони непідуть до гробу не покараними. *Ав. 1: 15.

13. Держись здалека від чоловіка, що має владу вбивати, то небудеш тревожитись страхом смерті, а як наближишся до нього, то не

вчини промаху (необачності), щоб він не відняв твого життя, затям, що ти ідеш серед сітів й ступаєш по окрайцях міських стін.

14. Поможності твоєї вгадуй твоїх ближніх, а радься з мудрим.

15. Нехай твоя мова буде з розумними, а всі твої слова в *законі Всевишнього. *П. З. 4: 8, 9.

16. Нехай ідять й пють з тобою мужі праведні: а твоя слава нехай буде в страсі Господнім.

17. Бо мистецтво (виріб) вихваляється від руки майстра, а мудрий правитель людьми за його мову.

18. Чоловік злого язика є небезпечний в місті, а прудкий в мові буде зненавиджений.

Розділ 10

МУДРИЙ суддя повчить своїх людей: а розумного *правління є добрим порядком. *Пр. 20: 8.

2. Який є сам *суддя людей, такі теж його службовці, і який ‡начальник міста, такі теж всі в нім живучі. *1 Цр. 12: 14. ‡Пр. 29: 22.

3. *Не розумний цар винищує свій нарід, а розумом тих, що є при владі місто буде заселене. *1 Цр. 12: 11.

4. *Влада над землею є в руці Господній, і вчасі Він поставить над нею чоловіка відповідного. *Мд. 6: 4.

5. В руці Господній чоловічий добробут, а на особі книжника Він виложить (відібє) Свою славу.

6. Не ворогуй на свого ближнього за кожну помилку, й нікого не кривди ділом.

7. *Гордість є не навидна Богові й людям; і переступна проти обидвох. *Яв. 4: 6.

8. А *володіння переходить від одного народу до другого, з причини несправедливого поступування, зневаги й зажерливости. *Дн. 4: 6; Тк. 11: 5.

9. Чому гордиться земля й попіл? Нема більше нічого злого від чоловіка зажерливого: бо такий готов і душу свою продати, тому коли він живе, то відкидує свої нутрощі (терпить голод).

10. Довгою хворобою лікар нехтує, а той, що сьогодні — цар, а завтра — вмирає.

11. Коли людина помре, то наслідить повзючих звірят й *черваків. *Йв. 17: 14; Іс. 14: 11.

12. Початком гордості є, коли людина — відступить від Бога, а серце його відвернеться від свого Творця.

13. Бо гордість є — початком гріха, а принявший її *ригає гидотою; отож Господь наведе на нього страшні кари, а накінець цілком його відкине. *Ет. 3: 9.

14. Господь *скидає престоли гордих князів, і ставить лагідних на їхнє місце. *Лк. 1: 51-53; Дн. 2: 21.

15. Господь *вириває з коріням горді держави, і насаджує замість них покірних. *Ср. 45: 4; Езк. 21: 25-27.

16. Господь *перекидує краї поганьскі, і винищує їх до основ землі. *Бт. 19: 24, 25; Ам. 9: 8.

17. Він осуває їх геть і винищує, та вигублює зо землі їхню *память. *Іс. 26: 14.

18. *Гордість не створено про людей, ані лютість гніву про тих, що родились від жінок. *2 Ед. 8: 50.

19. Ті що *бояться Господа є — насіням певним, а ті що Його ‡люблять є — шановною рослиною, ті що не поважають закону є — насіням не чесним, а ті що †переступають заповіді є — насіням обманчивим. *Пс. 33: 18. ‡Ів. 12: 26. †Мт. 15: 3.

20. Старший між братами є ними — шанований, так й ті, що *бояться Господа в — Його очах. *Мл. 3: 16.

21. Страх Господній попереджує — одержання влади; але жорстокість й гордість — їй тратить.

22. Чито буде хто багатий, шляхотний, або вбогий, їх славою є — *страх Господній. *Пр. 22: 4.

23. Не є справедливо понижати *вбогого, що має розуміння, і неличиться прославляти чоловіка грішного. *Яв. 2: 5, 6.

24. Знатні вельможі, і судді, та багатирі бувають пошанованими, але ніхто з них не є вищим від того, що боїться Господа.

25. Мудрому *слузі будуть ці, що є вільні послугувати, а розумний не нарікатиме, коли він є (ними) наставлений. *Пр. 17: 2.

26. Не мудруй в виконуванню свого заняття, і не хвались в часі утиску.

27. Ліпше є тому що *працює і у всім має — достаток, ніж той, що хвалиться а — жажде хліба. *Пр. 12: 9.

28. Мій сину! *виславляй лагідностю свою душу, і віддавай її честь відносно їй достоїнства. *Яв. 1: 9.

29. Хто буде *оправдувати того, що грішить проти своєї душі? І хто буде хвалити того, що знеславляє своє життя? *Пр. 17: 15.

30. Вбогий є поважаний за свій *досвід, а багатий за своє багатство. *Ек. 7: 12; Тк. 13: 28.

31. Той, що є поважаний в бідноті, — наскільки більше буде поважаний в багатстві? А той, що є знеславлений в багатстві, — наскільки більше буде в убожестві?

Розділ 11

МУДРІСТЬ *піднесе голову покірного й посадить його між вельможами. *Бт. 41: 40; Дн. 6: 3.

2. Не хвали чоловіка за його *вроду; і не погорджуй чоловіком за його зверхній вигляд. *1 См. 16: 7.

3. Пчола є малою між літаючими, але її овоч є — найсолодщий.

4. Не хвались своїм *убраням й строями, і не підвищай себе в день слави, бо дивні діла Господні і Його діла між людьми є утаєні.
*Д. А. 12: 21.

5. Багато царів сиділи на землі: а *той, що про нього ніколи недумали носив корону. *1 См. 16: 13.

6. Багато потужних підпало великий *ганьбі, і славні були передані до рук іншим.
*1 См. 15: 28; Ет. 7: 9, 10.

7. Не зневажай (нікого) поки не *провіриш (справи) правдиво, перше переконайся, а — тоді докоряй.
*П. З. 13: 14.

8. Не *відповідай перед вислуханям справи, ані не перебивай в середині бесіди.
*Пр. 18: 13; Ів. 7: 51.

9. Не сперечайся про річ, що до тебе невідноситься й не сідай на суді з грішниками.

10. Мій сину! не поберайся до многих *справ; бо при многих справах не будеш невинним, а коли будеш вганятись за ними, то не достигнеш, і не втічеш своїм бігом. *Лк. 10: 40.

11. Ось оден, що трудиться, та силується *наглить, а — тим більше назаді. *Пр. 21: 5.

12. А знову інший повільний, потребує помочі, слабо-силок й сповнений біднотою, однак очі Господні зглянулись на нього для його *добра, і Він двигнув його з низького положіння.
*Йв. 42: 10.

13. *Підвів його голову з пониження, так що многі бачивши дивувались ним.
*Іс. 52: 13-15.

14. *Добробут й нещастя (злидні), життя й смерть, вбогість й багатство, приходять — від Господа. *Йв. 1:21.

15. Мудрість, знання і розуміння закону є від Господа: любов й дорога *добрих діл також від Господа. *Яв. 1: 17.

16. Омана і темрява мають свій початок разом з грішниками, і зло постаріється з тими, що ним себе славлять.

17. Господній дар перебуває з побожними, і Його ласка *приносить щастя на завжди. *Єф. 2: 8; Пс. 106: 5.

18. Оден що багатіє через свою обережність й догляд, і це є — часткою його нагороди:

19. коли він скаже, я знайшов *спокій й тепер насолоджуюсь моїми достатками, та не знає же який час для нього прийде, і мусить він позіставити те все для других й вмерти.
*Лк. 12: 19, 20.

20. *Стій твердо в своїм заповіті (постанові) і перебувай в нім постарівшись в твоєї праці. *Мт. 10: 22.

21. Не дивуйся учинкам грішників, а віруй Господеві й перебувай в своїм *труді,

бо є легко в очах Господніх скоро бідного збагатити. *Гл. 6: 9; 1 См. 2: 7.

22. Благословеньство Господне є — нагородою побожному, й швидко Він учинить його благословеньство *цвітучим. *Іс. 27: 6.

23. Не кажи, якій є *доробок з мого служіння? Та що доброго я матиму від тепер? *Мл. 3: 14.

24. Знову не кажи, я *маю досить, та посідаю всячини, і яке зло може прийти на мене від тепер? *Тк. 5: 1; Вк. 3: 17.

25. В дні щастя *забувається за нещастя, а в дні нещастя, про щастя не згадується. *Пс. 30: 6; Тк. 18: 25.

26. Легко є Господеві — нагородити чоловікові в день смерті, по його *учинках. *Вк. 22: 12.

27. Година горя спричиняє забутя втіхи, а при скінченю чоловіка, його діла будуть *виявлені. *1 Кр. 4: 5.

28. Не називай нікого *блаженним перед смертю, бо чоловік пізнається в своїх дітях. *Вк. 14: 13.

29. Не кожнього чоловіка вводи до свого *дому, бо обманчивий має багато засідок (капканів). *2 Ів. 10.

30. Так як куропатва зловлена в клітку; так теж серце гордого, і він немов шпьон *підглядає твій упадок; *Єр. 18: 18.

31. бо він робить засідку й обертає *добре на зло, а за речі достойні слави, він положить на тебе пятно (вину). *Іс. 5: 20.

32. Від *іскри огня запалюється купа угля, а чоловік грішний робить засідку на кров. *Тк. 28: 13; Яв. 3: 5, 6.

33. *Остерегайсь лиходійця, — бо він чинить зло, тим він нанесе на тебе вічне пятно. *Пр. 1: 10-19.

34. Приймеш чужого до свого дому, то він спричинить тобі клопіт, і зробить тебе чужим для твоїх домашніх.

Розділ 12

КОЛИ ти чиниш *добро, то знай кому чиниш, абись був віддячений за твоє добро. *Ів. 10: 32.

2. Чини добро *побожному, то дістанеш відплату, як не від нього, то від Всевишнього. *Пр. 19: 17; Мт. 25: 40.

3. Не може прийти добро до того, хто завсіди занятий *злом, і хто не подає милостині. *Єр. 4: 22; 13: 23.

4. Давай *побожному, а не помагай грішникові. *Гл. 6: 10; Езк. 13: 22.

5. Роби добро покірному, а не давай безбожному; здержуй свій *хліб від нього і недавай йому, щоб він через це не переміг тебе, бо ти (інколи) приймеш подвійне ‡зло за всьо добро, що ти йому вчинив; *2 Сл. 3: 10. ‡1 См. 25: 21.

6. бо Всевишній ненавидить грішників, і пімстою

відплатить *безбожникам, та ‡задержить їх про великий день кари. *Рм. 12: 19. ‡2 Пт. 2: 9.

7. Давай доброму і не помагай грішникові.

8. *Друга не пізнається в щастю, і ворог не скриється в біді. *Пр. 17: 17.

9. При щастю чоловіка вороги його сумують, а при його нещастю, навідь приятель з ним розійдеться.

10. Не довіряй свому *ворогові ніколи, бо його злоба немов заржавлене залізо, *Пр. 11: 9.

11. Хочби він спокірнів й ходив зігнувшись, то й так будь осторожний і бережись його, а тоді ти будеш перед ним, мов вичищене зеркало і пізнаєш його, що він не є цілком вичищений від ржі.

12. Не став його біля себе, щоби він не струтив тебе, та не став на твоїм місці; ані не саджай його правобіч себе, бо він захоче взяти твоє *сіднння, та на кінець ти згадаєш мої слова й розжалієшся ними. *Мт. 23: 2.

13. Хто пожалує заклинателя, що був вкушений гадюкою, або тих що наближаються до дикіх звірів?

14. Так теж з тим, що наближається до *грішника, і безчестить себе в його гріхах, хто пожалує? *Пс. 50: 18, 19.

15. Бо на час він (грішник) буде з тобою, але як ти захитаєшся, то він не встоїть.

16. Своїми устами ворог *говорить до тебе солодко, але в своїм серці задумує якби тебе вкинути в яму: своїми очима він буде ‡плакати, але коли знайде нагоду, то ненасититься (твоєю) кровю. *Пс. 12: 2; 55: 21. ‡Єр. 41: 6, 7.

17. Якщо нещастя тебе встріне, ти знайдеш його (ворога) там перше себе, й він ніби бажаючи тобі помочи, то підставить тобі ногу:

18. він буде кивати головою, та плескати руками багато буде шептати й змінить своє обличча.

Розділ 13

ХТО дотикається мазі, обчернить себе, а хто *єднається з гордим, стане подібним йому. *П. З. 7: 3, 4.

2. Не двигай тягару понад твою силу, і невходи в спілку з тим, що є потужнійший й багатший за тебе: бо як можна єднати горщок з кітлом? Бо той товкне до нього і він розібється.

3. Багач провиниться та ще — й *погрозить: вбогий покривджений мусить — спрошуватись. *Пс. 73: 6.

4. Якщо ти є йому (багачеві) потрібний, він використає тебе, а як нічого невартаєш він тебе покине.

5. Якщо ти маєш дещо, то він житиме при тобі, і знищить тебе ані непожалує.

6. Якщо ти будеш йому по-

трібний то він буде леститись і усміхатись до тебе, та баламутитиме тебе і говорити до тебе *ласкаво, кажучи: чи тобі треба чого? *Тк. 12: 16.

7. І він збаламутить тебе своїми угощуваннями аж поки два, або три рази тебе натягне, а накінець тебе висміє, опісля, як тебе побачить, то уникатиме тебе й *головою похитає над тобою. *Тк. 12: 18.

8. Вважай щобись не був *обманений, й понижений у твоєї веселості. *Єр. 9: 5.

9. Коли потужним ти є запрошений, то — ухиляйся, чим більше він запрошуватиме тебе.

10. Та небудь йому докучливим, щоб тебе невідопхнув, і не стій здалека щобись небув забутий.

11. Не пробуй бути йому рівня в говореню, і не вір багатьом його словам; бо довгим говореням він стане випробовувати тебе; а жартом вивідає тебе.

12. Та немилосердно укладатиме твої слова, й непощадить заподіяти тобі зло й вкинути тебе до взяниці.

13. *Уважай, і будь осторожний, бо ти ходиш в небезпеці твого упадку: коли почуєш про це, пробудись від свого сну. *Єф. 5: 15.

14. Господа *люби через усьо життя і клич до Нього за своїм спасінням. *Яв. 1: 12.

15. Кожне *звірятко любить подібне до себе, і кожний чоловік любить — свого ближнього. *Тк. 27: 9.

16. Всяке тіло лучиться по — своїм роді, і чоловік тулиться до — подібного собі.

17. Яка спільність є вовка з ягнятком? Так і грішника з *побожним. *2 Кр. 6: 15.

18. Яка згода є між гиєною й псом? І який мир між багатим й бідним.

19. Як дикий осел є *добичею для — лева в пустині, так багаті — поїдають бідних. *Йв. 24: 4; Пс. 56: 1; Яв. 2: 6.

20. Як гордий гидує — покорою, та теж багатий — погорджує убогим.

21. Коли багатий зачне падати, буває піддержаний своїми друзями, а як упаде убогий, то й друзі його відопхнуть.

22. Коли багатий впаде у нього багато помічників, він говорить нісенітниці, і вони — оправдують його, а похвзнеться бідний, вони докорять йому: він говорить *мудро, та — його не слухають. *Ек. 9: 16.

23. Коли *багач говорить, то — всі утихнуть й вважають що він сказав, і підносять його бесіду до хмар; а якщо заговорить бідний, вони кажуть, — хто це такий? Якщо він спотикнеться (словом) вони цілком його відкинуть. *Д. А. 12: 21; Як. 2: 2, 3.

24. Добро є *багатство, що не має гріха, лиха убогість в

устах безбожного. *Пс. 62: 10; 1 Тм. 6: 17.

25. *Серце чоловіче змінює його вигляд, чи то на добре, або на зле, і серце веселе чинить вигляд веселим. *Пр. 15: 13.

26. А веселий вигляд є часткою серця, що є щасливістю, і доходження притчів є злучене з напруженим розумом.

Розділ 14

БЛАЖЕННИЙ чоловік, що не *поховзнувсь своїми устами й не прошибнений многими гріхами. *Тк. 19: 16; Яв. 3: 3.

2. Блаженний кого *негризе сумління, і хто не втратив свої надії на Господа. *1 Ів. 3: 21.

3. Багатство неличить *скупареві, і що чинитиме заздрісний з грішми? *Тк. 31: 24.

4. Хто складає ошукуючи свою *душу, складає про іншого, який розтратить його добро марнотравно. *Ек. 5: 9, 10.

5. Хто є лихий про себе, то — прокого буде добрим? І не матиме приємності в своїм добрі.

6. Нема гіршого, як той що є *заздрісний сам собі, й це є — відплата за його злобу. *Пр. 11: 17.

7. І якщо він робить добре, то не з охоти, опісля його злоба виявиться.

8. Заздрісний чоловік має лукаве око, він відвертає обличча й погорджує людьми.

9. *Око лукавого не є задоволене з його часткі, а злоба лукавого висушує його душу. *Пр. 27: 20.

10. Лукаве око заздрісне (свому) хлібові, й є *скупим при своїм столі. *Тк. 31: 14; Пр. 23: 6, 7.

11. Мій сину! по твоєї можності чини добро собі і давай Господеві призначену Йому *жертву. *Чс. 18: 29; Пр. 3: 9; Жд. 13: 15.

12. Нагадуй (собі), що *смерть не гаїться й заповіт гробу не показаний тобі. *Жд. 9: 27.

13. Чини *добро другові перше ніж помреш, і по своєї можності простягай свою руку й дай йому. *Лк. 14: 13; Гл. 6:10.

14. Не ошукуй себе *доброго дня, нехай частина доброго бажання не проминe тебе. *2 Кр. 6: 2.

15. Чи ти не *позіставиш своєї праці іншому? і своїх змагань для розділення через жереб? *Лк. 12: 20.

16. *Давай, й принимай, та задоволяй свою душу, бо в гробі неможна знайти задоволення. *Лк. 6: 38.

17. Всяке тіло *старіється, як одіж: бо — заповіт відпочатку, є, — ти смертю помреш! *Іс. 40: 6.

18. Мов на густім дереві зелене листя, одно падає, а — друге виростає, так теж *рід від тіла й крові, оден

кінчиться (вмирає), а — другий родиться. *Ек. 1: 4.

19. Всяка річ псується, та пропадає, й зробивші її відходять з нею.

20. *Блаженний чоловік, що вправляє себе в мудрості і роздумуваням своїм вчиться зо святощів. *Пс. 1: 2.

21. Хто розважає про її (мудрості) дороги, той теж зрозуміє її *тайни. *Рм. 16: 25.

22. Іди за нею, як ловець й став *засідку на її дорогах. *Пр. 8: 34.

23. Хто нахиляється до її вікна, також *слухатиме при її дверях. *Лк. 10: 39.

24. Хто перебуває близько *її дому, також прикріпить цьваг в її стінах. *Пр. 9: 1.

25. Він поставить намет свій біля неї й перебуватиме в мешкані де є добро.

26. Він поставить *дітей своїх під їй покров, та поселиться під її галузями. *Єф. 6: 4.

27. Нею буде *накритий від спекі і житиме в її славі. *Іс. 4: 6.

Розділ 15

ХТО боїться Господа поступатиме *добре, а хто має знання закону завладіє нею (мудрістю). *Пс. 3: 3.

2. І вона, як *мати його стріне, та прийме його до себе, як чесна супруга. *Іс. 66: 13.

3. *Хлібом розуміння вона його нагодує й водою мудрості його напоїть. *Іс. 55: 2.

4. Він *утвердиться на ній й не захитається: пристане до неї й не посоромиться. *Єф. 3: 16.

5. Вона його *підвищить понад його ближніх, і у зборі вона відкриє його уста. *Ек. 7: 19.

6. Він знайде веселість й вінок радості, та доведе до насліддя вічного *іменні. *Іс. 56: 5.

7. Та необачні люди її *недостигнуть, а грішники її не побачать. *Пр. 14: 6.

8. Бо вона є далека від гордих, а люди брехливі не затямлять її.

9. *Похвала не є приємною в устах грішника, бо не від Господа вона післана. *Ів. 5: 41.

10. А буде похвала проголошена *мудростю і Господь її забеспечить. *Тк. 39: 8; 1 Кр. 2: 6-8.

11. Не кажи, що через Господа я відпав: бо ти неповинен теє чинити, що Він не *навидить. *Пс. 5: 5; Іс. 65: 12.

12. Не кажи, Він довів мене до *заблуду, бо Він не має потреби в чоловіці грішнім. *Яв. 1: 13.

13. Господь ненавидить всяку *гидоту, і неприємна вона також тим, що бояться Господа. *Езк. 5: 9; 9: 4.

14. Він сам створив чоловіка від *початку, і позіставив його в руці його ‡волі. *Бт. 1: 27. ‡Бт. 2: 16.

15. Якщо захочеш викона-

ти *заповіді, то збережеш достойну вірність. *Мт. 19: 17.

16. Він *поставив перед тебе огонь й воду, простягни твою руку нащо забажаєш. *П. З. 30: 19.

17. *Перед чоловіком є життя й смерть, і чого він бажає теє йому буде дане. *Єр. 21: 8.

18. Господня *мудрість є велика, і Він є могутний силою, та бачить усьо. *Іс. 55: 9.

19. Його *очі на тих, що — Його бояться, і Він знає всі діла чоловічі. *Пс. 33: 18.

20. Він нікому не велів поступати нечесно, і недозволив нікому *грішити. *Пс. 4: 5.

Розділ 16

НЕ бажай багато негідних *дітей, і не тішся безбожними синами. *Ос. 1: 2.

2. Коли вони намножуються не тішся в них, хіба якщо *страх Господній є з ними. *Пс. 86: 11.

3. Не надійся на їхне життя, і не операйся на їх *многоту: бо краще оден праведник, ніж тисяч (грішників) і краще померти бездітним ніж мати дітей ‡безбожних. *2 Ед. 9: 22. ‡Пс. 1: 6.

4. Бо від одного розумного *місто буде заселене, а племя беззаконних скоро опустіє. *Пр. 11: 11.

5. Багато такого я бачив моїми очима, і моє вухо чуло ще більше від цього.

6. У зборі грішників загориться *огонь, а в непокірнім роді загорівся гнів. *Чс. 11: 1; Пс. 21: 9.

7. Він не *змилувавсь над стародавніми великанами, які в надії на свою силу зробились відступниками. *Бт. 6: 4-7.

8. Ані *непощадив місця жителів де Лот перебував, а збридивши їх за їхню гордість. *Бт. 19: 11-24.

9. Він непожалував людей *погибелі, які були захоплені в своїх гріхах: *2 Ед. 7: 61.

10. як теж шістьсот тисяч чоловіків, що з єднались разом в своїх жорстоких — серцях.

11. І якщо оден непокірний бувби між людьми, то булоб дивним якби він лишився непокараним, бо ласка й гнів у — Його *власті: Він може помилувати і зілляти пересердя. *1 См. 2: 6.

12. Як велика є Його ласка, так теж Його докір, Він судить чоловіка по його *ділах. *Рм. 2: 5, 6.

13. Не *втіче від Нього грішник зі своїм рабунком, і ‡терпеливість побожного не буде даремною. *Ам. 9: 1. ‡Яв. 5: 7.

14. Він робить місце про всяке діло милосердя, бо кожний дістане по своїх *ділах. *Вк. 22: 12.

15. Господь закаменив був Фараона, щоб він Його непізнав, аби Його великі діла були узнані *світом. *Рм. 9:17.

16. Його *ласка є виявлена

кожному творінню; і Він відділив Своє світло від темряви, з алмазом (маґнесом). *Пс. 119: 64.

17. Не кажи, я *скриюсь перед Господом, невжеж хтось з висоти згадає за мене? між многотою людей я небуду завважений, бо що є моя душа між таким незмірним твориням? *Єр. 23: 24.

18. Ось небо, і небо небес, — (є Божі) безодня і усе, що в них *зворушаться, коли Він дивиться (навідує). *Іс. 13: 13; 2 Пт. 3: 10.

19. Також гори й основи землі будуть *тремтіти — від страху, коли Господь на них погляне. *Єр. 4: 24.

20. І серце неможе роздумати над тим достойно, а хто ж може достигнути Його *дороги? *Рм. 11: 33.

21. Так як *вітер, якого неможна бачити, так теж більша часть Його діл є ‡закрита. *Ів. 3: 8. ‡П. З. 29: 29; Ек. 3: 11.

22. Хто може *проголосити Його діла суду? Або хто буде чекати їх? бо Його заповіт є далекий. *Ив. 23: 13.

23. Скупий розуміням думатиме над марницями, а нерозумний заблуджує дурними намірами.

24. *Слухай мене мій сину! і учися знання, та вважай своїм серцем на мої слова. *Пр. 5: 1.

25. Я покажу тобі науку в розвазі й поясню його акуратне знання.

26. Господні діла є призначені — від *початку, і від часу їхнього створення Він поділив їх на часті. *Бт. 1: 1-3.

27. Він украсив Свої діла на віки, а Його *рука є їх провідником — на всі роди: вони не працюють й не томляться, ані не переривають свого істнування. *Ив. 12: 10.

28. Жодне неперешкаджує ближньому, і вони ніколи не *спротивляються Його слову. *2 Ед. 9: 18; Пс. 105: 28.

29. Опісля Господь поглянув на землю, і наповнив її Своїм благословінями.

30. Зо всіми живучими Він покрив обличча землі, і вони назад *вернуться до неї. *Ек. 3: 20.

Розділ 17

ГОСПОДЬ створив *чоловіка зо землі і назад вертає його до неї. *Бт. 2: 7; 3: 18.

2. Він дав їм (людям) призначене число днів і короткий час, а також *владу над усім, що на ній. *Бт. 1: 28.

3. Він зодяг їх силою по природі й вчинив їх по своїму *образові. *Бт. 1:27.

4. Та наложив страх чоловічий на всяке тіло, і дав йому *правління над звірями й птахами. *Бт. 1: 28.

5. (Вони (люди) приняли про ужиток пять Господніх ділань, і в шестім місці Він наділив їх розуміням, а в семім мову, та пояснення відносно загадок.)

6. Він дав їм думки, язик,

очі, уші і серце для розсудку.

7. Також наповнив їх проникаючим розумом і показав їм *добро й зло.
*П. З. 30: 15.

8. Він поклав Своє око на їх *серця, щоб їм показати величність Своїх діл.
*Єр. 17: 10.

9. Він дав їм славитись в дивних Його діянях на віки: та щоб вони звіщали про Його діла з *зрозумінням.
*Кл. 1: 10.

10. А вибрані, щоб прославляли Його святе Імя.

11. Крім того, Він дав їм знання й закон життя для *наслідця. *П. З. 4: 13.

12. Він вчинив з ними вічний *заповіт, і показав їм Свої суди. *Бт. 17: 19.

13. Їх очі бачили величність Його *слави, і їхні уші чули Його славний голос.
*П. З. 5: 24.

14. Він сказав до них, стережіться усякої *неправди: та дав наказ кожному з них, відносно його ближнього.
*1 Ів. 5: 17.

15. Їхні дороги завсіди є перед Ним і не скриються з перед Його *очей. *Єр. 16: 17.

16. Кожний чоловік від *молодості є переданий злу; і (люди) не можуть переробити собі своїх камяних сердець на тілесні. *Бт. 8: 21.

17. Бо в поділенню *народів по всій землі, Він поставив вождю (правителя), кожному ‡народові, а Ізраїль є — спадком Господнім.
*П. З. 32: 8, 9. ‡Рм. 13: 1.

18. Який будучи Його *первенцем, Він згодував його наукою, і дав йому світло Своєї любови, щоб Його непокидати. *Вх. 4: 22.

19. Отож всі їхні діла, — як сонце перед Ним, а Його очі — завжди на їх дорогах.

20. Жодні їх неправедні діла неє *утаєні перед Ним, і всі їх гріхи є — перед Господом. *Пс. 9: 8.

21. Але Господь є *ласкавий й знає Своє твориво, отож їх непокинув — лише пощадив. *2 Ед. 8: 32.

22. *Милостиня чоловіка є — мов печатка у Нього, і Він збереже чоловічі добрі діла, як зіниці ока, і дасть покаяння його синам і дочкам.
*Тк. 29: 12, 13.

23. Опісля Він піднесеться і їм *нагородить, та віддасть їхню заплату на їх голови.
*Мт. 16: 27.

24. А тим, що *каються, Він позволив їм вернутись й підбадьорить тих, що ослабли в терпіню. *Д. А. 2: 27.

25. *Навернись до Господа й покинь свої гріхи, помолись перед Ним, і менше спотикайсь. *Єр. 3: 12.

26. *Обернись до Всевишнього, відвернись від неправди, Він виведе тебе з темноти до світла здоровля, та зненавидь дуже свою гидоту. *Іс. 45: 22.

27. *Хто величатиме Всевишнього в гробі? Крім

живучих й Його славлячих? *Пс. 6: 5.

28. Похвала пропала від померщого, мовби не існуючого: *живі і здорові славитимуть Господа. *Іс. 38: 19.

29. Яке велике *милосердя Господа Бога нашого, і Його співчуття до тих, що навертаються до Нього в святості! *Пс. 103: 13.

30. Не може бути усього в *чоловіці, тому, що син чоловічий не є безсмертним. *Ек. 3: 11.

31. Що є яснійше від *сонця? І його світло темніє, а тіло й кров буде ‡задумовати зло. *Вк. 21: 23. ‡Рм. 8: 7.

32. Він наглядає силу висоти неба, — а всі люде є *земля й попіл. *Бт. 3: 18.

Розділ 18

ЖИВУЧИЙ вічно *створив усьо в загалі. *Бт. 1: 31.

2. *Господь оден праведний, й нема іншого крім Нього. *Іс. 45: 21.

3. Котрий володіє світом з пальмою в Його руці, і усьо повинується Його волі, бо Він є — царем усього, Його силою розділюється *святе — між тих, що (навертаються) від нечистоти. *Лв. 10: 10.

4. Кому то Він дав власть, щоб голосити Його діла? Й *хто може висліди Його шляхотні діяння? *Пс. 10: 62.

5. Хто може злічити міць Його величності? Й хто може теж висказати Його *ласкі? *Вх. 34: 6.

6. Відносно дивних діл Господніх, то неможна нічого з них — відняти, ні *додати, ані неможна досподу їх прослідити. *Ек. 3: 14.

7. Коли чоловік *скінчивби, тоді він лише зачинає, а коли перестане, тоді — задивується. *Лк. 17: 10.

8. Що є чоловік і дочого він придався? Що є його добре, і що є його зло?

9. *Число днів чоловічих — найбільше сто літ: *Пс. 90: 10.

10. мов капля води в морі, або дрібка піску, так теж *тисяча літ в днях вічності. *2 Пт. 3: 8.

11. Тому то, Бог є довго *терпеливий (до людей), і зливає на них Свою ласку. *2 Пт. 3: 9.

12. Він бачив й *пізнав, що їх кінець буде нещасний, тому прибавив Свою ласку. *П. З. 32: 35.

13. *Ласка чоловіча є зглядно — його ближнього: а ласка Господня — на всяке тіло, Він докоряє, наставляє, навчає і ‡завертає, мов пастир свою череду. *Мт. 5: 45. ‡Езк. 34: 16.

14. Він *милує тих, що принимають наставлення, і щиро обертаються до Його закону. *Йв. 5: 17.

15. Мій сину! не осоромляй своїх добрих діл, ані не вживай *неприличних слів, коли ти даєш щонебудь (подарунок). *Тк. 10: 16.

16. Чи роса не охолоджує

гарячі? Так слово (добре) — краще від дарунку.

17. Ото, чи не ліпше є *слово ніж дарунок? Та в чоловіка в доброзичливого є одно й друге. *Іпр. 25:11.

18. Дурак буде немилосердно докоряти, а дарунок заздрісного виїдає (йому) очі.

19. Обдумай перше ніж що заговориш, і подбай за себе перше слабості.

20. *Випробовуй себе перше судду, а в день навідання знайдеш ласку. *1 Кр. 11:28-31.

21. *Впокорись перше ніж захорієш, а вчасі грішення покажи покаяння. *1 Пт. 5: 6.

22. Нехай нічо нездержує тебе виповняти твою *повинність в призначеній час, і не відкладай оправдання до смерті. *Ек. 5: 3.

23. Перше ніж зачнеш *молитись — приготов себе, і небудь як оден з тих, що випробовують Господа. *Мт. 6: 6.

24. Думай за гнів, що на *кінці, і про час ‡помсти, памятай за голод. *1 Сл. 2: 16. ‡Рм. 12: 19.

25. Коли ти є ситий, памятай за *голод: а коли ти є багатий думай за вбогість й нужденність. *Фп. 4: 12.

26. Від ранку до вечора час зміняється, і усьо є скорочене перед Господом.

27. Мудрий буде у всім *осторожний, і в день грішіння він остережеться спокуси; та дурак не зважає на час. *Пр. 28: 14.

28. Кожний розумний знає *мудрість, і похвалить того, що її знайшов. *Пр. 1: 5.

29. Розважні в словах, також себе *умудряють, лиють основні притчі. *Пр. 1: 6.

30. Не ходи слідом своїх *пожадань, та здержуйсь від твоїх ласощів. *Рм. 6: 12.

31. Якщо ти дасиш свої душі задоволитись її бажанями, то вона вчинить тебе насмішкою для твоїх ворогів, що тебе ненавидять.

32. Не шукай приємності в більший *роскоші, ані невяжи себе з коштовними пированями. *Лк. 16: 19.

33. Не робись жебраком, щоб гоститись за позичені гроші, коли нічого немаєш в кишені, бо ти ставиш пастку на свою душу і будеш нею вхоплений.

Розділ 19

ПРАЦЮЮЧИЙ чоловік, що є склонній до *піяньства не збагатиться, а погорджуючий малою річею, трохи-потрохи впаде. *Пр. 21: 17.

2. Вино й жінки псують *розумних, а той що лучиться з розпусницями зробиться безсоромним: *Ос. 4: 11; 1 Цр. 11: 1-4.

3. міль й черваки наслідять його, і завзята душа буде знищена.

4. Той, що скоро довіряє є *легкодушний, а грішивший грішить проти своєї душі. *Пр. 15: 14.

5. Хто участвує в лукавстві буде осудженний, а противлячися пожаданям увінчає своє життя.

6. Хто обуздує свій *язик, жити буде безклопоту, і ненавидячий бабляня зменшить зло. *Яв. 3: 2.

7. Неповторяй того іншому, що тобі було сказане, і ти ніколи не зазнаєш гіршого.

8. Чито товаришеві, або ворогові, не говори про життя інших людей; і якщо ти неспокусишся не виявляй їм,

9. бо він вислухає тебе, і буде тебе остерегатись, а почасі тебе зненавидить.

10. Якщо ти почув (лихе) слово, то нехай воно — помре з тобою, не бійся воно тебе нерозсадить.

11. Нерозумний так терпить від слова, як жінка від — родження дитини.

12. Мов — стріла, що застрягне в чоловіче стегно, так теж — слово в серці дурного.

13. Напомяни товариша, може він невчинив того: а як вчинив, то більше не вчинить.

14. *Напомяни свого товариша, може він не сказав того: а як сказав, то нехай знову неповтаряє. *Лв. 19: 17.

15. Напомяни товариша; бо часто буває сплетня, і невір кожному сказаному слову.

16. Ось оден, що похвзнеться в мові: але не від серця, й хтобто не провинився своїм *язиком? *Яв. 3: 8.

17. Напомяни свого ближнього перше ніж погрозиш йому, і небудь гнівачим, а дай місце законові Всевишнього.

18. Страх Господній є першим кроком до приняття (Його) і мудрість набуває Його любов.

19. *Знання заповідей Господніх є наукою життя: а ті що чинять угодне Йому одержать безсмертя. *Мр. 10: 19.

20. *Страх Господній є — всеєю мудростю, а у всій мудрості є — виконання закону, і знання Його Всемогутності. *Пс. 111: 10.

21. Якщо слуга скаже своому панові, я не зроблю так як тобі подобається, та опісля він зробить, то він нагнівав того що його вигодував.

22. Безбожне знання не є мудростю, і рада грішників ніколи не є розумною.

23. Є лукавство, й воно є гидотою: і є дурак, убогий на мудрість.

24. Той що має мало знання, а — боїться Бога, є ліпший ніж той, що здається дуже мудрим, а — переступає закон Всевишнього.

25. Є вивіданий підступ й тим є беззаконний: і є такий що *перекручує суд, (щоб

видати присуд) і є теж мудрій чоловік, що оправдує на суді. *Іс. 5: 20.

26. Є лукавий чоловік, що ходить сумно похилений, але в нутрі він повний *підступу. *Д. А. 13: 10.

27. Він похиливши своє обличча й вдає глухого, але де він є незнаним, то попередить тебе злобою, перше ніж ти узнаєш.

28. А якщо ззанедостатку сили не зможе тобі пошкодити, то як знайде нагоду він *вчинить тобі зло. *2 Тм. 4: 14.

29. Чоловіка пізнається *повиду, і повиразі ‡обличча пізнається розумного при встрічі з ним. *Пр. 6: 12, 13. ‡Тк. 13: 25.

30. Одіж чоловіча, безмірний сміх, й хід, вказують же хто він є.

Розділ 20

БУВАЄ *докір, що не є пристойним: знову, дехто здержує свій язик і є мудрим. *Пр. 25: 15.

2. Краще є *докоряти ніж тайно сердитись, і узнавший себе винним буде збережений від біди (кривди). *Пс. 141: 5.

3. Як то є добре, коли ти *докорений покажеш покаяння, бо так уникнеш свавільного гріха. *Лк. 17: 3.

4. Яке є пожадіння євнуха *розопсутити дівчину, так теж той, що виконує суд з насильством. *Тк. 30: 20.

5. Оден мовчить й є *мудрим, а іншій буває зненавиджений за балакання. *Йв. 33: 33.

6. Дехто мовчить, бо немає що відповісти: а іншій *мовчить, бо знає свій час. *Ек. 3: 7.

7. Мудрий чоловік буде *тихо аж побачить нагоду, але балакун й безрозсудний на час не зважає. *Тк. 32: 4.

8. *Многомовний навкучиться, а хто бере собі право говорити буде зненавиджений. *Пр. 10: 19.

9. Є грішник, що має успіх в злі, і є надбання що приводить до втрати.

10. Є дарунок, що тобі неприносить хісна, і є дарунок що його нагорода є подвійна.

11. Є пониження для *слави, а іншій підносить голову від пониження. *Мт. 23: 12.

12. Є що за мале накупить багато, і переплатить теє сім разів.

13. Мудрий в словах чинить себе *любим, а ласкавість в нерозумних буде відкинена геть. *Пр. 16: 13.

14. Дарунок дурного небуде тобі корисним, коли ти його маєш, ані теж з його заздрощів для його потреби; бо він дивиться щоб дістати багато за одно.

15. Він дасть трохи, а багато докучатиме, і відкриє свої уста, немов *голюкало, нині він позичає, а завтра відберає, такий є ненависний

Богові й людям. *Тк. 18: 15.

16. Дурний говорить, "я немаю товариша, і немаю подякі за мої добродійства, а споживаючі мій хліб мені лихословлять."

17. Як часто і скільки то його висміють, бо він незнає поправді що це є (щось) мати, і йому все одно якби й немав.

18. Спотикнутись на землі є ліпше ніж спотикнутись *язиком. Так теж швидко наступить упадок лихих. *Пр. 10: 8.

19. А несвоєчасна мова завсіди буде в устах нерозумного.

20. Мудра приказка буде відкинена, коли вийде з уст нерозумного, бо він скаже не у свій час.

21. Оден здержує себе від гріха скупостю: і коли він спочине, то небуде клопотатись.

22. Є такий, що нищить свою душу соромом, а вважаням на особи, руйнує самого себе.

23. Іншій є, що зі сорому обіцяє свому другові, і безпричини робить його своїм ворогом.

24. *Брехня в чоловіці є гидким пятном, і є безперестанно в устах невіжі (невченого). *Тк. 25: 2.

25. Краще є злодій ніж чоловік навикнений брехати, але що вони обидва наслідять загибіль.

26. Поведінка брехуна є нечесна, і ганьба його є з ним завжди.

27. *Мудрий чоловік підвищить себе своїми словами, а розумний придасться вельможам. *Бт. 38: 39; Дн. 2: 46-48.

28. *Обробляючий поле збільшить свій стіг (клуню), а угоджуючий вельможам буде помилований за беззаконність. *Пр. 12: 11; 28: 19.

29. Приняття й дарунки *заслiпляють очі в мудрого, і спинять його уста від докору. *Вх. 23: 8.

30. *Закрита мудрість й утаєний скарб, який хосен з них обох. *Тк. 41: 14.

31. Ліпший чоловік, що скриває свою дурноту, ніж той, що скриває свою мудрість.

32. Потрібна терпеливість в *шукані Господа є ліпша, ніж той, що веде своє життя без проводу. *Іс. 55: 6.

Розділ 21

МІЙ сину! якщо ти грішив, то більше цього не чини: та проси *прошення за свої попередні гріхи. *Пс. 41: 4; Лк. 15: 21.

2. Утікай від гріха, так як від обличча змія (гада), бо як ти наближишся до нього, то він тебе *вжалить, його зуби мов левині, що вбивають людські душі. *Іс. 59: 5.

3. Усяке беззаконня мов меч обосічний, *рани від нього не можна загоїти. *Єр. 30: 15.

4. Переляк й кривда пустошать багатство, так теж запустіє дім гордого.

5. *Молитва з уст вбогого (праведника) — дійде до ушей Божих, і Його суд прийде швидко. *Вх. 3: 9; 23: 23.

6. Хто ненавидить *докір, є на дорозі грішників, а хто боїться Господа покається від серця. *Пр. 12: 1.

7. Красномовець є знаний далеко й близько, але розумний знає коли той спіткнеться.

8. Хто будує свій дім за чужі гроші,— то так, як той, що збирає каміння для свого гробу.

9. *Зібрання беззаконних є немов би — купа валовини (пряжі), а кінець їх ‡полумя огняне — на їх знищення. *Тк. 16: 6. ‡Бт. 19: 24.

10. *Дорога грішників виложена камінями, але на кінці їй — пропасть пекельна. *Мт. 7: 13.

11. *Сповняючий закон Господній дістане з нього розуміння, а досконалий страх Господній — є мудростю. *Тк. 32: 24.

12. Не навчиться той, хто не є здібний: тає *мудрість, що збільшує гіркість. *Ек. 1: 18.

13. Знання мудрого збільшується подібно наводненю: а його *рада як чисте — жерело життя. *Пр. 18: 4.

14. Серце дурного немов розбитий *посуд, і не вдержить в собі знання, як довго житиме. *Тк. 38: 5.

15. Якщо розумний почує мудре *слово, то він його похвалить й прийме для себе. Але як почує нерозумний, то йому неподобалось і він ‡кинув його позад себе. *Пр. 9: 9. ‡Пс. 50: 17.

16. Мова дурного — мов тягар у дорозі: а ласкавість находиться в устах розумного.

17. Ради мудрого вивідують в зібранню, вони розважатимуть його слова в своїм серці.

18. Якою є хата розвалена, такою є дурному мудрість, а знання нерозумного є немов мова безросудку.

19. Наука для дурних є — кайданами на їх ногах, і якби ланцюги на правій руці.

20. *Дурний підносить свій голос зо сміхом, а розумний чоловік ледво легко усміхнеться. *Тк. 19: 30.

21. *Наука мудрого, є — як прикраси золоті: і немов (дорогий) наручник на його правій руці. *Пр. 8: 10.

22. Дурного нога лізе в чужу хату, а чоловік досвідчений стидається ним.

23. Нерозумний крізь двері заглядає до хати, а чоловік повчений постоїть на дворі.

24. Це є неуцтвом чоловікові — підслухувати під дверима, а мудрий розсердиться з ганьбою.

25. Уста многомовних виговорюють чуже: а слова розумних *важаться на вазі.
*Ек. 10: 12.

26. Серце дурних є — в їхніх устах, а уста мудрих є — в їх серці.

27. Коли безбожний проклинає сатану, то він проклинає свою душу.

28. *Шептун о п о г а н ю є свою душу, та буде зненавиджений де лише пробуватиме. *Тк. 28: 13.

Розділ 22

*Лінивий подібен до обабраного камени, і кожний висвище його ганьбу.
*Пр. 21: 25.

2. Лінивий подібен до бридкого болота, кожний хто підіймає його обтрясуватиме свої руки.

3. А лихо-учений син, є *соромом батькові своїому, а нерозумна дочка родиться для його пониження.
*Пр. 17: 21.

4. Мудра дочка придбає наслідство свому мужові, а бесоромна є батькові тягаром.

5. А бундюча осоромляє батька й мужа, вони оба її зневажать.

6. Сказане не в часі — те саме, що музика в смутку, а мудре наставлення й кара є придатні всякого часу.

7. Хто учить дурного, то тесаме, якби — клиїв до купи черепке, або як той що будить когось з твердого сну.

8. Хто говорить повість дурному, тесаме — начеб говорив дрімучому, який по скінченю спитає, що це значить?

9. Якщо діти живуть чесно з тим що мають, то покривають низькість своїх родичів.

10. А діти будучи пишними (гордими), через легковажність, і збраку науки опоганять шляхотнійсть своїх родичів.

11. *Плач за помершим, бо світло для нього зникло, плач теж над дурним, бо пропав для нього розум: та за помершим плач меньше, бо він спочив, а життя дурного є гірше від смерті.
*Тк. 38: 16; 1 Сл. 4: 15.

12. За помершим плач сім *днів, а за дурним й безбожним по всі дні життя його. *Бт. 50: 10.

13. З нерозважним багато неговори, а до нерозумного не іди; стережись від нього, абись немав клопоту, то ніколи не опоганишся його дурнотою, віддались від нього то матимеш спокій, і небудеш клопотатись (його) без глуздям.

14. Що є тяжще від олова? і яке імя йому, як *недурень? *Тк. 29: 19.

15. Легше є нести *пісок, сіль і залізну массу, ніж чоловіка нерозумного.
*Пр. 27: 3.

16. Як дерево в будівлі

міцно *звязане, що неможе розірватись трясеням, так теж серце утверджене на обдуманий нараді не ‡застрашиться ніколи. *Тк. 14: 2. ‡1 Пт. 3: 14.

17. Серце утверджене нарозумний думці є немов би добрий тинок на стіні Галерії (ввузькій довгій кімнаті).

18. Огорожа (пліт) поставлена на високім місці невистоїть проти вітру: так і боязке серце при дурних думках невистоїть проти *страху. *Мд. 17: 12.

19. Той, що штуркає в око спричинить сльози, а той, що штуркає до серця спричиняє вияв його чуття болю.

20. Хто кидає каменем до птахів, відгоняє їх геть, хто ж зневажає свого товариша розриває дружбу (приязнь).

21. Якби ти підніс меча на свого приятеля, то не роспачай: бо може навернеться приязнь.

22. Якщо ти відчинив свої уста на приятеля, то небійся, бо можливе *примирення, лише зневага, або гордість, або виявлення ‡тайни і зрадливе лиходійство може відогнати кожного приятеля. *Тк. 27: 17. ‡Пр. 25: 9.

23. Будь чесним до свого ближнього в його убожестві, щобись міг радуватись в його достатку, перебуть твердо при нім в часі його клопоту, щобись міг мати участь в його спадщині, бо низького покора не завжди буде погорджена, ані багатий щоє дурним не матиме поваги.

24. Як пара й дим виходить з печі перше огня: так теж сварні перед кровопролитям.

25. Я не посоромлюсь обороняти приятеля і не скриюсь перед ним.

26. А якщо якесь лихо спіткає мене від нього, то кожен хто почує буде його остерегатись.

27. Хто поставить сторожу перед моїми *устами, і печатку мудрості на мої губи, щоб мені не упасти через них, та щоби мій язик мене не знищив? *Пс. 141: 3; Пр. 21: 23.

Розділ 23

ГОСПОДИ, Отче і Владико мого життя! Не покинь мене на їхню волю і не допусти, щоб я впав через них (уста й язик).

2. Хто поставить бича над моїми думками, і порядок мудрости над моїм серцем? Щоб вони нещадили мене за мої переступи, і не попускали моїм гріхам:

3. щоби мої переступки не намножились, і не збільшились мої гріхи на мою погибіль, щоб я невпав перед противниками, а мої вороги щоб не втішались над мною, яких надія є далека від Твого милосердя.

4. Господи, Отче і Боже мого життя, недай мені гордого *погляду, та віддаляй від Свого слуги зухвалий розум. *Пр. 21: 4.

5. Відверни від мене марні надії, й *пожадливість, та непередавай мене душі безсоромний і піддержи того, що бажає завжди Тобі служити. *1 Сл. 4: 5.

6. Нехай не одоліє мене *зажерливість черева, ані пожадання тіла, щоб невзяло повід над мною: і не передай мене Свого слугу безсоромному розуму. *Лк. 21: 34.

7. *Слухайте, ви діти, наставлення для уст: хто буде зберігати його, то ніколи не зловиться своїми устами. *Пр. 7: 24.

8. Грішник лишиться в свої дурноті, а лихомовець й гордий *спіткнуться через них (уста). *Пр. 10: 8.

9. Неприучуй своїх уст до клятви, ані не вживай звикчі *вимовляти (в клятві) Імя Святого. *Вх. 20: 7; Мт. 5: 34.

10. Бо як слуга, що безнастанно є битий непозбудеться синців, так теж *клянучий й споминаючий імя Боже безперестанно не обійдеться без вини. *Мт. 5: 34.

11. Чоловік, що часто *клянеться наповниться беззаконям, й бич (кари) невідійде від його дому: якщо він спокуситься, то — його гріх буде на нім, а як не признає свого ‡гріха, то — подвійне чинить спокушення: і як він клянеться на даремне, то — небуде оправданий, і його дім наповниться нещастями. *Лв. 19: 12. ‡Лв. 5: 4.

12. Є слово, що є одягнене *смертю: Боже хорони, щоб воно не знайшлося в спадщині Якововій, бо від побожних усьо таке буде віддалене і вони незапутаються в своїх гріхах. *Лв. 24: 15, 16.

13. Не вживай своїх уст до безмірної *клятви, бо в тім є грішні слова. *Мт. 5: 33.

14. Згадай свого батька й матір, коли сидиш між вельможами, щоб ти незабувся перед ними, та через свій звичай не став дурним, і бажавбись щоб ти краще бувби не родився, та не прокляв день твого народження.

15. Чоловік, що навикає до соромних *слів не змінить себе по всі дні свого життя. *Пр. 10: 18.

16. Два роди людей *намножують гріх, а третій наводить гнів: гарячої вдачі мов палаючий огонь, що ніколи непогасне, доки не згорить: ‡перелюбник в своїм тілі неперестане, доки не перегорить в огні. *2 Пт. 2: 20. ‡Жд. 13: 4.

17. *Усякий хліб є солодкий розпустникові: він не перестане, поки не помре. *Пр. 9: 17.

18. Чоловік, що ламле сопруже (життя), каже в своїм серці, хто мене *бачить?

Я оточений темнотою, стіни мене покривають і ніхто мене небачить, чого мені боятись? Всевишній не згадуватиме моїх гріхів.
*Іс. 29: 15; Ез. 8: 12.

19. Такий чоловік тільки боїться — людського ока: а незнає, що очі Господні є десять тисяч разів яснійші від сонця, і *дивляться на всі дороги людські, та ‡досліджують місця утаєні.
*Тк. 17: 19. ‡Єр. 23: 24.

20. Він знав усе перше ніж було *сотворено: так теж поудосконаленю Він на усе дивиться. *Пс. 139: 16.

21. Такий чоловік буде *покараний на вулицях міста, і де він несподіється, там буде захоплений. *Лв. 20: 10.

22. Так само жінка покинувша чоловіка, і привівши наслідника від іншого:

23. бо найперше, вона *неповинувалась законові Всевишнього, по друге вона провинилась супроти свого чоловіка, по трете вона розпустно перелюбовала й привела дітей від чужого чоловіка. *П. З. 22: 22.

24. Вона буде виведена перед *зібрання, і будуть прослідженні її діти. *Ез. 16: 40.

25. *Її діти не вкореняться, а їй галузя не принесуть овочів. *Мд. 4: 3.

26. Вона лишить про себе память на *проклятя і ганьба її не зітреться. *Чс. 5: 27.

27. А позіставші пізнають, що нема нічого кращого, як боятись Господа й нема нічого солодшого, як уважати на Його заповіди.

28. Велика бо — слава є іти за *Господом, щоб приняти від Нього — довголіття.
*Ос. 11: 10.

Розділ 24

*МУДРІСТЬ прославить себе і буде хвалена між своїм народом. *П. З. 4: 6.

2. В зборі Всевишнього, вона відкриє свої уста і звеличить себе перед Його силою.

3. Я (мудрість), вийшла з уст *Всевишнього, і мов хмара покрила землю:
*Жд. 1: 3.

4. я перебуваю на висоті, а мій престіл є встовпі *хмарнім: *Йв. 22: 14.

5. я сама оточила круг *небесній, і ходила вспід безодні: *Пр. 8: 27; 24.

6. в филях *морських і повсій землі, та в кожнім народі й державі — я маю владу: *Пр. 8: 29.

7. з усім тим я шукала спокою, і в чиїй *спадщині маю перебувати? *Пр. 8: 22.

8. Отож, Творець усього дав мені заповідь і Створившій мене, зробив мені намета спокою, та сказав: Нехай твоє мешкання буде в Якові й спадщина в Ізраїлі.

9. Він створив мене відпочатку, перше віка й я ніколи не скінчуся.

10. В святій *скинії, я служила перед Ним і так утвер-

дилась в Сіоні. *Вх. 26: 33.

11. Так теж, Він дав мені спокій в полюбленім *місті, і в Єрусалимі була моя влада. *Пс. 132: 5-8.

12. І я вкоренилась в славнім народі, та в насліддю Господнього спадкоємства.

13. Я була підвищена, як кедр на Ливані й як кипарис на горах Єрмонських:

14. я була підвищена, як пальма в Єнгадді, і як рожева рослина в *Єрохоні, немов гарна оливина на вигідній долині, та росла, як дерево при воді. *П. З. 34: 3.

15. Я давала солодкий *запах, як сенамон й аспалад, і розширила милу запашність немов найліпший мирт, як халван, оникс й стакти, ніби каджіння ладану в скінії: *Вх. 30: 34.

16. я розширила свої галузя немов дерево теребинта, а мої галузке є галузками слави й благодати.

17. Я, — як *виноградина зростила милий смак, і моє квітя є овочом слави й багатства. *Ів. 15: 1.

18. І я є матерю вірної любови й страху, та знання й святої надії: Отже я є вічною, даною всім моїм дітям, що є названі від Нього.

19. *Прийдіть до мене всі, що мене бажаєте, та наситіться моїми плодами; *Мт. 11: 28.

20. бо спомин про мене є солодший *меду, а моя спадщина є приємнійша медового стільчика (крижкі): *Пс. 19: 10, 11.

21. ті що іли мене іще будуть голодні, а пивші мене іще будуть спрагнені.

22. Той, що мене слухає не посоромиться, і ті що працюють зо мною не зроблять зла.

23. Все те є книгою заповіту Бога Всевишнього, та закон, що його Мойсей *заповів для насліддя громадам Якововим. *Вх. 20: 1; 24: 3.

24. Не знуджуйсь бути міцним в Господі: щоб Він утвердив тебе, прихілись до Нього, бо Господь Всемогутній є Богом *одинокім, і крім Нього нема іншого Спасителя. *Іс. 45: 21.

25. Він наповняє усьо Своєю мудростю, мов *Писон, і як Тигр в часі нових плодів. *Бт. 2: 11.

26. Він чинить розуміння повним, мов Єфрат, і як *Йордань в часі жнив. *І. Н. 3: 15.

27. Він обявляє *науку знання, як світло, і як Гіон в часі виноградного збору. *Ів. 8: 12.

28. Перший чоловік не пізнав її (мудрість) вповні: не *дослідить її також й останній. *1 Кр. 13: 9.

29. Бо їй думки більші ніж море, а її наміри є *глубші від великої безодні. *Рм. 11: 33.

30. Я теж вийшла, як потік з річкі, і мов водопровід увійшла в рай.

31. Я промовила, наводню мій найліпший *сад, та наводню подостатком мої грядки, і от мій потік стався річкою, а моя річка сталась морем. *Бт. 2: 10.

32. Я дотого буду *ясніти наукою, ніби (ясним) ранком, і пішлю його (світло) далеко. *Пс. 19: 8.

33. Я іще буду зливати *науку, як пророцтво, та передам його всім родам на віки. *П. З. 32: 2.

34. Погляньте, що я *трудився не лише про себе самого, але для всіх шукаючих мудрости. *Тк. 33: 17.

Розділ 25

ТРЬОМА річами я прикрасилась, та стала гарною перед Богом й людьми: а то братською єдностю, *любовю ближнього, чоловік й жінка, що разом (живуть) в згоді. *Пс. 133: 1; Рм. 12: 10.

2. *Троякого роду людей зненавиділа моя душа, і я дуже ненавиджу їхнє життя: а то, вбогого що гордиться, багатого що бреше, і старого перелюбодійця що нерозважний. *Пр. 30: 21.

3. Якщо ти незібрав нічого в *молодости, — то як можеш щось дістати в своїй старости? *Пр. 6: 6.

4. О, як пристойно є судити сиво волосим, і старцям — уміти подавати пораду!

5. О, як пристойна є мудрість старців, та знання й рада людей поважаних!

6. Багато досвіду є вінком старців, а страх Господній — є їх славою.

7. Девять річей яких я розсудив за щасливі в моїм серці, а десяте вискажу язиком: а то, чоловік, що має *радість в своїх дітях, й живучого, що бачить упадок своїх ворогів. *Бт. 45: 28.

8. Добре тому, що живе з жінкою розумною, і хто непоховзся *язиком, та той що не служить меньшевартному ніж сам. *Тк. 14: 9; Яв. 3: 2.

9. Добре тому, що знайшов мудрість, та тому, що говорить її в уші слухаючим:

10. о який великий є той, що знайшов мудрість! однак нема висщого від того, що боїться Господа.

11. Та любов Господня перевисщує усьо для просвічення: а маючий її, з ким буде він рівнатись?

12. Страх Господній є початком Його любови: а віра є початком приставати до Нього.

13. (Допусти на мене) хоч які кари, але не кару серця: і всяку злобу, тільки не злобу жінкі:

14. й усякий утиск лише не утиск мого ненавидника, і всяку пімсту тільки не пімсту ворогів,

15. Нема голови (отруйної) від голови гада: і нема лютості більшої від лютості ворога.

16. Я радче згоджусь жити з левом й драконом, ніж

мешкати зо злою *жінкою. *Пр. 21: 19.

17. Жіноча злість перемінює її обличча, та затемнює її вигляд (нахмурений), мов у медведиці:

18. її муж сяде між своїх друзів і, як почує про неї, то гірко зітхне.

19. Всяка злість є малою в порівнаню зі злостю жінки: нехай же жереб (частка) грішника спаде на неї.

20. Якій хід в гору піском для ніг старця, так теж сварлива жінка лагідному чоловікові.

21. Неспотикайся на жіночий *красі, і не бажай її для приємности. *Бт. 34: 1, 2. 2 См. 11: 2.

22. Є зневагою, соромом й досадою, якщо жінка верховодитиме над своїм чоловіком.

23. Лукава жінка підриває відвагу чинить обличча отяжілим й ранить серце: жінка, що не потішає в біді свого чоловіка ослаблює (йому) руки і немічні коліна.

24. Від жінкі почався *гріх, і через неї ми всі вмираємо. *Бт. 3: 6; 1 Тм. 2: 14.

25. Недай води виходу, ані лукавій жінці свободи, бродити поза домом.

26. Якщо вона не поступає по твоїм бажаню, то відотни її від свого тіла, та дай їй розвідне письмо й пусти її.

Розділ 26

ЩАСЛИВИЙ чоловік, що має чесну *жінку, бо днів життя його подвоїться. *Пр. 12: 4.

2. Жінка доброчинна веселить свого мужа, і він перебуде літа свого життя в мирі.

3. Добра жінка є — доброю *спадщиною, яку дається в спадок тим, що бояться Господа. *Пр. 18: 22.

4. Чи то буде чоловік багатий, або вбогий, якщо він має добре серце до Господа, то він завсіди радісний з веселим обличчям.

5. Трьох лякається моє серце, а за четвертим я дуже боюсь: міського очернення (лихомовства), розруху товпи і фальшивого оскарження: усе те, є гірше смерти.

6. Та горе серцю й скорботою, є жінка, що — заздрісна є другій жінці, і батіг (її) язик, що пристає зо всіма.

7. Лиха жінка є ярмом хитаючимсь — сюди і туди: а той що її бере, так якби — вхопив скорпьона.

8. Жінка піячка, що всюди бродить спричиняє — великий гнів, і незакриє вона свого сорому.

9. Перелюбну жінку можна пізнати в її гордім погляді й повійках,

10. Якщо твоя дочка буде *безсоромною, держи її туго, щоб вона не надуживала

себе через багато свободи.
*Тк. 42: 11.

11. Стережись безсоромного ока: й не дивуйсь якщо воно провиниться проти тебе.

12. Як подорожник втомлений спрагою відчиняє уста і пє усяку близьку воду, так теж вона сяде напроти всякої огорожі й відчинить свій сагайдак перед кожною стрілою.

13. Жіноча ласкавість є уподобання її мужові, а їй второпністю потовстіють його кості.

14. Тиха й любовна жінка є — даром Господнім, і нічо немає тої вартости, що серце добре навчене.

15. Соромлива й вірна жінка є — подвійною ласкою, а її здержливий розум є не оціненний.

16. Що сонце нависоті небесній, так краса доброї жінкі в порядкованню її дому.

17. Що ясне світло на святім свічнику: так її краса обличча в пристиглих літах.

18. Що золоті стовпи на срібних підніжках, так теж гарні ноги з постоянним серцем.

19. Мій сину! держи квітку свого віку здоровою: і не давай своєї сили *чужим.
*Пр. 5: 9.

20. Коли ти дістав врожайну посіліть на всім полі, то сій — своє власне насіння, та надійся на доброту — свого роду.

21. Так твій рід, що ти оставиш побільшиться, маючи довіря до свого доброго родоводу.

22. Зате роспустниця буде вважатись як слина; а замужня жінка, немов вежа свому чоловіку проти смерти.

23. Лиха жінка є дана в спадок лихому чоловікові, а побожна жінка є дана тому, що боїться Господа.

24. Непорядна жінка погорджує соромом; а чесна жінка буде поважати свого чоловіка.

25. Безсоромна жінка буде вважатись за суку; а соромлива боятисьме Господа.

26. Жінка що шанує свого чоловіка, завсіди буде мудро розсуджувати, а та, що соромляє його в своїй гордости буде вважатись найбезбожнійшою за всіх.

27. Жінка голосно кричуча й зневажаюча, буде ужита для прогнання ворогів.

28. Дві річи, що смутять моє серце, а третя приводить мене до гніву: вояк що терпить убогість, та чоловіки розуміння будучи погордженими, і якщо хтось *вертається від праведности до гріха, такого Господь приготовляє для меча.
*2 Пт. 2: 22.

29. Купцеві тяжко вдержатись від провини (кривди),

а торговець (коршмар) не визволиться від гріха.

Розділ 27

БАГАТО згрішили задля малої *речі; а шукаючий достатків відвертає (від правди) свої очі. *1 Тм. 6: 9.

2. Мов цьвях вбитий твердо в камяну стіну, так теж гріх вбивається між купцем й продавцем.

3. Якщо чоловік недержиться уважно *страху Господнього, то його дім скоро буде зруйнований. *Пр. 14: 26.

4. Як привисіваню решетом лишаються висівки, так теж — нечесть чоловіча в його мові.

5. *Горнило (піч) випробовує посуди глиняні, так теж чоловік випробовується — в свої бесіді. *Пр. 27: 21.

6. Овоч *узнається по спорядженю дерева, так теж в слові є наміри чоловічого ‡серця. *Мт. 7: 17. ‡Пр. 26: 24; Мт. 12: 34.

7. Не хвали чоловіка перше ніж почуєш його мову: бо це є випробуваням людей.

8. Якщо ти ітимеш за правдою, то її приймеш, і зодягнешся нею як одіжею слави.

9. *Птахи сходяться до подібних собі, так й правда обертається до тих, що в ній себе вправляють. *Тк. 13:12.

10. Як лев, що чатує на здобич, так гріх на тих, що чинять не правду.

11. Мова побожного є завсіди з мудростю: а дурний змінюється як місяць.

12. Між нерозважними не трать часу, а перебувай безперестанно між розумними.

13. Мова дурних є гидкою, а їх забава є грішною роспустою.

14. Марномовство (тих) що багато *клянуться двигає волосся дубом, а їх сварня затикає уші. *Тк. 23: 9.

15. Суперечка гордих спричиняє кровопролиття, а їхнє даяння (визивання) є прикре для уха.

16. Хто виявляє тайни, тратить довіря, і не знайде приятеля по свому серці.

17. Люби свого приятеля й будь йому вірний, а якщо ти відкриєш його *тайни, то більше не іди за ним: *Тк. 22: 22.

18. бо як той, що знищив свого ворога, так й ти втратив любов у свого ближнього.

19. Як той, що випустив птаха з своїх рук, так ти випустив свого ближнього, і більше недістанеш його;

20. невганяйсь за ним більше, бо він вже далеко відійшов, і *втік від тебе, мов серна зо сітки. *Тк. 37: 2.

21. Рану можна завинути і після зневаги можливе замирення, але хто виявив *тайни, той втратив надію на замирення. *Тк. 22: 22.

22. *Хто моргає очима ставить засідку, а знаючий

його, від нього віддалиться: *Пр. 10: 10.

23. бо перед тобою він говоритиме солодко і буде дивуватись твоїм словам, але наостанку він скривить свої уста й очернить твої слова.

24. Я ненавиджу многих річей, але нічого так, як його (зрадника): бо й Господь його ненавидить.

25. Хто кидає каменем вгору, кидає його на свою *голову, і обманчивий удар спричинить рани. *Рм. 12: 19.

26. Хто *копає яму, сам впаде до неї, а хто ставить пастку, сам в ній зловиться. *Пс. 7: 15; Пр. 26: 27.

27. Хто чинить зло, на того воно впаде, і він незнатиме же звідки прийшло (на нього).

28. Насмішка й зневага є від гордих, а *пімста мов лев засяде на них. *П. З. 32: 35.

29. Ті, що втішаються упадком *праведних, будуть зловлені в сітку: і скорб поморщить їх перше ніж помруть. *Мх. 7: 8.

30. Злоба й гнів є — також гидотою, і грішний чоловік буде ними подужаний.

Розділ 28

ТОЙ, що мститься, буде *пімщений Господом, і Він певно задержить його гріх (впамяті), *П. З. 32: 35; Рм. 12: 19.

2. *Прости зневагу своєму ближньому, що він тобі заподіяв, щоб і твої гріхи були прощенні, коли ти молишся. *Мт. 6: 14.

3. Чоловік носить *ненависть проти іншого, а при тім він шукає прощення від Господа: *Мт. 18: 24-33.

4. він непоказує милосердя чоловікові подібному собі: а при тим просить *прощення своїх гріхів: *Мт. 6: 15.

5. сам будучи тілом, годує (в собі) ненависть, то хтож буде благати помилування за його гріхи?

6. *Памятай на свій кінець і перестань ворогувати, згадуй за тлінність й смерть, та сповняй заповіді. *П. З. 32: 29.

7. *Памятай заповіді і не озлобляйсь на ближнього свого: памятай за заповіт Всевишнього і відвертайсь від незнання. *Мл. 4: 4.

8. Вдержуйсь від сварки і ти зменшиш свої гріхи, бо чоловік сердитий запалює сварку.

9. Грішний чоловік непокоїть друзів, та спричинить роздір між живучими мирно.

10. *Яка річ є у огні, так і горить: і яка є сила чоловіча, такий і його гнів, а відповідно до його багатства рости буде теж його лютість, і чим силнійше нащось числить, тим більше буде розпалюватись. *Пр. 26: 21.

11. Поквапний спір розпалює *огонь, а нагла сварня проливає кров. *Яв. 3: 5.

12. Якщо подуєш на іскру вона розгориться, а як плюнеш на неї, то вона загасне: одно й друге виходить з твоїх уст.

13. *Прокляті будуть шептуни й двоязикі, бо вони затратили багатьох що жили мирно. *Тк. 21: 28.

14. Обмовний язик многими захітав (стревожив), і гонив їх від народу до народу, руйнував укріплені міста і нищив доми вельмож:

15. обмовний язик прогнав чесних жінок, і віднято їх від їхніх трудів:

16. хто вважає на нього не матиме спокою, і не замешкає в тихості.

17. Удар бичом спричинить рубці на тілі: а удар *язика ломить кості. *Пр. 25: 15; Єр. 9: 8.

18. Багато бо впало від вістря меча, але не тільки, що впало від язика.

19. Щасливий є той, що може оборонитись перед *ним, хто не випробував його лютості, хто не ‡тягнув його ярма і не був звязаний його оковами: *Пс. 140: 3. ‡Йв. 5: 21.

20. бо його ярмо — є залізне, а окови (кайдани) — мідяні:

21. люта смерть, є — смерть від нього, навідь гріб є ліпший від нього.

22. Не завладіє він над тими, що *бояться Бога, ані не згорять вони в його полумі: *Пс. 31: 20.

23. такі, що покидають Господа впадуть в нього: горітиме в них не вгасаючо, він буде на них післяний як лев, і вигубляти їх, як рись.

24. Поглянь, обгороди свою посілість терньом, та повяжи своє срібло й золото:

25. і рівноважно зваж свої слова, та зроби двері й засув, для своїх уст,

26. стережись, щобись ними не спотикнувся, та не *впав перед тим, що поставив засідку. *1 Кр. 10: 12.

Розділ 29

ХТО є милосердний, *позичатиме свому ближньому, а той що піддержує його своєю рукою, сповняє заповіді. *Пс. 37: 26.

2. *Позичай ближньому в часі його потреби, та звертай твому ближньому в призначений час. *П. З. 15: 8; Лк. 6: 35.

3. Додержуй свого слова, та поступай з ним вірно і завсіди знайдеш щось потрібне для себе.

4. Многі зараховували позичку за нахідку, і спричиняли клопоту тим що їм помогли.

5. Доки не дістане, такий (ледар) цілуватиме руку людини, а за гроші ближнього говорити буде лагідно, але при *звороті він буде протягати час і сумно відповідати, та нарікатиме на час. *Пс. 37: 21.

6. Якщо він зможе (позичаючий), то одержить заледві половину, і теє порахує немов за знахідку, а якні, то позбувсь своїх грошей, та ще без причини придбав собі ворога, бо той *зверне йому з проклонами із зневагою, а замість пошани відплатить ганьбою.
*Пс. 109: 3-5; Єр. 18: 20.

7. Тому багато відмовляються позичати людям з причини злоби, боючись бути ошуканими.

8. Однак ти старайся потерпіти чоловікові вбогому, і невітягайсь показати йому *милосердя, *Яв. 2: 13.

9. *помагай вбогому ради заповіді, і не відвертай його від (себе) задля убогости.
*П. З. 15: 7; Іс. 58: 7.

10. Витрачуй свої гроші задля свого брата й товариша, і нехай не ржавіють під каменем на *втрату. *Тк. 20: 30.

11. *Розділюй свій скарб по заповіді Всевишнього, а це принесе тобі більше користи ніж золото: *Мт. 6: 20; 1 Тм. 6: 17-19.

12. зачини милостині в своїх *складах, і вони визволять тебе з всякого нещастя.
*Тк. 17: 22; Тв. 4: 8-10; Дн. 4: 24; Д. А. 10: 4.

13. Вони будуть тобі кращою охороною проти твоїх ворогів, за могутнього щита і сильної списи.

14. Добрий чоловік є порукою для свого ближнього, а безсоромний його покине.

15. Незабудь доброти твого ручителя, бо він дав (взастав) за тебе свою душу.

16. Грішник зруйнує добре положення свого ручителя:

17. а невдячний серцем покине (в небеспеці) свого визволителя.

18. *Порука навела руїну многим заможним, і потрясла ними як филя морська, могутніх (вона) прогнала з їх домів, так що вони блукались поміж чужими народами. *Пр. 11: 15; 22: 26.

19. Лукавий чоловік переступаючий заповіді Господні впаде в поруку, а той що шукає зиску в ділі іншого чоловіка попаде в право.

20. Помагай ближньому по твоєї *можності, та бережись, щоб ти сам непопався в таке; *2 Кр. 8: 12.

21. *Головна потріб для життя є хліб і вода, одіж і дім, та щоб накрити наготу.
*Тк. 39: 26.

22. Краще є життя вбогого в простій хаті, а ніж роскішне приняття в чужім домі.

23. Будь задоволений малим, якби *великім, щоб тобі непочути зневаги за твій дім: *Жд. 13: 5.

24. бо нещасне є життя переноситись з дому до дому, і де ти є чужий, то непосміємш й уст відчинити:

25. ти будеш вгощувати й догоджувати без подяки, крім того ще почуєш гіркі слова.

26. Ходи, приходько і наготуй стіл! та нагодуй мене тим що маєш готове.
27. Дай місце (вступись), проходько для шановного чоловіка, мій брат прийшов в гостину, мені треба дому.
28. Це є прикре для чоловіка розважного, такий докір за притулок (захист) в домі і зневага від домо-власника.

Розділ 30

ХТО *любить свого сина, той часто уживає на нього прута, щоб накінець ним потішитись. *Пр. 13: 24.
2. Хто карає свого сина, матиме від нього поміч, і між знакомими ним похвалиться.
3. Хто навчає свого сина, смутить своїх ворогів, а перед своїми друзями буде ним тішитись.
4. Хоча й помре його батько, то так — якби не вмер, бо позіставив пособі подібного собі.
5. У життю своїм він *дивився на нього і тішився ним, а як вмирав, то не скорбів: *Пс. 144: 12.
6. бо він лишив по собі в нім месника проти своїх ворогів, а чинного *добродітеля — для своїх друзів. *Пр. 18: 24.
7. Попускаючий свому синові, перевязуватиме йому рани: і на всякій його крик буде тревожитись серцем.
8. Не в ізджений кінь буває затятий, так син лишений на свою волю буде свавільний (дикий).
9. Пести дитину, а воно тебе засмутить.
10. Не смійся з ним, аби опісля з ним тобі не скорбіти, а наостанку будеш скреготати своїми зубами.
11. Не давай йому свободи в його молодості, і не притакуй його дурноті.
12. *Нагинай його шию, коли ще є молодим, і бий його по боках, коли ще є дитиною, щоб нестало непокірним і буде непослушним тобі, й тим нанесе горе своєму серцю. *Тк. 7: 23.
13. *Навчай свого сина й наклонюй до праці, щобись немав смутку від його непристойного поведення. *П. З. 8: 5; Жд. 12: 7-9.
14. Краще вбогий, а здоровий і міцний в поставі, аніж багатий ушкоджений тілом.
15. Здоровля й добра постава тіла доросше над усьо золото: а міцне тіло ліпше від нескінченого багатства:
16. нема бо багатства над тілесне здоровля, і нема утіхи над радість серця:
17. ліпша є смерть ніж гірке життя, або безперестанна недуга.
18. Солодощі піднесені до запертих уст, є те саме, що пожива поставлена на гробі.
19. який є хосен зо жертвування ідолові? він неможе їсти, ані понюхати, так теж переслідуваний Господом:
20. він бачить (кару) очима

і стогне як *євнух, що обіймає дівчину зітхає. *Тк. 20: 4.

21. Не передавай себе *горю своєю душею, і не муч себе своїми підозрінями. *Пр. 12: 25; 15: 13.

22. *Веселе серце — є життям чоловікові, а радість чоловіча — є довголіттям. *Пр. 14: 30; 17: 22.

23. Люби свою душу (життя), й втішай своє серце, та віддаляй від себе горе, бо горе многих *повбивало і хісна з нього нема. *2 Кр. 7: 10.

24. Запопадливість і гнів *вкорочують життя, а гризота приносить — перед часну старість. *Йв. 5: 2.

25. Веселе і добре серце старатись буде про свою поживу ограничено.

Розділ 31

ПИЛЬНУВАННЯ багатства *мучить тіло, а старання про нього відганяє спання. *1 Тм. 6: 7-10.

2. *Пильна увага не дає дрімати, а тяжка слабість перериває спання. *Фп. 4: 6; 1 Пт. 5: 8.

3. Багатий має великий труд в збираню багатства,— і в відпочинку насичується своїми ласощами;

4. а вбогий трудиться в недостатках, і коли відходить, — то далі є бідним.

5. Хто любить *золото не буде оправданим, а хто іде за тлінностю, той насититься нею. *1 Тм. 6: 9.

6. *Золото було причиною руїни багатьох, і їх загибіль була перед ними, *Тк. 8: 2.

7. воно (золото), є — спотичкою для тих, що себе йому жертвують, і кожний нерозумний буде ним захоплений.

8. Щасливий є *багатий, що знайдений без пороку, і не пішов за золотом. *Пс. 62: 11; 1 Тм. 6: 18, 19.

9. Хто є він? і ми назвемо його блаженним: бо надзвичайну річ він вчинив між народом своїм.

10. Хто був випробований і найдений *досканалим, нехай буде йому похвала! хто міг спокуситись — й не спокусився? або вчинити зло, — й не вчинив? *Йв. 23: 10.

11. Його добро буде утверджене, і зібрання проголосить його милостині.

12. Коли ти засядеш при повнім столі, не будь *захланий і некажи, от багато поживи на нім, *Пр. 23: 1-3.

13. затям, що захланне око — є злою річею: або з сотвореного, що є більше — заздрісне від ока? Тому воно плаче за всім, що лиш бачить.

14. Не простягай своєї руке нащо лиш воно погляне, і не стовкайся з ним в полумиску.

15. Свого ближнього *суди по собі, і будь второпний у всякій речі. *Мт. 22: 39.

16. Їж, як чоловікові го-

диться, усе теє, що є поставлено перед тебе: та не *обідайся, щоб тебе не зненавиділи. *Тк. 37: 30; Лк. 10: 8.

17. Перестань (істи) ти перший для звичаю і небудь ненаситним, щобись не був спокусою.

18. Коли ти сядеш між многими, то не *простягай своєї руке перше всіх. *Тк. 37: 29.

19. Чоловік доброї вдачі й малим задоволиться: і опісля він несапітиме на своїм ліжку.

20. Здорове спання приходить по мірнім їженю, а вставши рано, його розум є з ним: зате біль, безсонність, кольке і різання в жолудку бувають в чоловіка ненаситного.

21. Якщо ти був примушений істи, то встань і відійди виблюй, так будеш мати спокій.

22. Мій сину! слухай мене — і не погорджуй мною, а на останку ти згадаєш, же як — я наказував тобі: у всіх ділах своїх будь *охочий, то жодна слабість на тебе не прийде. *Ек. 9: 10.

23. Хто є *щирий в своїй їжі, про нього говоритимуть люде добре: і свідчення про його доброту буде — правдиве: *Пр. 22: 9.

24. та проти *скупого на їжу, ремствуватиме ціле місто: і свідчення про його скупість буде — справедливе. *1 Цр. 25: 10, 11.

25. Не виявляй твоєї *хоробрості в вині, бо вино багатьох знищило. *Ют. 13: 2-8; Іс. 5: 22.

26. Піч випробовує вістря (знаряду) зануреням в огні, так теж вино випробовує серця гордих — піянством.

27. *Вино є добре про життя чоловіче, якщо пється його помірковано: яке то життя чоловіка без вина? воно створене людям для веселості. *Пс. 104: 15.

28. *Помірне питя вина і в потрібнім часі, приносить серцю відраду, — і веселить чувства: *Пр. 31: 6, 7.

29. та пити *вино без помірковання спричиняє клопіт для душі, при крику й сварні. *Єф. 5: 18.

30. Піяньство збільшує лютість в нерозумного, аж він спотикнеться: зменшує його силу й спричиняє рани.

31. При вині не докоряй свому ближньому, і непонижуй його в часі веселості, не говори йому перекірних слів і не *натискай на нього змушуючи його пити. *Пр. 21: 1; Іс. 28: 7.

Розділ 32

ЯКЩО поставлять тебе головою (гостини), то не підвищайсь, будь між ними — як оден із них, подбай перше про них, — а тоді сідай.

2. І коли ти вже виконав усьо потрібне, занимай твоє місце, аби повеселитись з

ними, і приняти вінок (славу) — за твій добрий порядок.

3. *Мову провадь ти яко старший, — бо це тобі припадає, але — зо здоровим розсудком і не перешкаджуй музиці, *Йв. 12: 12, 13.

4. не виливай слів де є музика, і не виказуй мудрости поза *часом. *Ек. 3: 7.

5. Як рубінова печатка в золотій оправі, так концерт (виступ) музикі на бенкиті при вині:

6. і як печатка смагардова в оправі золотій, так теж милозвучні пісні при смачнім вині.

7. Говори, якщо є твоя потреба: однак дуже *мало, коли тебе запитають. *Яв. 1: 19.

8. Нехай твоя мова буде коротка й обіймаюча багато, а в кількох словах: будь як оден зо знаючих, а до того здержуючий свого язика.

9. Якщо ти будеш між вельможами, то не порівнюй себе з ними: а коли *старший чоловік є на місці, то неговори багато. *Йв. 32: 6.

10. Перед громом іде блискавиця, а перед соромністю ітиме прихильність.

11. Вставай на час (від гостини) і не будь останнім, спішись до дому без проволікання.

12. Там збувай свій час і роби що тобі подобається, лише не *гріши гордою мовою. *Яв. 3: 2.

13. І за теє благословляй свого *Творця, і підвищаючого тебе Своїми добродійствами. *П. З. 8: 10; Пс. 100:3.

14. Хто боїться Господа, одержить Його навчання, та ті, що шукають Його від ранку знайдуть *прихильність (в Нього), *Пс. 13: 1.

15. Шукаючий закону ним насититься, а лицемір спотикнеться на *нім. *2 Пт. 2: 20.

16. Ті, що бояться Господа, знайдуть суд і *засвітять правосудом, як світлом. *Фп. 2: 15.

17. Грішний чоловік не принемає докору, й знаходить вибачення по своїм бажаню.

18. Чоловік розсудний буде *розважати, а безрозсудний й гордий не здрігнеться від страху, хочби зробив що небудь не розважного. *Аг. 1: 5-7.

19. Не роби нічого безпоради, а коли вже зробив, то некайся.

20. Не іди туди де мавбись впасти, і не спотикайсь поміж каміням.

21. Не покладайсь на рівну дорогу:

22. і *стережись своїх дітей. *Мх. 7: 6.

23. В кожнім добрім *ділі довіряй свої душі, бо це є хороненям заповідів. *Пс. 37: 6.

24. Віруючий в Господа вважає на заповіді, а надію-

чийся на Нього ніколи не *зазнає шкоди. *Пс. 34: 10.

Розділ 33

*НЕ спіткає лихо того, хто боїться Господа, а в випробованню Він ‡визволить його. *Пр. 12: 21. ‡2 Пт. 2: 9.

2. Мудрий чоловік не гидує законом, а держачийсь закону лицемірно, є якби корабель в бурі.

3. Розумний чоловік ввірений в *законі, і закон є вірний йому, як предсказаний. *Пс. 19: 7.

4. Приготовляй що сказати, і будеш вислуханий, збери наставлення а тоді відповідай.

5. Серце *дурного, — як колесо в возі: а його думки — мов вісь вертюча в колесі. *Тк. 21: 14-16.

6. Насміхаючийсь друг є, мов роздратованій кінь, що рже під кожним іздцьом.

7. Чому оден день перевищає іншого, коли *світло кожного дня в році (приходить) від сонця. *Кл. 2: 16.

8. Вони (дні), є розділенні мудростю Господньою, і Він повідмінював *пори (року) і празники: *Бт. 1: 14.

9. деякі зних Він підвищив й *освятив, а деякі вчинив днями звичайними. *Лк. 23: 2.

10. І всі люди є зпороху, і *Адам створений був зо землі; *Бт. 2: 7.

11. та по Своїй *всевидючости Господь поділив їх, і визначив їм відмінні дороги; *1 Кр. 2: 4, 5.

12. деяких Він *благословив — і підвищив, а деяких освятив — й зблизив до Себе: а інших Він прокляв, понизив і осунув з їхніх місць. *Рм. 9: 21.

13. Мов *глина в руках ганчаря, аби виробляти з ньої що йому подобається, так теж люди — в руці свого Творця, щоб поступити з ними, як Йому подобається. *Єр. 18: 6.

14. Як *добро поставлене — є проти зла, життя — проти смерті, так теж побожний — проти грішника, а грішник — проти побожного. *П. З. 30: 15.

15. Так подивитись на всі діла Всевишнього, і от їх по *двоє одно — проти одного. *Тк. 42: 25.

16. А я пробудився останнім від усіх, мов той, що збирає по винаградо — зборі, та по благословенню Господнім, я успів наповнити тискарню, як збивач винограду.

17. *Розважте, що то я трудився не лише про себе самого, але для всіх, що шукають знання. *Тк. 24: 34.

18. *Почуйте мене, ви князі народу, і вислухайте вашими ушима ви начальники зібрання. *Мд. 6: 2.

19. Не давай влади над собою поки ти живеш, — ні синові, — ні жіньці, — ні свому братові, — ані друго-

ві: і не давай добра свого іншому, щобись опісля роскаявшись не прохав про нього.

20. Доки ти живеш й дихання в тобі не замінюй себе за нікого:

21. бо краще, щоб твої діти просили в тебе, ніж щоб ти дивись до їх рук.

22. У всіх своїх ділах держи твоє першеньство: і не клади пятна на свою честь.

23. В часі, коли ти закінчуватимеш твої дні, зо скінченям свого життя, розділи свою *спадщину. *Іс. 38: 1.

24. Обрік (паша), кій і тягарі — про осла: а хліб, кара і праця — про слугу.

25. Заставляй слугу до роботи, то матимеш спокій, але як *попустиш йому дармувати, то шукатиме свободи. *Пр. 29: 21.

26. Ярмо й реміння (хомут), нагинають шию (вола і коня), так кайдани й муки для лукавого слуги,

27. висилай його до роботи, щоб недармував, бо дармування навчає багато-лиха:

28. постав його до праці, яка для нього надається, якщо він небуде повинуватись наложи на нього тяжкі кайдани.

29. Але небудь не поміркованим проти нікого: і без застанови не роби нічого.

30. Якщо є в тебе *слуга, то нехай буде, якби ти сам, бо ти дістав його за ціну. *Тк. 7: 20.

31. Якщо є в тебе *слуга, то поступай з ним як з братом, бо він тобі є потрібний, мов твоя душа: як ти будеш його зневажати (поневинному), то він втіче від тебе, так куди підеш шукати його? *Єф. 6: 5-9.

Розділ 34

НАДІЇ чоловіка нерозсудного — є даремні й фалшиві, а сни *захоплюють дурних. *Єр. 29: 8.

2. Хто занимається снами подібний тому що обіймає тінь, або біжить за вітром.

3. Сонні видіння є *подібні, ніби одна річ до одної, або як обличча до обличча. *Пр. 27: 19.

4. Від *нечистого, що може бути чистим? А від фалшивого, що може бути правдивим? *Йв. 14: 4; Мт. 12: 34.

5. Віщування, вороження і сни — є марнотою: а серце химерне, мов жінка в породі.

6. Якщо вони (сни) не будуть післані від *Всевишнього для твого відвідання: то не прихиляй свого серця до них: *Бт. 20: 3; 37: 5.

7. бо сни обманули многих, і надіючися на них впали вневдачу.

8. *Закон (Божий) треба вважати досконалим й без омани, і вірність є досконалою в вірних устах. *Пс. 19: 7.

9. Чоловік, що подорожує знає багато річей, і той що має багато досвіду висказує мудрість.

10. Хто ж немає досвіду знає мало, а той що подорожував надбав знання.

11. Коли я подорожував, то бачив багато річей, і я розумію більше ніж можу вияснити.

12. Багато разів я був *внебеспеці смерті, й ратував себе з помочю досвіду. *2 Кр. 11: 23.

13. Дух тих, що бояться Господа буде жити, бо їх надія — є на *Того, що Спасає. *Пс. 43: 5.

14. Хто боїться Господа, не злякається ані не сполошиться, — бо Він є його надією.

15. Блаженна душу, що боїться Господа! накого він оглядається і хто є його опорою?

16. Бо *очі Господні — є на люблячих Його, і ‡Він є їх — могутньою охороною й міцною опорою, †обороною від гарячі і накритям від південної спеки сонця, збереженям від спотикнення і поміч від упадку. *Пс. 33: 18. ‡Пс. 91: 1, 2. †Іс. 4: 6.

17. Він підвищує душу й освічує очі, дає здоровля й життя і благословеньство.

18. Хто приносить *жертву не поправді надбану, того жертвування є смішне і дари беззаконних не є приємні. *Пр. 21: 27.

19. Всевишній не є прихельний до приносів (дарів) *безбожних: ані не є ублагальним за їхні гріхи многотою їхніх жертов. *Пр. 15: 8.

20. Хто приносить *жертву з достатку нарабованого з бідних, чинить тесаме, мовби забив сина перед очима його батька. *Іс. 66: 3.

21. Хліб потребуючим є їх життям: хто ж його *відбирає вбогому є кровопийця. *Яв. 5: 4.

22. Хто відбирає *прожиток від ближнього є убійця а той, що ошукує наймита є кровопролийця. *Лв. 19: 13; П. З. 24: 15.

23. Коли оден будує, а інший руйнує, то яка з того користь їм обом, хіба лише праця?

24. Коли оден молиться, а інший клине, то чій голос вислухає Господь?

25. Той що *вмився від нечистоти дотиканям до мерця, і знову дотикається, то що вартає його обмивання? *Чл. 19: 11.

26. Так теж людина, що постить за свої гріхи, а опісля іде й знову *робить тесаме; то хто вислухує його молитву? Або якій є хосен з його покори? *2 Пт. 2: 22.

Розділ 35

ХТО *сповняє закон (Божий), той приносить досить жертов: хто ж держиться заповідей жертвує мирну жертву. *1 См. 15: 22.

2. Хто віддячує добром жертвує добре *борошно (добра мука), а даючий ми-

лостиню ‡жертвує хвалу. *Лв. 2: 15. ‡Жд. 13: 16.

3. *Відступлення від зла, є догоджуваням Господеві, а відступлення від неправди, є (Його) ублаганям. *Іс. 1: 16.

4. Не *показуйся перед Господом з порожніми руками: *Вх. 23: 15.

5. бо все теє (має бути) по заповіді.

6. Приношення праведного отовщують вівтар, і любі його пахощі є перед Всевишнім.

7. *Жертва праведного є приємною, й память про неї ніколи не забудеться. *Бт. 4: 4.

8. Прославляй Господа з веселим оком, і не зменьшуй перших *плодів своїх рук. *Вх. 23: 19.

9. При всіх своїх дарах май *веселе обличча, і присьвячуй з радістю свої десятини. *2 Кр. 9: 7.

10. *Давай Всевишньому по Його з багачуваню тебе, і як ти дістав (придбав), так давай з веселим оком: *Тв. 4: 8.

11. бо Господь винагородитель, і віддасть тобі в семеро.

12. Не думай *фалшувати з дарами, бо таких Він не прийме, і не надійсь на неправедну жертву, бо Господь є суддя і нема у Нього ‡вважання на особу. *Мл. 1: 8. ‡П. З. 10: 17; Рм. 2: 11.

13. Він не зважатиме на жодну особу проти вбогого, але вислухає молитву поневоленого.

14. Він не погордить проханям *сироти ні вдови, коли вона виливати буде свої скарги. *Вх. 22: 22; Пс. 68: 5.

15. Чи ж не льються сльози пощоках вдови? чи ж вона *не кричить проти того, що їх витискає? *Зх. 7: 10.

16. Хто служить Господеві буде принятий з ласкавістю, і його молитва дійде до хмар.

17. *Молитва покірного пробється крізь хмари, і він не потішиться, аж поки вона не наблизиться до Бога, і не відступить поки Всевишній не зглянеться, та розсудить справедливо й видасть присуд: *Пс. 56: 1, 2.

18. бо Господь не *загаїться, ані Всемогутній не стерпить їх, аж поки не покарає немилосердних і відплатить пімстою поганам, та поки не осуне товпи гордих і поламле скіпетр (силу) неправедних. *Вх. 2: 24, 25; 2 Пт. 3: 9.

19. Аж поки не віддасть (відплатить) кожному чоловікові — по його *учинках, і за діла людські — по їхніх намірах, та поки Він невиконає суду над Своїм народом, і не потішить їх Своїм милосердям. *Пс. 62: 12; Рм. 2: 6; 2 Кр. 5: 10.

20. Милосердя є доброчасним в часі утиску, як дощові хмари в часі засухі.

Розділ 36

ЗМИЛОСЕРДИСЬ над нами, Владико! Боже *всіх, і зглянься на нас;
*Чс. 16: 22; Зх. 4: 14.

2. та пішли Свій страх на всі народи, що не шукають за Тобою.

3. *Піднеси Свою руку проти чужих народів, нехай вони пізнають Твою могутність. *Єр. 10: 25; Пс. 21: 8; Мх. 5: 9.

4. Як Ти явив у нас Свою *святість перед ними, так теж Ти вияви Свою величність перед нами. *Вх. 15: 11; Езк. 38: 23.

5. Нехай вони Тебе пізнають, так як ми пізнали Тебе, що нема іншого Бога, крім *Тебе, о Боже. *1 Цр. 8: 60; Іс. 44: 8.

6. Покажи ознаки й зроби нові дивні чуда; прослави Свою руку й Свою правицю, аби їх заставити Твоїми надзвичайними *ділами;
*Ав. 1: 5.

7. піднеси лютість і вилий *гнів, возьми противника й знищ ворога; *Пс. 79: 6.

8. *скороти час і згадай заповіт, та нехай вони звістять Твої дивні діла.
*Мт. 24: 22.

9. Нехай того, що втік від меча поїсть огонь і нехай *загинуть ті, що переслідують Твій нарід. *2 Сл. 1: 9.

10. Побий голови поганських начальників, що то говорять, "нема нікого лиш ми!"

11. *Збери докупи всі покоління Яковові, і вчини їх Своїм насліддям, як це було від початку. *Іс. 49: 6.

12. Помилуй Господи нарід, що є названий по Твоєму іменні, й Ізраїля, що Ти назвав його *первородним.
*Іс. 43: 7; Вх. 4: 22.

13. Змилосердись над Своїм святим містом Єрусалимом, над місцем Свого спокою.

14. Наповни Сіон з Своєю невисказаною хвалою, і Свій нарід — Своєю славою.

15. Дай свідчення тим, що Ти їх набув від початку, та піднеси пророків, що були в Твоїм іменні.

16. Винагороди тих, що очікують Тебе, і нехай Твої пророки знайденні будуть *вірними. *2 Тм. 2: 2.

17. Господи вислухай молитву Своїх *слуг, поблагословінню Ароновім, над Твоїм народом, — щоби всі мешканці землі ‡пізнали, що Ти — є Господь Бог вічний. *Чс. 6: 22-27; ‡Пс. 98: 2, 3.

18. Живіт принимає всякі харчі, та одна пожива є ліпша від іншої;

19. як *піднебіння розріжняє (смаком) поживу з дичини, так теж серце розумного — брехливу мову.
*Йв. 34: 3.

20. Лукаве серце спричиняє скорботи; та чоловік до-

свідчений відплатить йому.
21. Жінка прийме кожного чоловіка, однак одна дочка ліпша від іншої.
22. Жіноча *краса веселить обличча, й чоловік нічого ліпше не любить.
*1 Ед. 4: 18, 19.
23. Якщо буде на її язиці чемність, лагідність й бадьорість, тоді їй чоловік не такий, як інші люди.
24. Хто бере (собі) жінку починає добуток, здобуває *помічника подібного собі, і опору свого спокою.
*Бт 2: 18; 1 Кр. 11: 9.
25. Де нема огорожі, — там добуток розграблять, а той, що немає жінкі — буде скитатись сумуючи.
26. Хто повірить злодієві добре озброєному, що скитається від міста до міста? Так теж чоловікові, що немає осідку, і ночлігує там де його ніч захопить?

Розділ 37

КОЖНИЙ *приятель каже: "я теж його приятель" та є приятелі, що лише по назві.
*Мх. 7: 5.
2. Чи ж не є це горем до смерти, коли *приятель й товариш обернеться в ворога? *Пс. 55: 12-14.
3. О, *зла думко! звідки ти взялась, аби покрити землю обманом? *Яв. 3: 14.
4. Є *приятель, що тішиться щастям (свого) товариша, але в часі його клопоту стане проти нього. *Тк. 6: 10.
5. Є приятель, що помагає свому товаришеві, для живота, і візьме за щит проти ворога.
6. Не забувай свого друга в своїм серці, і не занедбуй його в своїм багатстві.
7. Кожний радник вислав-ляє свою раду: та є такій, що радить на свою користь.
8. *Стережись радника, і перше довідайсь що йому треба? бо він радитиме про себе, та ще кине на тебе жереб: *Єр. 9: 4; 12: 6.
9. і скаже тобі, "твоя дорога є добра!" а опісля стане по противний стороні: аби бачити, що станеться з тобою.
10. Не радься з підозріваючим тебе, і скривай свій намір від заздрісних тобі.
11. Не радься зо жінкою — про *супротивницю її, ані зполохливим — про війну, з продавцям — про виміну, з купцем — про продаж, з заздрісним — про вдачу, з немилосердним — про лагідність, з лінивим — про яку небудь працю, з роковим наймитом — про викінчення роботи, з лінивим слугою — про велике заняття; не опирайся не таких в жодній (їхній) раді. *Пп. 8: 6.
12. А будь постійно з побожним *чоловіком, якого ти знаєш, що він виконує заповіді Господні, якого розум є відповідно до — твого розуму, що навипадок

біди поскорбить з тобою. *Пр. 13: 20.

13. І держись ради свого серця, бо нема нікого вірнійшого тобі від нього;

14. бо серце чоловіче інколи *скаже більше ніж сім сторожів, що стережуть на високій вежі. *1 Цр. 12: 7.

15. Та при всім тім молися до Всевишнього, щоби Він *управляв твою дорогу в правді. *Пр. 3: 6.

16. Нехай роздумування іде — перше усякого підпренятя, і рада — перше усякого діла.

17. Вираз серця, пізнається — по зміні обличча.

18. Чотирі способи виступають на нім; *добро й зло, життя й смерть, та ‡язик — панує над ними безперестанку. *П. З. 30: 15. ‡Пр. 18: 21.

19. Оден є розумний і учить многих, однак без хісна собі.

20. От інший, що виявляє (хитро) мудрість в словах, а є ненавидним, він буде — позбавлений з усьої поживи;

21. бо не є йому *дана від Господа ласка: тому він є оставлений всякої мудрости. *Ів. 3: 27.

22. Інший є мудрий про себе, і плоди розуміння є похвальні в його устах.

23. Мудрий чоловік навчає свій нарід, і *плоди його розуміння не пропадають. *Пр. 9: 12.

24. Мудрий чоловік буде наповнений благословіням, і всі, що його бачать назвуть його щасливим.

25. Дні життя чоловічого можнаб зрахувати: але дні Ізраїля незлічені.

26. Мудрий придбає *славу між своїми людьми, і його імя буде вічним. *1 См. 2: 30.

27. Мій сину! випробуй свою душу в житті своїм, та наглядай же що є її шкідливе, і не давай її того:

28. бо не всьо є корисне про всіх, і не кожна душа має у всім приємність:

29. не пересичусь жодними ласощами, та не будь захланним на харчі (їжіня):

30. бо багато — їжіня спричиняє хвороту, а переситність приводить до холєри (зарази),

31. Від *пересичення багато померло, а хто є здержливий продовжує своє життя. *Лк. 21: 34.

Розділ 38

ШАНУЙ лікаря належною йому *пошаною, за потребу яку матимеш від нього; бо його створив Господь; *Рм. 13: 7.

2. бо від Всевишнього приходить виздоровлення, та він приймає пошану від царя.

3. Досвід лікаря підносить його голову: і у вельможів він буде в чести.

4. Господь створив *ліки зо

землі: і хто мудрий, небуде погорджувати ними.
*1 См. 2: 6, 7.

5. Чи ж не від дерева вода стала *солодкою, щоб була пізнанна Його сила?
*Вх. 15: 25.

6. Він дав людям талант (знання), щоб Його прославляли в дивних Його ділах:

7. *Ними Він уздоровляє (чоловіка) і осуває його болі. *Пс. 103: 3.

8. З такого місива аптикар виробляє *лікарства, а його занятям нема кінця, і від нього є мир по всій землі.
*Яв. 1: 17.

9. Мій сину! в своїй недузі небудь недбалим, але молись до Господа, а Він *виздоровить тебе. *Іс. 38: 2-5.

10. *Лишися гріхів й впорядкуй свої руки справедливо, та очисти своє серце від всякого лукавства.
*Іс. 1: 16, 17.

11. Подай любі пахощі й памятний дар з доброї муки, та злади товстій принос, немов вже не бувшій (вмираючій),

12. Тоді дай місце лікареві, — бо його створив Господь: нехай він не відходить від тебе, — бо тобі він є потрібний:

13. часом й в їх (лікарських) руках є добрий успіх,

14. бо вони також моляться до Господа, щоб Він допоміг їм подати хворому полегчіння і лік на продовження життя.

15. Та хто грішить перед своїм Творцем, нехай впаде — в руки лікареви.

16. Мій сину! вилий сльози над *помершим, та заплач мовби ти сам потерпів велику втрату, відтак одягни його тіло по звичаю, і не занедбай його поховати.
*Тк. 22: 11.

17. Плач гірко і вчини великий смуток, та ужий голосіння по його достоїньству, і день або два, щобись оминав лихо-мовство (осуд), а тоді потішся з свого смутку:

18. бо від смутку буває (часом) смерть, а смуток в *серці нищить силу.
*Пр. 15: 13.

19. З нещастям перебуває також журба: і життя в бого є тяготою для серця.

20. Не бери *смутку до серця, віддаляй його від себе, і памятай про кінець.
*1 См. 4: 13, 14.

21. Не забувай про це, бо нема вже навернення, і йому (серцю) ти незробиш полекшіння, а собі пошкодиш.

22. Памятай мій осуд; бо твій також буде такій, вчора для мене, а сьогодні для тебе.

23. Коли померший *спочив, нехай й спомин про нього успокоїться, і потішся по нім, коли дух відійшов від нього. *2 См. 12: 20; Іс. 57: 1, 2; Ек. 12: 7.

24. Мудрість вченого при-

ходить через догідний час, і той що має мало заняття придбає мудрість.

25. Як може здобути той мудрість, що держиться плуга і хвалиться батогом, що поводить волами й є занятий в їх роботах, та чия мова про биків;

26. його думка занята робленям *борозд, і стараням паші про корови. *Бт. 9: 20.

27. Так теж кожний тесля і будівничий, який працює ніч й день: а різьбяр занимається старанно (різьбою) різних взорів і передає себе облудному *зображенню, — та пильнує аби робота була скінчена. *Іс. 44: 13-17.

28. Також коваль сидить в кузні і думає про залізний *виріб, дим від огня виснажує його тіло, і він бореться з гарячю з печі, стукіт молота заглушує йому слух, а його очі впялені на виріб посудини, яку він виробляє, його розум занятий викінченям роботи, — та вважає аби виконати досконало. *Іс. 44: 12.

29. Так і *ганчар, що сидить над своєю роботою, та обертає кружало своїми ногами, безперестанку старається за свою роботу, й вся його робота є обрахована: *Єр. 18: 3; Мд. 15: 7.

30. він сформовує глину своєю рукою й змягчує (місить) її своїми ногами, передає себе цьому виконуванню, і старається проце аби вичистити піч.

31. Всі вони (майстри) надіються на свої руки, й кожний є мудрий в своїм занятю:

32. без них неможе бути місто заселене, і не мешкатимуть (люди) де їм подобається, ані ходити в гору чи в діл.

33. Однак їх не кличуть до громадського зібрання (ради), ані не засідають вище в зібранню, вони не сідять в судді на судовім сідіні, ні не розуміють судового присуду, вони не можуть проголошувати справедливости й засудду, і не занимаються притчами;

34. зате вони піддержують житєве істнування, і всі їхні бажання є — в успіху їхнього *ремесла. *Д. А. 19: 27.

Розділ 39

ТІЛЬКИ той, що посвячує свій розум *роздумованю про закон Всевишнього, шукатиме мудрости всіх стародавніх, і буде вправлятись в пророцтвах: *Пс. 1: 2.

2. він збереже слова людей знатних, і буде вглублятись в легких *притчах; *Пс. 78: 2.

3. та буде *досліджувати тайні гадки і познакомиться в загадкових притчах; *Тт. 1: 9.

4. він послугуватиме між знатними і виступати перед князів, буде подорожувати по чужих краях, бо випро-

бував добре і зле між людьми.

5. І своє серце він *наклонить, аби від ранку оберталось до Господа, що його створив, та буде молитись перед Всевишнім: із відчиненими устами молитись буде благаючи за свої гріхи. *Д. А. 6: 4; Фп. 1: 9; Кл. 1: 10.

6. Коли буде воля Великого Господа, то він буде *наповнений духом розуміння, та буде ‡виливати мудрі слова, дякуючи Господеві в свої молитві; *1 Кр. 2: 13; 2 Тм. 2: 7. ‡П. З. 32: 2.

7. а направляючи свої думки й знання роздумуваням в тайнах *Господніх; *Пс. 119: 97, 98.

8. він виявить це, що навчився і буде хвалитись *законом заповіту Господнього. *Іс. 2: 3.

9. Многі славитимуть його розуміння: і як довго світ *триватиме, воно не буде стертим, і його ‡память непропаде, а його імя буде жити з роду в рід. *Іс. 30: 8. ‡Пр. 10: 7.

10. Народи *славитимуть його мудрість, а збори проголосять його славу: *Тк. 44: 15.

11. як помре то лишить (по собі) більше імя ніж тисячі: а якби жив, то звеличить його.

12. Іще маю більше сказати, що собі надумав, бо я *наповнений (знаням), як місяць в повню. *Йв. 32: 18.

13. Вислухайте мене ви побожні діти, і виростайте так, як рожа, що росте в полі при потоці:

14. й давайте *запах, як ладан, та цвітіт, як лілія поширяючи запах, і співайте пісні слави, благословіть Господа і всі Його діла; *Фп. 4: 18.

15. звеличуйте Його імя, та вістіть Його славу з *піснями ваших уст і з арфами, а славлячи Його говоріть так; *Ос. 14: 3.

16. *Всі діла Господні є дуже добрими, і Його накази збудуться в призначену пору: *Бт. 1: 31; Мр. 7: 37; Ав. 2: 3.

17. і не можна казати, що це? Та для чого? бо в час догідний воно усе виявиться; на Його приказ вода стала мов стіг, і на слово Його уст помістились води:

18. Його наказом вчинено усе, по Його *вподобі, і ніхто неможе перешкодити, коли Він спаситиме. *Пс. 135: 6.

19. Перед Ним — є діла кожного тіла, і нічого неможе *скритись від Його очей. *Жд. 4: 13.

20. Він бачить від віку до віку: і нема нічого *дивного перед Ним. *Яв. 1: 9.

21. Чоловік несміє казати: що це? чому це? бо Він *створив те усе для своїх потреб. *Пр. 16: 4; Рм. 9: 20-24.

22. Його благословеньство покриває суху *землю, мов

ріка і наводнює як повінь:
*Пс. 65: 9.

23. як Він колись обернув був води в солянку, так теж погане наслідять Його *гнів. *Пс. 97: 10; Вк. 11: 18.

24. Його *дороги є прості для святих, а для беззаконних — є спотичкою:
*Пс. 37: 34; Ос. 14: 10.

25. бо для добрих є створене добро від початку: так й *зло про грішників.
*Тк. 40: 9, 10.

26. *Головні речі на всякі потреби чоловічого життя є — вода, огонь, залізо, сіль, пшенична мука, мід, молоко, сок виноградній, олій і одіж:
*Пс. 29: 21.

27. усе те є надобро *побожним, а грішникам може обернутись на шкоду.
*Рм. 8: 28.

28. Є *духи, що створені для помсти, які в своєї лютости завдають болячі удари, в часі руйнування вони лиють свою силу і вдоволяють гнів Того, що їх створив. *1 См. 18: 10.

29. Огонь і *град, голод і смерть — все те сотворено для помсти, *Вк. 11: 19.

30. зуби диких звірів і скорпьони, гади і меч, буде карою на *знищення грішників. *Тк. 40: 10.

31. Вони (ті кари), радітимуть в Його наказі і готові будуть на землі, коли буде їх *потрібно, а як час їх прийде, то не спротивляться Його слову. *Ів. 37: 12.

32. Отож відпочатку я порішив, та обдумав над тими речами, й залишив їх в *письмі. *Ав. 2: 2.

33. Всі діла Господні є добрими: і Він подасть кожному потрібну річ в його пору.

34. Отож, чоловік неможе казати, "це є гірше цього," бо усьо в свій час буде признане за добре.

35. І тому славіть Господа всім серцем й устами, і благословіть імя Господне.

Розділ 40

ВЕЛИКІ *турботи призначено про кожнього чоловіка, і тяжке ярмо на синах Адамових, від дня їх виходу з матірнього утроби, до дня навернення до матери усього (землі). *Ек. 3: 10.

2. Їхні мрії про це що *настане, та день смерти (клопочуть) думки і спричиняють серцю страх. *Ек. 1: 8.

3. Від *сидячого на славнім престолі до того, що понижений на землі в попелі;
*Пс. 82: 7.

4. від того, що носить порфіру й корону, аж до зодягненого в лахміття;

5. у кожнього гнів, і завість, турбота і неспокій, страх і смерть, сердитість і незгода, а в часі спокою на його ліжку нічне *спання перемінює його розум.
*Ів. 7: 4.

6. Мало, або цілком немає

він спокою, опісля й в спанню він немов би в день на сторожі, заклопотаний химерами свого серця, немов би утікав з поля битви.

7. Коли ж усьо є в забезпеченю, він пробудившись дивується, що небуло нічого страшного.

8. (Хоч таке буває) з усяким тілом, від чоловіка до звірини, то в грішників є сім разів більше.

9. *Смерть і кровопролитя, змагання і меч, нещастя і голод, горе і кари: *Тк. 39: 29, 30.

10. усе теє створено про беззаконних, і *потоп прийшов був теж для них. *Бт. 7: 11, 12.

11. Усьо що є зо *землі, назад вернеться в землю: а те, що зводи вернеться в море. *Бт. 3: 19; Пс 41: 10.

12. Усякий підкуп й несправедливість будуть знищені, а вірність буде перебувати вічно.

13. Маєтки неправедних висхнуть як потік, і зникнуть зшумом, як великий грім в дощі.

14. Хто ж *відчиняє свою руку, той звеселиться, а переступники зійдуть на нічо (пропадуть). *Пр. 31: 20.

15. Діти *безбожних не побільшать (своїх) галузок, вони є, як нечисті корені на твердій скалі. *Мд. 4: 4.

16. *Сітник росте при всякій воді й березі ріки, буває скошений перше всіх інших трав. *Йв. 8: 11.

17. Доброчинність є як рай повна благословіння, і милосердя перебуває вічно.

18. Працювати й бути *задоволеним тим що (чоловік) має, є солодке життя: а хто знайде скарб є ліпше від обох. *Фп. 4: 12; 1 Тм. 6: 6.

19. Діти і будування міста продовжують імя (памятку) чоловіка, але *непорочна жінка перевищає обох. *Ек. 31: 10.

20. *Вино й музики веселять серце, але любов до мудрости є вище обох. *Пс. 104: 15.

21. Орґани й гуслі (скрипки), чинять мельодю солодкою, а приємний язик, є ліпший за них обох.

22. Бажання твоїх очей є вигоди і краса, та більше обох є приємні зелені засіви (ниви).

23. Приятель й товариш сходяться лиш часом, але муж й жінка завжди.

24. Браття й опікуни є (помочою) в часі клопоту, але *милостиня виратовує більше ніж вони оба. *Тв. 4: 8-11; Лк. 16: 9.

25. Золото й срібло чинять стопу твердою, але (добра) рада є вище обох.

26. Багатство й сила підносять серце, але страх Господній є вище обох, бо в страсі Господнім нема *недостачі і нема причини шу-

кати помочі: *Пс. 37: 10; Тв. 4: 21.

27. страх Господній є благословенним городом (раєм), і покриває його понад всю славу.

28. Мій сину! не жий життям прошака (жебрака), бо краще є вмерти ніж жебрати.

29. Життя, якщо є залежне відчийогось стола, — не є життям, бо він понижує себе чужою поживою, та чоловік розумний і добре виховуваний остерегається від цього.

30. Жебраннина є солодкою в устах безсоромного, зате в його животі запалиться огнем.

Розділ 41

О, СМЕРТЕ! який гіркий є спомин про тебе для чоловіка, що спокійно живе в своїх посілостях, для чоловіка що нічо його нетревожить, та увсім є щасливий: і є вможности принимати поживу:

2. О, смерте! приємна твоя *приказка, для чоловіка вбогого, і для такого, що його сила опускає, для постарілого, і отягченного різними журбами, та про того, що в розпуці (без надії), і втратившого терпеливість. *Йв. 5: 26.

3. Не лякайся *смертньої приказки, а згадуй за своїх предків й нащадків, бо це є — приказка від Господа — над кожним тілом. *Пс. 89: 48.

4. І чомуж ти є проти того, що є угодне Всевишньому? Нема слідства в *гробі, чи ти живби десять, чи сто, — або тисяч років. *Мд. 4: 13.

5. Діти грішників є дітьми огидними, і перебуваючі (в помешканю) з безбожними.

6. Спадщина дітей грішників загине, і їхне потомство буде передане вічному сорому.

7. Діти безбожного батька нарікатимуть на нього, бо вони будуть *посоромленні задля нього. *Йв. 20: 10.

8. Горе вам *безбожні люде, що покинули закон Бога Всевишнього! бо якщо ви розмножуєтесь, — то на ваше знищення: *Пр. 16: 4.

9. а коли — родитесь, то родитесь на — прокляття, і коли — вмірає, то прокляття — буде вашою часткою.

10. Усьо, що зо землі, *обернеться назад в землю, так й безбожні підуть від прокляття в погибіль. *Бт. 1: 19; Тк. 40: 11.

11. Плач людський є про їхні тіла, та лихе імя грішників буде стерте.

12. *Вважай на своє імя, бо воно продовжить з тобою дальше ніж скарби многих тисячий золота. *Пр. 21: 1.

13. Добре життя треває недовго, але добре *імя — перетриває на віки. *Пр. 22: 1.

14. Мої діти! бережіть навчання в мирі; бо мудрість яка закрита й скарб не ви-

димий, що з них захосен?

15. Ліпший є чоловік, що скриває свою дурноту, а ніж той; що скриває свою мудрість.

16. Отож сороміться цього, що я промовлю, бо недобре є задержувати усякій сором, ані не є він взагалі признаний у всьому.

17. Соромись розпусти перед батьком й матерю; а *брехні перед князем й знатним. *Тк. 4: 25.

18. Переступу перед судею й начальником, беззаконня перед зібраням й людьми, несправедливого поступування перед спільником й товаришом;

19. крадежі перед сусідами, і соромись цього перед правдою Божою і Його заповітом: соромись заслонювати ліктями харчі, та ошукувати при даваню і відбираню;

20. соромись мовчанкі при витаню (поздоровленю) і дивитись на розпустницю:

21. та відвертати обличча від свояка, або взяти (чиюсь) частину, чи дарунок, або *вдивлятись на жінку іншого чоловіка: *Вх. 20: 17; Мт. 5: 28.

22. або заниматись своєю служницею, і наближатись до її ліжка, або докоряти словами перед *друзями, і опісля як ти вже дав, то не зневажай; *Тк. 18: 15.

23. або повторювання й розголошування слів, які ти чув, та виявляти *тайни. *Тк. 27: 16, 17.

24. Так будеш поправді соромитись, і придбаєш ласку в кожньої людини.

Розділ 42

НЕ соромись, ось чого; і не зважай на *особу, щоб грішити через неї. *П. З. 1: 17; Яв. 2: 1.

2. Не соромись (виконати точно) закон Всевишнього, і Його заповіту: і присуд *справедливий показати безбожному: *Лв. 19: 15.

3. обрахунку з своїм товаришем і подорожнім, або зоставити (в дарунку) спадщину приятелям,

4. точності в важеню й мірах, — чи дістанеш багато, або мало:

5. і вкупецтві при ріжній продажі, та строгого виховання дітей, і *скровавлення боку лукавому слузі. *Тк. 33: 26.

6. Певна осторожність є добра при лихій жінці, та захована (майна) де рук є багато.

7. Видавай усьо лічбою й вагою, та записуй усьо що видаєш, або принимаєш.

8. Не соромись напоминати не розумного і дурного, та старого, що змагається з молодим, тим ти будеш правдою навчений і признаний всіма людьми.

9. *Батько пильнує за дочкою, — хоча ніхто й не знає:

а заопікування нею відганяє спання: коли ще молода, — щоб не перецвила, а замужня, — щоб не омерзіла:
*Тк. 7: 24.

10. в її дівоцтві, — щоб не опоганилась і не стала вагітною в батьківському домі, а в замужі, — щоб не нарушила супружої вірности і живучи з чоловіком, — щоб небула неплідною.

11. Держи сталий нагляд над дочкою *безсоромною, щоб вона не зробила тебе посміховищем для твоїх ворогів і поговіркою в місті, та докором між людьми і ганьбою про тебе перед товпою. *Тк. 26: 10.

12. Не подивляй *краси кожнього, і не сідай серед жінок: *Тк. 25: 21.

13. бо як з одежі виходить міль, так теж від жінки — (жіноче) *лукавство.
*Бт. 3: 5.

14. Краще лихий чоловік, ніж пестлива жінка, — жінка, що наносить сором і зневагу.

15. А тепер я згадаю про діла Господні, і розповім це що я бачив: По *словах Господніх — є Його діла.
*2 Ез. 6: 43; Ів. 1: 3.

16. Сонце, що сьвітить, — дивиться на всьо, і діло його є повне слави Господньої.

17. Господь не дозволив святим, аби вони проголосили всі Його чуда, які утвердив Всемогутній Господь, щоб усьо міцно стояло — для Його слави.

18. Він провірює безодню й *серце, та вивідує їхні хитрі наміри: бо Господь знає усе, що треба знати, і Він розглядає ознаки світу.
*Пс. 7: 10; Єр. 17: 10.

19. Він проголошує минуле і *майбутне, та виявляє сліди захованого. *Іс. 43: 19.

20. Жодна думка Його не *промине, і не втаїться від Нього жодне слово.
*Йв. 42: 2.

21. Він *прибрав знаменито роботу Своєї мудрости, і Він є від віку до ‡віку, до Нього нічого не добавляється, ані не †уменшується, і не потребує жодного дорадника.
*Ек. 3: 11. ‡Пс. 90: 2. †П. З. 12: 32.

22. Хоч, як пожадані є Його діла! та чоловік може бачити їх заледві іскру.

23. Усі вони живі і перебувають вічно, для усяких потреб, і всі є послушні Йому.

24. Всі вони є *подвійними, — одно напроти одного: і Він не створив нічого не досконалим, *Тк. 33: 14.

25. (тим то) одно піддержує добро одного: і хто наповниться подивом Його слави?

Розділ 43

*ПИШНІСТЬ висоти, чистість тверді (простору), краса неба з його славним видом. *Пс. 19: 1, 2.

2. *Сонце коли являється, то вістить про них при своїм

сході: дивний твір діло Всевишнього! *Пс. 136: 8.

3. У півдні *воно висушує землю, і хто може встояти перед його спекою? *Пс. 19: 6.

4. Чоловік розпалює горнило (піч), про плавильні роботи, але сонце тричі сильнійше палить гори: дишучи полумям огня і блещить промінями, що засліплюють очі.

5. *Великій є Господь, що його створив і на Його приказ воно швидко біжить. *Мд. 13: 3.

6. Він зробив *місяць на служіння в його пору для показу часів, і ознакою віку. *Пс. 136: 9.

7. Від *місяця — є ознака празників, і світло його меньшає по досягненю повня; *Вх. 12: 2.

8. місяць є названий по своїм іменні, від дивного зросту в свому зміненю, будучи знарядом вишніх військ, — сяяючи на просторі небеснім.

9. Краса неба, слава *зір, блестячі світлом окраси в найвищих місця Господніх. *1 Кр. 15: 41.

10. На приказ Святого, вони (зорі) стоять в своїм порядку, і ніколи не втомлюються на свої сторожі.

11. Поглянь на *веселку (дугу), — і прослави її Творця: дуже гарною є вона в своїй ясноти. *Бт. 9: 13.

12. Вона оточує небо в горі славним луком, і Всевишнього руки її розпростерли.

13. На Його приказ швидко сиплеться сніг, і швидко мигають блискавиці Його суду.

14. Ними відчиняються скарби, і хмари вилітають як птахи.

15. Своєю великою силою Він зміцнює хмари, і град розбивається на малі части.

16. Від Його погляду трясуться *гори, і по Його волі дує південний вітер. *Нм. 1: 5.

17. Гук грому спричиняє тремтіння землі, і північні бурі й вітри; Він сипле снігом, якби літаючими птахами, а падання його, — мов спускаючась сарана:

18. око подивляє красу його білости, і серце дивується його падінню.

19. Немов би сіль Він сипле по землі *іней, якій замерзає стає гостро колючим. *Пс. 141: 16.

20. Коли подує зимний північний вітер і вода стинається в лід, що розтягається на всю зібрану воду, і зодягає її мов панцирями:

21. пожирає гори й спалює пустиню, та вигублює траву мов огонь.

22. Та швидкім ліком усього є туман: а поява роси прохолоджує гаряч.

23. Своїм наказом Господь втихомирює безодню, і насаджує на ній осторови.

24. А *плаваючі по морю оповідають про небеспекі

на нім: і ми дивуємось, коли почуємо проце нашими ушима; *Пс. 107: 23, 24.

25. бо там є надзвичайні й дивні діла, *різнородна звірина й кети сотворені. *Пс. 104: 25, 26.

26. Через Нього усьо поспішно доходить до свого призначення, і Його *словом усе держиться. *Пс. 33: 6; Д. А. 17: 28; Жд. 1: 3.

27. Ми можемо багато говорити, однак й так замало, бо в загалі, Він є *усьо. *Кл. 1: 15-17.

28. Якже ж нам можливо Його прославити? бо Він є *більший понад усіма Своїми ділами. *Пс. 71: 15.

29. Господь є *страшний й дуже Великий, і дивна є Його могутність. *Пс. 96: 4.

30. Коли ви прославляєте Господа, то вихваляйте Його скільки лише можете, — але й так Він буде далеко підвищений, і при Його підвищуваню доложіть всю вашу силу, та не втомлюйтесь, — бо й так не буде задосить.

31. Хто був бачив Його, аби нам розповів? І хто може звеличати Його, як Він є?

32. Та ще є більше річей *закритих ніж ці, — бо ми бачимо лише малу ‡частинку з Його діл. *П. З. 29: 29. ‡1 Кр. 13: 9.

33. Господь усе створив, і побожним Він дарував мудрість.

Розділ 44

А НУЖ тепер прославім славних мужів, і наших отців, що зродили нас.

2. Господь вдіяв велику славу через них, Своєю величністю від початку.

3. Такі, що були володарями в своїх царствах, мужі ці знатні за свою силу, вони давали мудрі свої ради й проголошували пророцтва:

4. вони були народніми провідниками, своїми порадами й своїм знаням знауки зустрічали людей, мудрі і красномовні в своїх поясненнях.

5. Такі то винаходили музичні звукі і укладали стрічке в письмі.

6. Люди багаті обдаровані здібностю, жили спокійно в своїх помешканнях.

7. Вони всі були поважаними в своїх родах, і були славними в їхніх часах.

8. Є деякі з них, що залишили по собі імя, щоб їхні похвали були проголошені;

9. і є такі, що немають памяткі (пособі), які *пропали якби не істнуючі, і стали немов би ніколи не родились, й їх діти по них. *Бт. 7: 23.

10. Але ті були людьми милосердя, яких праведність не забудеться.

11. З їх насіням перебуває завжди добра спадщина, а їхні діти є в заповітах:

12. Їх *насіння держиться

твердо, і їхні діти ради них; *Вх. 20: 6.

13. Їх насіння перебуває вічно, і їхня слава небуде стерта:

14. їх тіла є поховані в *мирі: зате їхні іменна живуть на завжди. *Ic. 57: 2.

15. люди оповідатимуть про їхню *мудрість, а зібрання звіщатиме їх славу. *Тк. 39: 10.

16. *Єнох вгодив Господу і був перенесений, — будучи взірцем покаяння для всіх родів. *Бт. 5: 24; Жд. 11: 5.

17. *Ной признаний за досконалого і праведного, в часі гніву він був помилований, отже був лишений як остаток на землі, коли настав потоп: *Бт. 6: 9; Жд. 11: 7.

18. з ним був вчинений вічний *заповіт, що вже жодне тіло небуде більше знищене потопом. *Бт. 9: 11.

19. *Авраам був великим — отцем многих народів: й в славі небуло рівня йому: *Бт. 12: 2; 15: 5; 17: 4.

20. він зберіг закон Всевишнього і був з Ним в *заповіті, потвердивши заповіт на своїм тілі й в випробованю ‡найшовся вірним; *Бт. 17: 10. ‡Бт. 22: 16.

21. тому Бог запевнив його *клятьбою — що в його насінню благословляться всі народи, та що Він розмножить його, як ‡порох землі, і підвищить його насіння, як зорі, та дасть їм спадщину від моря до моря, і від ріки до краю †землі. *Бт. 22: 18. ‡Бт. 13: 16. †Пс. 72: 8.

22. З *Ісааком також, Він потвердив (задля Авраама його батька) благословення всім людям і заповіт. *Бт. 26: 3.

23. І воно (те благословення) спочило — на голові *Якововій: Він потвердив його Своїм ‡благословенням і дав йому в спадщину (землю), та поділив на частки між дванайцятьма поколінями розділив її. *Бт. 27: 28. Бт. 28: 14. ‡П. З. 32: 8, 9.

Розділ 45

І ВИВІВ від нього мужа милосердя, — що найшов ласку в очах кожного тіла, *Мойсея полюбленного Богом й людьми, що його память є благословенна. *Вх. 11: 3.

2. Він зрівняв його до слави святих, й звеличив його ділами на пострах ворогам.

3. Він його словами повстримав *чуда, і прославив його перед обличчам царів, та дав йому ‡заповіді про Свій нарід й показав йому частину Своєї †слави. *Вх .10: 6. ‡Вх. 20: 2-17. †Вх. 33: 18-23.

4. Він за його вірність й покірність, освятив його, і вибрав його Собі з між усіх людей.

5. Він удостоїв його почути Його *голос, і ввів його в хмару, та дав йому ‡заповіді перед Своїм обличчам; закон життя й знання, аби

він навчав Якова заповіту, а Ізраїля його суддів.
*Вх. 19: 19. ‡Вх. 31: 18.

6. Він теж підвищив *Арона, подібно йому святим: брата його з покоління Левійного: *Вх. 4: 27.

7. та вчинив з ним вічний заповіт, і дав йому священьство в народі: Він *прибрав його пристойною красою і одягнув його одіжею слави.
*Вх. 28: 2.

8. Він вложив на нього досконалу славу: і вбрав його дорогими ризами зо спідною одіжею з довгим одягом і з *ефодом (коротка одіж), *Вх. 28: 4-42.

9. і оточив його *золотими гранатовими яблочками й многими золотими дзвіночками, щоб при його ході видавали звук, аби було чути в храмі дзвонення, для спомину дітям Його народу:
*Вх. 28: 33.

10. зодягнув його в одіж святу, з золота, і синього-шовку, і порпуру, і крученого висонну майстерньої роботи, з нагрудником суду, та з *Уримом і Тумимом;
*Вх. 28: 30.

11. з червоним кармазином роботи майстерньої, з дорогоцінним каміням, вирізбленими, якби печатки і управлені в золото роботи золотникарської, з вирізаним написом (імен) на памятку полічбі поколінь Ізраїлевих;

12. на його мітрі золотий вінок, знаменям святости і оздоба достойности цінна робота, бажання очей, побожність й прикраса.

13. Перше нього ніколи небуло такого, і ніхто інший (що не з його племени) не вдягався так, лише його сини і внуки навіки;

14. їхні жертви приносяться безперестанку двічі денно.

15. *Мойсей посвятив його і намастив святим олійом, цим призначено йому заповіт ‡вічний і його насінню, як довго стоятиме небо, щоб вони Йому служили й занимали становище священьства, та благословили нарід в Його іменні. *Лв. 8: 12. ‡Чс. 18: 19.

16. Він вибрав його споміж всіх живих, щоб жертвував приноси Господеві, каджіння й солодкі пахощі на спомин, щоб зробити премирення за свій нарід.

17. Він дав йому Свої *заповіді і владу впостановах суддів, аби він учив Якова свідчення і Ізраїля наставляв в Його законі. *П. З. 21: 5.

18. Та чужі були *змовились проти нього і підступно позавиділи йому в пустині, люди приставші з Датаном й Абироном, і товпа Кореєва в лютості й гніві.
*Чс. 16: 1.

19. Господь побачивши це, і було Йому недовподоби, тому вони згинули — від обурення Його *гніву, Він вчинив над ними чудо і зни-

щив їх полумям Свого огня. *Чс. 16: 30-35.

20. Та збільшив славу *Аронову, й дав йому спадщину, — відділивши про нього перші плоди з вроджаю, — особливо наготовив їм хліба подостатком; *Чс. 17: 8.

21. бо вони ідять з жертов Господніх, — які Він дав йому і його насінню.

22. Отож, в землі народу він немає *спадщини, ані теж немає він частки між народом, бо Господь сам є його часткою й спадщиною. *П. З. 18: 1, 2.

23. Також і *Фенеас Елезаренко є третім в славі, бо він стояв в добрім розпорядженні свого серця, й вчинив премиря для Ізраїля. *Чс. 25: 11-13; 1 Мк. 2: 54.

24. Отож, зроблено з ним заповіт миру, щоб він був проводиром святині й людей, та що він і його нащадки удостояться священьства навіки.

25. Згідно заповітові зробленого з Давидом Єсеєнком з покоління Юдиного, щоб спадщина царства переходила тільки на його нащадків (з сина на сина), так і спадщина Аронова, має належатись його нащадкам.

26. Бог (нехай) дасть вам мудрість в вашім серці, — щоб судити Його нарід по правді, аби їхнє добро не пропало — і, щоб їх слава перебувала з роду в рід (вічно).

Розділ 46

*ІСУС Нуненко був міцним в війнах, і був наслідником Мойсеєвим в пророцтвах, він відповідно своєму іменні був великім в визволінню вибраних Божих, і помстивсь на ворогах що проти них повстали, щоб ввести Ізраїля в його спадщину. *Чс. 27: 18.

2. Яку велику хвалу він дістав, коли підніс свої руки простягнувши меча проти містів!

3. Хто, коли перше так стояв? Бо сам Господь приводив до нього (на знищення) його ворогів.

4. Хіба ж не він застановив *сонце, і оден день був довгий як два? *І. Н. 10: 12-14.

5. Він покликнув до Всевишнього Владики коли з усіх сторін стиснули його вороги,— і Великий Господь почув його;

6. і змогутньою силою Він кинув камінним градом на народи, і на збічу гори (Беторон), знищив противників, щоб пізнали народи всю його зброю, бо він воював при Господі і ступав за Всемогутнім.

7. В часі *Мойсеєвім, він також вчинив добродійство в тім, — що з Калебом Єфуненком стали проти ворохобної громади і здержали людей від гріха, та втихомирили злобне нарікання. *Чс. 14: 1-9.

8. І з шістьсот тисяч мандруючих, вони лише *два були заховані, — щоб привести їх до насліддя в землю текучу молоком й медом.
*Чс. 26: 65.

9. Господь теж дав силу *Калебові, яка перебувала в нім до старості, — так що він вийшов на висоту землі, і його насіння одержало її в спадщину, *І. Н. 14: 6-14.

10. щоб бачили всі діти Ізраїлеві, що це є добре іти за Господом.

11. Також й судді, кожний по своїм іменні, котрих серце не зблуджувало, і не відступало від Господа, — нехай їх память буде благословенна.

12. нехай їх *кості зацвитуть з їхніх місць, та нехай імя тих, що були пошановані перебуває на їх дітях.
*Тк. 49: 10; Іс. 66: 14.

13. *Самуїл, пророк Господній, полюблений своїм Господом засновав царство й намащував князів над своїм народом; *1 См. 10: 1; 16: 13.

14. він *судив нарід по законі Господнім, і Господь мав поважання до Якова;
*1 См. 7: 15.

15. по своєї *вірності він був правдивим пророком, і по його словах він був узнаний правдивим в відінню.
*1 См. 10: 6.

16. Він *заголосив до Господа Всевишнього, коли вороги на нього натискали з усіх сторін, як жертвував молоде ягня; — *1 См. 7: 9.

17. і Господь *загремів з неба, та звеликім шумом вчинив Свій голос, щоб було чути. *1 См. 7: 10.

18. І знищив він правителів Тирських, і князів Филистимських:

19. а перед своїм вічним *відпочинком, він застерігавсь перед Господом і перед Його помазанцям, "що я невзяв від нічийого добра, навідь обуви" — і ніхто з людей не обвинив його.
*1 См. 12: 3.

20. І по своїй смерти він *пророкував, та вказав цареві на його кінець, — і в пророковані він підніс свій голос зо землі, щоб стерти беззаконність з народу.
*1 См. 28: 17-19.

Розділ 47

ПІСЛЯ нього став був *Натан, щоб пророкувати в часі Давидовім.
*2 См. 7: 2, 3.

2. Як лій є відділений від мирної жертви, так Давид був вибранний від синів Ізраїлевих.

3. Він грався з *левами, як з козенятами, а з медведями немов з ягнятами.
*1 См. 17: 34, 35.

4. Хіба не він забив *великана в своєї молодости? Чи ж не він зняв зневагу з народу? Коли підніс руку з каменем впращі і скинув гордість Голіятову? *1 См. 17: 49.

5. Бо він покликнув до Го-

спода Всевишнього, і Той дав йому силу в його правицю, — щоб вбити міцного вояка, та підвищити гір свого народу.

6. Отож, нарід *прославив його з десяток тисячів, і вихваляв його в благословеннях Господніх, що Він дав йому вінок слави; *1 См. 18: 7.

7. бо він *винищив довколичних ворогів і впокорив ненависних Филистян, — і поломав їхній ріг аж до сьогодні. *2 См. 8: 1.

8. У всіх своїх ділах він *прославляв Святого Всевишнього словами хвали; від усього серця співав пісні і любив свого Творця. *2 См. 23: 1.

9. І *поставив він співаків перед жертівником, щоби їх голоси осолоджували мельодію, і денно прославляли Господа в своїх піснях. *1 Хр. 16: 4; 25: 1.

10. Він украсив їхні празники, та завів порядок торжественних часів до кінця, — щоб вони славили святе імя Господне, і щоб від ранку храм звучав (хвалою).

11. Господь *простив йому гріхи, і підвищив його ріг на віки; Він дав йому заповіт царський й престіл слави в Ізраїлі. *2 См. 12, 13.

12. По нім повстав мудрий його син, і задля нього він жив щасливо.

13. *Соломон панував в мирнім часі, і був шанований, бо Бог дав йому спокій навколо нього, аби він збудував дім в Його іменні, та наготовив святинню на віки. *1 Цр. 2: 12; 4: 21-24.

14. Яким мудрим був ти (Соломоне) в своїй молодости, і як ріка водою повний розуміням!

15. Твоя душа покрила всю землю, і ти наповнив їй загадковими *притчами. *1 Цр. 4: 32.

16. Твоє імя дійшло *далеко до островів: і за твій мир бувись любленний. *1 Цр. 10:1.

17. Країни дивувались твоїм пісням, пословицям й притчами, та поясненням.

18. В іменні Господа Бога, що є названій Господом Богом Ізраїлевим, ти *зібрав золота, як міди, і побільшив срібла, як волова. *1 Цр. 10: 27.

19. Але ти прихілив свої стегна до *жінок, і піддався їм своїм тілом; *1 Цр. 11: 1.

20. ти тим поклав пятно на свою честь і опоганив своє насіння, так що навів гнів на своїх дітей, — й вони гірко оплакували твою дурноту, —

21. бож царство *розділилось, і з Єфреєма повстало ворохобне царство. *1 Цр. 12: 15-17.

22. Та Господь не лишить ніколи Своєї *ласкі, і нічого з Його діл не пропаде, ані не знищить потомства Ним вибраного й не викоренить насіння Свого полюбленного; отож, Він дав останок Яковові, — і від нього ко-

рінь Давидів. *2 См. 7: 15.

23. І спочив Соломон з *батьками своїми, а пособі позіставив Робоама від свого насіння нерозум ‡народові одного, що немав розуму і відвернув нарід від себе через свою пораду: а †Єробоам Набатенко, який завів Ізраїля в гріх, а Єфреємови показав дорогу до гріха.
*1 Цр. 11: 43. ‡1 Цр. 12: 8-14. †1 Цр. 12: 29, 30.

24. І дуже розмножились їхні *гріхи, так що вони були прогнані зі своєї землі:
*Єр. 30: 14.

25. бо посягали за всякім злом, аж пімста *прийшла на них. *П. З. 4: 26.

Розділ 48

ТОДІ виступив *Ілія пророк, як огонь, і його слово горіло, як світильник.
*1 Цр. 17: 1; Єр. 5: 14.

2. Він наслав на них голод і своєю горливістю зменьшив їхнє число:

3. Господнім словом він зачинив небо, і тричі навів *огонь. *1 Цр. 18:38; 2 Цр. 1: 10-12.

4. О, Ілію! як ти себе прославив своїми дивнимим ділами! і хто може зрівнатись з тобою славою!

5. Ти *підняв мертвого від смерти, і його життя з місця помершого, Словом Всевишнього: *1 Цр. 17: 22.

6. ти *впроваджав царів до загибелі і знатних людей з їх ліжка: *1 Цр. 21: 19.

7. ти чув Господній докір (на них) на Сінаю, і на Горебі судди пімсти:

8. ти помазував *царів для пімсти, і пророків — замість себе: *1 Цр. 19: 16.

9. ти був забраній *огняним вітром, і возом з огнянними кіньми: *2 Цр. 2: 11.

10. ти був настановлений для докору в своїм часі, щоб успокоїти гнів Господнього присуду, — перше ніж обернувся в лютість, — та обернути серце *батька до сина і відбудовати покоління Яковові. *Мл. 4: 6.

11. Блаженні, що тебе бачили і упокоївшіся в любові, бо ми напевно будемо жити.

12. Ілія був покритий вихром: а *Єлисей наповнився його духом, і за свойого життя не трасся перед жодним князем, ані ніхто його неподужав, *2 Цр. 2: 15.

13. жодне слово немогло його перемогти; і по його смерти *пророковало його тіло: *2 Цр. 13: 21.

14. у своїм життю він чинив *чуда, і по його смерти дивними були його діла.
*2 Цр. 2: 14.

15. Але помимо того народ непокаявся, і не відійшов від своїх гріхів, поки не зістав поневолений та відведений зо своєї землі і *розсіяний по всій землі: так, що людей лишилось малощо, й князь в домі Давидовім.
*2 Цр. 18: 11, 12.

16. Деякі з них чинили вгодне Богові, а інші збільшали зло.

17. *Езекія укріпив своє місто і провів воду в його середину: пробивши залізом скалу і зробив збірник на воду. *2 Цр. 20: 20.

18. В його часі (панування) прибув *Синахірим і вислав до нього Рабсака, а той підніс свою руку проти Сіону, й хвалився в своїм гординні. *2 Цр. 18: 13; Іс. 36: 1.

19. Тоді *затремтіли їхні серця й руки, і мучились як жінка породом; *Іс. 37: 1-3.

20. отож покликнули вони до милосердного Господа, та простягнули до Нього свої руки: і зараз почув їх Святий з неба, й визволив їх служіням Ісаї.

21. Він (Господь), *побив військо Ассирійське, і Його Ангел знищив їх: *Іс. 37: 36; 1 Мк. 7: 41; 2 Мк. 15: 22.

22. бо Езекія чинив вгодне Господеві і міцно держався доріг батька свого Давида, як наказував йому пророк Ісая, що був великим у своїх видіннях.

23. В його часі *сонце цофнулось в зад, — і він продовжив життя цареві. *Іс. 38: 8.

24. Знаменитим своїм духом він (Ісая) бачив це, що прийде при останку, і тим потішав сумуючих — на Сіоні:

25. він виявляв майбутне й тайне, що мало настати.

Розділ 49

ПАМЯТЬ про *Осію, мов мішанина пахощів наготовлена здібним аптикарем, вона є як мед солодка в кожних устах (і приємна), як музика на забаві при вині. *2 Цр. 22: 1, 2.

2. (Так) він поводився чесно в розмові з людьми, і усунув беззаконні *гидоти: *2 Цр. 23: 4.

3. він спрямував своє *серце до Господа, і вчасі безбожників затвердив побожність. *2 Цр. 23: 25.

4. Всі крім Давида, Езекії і Осії, тяжко грішили: бо покинули закон Всевишнього, навідь Юдейські царі спроневірились.

5. Отож, — Він передав їхню силу іншим, — а їх славу чужому народові.

6. А ті *спалили вибране місто святости і спустошили його вулиці, по пророцтву Єремії: *2 Цр. 25: 9.

7. якого вони скривдили, хоча він був освячений на пророка в *утробі своєї матери, щоб викоренювати, побивати і руйновати; а також, щоб будувати і садити. *Єр. 1: 5; 38: 6.

8. Езекіїл бачив славне *видіння (кари), що було йому показано херовимською каретою; *Езк. 1: 4.

9. бо він нагадував про ворогів (кари) під (образом) *дощу, і вістив добро про тих, що поправляли свої дороги. *Езк. 13: 11-13.

10. І дванайцятьох пророків, — нехай їх память буде благословенна, а їх *кості

хай зацвітуть знову з їхніх місць: — бо вони потішали Якова, і визволили їх певною надією. *Тк. 46: 2.

11. Як нам звеличати *Зоровавеля? — А він був як перстінь на правій руці: *Аг. 2: 23.

12. також *Ісус Йосиденко: вони обидва в їх часі побудували дім і поставили святий храм — Господеві, — який був призначений для вічньої слави. *Ед. 3: 2; Аг. 2: 2-4.

13. А між вибраними був теж *Неємія, що про нього память велика, він підняв для нас упавші стіни, та поставив ворота й засови, і відновив наші руїни. *Нм. 7: 1.

14. Та небуло нікого на землі подібному *Єнохови, — бо він взятий зо землі. *Бт. 5: 24.

15. Ані не народивсь такий як *Йосиф, начальник своїх братів, опора народу, — що його кості пошановані Господом. *Бт. 42: 6; 45: 8; 50: 18-22.

16. *Сем і Сет були в великім поважанню між людьми, та висше всього живучого в творіню — був Адам. *Бт. 5: 3; 11: 10.

Розділ 50

*СИМОН Онієнко великий священник, що в своїм житті поправив дім й в своїх днях укріпив був храм: *2 Мк. 3: 4.

2. ним від основ була побудованна, подвійної висоти висока мурована твердиння, поза храмом:

3. в його дні збірник (на воду) *доповненно водою, що був круглий, як море й був покритий мідяними плитами: *1 Цр. 7: 23.

4. він заопікувавсь храмом, — щоб не впав й забезпечив місто проти облягу.

5. Як він був поважний серед людей, при виході за заслони.

6. Немов та досвітня зоря між хмарами, як місяць в своїм повню:

7. та як сонце сяяюче над храмом Всевишнього, й як веселка сяяюча в ясних хмарах:

8. як цвіт рожі в весняну пору, немов лілія при водах річок, й мов галузя ливанські в часі літа:

9. мов огонь з ладаном в кадилниці, немов викутий посуд, прибраний різними дорогими камінням:

10. як добра оливина цвітуча для овочів, як той Капарис вирісший до хмар.

11. А коли він брав на себе *святочну одіж й — зодягавсь окрасою величності, й як ішов до святого жертівника, — то чинив святочну одіж поважною. *Вх. 28: 4.

12. Коли він принимав з рук священників частки, то сам стояв при огні жертівника, оточений довкола своїми братами, немов молодий кедр на Ливані: як пальми,

так вони обступили його навколо:

13. так всі сини Аронові були в свої славі, й приноси Господні в їх руках, перед всім зібранням Ізраїлевим:

14. а покінчивши служіння при жертівнику, аби окрасити приношення Всевишнього Всемогутньому:

15. він простягав свою руку до жертівного кухля, та наливав його кровю винограду а відтак виливав в підніжок жертівника, — в солодкі пахощі Всевишньому Цареві всіх.

16. Тоді сини Аронові викрикували й *трубіли срібними трубами, вчинивши великій гук на спомин перед Всевишнім. *Чл. 10: 10.

17. А всі люди негайно падали разом на свої обличча до землі, щоб поклонитись свому Господеві, Богові Всемогутньому Всевишньому:

18. а співаки співали славлячи Його своїми голосами, з многих різних голосів вони вчинили солодкий спів:

19. і благав нарід Господа Всевишнього, молячись перед Ним милосердним, аж доки відбувалось торжество Господне, — й так вони закінчували Йому служіння.

20. Тоді він заходив й підіймав свої руки понад усьой збір дітей Ізраїлевих, щоби передати *благословіння Господне своїми устами і веселитись в Його іменні: *Чс. 6: 23.

21. а народ похілився другий раз, — щоб приняти благословеньство від Всевишнього.

22. *Отож й тепер благословіть Бога всіх. Який виконує дивні речі усюди: — Який продовжив наші дні від утроби, і поступає з нами по Своїому милосердю. *Йл. 2: 21.

23. Він обдаровав нас утіхою серця й нехай пробуває мир в наші дні в Ізраїлі вічно:

24. щоб Він зберіг Свою ласку з нами і визволив нас *Свого часу. *1 Пт. 5: 6.

25. Двома народами бридиться моя душа, а третій народом не є;

26. це ті, що сидять на горі Самарійській, і ті, що мешкають між Филистянами, і той дурний народ, що живе в Сіхемі.

27. Ісус Сирахієнко з Єрусалиму, написав в цій книзі науку мудрости й знання, який зі свого серця зілляв мудрість.

28. Блаженний хто буде вправлятись в словах тої *науки, а той, що буде вкладати її на серце буде мудрим: *Вк. 1: 3.

29. якщо буде їх виконувати, то буде сильним у всім, бо світло — Господне провадить його. Який дає мудрість побожним. Благословенний Господь на віки, — Амінь, Амінь.

о

Розділ 51

Молитва Ісуса Сирахієнка.

Я ДЯКУЮ Тобі, — Господе й Царю, і вихваляю Тебе, — Боже мій Спасителю: та прославляю Твоє імя,

2. бо Ти є моя оборона й поміч, та визволитель тіла мого від загибелі, і від сітки оскаржуючого осудливого язика, від уст сплітаючих брехню: й Ти був моїм помічником проти противників моїх:

3. і визволивись мене, по Твойму великому милосердю, й задля іменні — Свого, зо зубів тих, що шукали душі моєї від багатьох скорбот, які я мав;

4. від огня дусимого навколо, й зміж полумя в якім я не згорів:

5. з глубини утроби ада (гробу), від язика нечистого, і від брехливих слів:

6. через донос до царя від неправедного, моя душа була близько смерти, а моє життя було близько споду пекла.

7. Вони обступили мене зовсіх сторін, і небуло помічника; я дививсь за опорою, — але небуло.

8. Тоді подумав я за Твою ласку—Господи, й про Твої діяння від віку, що Ти визволяєш надіючихся на Тебе і спасаєш з ворожих рук.

9. Тоді я підніс моє прохання від землі і молився про визволення від смерти;

10. покликнув я до Господа, Отця, — мого Господа, щоб Він нелишив мене в днях мого клопоту і вчасі, коли небуло помочі від людей гордих.

11. Я буду вихваляти імя Твоє безперестанку і буду співати похвально з подякою, бо молитва моя була вислухана. —

12. Ти спас мене від загибелі і від лихого часу мене визволив, отож я буду вдячний і прославлю Тебе і благословляти буду Твоє імя, — о Господи.

13. Будучи ще молодим перше ніж пішов мандрівкою, то відкрито я бажав мудрості в моєї молитві;

14. про неї я молився перед храмом, — й буду її шукати аж до кінця;

15. навідь від цвітучого до пристиглого винограду, моє серце радіє в ній; моя нога ішла прямою дорогою, від моєї молодости я шукав за нею. —

16. Потрохи я нахиляв моє ухо й приймав її, — та набував багато науки.

17. Я мав в ній успіх, отож, я визнаю славу Того, що дає мені мудрість;

18. бо я постановив прослідити її, і запопадливо ступав за тим, що є добре, — отже я не посоромлюсь.

19. Моя душа змагалась задля неї і в моїх діяннях я був точний; я простягав мої

руки до неба й оплакував моє незнання.

20. Я направив мою душу до неї й знайшов їй (мудрість) в чистоті, я злучив був моє серце з нею відпочатку, — отож небуду нею покенений.

21. Моє серце було стревожене шукаючи її, тому я придбаю добрий здобуток.

22. Господь в нагороду дав мені язик, і ним я буду вислявляти Його за це.

23. Наближіться до мене не навчені й замешкайте в домі науки;

24. чому ви такі повільні, й що скажете на це, адже душі ваші є дуже спрагнені.

25. Я відчиняю уста мої й кажу: *копуйте її (мудрість) без грошей; *Ic. 55: 1.

26. піддайте вашу шию під її *ярмо, а ваша душа нехай приймає науку, її нелегко знайти. *Мт. 11: 29.

27. *Подивіться своїми очима, що я багато потрудився, і здобув про себе доволі спокою. *Тк. 6: 19.

28. Дістаньте науку за велику суму грошей, — і дістанете більше золота через неї.

29. Нехай веселиться ваша душа в Його милосердю, і не сороміться Його вислявляти.

30. Чиніть ваше діло вчасно і в свій час Він дасть вам вашу нагороду.

КНИГА ВАРУХОВА

Розділ 1

ЦЕ ті слова книги, яку Варух син Нерієнка, син Манасієнка, син Седекієнка, син Асадієнка, син Хелкієнка написав в *Вавилоні, *Ам. 3: 20.

2. в пятім році семого дня в місяці, в часі коли Халдейці заняли *Єрусалим, й спалили його огнем. *2 Цр. 25: 9.

3. І читав Варух слова тої книги в слух *Єхонії Йоакієнка царя Юдейського, і в слух людям, що поприходили слухати книгу, *2 Цр. 24: 6.

4. і в слух достойників й царських синів, і в слух старших й всім людям від найнищих до найвищих, навідь тим що мешкали в Вавилоні при ріці Суд.

5. Над якими вони плакали й *постили, і молились перед Господом. *Пс. 137: 1.

6. Вони теж зібрали грошей по спромозі кожного;

7. і відослали до Єрусалиму до великого священника Йоакима Саломенка, і до священників й до всіх людей, що находились з ними в Єрусалимі,

8. в той сам час, коли він (Варух) одержав посудди дому Господнього, які були забрані з храму, аби вернути їх в землю Юдину десятого

дня місяця Сівана, срібні посуди, які поробив Седекія Йоасієнко цар Юдейський,

9. після того, як Навуходонозор цар Вавилонський переніс *Єхонію царя Юдейського, й князів, й невільників, й знатних мужів, людей землі з Єрусалиму, і привів їх до Вавилону. *2 Цр. 24: 12.

10. І сказали вони, ось ми післали вам грошей назакупно про цілопалення й жертви за гріх, та каджіння, й наготовте приношення (мяса) і жертвуйте на *жертівнику Господа Бога нашого: *Ед. 3: 3.

11. та *помоліться за життя Навуходонозорове царя Вавилонського, і за життя його сина Валтазара, щоби було їхніх днів, на землі, як днів неба: *Єр. 29: 7.

12. й Господь дасть нам сили, та просвітить наші очі і ми житимемо під тіню *Навуходонозора царя Вавилонського і під тіню його сина Валтазара, і будемо служити їм багато днів й знайдемо в них ласку. *Езк. 31:6; Дн. 4: 12-21.

13. Моліться за нас до Господа Бога нашого, бо ми згрішили проти Господа Бога нашого; і аж до сьогодні не відвернулось *пересердя Господа Бога нашого від нас. *Іс. 5: 25.

14. І прочитайте цю книгу, що ми вислали її вам, щоб зробити сповіщення в домі Господнім, в святочні й празничні дні:

15. і промовите, в Господа Бога нашого — *справедливість, а у нас на обличчах — сором, як воно й є сьогодня в кожнього Юдея, і мешканців Єрусалимських: *Тк. 2: 6.

16. в наших царів, в наших князів, в наших священників, в наших пророків й в наших батьків,

17. бо ми *згрішили перед Господом, *Дн. 9: 5.

18. неповинувались Йому і не слухали голосу Господа Бога нашого, щоб ходити в заповідях, які Він — явно дав нам.

19. Від дня, як Господь вивів наших праотців з землі Єгипетської, аждо сьогодні ми були *непокірними Господеві Богові нашому, і занедбували слухати Його голосу. *Ед. 9: 6-9.

20. Тому учепилось до вас зло й *прокляття, — що Господь призначив через Свого слугу Мойсея, коли вивів наших батьків зо землі Єгипетської, щоб дати нам землю текучу — молоком й медом, — як це воно є до сьогодні. *П. З. 28: 15; Дн. 9: 11.

21. Та проте — ми неслухали *голосу Господа Бога нашого, відносно всіх слів пророчих, яких Він посилав до нас: *Дн. 9: 10.

22. а кожний чоловік ходив по упрямости свого ледачого *серця, щоб служити чу-

жим богам, роблячи зло перед очима Господа Бога нашого. *Єр. 9: 14.

Розділ 2

ОТОЖ Господь *здійснив Своє слово, яке виповів проти нас, проти наших суддів, що судили Ізраїля й проти наших князів, та проти мужів Ізраїлевих й Юдейських. *Дн. 9: 12.

2. щоб навести на нас великі нещастя, яких ніколи не було під небом, як це сталось в Єрусалимі, по цьому що написано в законі Мойсеєвім;

3. що чоловік *істиме — тіло свого власного сина, й в своєї — дочки. *П. З. 28: 53; П. Єр. 2: 20.

4. Дотого ще, Він передав їх *напоталу всім царствам навколо нас, на ‡зневагу спустошення між усіми народами околичними, між яких Господь їх порозсівав. *2 Цр. 24: 2. ‡Іс. 43: 28; П. З. 28: 43.

5. Так то ми зістали повалені а не підвищені, — тому що ми грішили перед Господом Богом нашим, і не повинувались Його голосові.

6. у Господа Бога нашого — *справедливість, а в нас й в наших батьків — сором на обличчах наших, який (появляється) сьогодні. *Тк. 1: 15; Дн. 9: 7.

7. Бо всі ті нещастя прийшли на нас, які Господь висказав проти нас.

8. Ми і так не молились до Господа, щоб Він кожного з нас відвернув від думок *лукавого серця. *Єр. 17: 9.

9. Отже, Господь пильнував над нам з цим лихом, і навів його Господь на нас, бо Господь є праведний у всіх Своїх ділах, — що Він наказував нам.

10. Однак ми не прислухувались до Його *голосу, щоб ходити в Господніх постановах, які Він поставив перед нами. *Дн. 9: 14.

11. *А тепер, Господи Боже Ізраїлів, — що вивів єси Свій нарід зо землі Єгипетської рукою сильною й рамям високім, з ознаками й дивами (чудами), із великою потугою, та вчинив Собі імя, яке (появляється) сьогодні: *Дн. 9: 15.

12. ог, Господи Боже наш! — ми *згрішили і поступали безбожно, ми поступали не поправді у всіх Твоїх постановах. *Дн. 9: 5.

13. Нехай же Твій гнів *відвернеться від нас, бо нас лише мало ‡лишилось між поганами, що між них Ти нас порозсипав. — *Дн. 9: 16. ‡Єр. 42: 2.

14. Почуй нашу молитву Господи, та наші прохання, і визволи нас для Себе самого, — й подай нам ласку в очах тих що нас *переселили, *1 Хр. 6: 15.

15. щоб вся земля пізнала, що Ти — є Господом Богом *нашим, бо Ізраїль і його потомство є назване Твоїм

‡іменям. *Ic. 37: 20. ‡Дн. 9: 19.

16. *Зглянься Господи, з Свого святого дому і згадай про нас, нахіли Своє ухо Господи й почуй нас!
*П. З. 26: 15; Ic. 63: 15.

17. Відчини Свої очі й подивись: бо *померші що в гробах, яких душі (життя) забране з їхнього тіла не віддадуть Господеві слави ані похвали: *Пс. 6: 5; 115: 17; Ic. 38: 18, 19; Ср. 17: 27.

18. лише душа (людина), сумна в великім нещастю, що ходить охляло й понижено, і очі ослаблені, і душа *голодна, дадуть славу й правоту Тобі, Господи!
*Мт. 5: 6.

19. Отож, не *заправедніть наших батьків й наших царів, ми складаємо це покірне прохання перед Тобою,— Господи Боже наш, *Дн. 9: 18.

20. бо Ти послав на нас Свій гнів й пересердя, як це Ти промовив був через Своїх слуг пророків, кажучи:

21. Так говорить Господь: *нахиліть ваші рамена, щоб служити цареві Вавилонському, аби вам остатись на землі, що Я дав вашим батькам; *Єр. 27: 11.

22. а якщо ви не послухаєте голосу Господнього, щоб служити цареві Вавилонському,

23. то Я вчиню це, що *перерву в містах Юдейських й в Єрусалимі голос утіхи і веселощів, голос молодого й голос молодої, і вся земля запустіє без жителів.
*Ic. 24: 8; Єр. 7: 34; 16: 9.

24. Але ми не слухали Твого голосу, щоб служити цареві Вавилонському: отже, Ти справдив Свої *слова, промовлені Твоїми слугами пророками, що кості наших царів й кості наших батьків будуть забрані з їхнього місця. *Єр. 8: 1; 27: 17.

25. І ось, *вони викенені на денну спеку й на нічний мороз, і вони померли в великій біді від голоду, від меча й від помору: *Єр. 36: 30.

26. а дім, що є названий Твоїм іменем Ти лишив порожнім, як це є сьогодні, за беззаконня *дому (народу) Ізраїлевого й дому Юдиного. *Езк. 9: 9.

27. Отож, Ти, Господи Боже наш поступив з нами по всіх Своїх добротах, і відповідно до великого Свойого милосердя,

28. як Ти промовив був через Свого слугу Мойсея в той день, коли приказав написати йому Твій закон перед дітьми Ізраїлевими, кажучи:

29. якщо ви не слухати мете Мого *голосу, так певно та велика (ваша) многота обернеться в мале (число) між народами куди Я їх порозсипаю. *Лв. 26: 33.

30. бо Я знаю, що вони неслухати муть Мене: тому що вони є — люди *твердошиї, та в землі їхньої неволі вони

отямляться, *П. З. 9: 13; 31: 27.

31. і пізнають, що Я — Господь Бог їх, бо Я дам їм *серце й — зрозуміють, та уші, й — почують, *Ек. 36: 26.

32. і вони прославлять Мене в землі їхньої неволі й думати муть про Моє *імя, *Мл. 3: 16.

33. та навернуться від своєї впертости й від своїх лихих учинків, бо згадають про дороги своїх *батьків, що згрішили перед Господом. *Зх. 1: 3-6.

34. Я знову приведу їх в *землю, що її обіцяв з присягою їх батьками — Авраамові, — Ісаакові — й Яковові, і вони будуть її спадкоємцями й Я намножу їх, — й вони не зменшаться. *Єр. 16: 15.

35. І вчиню з ними заповіт *вічний, щоб бути їхнім Богом, а вони Моїми людьми, і вже більше не прожену Мій нарід Ізраїля зо землі, яку Я дав їм. *Єр. 32: 40.

Розділ 3

О, ГОСПОДИ Всемогутній, *Боже Ізраїлів! душа в тузі, дух турботи кличе до Тебе: *Пс. 73: 1.

2. почуй Господи й змилосердись, — бо Ти є милосердний й май спожаління над нами, тому, що ми *згрішили перед Тобою. *1 Цр. 8: 47.

3. Ти перебуваєш *вічно, а ми пропащі цілком. *Пс. 102: 27.

4. Господи Всемогутній, — Боже Ізраїлів! почуй тепер молитви мертвих *Ізраїлітян, і їхніх дітей, що грішили перед Тобою й не були послушними Твойому голосу, — свого Бога, бо з теєї причини ті нещастя спіткали нас. *Езк. 37: 1-14.

5. Не памятай *переступів наших батьків, лише згадай за Свою владу й Своє імя в часі теперішнім: *Пс. 79: 8; 2 Ед. 8: 26.

6. бо Ти, є Господом Богом нашим, — і Тебе Господи ми будемо славити,

7. потій то причині Ти вложив в наші серця страх, на це, щоб ми покликувались на — Твоє імя, і славили Тебе в нашій *неволі, бо ми пригадуємо всі беззаконности наших батьків, що згрішили перед Тобою. *П. З. 30: 1.

8. Ось ми, аж до тепер в нашій неволі, куди Ти нас порозсівав, для зневаги й *прокляття, аби приняти заплату відносно всіх переступів наших батьків, які відступили від Господа Бога нашого. *П. З. 28: 37; Пс. 79: 4.

9. Слухай, Ізраїлю, заповідей життя, нахили ухо для зрозуміння мудрости.

10. Як це сталось, Ізраїлю, що ти є в ворожій землі? Та постарівся ти в чужій країні, опоганився з *мерцями: *Мт. 8: 22.

11. так ти є зарахований до

тих, що відходять до *гробу, *Пс. 28: 1; 143: 7.

12. ти покинув жерело пре мудрости.

13. Якщо б ти ішов дорогою Божою, — то перебувавбись в мирі на віки.

14. Отож пізнай, — де є мудрість, — де є сила, — де є знання; щоб пізнав теж, же де є довголіття днів й життя, де є світло очей і мир.

15. Хто *знайшов місце її (мудрості), або хто дійшов до її скарбу? *Йв. 28: 12-20.

16. Де поганські князі, і такі, що панують над звірями землі:

17. ті, що граються з птахами в повітрі, і ті, що *нагромаджують срібла й золота, нащо надіються люди, і їхнім надбаням нема кінця? *Екл. 5: 9.

18. Або ті, що наробляли зо сріблом, і були дуже обережними й чиї діла є недосліджені?

19. Вони зникли й відійшли до гробу, а інші *повстали замість них. *Ек. 1: 4.

20. Пізнійші люде бачили *світло, і мешкали на землі, але мудрости не ‡пізнали: *Мт. 4: 16. ‡Мд. 13: 1; Рм. 1: 21.

21. ні незрозуміли її доріг, ані не вдержались на них, і їхні діти були далекі від цього напряму (шляху).

22. Не було чути про неї в Ханаані, ані не було видко її в *Темані. *Єр. 49: 7.

23. Агаряне шукали за мудростю землі, також купці Мерри й Теману, творці байок і дослідники розуміння: але ніхто з них непізнав дорогу *мудрости і не запамятав її шляхів. *Ср. 15: 7; 1 Кр. 1: 21.

24. О, Ізраїлю! який великий є дім *Божий! і яке широке є місце Його володіння! *Бт. 28: 17.

25. Великий він без кінця, й високий без міри.

26. Там були від початку славні *великани, та дуже високі поставою й здібні в войованю. *Бт. 6: 4.

27. Та не їх вибрав Бог, і не їм відкрив дорогу *мудрости: *1 Кр. 1: 27.

28. вони були знищені, бо немали мудрости й пропали через свою дурноту.

29. Хто вийшов на *небо і взяв її приніс з хмар? *П. З. 30: 12, 13.

30. Хто пішов за море й знайшов її, та приніс їй за чисте *золото? *Пр. 8: 19.

31. *Ніхто не знає її шляху, ані нема думаючого про її дорогу. *1 Кр. 2: 7, 8.

32. Та знаючий усьо знає її; Він відкрив її Своїм розумом, Той, — що створив землю на завсіди і наповнив її четверо-ногими *звірями. *Бт. 1: 24.

33. Той, що посилає світло й воно — іде, та покличе його і воно слухає — Його з страхом.

34. Зорі засяяли на своєї сторожі й звеселились; коли Він покликав їх, вони сказа-

ли: "ось ми," отож з радістю вони засяяли перед своїм Творцем.

35. Той є нашим *Богом, — і ніхто інший не зрівнається — з ‡Ним. *Іс. 25: 9. ‡Вх. 15: 11.

36. Він віднайшов всі шляхи мудрости й дав *її Своєму слузі Яковові, і полюбленному Своєму Ізраїлеві. *Іс. 28: 26.

37. Опісля цього Він *явив Себе на землі, і находився між ‡людьми. *Пр. 8: 31. ‡Ів. 1: 10-14; 1 Тм. 3: 16.

Розділ 4

ЦЕ є книга *заповідів Божих, і закон, що перебуває навіки. Всі, — що будуть її держатися житимуть, — а покинувші її помруть. *Езк. 20: 11; 1 Ів. 3: 24.

2. Наверніть Якове і возьми її! та ходи в ясности їй світла, щобись був *просвічений. *Пс. 19: 8; 119: 130.

3. Не давай слави своєї іншому, і корисного для себе — чужому народови.

4. О, Ізраїлю, — які ми щасливі, — бо знаємо же що є угодне *Богові, *Пс. 147: 19, 20.

5. Будь бадьорий Мій народе, памяткою Ізраїлевою.

6. Ви є *продані народам не для (вашого) знищення, але за те, — що ви прогнівали Бога, — ви є передані ворогам, *Іс. 50: 1; 52: 3.

7. бо ви дразнили Його тим, що жертвували *демонам (бісам) ане Богові. *П. З. 32: 17; 1 Кр. 10: 20.

8. Ви забули про Вічнього Бога, — що виховав вас: також розсерджували Єрусалим, — що вас вигодував,

9. бо коли він побачив, що гнів Божий приходить на вас, — то промовляв: Слухайте мешканці Сіону! Бог навів на мене велику журбу:

10. бо я бачив невільництво моїх синів й дочок, яке Вічний навів на них.

11. Я виплекав їх з *радістю, а відпустив — з плачом й скорботою. *2 Ед. 2: 3.

12. Нехай же ніхто не втішається моїм *вдівством, і покенутим многими, що за гріхи моїх дітей я опустів: бо вони відступили від закону Божого; *Іс. 47: 8; П. Єр. 1: 1; Мх. 7: 8.

13. вони не пізнали Його уставів, ані неходили дорогами Його заповідів, та не ступали — стежками Його науки праведної.

14. Приходіть мешканці Сіонські, та згадайте про неволю моїх синів й дочок, яку Вічний наслав на них.

15. Він бо наслав на них нарід здалека, нарід нахабний і з чужою мовою, який не поважав *старця і не зжалився над дитиною, *Іс. 13: 17, 18.

16. ці відпровадили дорогі вдовині діти, і залишили її самітньою без дочок.

17. Та чим же я можу вам *помочи? *2 Ед. 2: 4.

18. Бо наславший на вас це нещастя, Той теж *визво-

лить вас з рук ваших ворогів. *Ос. 6: 1, 2.

19. *Ідіть вашим шляхом, мої діти, ідіть вашим шляхом, бо я лишився опустілим. *2 Ед. 2: 2.

20. Я здіймив зо себе одіж миру, і зодягнувсь в волосінницю моєї молитви, та буду покликувати до Вічнього — в мої *дні. *Пс. 116: 2; 137: 7.

21. Будьте бадьорі мої діти, покликуйте до Господа, а Він визволить вас зпід влади й рук ворогів,

22. бо моя надія є на Вічнього, — що Він вас визволить, і потішення прийшло мені від — Святого, про милосердя, яке прийде незабаром до вас від *Вічнього нашого Спасителя; *Іс. 9: 6.

23. Я відпускав вас зі *смутком, та Бог дасть мені вас назад — зрадістю із веселістю вічною. *Пс. 126:5, 6; 2 Ед. 2: 3.

24. Так, як тепер Сіонські сусіди бачили вашу неволю, так теж вони незабаром бачити муть ваше спасіння від Бога нашого; яке прийде на вас з великою *славою, — із ясностю Вічнього. *Іс. 60: 1, 2.

25. Мої діти! *переносіть терпеливо гнів, що від Бога на вас прийшов: бо ваш ворог вас переслідував, але ви швидко побачете його знищення й наступите йому на шию. *Мх. 4: 10-13.

26. Мої згодовані пішли вибоїстими дорогами й були забрані немов отара, та розхоплені ворогами.

27. Будьте ж *бадьорі мої діти, — і кличте до Бога; бо за вас памятає Той, що наслав це на вас. *Іс. 40: 1, 2.

28. Бо яке було у вас рішення (відвага), щоб відійти від Бога: так теж збільшіть його в десятеро, щоби навернутись — і Його *шукати: *2 Хр. 15: 4.

29. бо Той, що наслав на вас те нещастя, *принесе вам веселість вічню зо спасіням. *Іс. 54: 7, 8.

30. Будь бадьорий Єрусалиме! бо Давшій тобі теє імя, — тебе *потішить. *Іс. 65: 18.

31. Нещасні є ті, що тебе *утискали, й що раділи твоїм упадком. *Пс. 137: 7; Іс. 52: 2-4.

32. Нещасні є ті міста, яким служили твої діти, нещасна є та (земля), що приняла твоїх синів:

33. бо як вона раділа твоїм знищеням й втішалась твоїм упадком, так теж вона буде скорбіти про своє *знищення, *Пс. 137: 8, 9.

34. бо Я відойму від неї веселість про многоту її народу, а їй гордість *обернеться в плач: *Іс. 47: 8.

35. бо *огонь від Вічнього прийде на неї, — та довго треватиме, і надовгий час вона буде замешкана бісами. *Іс. 34: 9-15.

36. О, Єрусалиме! *розгляньсь на всхід і придивись радості, що приходить до

тебе — від Бога. *Ic. 60: 4-6.

37. Ось, надходять твої *сини, яких ти відпустив, вони приходять — зібрані від сходу до заходу Словом Святого, радіючи славою Божою. *Ic. 43: 5, 6.

Розділ 5

О, ЄРУСАЛИМЕ! здійми зо себе одіж плачу й скорботи, а вдягнись в оздобу *слави від Бога навіки. *Ic. 61: 3.

2. Вберися у подвійну одіж *праведності, яка походить від Бога, та вложи на голову собі вінок слави Вічнього; *Ic. 61: 3.

3. бо Бог виявить твоє *сяєво усій піднебесній. *Ic. 60: 3.

4. *Імя твоє буде назване від Бога навіки: мир праведности й слава побожности. *Ic. 62: 2.

5. *Устань, Єрусалиме! і стань нависоті, та приглянься в сходові, ось твої діти — ‡збираються від заходу аж до сходу словом Святого, радіючи Божою памятю про них. *Ic. 52: 1. ‡Тк. 4: 37.

6. Вони відійшли були від тебе піхотою, і відпроваджені були їхніми ворогами, та Бог припровадить їх до тебе підвищеними зо славою, немов царських *дітей; *Мт. 13: 38.

7. бо Бог призначив, аби кожна висока гора й горбок *понизились, а долини, щоб виповнились рівниною, щоб Ізраїлеві іти безпечно в славі Божий. *Ic. 40: 4, 5.

8. Також ліси й всяке дерево пахуче мають заслоняти Ізраїля по наказу Божім:

9. бо Бог *провадитиме Ізраїля з радістю в світлі Своєї слави, з Своєю ласкою й праведністю. *Ic. 52: 12; 55: 12.

ПОСЛАННЯ ЄРЕМІЇ.

Розділ 6

ВІДПИС того послання, яке Єремія післав був до тих (Юдеїв) що були забрані в неволю Вавилонську царем Вавилонським, щоб засвідчити їм, як було приказано йому Богом.

2. Зпричини гріхів, яких ви допустились перед Богом, ви будете *відпроваджені, в неволю до Вавилону Навуходонозором царем Вавилонським. *Єр. 27: 12.

3. А коли прийдете до Вавилону, ви там *пробуватимете багато років й довгий час, аж до сімох родів: а опісля Я — виведу вас з відтам в мирі. *Єр. 29: 5-7.

4. Тепер ви там у Вавилоні побачите (їхніх) *богів срібних й золотих, та деревяних, що їх носять на плечах, які наносять страх на народи (поганські). *Пс. 115: 4; Ic. 8: 10; 46: 5-7; Мд. 13: 10.

5. Стережіться, аби й ви самі нестали подібні чужинцям, і щоб ви не злякались їх (тих богів), коли побачите товпу людей перед ними і

позаду них *поклоняючись їм. *Дн. 3: 7.

6. Та ви промовте в своїх серцях: О, Господи, ми Тобі маємо *покланятись!
*П. З. 6: 13.

7. бо Мій *ангел є з вами, і Я сам — дбаю за ваші душі.
*Вх. 23: 20, 21.

8. А що до їхнього язика (ідолського), то його вигладив майстер, й їх самих оправив золотом, однак вони є тільки лож й неможуть *говорити. *Пс. 115: 7.

9. І ніби для дівчини, що любить прикраси, вони беруть золото та виробляють *вінке на голови своїм богам. *Д. А. 14: 13.

10. Буває часом теж, що жреці (попи) забирають від своїх богів золото й срібло, і обдаровують ними себе самих:

11. вони теж наділяють ним звичайних розпусниць, та прибирають їх (своїх богів) золотих, срібних й деревяних одіжею немов людей.

12. До тогож ці боги неможуть визволитись перед ржою й мольом, хоч вони є зодягнені в порпурову одіж.

13. Люди обтирають їхні обличча з пороху, що в храмах на них дуже нападає.

14. І він (той бовван) держить берло немов чоловік, — суддя країни: але він не може заподіяти смерти провинившомусь йому.

15. Також має він в своїй правій руці меч й сокиру, але не може сам себе визволити від війни й від рабівників.

16. Потім можна їх пізнати, що вони — не боги: отже не *лякайтеся їх, *Єр. 10: 5.

17. бо як розбита посудина не є придатною чоловікові, так теж — й їхні боги: коли вони є поставлені в храмах, то очі їх є повні пороху, що наноситься за ногами тих, що приходять.

18. І так, як забезпечують двері зо всіх боків того, що за зневагу царя є провадженій на страчення, так теж жреці (попи) забезпечують свої церкви дверима, замками і засовами, аби злодії не *обрабували їх богів.
*Сд. 18: 24.

19. Вони (люди) світять про них свічки більше ніж про себе самих, а ті (боги) й одної з них не можуть бачити;

20. бо вони — немов колоди в домі: про них говорять, — їхні серця точать черваки земні, жеруть їх самих й їхню одіж, — а вони не відчувають,

21. їх обличча почорнілі від диму, що кадять в храмі,

22. на їх талуби й голови сідають лиликі, ластівки й інші птахи, також по них лазять коти. —

23. З того ви пізнаєте, що вони не є — богами: отже не лякайтеся їх.

24. Також й золото, що на них для прикраси, якщо

хтось його не очистить від ржі, то вони небудуть блескучими, бо коли їх відливано вони того не відчували.

25. Теє, що в ньому нема *дихання є вкуплене за високу ціну. *Іс. 46: 6.

26. *Їх носять на плечах, бо безногі, цим виявлюється перед людьми, що вони нічого не вартні. *Іс. 46: 7.

27. Також ці, що їм (ідолам) служать — посоромляться, бо як притрапиться, що вони попадають на землю, то жоден не може сам встати: коли хто поставить їх просто, вони самі неможуть рушитись, або як хто зігне їх, то вони неможуть самі випростуватись, і перед них кладуть (люди) дарунки немов перед мертвих.

28. А з жертвованого про них жреці (попи) беруть продають й розтрачують, також їхні жінки відкладають з цього солену — частинку: але нічого з цього не вділюють — вбогому ані хворому:

29. їх жертви *поїдають жінки нечисті й породівниці: Отож по цім ви пізнаєте, що вони — не боги, не лякайтесь їх. *Лв. 12: 4.

30. Якже ж можна *назвати їх богами? Чи тому, що жінки ставлять їжу перед такими богами зо золота, срібла й здерева. *1 Кр. 8: 5.

31. А жреці сидять по їх храмах в розідраних одягах, з *обголеними головами і бородами, без накритя на своїх головах: *Лв. 19: 27; 21: 5.

32. та *ричать й плачуть перед своїми богами немов ті, що на упоминках по помершому. *Іс. 59: 11.

33. Також жреці беруть деякі одіжи з них про себе, і зодягають своїх жінок й дітей.

34. Якщо хтось зпричинить їм щось злого, або доброго, *вони неможуть йому віддати, і неможуть поставити царя ані його ‡скинути. *Іс. 45: 20. ‡Дн. 2: 21.

35. Таким чином, вони неможуть дати багатства ані грошей, якщо хтось зробить їм при речення, а не виповнить, то вони не впомянуться,

36. вони неможуть спасти чоловіка від *смерти, ані визволити слабшого від сильнійшого. *1 См. 2: 6; Пс. 68: 20.

37. Вони не привернуть зору сліпому, ані дати помочі чоловікові в нужді.

38. Вдові не виявлять милосердя, ані не вчинять добра сироті,

39. ці деревяні *боги обложені золотом й сріблом, є подібні каміням, що їх добувають з гір: а ті, що їм покланяються, — будуть посоромлені. *Іс. 45: 20; Єр. 2: 27.

40. Якжеж можна людині подумати і сказати, що вони боги? Коли й самі Халдейці (погане), не поважають їх?

41. Бо якщо вони побачать німого, що неможе говорити, то приводять його до Баала й силують його до нього говорити, немов би той міг його *розуміти.
*1 Цр. 18: 26.

42. Однак вони самі не можуть цього порозуміти, щоб їх покинути; бо не мають знання.

43. Також жінки, пообвязувані шнурами, сидять на вулицях і палять оливкові зернята для запаху: а як котра з них захопиться в прохожім, то й ляже з ним, — докорюватиме своїй приятелці, що ця недостойна цього як вона, ані їй повязка не вірвана.

44. Що лише зробиться між ними є ложне, то як можна думати, або казати, що вони є богами?

45. *Вони зроблені теслями й золотарями, отже вони не можуть бути нічим іншим, лиш тим чим бажали зробити їх майстрі. *Іс. 44. 12, 13.

46. І самі майстрі, що їх виконують не можуть ніколи довго продовжати, то якже зроблене ними може бути богами?

47. Отож, вони полишили по собі лож й зневагу — своїм потомкам.

48. Бо коли приходять на них війни чи нещастя, то жреці (попи) радяться між собою, же дебито їм можна скритись з ними?

49. Чому ж то люди не можуть запримітити, що вони не боги, які не можуть себе спасти від війни, або від нещастя?

50. Адже ж вони лише дерево *оправлене в золото й срібло, то повинніб знати, що вони є лож, *Мд. 13: 10.

51. і повинно б бути ясно всім народам й царям, що вони не є *богами, лише робота людських рук, і що у них нема жодного ‡Божеського діла. *П. З. 32: 21.
‡Д. А. 14: 17.

52. Хто ж то ще неможе зрозуміти, що вони — не є богами?

53. Бо не можуть поставити *царя над країною, ані дати людям ‡дощу: *Пс. 75: 7.
‡Єр. 14: 22; Д. А. 14: 17.

54. ані не можуть розсудити своєї справи, ні кривди направити не є в силі, бо вони мов ворони між небом і землею.

55. Навипадок огня в домі деревяних богів, та оправлених в золото і срібло, то їх жреці (попи) втічуть й ратуються, але вони самі мов колиди в середині згорять,

56. ані теж не можуть опертись цареві чи ворогові, то як можна преставляти, або думати, що вони є богами?

57. Отже такі то деревяні обложені золотом, або сріблом, не можуть утічи від злодіїв й розбійників,

58. бо ті є дужщі за них, тому здіймають з них срібло

й золото, і одежі, та відходять зо здобичею, а ці не є в силі самі собі помочи.

59. Отож, є ліпше бути царем й показати силу, також придатнійшим є домашній посуд, що його вживає властитель, ніж ці ложні боги; як теж є ліпше в домі двері, для забезпечення того що в нім, аніж такі ложні боги, або теж ліпші є деревяні стовпи (на потрібнім місці) ніж такі ложні боги.

60. Сонце, місяць й зорі будучи ясними, і є післані для потреби послушним.

61. Також блискавиця, коли вилітає, то є легко видимою: подібно теж вітер однаково дує по всіх краях.

62. І хмари, коли Бог їм звелить піти понад усю вселенну, виконують *наказ.

*Пс. 119: 91.

63. І огонь, посланий з вище на спаління гір і лісів, чинить те, що йому призначено: але ті (ложні боги) не є подібні до них ні видом ані силою.

64. То почім можна припускати, або думати, що вони є богами, коли ж вони не є в силі виконати суду, ані вчинити людям добра?

65. Отож знаючи, що вони не є богами, тому не бійтеся їх:

66. бо вони не можуть ні благословити, ані прокляти царів,

67. і не можуть теж — показати ознак на небі, або серед поган, не засяяють так, — як сонце, ані не освітять так, — як місяць.

68. Звірята є ліпші від них, бо вони живі й скриваються, та можуть собі помагати.

69. Отож, жодним способом не можна нам доказати, що вони є богами, тому не бійтеся їх.

70. Бо як страхопуд (поставлений) в городі нічого не охоронить: так теж їх деревяні боги, оправлені в золото й срібло.

71. Та ще ті їхні деревяні боги є подібними до терневого куща в саді, що на нього сідають всякі птахи, як теж подібні є трупови, що викінений в темряву.

72. І ви повинні пізнати їх по блескучій порпурі, яка бутніє й росипається на них, що вони не боги! так що на кінець вони самі будуть *з'їджені (огнем), та будуть мерзостю в країні. *Єр. 10: 11; 43: 12.

73. Отож, краще є чоловік справедливий, — що не має ідолів: бо він тим самим далеко — буде від ганьби.

ПІСНЯ ТРОЇХ СВЯТИХ ДІТЕЙ

Вона є продовженням третього розділу книги **Даниїлової,** по тих словах: "впали повязані в роспалену огнем піч." — Стрічка 23. Цього наступного нема в Єврейськім тексті доданого, аж доти, "І вони ходили,"—до тих слів, "Тоді цар Навуходонозор"—стрічка 24.

І ВОНИ *ходили посеред огня, славлячи Бога й благословляючи Господа.
*Дн. 3: 25.

2. Тоді став Азарія і молився такими словами: і відчинивши свої уста серед огня промовив.

3. Благословенний є Ти, — О, Господи Боже наших батьків, похвальне й прославлене імя Твоє на віки:

4. бо Ти є праведний у всім, що вчинив з нами: так! — правдиві є всі діла Твої, а Твої дороги справедливі, — і всі *присуди Твої правда.
*Пс. 25: 10.

5. Усе теє, що Ти на нас наслав і на святе місто наших батьків (на) Єрусалим, Ти виконав суд справедливий, бо відносно правди й присуду Ти вчинив це, наславши на нас те усе за наші гріхи.

6. Бо ми *згрішили і вчинили беззаконність відступивши від Тебе. *Іс. 59: 13; Ос. 4: 12.

7. У всім ми стали переступниками і не слухали Твоїх заповідів, і не виконували їх, ані не поступали так, як Ти нам наказував, — для нашого добра.

8. Отож усе, — що Ти наслав на нас, — і усе, що Ти вчинив нам, то вчинив по *справедливім засуді:—
*Дн. 9: 7.

9. й Ти передав нас до рук беззаконних найгірших ненавидних відступників, та несправедливому *цареві, — і найлютійшому на усьому світі. *П. З. 28: 48.

10. І тепер ми не можемо відчинити наших уст, ми стали соромом й зневагою для Твоїх слуг й тим, — що Тобі покланяються.

11. Та не передавай нас цілком (знищеню) задля — іменні Свойого, і не *розірви Свого заповіту. *Пс. 89: 33-37.

12. Й милосердя Свого не відійми від нас, — задля полюбленного Авраама, — задля Свого слуги Ісаака, — і задля Свого святого Ізраїля.

13. до котрих Ти говорив, й обіцяв, — що розмножиш їхній рід, як *зорі небесні, і як пісок на березі морськім.
*Бт. 22: 17.

14. Ми жеж Господи, стали найменшим народом й понижені сьогодні по всьому світу за наші гріхи,

15. нема у нас теперіньки ні князя ні пророка, ні вожди, ні цілопаління, ні жертви, ні дарів, ні пахощів (кадильних), ні місця для жертву-

вання Тобі, — щоб — знайти ласкавість Твою.

16. Хіба лише з розбитим серцем й покірним духом нехай ми будемо приняті (Тобою).

17. Мов би при цілопаленю баранів й телят, мов би при десятках тисячів випасених ягнят, — так нехай наша жертва буде перед Тобою сьогодня, Тобі до вподоби, бо непосоромляться ті, — що на Тебе *надіються.

*Пс. 125: 2.

18. І тепер ми ідемо за Тобою всім серцем, — ми боїмось Тебе й шукаємо — обличча Твойого.

19. Не осороми нас, лише поступи — з нами по Своєму *милосердю, і по великій Своїй ласкавості; *Пс. 51: 1.

20. й визволи нас дивними Своїми ділами, — і дай славу Свому іменні Господи, та нехай посоромляться всі, що спричиняють зло Твоїм слугам.

21. Нехай заганьбляться з усеєю своєю силою і потугою, й нехай їхня влада поламлеться:

22. та нехай пізнають, — що Ти Господь єдиний Бог, — й *прославленний по всьому світу. *Пс. 113: 3.

23. Однак царські слуги, що їх повкидали не переставали розпікати піч нафтою, смолою, валовиною (клочем) й хворостом.

24. Так що полумінь піднесилась понад піч до сорок й девять локтів:

25. й вдаривши (полумінь) *спалив тих Халдейців, що поралися при печі. *Дн. 3: 22.

26. Бо Ангел Господній зійшов у піч разом з Азарією і його товаришами, й викинув полумінь огняну з печі;

27. а всередині печі вчинив мов вохкий шумячий вітер, так, — що огонь недоторкався до них цілком, і не пошкодив їм, ані не стревожив їх.

28. Тоді всі три, — ніби одними устами заспівали в печі, прославляли й благословили Бога, кажучи:

29. "Благословенний Ти, — Господе Боже наших батьків, й прославленний і підвищенний понад усе навіки:

30. й *благословенне славне Твоє святе Імя, та прославленне і підвищене навіки. *Пс. 72: 19.

31. Благословенний Ти в храмі — Твоєї святої слави, й прославленний і звеличений понад усе навіки.

32. Благословенний Ти бачивший глубини, сидівший на Керувимах, й прославленний і підвищенний навіки.

33. Благословенний Ти на Твоїм славнім престолі — царства, й славленний та вихваленний понад усе навіки.

34. Благословенний Ти в просторі небеснім: й понад усе прославленний і звеличенний навіки.

35. Всі діла Господні, бла-

гословіть Господа: славіть й підвищайте Його понад усе навіки.

36. Ви *небеса, благословіть Господа: славіть й підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 148: 4.

37. І ви *Ангели Господні, — благословіть Господа: й славіть та підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 103: 20.

38. Ви всі *води, що над небесами, благословіть Господа, славіть й підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 148: 4.

39. Ви всі сили Господні, благословіть Господа, славіть й підвищайте Його понад усе навіки.

40. *Сонце й місяць, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 148: 3.

41. Ви зорі небесні, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

42. Ви дощі й роса, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

43. Ви всі *вітри, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Мт. 8:26, 27.

44. Огонь й спека, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

45. *Зима й літо, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Бт. 8: 22.

46. Іней й сніговиця, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

47. Ви ночі й дні, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

48. *Світло й темрява, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Бт. 1: 3.

49. Лід й зимно, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

50. *Мороз й сніг, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 148: 8.

51. Ви *блискавиці й хмари, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Йв. 38: 25.

52. Нехай земля благословить Господа: славить і підвищає Його понад усе навіки.

53. Ви гори й сугірки, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

54. Ви всі *рослини землі, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки. *Пс. 103: 22.

55. Ви жерела (водні), благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

56. Ви моря й річке, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

57. Ви всі кити й усьо рухаючеся в водах, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

58. Ви всі птахе воздушні, благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

59. Вся звірина й скотина (худоба), благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

60. Ви всі діти Ізраїлеві, — благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

61. О, Ізраїлю, — благослови Господа: слави і підвищай Його понад усе навіки.

62. Ви священники Господні, — благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

63. Ви слуги Господні, — благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

64. Ви духі й душі праведних, — благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

65. Ви святі й покірні серцем, — (люди) благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки.

66. Анніє, Азаріє й Мисаїле, — благословіть Господа: славіть і підвищайте Його понад усе навіки, бо Він визволив вас з пекла й спас нас з руке смерти, та визволив з середини печі й згорючого полумінні, бо зпосеред огня визволив нас.

67. Складайте подяку Господеві, — бо Він ласкавий, а Його милосердя перебуває вічно.

68. Ви всі, що поклоняєтесь Господеві, — благословіть Бога; богів, славіть Його і складайте Йому подяку, — бо Його ласка перебуває вічно.

ІСТОРІЯ СУСАННИ

Є відділена з початку від (книги) **Даниїлової,** тому, що її нема в Єврейськім тексті, ані теж оповідання про **Вила й Дракона.**

У ВАВИЛОНІ мешкав чоловік на імя Йоаким.

2. І взяв він собі жінку, на імя Сусанна, дочку Хелкії, дуже вродливу й богобоязливу.

3. А їй родичі теж були *праведні, навчили свою дочку закону Мойсеєвого.

*Лк. 1: 6.

4. Йоаким був собі чоловік дуже багатий, та мав гарний сад при своїм домі, і сходились до нього Юдеї, бо був він найповажнійшим від усіх.

5. В тім то році, були призначені судями два старші з людей, так як це сказав Господь, "що беззаконність

прийшла з Вавилону від старших судів," які уважались за народніх начальників.

6. Вони (ті старші) завжди перебували в Йоакимовім домі, а всі, що мали які небудь спірні справи приходили до них.

7. Коли ж в обід нарід розходився, то Сусанна виходила в сад свого мужа на прохід.

8. І бачили її оба старші ідучою кожного дня, проходжаючусь: так, що їхня *пожадливість розгорілась до неї: *Мт. 5: 28.

9. і вони тим викривили свій розум, та відвернули свої очі, аби їм не дивитись на небо, і не згадувати про суди справедливі.

10. І оба вони були захоплені жадобою до неї, але жоден з них невідкривав оден одному, свого горя.

11. Бо соромились виявляти своє пожадання, — що вони обидва бажалиб злучитися з нею.

12. Тому й уважно вони стерегли, з дня на день, аби її побачити:

13. і мовляли оден одному ходімо до дому, — бо це час обіду.

14. Отож, як відходили, то розходились оден від одного, а вернувшись знову зійшлися в те саме місце; опісля вони стали питатись оден в одного про причину, відтак вони оба признались в своїх пожаданях, тоді призначили обидва час, коли би їм знайти (в саді) її саму.

15. І сталося, як вони пильнували задогідним часом, вона ввіишла (в сад), як звичайно, лише з двома служницями і забажала вмитись в саді, бо було гарячо.

16. Та небуло там нікого окрім обох старших, що були скрились і за нею стерегли.

17. Вона (нічого незнаючи проце) сказала служницям, "принесіть мені олію і мила, та зачиніть двері в саді, аби я вмилась."

18. Вони так зробили, як вона їм сказала, і зачинили садові двері, а самі вийшли бічними дверима, аби принести це, що вона їм наказала, а старших у скритку вони не бачили.

19. Якжеж служниці відійшли, встали оба старші й прибігши до неї промовили:

20. "Ось, садові двері зачинені, що ніхто нас не побачить, а ми є закохані в тобі, отож *пристань і лязь з нами. *2 См. 11: 13.

21. Якщо ти не захочеш, так ми будемо свідчити проти тебе, що з тобою був юнак (парубок), і для цього ти відіслала від себе своїх служниць."

22. Тоді Сусанна *зітхнувши промовила, "тісно мені зо всіх сторін: бо якщо я це зроблю, то мені смерть, а якщо не зроблю, то невтічу

з ваших рук. *Езк. 9: 4.

23. Отож, краще мені цього не вчинити і впасти у ваші руки, ніж *згрішити — перед Господом." *Бт. 39: 9.

24. З тими словами Сусанна *закричала сильним голосом, а обидва старші теж закричали проти неї. *П. З. 22: 27.

25. А оден з них побіг і відчинив садові двері.

26. Якжеж домашні слуги почули крик в саді, то побігли до бокових дверів побачити же що її притрапилось.

27. Та коли старші висказали свої (брехливі) слова, то слуги дуже засоромились: бо ще ніколи не було такого доносу на Сусанну.

28. І сталось другого дня, що зійшовся нарід до її мужа Йоакима, прийшли також й оба старші наповнені *злобним наміром проти Сусанни, щоб передати її на смерть. *Ос. 52: 4-6.

29. І промовили до народу: "пішліть по Сусанну, дочку Хелкиї, Йоакимуву жінку," — й післали.

30. Отже прийшла вона зі своїми родичами, з дітьми своїми, і вся її родина.

31. А була Сусанна собі жінкою ніжною й гарної вроди.

32. І звеліли от ті (оба) беззаконники відслонити її обличче (бо було закрите), щоб їм насититись її красою.

33. При тім вся її родина, що дивились на неї плакали.

34. Тоді обидва старші виступили серед людей й *поклали свої руки на її голову. *П. З. 17: 7.

35. А вона з плачом дивилась на небо: — бо її серце надіялось на Господа.

36. І промовили старші, "Як ми ходили самі по саді, ця жінка увійшла з двома служницями, і зачинила садові двері, а служниць відіслала геть.

37. Тоді прийшов до неї юнак, який там скривався й ляг з нею.

38. А ми стоячи в куті саду, побачивши таке *беззаконня прибігли до них: *Бт. 39: 9.

39. й бачили їх разом, та мужчини ми не могли задержати, бо він був сильнійший за нас і відчинивши двері вискочив,

40. а ту жінку ми зловили й допитували хто б то був той юнак? Та вона не схотіла нам сказати: про це ми *зізнаємо." *Вх. 20: 16.

41. І повірило їм зібрання, як таким, що вони були старші й судді народу; отож засудили її на смерть.

42. Тоді Сусанна закричала сильним голосом, кажучи: "Ог, — Вічний Боже, знаючий таємниці, і знаючий усе перше ніж воно станеться!

43. Ти знаєш, що вони фалшиво свідчили на мене, і ось я мушу вмерти: хоча ніколи цього не вчинила, про що ті

люде злобно придумали на мене."

44. І почув Господь її *голос. *Пс. 34: 6.

45. Отож, як відпроваджували її на смерть, то Господь порушив Святого Духа молодого юнака, на імення Даниїл:

46. і він закричав сильним голосом, кажучи: "я чистий від *крові теєї жінкі!" *Мт. 27: 15.

47. Тоді всі люди обернулись до нього, й промовили: "Що значать ці твої слова, що ти сказав?"

48. Отож, він став посеред них й промовив: "такі то ви *нерозумні—сини Ізраїлеві, що без провірення справи, або дізнання правди засудили (ту) дочку Ізраїлеву? *Пр. 14: 15

49. Вертайтесь назад на місце суду: бо вони фалшиво *свідчили проти неї." *Вх. 20: 16.

50. Отже всі люди негайно вернулись, а старші сказали йому, "ходи сядь між нами й докажи нам, що Бог дав тобі честь старшеньства."

51. І промовив Даниїл до людей, — "розділіть їх обидвох подальше оден від одного, а я *випитаю їх (окремо)." *Пр. 16: 20; 18: 17.

52. Отже ж, як їх розділено одного з одним, тоді він (Даниїл) покликав одного з них, і каже до нього, "ох, ти постарівшійсь в лукавстві, тепер твої гріхи, які ти чинив перше вийшли на яв:—

53. бо ти проголошував несправедливі суди, осуджуючи не винних, а виновних випускав на волю, хоч Господь сказав був: *невинного й справедливо невбиватимеш. *Вх. 23: 7.

54. Отож, якщо ти бачив її, то скажи під яким деревом ти їх бачив в товаристві разом?" А той відказав, "під мастиковим (смерекою)."

55. І каже Даниїл: "Дуже добре! ти збрехав на свою *голову, — бо ось Ангел Божий, одержав вирок присуду від Бога, розтяти тебе на двоє." *Д. А. 5: 3, 4.

56. Відставивши його на бік, він звелів привести другого, і каже до нього: "ой ти насіння Ханаанське, а не Юдине! краса (жіноча) спокусила тебе й *пожадання заплутало твоє серце. *2 Пт. 2: 10.

57. Так то ви поступали з дочками Ізраїлевими, а вони зостраху приставали з вами; але дочка Юдина нестерпіла вашого беззаконня.

58. Отож, скажи мені під яким деревом ти застав їх разом в товаристві?" А той відказав, "під голманом (дубом)."

59. І каже Даниїл до нього, "добре! ти також *збрехав на свою голову: — бо Ангел Божий чекає з мечем, щоб тебе розтяти на двоє, щоби вас (обох) знищити." *Мр. 14: 56.

60. Тоді усьо зібрання закричало сильним голосом, і прославляло Бога, — що Він спасає надіючихся на Нього.

61. І повстали (люде) проти обох старших, бо Даниїл оскаржив їх фалшивим свідченям їхніх уст:

62. й поступили з ними по закону Мойсеєвому, так, як вони *задумали були зло проти ближнього, і повбивали їх, так того дня невинна кров була спасена.
*П. З. 19: 19; Пр. 19: 5.

63. Отож, Хелкія зо своєю жінкою прославляли Бога за свою дочку Сусанну, з Йоакимом її чоловіком й зо всіма свояками, бо не знайдено нечесті на ній.

64. Від того ж дня й надальше Даниїл став бути у великій честі перед людьми.

ІСТОРІЯ ЗНИЩЕННЯ
ВИЛА І ДРАКОНА
ВІДТЯТА ВІД КІНЦЯ (КНИГИ) ДАНИЇЛОВОЇ.

ЦАР Астіяг прилучивсь до своїх батьків, а *Кир Перській перебрав його царство. *Ед. 1: 1, 2.

2. А Даниїл перебував з царем і був шанований понад всіх його товаришів.

3. Бувже ж у Вавилоні ідол (бовван), називаний Вил, і витрачували на нього денно дванайцять великих мір пшеничної муки, та сорок овець і шість мір вина.

4. А цар шанував його і ходив що денно йому вклонятись, та Даниїл — *поклонявся своїому Богові небесному. І промовив цар до нього, "чому ти не поклоняєшся Вилові?" *Дн. 6: 10.

5. Він відповів кажучи, "тому, бо я не вклоняюсь ідолам зробленними руками, лише Богові *живому, — що створив небо і землю й владіючому над усякім тілом." *Д. А. 17: 24-29.

6. Тоді цар каже до нього, "чи ти думаєш, що Вил не є живий бог? Чи ж ти небачив же скільки то він іст й пе кожнього дня?"

7. Даниїл усміхнувсь на це й промовив, "Царю! необманюй себе; бо він всередині — глина, а поверха — мідь, і ніколи не — *їв й не пив нічого." *Ср. 30: 19.

8. Отже, цар розгнівався й прикликавши своїх жреців (попів), промовив до них: "Якщо ви нескажете мені, же хто поїдає усьой той видаток, так помрете.

9. Та, якщо ви докажете мені, що Вил це з'їдає, так Даниїл помре, бо він говорив зневажливо проти Вила." А Даниїл промовив до царя, — "нехай буде по твоїому слову."

10. А було Вилових жреців сімдесять окрім жінок і ді-

тей. Й пішов цар з Даниїлом до Вилового храму.

11. Та Вилові жреці сказали, так: "ось ми вийдемо геть, а ти царю постав їжу й пиття, та зачини двері замкни їх, і запечатай своїм *перстінем. *Дн. 6: 17.

12. А на завтра, коли ти прийдеш, якщо не знайдеш поїджене те усе Вилом, так ми помремо, — або Даниїл, що на нас набрехав.

13. Вони малощо звертали уваги на теє царське розпорядження: бо під столом (в храмі) вони зробили собі потаємний вхід, і ним завсіди входили й те усе поїдали.

14. Отож, як вони відійшли, цар поставив їжу (й пиття) перед Вилом, а Даниїл звелів своїм слугам принести попелу, і посипав ним по всьому храмі в присутності царя: а виходячи геть, замкнули двері й запечатали царським перстінем відійшли.

15. Як звичайно у ночі прийшли жреці зо своїми жінками й дітьми, та поївши усе вийшли.

16. Надругий же день раненько, поставали цар й Даниїл:

17. й цар промовив, "Даниїле! чи печаткі цілі?" він відповів, "Так, царю, цілі!"

18. І як лише він відчинив двері, то цар подивився на стіл, і закричав сильним голосом; "*великий ти Виле, і нема жодної омани в тобі." *Д. А. 19: 28-34.

19. Та Даниїл усміхнувсь здержуючи царя, аби не ввійшов до середини, й промовив: "поглянь на посадзку (підлогу) і придивись же чиї це сліди?"

20. Цар відповів, "я бачу сліди (ступні) чоловічі, жіночі і діточі," тоді цар розгнівавсь:

21. і звелів зхопити жреців з їхніми жінками і дітьми, і вони показали йому таємні двері, якими вони входили й поїдали це, що було на столі.

22. Тоді, цар дав наказ повбивати їх, а Вила передав власті Даниїловій, а він його *знищив і його храм. *П. З. 12: 3.

23. На тім самім місці був теж великий дракон (змій), якого Вавилонці шанували.

24. І каже цар до Даниїла, "чи ти також скажеш на цього, що й він є — мідь? Ось він живий, — іст й пє: ти не можеш сказати, що той не є живий бог, отож вклонися йому."

25. А Даниїл каже цареві, "я клоняюсь *Господеві Богові мойому, бо це Він — є Богом живим. *Мт. 4: 10.

26. Та дай мені царю дозвіл, а я вбю його без меча і палиці." Цар каже, "даю тобі дозвіл."

27. Тоді Даниїл взяв смоли, лою і волосся, та виварив це разом й зробив з цього гру-

ду, і вкинув в пащу драконову й дракон розтрісся. А Даниїл сказав, "ось боги, що ви їм поклонялись."

28. Коли ж почули проце Вавилонці, то дуже обурились і *змовились проти царя, та сказали: "Цар став Юдеєм, він знищив Вила, вбив дракона і жреців (попів) передав на смерть."
*Мт. 21: 15.

29. Отже прийшли до царя й промовили, "передай нам Даниїла, або ми зруйнуємо тебе і твій дім."

30. Якжеж цар побачив, що вони сильно натискають, то змушений був *передати їм Даниїла: *Дн. 6: 16.

31. вони ж вкинули його до левячої ями, і він перебув там шість днів.

32. А в ямі було сім левів, отже ж їм давали що денно два трупи і дві вівці; яких (на той час) їм недано, щоб вони з'їли Даниїла.

33. Був же в Юдеї пророк, названий Аввакум, який наварив юшкі і накрешив до пулумиска хліба, та й ішов з тим на поле, щоб віднести женцям.

34. Та Ангел Господній сказав йому, "Іди і віднеси той обід, що маєш до Вавилону Даниїлові, що находиться в левячій ямі."

35. А Аввакум каже, "Господи! я Вавилону ніколи не бачив: й не знаю же де є левяча яма."

36. Тоді Ангел Господній взяв його за тімня й *підніс за волосся його голови, та переніс його силою свого духа до Вавилону і поставив його над ямою. *Езк. 8: 3.

37. Аввакум же закричав промовляючи: "о, Даниїле! Даниїле! визьми собі полуденок, що Бог — тобі *післав." *1 Цр. 17: 4.

38. А Даниїл промовив, "Ти згадав за мене, О, Боже: та не покидаєш *шукаючих Тебе й люблячих Тебе."
*Йв. 5: 19.

39. Так встав Даниїл і їв, а Ангел Господній негайно поставив Аввакума на його попередне місце.

40. Семого дня цар прийшов, аби посумовати по Даниїлові, і підійшов до ями заглянув до неї, й ось, Даниїл сидів.

41. Тоді цар закричав сильним голосом, кажучи: "Великий Ти! Господи Боже Даниїлів, — і нема іншого окрім Тебе!"

42. І приказав цар його *витягнути, а його виноватців, що бажали його знищити ‡повкидати до ями, — і вони були з'їджені (левами) за хвилину перед його очима. *Єр. 37: 17; Дн. 6: 23. ‡Дн. 6: 24.

МОЛИТВА МАНАСІЇ
ЦАРЯ ЮДЕЙСЬКОГО
КОЛИ ВІН БУВ ЗАДЕРЖАНИЙ У НЕВОЛІ ВАВИЛОНСЬКІЙ.

О, ГОСПОДИ Боже Всемогутній, наших батьків, Авраама, Ісаака і Якова, і їхнього праведного насіння; Сотворивший небо і землю з усіма їхніми прикрасами, звязавшій море наказом Свого слова; зачинившій безодню й запечатав її Своїм страшним й славним Іменям, що Його всі люди бояться і тремтять перед Твоєю силою, бо величність Твоєї слави не можна змістити, а Твій гнів грозячий грішникам є надзвичайний, та Твоя ласкава обіцянка є не зміреною й не дослідженою; бо Ти є найвищий Господь великого змилования, довго-терпеливий, — дуже милосердний і жаліючий над нещастям людським. Ти! о, Господи, по Своєї великий доброті приобіцяв покаяння і прощення тим, що згрішили проти Тебе: і з Твоєї не скінченої ласкі призначив покаяння для грішників (Лк. 15:20), щоб їм спастись. Отже, Ти Господи, що єси Богом справедливих, не призначив покаяння для справедливих, як для Авраама, Ісаака і Якова, що не згрішили проти Тебе; а зате Ти призначив покаяння для мене, я є грішник, — бо я нагрішив понад лічбу піску морського, а моїх переступків намножилось, Господи, моїх переступів намножилось, і не варта я того, щоб подивитись на висоту небесну задля намноження моїх переступів, я придавлений з многими залізними кайданами, що не можу піднести моєї голови, ані немаю жодного полегчіння, бо я викликав Твій гнів, і чинив зло перед Тобою, я не виповняв Твоєї волі, ані не виконував Твоїх заповідів, я ставив гидоти і намножував спокушень. Тепер отже, я нахиляю коліна мого серця благаючи у Тебе ласкі, бо я згрішив, — о Господи! я згрішив, і я визнаю мої беззаконня, тим отже я покірно благаю Тебе, прости мені, — о Господи, прости мені, і не знищи мене з моїми беззаконнями. Не будь гнівний на мене на завсіди, через захованя про мене зла: ані не осуджуй мене до найнищих частій землі, бо Ти єси Богом, рівнож Богом тих, що каються: і на мені Ти покажеш усю Свою доброту, бо Ти спасеш мене не вартного, — по Свойому великому милосердю. Отож я буду прославляти Тебе завсіди по всі

дні мого життя: бо всі сили небесні Тебе прославляють і Твоя слава є на вічні віки, Амінь.

ПЕРША КНИГА МАККАВЕЄВА

Розділ 1

І СТАЛОСЯ після того, як Александер син Филипів, Македонець, що вийшов зо землі Хетимської, побив *Дарія, царя Перського й Мідійського, і зацарював замість нього найперше над Грецією, — *Ед. 6: 1.

2. він вів багато воєн, і здобув багато твердинь й повбивав царів земних.

3. Та перейшов аж до кінців землі, набрав здобичі від многих народів, так, що земля затихла перед ним, тим він був *підвищений і піднялося його серце. *Дн. 8: 5; 11: 3, 4.

4. І він зібрав дуже могутне військо, та панував над країнами й народами і царями, що зробились його підданими.

5. Опісля того він захворів і предчував, що вмирає.

6. Отже, прикликав своїх знатних слуг, котрі були з ним зрощені від молодости, і поділив між них своє царство ще за свого життя.

7. Александер царював дванайцять літ і помер.

8. А його слуги панували кожний на своїм місці.

9. А по його смерти вони всі повкладали собі на голови *вінки, а по них й їх сини напротязі довгих років, і намножилося зло на землі. *Дн. 8: 22.

10. І вийшов від них лукавий корень, — Антіох Єпифан, син царя Антіоха, який був закладником у Римі, і він запанував в сто трийцятім семім році Грецького царства.

11. У ті дні вийшли з Ізраїля беззаконні люде, які намовляли многих, кажучи: "*Ходімо й зробимо заповіт з поганами, що довкола нас, бо відколи ми відлучились від них, то нас спіткало багато нещасть." *Езк. 20: 32.

12. Той намір їм сподобався.

13. Та деякі з людей висказали бажання, аби іти до царя: а той *дозволив їм (дав право) виповняти постанови поганські. *Дн. 8: 10-12.

14. Отож, вони побудували в Єрусалимі місце про навчання, по звичаю поганським:

15. і постановили необрізуватись, й відійшли від святого *заповіту та злучились зпоганами і продали себе, щоб чинити зло. *2 Мк. 4: 12.

16. Якжеж царство зістало затверджене при Антіохові, він задумав запанувати над

Єгиптом, щоб володіти над двома державами.

17. Отже, він ввійшов в Єгипет з великім військом, звозами, зо слонями, з кіннотою із многотою кораблів:

18. і став воювати з Птоломієм царем Єгипетськім: та Птоломій налякався його і втік, так, що багато зістало поранених на смерть.

19. Отже вони заняли утвердженні міста в землі Єгипетській, а він набрав з них добичі.

20. По побитю Єгипту, Антіох вернув в сто сорок третім році, та пішов проти Ізраїля і Єрусалиму з величезним військом:

21. а увійшовши гордо в святиню і забрав (з неї) золотий жертівник, свічники і всі посуди;

22. і стіл жертівного хліба, та виливальниці, і кухлі, і золоті кадильниці, і заслону, і вінки, і золоті окраси, що були перед храмом, те усе він обдер.

23. Забрав теж срібло й золото, та дорогі посуди, також забрав він заховані скарби, які знайшов.

24. І забравши усе відійшов у свою землю, вчинивши великі мордерства та говорив дуже гордо.

25. Тому то в Ізраїлі був великий *плач по всіх його оселях. *Зх. 12: 11.

26. Отож плакали *князі й старшини, а дівчата й юнаки послабли, і краса в жінок змінилась. *Зх. 12: 12.

27. Кожний молодий розплакавсь, а та, що сиділа в весільній світлиці засумувалась.

28. Задрожала земля за своїми мешканцями, і усьой дім Яковів покрив себе *соромом. *Дн. 9: 7.

29. По двох повних роках, цар післав свого начальника від податків в міста Юдейські, і прийшов він до Єрусалиму з великім військом;

30. та говорив до них хитро мирними словами, і вони повірили йому, а він негайно напав на місто й побив його великім знищеням вимордовавши багато Ізраїлітян,

31. набравши добичі з міста запалив його огнем, і *зруйнував доми й стіни довкола нього. *Пс. 79: 1.

32. Та забрав в неволю жінок й дітей, і захопив худобу.

33. Відтак огородили Давидове місто великою і міцною стіною з могутніми вежами, і стало воно про них твердинею.

34. І оселили в нім нарід грішний, людей беззаконних, а вони зробили в нім (про себе) твердиню;

35. та забезпечились зброєю й харчами, а забрану добичу Єрусалимську зложили там, тим стали вони тяжкою сіткою;

36. бо було це наставлено пасткою для *святині, і ли-

хем противником Ізраїлеві.
*Пс. 79: 3.

37. Бож вони *проливали невинну кров довкола святині, і тим її опоганили.
*Пс. 106: 38.

38. Так що мешканці Єрусалимські розбіглись задля них, отже місто зробилось мешканям чуженців, — та стало чужим про тих, що в нім родились: й власні діти його покинули.

39. Його святиня *опустіла, мов пустиня, його ‡празники обернулись — в сумування, його суботи — в зневагу, його честь — в погорду.
*П. Єр. 1: 1-4; 2 Ед. 10: 21-23.
‡Ам. 8: 10; Тв. 2: 6.

40. Якаж була його слава, так теж збільшилась його зневага, і його високість обернулась в сумування.

41. До того цар Антіох написав до усього свого царства, щоб всі були одним народам:

42. та щоб кожний нарід лишився свого закону: отже всі погане згодились на царське розпорядження.

43. Навідь теж многі з Ізраїлітян *пристали до його реліґії (ідолопоклоньства) та жертвували ідолам і збещещали суботу; *Пс. 106: 27.

44. бо цар післав був листи післанцями до Єрусалиму й містів Юдейських, аби вони ішли за чужими законами у тій землі,

45. та заказав цілопалення й жертвування, і ливні жертви в храмі, й щоб ломали суботи і дні празничні;

46. і збещестити святиню й святих людей,

47. та щоб ставити жертівники, гаї, ідольські каплиці, й щоб жертвувати *свинину і нечистих звірят: *Іс. 66: 3.

48. також щоб лишали своїх синів *необрізаними і опоганювали свої душі всякою нечистю й огидою;
*Бт. 17: 9-14.

49. щоб накінець вони забули закон (Божий) і перемінили всі постанови.

50. Наколи б хтось не зробив по царськім розпорядженю, такий повинен вмерти.

51. В такий самий спосіб він писав до всього царства, і назначив надглядників над всім народом, і звелів Юдейським містам *жертвувати в кожнім місті. *П. З. 12: 5-14.

52. І багато з людей зібралося до них: всі, що покинули закон, — і стали чинити зло в землі:

53. тим (розпорядженням) загнав (правдивих) Ізраїлітян в потаємні місця, так що кожен з них втікав для свого забезпечення.

54. В пятнайцятий день (місяця) Хаслева в сто сорок пятім році, *поставили вони на жертівнику гидоту спустошіння, і побудовали ідольські жертівники довкола по Юдейських містах;
*Хр. 33: 3-7.

55. і палили пахощі (кади-

ло) перед дверима своїх домів й на вулицях;

56. а книги закону, що їх знаходили розривали й палили їх на огні,

57. і коли в кого найдено, яку книгу заповіту, або якщо хтось держався закону, то царський наказ був, щоб його вбити.

58. Таке то (зло), вони чинили своєю владою Ізраїлітянам кожного місяця, тим що їх находили по містах.

59. А в двайцятий пятий день місяця, вони жертвували на ідольськім жертівнику, який був над жертівником Божим:

60. з того часу, по виданю наказу, вони вбивали на смерть тих жінок, що обрізували своїх дітей:

61. а немовлят вони вішали за їхні шиї і розграблювали їх доми, то повбивали тих, що їх обрізували.

62. Однак многі в Ізраїлі постановили собі твердо, аби не їсти нічого нечистого:

63. отже вибрали радче смерть ніж опоганитись їжею, та щоб не збещестити святого заповіту: і так вони вмирали.

64. І був дуже великий гнів над Ізраїлем.

Розділ 2

У ТІ дні піднявся Маттатія, син Іванів, сина Семенового священника зо синів Йорибових з Єрусалиму; а перебував він в Модині.

2. А мав він пять синів, Івана, прозваного Каддис:

3. Симона прозваного Тассій;

4. Юду, що був прозваній Маккавейом;

5. Елизара, прозваного Авараном, та Йоатана, якого прізвище було Апфус.

6. Побачивши (Маттатія) богозневаги, що їх допускались в Юдеї і в Єрусалимі;

7. він промовив: "горе мені! прощо я родився, щоб бачити нужду мого народу і зруйнування святого міста, та оставатись тут, коли він (Єрусалим) *переданий в ворожі руки, і святиня до рук чужинців? *Єр. 25: 9.

8. Його *храм стався, мов муж знеславлений. *1 См. 4: 21, 22.

9. Його дорогоцінні посуди *віднесені в полон, його немовлята повбивані на вулицях, його юнаки впали від ворожого меча. *2 Хр. 36: 18, 19.

10. Якій нарід немав часткі в його царстві, і не пограбував його добро?

11. Усю окрасу його забрано: і з вільного він став невільником.

12. Ось, *наші святині, наші святі оздоби й наша слава запустіли, і погане збещестили їх. *2 Ед. 10: 21-23.

13. Так прощо нам іще жити?"

14. Отож, Маттатія і його

сини *пороздирали свої одіжи, та надягли волосянниці й гірко плакали. *Ед. 9: 3.

15. Одночасно прийшли до міста Модина царські *представники, змушуючи людей до відступництва, щоб приносити (ідольські) жертви. *Тк. 1: 41-44.

16. І багато з Ізраїлітян пристало до них, а Маттатія і його сини держались разом.

17. Тоді відповіли царські представники, і промовили до Маттатія, так: "Ти є володар, та поважний й великий чоловік в тім місті, і зміцнений синами й братами.

18. Отже, ти прийди перший і виконай царський наказ, як це вчинили всі народи (поганські) та мужі Юдейські і позіставши в Єрусалимі, щоб ти й твій дім був в рахубі царських приятелів, а ти й твої діти будете пошановані сріблом, золотом і многими нагородами."

19. Та Маттатія у відповідь промовив *сильним голосом: "Якщо всі народи, що є під царським пануванням повинуються йому, та кожний відступить від богослужіння своїх батьків, і згодяться на його наказ: *Іс. 58: 1.

20. однак я, і мої сини, і мої братти *будемо ходити в заповіті наших батьків. *І. Н. 24: 15.

21. Жодним способом, щоб ми відступили від закону й (батьківських) постановів!

22. Ми непослухаємо царських слів, щоби відступити від нашого богослужіння ні праворуч ні ліворуч."

23. Коли він перестав говорити ці слова, то виступив оден з Юдеїв перед очима всіх, щоб принести (жертву) по царському наказі.

24. Якжеж побачив це Маттатія, то *запалився ревністю, а його нутрощі задрожали, і не міг здержатись, щоб не виявити свого гніву об присуді, отже побіг і вбив його при жертівнику. *Чс. 25: 11.

25. Також вбив він і царського представника, що змушував людей до жертвування, а *жертівника розвалив. *П. З. 7: 5.

26. Та став він горливо за закон Божий, так, як *Пенегас поступив з Замбрієм Саломенком. *Чс. 25: 7, 8.

27. І кричав Маттатія в місті сильним голосом, кажучи: —Хто є горливий в законі й пильнує заповіту, нехай іде за мною!

28. І він зо синами *повтікали в гори, а усьо що мали покинули в місті. *Жд. 11: 38.

29. Тоді многі, що шукали справедливости й правосуду, пішли в пустиню, щоб там жити,

30. вони самі, і їхні жінки й діти, і їх худоба, бо нещастя збільшились над ними.

31. Якжеж донесенно було царським слугам і війску,

що було в Єрусалимі, в Давидовому місті, же як деякі мужі поломали царський наказ, і пішли до потаємних місць в пустині.

32. То вони гнались за ними в великім числі, а наздігнавши їх отаборились проти них, і приготовились дня субітнього з ними воювати.

33. Отож сказали до них, дозволяється вам ще аж досі, приходіть і вчиніть по царському наказу, то будете жити.

34. Та вони відповіли, не підемо і не зробимо по царському наказу, не збезчестимо дня субітнього.

35. Тоді ті зпоспіхом почали битву проти них.

36. Однак, — вони не відповідали їм, ані каменем на них не кинули, і не загородили місця свого сховку.

37. Лише сказали: ми всі помремо в нашій невинності, — а небо й земля будуть свідчити за нас, що ви несправедливо нас вимордували.

38. Та ті напали на них дня субітнього, й їх повбивали з жінками із дітьми, із їх худобою, до тисяч людей.

39. Якжеж дізнались про це Маттатія і його приятелі, то гірко про них заплакали.

40. І промовили оден до одного: якщо ми всі будемо так поступати, як поступили наші брати, і не будемо боротись за наше життя й за наші постанови (закону) проти поган, то вони швидко *винищать нас з землі.

*Пс. 83: 4.

41. Отже вони в той час постановили, кажучи: Хтоби то не ішов проти нас війною субітнього дня, ми будемо боротись проти нього, щоб нам не вмерти, так, як наші брати, що зістали вимордувані в своїх тайних сховках.

42. Тоді прийшли до них товариство Ассідіян (Юдеїв), що були міцні з Ізраїлітян, всі ті, що добровільно передались законові,

43. Як теж всі ті, що втікли від переслідування пристали до них, і стали про них підпорою.

44. Так вони вступили до їх війска і побивали грішників в своїм гніві, а безбожників в своїм пересердю: та останні втікли до поган, щоб спастись.

45. Тоді Маттатія і його товариші пішли довкола і понищили жертівники:

46. а яких лише знайдено необрізаних дітей в границях Ізраїлевих, то відважно обрізували їх:

47. вони теж переслідували гордівників й ішла гаразд робота в їх руках.

48. Так вони обороняли закон від поганських рук й від царських, і не допускали грішників до перемоги.

49. Якжеж наблизився час смерти Маттатієвої, він промовив до своїх синів: тепер роспаношились гордість й

випробування, як теж час знищення й лютість гніву.

50. Отож, мої сини, будьте горливі за закон, і *віддайте ваше життя за заповіт наших батьків. *Жд. 12: 4.

51. Згадуйте про діла наших батьків, що вони чинили в своїм часі: щоб ви одержали велику славу й імя вічне.

52. Чи ж не увипробуваню *Авраам знайшовся вірним? І було це зараховано йому за праведність. *Бт. 15: 6; 22: 9.

53. Йосиф в часі свого утиску, зберіг заповідь, і був поставлений добродієм *Єгипту. *Бт. 41: 40.

54. *Фенеес наш батько, за свою горливість й щирість, приняв заповіт вічнього священьства. *Чс. 25: 13; Ср. 45: 24.

55. *Ісус (Навин) за виповнення слова, був поставлений суддією в Ізраїлі. *Чс. 14: 6-9; І. Н. 1: 2; Ср. 46: 1.

56. *Калеб за свідчення перед зібранням одержав в спадщину землю. *Чс. 14: 24; І. Н. 14: 13.

57. *Давид за своє милосердя онаслідив престіл царства вічнього. *2 См. 2: 4.

58. *Ілія за свою щиру горливість за закон був забраний до неба. *2 Цр. 2: 11.

59. *Ананія, Азарія і Мисаїл вірою спаслись від полумені. *Дн. 3: 19-26; П. Т. С. 66.

60. Даниїл за свою невинність *був визволений з пащ левиних. *Дн. 6: 22.

61. І так згадуйте через всі роди, що кожний хто надіявся на Нього не був переможений.

62. Не лякайтесь слів грішнього чоловіка, бо його слава буде *гноєм й черваками. *2 Мк. 9: 9.

63. Сьогодні він підвищується, а завтра незможуть його знайти, тому, що обернувся в свій *порох, — і його намір пропав. *Пс. 146: 4.

64. Та ви мої синови будьте хоробрі й викажіть себе *мужними в постанові закону, бо через нього ви прославитесь. *Дн. 11: 32.

65. От, — я знаю, що ваш брат Симон є — чоловік порадний, отож слухайте його завсіди: він буде вам за батька.

66. А Юда Маккавей, він будучи дуже сильним від молодости своєї, нехай він буде вам за військового начальника і вестиме війни з народами.

67. Також позбирайте до себе всіх виконавців закону, і відомстіть зневагу свого народу:

68. відомстіть вповні поганам, й будьте осторожні в наказах закону.

69. Отже він (Маттатія) благословив їх, і *прилучився до своїх батьків. *Бт. 49: 29-33.

70. Він помер на сто сорок шестім році, і поховали його сини в гробниці його в Модині, а увесь Ізраїл

*оплакував його гірким плачем. *2 Хр. 35: 24, 25.

Розділ 3

ТОДІ його син Юда, прозваний Маккавеєм, став (вождем) замість нього.

2. І помагали йому всі його брати, та всі, що держались з його батьком й вони радо бились *в бою Ізраїлевім.

*Пс. 144: 1, 2.

3. Отож, він здобув велику славу свому народу, та вложив на себе панцир мов великан, і оперезався воєнними успіхами довкола себе, й провадив війни охороняючи військо своїм мечем:

4. в своїх діянях він був як лев, і немов *левчук ревучий за своєю добичею, *Бт. 49: 9.

5. бо він переслідував беззаконних і проганяв їх геть, та спалив тих, що мучили його нарід.

6. Отож беззаконники спокорніли зо страху перед ним, а всі чинивші лукавство стревожились, бо удатне було спасіння в його руці.

7. Він засмутив теж багатьох царів, та звеселив Якова своїми ділами, і його память благословенна вічно:

8. також він пішов був по містах Юдейських винищивши в них безбожників, і відвернув *гнів від Ізраїля.

*Пс. 78: 38.

9. Так то він зробився знаним до кінців землі, і *зібрав до себе погибаючих.

*Іс. 27: 13.

10. Тоді Аполльоній зібрав разом поган, і велике військо зо Самарії, щоб воювати проти Ізраїля.

11. Якжеж запримітив це Юда, то пішов йому на зустріч, і перемігши вбив його: і багато полягло побитих, а останні повтікали.

12. І забрав Юда їхнє добро, а також Аполльонового меча і ним він воював ціле своє життя.

13. Коли ж прочув Серон, начальник війска Сирійського, що Юда зібрав довкола себе людей і товариство вірних, щоб іти з ними на війну:

14. то промовив: вчиню собі імя славне у царстві, бо піду битись з Юдою і з тими, що є з ним, які нехтують царським наказом.

15. І приготовивсь в похід, і пішло з ним могутне військо безбожників йому до помочі, аби відомстити дітям Ізраїлевим.

16. Коли він наблизився, аби іти в гору Беторону, то Юда вийшов йому на зустріч з малим товариством,

17. які побачивши військо ідуче проти них, промовили до Юди: як ми можемо будучи так малі лічбою воювати проти такої великої многоти і таких сильних? Адже ми вже цілком послабли неївши цілий день.

18. Та Юда відповів їм: є легко многим впасти до рук не многим, бо в Бога небесного усе одно визволяти,

*чи звеликою многотою, або змалим товариством:
*1 См. 14: 6.

19. бо перемога у війні оперта не намноготі війська, лише сила *приходить з неба. *Пс. 21: 31.

20. Вони ідуть проти нас у великій гордині й злобі, щоб нас знищити й наших жінок і дітей, та щоб нас ограбити,

21. а ми боримось за наше життя і за наші закони.

22. Отож, Господь сам розгромить їх перед обличчам вашим: ви ж не лякайтесь їх.

23. Як лиш він перестав говорити, то кинувсь негайно на них, і Серон та його військо було ним розбите.

24. І вганяли за ними долі збічям Бетерону, аж до рівнини, і зістало забитих з них до вісімсот чоловіків, а решто втікло в землю Филистимську.

25. *Тоді почався страх перед Юдою і його братами, та великій переполох напав на всіх довколичніх поган.
*Вх. 15: 16; І. Н. 2: 9.

26. Дійшла вістка про нього аж до царя, і всі народи оповідали про війни Юдині.

27. Якжеж прочув проце цар Антіох, то запалав гнівом: і післав позбирати всі *сили свого царства дуже могутне військо: *Пс. 83: 2, 3.

28. він теж відчинив свою скарбницю, і виплатив своїм військам річну платню, та наказав їм бути готовими, як він потребуватиме їх.

29. Коли ж побачив, що гроші з його скарбниці витрачуються а податкі державні маліють, зпричини незгоди й нещастя, які він спричинив землі тим, що осунув закони, які істнували здавна.

30. То почав непокоїтись, що незможе вже надовше видержати, ані давати дарунків так щедро, як це чинив перед тим, бо він перевищив в тім попередніх царів.

31. Отже, будучи дуже стревожений в своїм серці він рішився іти в Персію, щоб взяти податкі з країни і зібрати багато грошей.

32. А царські справи від ріки Єфрату до границі Єгипту, передав Лисіюві чоловікові знатньому з царського роду,

33. також виховання свого сина Антіоха, аж доки не вернеться:

34. та ще передав йому половину війска і слонів, та дав йому поручення над усім, що тільки бажав чинити, як теж відносно мешканців Юдеї й Єрусалиму:

35. щоб він післав проти них військо, аби зруйновати і викоренити могутність Ізраїлеву, і останнок Єрусалиму, та знищити їх память з того місця:

36. і понаселювати чужинців по всіх їх границях, а їх

землю поділити через жереб.

37. І взяв цар оставшусь половину війска й відійшов з Антіохії, з своєї столиці в сто семім році, і перейшовши ріку Єфрат, він пішов через гірські країни.

38. Тоді Лисій вибрав Птолемея Дарименка, і Никанора, і Юрію, мужів сильних з царських приятелів:

39. та післав з ними сорок тисяч війска пішого й сім тисяч кінноти, щоб іти в землю Юдейську, і знищити її за царським наказом.

40. Так вони відійшли з усею своєю силою, і прибувши розтаборились на рівні близь Еммауса.

41. А купці тої країни почувши поговірку про них, набрали дуже багато срібла й золота зі слугами, та прийшли в табір, щоб куповати дітей Ізраїлевих на рабів; також пристало до них військо Сирійське і зо землі Филистимської.

42. Якжеж побачив Юда і його брати, що злидні збільшуються, а війска отаборились у їхніх границях, бо довідались про царській наказ, щоб винищити нарід і цілком їх стерти.

43. Отож говорили вони оден до одного, ануж поправмо низьке положіння нашого народу, та биймось за наш нарід й за святиню.

44. І зібралась громада, щоб приготовитись до бою, та щоб *помолитись і прохати милосердя й помилування: *2 Цр. 19: 15.

45. бож Єрусалим опорожнів немов пустиня: не було його дітей ні входячих, ані виходячих, також *святиня була повалена, а чужинці заняли його твердиню, він став мешканям поган; так забрано веселість від Якова і перестали сопілка з арфою. *Пс. 74: 3.

46. Отже, зібрались Ізраїлітяне разом і пішли в *Массифу на проти Єрусалиму, бо перед тим в Ізраїлітян Массифа було місцем молитви. *1 См. 7: 6.

47. І постили вони того дня понадягали волосяниці, а попелом посипали свої голови і пороздирали свої одежі,

48. та розгорнувши книгу закону, в якій погане намагались змалювати подібність своїх ідолів:

49. вони також принесли священничі одяги, і перші плоди й десятини, а Назореїв вони поскликували, котрі виповнили свої дні,

50. тоді закричали сильним голосом до неба, кажучи: Що чинити нам з цим, і де нам віднести це?

51. Твоя *святиня повалена і опоганена, а Твої священники в утиску і впониженю. *П. Єр. 1: 4.

52. І ось, погане зібрались проти нас, щоб нас знищити, це що вони заміряють

проти нас Ти знаєш.
53. Та як нам *вистояти проти них, якщо Ти, О, Боже! нам недопоможеш?
*2 Хр. 20: 12; Пс. 124: 1-3.
54. Відтак затрубіли в труби і покликнули сильним голосом.
55. Опісля цього Юда понаставляв провідників для народу, тисячників, сотників, пятдесятників і десятників.
56. А тим, що будували про себе доми, або що поженились, або садивши виноград і людям *полохливим, вони сказали, щоб кожний з них вернувся до свого дому, по сказаному у законі.
*П. З. 20: 5; Сд. 7: 3.
57. Отже, військо рушило і ростаборилось на південь від Еммауса.
58. І промовив Юда: озброюйтесь, та будьте хоробрими і готовими до ранку воювати з тими поганами, що зібрались проти нас, аби нас знищити й нашу святиню.
59. Бо краще нам вмерти в бою, — ніж бачити загибіль нашого народу й святині.
60. Та яка буде воля (Божа) на небі, — так нехай *вчинить! *1 См. 3: 18.

Розділ 4

ТОДІ Юрій взяв пять тисяч війска пішого й тисячу вибраної кінноти, і рушив табор уночі,
2. щоб напасти на табор Юдейський і негайно їх побити, а люди з твердині були йому провідниками.
3. Якжеж Юда почув про них, то вирушив сам і його хоробрі з ним, щоб побити царське військо у Еммаусі,
4. закім ще військо неприятельске було віддалене від табору.
5. В ту саму пору прийшов Юрій уночі в табор Юдин: і не знайшовши там нікого, став шукати їх по горах, бо казав: вони утікають перед нами.
6. А як лиш стало світати, Юда показався на рівнині з трьома тисячами мужів та в них небуло зброї ні бажаних мечів.
7. І побачили вони погансьскій табор міцний й озброєний, оточений кіннотою і досвідчених для війни.
8. Та Юда промовив до своїх людей: нелякайтесь їхньої многоти, ані не полохайтесь їхнього нападу.
9. А згадайте про наших батьків, що були визволені на *Червоному морі, коли Фараон здоганяв їх з військом. *Вх. 14: 9-22.
10. І тепер покликнім до неба: може Господь змилосердиться над нами, і згадає про заповіт з нашими батьками, та знищить теє військо сьогодні перед обличчам нашим.
11. так пізнають всі погане, що є — Визволитель й Спасаючий Ізраіля.
12. Та чужинці піднісши

свої очі, побачили їх ідучих проти них,

13. отже вийшли з табору до бою, а ці що були з Юдою затрубіли трубами.

14. *І стали битись, та погане зістали розбиті й повтікали на рівнину, *Тк. 3: 59.

15. а всі решта полягли від меча: бо вони переслідували їх до Ґазера і до рівнин Ідумійских, Азота й Ямнія, так, що було забитих до трьох тисяч люду.

16. Вчинивши це, Юда вернувсь з своїм військом, від переслідування їх,

17. і промовив до людей: не лакоміться на добич, бо перед нами іще далі є війна.

18. Юрій і його військо є близько нас на горі: станьтеж тепер проти наших ворогів і переможіть їх, а відтак сміло беріть здобич.

19. Коли ще Юда говорив ці слова, то показалась з них, якась частина виглядаюча з загори.

20. Коли ж вони спотерегли, що Юдеї обернули їхнє військо в розтіч і палять їх намети, бо підіймаючийсь дим вказував же що сталося.

21. Отож, спостерігши це вони злякались, а побачивши теж військо Юдине на рівнині готове до бою,

22. всі повтікали в землю чужинців.

23. Тоді Юда вернувся (з людьми) до наметів по добичу, вони набрали багато золота й срібла, блакітного шовку й порпуру морського, і велике багатство.

24. А вертаючи до дому співали з вдячностю і прославляли Господа Небесного: тому, бо Він добрий й тому, що Його *ласка — (перебуває) вічно. *Пс. 106: 1.

25. Так Ізраїль в той день мав велике визвоління.

26. А чужинці, що вратувались прийшли до Лисії й оповіли про усе що сталось.

27. Коли він почув про це, то стревожився і впав духом (охляв), бо не так сталось з Ізраїльом, як він хотів, ані не так пішло, як цар наказав йому.

28. Отже, на наступний рік Лисія зібрав шістдесять тисячів чоловіків вибраних і пять тисяч кінноти, щоб їх підбити.

29. Та прибули вони в Ідумею, і розтаборились наметами у Бетсурах, а Юда зустрів їх з десять тисячами чоловіків.

30. Побачивши це велике військо, він молився й промовляв: благословенній Ти, Спасителю Ізраїлів, вгамувавшій напад сильного, рукою Твого слуги *Давида і ‡передав військо чужинців до рук Йонатанових Сауленка, і його зброїноші.

*1 См. 17: 48-50. ‡1 См. 14: 10.

31. Передайже це військо до рук Свого народу Ізраїля, і нехай вони (вороги) засоромляться в свої силі й кінноті:

32. вчини їх боягузами, і зломи сміливість їхньої сили, та нехай вони затрясуться в своїм знищеню:
33. повали їх мечем тих, що Тебе люблять, і нехай всі, що знають імя Твоє прославлять Тебе вподячних піснях.
34. Так вступили вони до бою й було вбитих з війска Лисії до пять тисяч людей, що були повбивані перед ними.
35. Якжеж побачив Лисія утікаюче своє військо, й хоробрість Юдиних вояків, і як вони були готові жити, або вмерти відважно, то відійшов у Антіохію, та зібравши товпу чужинців, і побільшив своє військо (більше) ніж перше, замірявся знову іти в Юдею.
36. А Юда і його брати сказали: Ось, наші вороги є розбиті, так ходімо очистити і освятити святиню.
37. Отже зібралось усе військо разом, вийшли на гору Сіон.
38. Якжеж побачили, вони запустілу святиню, жертівника збесчещеного, ворота спалені, і подвірря зарослe кущами, як в лісі, або на горах, і світлиці священничі понищені.
39. То роздерли (на собі) свої одежі й вчинили великий плач, та посипали попелом свої голови,
40. та припавши до землі на свої обличча, стали трубіти на тревогу і кричали до неба.
41. Тоді Юда призначив людей, щоб воювати проти тих, що були втвердинях, аж поки не очистить він святині.
42. Отже, він вибрав священників бездоганних (без скази) і горливців закону,
43. вони очистили святиню і повиносили осквернене каміння в нечисте місце.
44. Та нараджувались же що зробити з жертівником на цілопаління, який був зогиджений:
45. отже роздумали, що найкраще буде його розкинути, щоб нестав про них зневагою, тому що погане його осквернили, — отож вони його розкинули:
46. а каміння зложили на храмовій горі в вигіднім місци, аж доки неприйде пророк і зарядить, що треба з ними зробити:
47. відтак взяли ціле камінння *позакону і виставили новий жертівник навзір попереднього: *Вх. 20: 25.
48. і зробили святиню, та річи, що всередині храму й осьвятили присінки.
49. Також поробили нові посуди і внесли до храму свічника, та жертівника цілопаління і запашне кадило й стіл:
50. та запалили на жертівнику пахощі кадильні і позасвічували свічки на свічниках, аби освітити храм.

51. Відтак поклали хліби на стіл, та розтягли заслони й так докінчили всі діла, які зачали.

52. На двайцять пятій день девятого місяця, — що зветься Каслев, в сто сорок восмім році повставали раненько:

53. і жертвували жертву позакону, на новім жертівнику збудованім ними, про цілопаління.

54. У той час й в той сам день, в котрім погане осквернили жертівника, він був відновлений і посвячений з піснями, з арфами й цимбалами.

55. А увесь нарід похилився на обличча, молився і прославляв Бога небесного, що подав їм добрий успіх.

56. Так справляли вони посвячування жертівника вісім днів, і приносили з радістю цілопаління і жертвували жертви визвольні й хвали.

57. Прикрасили теж передню часть храму золотими вінками, та щитами, і, відновили ворота й світлиці, повставляли до них двері.

58. Отже, була дуже велика радість між людьми, бо відвернено поганську зневагу.

59. Відтак Юда і його брати з усім зібраням Ізраїлітян постановили, щоб ті дні *посвячення жертівника були придержувані з року на рік через сім днів від двайцять пятого дня місяця Каслева, в радости й веселости.
*2 Мк. 1: 18; Ів. 10: 22.

60. Одночасно, вони теж побудували довкола Сіонської гори високі мурованні стіни з міцними вежами, аби знову погане не прийшли і їх не розтоптали, як попередно.

61. І поставили там військову залогу про охорону, та укріпили Бетсуру для забезпечення, щоб народ міг оборонятись перед Ідумеями.

Розділ 5

КОЛИ почули довколичні народи, що поставлено жертівника і відновлено святиню по попередньому, то дуже обурились,

2. і задумали винищити рід Яковів, що був між ними, отож почали вбивати й винищувати людей.

3. Тоді Юда став воювати проти дітей Ісавових в Ідумеї на Арабатині, бо вони облягали Ізраїля, та вчинив великий побій, а впокоривши їх, забрав їхню добичу.

4. Він теж згадав про злобу дітей *Беяна, що були сітю і спокусою народові, бо заставляли на них пастки на дорогах. *Бт. 36: 27.

5. І хоча вони позамикались в вежах, та він отаборившись проти них винищив їх цілком, а вежі спалив огнем з усім тим, що в них було.

6. Опісля він перейшов до дітей Амонових, і зустрів

там могутне військо й багато люду, з Тимотієм їхнім начальником.

7. Отже, він звів багато боїв з ними, аж доки небули перед ним розбиті: так він їх побив.

8. І занявши Язар з приналежніми його селами, він вернувсь в Юдею.

9. Тоді зібрались Галаадські погане разом проти тих Ізраїлітян, що находились в їхніх границях, щоб їх знищити, але ці повтікали в твердиню Датемську.

10. І вислали листи до Юди і його братів (з вісткою), що довколичні погане зібрались проти нас, щоб нас знищити:

11. і приготовляються напасти та забрати твердиню, що до неї ми скрились, а Тимотій є начальником їх військ.

12. Отож, приходіть й визволіть нас з їх рук, бо вже багато з між нас загинуло:

13. так що всі наші брати, які находяться в границях Тоба, є передані на смерть, а їх жінок з дітьми й змайном забрано до неволі, і знищили вони так коло тисячу люду.

14. В хвилі читання тих листів, от прибули інші післанці з Галилеї в роздертих одежах, з такою вісткою:

15. кажучи, проти нас зібрались погане з Птолемайди, з Тиру і Сидону, із усьої Галилеї, щоб нас вигубити.

16. Якжеж почув Юда ці слова й нарід, то зібралося велике зібрання, аби порадитись, же щобто зробити для братів, що були в нещастю й загрожені війною від поган.

17. Тоді промовив Юда, до Симона свого брата: вибери собі людей й іди обороняй своїх братів в Галилеї: а я і Йонатан мій брат підемо в Галаад.

18. Отже, позіставив він Йосифа Захарієнка й Азарію начальниками над народом з рештою війска в Юдеї про охорону.

19. І дав їм наказ, кажучи: заряджуйте тими людьми, та незачинайте війни проти поган, аж доки ми вернимось.

20. Відтак передано Симонові три тисячі мужів до походу в Галилею, а Юдові сім тисяч мужів на Галаад.

21. І пішов Симон в Галилею, там він звів багато боїв з поганами і він розбив їх,

22. та переслідував їх аж до воріт Птолемайди: і було побитих з поган коло три тисячі мужів, він забрав їхню добичу.

23. Також тих (Юдеїв), що були в Галилеї і в Арбатах з їх жінками й дітьми, та з їхнім майном він забрав зо собою і припровадив в Юдею з великою радістю.

24. А Юда Маккавей і його брат Йонатан переправи-

лись через Йордань, і відбули три дневній хід пустинею.

25. Там зустрілись з Набататеями, які приняли їх в мирі і оповіли їм про усе, що притрапилось їх братам в Галааді,

26. та що багато з них є зачинені в Басарі й Босорі, в Алемах, Хасхорі, Македі і Карнаїмі, — а всі ті міста укріплені й великі:

27. а також вони є позачинювані в інших містах Галаадських, і на завтра назначено напад на ці твердині, щоб їх здобути й знищити їх всіх в один день.

28. Тому Юда зо своїм військом завернув негайно в пустиню в напрямі Босору і здобувши місто повбивав всіх мущин вістрям меча, та забрав всю їх зброю, а місто спалив огнем.

29. А звідтам відійшов в ночі і дійшов до твердині.

30. Як зачало світати, вони поглянули, й ось, незлічимі товпи людей двигаючі драбини і воєнне знарядя, щоб здобути твердиню, та нападають на тих, що є в ній.

31. Якжеж побачив Юда, що бій почався, а глас міста підносився до неба з трубним звуком й криком,

32. то промовив він до свого війська, "бийтесь сьогодні за своїх братів."

33. Відтак він обійшов ворогів ззаду з трьома відділами війська і затрубіли трубами, та закричали з молитвою:

34. якжеж дізналось військо Тимотієве, що це — Маккавей, то розбіглося перед ним, а він повбивав їх великім побоєм, так що впало з них вбитих в той день коло вісім тисяч мужів.

35. Виконавши це, він повернув на Массифу і взяв її облягом та повбивав в ній всіх мущин, а забравши добичу спалив їй огнем.

36. З відтам він пішов і взяв Касфона, Маґеду, Босор й інші міста Галаадські.

37. Потім всім Тимотій *зібрав друге військо і отаборився на проти Рафону на тім боці потока. *2 Мк. 10: 24.

38. І вислав Юда підглядників провірити вороже військо, а ці донесли йому й сказали: "всі погане, що довкола нас зібрались до них, — дуже, а дуже велике військо,

39. до того ще він наняв Арабів до помочі собі, і розтаборились вони за потоком готові іти воювати проти тебе." І пішов Юда, щоб зустрінути їх.

40. Тоді Тимотій сказав до своїх військових начальників, коли Юдино військо наблизилось до потока, якщо він перейде перший до нас, то ми не встоїмось перед ним, бо він переможе нас.

41. Але, якщо він злякається нас і отабориться потамтім боці потока, так ми пе-

рейдемо до нього і переможемо його.

42. Як лиш Юда наблизивсь до потока, то поставив народніх писарів при потоці і наказав їм, говорючи: "не оставте нікого в таборі, нехай всі ідуть до бою."

43. Відтак він перший перейшов потік, а всі люди за ним: і всі погане були розбиті перед ним, — а покинувши свою зброю повтікали до Карнаїмського храму.

44. Та Юда зі своїми людьми заняли теє місто і спалили храм огнем з усім, що в нім було, так був впокорений Карнаїм і вже не міг опертись перед Юдою.

45. І зібрав Юда всіх Ізраїлітян, що находились в Галлааді — від малого до великого з їх жінками й дітьми, з їх майном й дуже велике військо, щоб їм відійти в землю Юдейську.

46. *І прибули вони до Єфрону (це ж було велике місто і добре укріплене на їх дорозі), а вони немогли його обминути ні направо, ані наліво, бо мушені були іти його серединою, *2 Мк. 12: 27.

47. а його мешканці зачинились в нім й завалили ворота камінням.

48. Та Юда вислав до них мирне умовлення, кажучи: "дозволіть нам перейти через вашу країну і ніхто незаподіє вам шкоди, ми лище перейдемо нашими ногами," та вони не схотіли відчинити йому воріт.

49. Тоді Юда приказав проголосити у війску, щоб кожній чоловік отаборився на своїм місці, —

50. і отаборювались вояке облягаючи місто цілий день й цілу ніч, аж поки місто не піддалось йому до рук.

51. Так що повбивали всіх мущин вістрям меча, а саме місто зруйнували, і забрали його добичу перейшли містом по побитих.

52. Опісля переправились через Йордань на велику рівнину перед Бетсаною.

53. І зібрав Юда тих, що були *назаді й підбадьорював їх через всю дорогу, аж поки прибули в землю Юдейську. *Чл. 10: 25.

54. Так вони вийшли на гору Сіон з радістю й веселистю, там вони принесли цілопаління, бо ніхто з них не був вбитий аж до повернення в мирі.

55. У той же час, коли Юда і Йонатан перебували в Галлааді, а Симон його брат в Галилеї перед Птолемаїсом,

56. то Йосиф Захарієнко й Азарія, військові начальники почули, про їхні славні діяння й змагання.

57. Отже сказали, "вчинім й ми про себе імя: та ходімо битись з поганими, що довкола нас."

58. І видали вони до війска, що було при них приказ і пішли (війною) на Ямнію.

59. Та вийшов проти них Юрій зо своїм військом з міста на зустріч, щоб воювати.

60. І сталося, що Йосиф і Азарія змушені були втікати, і переслідовано їх до границь Юдеї, і було побитих того ж дня з Ізраїлітян, коло трьох тисяч людей.

61. Отож, було велике замішання між народом Ізраїльським, тому, що вони непослухали Юди і його братів, а пробували доказати хоробрости:

62. помимо, що вони непоходили з насіння тих мужів, що в їх руки було дане визвоління Ізраїля.

63. За те чоловік Юда і його брати були високо славлені перед усіми Ізраїлітянами, і перед усіми народами де лише почули про їх імя,—

64. такщо люди збирались до них зповним признаням.

65. Потім всім Юда пішов зі своїми братами, і воював проти синів Ісавових в землі південний, там він побив Геброна з його селами та зруйновав його твердині, а його вежі довколичні спалив огнем,

66. з відтам він рушив, щоб іти в землю Филистійську, і перейшов через Самарію.

67. Одночасно деякі з священників бажаючи показати свою хоробрість, були повбивані в бою, бо пішли битись без розваги.

68. І завернув Юда до Азоту, в землі Филистійський, і як зруйновав їх жертівники, а їхніх різбяних бованів спалив огнем, то набравши добичі він повернув в землю Юдейську.

Розділ 6

У ТІМ часі цар Антіох, переходив через верховини й почув, що місто Елимаїс в Персії славиться дуже своїми багатствами, сріблом й золотом:

2. та що там находиться дуже багатий храм,—а в нім золоті ослони, панцирі й зброя, полишене Александром Филипенком, царем Макідонським,—що перший панував над Грецією.

3. Отож, він прибув там й пробував взяти місто, та обрабувати його, але не міг, бо міщане були остережені про його намір:

4. і стали проти нього до бою, так що він змушений був втікати, і звеликим смутком відійшов, аби вернутись до Вавилону.

5. Та прибув хтось до нього в Персію доніс йому, що військо, яке було вислане в Юдею також утікає,

6. та що Лисій був пішов перший з великою силою, і був прогнаний Юдеями: а вони поміцніли зброєю й військом, і багато добичі, що забрали від військ, які вони знищили,

7. як теж вони зруйнували цю гидоту, яку він поставив був на жертівнику в Єруса-

лимі, і обтягнули святиню високою стіною по передньому, а також його місто Бетсору.

8. Якже почув цар ці слова, то стуманів й наполохався, та ляг до ліжка і захворів від турботи, бо несталося так, як він бажав.

9. І перебував він там багато днів, бо побільшалося його горе і думав він, що помре.

10. Отже, прикликав всіх своїх приятелів і промовив до них, "відійшло спаня від моїх очей, а моє серце ослабло від горя.

11. Й подумав собі, же до якої скорботи я дійшов і до якого великого смутку, що тепер в нім находжусь! А був я щирим й любовним в моїм володіню.

12. Та тепер нагадую я собі про ці лиха, що чинив Єрусалимові і як я позабирав з нього посуди золоті й срібні, та посилав (військо) на знищення Юдеїв безпричини.

13. Отож, я пізнав тепер, що за це прийшли на мене усі ті нещастя, — й ось, я загибаю від великого горя в чужій землі."

14. Відтак прикликав він Филипа, одного зі своїх друзів і настановив його володарем над всім своїм царством,

15. та дав йому корону й свій одяг і свій перстень, щоб він завідував його сином Антіохом і виховав його для царства.

16. І помер цар Антіох в сто сорок девятім році.

17. Якжеж довідався Лисій, що цар помер, то поставив Антіоха його сина, якого він виховував від молодости панувати замість нього, і перезвав його іменям Авпатор.

18. В тім часі перебуваючі в твердині утискали Ізраїлітян навколо святині і спричиняли їм завжди зло, піддержуваням поган.

19. Тому Юда рішився знищити їх, — і скликав людей, аби їх облягчи.

20. Отже, вони зібрались і облягли їх в сто пятдесятім році, він поробив проти них знарядя до викидування стріл й інші прилади,

21. та декотрі з обляжених вийшли, і попристававали до них деякі збезбожних з Ізраїлітян:

22. вони пішли до царя й сказали: "Доки то ти не виконаєш суду і не пімстишся за наших братів?

23. Ми згодились були служити твому батькови, та виконувати його розпорядження і заховувати його прикази:

24. з цеї причини з наших людей облягають твердиню і відчужаються від нас, а коли запопадуть когось з нас, то вбивають й рабують наші маєтки.

25. і не тільки на нас вони

простягнули свої руки, а також проти всіх наших границь.

26. А ось, тепер вони облягають твердиню Єрусалимську, щоб здобути її, і святиню в Бетсурі теж укріпили.

27. Отож, якщо ти негайно не запобіжиш цьому, так вони учинять (щось) більше ніж це, а тоді ти незможеш управляти ними."

28. Почувши про це цар, то розгнівався, і скликав всіх своїх приятелів й начальників свого війска, та тих, що мали надгляд над кіннотою:

29. прибули до нього теж йз інших держав і островів, ватаги наємного війска,

30. так що число його піхоти було сто тисяч, а двайцять тисяч кінноти і трийцять два слоні вправлених в війні.

31. Вони перейшли через Ідумею й отаборились проти Бетсура, здобували його багато днів воєнними знарядами; та Бетсуранці нечайно напали на них і спалили їх огнем й бились завзято.

32. Відтак Юда відійшов від твердині і розтаборився в Бетсахарі, на проти царського табору.

33. І встав цар дуже раненько, та швидко відійшов зо своїм військом до Бетсахарії, там він приготовив свої війска до бою і затрубіли трубами.

34. А слонів роздражняли до бою тим, що показували їм кров (сок) винограду і калину:

35. та порозділювали тих звірів між військові частини і до кожнього слоня призначили тисячу вояків з залізними гаками змідяними шоломами на головах, окрім цього призначено до слонів ще по пятьсот добірної кінноти:

36. так вони приготовились на всякій припадок, і де був слонь, — там й вони, і куди ішов слонь, — туди ішли й вони, не відступаючи від нього.

37. А на слонях були пороблені міцні деревяні вежі, так що закривали кожного з них, попривязувані до кожного слоня мотузами, а вкожній вежі було по трийцять два сильних вояків, які звідтам бились, крім того ще Індієць, що поводив кожним слоньом.

38. А решта кінноти розділили по однім й другім боці війска, подаючи їм знаки же що мають чинити, та щоб піддержувати слабші ряди.

39. Коли ж сонце заясніло на золотих й мідяних щитах, то гори заблищали від них і ясніли немов огняні свічники.

40. Так одна часть царського війска прозпростерлась по високих горах, а друга часть по долинах, — й ішли вони безпечно й впорядку.

41. Тому всі що чули шум

їхньої многоти, та хід ватаг і бряскіт зброї, то зворушувались: бо військо було дуже велике й міцне.

42. Юда теж наблизився зо своїм військом, і вступив до бою, — такщо з царського війска полягло шістьсот чоловіків.

43. А Елезар Саваренко побачив, що оден з слонів озброєний царским панцером й був виший всіх, тим припускаючи, що на нім був цар, —

44. то знараженям на небеспеку, щоб ратувати свій нарід й придбати для себе вічне імя, —

45. він відважно побіг в середину битви, прямо на нього, побиваючи (ворогів) на право й ліво, так, що вони розступились йому на оба боки,

46. а підбігши під цього слоня його пробив, вбиваючи: та слонь впав на нього і він там згинув.

47. Та (решта Юдеїв) побачивши царську збройну силу і швидкість його війск, то ухилились від них.

48. Тоді царські війска пішли проти них до Єрусалиму, і розтаборилось царське військо проти Юдеї й гори Сіону.

49. А з Бетсурійцями він вчинив мир, бо вони йому піддались не маючи поживи, щоб видержати облогу, був бо це рік *субітний (спочинку) для землі. *Лв. 25: 4.

50. І заняв цар Бетсуру, та поставив внім сторожею свою залогу.

51. Опісля багато днів облягав святиню, і поставив там праці з рушильними приладями, і знарядя до кидання огня й каміння, та прилад викидування стріл й праці.

52. Вони (Юдеї) також поробили і собі рушильне приладдя, проти їх приладів, і так воювали довший час:

53. та наостанку забракло їм харчів, (бо се був *семий рік, а ті, що вратувались від поган шукали охорони в Юдеї, отже поїли зложений запас). *Лв. 25: 4.

54. Тому залишилось при святині лише кількох чоловіків, бо голод переміг їх, так, що вони послабли і поросходились кожний в своє місце.

55. Одночасно Лисій почув, що Филип, котрому цар Антіох будучи ще живим, припоручив виховання свого сина Антіоха на царя,

56. повернув з Персії і Мідії, а також й царські війска, що ходили з ним, та що він старається взяти до себе царські обовязки.

57. Отож, він негайно пішов і сказав цареві, та військовим начальникам і вельможам, таке: "Ми терпимо щоденно недостачу і харчів в нас зменшалось, а місце облягаюче нами є міцне,

щеж й обовязки царства лежать на нас:

58. отож, погодімся з тими людьми й вчинім з ними мир, із усім їх народом,

59. та не боронім їм поступати по їх законах, як було перше: бо вони за це й обурились на нас, і спричинили те усе, бо ми змінили їх закони."

60. І було це до вподоби цареві й начальникам, — отож вислав він до них (представників) для замирення, вони згодились на це:

61. а цар значальниками заприсягли їм, отже вони повиходили з укріплень.

62. Тоді цар вийшов на гору Сіон, та коли побачив укріплене місце, то зломав присягу, що з ними вчинив, і дав наказ зруйновати оточуючу стіну.

63. Потім негайно відійшов і вернувся до Антіохії, там він знайшов Филипа заряджучого містом, отже став з ним до бою й здобув місто силою.

Розділ 7

В СТО пятдесят першім році вийшов з Риму, Димитрій Селевко, та прибув з небагато людьми до одного приморського міста й панував там.

2. А як він входив в царську палату своїх предків, то його військо взяло Антіоха і Лисія, щоб припровадити їх до нього:

3. він довідавшись про це промовив: "непоказуйте мені їхні обличча."

4. Тоді його військо повбивало їх, а Димитрій засів на престолі свого царства.

5. І поприходили до нього всі беззаконні й безбожні люде з Ізраїлітян, а Алким, що бажав був стати священником супроваджав їх:

6. й вони оскаржували свій народ перед царем, кажучи: Юда і його брати повбивали всіх твоїх приятелів, і нас прогнали з нашої землі.

7. Отож, вишли довірочного чоловіка нехай іде й побачить, яке знищення вони зпричинили нам, і в царській країні, та нехай він їх покарає з тими, що їм помагали.

8. І вибрав цар Вакхиду з царських приятелів, що панував потім боці річкі, бувши великім в царстві й вірний цареві,

9. його післав він з цим беззаконним Алкимом, що передав йому священьство, і наказав, щоб він відомстив синам Ізраїлевим.

10. Вони ж відійшли й прибули з великою військовою потугою в землю Юдейську: і вислали вони післанців до Юди і його братів з мирними словами, але з зрадливим наміром.

11. Та вони не зважали на їхні слова, бо бачили, що ці прибули звеликім військом.

12. Тоді зібралося до Алкима й Вакхида товариство

книжників, домагатись справедливости.

13. А Ассидеї були першими з синів Ізраїлевих, що шукали з ними миру:

14. бо мовляли, "що прибув священник знасіння Аронового з військом, і він не зневажить нас."

15. А він говорив до них мирно, та присягав кажучи: Ми не спричинимо вам кривди, ані вашим приятелям.

16. Вони ж повірили йому, а він з них взяв шістдесят чоловіків і повбивав в оден день, як сказанно в Писанях:

17. тіла святих Твоїх повикидали, а їхню *кров розливали немов воду довкола Єрусалиму, — і нема погребальників. *Пс. 79: 2, 3.

18. Отже напав страх й тревога на всіх людей, і мовляли, "нема у них правди, ні праведности, бо зломали постанову й присягу, якою поклялись."

19. Потім відійшов Бакхид від Єрусалиму, і отаборивсь при Безеті, там він післав й забрав многих з чоловіків, що його покинули, а також деяких з народу, і повбивавши їх повкидав в глубоку яму.

20. Опісля передав країну Алкимови і позіставив з ним військо для помочі, а сам пішов до царя.

21. Та *Алким домагався первосвященства.

*2 Мк. 14: 13.

22. І зійшлися до нього всі народні повстанці, які позахопленю землі Юдейської спричинили багато лиха в Ізраїлі.

23. Коли Юда побачив усе теє зло, що вчинив Алким з своїми спільниками Ізраїлітям, — більше ніж погане,

24. то він пішов по всіх околицях Юдейських, і мстився на відступниках, так, що вони перестали приходити в цю країну.

25. Якжеж побачив Алким, що Юда і його товариство зміцнилось, зрозумів, що він неможе стати супроти них, то пішов знову до царя, й, як найгірше їх обчернював.

26. Тоді цар вислав Никанора, одного зо своїх славних вождів, а смертельного ворога Ізраїлітян, знаказом винищити той нарід.

27. І прибув Никанор до Єрусалиму звеликім військом: та післав до Юди і його братів (послів) зрадливо з мирними словами, кажучи:

28. "нехай небуде війни між нами, і я прийду скількома моїми людьми, щоб побачитись з вами мирно."

29. Відтак прийшов до Юди, і привитались оден з одним мирно, — а одночасно ворог був приготований вхопити Юду силою,

30. та Юда дізнавшись проце, що він прибув до нього зпідступом налякався його і

вже нехотів більше бачити його обличча.

31. Коли Никанор довідався, що його намір виявився, то виступив проти Юди війною при Кафарсалімі.

32. І впало там забитих з Никанорового боку біля пять тисяч людей, а решта втікло в Давидове місто.

33. Після цього пішов Никанор на Сіон гору, і повиходили з святині декотрі з священників й декотрі з народних старших, щоб мирно його привітати й показати йому цілопаління, що приношено за царя.

34. Та він висміяв їх, глузуючись над ними і соромно зневажав їх й говорив згорда,

35. і поклявся в гніві своїм, кажучи: "Хіба, що Юда і його військо передане буде сьогодні до моїх рук, а якні, то коли я вернусь щасливо, так *спалю цей дім," з тим він відійшов у великім гніві.
*2 Мк. 14: 33.

36. Тоді священники увійшли і поставали перед жертівником й храмом, промовили з плачем, кажучи:

37. "Ти, Господи вибрав той Дім, аби був названий Твоїм Іменням, і, щоб був домом *молитви й проханям про Твій нарід: *Ic. 56: 7.

38. Так відомсти цьому чоловікові і його війську, нехай вони поляжуть від меча; — згадай їхню богозневагу й недай продовжати їм довше."

39. І відійшов Никанор з Єрусалиму, та отаборився при Бетороні і пристало там до нього військо Сирійське.

40. А Юда отаборивсь з трьома тисячами людей при Адасі: і там він молився, кажучи:

41. "О, Господи! колись бо післанці царя Ассирійського говорили зневажливо, то *Твій Ангел пішов і повбивав з них сто вісімдесять й пять тисяч. *2 Цр. 19: 35; Ic. 37: 36; Ср. 48: 24.

42. Так теж тепер, Ти знищи теє військо перед нами, щоб й інші знали, що він зневажливо говорив проти Твоєї святині, а Ти суди його по його злобі."

43. Так тринайцятого дня місяця Адара, війска стали до бою, і було розбите військо Никанорове, а він перший зістав забитий в бою.

44. Якжеж побачило військо Никанорове, що він вбитий, то покинувши свою зброю повтікало.

45. І переслідували їх Ізраїлітяне цілий той день, від Адаса до Газери, трублячи тревожно на них своїми трубами.

46. Отож, вибігали люди з усіх довколичних сіл Юдейських і оббігали їх: так, що вони повертались на переслідуючих їх і тому всі впали від меча, ані оден з них не лишився.

47. І забрали Юдеї їх зброю і нарабоване майно, та *відтяли Никанорови його голову й праву руку, що він так гордо її простягав, і принісши їх повісили перед Єрусалимом. *2 Мк. 15: 30.

48. Нарід тим дуже веселився і був той день, днем великої радости.

49. Тому вони призначили празнувати той день, що року тринайцятого дня Адара.

50. Так земля Юдейська мала спокій на малий час.

Розділ 8

ЮДА почувши про славу Римлян, що вони дуже є сильні й відважні, і що є прихельними приняти до себе всіх, хто хоче з ними злучитись, та роблять союз згоди з усіма, хто до них приходить.

2. А що вони є людьми дуже хоробрими,—то оповіли йому теж і про їх війни й славні змагання, що вони вчинили серед Галатів впокоривши їх і підчинили оподатковаю:

3. й що вони вчинили в країні Іспанській, щоб заняти копальні золота й срібла,

4. так що своїм розумом і витревалостю вони покорили всю країну, хоч вона була далекою від них, також царів, що виступали проти них від найдальших кінців землі, а вони порозпуджували їх й завдали їм великий побій, так що решта з них платить їм, що річно податок:

5. крім того, вони теж розторощили в бою Филипа, і Персія, царя Кітимського й інших, що підіймались проти них і були ними переможені:

6. а також Антіох, великий цар Азії, що виступив проти них війною, зо сто двайцятьма слонями, з кіннотою й возами, і з дуже великім військом був розторощений ними:

7. вони взяли його живого і змусили платити їм великий податок, як він, так теж наступні по нім володарі, та дати закладників й те, що було в угоді.

8. А країни Індії, і Мідії, і Лідії, із ліпшими землями, що вони забрали від нього, то дали цареві Евменові.

9. А також, як Греки були наміряли піти й знищити їх:

10. то вони дізнавшись проце, вислали проти них одного воєводу (з військом) а той воював з ними й багато впало з них побитих і забрали до неволі їх жінок й дітей, ограбивши їх і забрали впосідання їхню землю, повалили їх твердині й поневолили їх собі, аж до сьогодні.

11. Ще ж сказано йому окрім цього, же як вони винищили і упокорили під свою зверхність всі інші царства й острови, що коли небудь противились їм.

12. Та зі своїми друзями і з тими, що—здаються на них, вони додержували згоду: і що вони запанували над царствами дальшими й ближчими, і так всі, що чули про їхне імя боялися їх.

13. А також, кому вони поможуть царювати, — ці царюють, а хто їм неподобається, тих осувають, і накінець, вони дуже підвищились:

14. однак ніхто з них не носив корони, ані не зодягавсь в порфіру, щоб тим величатись.

15. До того ще, як вони заложили про себе державну раду, що в ній радить денно тристо й двайцять мужів над народніми справами, щоб був добрий порядок:

16. вони теж передавали що річно своє правління одному чоловіку, якій володіє над усею країною, і що всі є йому послушні, і що нема серед них ні суперництва ані заздрости.

17. По застанові над цим, Юда вибрав Евнолема Іваненка, сина Аккосового, і Ясона Єлизаренка, і вислав їх до Риму, аби учинити з ними угоду й союз.

18. І запобігти, щоб вони зняли з них ярмо, бож вони бачать, що Грецьке царство зпоневоленям утискає Ізраїля.

19. Отож, вони відійшли до Риму, хоч подорож була дуже далека: а прибувши до державної ради, то заговорили кажучи:

20. "Юда Маккавей і його брати, та нарід Ізраїлський вислали нас до вас, щоб зробити союз й мир з вами, і щоб ми були вписані вашими союзниками і приятелями."

21. І сподобалось теє слово Римлянам.

22. А тут є відпис цього письма, що державна рада передала у відповідь на мідяних плитах й вислали до Єрусалиму, щоб там про них було це памяткою миру й союза:

23. "нехай щатиться Римлянам і народові Юдейському, на морю й землі навіки, —а меч і ворог нехай будуть від них далеко!

24. Наколиб випала війна перше у Римлян, або з котрих їх союзників під їх панованням,

25. то нарід Юдейський в назначенний час, має від усього серця помагати їм:

26. та недавати — муть нічого воюючим проти них, ні помагати харчами, зброєю, грішми, або кораблями, така бо воля Римлян: цим вони повинні виконати свої зобовязання непобираючи заце нічо.

27. Так теж, якщо перше притрапиться війна народу Юдейському, то Римляне мають помагати їм з усього серця, як час назначений буде для них:

28. і недавати — муть харчів воюючим проти них, або зброї, ні грошей, ні кораблів: як це уподобалось Римлянам: вони повинні додержувати свої зобовязання без обманьства."

29. На таких умовах Римляне вчинили угоду з народом Юдейськім.

30. Однак, якщо опісля одна сторона, або друга задумають зійтися для додавання, або відіймання, що небудь з цього, то нехай це зроблять по спільній згоді, й якщо тільки вони додадуть, то має бути потверджене.

31. А відносно тих кривд, що Димитрій спричиняє Юдеям, то ми писали йому так: "Чому ти наложив тяжке ярмо твоє на наших приятелів й союзників, — Юдеїв?

32. Отож, якщо вони далі будуть скаржитись на тебе, то ми виявлемо їм справедливість, і воювати будемо проти тебе на морю й на землі?"

Розділ 9

ОТОЖ, як почув Димитрій, що Никанор і його військо згинули в бою, то вислав Бакхида і Алкима другий раз в землю Юдейську, а з ними головні сили свого війська.

2. Вони ж відійшли дорогою на Галгалу, і розтаборились при Масалоті, що в Арбели, а здобувши його повбивали багато людей.

3. А першого місяця сто пятдесят другого року вони отаборились перед Єрусалимом:

4. звідтам вони рушили і пішли до Вереї з двайцять тисячним пішим військом і дві тисячі кінноти.

5. А Юда розложився табором при Єлеасі, з трьома тисяча вибраного війска,

6. та побачивши так багато війска, що воно таке могутне, то дуже налякались: тому много з його війска розбіглось, так, що остало при нім небільше вісімсот чоловіків.

7. Коли це побачив Юда, що його військо розбіглося, а битва натискає на нього, він дуже *посумнів й турбовався, бо небуло часу зібрати їх. *1 См. 30:6.

8. Та проте він промовив, — до оставших при нім, "встаньмо й підемо на наших ворогів: можливо, — що ми здужаємо битись з ними."

9. Та вони відмовляли його від цього, кажучи: "ми ніколи незможемо, краще ратуймо своє життя, а відтак, як вернемось з нашими братами, тоді битись будемо проти них, бо тепер нас є мало."

10. Тоді Юда каже: "ні! жодним способом, аби я так поступив і утік від них, якщо наш час прийшов, так помрім хоробро за наших

братів, і не сплямимо нашої слави."

11. Одночасно військо (Бакхидове) рушило з своїх наметів, і стануло на проти них: а кіннота розділилась на дві часті, по переду війска ішли пращовики й стрільці, всі ідучі напереді були міцні вояке.

12. Бакхид сам був на правім крилі: і зближалось військо двома рядами трублячи своїми трубами.

13. *Затрубіли теж і з Юдиного боку своїми трубами, так, що земля потряслась від військового гуку і настав завзятий бій від ранку до ночі. *І. Н. 6: 4.

14. Коли побачив Юда, що Бакхид і міцніша часть його війска находиться на правім боці, то взяв зо собою всіх своїх хоробрих людей, —

15. ними розбив праве крило і переслідував їх до гори Азоту.

16. Та як побачили ці на лівім крилі, що праве крило розбите, то повернули слідом за Юдою і тими, що були при нім з заду.

17. І зчинився тяжкий бій, так, що багато було вбитих по обох сторонах,

18. Юда теж зістав забитий, а решта повтікало.

19. Тоді Йонатан й Симон взяли Юду свого брата поховали в гробниці його батьків *в Модині. *Тк. 2: 7.

20. Вони *оплакували його і всі Ізраїлітяне вчинили по нім великий плач, і сумуючи багато днів говорили:

*Тк. 13: 26.

21. "*як упав відважний чоловік, що ратував Ізраїля!"

*2 См. 1: 19-25.

22. Інші ж діла Юдині, його войования й подвиги, які він чинив і його величність є не дооисання, бо їх було дуже багато.

23. А по Юдиній смерті, то почали виступати беззаконні по всіх околицях Ізраїльських, і піднялись всі чинивші неправду.

24. У ті дні був теж дуже великий голод, і з теєї причини нарід заворушився й пристав до них.

25. А Бакхид вибрав беззаконних чоловіків, і наставив їх начальниками країни:

26. вони ж допитувались й вишукували Юдиних приятелів (і вхоплених) приводили до Бакхиди, а він мстився над ними збиткуючись.

27. *Отож, велике було горе в Ізраїля, якого небуло від цього часу, від коли невидко було між ними пророка. *Дн. 12: 1.

28. З тої причини зібрались всі Юдині приятелі і промовили до *Йонатана: *Тк. 2: 5.

29. "Відколи помер твій брат Юда, ми немаємо чоловіка подібного йому, щоб ішов проти наших ворогів й Бакхида, та проти противників з нашого народу.

30. Отже, ми тепер вибрає-

мо тебе,—аби ти був нашим провідником і начальником замість нього, щоб вести наші війни.

31. Йонатан пристав на це взявши провідництво тимчасово, і станув замість Юди свого брата.

32. Та як дізнався проце Бакхид, то шукав його, щоб вбити.

33. Довідавшись проце Йонатан й Симон його брат, та всі бувші з ними, то повтікали в пустиню Текойску, і розложились табором при воді ставу Асфар.

34. Як дізнавсь проце Бакхид, то наблизився до Йордану з всім своїм військом субітнього дня.

35. А Йонатан вислав свого брата (Івана), народнього провідника, — попросити своїх приятелів Набатійців, щоб полишити у них свій більший запас.

36. Та вийшли з Мідави, Ямбрієві сини і зхопили Івана з усім що було в нього й відійшли.

37. Потім всім донесли Йонатанові й Симонові його братові, що Ямбрії справляють велике весіля, і ведуть молоду від Надабата з великім почотом (приданами) дочку одного великого вельможі Ханаанського.

38. Тоді вони згадали за свого брата Івана, та пішли й скрились під крисом гори.

39. Якжеж піднесли свої очі і поглянули, аж ось,—чують радісні крики ідучих з великім віном: а молодий з дружбами й з своїми братами вийшов, щоб зустрічати їх, з цимбалами (бубнами) і музикою, із многим озброєням.

40. Тоді Йонатан зо своїми людьми піднявся з своєї засідки й побивали їх, так, що багато впало вбитих, а решта повтікали на гору, і вони забрали всю їхню добич.

41. Так то весільна радість обернулася в сумування, а звуки їх музикі — в плач.

42. В той спосіб вони відомстили за кров свого брата і вернулись в багнисте місце при Йордані.

43. Почувши проце Бакхид, то прийшов субітнього дня до берегів Йордану з великім військом.

44. Тоді промовив Йонатан до своєї громади, "тепер встаньмо і биймось за наше життя, — бо не так з нами сьогодні, як бувало перед тим:

45. ось бо, *битва зперед нас й позаду нас, а вода Йорданьска з одного й з другого боку, також багно і ліс, так що нема нам місця відступитись. *Пс. 118: 10.

46. Отож, тепер покликніть —до *неба, щоб нам визволитись з рук наших ворогів." *Пс. 107: 6.

47. З цим вони стали до бою, а Йонатан простяг свою руку, щоб вбити Бак-

хида, але той подався взад від нього.

48. І кинулись Йонатан зо своїми в Йордань і переплили на другий бік, а ці не перейшли Йордану за ними.

49. І було вбитих з Бакхидових до тисяч люду у той день.

50. Потім повернув Бакхид до Єрусалиму і відбудував в Юдеї міцні міста; та твердині в Єрихоні, в Еммаусі, в Бетроні, в Бетелі, в Тамнаті, в Паратоні і Тефоні з високими стінами з брамами й засовами.

51. І поставив у них залогу (сторожею), щоб вони злобно діяли на Ізраїля,

52. він теж укріпив міста Бетсуру й Газару, а також вежу і позіставив в них військо з харчевими запасами,

53. та взяв синів начальників країни в закладників, і посадив їх в твердиню Єрусалимську під сторожею.

54. А в сто пятдесят третім році в другім місяцю, Алким приказав розвалити стіну в середнім дворі храму, і зруйнувати діла пророків.

55. І коли почав він *розвалювати, то одночасно був діткнений ‡карою й з держано його підпреняття, бо його уста замкнулися і він онімів, так, що не міг промовити слова, ані давати розпоряджень відносно свого дому. *Пс. 74:6; ‡Тк. 6:13.

56. І помер Алким цього часу в тяжких муках.

57. Коли побачив Бакхид, що Алким помер, то вернувся до царя: тим то земля Юдейська *успокоїлась на два роки. *Тк. 7:50.

58. Тоді всі безбожники нараджувались й говорили: "ось, Йонатан з своєю громадою відпочивають й живуть собі безпечно: отже приведім туди Бакхида, — а він захопить їх всіх в одну ніч."

59. Отож, вони пішли і представили йому свою *раду. *Пс. 83:3.

60. А він постановив піти з великім військом, і вислав потайно листи до своїх союзників в Юдеї, щоб вони зхопили Йонатана й бувших з ним, але вони не змогли, бо ті дізнались про їхній *намір. *2 См. 15:31.

61. Отже, повиловлювали цих людей в країні, що були справцями цього лиха до пятдесят осіб й повбивали їх.

62. А потім Йонатан й Симон, та ті, що були з ними відійшли до Бетбасії, що в пустині і поправили його знищення, та збудовали твердиню.

63. Якжеж дізнався проце Бакхид, то зібрав усе своє військо і доніс теж тим, що були в Юдеї,

64. відтак пішов і обляг Бетбасу, й довший час воював проти нього і спорудив воєнні оруддя.

65. Та Йонатан позіставив

в місті свого брата Симона, а сам відійшов в країну, він пішов з якимсь числом,

66. та побив він Одонарка з його братами, і синів Фасиронових в їх наметах.

67. Коли почав він бити їх й наступати (на них) з своєю силою, то Симон і його товариство вийшли з міста й спалили воєнні знаряди,

68. та бились проти Бакхида, так, що був ними розбитий: тим тяжко його засмутили, бо його змовини й похід був даремний.

69. Тому він дуже розгнівався на *беззаконних чоловіків, що нарадили йому іти в цю країну, так, що багатьох з них він повбивав і рішив вернутись у свій край.

*Ст. 58.

70. Якжеж довідався проце Йонатан, то вислав до нього послів, щоб зробити з ними *мир й щоб віддав їм полонених. *Рм. 12: 18.

71. На це він згодився і виконав його домагання, та ще заприсяг йому, що ніколи вже не спричинить йому лиха по всі дні свого життя:

72. і віддавши йому полонених, що перше забрав їх з землі Юдейської, — а сам вернувся до своєї землі й більше не приходив в їхні границі.

73. Так віддалився меч (війна) від Ізраїля, а Йонатан осівся в Махмасі і почав судити нарід, та винищувати безбожників — з між Ізраїлітян.

Розділ 10

В СТО шістдесятім році виступив Александер Антіохенко названий Епифаном, і заняв Птолемаю: бо люди приняли його і він запанував там.

2. Коли почув проце цар Димитрій, то зібрав дуже велике військо і пішов війною проти нього.

3. А до Йонатана вислав Димитрій листи з ласкавими словами, немовби то його звеличував,

4. бо говорив (до своїх), "вчинім ми перше мир з ним, ніж він пристане до Александра проти нас:

5. іначе він пригадає всі наші лиха, що ми вчинили проти нього, та проти його братів і його народу."

6. Отже ж, дав йому (Йонатанові) право набирати військо і наготовляти зброї, щоби міг помагати йому в війні, тому звелів передати листи перед всіма людьми, й бувшими в твердині, —

7. І прибув Йонатан до Єрусалиму і читав там ці листи перед всім народом, й бувшими в твердині, —

8. які дуже налякались, бо почули, що цар надав йому право набирати військо:

9. а перебуваючі в твердині видали закладників Йонатанови, а він звернув їх їхнім родичам.

10. Вчинивши це, Йонатан осівся в Єрусалимі та зачав будувати і поправляти місто,

11. він приказав робітникам будувати стіни довкола гори Сіону з квадратного (чотиро-рожнього) каміння про забезпечення, — вони так й вчинили.

12. Тоді чужинці, перебуваючі в твердинях, побудованих Бакхидом повтікали геть,

13. так що, кожний з них покинув своє місце і відійшов в свою землю.

14. Лише в Бетсурі позісталися деякі з тих, що покинули були закон й заповіди, бо це місце було для збігців.

15. Коли ж почув цар Александер про ці обіцянки, що Димитрій послав їх Йонатанови, а теж оповіли йому про війни й славні змагання, що їх доконав Йонатан і його брати, та про прикрости, що вони їх перенесли,

16. він промовив: "Чи знайдемо й ми такого чоловіка, як ось той? Отож, ми зробім його нашим приятелем й союзником."

17. Отже, він написав листа і вислав до нього, з такими словами, кажучи:

18. "цар Александер братови Йонатанови засилає привіт!

19. Ми чули про тебе, — що ти є чоловік великої сили і достойний бути нашим приятелем.

20. тому ми сьогодні назначуємо тебе первосвященником твого народу: і названий будеш царським приятелем (одночасно післав йому порфирову одіж й золоту корону), та будеш по нашій стороні і дружбу держати з нами.

21. Так в сто шістдесятім році семого місяця в празник кучок, Йонатан одягнувся в святочну одіж і зібрав військо, та наготовив багато зброї.

22. Почувши проце Димитрій, то дуже затурбовавсь і промовив:

23. "Щож то ми вчинили, що Александер випередив нас зробивши угоду з Юдеями, аби себе зміцнити?

24. Напишу я до них також слова заохочуючі привітань, з похвалами й обіцянками (дарунків), щоб дістати їхню поміч.

25. І вислав він до них листа з такими словами: "цар Димитрій народови Юдейському, — привіт!

26. Тішить нас, що ви додержуєте наші угоди і перебуваєте з нами вприязні, не прихіляючись до наших ворогів.

27. Так теж продовжайте і надалі вашу вірність до нас, — а ми відплатимо вам за це добром, що ви про нас учинете,

28. та зробимо вам багато полегчінь і вас винадгородимо.

29. А тепер, то я даю вам волю, та про ваше добро увільняю всіх Юдеїв від плачення податків і від мита за сіль й з корони,

30. а з того, що приходить мені третя часть з насіння і половина з державних овочів, то я звільняю від сьогодні й надалі, щоб не забирати зо землі Юдейської, ні зтрьох округів що прилучені до них від Самарії й Галилеї, від тепер на завжди.

31. *Єрусалим теж нехай буде святий і вільним з його границями, від десятин і податків. *Нм. 11: 1.

32. Відносно твердині Єрусалимської, то владу над нею я передаю первосвященникові, нехай він поставить людей про її забезпечення, яких сам вибере:

33. а також я випускаю на свободу кожного Юдея по всім моїм царстві, що був занятий в неволю з землі Юдейської: та звільняю всіх від податків і за їх худобу.

34. Рівнож (я хочу), щоб всі празники і суботи й новомісяці,—і дні святочні, та три дні перед празником, — і три дні по празнику, нехай будуть днями полегчіння й свободи про всіх Юдеїв в моїм царстві.

35. І ніхто не матиме права чіпати, або *непокоїти їх чим небудь. *1 Тм. 2: 2.

36. Щеж (хочу), щоби записувались (з Юдеїв) до царського війска навідь до трийцять тисяч мужів, — яким мається виплачувати нарівні з всіма царськими військами.

37. І з них (декотрі) нехай будуть поміщені в царських твердинях, з них теж нехай будуть *поставлені над державними справами, котрі є довіреними: і (я хочу), щоб їхні представники й начальники були з них самих, та нехай вони живуть по своїх законах, як це цар звелів в землі Юдейський. *Дн. 2: 49.

38. Відносно трьох округів, що прилучено їх до Юдеї від країни Самарійської, то нехай лишаться при Юдеї, аби рахувались за одно й не підлягали іншій владі, окрім влади первосвященника.

39. Птолемаю і землі підлягаючі її, я передаю в дарунок Єрусалимській святині, для потрібних їй видатків,

40. І йще, я додаю щорічно по пятнайцять тисяч секлів срібла з царського рахунку з підлеглих місцевостій.

41. А всі надвишки, що не виплатили урядники в попередніх часах, від тепер мають давати на роботи при *храмі. *Ед. 1: 2.

42. Окрім цього, цих пять тисяч секлів срібла, що побирано від доходів з храму рік річно, це теж має бути знесено, бо вони належать до обслугуючих священників.

43. І хтоб то небув, що утік був до храму Єрусалимсько-

го, або в його свобідщину, будучи царським довжником, або за якісь інші причини, то нехай вони будуть вільні цілком, з усім, що до них належить в моїм царстві.

44. Для будови і поправлювання святині видатки будуть покриті з царських обрахунків.

45. А на будову *стін Єрусалимських і на їх довколичне укріплення, — видатки будуть плачені з царських обрахунків, як теж на збудування стін в Юдеї."

*Нм. 2: 3.

46. Якжеж Йонатан і нарід вислухали ці слова, то не повірили їм і не приняли їх, памятаючи про ті лиха, що їх він (Димитрій) вчинив Ізраїлеві, бо він люто утискав їх.

47. Зате з Александром вони погодились, бо він перший просив у них миру, отже обєдналися з ним, — і помагали йому завсіди.

48. Тоді цар Александер зібрав великі війска і розложився табором проти Димитрія.

49. А опісля, як оба царі стали до бою, то Димитріеве військо утікло: а Александер вганяв за ним й переміг його,

50. бо продовжав битву завзято, аж до заходу сонця: — і тогож дня Димитрій зістав забитий.

51. Потім Александер післав посли до Птолемея царя Єгипетського, з такими словами:

52. "Оцеж я вернувсь знову в моє царство і засів на престолі моїх предків, принявши володіння та розторощив Димитрія і визволив нашу країну,

53. бо ставши з ним до бою, то він з його військом були нами розбиті, такщо ми засіли на престолі його царства.

54. Отож, тепер ми зробім спільну згоду і ти дай мені за жінку свою дочку, а я буду твоїм зятьом, і дам тобі й її подарунки по твоєї достойности."

55. Та цар Птолемій дав відповідь, кажучи: "Щасливій той день, що внім ти повернув в землю своїх батьків і засів на престолі твого царства.

56. І тепер я виповню твоє домагання прощо ти писав, — отже приходи до Птолемаї, щоб нам побачитись і я віддам за тебе мою дочку по твойому бажаню.

57. Так Птолемей відійшов з Єгипту зі своєю дочкою Клеопатрою, і прибули до Птолемаїс в сто шістдесят другім році.

58. І зустрінув його цар Александер, він жеж видав за нього свою дочку Клеопатру й справив її весілля в Птолемаї з великою пишністю, як пристойно для царів.

59. Тоді цар Александер

писав до Йонатана, щоб він вийшов йому на зустріч.

60. І пішов Йонатан здостоїньством до Птолемаї, — а там він зустрінув обох царів і обдаровав їх й їхніх приятелів сріблом й золотом, та многими дарунками, здобувши у них *ласку.

*Бт. 39: 4.

61. Одночасно зібралися проти нього шкідники з Ізраїля, чоловіки беззаконні, щоб його оскаржити: але цар не вислухав їх.

62. Щеж до цього цар звелів зняти з Йонатана його одіж і зодягнути в порфіру, — так і зробили,

63. він теж посадив його біля себе і сказав до своїх князів: "вийдіть з ним на середину міста і проголосіть, аби ніхто не оскаржував його в жодній справі і ніхто, щоб не турбував його з жодної причини."

64. Коли ж побачили його виновники, пошанованого (царським) проголошеням і зодягненого в порфіру, то всі порозбігались.

65. Так вшановав його цар й вписав між своїх знатнійших приятелів, та призначив військовим начальником і спільником свого панування.

66. Потім Йонатан вернувся до Єрусалиму з миром й радістю.

67. Опісля в сто шістдесят пятім році прибув з Крети, Димитрій Димитрієнко в землю своїх батьків,

68. та як почув проце Александер цар, то дуже розгнівався і вернувся до Антіохії.

69. Димитрій поставив своїм військовим начальником Аполлонію намісника Кілє-Сирії, а той зібрав велике військо і розтаборився при Ямнії, і вислав до первосвященника Йонатана сказати:

70. "ти лиш оден підвищився над нами, а я, — є *висміяний і осоромлений через тебе, та чому ти величаєшся своєю силою проти нас у горах? *Пс. 22: 7.

71. Якщо ти надієшся на свою власну (військову) силу, то зійди до нас нарівнину, а там ми зміряємось: бо зімною сили (війска) з містів.

72. Спитай й довідайсь, — хто я, і ті, що нам помагають, а вони скажуть тобі, що ви незможете встояти перед обличчам нашим: бо твої батьки вже два рази приневолені були утіками в свої землі.

73. Отож, і тепер ти незможеш встояти перед кінною-тою й таким великім військом на рівнині, де нема каміння ні щілини, ані місця втічи."

74. Коли ж почув Йонатан ці слова Аполлонові, то *зворушився в дусі і вибрав десять тисяч мужів відійшов з Єрусалиму, а його брат Симон зійшовся з ним,

щоб йому помагати. *Іс. 37: 1.

75. І розложився табором при Йоппії, та Йоппіяне до міста його невпустили, бо Аполлоній мав там залогу.

76. Тоді Йонатан обляг місто: а міщане впустили його зо страху і так він забрав Йоппію.

77. Почувшиш проце Аполлоній, то взяв три тисячі кінноти, з великим військом (піхоти) пішов до Азоту, ніби так подорожуючи, а одночасно прийшов на рівнину, бо мав багато кінноти, що на неї він надіявсь.

78. А Йонатан пішов за ним аж до Азоту, і стали війска до бою.

79. Притім Аполлоній позіставив тисячу кінноти в *засідці: *Сд. 20: 33.

80. та Йонатан знав про цю засідку, що позад нього, бо вони обступили його з військом і кидали на людей стріли від ранку до вечора,

81. але люди стояли, так, як Йонатан приказав був їм: аж накінець іздці помучились.

82. Тоді виступив Симон зі своїм військом і напав на піхоту, бо іздці послабли, — та були ними розбиті і повтікали.

83. А іздці розбігшись по поли й втікли до Азоту, і скрились в Бетдаґоні, в їх ідолській каплиці, для забезпечення.

84. Та Йонатан запалив Азот знавколичніми містами і забрав їхню добич, а каплицю Даґонову й збігцями її спалив огнем.

85. А було тих, що їх спалено і повбивано мечем до вісім тисяч люду.

86. Звідтам відійшов Йонатан з своїм військом і розтаборився проти Аскалону: та мешканці його вийшли до нього і зустріли його з великою пишністю.

87. Опісля цього Йонатан вернув з своїм військом до Єрусалиму, маючи зо собою багато добичі.

88. Якжеж почув цар Александер проті події, то ще більше вшанував Йонатана.

89. І послав йому золоту пряжку, яку позвичаю давали царським кревним: а також подаровав йому Аккарон з його околицями в спадщину.

Розділ 11

РІВНОЖ цар Єгипетський зібрав велике військо, як *піску на морському березі, та багато кораблів, і старався зхитростю захопити Александрове царство, щоб прилучити його до свого царства. *Сд. 7: 12.

2. Отже, він прибув до Сирії з мирним настроєням, так, що мешканці містів відчиняли йому і виходили на зустріч, бо так був звелів їм цар Александер, тому, що він був його тесть.

3. Та як Птолемій входив до містів, то залишав в кож-

нім з них залогою військо, для забезпекі.

4. А коли він наблизився до *Азоту, то показали йому спалений Даґонів храм, та руїни Азоту з його околицями і трупи порозкидані, й тих, що були спалені в часі бою: бо вони поскладали їх накупи куди він мав переходити. *Тк. 10: 84.

5. Також, оповіли про усе, що то Йонатан учинив, сподіючись що він його обвинить але цар задержав мовчанку.

6. Тоді Йонатан зустрів царя в Йоппії звеликою пошаною; і привитавши оден одного замешкали там.

7. Потім Йонатан пішов з царем до річки, що зветься Елевтера, відтак вернувся до Єрусалиму.

8. А цар Птолемій завладів над приморськими містами аж до Селевкії задумавши лихі *заміри проти Александра. *Пс. 83: 3.

9. Притім вислав посли до царя Димитрія, кажучи: "прийди тут й зробім союз між собою і я дам тобі мою дочку, що її має Александер, і ти царюватимеш в царстві свого батька:

10. бо жалую, що я видав йому мою дочку, позаяк він шукав мене вбити.

11. Так то він *обчерняв Александра, тому що сам бажав його царства. *Пс. 120: 2.

12. Отже, відобрав від нього свою дочку, й дав її Димитрієви, а Александра покинув, так їхня ненавість стала отвертою.

13. І увійшов Птолемій до Антіохії, і поклав собі на голову дві корони, — Азії й Єгипту.

14. У той час цар Александер перебував в Кілікії, тому що мешканці тих місць відірвались були від нього.

15. Та як почув проце Александер, то пішов проти нього війною, та Птолемій привів своє військо і зустрів його звеличезною силою й повернув його (військо) в розтіч.

16. І утік Александер до Арабії, щоб там скритись: а цар Птолемій підвищився:

17. бо Забдиїл Арабієць зітяв Александрови голову і відіслав Птолемієви.

18. І цар Птолемій теж помер на третій день, а перебуваючі в твердинях були повбивані одні одними.

19. Таким чином Димитрій запанував в сто шістдесят семім році.

20. У той же час Йонатан зібрав Юдеїв, аби здобути твердиню Єрусалимську: і він поробив проти неї багато воєнних приладів.

21. Та деякі безбожники, що ненавиділи свій нарід пішли до царя здоносом, що Йонатан — облягає твердиню.

22. Коли ж цар почув проце, то дуже розгнівався і негайно відійшов до Птолемаї,

та написав Йонатанови, щоб він не облягав твердині, лише щоб чим найшвидше приходив до нього в Птолемаю для переговорів.

23. Та Йонатан почувши проце, казав далі облягати: а вибравши з старшин Ізраїлевих і з священників передався небеспеці.

24. Узявши срібла й золота, та одіжей і багато інших дарунків, пішов до царя в Птолемаю і *здобув у нього ласку. *Ст. 5: 2.

25. І хоча деякі народні відступники оскаржували його,

26. то цар обійшовся з ним ввічливо, так, як його попередники: і підвищив його перед всіми своїми приятелями,

27. й потвердив йому первосвященьство з усіма почестями, що їх мав перше, і дав йому першеньство між своїми приятелями.

28. Тоді Йонатан попросив царя, аби він звільнив Юдею і три округи з Самарії від податків, обіцяючи йому триста талантів,

29. наче цар згодився і написав про усе те Йонатанови листа, такого змісту:

30. "цар Димитрій братови Йонатанови і народові Юдейському,—засилає привіт!

31. Ми тут посилаємо вам відпис з листа, що ми писали нашому родичови Ластенови відносно вас, щоб й ви тее знали.

32. Цар Димитрій свому отцеві Ластенови, засилає привіт!

33. Ми постановили зробити народові Юдейському добро, бо вони є нашими приятелями і держать вірно з нами угоду, та є доброзичливими до нас.

34. Отож, ми потверджуємо їм границі Юдеї з трьома округами, а то Аперену, Лидду і Раматему, які прилучено до Юдеї від Самарії і усе що принадлежить до них, за всі жертвування в Єрусалимі, замість оплат, що побирав їх цар річно з земляних плодів і деревних овочів,

35. як теж усе інше, що належить до нас з десятин із мита приналежне нам, також соляні—ями і коронний податок, що довгують нам, ми *зрікаємось усього для їхньої допомоги. *Тк. 10: 29.

36. І нічо з цього неможна змінити від тепер на завжди.

37. Отже, постарайтесь зробити з цього відпис, і нехай буде доручений Йонатанови, та поставлений на *святій горі на видній місці." *2 Пт. 1: 18.

38. Опісля, як цар Димитрій побачив, що земля успокоїлась перед ним і ніхто йому непротивиться, то розпустив усьо своє військо, кожнього на його місце, окрім чужих військ, що він наняв їх з *островів від поган; заце всі війска його

батьків зненавиділи його.
*Бт. 10: 5.

39. А також оден Трифон, що був з Александрових прихельників, бачучи, що усьо військо нарікає на Димитрія, отже пішов до Сімалкії Арабіянина, що виховав Антіоха молодого Александрового сина:

40. і натискав на нього, аби його (молодого Антіоха) передав йому, щоб він царював замість його батька: та оповів йому про усе, що Димитрій учинив й як його війска з ним ворогують, і оставався він там довгий час.

41. В тім часі Йонатан післав до царя Димитрія (звідомлення), щоб він забрав тих, що находились в вежі Єрусалимський, а також тих, що в твердинях, бо вони нападали на Ізраїля.

42. Та Димитрій післав до Йонатана сказати: "я не тільки це зроблю про тебе і твій нарід, але теж пошаную тебе з твоїм народом великою честю, якщо буде нагода.

43. А тепер ти зробиш добре, якщо пішлеш мені людей на поміч в війні, бо всі мої війска відступили від мене."

44. Й вислав йому Йонатан три тисячі хоробрих людей до Антіохії, коли вони прибули там, то цар дуже зрадів їх приходом.

45. Зате міщане зібрались посеред міста, лічбою до сто двайцять тисяч люду і хотіли вбити царя,

46. та цар утік до двору, а вони обступили міскі вулиці й почали битву.

47. Тоді цар покликав напоміч Юдеїв, а вони всі разом зійшлися до нього і швидко розбрились по місті повбивали того дня до сто тисяч (бунтівників),

48. а місто запалили й набрали багато добичі в тім дні і вратували царя.

49. Як побачили міщане, що Юдеї захопили місто по свому бажаню, то їхня завзятість потахла, та почали вони благати царя, і плачучи говорили:

50. "подай нам мир, й нехай Юдеї перестануть нападати на нас й на місто."

51. Відтак вони відкинули свою зброю і зробили мир, а Юдеї вславились перед царем й перед усіма в його царстві, та вернулись до Єрусалиму з великою добичею.

52. І засів цар Димитрій на престолі свого царства, а земля вспокоїлась перед ним.

53. Однак він злицемірив у всім що говорив, та відчужився від Йонатана і ненагородив йому за добро, що одержав від нього, лиш дуже йому дошкулив.

54. Опісля вернувсь Трифон, а з ним теж молоденькій Антіох, він зацарював і був окоронований.

55. Тоді зібрались до нього всі військові люди, що цар Димитрій був їх відіслав і зачали воювати проти нього (Димитрія), він обернувся в зад й утік.

56. А Трифон забрав слоні й здобув Антіохію.

57. В тім часі молодий Антіох писав до Йонатана, кажучи: "я потверджую тобі первосвященьство і назначую тебе намісником над чотирьома округами, ти теж будеш одним з царських приятелів."

58. Й вислав йому золоті посуди для потреби, та дав йому дозвіл пити з золотих посудів й вдягатись в порфіру і носити золоту пряжку,

59. а його брата Симона поставив військовим начальником, від границі Тирської до границі Єгипту.

60. Тоді Йонатан пішов в похід, та переходив через міста по при риці (Йордану) і зібрались до нього всі війска Сирійські на поміч, а як прибув в Аскалон, то жителі міста зустріли його з почестю.

61. З відтам відійшов до Гази: та Газяне замкнули місто, отже він облягав їх і спалив предмістя огнем й їх зруйнував.

62. Відтак, Газяне впросили Йонатана і він вчинив з ними мир, та взяв від начальників їхніх синів в закладників і відослав їх до Єрусалиму, й перейшов країною до Дамаску.

63. Коли ж почув Йонатан, що Димитрієві начальники прибули до Кадесу в Галилеї з великім військом, знаміром прогнати його з країни,

64. то він пішов їм на зустріч, а брата Симона свого залишив в країні.

65. Тоді Симон отаборився проти Бетсура, й боровсь проти нього довгий час і замкнув його:

66. та вони бажали з ним помиритись, він же ж пристав, але прогнав їх звідтам і заняв місто й поставив в нім залогу.

67. А Йонатан зі своїм військом розложився табором при водах Генесарецьких, звідтам ранком забрав їх рівнину Насор.

68. І ось, чуже військо зустріло їх на рівнині, яке поставило засідку на нього в горах, а само прийшло з противного боку.

69. Якжеж повиходили ті з засідки і почали битву, то всі, що були з Йонатаном повтікали,

70. такщо ніхто не зістався з ним, окрім Маттатія Абессаломенка і Юди Калфієнка, військових начальників.

71. І роздер Йонатан свою одіж, та посипав землею собі голову й *молився.

*Пс. 32: 6.

72. Опісля повернув знову до бою і побив їх так, що вони повтікали.

73. Коли побачили це його
люди, ті що повтікали були,
то вернулись назад до нього
і разом переслідували їх до
Кадесу, аж до їх таборів, а
там задержались.
74. Отже, було побитих з
поган тогож дня до три ти-
сяч люду; і вернувся Йона-
тан до Єрусалиму.

Розділ 12

ЯК побачив Йонатан, що час догідний є для нього, то вибрав чоловіків і вислав їх до *Риму, для затвердження і відновлення з Римлянами приязни, *Тк. 8: 17.

2. він теж післав листи до Лацедемонян (Спартанців) і в інші місця для тої цілі.

3. А вони прибувши до Риму і *увійшли до державної ради, промовили: "Йонатан первосвященник і нарід Юдейський вислали нас до вас, аби відновити з вами союз й дружбу так як було попередно." *Тк. 8: 19.

4. Наце (Римляне) дали їм листи до начальників в кожній місцевости, щоб вони провели їх в мирі до землі Юдейської.

5. А це відпис тих листів, що їх Йонатан писав до Лацедемонян:

6. "Йонатан первосвященник і народні старшини, та священники й решта люду Юдейського,—братам Лацедемонянам засилаємо привіт!

7. Уже давнійше Дарій, що царював був у вас, вислані були листи від нього до Онії первосвященника, щоб тим доказати, — що ви є нашими братами, як це потверджує відпис.

8. В тім то часі Онія приняв посла з почестю і одержав листи, в яких явно говориться про дружбу й союз.

9. Отже, ми теж хоч не потребуємо тих річей, бо маємо в наших руках *святі книги для потіхи, *Д. А. 17: 11; Рм. 15: 4.

10. однак порішили вислати до вас (послів) для відновлення братерства й приязни, аби не статись про вас цілком чужими, бо минуло багато вже часу відколи ви навідувались до нас.

11. Зате ми завсіди безперестанку, як в наші празники й в інші догідні дні, — згадуємо за вас при наших жертвуваннях й в наших молитвах, як це є повинністю згадувати про наших братів,

12. і ми радіємо вашою славою:

13. ащо до нас, то ми маємо великі *клопоти і війни на всі боки, бо воюють проти нас довколичні царі. *2 Кр. 4: 8.

14. Та ми недокучали вам, ані іншим нашим союзникам й приятелям про ті війни:

15. бо ми дістаємо поміч з *неба, — що нас піддержує: отож ми визволились від ворогів, а наші вороги є впокорені. *Пс. 123: 1.

16. Для цьої причини ми вибрали Нуменію Антіоховенка і Антепарта Ясоєнка, — і вислали їх до Риму відновити з ними дружбу, яку ми мали й попередний союз.
17. А також наказали їм зайти до вас, щоб привитати й передати вам від нас листи, про відновлення з вами нашого братерства.
18. Отож, ви поступите добре, коли подасте нам на них відповідь."
19. Оце відпис з листів, що їх вислав Онярес (Арей).
20. "Арей цар Лацедемонян (Спартанців) первосвященникові Онії привіт!
21. Знайдено в записах, що Лацедемоняне й Юдеї є братами, і від роду Авраамового:
22. Отож тепер, як ми дізнались проце, то ви добре зробите, якщо напишете нам про ваше добробуття.
23. Ми відписуємо вам, що *ваша худоба й майно, — є нашим; а наше, — є вашим. І ми наказали (нашим послам) так це вам сказати."
*Д. А. 4: 32.
24. Коли почув Йонатан, що Димитрієві начальники прибули збільшим військом ніж перше, щоб з ним воювати,
25. то вийшов він з Єрусалиму і зустрів їх в землі Аматіцькій, та недопустив їх увійти в свою країну.
26. Він також вислав підглядників до їх наметів, які повернувши оповіли йому, що вони готуються на цю ніч, напасти на них.
27. Тому, як лиш зайшло сонце, то Йонатан звелів своїм пильнувати й бути готовими до бою усю ніч.
28. Та як почули противники, що Йонатан приготовляється з своїми до бою, то налякались й задрожали їхні серця, і запаливши огні в своїм таборі відійшли.
29. Однак Йонатан і його люде нічо проце незнали, аж до ранку: бо бачили світло огня в їх таборі.
30. І метнувся Йонатан за ними, але нездігнав їх, бо вони переправились через річку *Елевтеру. *Тк. 11: 7.
31. Тоді Йонатан завернув на Арабів, названих Забудеями і побивши їх забрав їхню здобич.
32. А звідтам відійшов, прибув у Дамаск і перейшов через усю цю країну.
33. Симон теж вийшов і перейшов через країну Аскалонську й прилежні твердині, а звідтам завернув на Йоппію і заняв її,
34. бо почув був, що Йоппіяне хочуть передати твердиню Димитрієвим прихельникам, отже він поставив там свою сторожу, про охорону її.
35. Опісля Йонатан повернувши до дому скликав старших з народу і радився з ними, про будову твердині в Юдеї,

36. та підвищити стіни Єрусалимські і здвигнути вал (напис) між вежою й містом, щоб відділити її від міста, аби вона була окремо і щоб в ній небуло продажі ані купна.

37. Отож вони зійшлися, аби побудувати місто настільки, що дійшли до стіни при потоці від східньої сторони та поправили це, що називалось Капената.

38. Симон теж поставив Адду в Сефілі, та зміцнив їй ворітьми й засовами.

39. Одночасно Трифон вийшов, щоб здобути Азійське царство та вбити царя Антіоха, й, щоб покласти корону собі на голову,

40. однак побоявся, що Йонатан йому спротивиться і стане з ним воювати: отож він шукав нагоди, щоб взяти Йонатан і вбити, тому вибравсь й прибув до Бетсану.

41. А Йонатан вийшов на зустріч йому з сорок тисяч мужів вибраних до бою, і прибув теж до Бетсану.

42. Коли побачив Трифон, що Йонатан прибув з таким великім військом, то не відважився піднести руку проти нього:

43. але приняв його зпошаною і представив його всім своїм приятелям, та надавав йому дарунків і наказав своїм військам повинуватись йому, як собі самому.

44. А до Йонатана промовив, "чому ти завдаєш тим всім людям так багато клопоту, коли між нами війни нема?

45. Отже, відішли їх тепер до дому, а про себе вибери не багато людей, які булиб при тобі і ходи зо мною в Птолемаю, бо я дам її тобі і решта твердинь й укріплень, та всіх, що мають заряд: щож до мене, то я відійду: бо це є причина мого прибутя."

46. Так Йонатан йому *повірив і поступив по його намові, відіславши своє військо й воно пішло в землю Юдейську. *Пр. 14: 15.

47. А з собою задержав лише три тисячі мужів, з цього два тисячі він вислав до Галилеї, а тисячу пішло з ним.

48. Та як тільки Йонатан увійшов до Птолемаї, то Птолемайці замкнули брами і вхопивши його з тими, що були з ним повбивали мечем.

49. Тоді вислав Трифон військо, піхоту й кінноту в Галилею і на велику рівнину, щоб знищити решта Йонатанове військо.

50. Та як вони довідались, що Йонатан й бувші з ним вхоплені і повбивані, то заохочували оден одного і виступили вкупі разом до бою.

51. Якжеж побачили наступаючі на них, що вони є готові боротись за своє життя, то вернулись назад.

52. А вони всі прийшли щасливо в землю Юдейську

і *оплакували Йонатана й тих, що з ним були, бувши у великім страху: тому увесь Ізраїль плакав гірко.

*2 См. 1: 12.

53. Тоді всі довколичні погане намагались їх знищити, бо казали: "тепер вони немають начальника, ані борця: отож, будемо воювати проти них і знищім їх память з між людей."

Розділ 13

ЯКЖЕЖ почув Симон, що Трифон зібрав велике військо, щоб напасти на землю Юдейську й її зруйнувати,

2. та бачучи людей у великім страху й тремтіню, то пішов до Єрусалиму і зібравши нарід,

3. підбадьорював їх говорючи: "ви самі знаєте же скільки то я й мої брати, та дім мого батька вчинили задля закону і святині, також боротьби й клопоти, що ми їх перебули.

4. З тої причини всі мої брати полягли за Ізраїля, лиш я сам лишився.

5. І тепер нехай не буде цього, щоб я щадив моє життя в часі утиску: — бож я не ліпший моїх братів.

6. Тому буду мститись за мій нарід і за святиню, за наших жінок і дітей: бо всі погане обєднались, щоб знищити нас зненависти."

7. Як лише почув нарід ці слова, то їхній дух оживився:

8. й відповіли сильним голосом, кажучи: "ти будеш — нашим вождом замість Юди і Йонатана своїх братів,

9. борися в наших війнах, і, що ти нам прикажеш, ми зробимо."

10. Тоді він зібрав всіх борців і понагляв викінчити стіни Єрусалимські, із усіх сторін його укріпив.

11. Відтак післав Йонатана Абиссаломенка звеликим військом до Йоппії, — а він прогнав тих, що в ній жили й залишився там.

12. Та Трифон вирушив з Птолемаї теж з великим військом, щоб напасти на землю Юдейську, з ним був Йонатан під сторожею.

13. А Симон розложився табором при Адиді на проти рівнини.

14. Коли ж Трифон довідався, що Симон став замість свого брата Йонатана, і наміряє виступити з ним до бою, то вислав до нього послів сказати:

15. "ми задержали твого брата Йонатана за ці гроші, що він винен до царського скарбу про підпренятя, яке йому припоручено.

16. Отож, пришли тепер сто талантів срібла і двох його синів закладників, що коли він буде наволі не відірвався від нас, а ми його випустимо."

17. Хоча Симон предчував,

що вони говорять з ним підступно, однак вислав гроші й діти, аби не натягнути від людей на себе більше ненависти,

18. які моглиб сказати: "зате що я не послав грошей і дітей Йонатан згинув."

19. Отже, він послав їм діти й сто талантів: та Трифон злицемірив і не випустив Йонатана.

20. Опісля цього Трифон готовивсь напасти на країну й її знищити, отже обійшов довкола дорогою на Адару: та Симон і його військо ішли вслід за ним, кудиби він не ішов,

21. а ті, що були в твердині вислали посланців до Трифона, щоби спонукати його негайно прийти до них через пустиню і доставити їм харчів.

22. Отже, Трифон приготовив усю свою кінноту, щоб відійти тее ж ночі, але упав дуже великий сніг із тої причини він не пішов, а відтак пішов в землю Галаадську.

23. А коли наблизився до Басками, то вбив Йонатана й там він був похований.

24. Потім Трифон вернувся і відійшов в свою землю.

25. Тоді послав Симон (людей) і забрав кости свого брата Йонатана і поховав їх в Модині, в місті своїх батьків.

26. А увесь Ізраїль оплакував його гірким плачом, й сумували по нім багато днів.

27. І побудував Симон памятник на гробі свого батька й своїх братів, та підніс його високо для видкости, з тесаного каміння з переду із заду,

28. та ще поставив на нім сім перамідів — одну проти одної, батькові матері й чотирьом братам:

29. а на них вирізьбив прикраси, довкола них побудував великі стовпи, а на стовпах повиробляв усю зброю — на памятку вічню, а біля зброї різблені кораблі, так, щоб було їх видно всім плаваючим по морю.

30. Той нагробний памятник, що він його зробив в Модині, стоїть аж до сьогодні.

31. І пішов Трифон підступно в дорогу з молодим царевичем Антіохом і його вбив,

32. а сам зацарював замість нього, окоронувавшись царем Азії, і спричинив велику пагубу на землі.

33. Симон же будував в Юдеї твердині і укріпляв їх високими вежами й стінами, воротьми й засовами, та нагромаджував в них харчі.

34. Та ще вибрав Симон людей і вислав їх до царя Димитрія з проханям, аби він дав країні полегчіння, тому, що всі учинки Трифонові були грабіжничі.

35. Йому ж цар Димитрій відповів і написав в цей спосіб:

36. "цар Димитрій первосвященникові Симонові, а царські приятелі теж старшинам й народові Юдейському засилаємо привіт!

37. золоту корону й пальмову галузку, вислані вами ми одержали; і ми є готові зробити з вами тревалий мир, та написати до наших урядників, щоб звільнили вас від податків.

38. І усе, що ми звами постановили має бути важне: і твердині, що ви побудували їх мають бути вашими.

39. Який небудь недогляд, або промах з причинений до цього дня, ми вам прощаємо, також довгуючий коронний податок і якщо ще який інший податок був стяганий в Єрусалимі, то більше вже не буде стягатись.

40. Й якщо, хтось з між вас є здібний, щоб бути в нашім дворі, нехай вписуються, і нехай буде мир між нами."

41. Так то поганське ярмо було зняте з Ізраїля в сто сімдесятім році.

42. Тоді то нарід Ізраїльський почав писати в своїх записах й умовах: "першого року за Симона первосвященника, володаря і провідника народу Юдейського."

43. В ті дні Симон отаборився проти Ґази і обляг її довкола: поробив воєнні прилади і звернув їх проти міста, та розбивши одну вежу заняв її,

44. а ці, що були при приладах скочили до міста, в якім счинилась велика колотнеча.

45. Так що міщане роздирали свої одіжи і вибігали на стіни зі своїми жінками й дітьми, та кричали сильним голосом, прохаючи в Симона змилування,

46. і промовляли: "поступи з нами не по нашій злобі, лише по своїому милосердю."

47. Симон змилувався над ними і більше не воював проти них, лише прогнав їх зміста й доми очистив з ідолів, а відтак увійшов до міста з похвальними й зподячними піснями.

48. І повикидав з нього усе нечисте, та поселив в нім людей сповняючих закон, і укріпив його більше ніж перше й побудував в нім мешкання про себе.

49. Також тих в твердині Єрусалимський держано строго, що немогли ні приходити, ані виходити в країну: ані купувати ні продавати, тому терпіли велику недостачу харчів і багато з них померло з голоду.

50. Тоді благали вони Симона про замирення, що він й вчинив їм, а прогнавши їх з відтам він очистив твердиню з нечистоти:

51. і вступив до неї двайцять третього дня другого місяця, в сто сімдесят першім році, з похвальними піснями, з пальмовими галузками, з цимбалами, цитра-

ми, з псальмами й піснями: бо був знищений великий ворог Ізраїлів.

52. Він теж постановив обходити той день що року з веселістю, і укріпив храмову гору більше ніж перше, що була при вежі, і там він осівся зі своїм товариством.

53. А як побачив Симон, що його син Іван став відважним чоловіком, то поставив його начальником усього війска: і він замешкав в Ґазарі.

Розділ 14

В СТО сімдесят другім році цар Димитрій зібрав свої війска і відійшов до Мидії, щоб дістати поміч собі для боротьби проти Трифона.

2. Та коли Арсак цар Перський і Мідійський почув, що Димитрій увійшов в його границі, то вислав одного зі своїх начальників, щоб взяти його живого.

3. Той же пішов і розбив Димитрієве війско, а Димитрія привів до Арсака і він замкнув його до вязниці.

4. Тим чином земля Юдейська мала спокій по всі дні Симонові: а він дбав розумно про добро свого народу, так що його володіння й повага їм дуже подобалась.

5. Та ще до усьої своєї слави й діянь, він заняв теж Йоппію для пристані і відкрив вхід до морських островів,

6. тим поширив границі свого народу і забезпечив країну,

7. набрав багато невільників і панував над Ґазарою й Бетсурою, і над твердинею, що її він очистив від усіх нечистот, і ніхто йому не спротивлявся.

8. Тоді (Юдеї) обробляли землю свою спокійно, а земля давала їм свої врожаї і дерева полеві свої овочі.

9. Старші люди сиділи на вулицях і всі разом радили про суспільне добро, а юнаке (хлопці) — вдягались в пишні й військові одяги,

10. він (Симон) старався про харчі для містів і складав в них всяку зброю, так що його славне імя було знане до кінця землі.

11. Він зробив мир на (свої) землі, — і Ізраїль веселився великою радістю,

12. бо кожний чоловік сидів собі під своїм *виноградом і під своїм фіґовим деревом, і ніхто нелякав їх. *1 Цр. 4: 25.

13. Та не лишився ніхто на землі, аби воювати проти них: навідь царі впокорились у ці дні.

14. Він теж зміцняв всіх убогих зо свого народу, також вимагав виповнення закону і винищував кожного беззаконника й лиходія,

15. та прикрасив святиню і намножував храмове знаряддя.

16. Якжеж довідались в Римі, а також в Спарті, що

Йонатан помер, то дуже засмутились.

17. Але, як тільки почули, що його брат Симон був поставлений первосвященником замість нього, та володіє країною й містами в ній,

18. то написали до нього на мідяних плитах, щоб відновити з ним дружбу й союз, що вони зробили були з Юдою і Йонатаном його братами.

19. Так ті написи були читані перед зібраням Єрусалимським.

20. А це відпис тих листів, що написали їх Лацедемоняне: "начальники Лацедемонян з містом, Симонові первосвященникові і старшим й священникам, та мешканцям Юдейським, нашим братам, — привіт!

21. Посли вислані до нашого народу, оповіли нам про вашу славу й поважність: отож, ми дуже зраділи їх приходом,

22. й записали це, що вони говорили в народній раді, таке:—Нуменій Антіохенко, і Антипар Ясоненко, Юдейські посли, що прибули до нас для відновлення з нами приязни, —

23. і зволилось нашим людям приняти їх з пошаною, та вписати слова їх посольства в відкриті народні книги, — на памятку народові Лацедемійському: а з цього ми написали відпис для Симона первосвященника."

24. А потім Симон вислав Нуменію до Риму з великим золотим щитом ваги тисячу мин, щоби потвердити з ними союз.

25. Коли почули проце люди, то питали кажучи: "що заподяку ми дамо Симонові і його синам?

26. Бо він і його брати та дім його отця забезпечили Ізраїля, а боротьбою прогнали його ворогів і затвердили йому свободу."

27. Отож, вони написали це на мідяних плитах і поставили їх на стовпах на горі Сіоні, а це відпис з написаного: "вісімнайцятого дня (місяця) Елула, сто сімдесят другого року, — це третій рік Симона первосвященника,—

28. у Сарамелі на великім зібранню священників й народу, і народніх князів, та народних старшин, було це повідомлено нам.

29. Так, як часто бували війни в країні, що для охорони своєї святині й закону, Симон Маттатієнко з потомства Ярибового, разом з своїми братами наражались на небезпекі ставивши опір ворогам свого народу, цим звеличали свій народ великою славою.

30. Бо потім, як Йонатан зібрав був свій нарід й став первосвященником, і прилучився до свого народу,

31. то їхні вороги задумали напасти на їх країну, щоб її

знищити і покласти руки на святиню,

32. того часу встав Симон й боровся за свій нарід, та витратив багато зі своїх доходів на озброєння хоробрих з свого народу і платив їм,

33. він теж укріпляв міста Юдейські включно з Бетсурою, що на границях Юдеї, де перше була зброя неприятеля: там він поставив сторожу з Юдеїв:

34. також укріпив Йоппію, що при морю і Газару на границі Азоту, де перше перебували вороги, там він помістив Юдеїв і забезпечив їх усім, що було треба для їхньої направи.

35. І бачили люди Симонові діяння й до якої слави старався привести їх, — отже, поставили його своїм начальником й первосвященником, тому, що він зробив усе теє, та за справедливість і вірність, яку він зберегав в своїм народі стараючись його підвищити.

36. Бо в його часі діло щастилося в його руках: так, що погане були прогнані з країни з тими, що були в Давидовім місті в Єрусалимі, котрі то побудували собі твердиню з якої виходили і опоганювали усе довкола святині, та спричиняли багато шкоди святому місцю.

37. Там він оселив Юдеїв і укріпив його для країни й міста, та підняв стіни Єрусалиму.

38. Задля цього цар Димитрій затвердив його на первосвященника,

39. та зробив його своїм приятелем й одостоїв його великої слави.

40. Бо він почув був, що Римляне назвали Юдеїв своїми приятелями і союзниками й братами, та зпошаною приняли вони Симонових послів:

41. також, що Юдеї і священники згодились, аби Симон був їх правителем і первосвященником на завжди, аж доки не устане вірний Пророк:

42. а теж, щоб він був їх військовим начальником, і, щоб мав надгляд над святинею, а їх, щоб наставляв над роботами і над країною і над зброєю і над твердинями, та щоб доглядав святині,

43. крім того, кожний має його слухати і всі державні умови мають виписуватись в його іменні, та щоб він зодягався в порфіру і носив золоті окраси.

44. Також недозволено нікому з людей, чи з священників ломити що небудь з цього, або суперечати його словам, чи скликувати в країні зібрання без нього, або зодягатись в порфіру, чи носити золоту пряжку.

45. А хто зробить що небудь противного, або зломить щось з цього, має бути покараний.

46. Так то усьой нарід зго-

дився повинуватись Симонови і поступати по його наказу.

47. Симон це приняв і згодився бути первосвященником, та начальником й володарем Юдеїв й священників, аби їх всіх обороняти."

48. Отож, вони приказали, щоби теє письмо було виписане на мідяних таблицях, і їх мається поставити в храмовім городі в виднім місці:

49. а відпис з них мається зложити в скарбниці, аби мав їх Симон і його сини.

Розділ 15

А ТАКОЖ Антіох, син царя Димитрія прислав листи з островів морських до Симона первосвященника і володаря Юдейського й до усього народу:

2. а зміст їх був такий: "цар Антіох, Симонові первосвященникові і володареві свого народу, і народові Юдейському, — привіт!

3. Тому, що як шкідливі люде опанували царством наших батьків, то я наміряю його відновити й привернути до попереднього стану, отже, я набрав багато чужих військ і наготовив воєнних кораблів:

4. й задумую перейти через країну, аби покарати тих, що то її знищили і обернули багато містів в царстві пусками (руїною).

5. Отож, я потверджую для тебе всі зобовязання (довги), що їх відступали тобі попередні царі й інші дарунки, і, що вони тобі відступали:

6. також позволяю тобі вибивати свої гроші для твоєї країни, з твоєю печаткою.

7. Що ж до Єрусалиму і святині, то нехай будуть вільні: а вся зброя, що ти наготовив і твердині, що ти збудував й ними заряджуєш, нехай лишаться тобі.

8. І якщо довгується, або буде довгуватись цареві, так від тепер нехай буде прощено тобі на завжди.

9. Та ще, коли ми завладіємо нашим царством, тоді тебе вшануємо і твій нарід й храм великою пошаною, щоб ваша слава була знаною по усьому світу."

10. В сто сімдесят четвертім році пішов Антіох в землю своїх батьків: і зібрались тоді до нього всі війска, так що не багато лишилось при Трифоні.

11. Отже (Трифон), будучи переслідуваний царем Антіохом, він втік до Дори, що була при морю:

12. бо він побачив, що наразі прийшли на нього нещастя, а війска його покинули.

13. І розтаборився Антіох проти Дори, маючи з собою сто двайцять тисячне військо й вісім тисяч кінноти,

14. і коли обступив місто, а кораблі підплили з моря, то

стис він місто з суші й моря, невпускав нікого виходити ані входити.

15. Одночасно, прибув з Риму Нуменій зі своїм товариством, маючи листи до царя і країн: в яких було написане таке:

16. "Лукій, конзуль Римській, цареві Птолемії — привіт!

17. Юдейські посли, а наші друзя й союзникі прибули до нас від Симона первосвященника і від народу Юдейського, аби відновити давню дружбу й союз,

18. і принесли золотий щит з тисяча мин.

19. Отож, ми думаємо, що булоб добре написати до царів й країн, аби вони не спричиняли їм кривди і не воювали проти них й їх містів, або країни, ані теж непомагати їх ворогам проти них.

20. Здається теж добрим про нас приняти від них щита.

21. Отже, якщо знайдуться які шкідливі люде, що втікли з їхньої країни до вас, то ви видайте їх Симонові первосвященникові, щоб він покарав їх по їхньому закону."

22. Це саме написав він до царя Димитрія і Аталови, до Аріярафи й Арсакові,

23. і до всіх країн: і до Сампсамії й Лацедемонцям, і до Делос й Міндус, і Сікіон і Карію, і Самос, і Панфилію, і Лікію, і Галікарнасс, і Радос, і Паселіс, і Кос, і Сиду, і Арад, і Ґортину, і Кніду, і Кіпр, і Кіренею.

24. А відпис з них вони написали Симонові первосвященникові.

25. Та цар Антіох облягав вдруге Дару нападав її безперервно з усіх сторін, і поробив прилади, що ними він замкнув Трифона так, що той неміг ні вийти, ані увійти.

26. Одночасно, Симон вислав йому (Антіохові) два тисяч вибраних людей на поміч, також срібла й золота і багато зброї:

27. але він несхотів приняти цього й поломав всі умови, що з ним перше вчинив і став йому чужим.

28. Та ще вислав до нього Атеновю, одного зі своїх приятелів для переговорів з ним і сказати: "Ви держите Йоппію і Ґазару, з твердинею Єрусалимською,—що є містами мого царства,

29. ви спустошили їхні границі і спричинили велику шкоду в землі, та запанували в многих містах мого царства.

30. Отож, віддайте тепер ці міста, що забрали і податки з цих місць, що над ними пануєте поза границями Юдеї:

31. або іначе дайте мені за них пятьсот талантів срібла: і за відшкодовання, яке ви спричинили, а за податки від містів других пятьсот та-

лантів; а як ні, то ми прийдемо воювати проти вас."

32. Отже, прийшов Атеновій царський друг до Єрусалиму: і як побачив Симонову славу і склад зо золотим й срібним начиням, та його велике надбання, то здивувався і переповів Симонові царські слова.

33. Тоді Симон увідповідь сказав йому: "Ми не забрали землі інших людей, ані не держимо цього, що докогось належить, лише володіємо спадщиною наших батьків що наші вороги в оден час неправно її присвоїли собі.

34. Отже, ми принагоді відібрали спадщину наших батьків.

35. А що ти допоминаєшся Йоппії і Газари, то вони самі спричинили багато лиха народові нашої країни: то за них ми дамо сто талантів." На це Атеновій нічо невідповів:

36. лише з досадою вернув до царя, і переповів йому ці слова, та про Симонову славу, і про усе, що бачив; отже, цар дуже розлютився.

37. Одночасно, Трифон утік на корабли до Ортосяди.

38. Тоді цар поставив Кендевея військовим начальником приморської країни, та дав йому військо піхоту й кінноту,

39. і наказав йому іти війною проти Юдеї, також звелів йому збудувати Кедрон й забеспечити ворота, і воювати проти народу, а сам же цар переслідував Трифона.

40. І прибув Кендевій до Ямнії, почав дратувати люд і нападати на Юдею, та брати людей до неволі і вбивати їх:

41. а як збудував Кедрон, то поставив там кінноту і піше військо, аби вони звідтам мали вихід на довколичні дороги Юдеї, як цар приказав йому.

Розділ 16

ТОДІ вернувсь Іван з Газари і оповів свому батькові Симонові, про це, що вчинив Кендевій,

2. Отже, Симон прикликав двох старших своїх синів, Юду й Івана, і промовив до них: "я і мої брати й дім мого батька від молодости аж до сьогодні воювали проти ворогів Ізраїля: і діло в наших руках було успішне, так, що ми часто Ізраїля визволяли.

3. Та тепер, я постарівся, а ви зласкі (Божої) є дорослі роками: отже, займіть моє місце і моїх братів, та — ідіть боротись за свій нарід і нехай небесна поміч буде з вами."

4. І вибрав він з країни двайцять тисяч вояків й іздців, ті пішли проти Кендевії і заночували в Модині.

5. Та як поставали ранком і пішли нарівнину, аж ось, ве-

личезне військо піхота й кінnота виступили проти них, а між ними був потік.

6. І він (Юда) рушив проти них з своїми людьми, та побачивши що нарід боїться переходити потік, то він перший перейшов його а люди бачучи це перейшли за ним.

7. Відтак розділив своїх людей, а кінноту поставив в середині, бо ворожої кінноти було дуже багато.

8. Тоді затрубіли вони з святих труб: так що Кендевій і його війска стали утікати, й багато з них полягло а решта втікло до твердині.

9. У той час були раннені Юда і Іван його брат, але Іван далі переслідував їх, аж поки недійшов до Кедрону, що його Кендевій побудував.

10. І вони повтікали до веж в окрузі Азоту, які він спалив огнем, так що загинуло там до двох тисяч людей: по тім Іван повернув в мирі в землю Юдейську.

11. Тим часом Птолемій Аббусенко, був поставленій військовим начальником на рівнині Єрихонський і мав багато срібла й золота:

12. бо він був зятьом первосвященника.

13. Отже, розбуялось його серце і він задумав заняти країну про себе, тому поступав зрадливо проти Симона і його синів, аби їх стратити.

14. Притім Симон відвідував міста покраїні і старався про їх добро: так він прийшов до Єрихону зі своїми синами, Маттатієм і Юдою, в сто сімдесят семім році, а одинайцятого місяця, — названого Сабат.

15. Там зрадливо приняв їх Аббусенко до малої твердині, званою Докус, що він її збудував був і наготовив про них великий пир; а теж він там скрив своїх людей.

16. І коли Симон і його сини понапивались, то Птолемій і його люди взяли свою зброю й ввійшли до гостинної кімнати, вбили Симона і його обох синів й декотрих з його слуг.

17. Так то він виконав велику зраду і відплатив злом за добро.

18. Тоді Птолемій написав про це і вислав до царя, щоб післав йому на поміч військо, а він передасть йому країну й міста.

19. А також він вислав деяких до Газари, щоб вбити Івана, а тисячникам післав листи, аби прийшли до нього, обіцюючи дати їм срібла, золота й дарунків:

20. а ще інших вислав забрати Єрусалим і храмову гору.

21. Та хтось прибіг до Газари і сказав Іванови, що його батько й брати повбивані, та що Птолемій вислав і його вбити.

22. Якжеж він це почув, то дуже засумувавсь, і схопив-

ши тих, що прийшли його вбити й їх повбивав, бо він знав що вони шукали його вбити.

23. Щож до останніх діянь Іванових, та його воєн і достойних учинків, що він зробив і побудовані ним стіни й інші його діла,

24. ось, вони є записані в книзі літописи його священьства: від часу, коли він став первосвященником по свойому батькові.

ДРУГА КНИГА МАККАВЕЄВА

Розділ 1

БРАТТЯ Юдеї, що в Єрусалимі і в землі Юдейській, бажають браттам,—Юдеям, що в Єгипті, — здоровля й миру!

2. Нехай буде Бог ласкавий до вас і нехай памятає Свій заповіт, що вчинив з Авраамом, Ісааком і Яковом звірними його слугами:

3. та нехай дасть вам всім серце, щоб Йому служити і виповняти Його волю з горливістю і з щирою душею:

4. та нехай відчинить ваші серця для його закону й заповідів, і пішле вам мир!

5. Нехай же вислухає ваші молитви і буде з вами, та непокидає вас в часі нещастя!

6. і тепер ми тут молимось за вас.

7. За часу царювання Димитрія, в сто шістдесят девятім році, ми Юдеї писали вам вкрайній нужді, що спіткала нас в тих роках, відколи Ясон і його однодумці відпали від святої землі й царства.

8. Вони спалили ворота і проляли невинну кров. Тоді ми молились до Господа й були вислухані, ми теж приносили жертви й пшеничну муку, та засвічували лямпи і предкладали хліби.

9. І тепер ви теж справляйте празник *кучок в місяцю Каслеві. *Лв. 23: 24.

10. В сто вісімдесять восмім році жителі Єрусалиму й Юдеї, і старшини й Юда, вислали привіт й поздоровлення Аристобулові, учителеві царя Птолемії, що походив зроду помазаних священників, і Юдеям — перебуваючим в Єгипті:

11. Так, як Бог визволив нас з великих небезпек, ми щиро Йому дякуємо, немовби воюючому проти царя,

12. бо Він прогнав тих, що боролись зо святим містом.

13. Бо коли вождь (цар) прибув до Персії з своїм військом, що здавалось непереможеним, то були повбивані в храмі Нанеї, за підступом Нанеєвих жреців (попів),

14. бо Антіох ніби мав намір подружитись з нею (Нанею), отже прийшов на місце, а його приятелі прийшли

з ним, аби взяти гроші за віно,

15. і коли жреці Нанеєні наготовили, а Антіох з малим товариством увійшов всередину храму, — тоді вони замкнули храм, як лише він ввійшов:

16. та, відчинивши таємні двері в крівлі, стали кидати камінням немов градом, і побили провідника й тих, що з ним: і порозтинали їх начастки, повідтинали їм голови й викінули їх до тих, що були знадвору.

17. Нехай буде благословенний наш Бог у всім, що передав безбожників (смерти).

18. Отож, ми тепер наміряємо *празнувати очищення храму, на двадцятий пятий день місяця Каслева, тому думали повідомити вас про це, аби й ви теж справляли празник кучок і огня подібно цьому, що був нам даний, коли Неємія приніс жертву, позбудованю храму й жертівника. *1 Мк. 4: 29.

19. Бо коли наші батьки були відведені до Персії, то побожні священники взяли потайно з жертівника огня й заховали його в порожній ямі без води, скрили його безпечно, так що це місце не було знане нікому з людей,

20. А по проминеню багатьох літ, коли зволилось Богові, то Неємія будучи післаний від царя Перського, вислав за тим огнем потомків тих священників, що його сховали, та як вони сказали нам, що огня не знайшли лише густу воду,

21. тоді він звелів їм зачерпнути цьої води й принести, і коли жертви були положені, то Неємія приказав священникам покропити теєю водою дрова і те, що положено на них.

22. Коли ж це було зроблено і час настав, щоб сонце засяяло, яке перше було скрите за хмарою, то *запалився огонь, так що всі здивувались. *1 Цр. 18: 38.

23. А священники молились аж доки горіла жертва, кажу, що священники з усіма, та Йонатан починав а решта повторяли так, як чинив Неємія.

24. А молитва ця була така: "О, Господи! Господи Боже, Творче усього, страшний і сильний, праведний і милосердний, Єдиний Царю й доброчинний.

25. Єдиний, що даєш усьо, єдиний праведний, всемогутній й вічний, визволяючій Ізраїля від всякого лиха, вибравший батьків і освятивший їх!

26. прийми тую жертву за усьой Свій народ Ізраїля, — і збережи Свою власність й осьвяти її!

27. збери тих, що розсіяні від нас, визволи тих, що поневолені серед поган, поглянь на тих, що є погорджені й понижені, та нехай

знають погане, що Ти є — нашим Богом:

28. покарай тих, що нас утискають і згорда нас понижують:

29. насади знову Свій нарід на Своїм святім місці, як промовив був Мойсей."

30. А священники при цім співали подячні псальми.

31. Коли вже жертва була спалена, то Неємія звелів оставшу воду виляти на велике каміння.

32. Як лиш це зроблено, то спалахнув полумінь, але від саєва світла з жертівника він зник.

33. Отже, коли ця річ сталась відомою і було донесено Перському цареві, що в цім то місці де переселені священники заховали огонь появилась вода, якою Неємія осьвятив жертву, —

34. тоді цар по провіреню теєї річи обгородив це місце, як святе.

35. І приняв цар багато дарунків, які опісля роздав тим, що йому подобалось.

36. Й Неємія назвав це місце Наптар, — що значить, очищення: та многі люди називали його Непгі.

Розділ 2

БУЛО теж знайдено в записах пророка Єремії, що він наказав переселенцям, щоб взяли з *огня, як було вказано, *Тк. 1: 18.

2. і як пророк дав їм закон, наказуючи їм незабувати заповідів Господніх, та щоб не зблудили в своїх думках, коли побачать (в Вавилоні) золоти й срібних *бовванів в їх окрасах. *Пс. Єр. 4.

3. Й іншими подібними словами просив їх, щоби не віддаляли закону від свого серця.

4. Також було написане, що цей пророк (Єремія) будучи остережений Богом, звелів нести намета й ковчега за собою, коли він ішов на гору, на котру вийшов був *Мойсей і бачив (з неї) наслідця Боже. *П. З. 34: 1.

5. Коли Єремія прийшов там, то знайшов порожню печеру, в ній він зложив намета й ковчега, та кадильного жертівника і загородив вхід.

6. А деякі, що ішли за ним прийшли (на теє місце), щоб зазначити вхід, але не могли його знайти.

7. Як про це довідавсь Єремія, то докоряв їм, кажучи: "Щож до цього місця, то воно буде незнаним аж до часу, коли Бог збере знову Свій нарід і прийме його ласкаво.

8. Тоді Господь покаже їм його (це місце) та *появиться слава Господня і хмара, як було показано Мойсеєві, і, як Соломон бажав аби місце достойно було освячене." *Вх. 40: 34; 1 Цр. 8: 22.

9. Також було сказано, що він будучи мудрим, приніс

жертву про посвячення і викінчення храму.

10. І коли Мойсей молився до Господа, то знеба *зійшов огонь і спалив жертву: а теж як Соломон молився, то знеба зійшов огонь і спалив жертву цілопалiння.
*Лв. 9: 24; 2 Хр. 7: 1.

11. І сказав Мойсей: "тому, що жертва за гріх не призначена на їжу, то її *спалено." *Лв. 10: 16, 17.

12. Так теж Соломон захо-вував вісім днів.

13. Згадано було так само в писанях і впоясненнях Неємії: же як він заложив бібльотеку, зібрав разом (перекази) про царські і пророчі діяння, та про Давида і царські письма про святі приноси.

14. В той спосіб теж й Юда зібрав усе, що було затрачене, з причини наших воєн і воно находиться у нас.

15. Отже, якщо вам цього потрібно, то пришліть когось, щоб вам це принести.

16. Рівнож ми наміряючи празнувати очищення і вам написали про це, що й ви зробите добре, якщо будете празнувати ці дні.

17. Ми теж надіємось на Бога, що визволив усьой Свій нарід і повернув йому *спадщину й царство, священьство і святиню,
*Вх. 19: 5, 6.

18. як приобіцяв був в законі, — що незабаром нас *помилує і збере з усіх земель піднебесної до святого місця: бо Він визволив нас з великих нещасть, та очистив місце. *П. З. 30: 4.

19. А про Юду Маккавея і його братів, та про очищення великого храму і посвячення жертівника,

20. та про війни проти Антіоха Єпифина і проти його сина Евпатора,

21. й про явні ознакі знеба тим, що то славно змагались за Юдею, хоча були малими лічбою, а опанували всю країну і прогнали варварські товпи,

22. і відбудували наново славний храм на ввесь світ і увільнили місто, та піддержали закони, що були нахилені до упадку й Господь був добрий до них з усеєю ласкавістю:

23. усе теє було уложене Ясоном Керинейцьом в пятьох книгах, а ми постараємось скоротити в одну книгу.

24. Бо зпричини незчисленних писань й труднощів, що їх находять ті, котрі хочуть провірити історичні оповідання,

25. то ми подбали, щоб читаючі мали потіху, а для тих, що хочуть задержати в памяти полегщу, і для всіх до чиїх рук дістанеться (та книга), щоб мали хосен.

26. Отже для нас, що взяли на себе цю тяжку працю скорочень не є легкою річею, але вимогою напру-

женння й осторожности:
27. так, як не легко є тому, хто приготовляє гостину й хоче угодити іншим: так теж ми для добра многих з охотою взяли на себе цю тяжку працю:
28. полишаючи писателеви (історії) докладне виясненння всіх подробиць, та стараючи держатись правила скорочування.
29. Бо, як будівничому нового дому належить пильнувати усьої будови, а той, що береться його упорядковувати й малювати, мушеній є припасовувати річи для його окраси: так теж я думаю є і з нами,
30. що застановлятись над кожного точкою і розглядати обширно, та пильно провірювати подробиці, кожної части (оповідань), то належить до першого писателя історії.
31. А тому, хто занимається скороченям потрібно є провірити річи лиш вкороткости, і обминути тяжку працю розшуковань.
32. Так тепер ми зачнемо оповідання: додаючи тільки це до нього що було сказано, бо не розумно є щоби подавати довге передне — слово, а вкорочувати саме оповідання.

Розділ 3

ОТОЖ, коли святе місто змешканцями було в повнім спокою, а закони були пильно зберігані, при побожности первосвященника Онії, і його ненависти до беззаконня,
2. то бувало, що і самі царі поважали те місце й звеличували храм своїми надзвичайними дарунками,
3. так що і Селевк цар Азії, покривав всі видатки для жертівного служіння зі своїх доходів.
4. та оден Симон з племенні Виняминового, що був поставлений зарядчиком храму, став сперечатись з первосвященником про безладдя в місті.
5. А коли не міг перемогти Онії, то віднісся до Аппольонії Трасенка, що тоді був намісником Кіле-Сирії і Фінікії,
6. і сказав йому, що скарбниця Єрусалимська наповнена безмірною сумою грошей, так що побільшились багатства, які не потрібно зараховувати до приношіння жертв: отже, може бути передане усе в царські руки.
7. І прийшовши Аппольоній до царя оповів йому про гроші, що про них чув, тоді цар призначив Гельодора свого скарбника, та післав його знаказом принести йому згадані гроші.
8. Отже, Гельодор зараз пустився в дорогу, ніби знаміром оглянути міста Кіле-Сирії і Фінікії, а на ділі для виконання царського препоручення.

9. А як прийшов до Єрусалиму, то ласкаво був принятий первосвященником міста, котрому він оповів про розголошення відносно грошей, заявляючи для чого прийшов і спитав чи так воно є?

10. Та первосвященник сказав йому, що ці гроші є зложені на потребу вдів й сиріт:

11. а часть їх належить до Гиркана Товиєнка, чоловіка дуже поважаного, а не так, як набрехав лукавий Симон: бо цілої суми було чотириста талантів срібла й два таланти золота:

12. отже є неможливо, аби заподіяти кривду тим, що передали це до святого місця для звеличання і на недотикальність, храму, шанованого по всьому світу.

13. Та Гельодор маючи царський наказ, сказав, що якби воно небуло, то мушено це забрати до царського скарбу.

14. І впризначений день він увійшов (до храму), аби провірити цю річ: тому зчинилось немале замішання по всьому місті.

15. А священники розпростерлись перед жертівником в своїх священичих ризах і кликали до неба, — до Того, що дав закон про зберігання переданого, щоб вони заховали безпечно про тих, що передали їм для сховку.

16. Хто лише дивився на обличча первосвященника, той відчував його душевне потрясення, бо вигляд й зміна рисів його обличча, виявляли внутренній душевний біль.

17. Його огорнув страх і тремтіння тіла, так що дивлячимсь на нього було явне горе його серця.

18. Інші ж вибігали гуртками зі своїх домів на загальне моління, бо приходилось святому місцю прийти до зневаги:

19. жінке обвивши собі груди волосянницями, гуртками ходили вулицями, а дівчата розбіглись — одні до воріт, — а деякі до стін, — а інші дивились з вікон,

20. і всі простягли свої руки до неба, молились.

21. Аж зворушувало чоловіка дивитися же, як різні люди товпами падали ниць, а первосвященник був дуже схвильованій.

22. Вони кликали до Всемогутнього Бога, щоб зберіг вірно передане в цілости, про кого було передано.

23. А Гельодор виконував це, що було приказано (царем).

24. І коли він увійшов був з озброєними людьми (сторожю) до скарбниці, то Господь духів і Владика всякої влади вчинив велику ознаку, — отож всі, що осмілились ввійти з ним стали здивовані Божою силою, та послабли і дуже налякались:

25. бо появився їм кінь з

страшним іздцем, прикрашений дуже гарним накритям: і бігши швидко він побив Гельодора передніми копитами, та здавалось, що сидячій на ньому мав усю упряж золоту.

26. Також появились перед ним ще двох інших юнаків, надзвичайно міцні, гарного виду і пристойно зодягнені, що стояли біля нього по обох боках і безупинно його били, завдавши йому багато болючих ран.

27. І *впав нагло Гельодор на землю, та був обнятий великою темрявою, а ті, що були з ним забрали його на ноші. *Тк. 5: 18.

28. Так того, що недавно прийшов з великим почетом із усею своєю сторожею до скарбниці, був винесений, не міг помочи собі своєю зброєю: зрозумівши явно могутність Божу:

29. бо Божою рукою він був скинутий до дому і лежав без слова немаючи надії жити.

30. А вони (Юдеї) прославляли Господа, що дивно прославив Своє святе місце, бо храм, що перед тим був наповнений страхом і смутком, коли появився Всемогутній Господь, то наповнився радістю і втіхою.

31. Тоді зараз деякі з Гельодорових приятелів благали Онію, аби він покликнув до Всевишнього, щоб дарував тому життя, що лежав при останнім віддиху.

32. Та первосвященник припускаючи, що цар думатиме, що то Юдеї вчинили проти Гельодора лихий намір: отже приніс жертву за його здоровля.

33. І коли він приносив ублагальну жертву, то ці два юнаки в окрасі знову появились і стали біля Гельодора, сказали йому: "подякуй дуже первосвященникові Онії, бо задля нього Господь дарував тобі життя:

34. й бачиш, що ти був покараний з неба,—отже, сповісти всім людям могутність Божу." І, промовивши ці слова стали невидимими.

35. А Гельодор по принесіню жертви Господеві, вчинив великі обітниці Тому, що спас його життя і подякував Онії, вернувся зі своїм військом до царя.

36. і свідчив перед усіма про діла Великого Бога, що їх бачив своїми очима.

37. Коли цар спитав Гельодора, же хтобто був здібний, щоб іще раз вислати до Єрусалиму (по гроші), то він йому відповів:

38. якщо ти царю маєш, якогось ворога, або зрадника, так вишли його там, і дістанеш його добре покараного, якщо лишиться живий: бо в цім місці є зпевностю — надзвичайна Божа сила,

39. а Той, що мешкає на

небі, Його очі дивляться на теє місце і охороняє, та побиває й вигублює тих, що приходять шкодити.

40. От, що спіткало Гельодора, й тим чином вратовано скарбницю храму.

Розділ 4

1. ЗГАДАНИЙ повише Симон, що став донощиком скарбниці і своєї батьківщини, очерняв Онію (перед царем), що ніби то він налякав Гельодора і був причиною цього лиха.

2. Отож, він осмілився назвати зрадником того, що старався про добро міста і щедро дбав про свій нарід, та був горливцем законів.

3. Та коли ворожнеча дійшла до цього, що одним прихильником Симоновим поповнювано мордерства:

4. а Онія побачив, що боротьба небезпечна, бо Аппольоній, як намісник Кілє-Сирії зворохобився і побільшає злобу Симонову,

5. отже пішов до царя, не щоб оскаржувати свого земляка, але дбаючий про добро всіх, як загалу, так й кожного:

6. бо він бачив, що неможливо без царського старання мати спокій, бо Симон непокидав своєї дурноти, то треба було цареві вглянути в цю річ.

7. Та як помер Селевк, то Антіох названий Епифаном узяв царство, тоді Ясон брат Онії старавсь дістатись на первосвященника,

8. обіцяючи цареві через посередників триста шістдесять талантів срібла, а з інших доходів вісімдесять талантів.

9. Крім того він приобіцяв підписати іще сто пятдесят талантів більше, якщо дозволиться йому зробити місце для тілесних вправ і для вишколу хлопців на спосіб поганській, та щоб записувати Єрусалимців Антіохійцями.

10. Отож, як цар згодився і він дістав владу в свої руки, то став наклонювати свій власній нарід до Грецьких звичаїв.

11. І відкинув він царські привилеї (правні полегчі) признані Юдеям за особистим стараням Івана батька Евполемового, що ходив з посольством до Риму про приязнь і поміч: та скинувши законне правительство, він завів нові звичаї противні законові:

12. бо спорудив задумане місце для вправ під самою вежою і знатнійших юнаків підчинив під свою зверхність, і змусив їх носити (поганські) капелюхі.

13. так то розпоношились Грецькі звичаї і поширилось поганьство (між Юдеями) через незвичайну Ясонову безбожність, цього безбожника, а не первосвященника:

14. так що священники

втратили охоту служити при жертівнику, та потурали храмом і занедбували жертвування: бо квапились брати участь в беззаконних забавах на місці вправ, а по грах впалистри (борництво) брались до диска (киданям кружків).

15. Неповажали почестій своїх батьків, а лише захоплювались Грецькою славою більше усього.

16. За це спіткало їх тяжке нещастя: бо ті самі, що вони запопадливо старались бути їхніми послідувачами життя й у всьому хотіли вподоблятись їм, стали їх ворогами й мучителями:

17. бож це не можливо поступати безкарно проти Божих законів: та наступний час це виявить.

18. Отже сталось, коли справляли пять-річні ігрища в Тирі, в приявности царя,

19. тоді той безбожний Ясон вислав там особливих представників Антіохіян з Єрусалиму, щоб доставити триста драхм срібла на жертву Геркулесові (грецькій божок), що навідь самі принесші не наміряли подавати це на жертву, тому, що уважали за неприличне, лише передали на інші видатки:

20. отож, без огляду посилаючого, ці гроші, що були призначені на жертву Геркулесові, з бажаням пренесших ужиті були на будування ґалліс (човнів).

21. Коли Аппольоній Манестеєнко висланий був до Єгипту на коронацію царя Птолемея Филометора, то Антіох вважаючи його за шкідливого своїм справам, подбав за своє забезпечення, проти нього: тому прибув до Йоппії а відтак до Єрусалиму.

22. Там він був принятий величаво Ясоном і міщанами, та проваджений з лямпадами і великим викрикуваням, а відтак відійшов з своїм військом до Фінікії.

23. По трьох роках Ясон вислав Менелея, брата згаданого Симона, щоб занести гроші до царя і пригадати цареві про деякі конечні справи.

24. Та він представивши себе цареві, то звеличив його за славне володіння, захопив про себе право священьства, додавши триста талантів срібла більше ніж Ясон.

25. І вернувся він з царською повновластю, не принісши нічого доброго з первосвященством, а лише гнів лютого тирана і заїлість дикого звіра.

26. Тоді Ясон, що обманув був свого брата, сам був обманений іншим і змушений був утікати в країну Аммонітську.

27. А Менелай дістав владу, але грішми обіцяних цареві

не турбовавсь, хоча Сострат начальник замку допоминався їх:

28. бо до нього належало збирання мита, тому оба були покликані перед царя.

29. Та Менелай лишив заступником в своїм первосвященстві, свого брата Лисімаху: а Сострат, — Кратеса, що був начальником Кіпріян.

30. Одночасно, коли це діялось, то Тарсяне й Маллоти вчинили повстання, з причини передання їх Антіохині царській коханці.

31. Тоді негайно цар відійшов для залагодження справи, оставляючи Андроника знатного чоловіка своїм заступником.

32. А Менелай думаючи, покористуватись догідним часом, покрав з храму деякі золоті посудини і подаровав дещо Андроникови, а інші попродав в Тирі і вдовколичних містах.

33. Коли Онія довідавшись про це знавностю, то докорив йому і сам відійшов в безпечне місце,—до Дафни, що при Антіохії.

34. Тому Менелай, зійшовшись з Андроником на самоті просив його, щоб вбив Онію; він жеж піднамовою прийшов до Онії і зпідступом подав йому руку з присягою, і хоч був в підозріню, однак намовив його вийти зо сховку і зараз вбив його не зважаючи на справедливість.

35. З тої причини не лиш Юдеї, але теж багато інших народів дуже обурились і озлобились за неправне душогубство того чоловіка.

36. А коли цар повернув був з сторін Кілікії, то місцеві Юдеї і деякі з Греків, що теж тим обурились прискаржили йому, що Онія вбитий був по невинно.

37. Отже, Антіох душевно зворушений і побуджений жалем оплакував добродійство й пристойність помершого:

38. а будучи розпалений гнівом стягнув з Андроника порфіру і подер на нім його одіж, та водив його по всьому місті і на тім самім місці, де той виконав підступне вбійство проти Онії, там він вбив проклятого мордерцю. Так то Господь відплатив йому заслужену кару.

39. І коли вмісті поповнено Лесимахом багато святокрацтв за згодою Менелая, і чутка розійшлася про це, то нарід виступив проти Лесимахі, бо багато золотих посудів було забрано.

40. Отже, піднявся загал людей наповнений гнівом, а Лесимах озброївши до трьох тисяч люду почав допускатись беззаконного насильства під проводом одного тирана, що був старий в літах й не менше в дурноті.

41. Якжеж побачили (лю-

ди) Лесимахове насильство, то деякі хапали каміння, хто кіля інші брали в жмені пороху й що попало до рук, та обкидували Лесимаху й тих, що були післані на них,

42. в той спосіб багато з них поранили, а інших звалили на землю, а решта змусили до втечі: а що до святокрадця, то його вбили при скарбниці.

43. Отже, за ці справи був обвинувачений Менелай.

44. Та коли цар прибув до Тиру, то вислані були три чоловіки з місцевої ради, щоб виказати цю річ перед ним.

45. Отже, Менелай будучи докорений, приобіцяв Птолемеєві Дорименкові дати багато грошей, якщо він прихилить царя до нього?

46. Отож, Птолемей взяв царя на бік до присінку — ніби для свіжого повітря, перемінив річ:

47. так що він увільнив Менелая від оскаржень, хоча той був винен всіх злочинств: а ці бідолашні, які, наколиб були висказали свої скарги перед Скитянами, то булиб узнанні невинними, він засудив їх на смерть.

48. Так то ті, — що заступались за справи міста, і за людей, і за святі посуди негайно приняли несправедливу кару.

49. Що навідь Терсійці були зворушені цим ганебним учинком, тому постарались поховати їх славно.

50. І так при зажерливости начальників, Менелай задержався при владі, взростаючи в злобі і став великім зрадником горожан.

Розділ 5

В ТІМ то часі Антіох приготовляв свою другу виправу до Єгипту.

2. І сталося, що над усім містом приблизно сорок днів появлялись вповітрі кінні іздці в золотих одягах і озброєні в списи, немов гурток вояків,

3. а кіннота в боєвих рядах, нападаючи і змагаючись одні проти одних, вимахуючі щити й багато списів, та простягаючи мечі й кидання стріл, і вилискуючи золотими приборами з усякого роду зброєю.

4. Отож, всі люди молились, аби ця поява була — на добро.

5. Коли ж опісля розійшлась брехлива чутка, що ніби Антіох помер, то Ясон зібрав до тисяч люду і несподівано напав на місто, та виперли тих, що були на стінах і так заняли місто, а Менелай утік до замку:

6. а Ясон мордував своїх громадян безмилосердя, не думаючи про це, що успіх проти свого народу буде для нього найгіршим нещасним днем: представляючи їх за своїх ворогів, а не за свій

нарід, яких він впокорював.
7. Однак при тім всім він нездобув урядування, лише за свою зраду на останку дістав зневагу й погорду, та знову утік до країни Аммонійської.
8. Накінець спіткало його те нещастя, що оскаржено його перед Аретою царем Арабським, тому він утікав з міста до міста переганяний всіма, як відступник від закону і зогиджений ворог свого народу й батьківщини, був прогнаний до Єгипту.
9. Це він, що багатьох повиганяв з їх батьківчини, сам згинув на чужині, привештався до Лацедемонян думав знайти в них притулок, по своїм посвояченю,
10. він, що багатьох полишав не похованими, нікем не був оплаканий і не одостоївся бути похованим, ані гробу з своїми батьками.
11. Коли ж усе теє, що сталось дійшло до ушей царя, то він подумав, що Юда звороходився: тому вибрався з Єгипту в лютім намірі і забрав місто збройною рукою,
12. та наказав своїм воякам нікого нещадити кого попадуть і вбивати тих, що будуть скриватись по домах.
13. Отож, вбивано молодих й старих, мордовано чоловіків й жінок і дітей, заколювано дівчат й немовлят.
14. І напротязі трьох днів загинуло вісімдесять тисяч, з цього сорок тисяч впало з рук убійників; а неменше від повбиваних було продано.
15. Та цим він ще не був задоволений, отже рішився увійти до найсвятійшого храму усьої землі, а Менелай зрадник закону і своєї батьківщини, був його провідник:
16. і брав святі посуди нечистими руками й інші речі, що їх жертвували інші царі для звеличення та слави і чести святого місця, він розхапуючи нечистими руками роздавав їх.
17. Й так дуже Антіох підвищився в своїм серці, що незастановлявсь же Господь лише накороткий час прогнівався за гріхи на мешканців міста, для цього і позістало воно без Його догляду:
18. бо якби вони не булиб наперед обтяжені многими гріхами, то той чоловік, як лише прийшов, то бувби негайно *покараний і відвернений від свого наміру, так, як Гельодор, що був висланий царем Селевком оглянути скарбницю. *Тк. 3: 27.
19. Та Бог не вибрав людей для місця, тільки те місце,— задля людей.
20. І тому місце само, що було учасником цих народніх нещасть, опісля стало спільником добродійства післаного від Господа: і будучи покиненим Всемогутнім в гніві, так знову по ми-

лосердю Великого Владики було поставлене з усею славою.

21. І коли Антіох забрав з храму тисячу вісімсот талантів, то негайно відійшов до Антіохії, наміряючи в свої гордости зробити землю для плавби, а море суходолом: такий був намір його серця.

22. І полишив він начальників, аби утискати нарід, в Єрусалимі — Филипа, родом Фриґійця, понатурі більше жорстокого ніж той, що його там поставив:

23. а в Гаризині — Андроника, а крім того Менелая, що перевищав злобою всіх, бо наложив тяжку руку на громадян, будучи лихого наміру проти своїх земляків Юдеїв.

24. Він теж вислав зненавиджено провідника Аппольонію з двайцять двома тисячами війска, приказавши йому вимордувати всіх дорослих, а жінок й дітей попродати.

25. Прибувши той до Єрусалиму і вдавав ніби мирного, так отягався до субітнього дня, коли то Юдеї заховують свято, він звелів своїм людям озброїтись.

26. І так повбивав всіх тих, що ішли на святкування суботи, і вломившись з військом в місто перейшов його збройно, повбивав багато люду.

27. Та Юда Маккавей з другими девятьма відійшов в пустиню і жив з своїми прихильниками в горах по звірячому, живлячись постійно травами, лиш щоб не стати учасниками в оскверненю.

Розділ 6

НЕЗАБАРОМ потім, післав цар одного старця Атенця змушувати Юдеїв відступати від їх батьківських законів: і, щоб не жили по Божих законах:

2. а також посквернити Єрусалимський храм і перезвати його храмом Юпітера Олимпійського, а храм в Гаризимі, Юпітера оборонця чужинців, як цього бажали місцеві мешканці.

3. Прихід того лиха, було дуже тяжким нещастям для людей:

4. бо храм наповнився розпустою і непорядками поганськими, які пестились з розпусницями і приставали з жінками в святих присінках, та вносили до середини недозволенні річи.

5. І жертівник теж наповнено нечистими річами, забороненими законом.

6. Недозволено було заховувати суботи, ні старинні (батьківські) празники, або називати себе Юдеєм.

7. А в день царських уродин кожного місяця, приводжено їх з тяжким примусом істи ідолські жертви: і коли справляли празник Баккy-

сів, то присилували Юдеїв іти в Баккусовім поході (параді) в вієвих вінках.

8. Також, виданий був приказ сусідним поганським містам, занамовою Птолемея, аби вони теж виступали проти Юдеїв змушуючи їх брати участь в ідолських жертвуваннях:

9. а хто незгодиться на поганські звичаї, того вбити. Тоді міг чоловік бачити оказане горе,

10. бо ось дві жінке були оскаржені за обрізання своїх дітей, то за це повісили дітей їм нагруди і перепровадивши їх перед народом через місто, поскидували їх стрім-голов зо стіни.

11. А ті, що повтікали до поблизьких печер, аби потайно заховати субітній день, та були виявлені Филипови, то всіх разом спалили, тому, що вони не зважали сумлінним помагати собі задля вшанування святочного дня.

12. Тепер прошу тих, що читати будуть цю книгу, щоб не знеохочувались тими *нещастями, та щоб не вважали ці кари на знищення, лише за скартання нашого народу. *2 Ед. 16: 20.

13. Бо це є знаком Його великої доброти, що *беззаконним вже не лишиться більше часу, але негайно будуть покарані. *Єр. 12: 6-8.

14. Бо не так, як інші народи, яких Господь терпеливо задержує для кари аж поки вони дійдуть до повноти своїх гріхів, з нами Він не так поступає,

15. щоби нас карати аж опісля, коли вже досягнемо висоти (кінця) гріхів.

16. І тому Він ніколи не віддаляє від нас Свого милосердя, і хоч карає нещастями, то ніколи не покидає Свого народу.

17. Та нехай це, що ми сказали буде для остороги нашої. А тепер ми по тих кількох словах перейдім до оповідання.

18. Отож, був Елезар, оден з головних книжників, чоловік старий в літах і дуже приємного вигляду, його змушували відчинити свої уста, й істи *свинське мясо. *Лв. 11: 7; Тк. 7: 1.

19. Та він, радче вибрав славну смерть, ніж жити — з'огидним пятном, тому виплював і пішов на добровільні муки,

20. (як це потрібно переходити тим, що постановили встояти проти цього, чого злюбови до життя не дозволено скоштувати).

21. Та ті, що мали нагляд над тим беззаконним празником, здавного часу були знайомі з тим чоловіком; отже, взяли його набік і намовляли аби він сам приніс мяса зі свого запасу, яке було йому дозволено уживати й вдавати (з себе), що ніби

іст мясо взяте зо жертівника призначеного царем:

22. зробивше це, він може вратувати себе від смерти і подавній з ними дружбі знайде ласкавість.

23. Та він почав старанно розважувати з причини свого віку і достигшої ним славної сивости, та свого чесного виховання від дітиньства, а радче даного Богом святого закону: отже він відповів виразно, веліючи їм післати його впрост до гробу:

24. бо негодиться (він сказав) в наших літах лицемірити, аби многі молоді люди собі думали, що Елезар девятдесят літний (старець) перейшов тепер на поганьство:

25. а вони через моє лицемірство і задля короткого марного життя, будуть мною зведені, то тим я поклавби пятно на мою старість, і зробивби їй бридкою (для них).

26. Бо якщо, я тепер визволюсь від людських мук, то не втічу руке Всевишнього ні в цім життю, ані по смерти (суду).

27. Тому тепер, мужно розстаюсь з тим життям, я покажу себе таким, як того вимагає мій вік, —

28. і позіставлю добрий приклад про тих молодих, що захочуть вмерти хоробро за славні й святі закони. Промовивши це, він негайно пішов на муки,

29. Тоді ті, що його провадили, змінили добру вічливість указану недавно перед тим на ненавість, бо промовлені ним слова виходили, як вони думали (з його), здурного розуму.

30. А коли вже був готовий вмерти від ударів, то стогнаючи промовив: "явно це Господу, маючому знання досконале, що я можучи визволитись від смерти, принимаю тепер тяжкі болі тіла від побоїв: але душею радо їх терплю, бо боюсь Його."

31. І так помер той чоловік, лишивши приклад своєю смертю, шляхотність і відвагу, та чесну памятку не лише молодим, але теж усьому свому народу.

Розділ 7

СТАЛОСЬ також (після цього), що взято сімох братів і матір, та змушувано їх царем істи недозволене законом свинське мясо, і мучено їх бичами й нагайками.

2. Та оден з них, що заговорив найперше, сказав так (цареві): "чого ти хочеш питати, або довідатись від нас? Ми є готові вмерти, ніж переступити батьківські закони."

3. Тоді цар розлютившись приказав розпечи сковороди (ринки) і казани.

4. Як вони були розпечені, він звелів тому першому, що говорив відтяти язика, здерти з нього шкіру і повідру-

бувати части його тіла, перед решта його братами і матірю дивлячихся на це.

5. Позбавленого всіх членів, але ще дихаючого, він звелів віднести до огня і печи на скороводі: коли ж пара з скороводи дуже розширилась, то вони з матірю вговорювали оден одного вмирати мужно, промовляючи:

6. Господь Бог дивиться на нас і змилосердиться над нами, як Мойсей сповістив в свої пісні перед народом, кажучи: "І *змилосердиться над Своїми слугами."

*П. З. 32: 43.

7. Коли ж помер перший, в той спосіб вони привели другого; висьміваючи його рід, і здерши з його голови шкіру з волоссям, питали його, чи будеш їсти, перше ніж мучити будуть почасти кожного члена твого тіла?

8. Та він відповів своєю мовою, кажучи: "ні!" Тому і він теж приняв муки, так, як перший.

9. І будучи при останнім віддиху, то промовив: "ти лютий мучителю, відбираєш від нас сучасне життя, але Цар світу нас воскресить, що померли за Його закони, до *життя вічнього."

*Мт. 25: 46.

10. Опісля нього третій був нараженій назневагу, і нажадання дати язика, він його виставив, а також зараз безстраху простяг руки,

11. і відважно промовив (перше ніж відтяли йому язика): "з неба (від Бога) я приняв їх (члени тіла) і за Його закони їх передаю, бо надіюсь дістати від Нього їх назад."

12. Отож, сам цар і ті, що з ним були дивувались відвазі молодого хлопця, бо він зовсім незважав натерпіння.

13. Коли ж той помер, вони таким способом мучили і катовали четвертого.

14. А як вже був готовий вмерти, то сказав таке: "добре є, принимати смерть від людей, а дивитися за надією від Бога, щоб Він знову оживив: — та про тебе не буде воскресення до життя."

15. Відтак вони привели пятого і почали мучити його.

16. Та він, поглянувши на царя, промовив: "ти маєш владу над людьми, а сам ти — тлінній, робиш, що тобі подобається, та недумай, що наш нарід — покинений Богом:

17. почекай, а побачиш Його велику силу, як Він тебе покарає і твоє насіння."

18. По нім привели шостого, будучи готовим вмерти, він сказав (до царя): "не обманюй себе надаремно: бо ми терпимо це самі за себе, згрішивши перед нашим Богом, тому дивні речі з нами сталися:

19. та недумай собі, що відважившися змагатись проти

Бога, ти лишишся не покараним."

20. А найдивнійшою над усіх була мати, що достойна є славної памяти: бо коли вона бачила своїх сімох синів замордованих в оден день, то перенесла це хоробро, бо мала надію на Господа.

21. Притім ще заохочувала кожного з них в своїй власній мові, наповнена відважними чувствами і зміцнивши свої жіночі думки з мужним завзятям, вона говорила до них:

22. "я неможу сказати же, як ви взялися в моєї утробі: бо не я дала вам дихання і життя, ані не мною формувались (складались) сустави кожного з вас.

23. Отож, Творець світу, Котрий уложив природу чоловічу і заснував початок усього, знову з ласкі Своєї дасть вам дихання й життя, як ви тепер нежалуєте самих себе за Його закони."

24. А Антіох, думаючи, що з нього глозують, і підозріваючи цю мову своєю зневагою, коли наймолодшій хлопець був ще живим, то не лише словами намовляв його, а також клятвою запевняв, що вчинить його багатим й щасливим чоловіком, якщо він відступить від батьківських законів: та зробить його своїм приятелем і здасть на нього справи.

25. Та коли хлопець зовсім не звертав уваги на нього, то цар прикликав його матір і напоминав її, щоб вона радила хлопцеві спасти своє життя.

26. І коли напомянувши її многими словами, вона згодилась вговорити свого сина.

27. А нахілившись до сина, висміяла (в серці) лютого тирана, і заговорила рідною мовою так: "О мій синку! пожалуй мене, що тебе носила девять місяців в моїй утробі, а три рокі годувала тебе грудьми, та кормила тебе виплекавши до зросту і подбала за виховання.

28. Отож, прошу тебе, моя дитинко, подивись на небо й землю, і на усе, що на них, та розваж, що усе те Бог створив знічого, так теж створений і рід людський.

29. Тож не лякайся цього ката, але будь достойний своїх братів і прийми свою смерть, щоб я зласкі (Божої) знову приняла тебе (в воскресеню) з твоїми братами."

30. Коли вона ще говорила ті слова, хлопець сказав (мучителям): "чого ви чекаєте? Я не послухаю царського приказу: а буду коритись постановам закону, що Мойсей дав нашим батькам.

31. А ти (царю), винахіднику всіх лих проти Євреїв, не втічеш з руке Божої.

32. Бо ми терпимо за наші гріхи.

33. Хоча живий Господь прогнівався на нас намалий час, для нашого покарання і направи, то Він знову *змилується над Своїми слугами. *П. З. 32: 43.

34. А ти, безбожний чоловіче і злющій від усіх, не підвищайся надаремно і не чванися непевними надіями, підносячи твою руку проти слуг Божих:

35. бо ти ще не втік суду Всевишнього Бога, Котрий бачить усе.

36. Наші брати, що тепер зазнали коротких мук, померли під Божим заповітом вічного життя: але ти, через *суд Божий дістанеш справедливу кару за твою гордість. *Ів. 5: 29.

37. А я, як й мої брати, жертвую моє тіло й життя за закони наших батьків, благаючи Бога, аби Він негайно змилосердивсь над нашим народом: а ти, щоб в *муках і карах визнав, що Він є одинокій Бог; *2 Ед. 8: 57-59.

38. та щоб на мені й моїх браттях скінчився гнів Всемогутнього, що справедливо спіткав наш нарід."

39. Тоді розлючений цар поступив з ним ще гірше, ніж з усіма решта, обурившись за висміяння.

40. Так і той помер чистим, поклавши всю надію на Господа.

41. Наостанку по всіх синах померла й мати (теж в муках).

42. Нехай же буде цього досить, що сказано про ідольські празнування і про надзвичайні муки.

Розділ 8

ОДНОЧАСНО, Юда Маккавей і ті, що були з ним, пішли потайно по селах і скликували своїх знайомих, та приняли до себе всіх, що залишились в Юдействі, і зібрали до шість тисяч люду.

2. Вони покликували до Господа, аби Він зглянувся на нарід всіма топтаний, та щоб пожалував храм збезчещений безбожними людьми:

3. і щоб змилувався над зруйнованим містом, мало що не зрівнаним з землею, і вислухав *покликуючу до Нього кров: *Вк. 6: 10.

4. та щоб згадав за злобне мордування невинних дітей й за богозневагу проти Його іменні, і щоб показав Свою ненависть проти лукавих.

5. Та як Маккавей зібрав біля себе своїх людей, то став непереможний проти поган: бо гнів Господній обернувся на милосердя.

6. Отже, він набігав несподівано на міста й села, і їх палив, та позахоплював до своїх рук вигідні місця і перемагав ворогів не малих

лічбою, змушував їх утікати;

7. побільшій части він вибирав собі ночі, для цих підпренять, так що чутка про його відвагу розійшлась всюди.

8. А коли Филип побачив, що той чоловік мало — по мало міцніє, а в ділах щаститься йому все — більше, та — більше, тож написав до Птолемея намісника Кіле-Сирії й Фінікії, аби більше допоміг царським справам.

9. Той же негайно вибрав Никанора Патрокленка, одного зі своїх особистих Приятелів і вислав його не зменше, як двайцять тисяч люду з різних народів йому підчинених, щоб викорінити увесь рід Юдейський: до нього він прилучив теж Юрію військового-начальника, дуже досвідченого в воєнних ділах.

10. Та Никанор порішив набрати стільки грошей з полонених Юдеїв, щоб сплатити податок, два тисячі талантів, які цар завинив був Римлянам.

11. Отож, вислав негайно внадморські міста оголошення, продажі полонених Юдеїв, та обіцяючи доставити їм девятдесят полонених за оден талант: не сподіваючись пімсти, що мала прийти на нього від Всемогутнього Бога.

12. Коли ж прийшла вістка до Юдеїв, про Никанорів прихід, і коли він дав знати про це тим, що з ним держали, що війско прийшло,

13. тоді полохливі і недовірчиві Божому відплаченню повтікали, покинувши свої місця.

14. А інші випродували усе, що їм лишилося і благали Господа про визвоління від продажі лукавим Никанором перше ніж зударяться:

15. якщо не задля них, то задля заповіту, що його Він вчинив з їх батьками, та задля Його святого й славного Іменні, що Ним вони були названі.

16. Отже, Маккавей скликав своїх людей лічбою шість тисяч чоловіків, і підбадьорував їх не лякатись ворогів, ані не боятись великої многоти поган, що несправедливо ішли на них: але боротись звідвагою,

17. представити собі перед очі кривду, що вони несправедливо заподіяли святому місцю, та жорстоке зруйновання міста, зробивши його насмішкою, а також відберають праотцівське правління;

18. бо вони, він сказав: надіються на свою зброю і відвагу, а наша надія є на Всемогутнього Бога, Котрий одним замахом може повалити тих, що наступають на нас, як теж й усьой світ.

19. А також розповідав їм про поміч, що її дістали їх предки, і, як вони були ви-

зволені, коли при Сенахеримі згинуло *сто вісімдесять й пять тисяч (Ассирійців),

*Іс. 37: 36.

20. і про битву, що вони відбули її в Вавилоні з Галатами, як вони виступили до бою всього вісім тисяч з чотирьома тисячами Македонців, а коли Македонці стревожились, то тих вісім тисяч вигубили сто двайцять тисяч (ворогів) припомочі небесний і набрали багато добичі.

21. Такими оповіданями він зробив їх відважними додав утухі і готовими вмерти за закони й вітчину, отже він розділив своє військо на чотири відділи:

22. а для кожного військового відділу, призначив вождами своїх братів: Симона, Йосифа і Йонатана, передавши кожному по пятнайцять сто людей.

23. Також звелів Елезарови читати святу книгу: і зміцнив їх надією на Божу поміч, він сам взяв провід над першим відділом війска і став до бою з Никанором.

24. І зпомочю Всемогутнього, вони вбили понад девять тисяч ворогів, а ще більшу часть Никанорового війска було поранено й покалічено, цим обернули всіх в *ростіч,

*Жд. 11: 34.

25. і забрали гроші в тих, що прийшли були їх купувати, прогнали їх далеко: та задля недостачі часу вернулись:

26. бо був це день перед суботою: тому вони покинули дальшу погоню за ними.

27. Та зібравши їхню зброю і обдерши своїх ворогів, вони занялись святкованя суботи, щиро прославляли й дякували Господеві, що зберіг їх до цього дня і почавши являти їм Своє милосердя.

28. А по суботі розділили часть добичі для калік, вдів і сиріт, а решта поділили між себе й своїх слуг.

29. Виконавши це, опісля відбули спільне моління прохаючи милосердного Господа, за премирення з Своїми слугами на завжди.

30. Та із тих, що були з Тимотієм і Бакхидом, котрі воювали проти них, вони вбили більше двайцять тисяч, і легко захопили висоти й твердині: розділили багато добичі нарівно між собою, калікам, вдовам і сиротам, а також і старцям.

31. А коли зібрали їхню зброю докупи, то обережно зложили усе в відповідних місцях, а решта добичі принесли до Єрусалиму.

32. Вони теж вбили Филяркеса, цю злющу людину, що був з Тимотієм (військовим вождом) і заподіяв Юдеям багато кривди.

33. Відтак в часі, як вони справляли в країні торжество перемоги, то спалили

Калліс-тена, що то з іншими підпалив святі ворота і втік до одного дому: отже дістав за свою злобу достойну нагороду.

34. А той ледащій Никанор, що привів був тисячу купців на закупно Юдеїв,

35. за Господньою помочю був понижений тими, що вважав їх за нічо: та скинувши свою пишню (святочню) одіж і відправивши своїх спільників, він немов волоцюга приволікся посеред землі в Антіохію, з дуже великим соромом по утраті свого війська.

36. Так той, що зобовязався доставити Римлянам податок з полонених Єрусалимців, то розголосив довкола, що Юдеї мають оборонця свого Бога, і тому неможна їм пошкодити, бо вони держаться Його законів.

Розділ 9

В тім то часі Антіох вертавсь з ганьбою з Перської країни:

2. він бо зайшов був в місто, що звалось Персеполіс, та пробував його захопити і зграбувати храм: а нарід збігся до оборони і з своєю зброєю, змусив його з людьми втікати, отож сталося, що Антіох змушений був вертатись з соромом.

3. А коли він прибув до Екбатани, то йому донесли про випадок Никанорів й Тимотеїв.

4. Запалившись гнівом, він задумав відомстити на Юдеях нанесену ганьбу, від тих, що перед ними втік. Отже, приказав свому фірманови їхати безперестанку і понагляти подорож, та суд Божий вже ішов за ним: бо він мовляв з горда так: "що, як прийду до Єрусалиму, то зроблю його спільним цвинтарем для Юдеїв."

5. Та Господь Всемогутній, Бог Ізраїлів, побив його невилічимою й невидимою карою: бо щойно він вимовив ці слова, то вхопив його невилічимий біль *утроби і люті внутрішні муки:

*2 Хр. 21: 18.

6. й то справедливо, бо він многими незвичайними муками виривав утроби іншим людям.

7. Однак він невідступав від своєї бундючности, але ще більше розгорджувавсь, дишучи огнем пересердя на Юдеїв і приказував понагляти подорож: та сталося, що він випав з карети швидко ідучої і тяжко потовкся, так що всі члени його тіла були ушкоджені.

8. І так той, що перед хвилею брався розказувати морським филям (будучи гордим поза становиче людини), і думав важити на вазі високі гори, тепер був вкинений на землю і віднесиний на ношах, показуючи всім явну Божу силу:

9. так що *черваки вилази-

ли з тіла цього лукавця, і ще живучого встраданю й горю, його тіло від нього відпадало: а сморід від нього завоняв по всьому його війську. *Д. А. 12: 23.

10. І того, що недавно перед цим думав досягнути до *зір небесних, ніхто не міг його носити з причини смороду. *Іс. 14: 13.

11. Аж тепер будучи покараним, він почав відступати від своєї гордости і приходити до пізнання самого себе, коли караням Божим — його біль збільшався з кожною хвелинкою.

12. А коли він сам вже не міг видержати свого смороду, то промовив ці слова: "Праведно є повинуватись Богові, і чоловік смертельний не повинен *думати з горда про себе, немов би він був Богом." *Рм. 12: 16.

13. Щеж той безбожник прирікав Господеві, хоча Він вже немав над ним милосердя, і говорив так:

14. "Святе місто (що понагляв до нього зрівнати його зо землею і зробити спільним цвинтарем), я проголошую вільним:

15. а Юдеїв, що уважав їх недостойними похорону, лише повикидати з дітьми на жир птахам й дикій звірині, зрівнаю всіх з Атенцями:

16. і святий храм, що перше його обрабував, прикрашу дорогоцінними дарунками, зверну всі святі посуди й іще вбільшій лічбі, а з своїх власних доходів покрию видатки на жертвування:

17. а крім того сам стану Юдеєм, та піду по всім — замешканім світі й буду розголошувати Божу силу."

18. Та при тім всім його болі не поменшали, бо праведний суд Божий прийшов був на нього: отже, врозпуці за своє життя, він написав до Юдеїв листа з своїм підписом, обнимаючий прохання, такого змісту:

19. "Антіох, цар і правитель добрим Юдеям — своїм громадянам, желає багато радости, здоровля і щастя:

20. якщо ви здорові з вашими дітьми, а ваші справи стоять з вашим бажаням, то я складаю велику подяку Богові, покладаючи мою надію на небо.

21. Що ж до мене, то я занедужав і з любовю згадую про вашу пошану й добрузичливість до мене. Вертаючи з Персії і попавши в тяжку недугу, я вважав за потрібне подбати про загальне забезпечення всіх.

22. Не покладаючись на моє здоровля, але маю велику надію визволитись від недуги.

23. Та застановившись, що навідь мій батько, коли відходив з військом до нагірних країн, то призначив був спадкоємця,

24. аби навипадок, якщоб сталось, якась несподіванка,

або якщо буде проголошений, якійсь клопіт, то щоб жителі країни знали, же кому передано урядування, щоб не турбоватись:

25. Зновуж, запримітивши же як довколичні князі і сусідуючі з моїм царством пильнують нагоди і чекають, який буде вислід: отож я назначив царем мого сина Антіоха, якого часто вам звірював й представляв, коли ішов впохід в нагірні сторони: йому ж я написав окремо.

26. Тому, благаю й напоминаю вас памятати за добродійства, що я вчинив вам в загалі й особисто, щоб зберегчи вашу вірність до мене й до мого сина.

27. Бо я переконаний, що він зрозумівши мій намір, буде обходитись з вами ласкаво й людяно."

28. Так то, той мордерця і богозневажник переніс тяжкі терпіння, якими він мучив інших людей й помер нужденною смертю в горах начужині.

29. А Филип його ровесник, привіз його тіло, та лякаючись Антіохового сина, відійшов до Єгипту, до Птолемея Филометора.

Розділ 10

1. МАККАВЕЙ з своїми товаришами, проваджені Господом знову заняли храм й місто (Єрусалим):

2. а жертівники і каплиці побудовані поганами по площах вулиць, вони зруйновали.

3. Й як очистили храм, то поставили інший жертівник, а зкресаного каміння добули огонь і принесли жертву по двох роках перерви, наготовили каджіння і свічники й жертовні хліби.

4. Виконавши це усе, вони впали ниць і благали Господа, аби непопасти їм більше втакі клопоти: та якщо вони знову згрішилиб проти Нього, то нехай Він сам карає їх змилосердям, не передаючи їх богозневажним й жорстокім народам (поганьскім).

5. Так в самий той день, в якім чужинці опоганили храм, знову він був очищений, це в двайцять пятий день, а місяця Каслева.

6. І справляли вони вісім днів веселощі, на взір празника кучок, памятаючи же як недавно справляно празник кучок, коли вони перебували по горах й ямах немов звірята.

7. Отже, вони набрали галузок, і гарних цвітів й пальмів співали псальми прославляючи Того, що дав їм успіх очистити Його місце.

8. Вони теж розпорядили спільним рішеням, і постановою, аби що року празновано ці дні — у всьому Юдейському народі.

9. Такий кінець був Антіохів, прозваного Епифаном.

10. А тепер ми пояснимо

діяння Антіоха Евпатора, що був сином цього лукавого чоловіка, ограничуючись коротко до воєнних нещасть.

11. Отож, як він став володарем, то передав якомусь Лисієві справи свого царства, і назначив його намісником Кіле-Сирії і Фінікії.

12. Бо Птолемей, на призвище Маркон, порішив справедливійше відноситись до Юдеїв, за спричинені їм шкоди і старався поступати з ними мирно.

13. За те був оскаржений царськими друзями перед Евпатором, і всядий називаний зрадником, тому, бо він покинув Кіпр, що Філометор передав йому, і відійшов до Антіоха Епифана, та не удостоївшись почесного становича, він так збентежився, що втроївся і помер.

14. А коли Юрій став намісником в тих місцевостях, то нанявши вояків, безперестанку піддержував війну проти Юдеїв.

15. А крім того Ідумеї, захопивши в свої руки більшість вигідних твердинь, непокоїли Юдеїв і принимали до себе тих, що були прогнані з Єрусалиму, рівнож спричиняли війну.

16. Тоді ті, що були з Маккавеєм молились і просили Бога помочі в війні, відтак кинулись на твердині Ідумейські:

17. і дуже їх побили, здобули твердині й відомстили всім воюючим на стінах, та повбивали всіх, що попались до їх рук і вбили неменше двайцять тисяч.

18. А неменше десять тисяч з них втікло до двох дуже сильних замків, забезпечених запасами проти облоги.

19. Тоді Маккавей, лишив Симона і Йосифа, та Закхея, а з ними вистарчаючу скількість люду для облоги замкім, сам відійшов в такі місця де більше потребували його помочі.

20. Та деякі з Симонових людей злакомились на гроші і дали підкупити себе, через деяких, що були в замку і взявши сімдесять драхм, позволили деякем втічи.

21. Якжеж було донесено про це Маккавеєви, то він скликав народніх провідників і докоряв їм, що вони продали своїх братів за гроші, а випустили своїх ворогів воювати проти них.

22. Отже, він повбивав тих, що стали зрадниками і негайно здобув обидва замкі.

23. І маючи добрий успіх зо зброї в своїх руках, він побив в тих двох замках більше двайцять тисяч люду.

24. А Тимотій, що перше перемогли його Юдеї, *зібрав велику купу чужинецького війска і немало Азійскої кінноти, прибув знаміром завоювати Юдею.

*1 Мк. 5: 37.

25. Та коли він наблизився, то Маккавей з своїми звернулись молитвою до Бога, посипали свої голови землею і попідперізувались волосінницями.

26. І припали до підніжок жертівника благали Його, аби Він був ласкавий до них, — а *ворогом їх ворогам, — і противником їх противникам, як сказано в законі.

*Вх. 23: 22.

27. А помолитві, вони взяли свою зброю і відійшли дальше від міста; а як наблизились до своїх ворогів, то задержались.

28. Зісходом же сонця, обі сторони стали до бою,—одна сторона з своєю хоробростю мала запоруку успіху й перемоги в пристановищі до Господа: а друга сторона поставила своїм провідником лютість битви.

29. А коли битва стала завзятою, то появились противникам знеба пять величезних чоловіків на конях з золотими уздечками, і двох з них провадили Юдеїв:

30. вони взяли Маккавея між себе і охороняли його з усіх сторін своєю зброєю, зберегли його в безпечности, а на ворогів кидали стрілами й блискавками, так що вони змішались в засліпленю і зпереляку самі себе *вбивали. *Сд. 7: 22; Тк. 12: 22.

31. І було вбитих (з піхоти) двайцять тисяч а шістьсот кінноти.

32. Тимотій сам утік до сильної твердині, називану Газара, що нею заряджував Херес.

33. Та Маккавеєві люди облягали твердиню відважно чотири дні.

34. А перебуваючі в ній спустились на їй безпечність, тому надміру богозневажали і говорили злобні слова.

35. Отож, на свитаню пятого дня двайцять юнаків з Маккавеєвого товариства, запалившись гнівом з тої зневаги, відважно кинулись на стіну і лютою завзятістю повбивали всіх, що здибали.

36. В часі замішання, інші також кинулись на тих, що були всередині, попідпалювали башні (вежі) і запаливши огонь—спалили живцем богозневажників: а інші виломили ворота впустили до середини решта війска і захопили місто.

37. І вбили Тимотія сховавшогося в яму, а також його брата Хереса з Аполлофаном.

38. Виконавши це, вони псальмами й подякою прославляли Господа, Котрий вчинив великі діла для Ізраїля і дав їм перемогу.

Розділ 11

НЕЗАБАРОМ опісля, Лисій, що був царським опікуном і свояком, котрий також занимався справами (царства)

дуже обурився за це, що стались.

2. Отже, зібрав до вісімдесять тисяч піхоти і всю кінноту, він виступив проти Юдеїв з наміром зробити їхнє місто мешканям для поган,

3. і наложив на храм данину, подібно іншим поганським каплицям, та постановив щорічну продаж вищого священьства:

4. не зважаючи зовсім на силу Божу, лише надіючись на свої десятке тисяч піхоти, на тисячу кінноти і на вісімдесять слонів.

5. Так він прибув до Юдеї і наблизився до Бетасари, міста укріпленного, а віддаленого від Єрусалиму около пять стадій, і обляг його.

6. Коли почули про це Маккавей з своїми людьми, що він облягає твердині, то всі разом з народом з плачем й сльозами благали Господа, щоб Він післав доброго Ангела визволити Ізраїля.

7. Відтак Маккавей сам перший взяв і підбадьорював інших, щоб вони разом з ним знараженям на небеспекі помагали своїм братам: так зараз вони разом з ним пішли в похід з охотою.

8. А як вони наблизились до Єрусалиму, то появився перед ними іздець (їх провідник) вбілій одіжи, трясучи своєю золотою зброєю.

9. Тоді вони разом славили милосердного Бога і поміцніли духом, так що готові були битись не лиш з людьми, але і з найлютійшими звірями, і пробиватись скрізь залізні стіни.

10. Так вони ішли вперед озброєні, маючи (з собою) небесного помічника: бо Господь був ласкавий до них.

11. І як леви кинулись вони на своїх ворогів і вбили одинайцять тисяч піших, а шістьсот кіннотчиків, всіх же решта обернув в ростіч.

12. Багато з ворогів було ранених і — нагі втікали, навідь сам Лисія вратувався соромною втечею.

13. Хто, як не він зрозумів, розсуджуючи сам з собою, же яку втрату він поніс і переконатись, що Юдеїв неможна перемогчи, бо Всевишній Бог помагає їм, тому вислав до них (предложення миру),

14. і уговорував їх, що він згодиться на всі законні вимоги, та обіцяв, що наклонить царя стати їхнім приятелем.

15. А Маккавей дбаючи про спільне добро, пристав на всі Лисієві бажання: і про усе, що Маккавей писав до Лисії дотично Юдеїв, цар потвердив.

16. Лист написаний Лисієм до Юдеїв, був такого змісту: "Лисій народові Юдейському — (засилає) привіт!

17. Іван і Абасалом, ваші післанці вручили мені підписане прохання, і обстоювали

задоволяючого його виповнення.

18. Отже, що потрібно було сповістити цареві, я розповів їм, і що можна було приняти, він потвердив.

19. Тому, якщо ви покажете себе прихельними правительству, то опісля я теж буду старатись про ваше добро.

20. Що до подробиць, то я дав розпорядження, як вашим, так і моїм післанцям переговорювати з вами.

21. Бувайте здоровими! Сто сорок восьмого року, двайцять четвертого дня, місяця Діоскорінтя."

22. А царський лист був такого змісту: "цар Антіох свому братови Лисії, — привіт!

23. Відколи наш батько перенісся до богів, то наше бажання є, аби піддані нашого царства жили спокійно, щоб кожній міг заниматись своїми справами.

24. Ми теж довідались, що Юдеї незгаджувались з нашим батьком, аби підчинитись поганським звичаям, лише задержують свій спосіб життя, задля тої причини вони просять нас, щоб ми дозволили їм заховувати їхні закони.

25. Отож, нашим бажаням є, щоб той нарід мав спокій, і ми постановили відбудувати їм, їх храм: а вони нехай жиють по звичаях своїх предків.

26. Так ти добре поступиш, якщо пішлеш до них (представників) затвердити з ними мир, аби вони переконались нашим наміром, то може будуть бадьорими і радо займуться своїми справами."

27. А до народу, царський лист був такого змісту: "цар Антіох, старшинам і решта народові Юдейському — (засилає) привіт!

28. Якщо ви здорові, так це наше бажаням, ми також є здоровими.

29. Менелай розповів нам, що ви хочете вернутись до дому і занятись вашими ділами.

30. Отож, ті, що будуть відходити до трийцятого дня місяця Ксантика, то будуть відпроваджені безпечно.

31. Юдеї можуть уживати свої харчі й закони, як колись: і ніхто з них жодним способом не буде непокоєний за речі вчинені незнаням.

32. Я теж вислав до вас Менелая, аби підбадьорював вас.

33. Зоставайтесь здорові! Сто сорок восьмого року, пятнайцятого дня місяця Ксантика."

34. Також й Римляне вислали до них листа з такими словами: "Квинт Меммай і Тит Манлай, Римські посли, засилають народови Юдейському — привіт!

35. Що лише Лисій царсь-

кий свояк, для вас потвердив, то ми з тим годимось.

36. А щодо річей, які він признав за повинність цареви, то про це ви порадившись, негайно вишліть когось, щоб ми заявили, що є потрібне для вас: бо ми тепер вибераємось до Антіохії.

37. Отож, вишліть когось худко, щоб нам знати же, що ви думаєте?

38. Зоставайтесь здорові! Сто сорок восьмого року, пятнайцятого дня місяця Ксантика."

Розділ 12

КОЛИ виконано ті договори, то Лисій пішов до царя, а Юдеї занялись рільництвом.

2. Але правителі кількох околиць, а то, Тимотій і Аполльоній Ґенеєнко, також Єроним й Демофон, а крім них Никанор правитель Кіпра, не давали жити їм спокійно і безпечно.

3. Також Йоппійці поповнили (на Юдеях) таке безбожне діло: що запросили вони живучих серед них Юдеїв, піти з жінками й дітьми на наготовлені ними човни, ніби не задумуючи проти них нічого злого.

4. А Юдеї бажаючи жити з ними мирно, приняли запрошення нічого не підозріваючи, тоді Йоппійці по спільній нараді міста, відплили на глубину і їх потопили неменше двасто людей.

5. Коли ж Юда дочувся про цю жорстокість, заподіяну його землякам, то сказав своїм про це, та звелів їм готовитись.

6. І покликнув до Бога праведного Судді, він пішов проти тих убійців його братів, та запалив пристань і спалив човни, а прибігших туди він повбивав.

7. А що місточко було зачинене, то він відійшов знаміром прийти знову, щоб викоренити всіх міщан Йоппії.

8. Та почувши, що Ямнійці задумують теж так поступити з замешканими там Юдеями,

9. він напав на них в ночі і запалив пристань з кораблями, так що полумінь видко було в Єрусалимі на двасто сорок стадій.

10. Коли ж вони звідсі відійшли на девять стадій ходи, ідучи на Тимотія, то на них напали Араби, що найменше пять тисяч піших і пятьсот кіннотчиків.

11. Отож, вивязалась дуже тяжка битва, та Юдина сторона при помочі Божий здобули перемогу: а переможені Арабські Номади (кочовикі) просили в Юди миру, обіцяючи достарчити йому худоби і вигодити чим іншим.

12. Юда подумав, що вони дісно можуть стати йому

впригоді в многих речах, згодився на мир: при тім подали собі руки й вони відійшли до своїх наметів.

13. Він відтак пішов, щоб зробити міст проти одного сильного міста оточеного стінами і заселене різними людьми, а назва міста була Каспис.

14. Та мешканці його так дуже спустилися на міцні стіни й харчеві запаси, що обійшлися з Юдиними людьми зухвало, лаючи їх і богозневажаючи, та виповідали такі слова, що не належалосьби говорити.

15. Отож, Юда з своїм товариством покликнули до Великого Владики світу (про поміч), Який без таранів (прилад до розбивання мурів) і воєнної зброї — повалив був *Єрихон в часі Йосиї, вони стали люто бити проти стін, *І. Н. 6: 20.

16. і за волею Божою здобули місто, та спричинили невимовну різанину, так що прилягаюче до нього озеро, на дві стадії широке, майже наповнене було кровю.

17. Відійшовши з відти на сімсот пятдесят стадій, вони прийшли до Харака до Юдеїв, називаними Тубіянами:

18. але Тимотія не застали там: бо він поспішно відійшов звідсі, не спричинивши нічого, лише позіставив в одній твердині дуже сильну залогу.

19. Отож, Доситей і Сосипатр, що були з Маккавеєвих вождів, пішли там і повбивали тих, що Тимотій позіставив в твердині, около десять тисяч люду.

20. А Маккавей розділив своє військо на відділи, та поставив їх над тими відділами і пішли проти Тимотія, котрий мав коло себе сто двайцять тисяч піхоти і дві тисячі пятьсот кінноти.

21. Коли Тимотій дізнався про Юдин прихід, то відіслав жінок і дітей з іншим набором до твердині названої Карньон: бо це місточко було дуже тяжко облягати, і не легко до нього дістатися, з причини всіх тісних місць.

22. Та як лише появились Юдині перші відділи, то на ворогів напав страх і переляк захопив їх появою Всевидючого: та стали втікати, оден туди, іншій сюди, так що більша часть з них *повбивані були своїми і попробивані власними мечами. *Тк. 10: 30.

23. А Юда безпощади переслідував їх, вбивав тих беззаконних поганців і вигубив їх около трийцять тисяч люду.

24. Навідь сам Тимотій попавсь до рук Доситеєви і Сосипатрови, яких просив з хитростю пустити його з житям, бо він має багато Юдейських родичів і дечиїх

з них братів, котрі, якщо він буде вбитий, не будуть пощаджені.

25. Отже, коли він запевнив їх многими словами, що поверне їх неушкодженими, по принятій згоді, вони відпустили його, задля спасіння своїх братів.

26. Тоді Маккавей пішов на Карньон, до храму Атаргатії і повбивав там двайцять пять тисяч люду.

27. А по перемозі над ними і знищеню їх, він відійшов з військом на укріплене місто *Ефрон, в якім перебував Лисій і велика многота різних народів, а міцні юнаки держали стіни і завзято їх обороняли; бо в них був великий склад зброї і стріл.

*1 Мк. 5: 46.

28. Та коли Юда і його люде покликнули до Всемогутнього Бога, що Своєю могутностю поломав ворожу силу, вони здобули те місто і вбили двайцять пять тисяч тих, що в нім находились.

29. Звідтам відійшли до Скиполісу, що віддалений від Єрусалиму на шістьсот стадій.

30. Та коли мешкаючі там Юдеї посвідчили, що Скиполітане відносяться до них ласкаво, і обійшлись з ними лагідно в часі їхніх нещасть:

31. вони ж подякували їм і просили їх теж набудучи бути до них прихильними, відтак відійшли до Єрусалиму, наближавсь бо одно тижневий празник.

32. А по празнику названим Пядесятницею, вони пішли проти Юрії намісника Ідумеї.

33. Прибули ж там з трьома тисячами піхоти і чотириста кінноти.

34. Та сталось, що в їхній битві було вбитих трохи Юдеїв.

35. В той час Доситей, оден з Бакинорового товариства, іздець й міцний чоловік, вхопив Юрію і тягнув його за плащ, стараючись взяти проклятця в полон живого, та оден з іздців Таракійських набіг на нього і відтяв йому руку, і так Юрій утік до Марису.

36. Коли ж бувші з Ездрином знемоглись довгою битвою, то Юда покликнув до Господа, аби Він явив Себе їхнім помічником й проводирем битви.

37. Відтак, почав своєю мовою співати псальми дуже голосно, і негайно кинувсь на Юрієвих людей, він повернув їх в ростіч.

38. Потім Юда забрав своє військо і прибув до міста Одолам, а як настав семій день, то вони очистившись позвичаю й празнували суботу на тім же місці.

39. А на другий день, як цього вимагав звичай, Юда прийшов з своїми людьми,

аби забрати тіла повбиваних і поховати їх з рідними в батьківських гробницях.

40. І знайшли вони під плащом кожного вбитого речі посвящені Ямницькім ідолам, що є заборонено Юдеям *законом: тоді кожній пізнав, же що було причиною їх загибелі. *П. З. 7: 26.

41. Тому всі прославляли Господа праведного Суддю, що відкрив утаєне:

42. відтак передали себе молитві з прозьбою, щоб спричинений гріх Він віддалив від памяті. Крім того шляхотний Юда напоминав людей, аби здержувались від гріхів, бож самі бачили своїми очима, же що прийшло за гріх на тих, що були побиті.

43. А з зробленої збірки серед громади, що принесла дві тисячі драхм срібла, він відіслав до Єрусалиму на жертву за гріх, цим поступив добре й справедливо, бо думав про воскресіння:

44. бо якщо він не надіявсьби, що повбивані знову повстають, то булоб зайво і даремно молитись за помершими.

45. А також він предчував, що велика нагорода наготовлена про тих, що померли побожно,—це була свята й добра думка! — Отже, він вчинив премирення за померших, щоб вони були визволені від гріха.

Розділ 13

В СТО сорок девятім році донесено Юді, що Антіох Евпатор іде звеликим військом на Юдею,

2. а з ним Лисій його опікун і державний правитель, кожний з них мав Грецьке військо, сто десять тисяч піхоти і пять тисяч тристо кінноти, та двайцять два слоні і тристо возів озброєних косами.

3. Пристав до них теж Менелай і звеликою облудою підюджував Антіоха, не задля забезпечення країни, але знаміром стати володарем.

4. Та Цар царів, зворушив гнів в Антіоха проти цього злочинця, а коли Лисій пояснив цареві, що той чоловік (Менелай) був причиною всіх лих, то цар приказав відставити його до Бери і потамешньому звичаю його стратити.

5. Там в тій місцевости находилась вежа пятдесят локтів висока, повна попелу, в ній було смертельне знарядя, що довкола звисало наділ в попелі.

6. І кого оскаржено в святотацтві, або в поповненю інших страшних злочиньств, то такого вкидали там на смерть.

7. Такою-то смертю прийшлось вмерти цьому злочиньцеви (Менелаєви), що невартав бути похованим

до землі, — це дуже справедливо.

8. Бо так, як він поповнив був багато гріхів при жертівнику (Господнім), якого огонь й попіл був святим, то й приняв свою смерть в попелі.

9. За те цар, розлючений і розгордівшись думкою, ішов знаміром спричинити Юдеям більше зла, ніж вони зазнали в часі його батька.

10. Коли про це довідався Юда, то наказав народови кликати до Господа день і ніч, щоб, як іншим разом, так й тепер Він допоміг їм, находячимся в небезпеці бути відірваними від закону, від своєї батьківщини і від святого храму:

11. і народу, щойно тепер трохи вспокоївся, аби Він невіддав їх в поневолення богозневажним поганам.

12. Та коли вони це виконали всі разом, благаючи милосердного Господа з плачом й постом, лежачи на землі через три дні: тоді Юда заохотив їх, звелівши бути їм на поготівлі.

13. А будучи окремо, Юда зо старшими порішили, щоб вийти і виконати діло (битву) при помочі Господній.

14. Отже, він передав усе Творцеві світа і заохочував своїх вояків битись завзято, аж до смерти, — за закони, — за храм, — за місто, — за вітчину і за громадські права, та розтаборив своє військо при Модині.

15. А бувшим з ним подав умовлене гасло, "Божа перемога," відтак з вибраними хоробрими юнаками він нічю пішов до царських наметів і повбивав около чотири тисячі люду, навідь найголовнійшого слоня з усіма людьми на нім.

16. На останку, вони наповнили табір страхом і заворушеням, самі щасливо відійшли.

17. Це виконано в світанку дня, при Господній охороні.

18. Якжеж цар дістав переконання про Юдейську відважність, то попробував дістати твердині хитростю.

19. І пішов до Бетсари, міцної Юдейської твердині, але змушеній був втікати програвши (бій) з утратою людей:

20. бо Юда достарчав тим, що були в ній усьо потрібне.

21. Та, якийсь Родок з Юдейського війска, виявив цю тайну ворогам: отже був винайдений, а зловивші його вкинули в тюрму.

22. Цар же вдругий раз переговорював з Бетсурійцями, подав їм руку (згоди) і приняв від них, відійшов, та став битись з Юдою і був переможений.

23. Почувши, що Филип, позіставленій ним над справами Антіохії (відпав) від нього, тому він попав в замішання, почав вговорюва-

ти Юдеїв, спокірнів і присягав виповнити всі справедливі вимоги, а погодившись з ними приніс жертву, пошанував храм і змістом обійшовся ласкаво,

24. приняв Маккавея і поставив його намісником від Птолемаї аж до Ґеррґенії.

25. Прибувши до Птолемаї: та Птолемайці не були вдоволені угодою, обурились на умову і хотіли їй уневажнити:

26. Лисій же вийшов на судейське сідіння і обороняв себе скільки міг, вговорював, оспокоював, зробивши їх прихильними і вернувся до Антіохії. Так закінчився царський похід і повернення.

Розділ 14

ПО трьох роках прийшла чутка до Юди, що Димитрій Селевко, приплив до пристані Тріполіс з великим військом і фльотою (воєнними кораблями),

2. заняв країну, вбив Антіоха і його опікуна Лисію.

3. Оден же Алким, що перше був первосвященником, та добровільно опоганився в часі заколоту (з поганами) бачучи, що жодним способом невратує себе і немає більше доступу до святого жертівника,

4. отже, прийшов до царя Димитрія, в сто пятдесят першому році і приніс йому золоту корону й пальму, а також оливні галузке, яких вживалося при торжестві храму, — і того дня він нічого непочинав.

5. Та притрапилась нагода для його дурного наміру, коли був покликаний Димитріем на наради і запитаний, же як Юдеї заховуються і який в них настрій, він на це відповів:

6. "з тих Юдеїв, що звуть їх Ассідеями, що їх вождом є — Юда Маккавей, піддержують війну і є ворохобними, не допускають царство до злагоди.

7. Отже, я, будучи позбавлений чести моїх предків, то є,— первосвященьства тепер прийшов тут,

8. найперше, щиро дбаю про це, що належить до царя, подруге, стараюсь про добро своїх земляків: бо усьой наш нарід находиться вповажнім нещастю через нерозважне поступування згаданих людей.

9. Отож, царю! ти тепер про це усе знаєш, поторбуйсь за країну й за утисканий з усіх сторін наш нарід, по ласкавости, що ти охотно виявляєш для всіх:

10. бо як довго живе Юда, то неможе бути в державі спокою."

11. Цього перше не було сказано про Юду; та інші царські приятелі, що ворожо відносились до Юди, ще більше роздразнили Димитрія.

12. І він зараз прикликав Никанора, що наглядав слонів і призначив його намісником над Юдеєю, вислав його там,

13. наказавши йому вбити Юду, а його спільників порозганяти: *Алкима він поставив первосвященником великого храму. *1 Мк. 7: 21.

14. Тоді ці погане, що повтікали з Юдеї перед Юдою, поприходили до Никанора товпами думаючи, що біди й нещастя Юдеїв вийдуть їм надобро.

15. Коли ж почули Юдеї про Никанорів прихід, та що погане теж є проти них, то вони посипали собі землею голови і молились до Того, що установив Свій нарід навіки, Той, що завжди обороняв його, як Свою власність.

16. Отже, на приказ свого вождя, вони негайно рушили з відти і прибули близько них, при місточку Дессаві.

17. Відтак Симон, брат Юдин виступив до бою з Никанором, та був трохи побитий через наглій наскок своїх ворогів.

18. Зрештою, Никанор чув, про хоробрість Юдиних людей і про відвагу з якою вони бються за свою батьківщину, тому неважився вирішувати діло мечем:

19. для того він вислав Посидоню, Теодота і Маттатію, — зробити з Юдеями мир.

20. Подовшім розважаням над цим, і коли (Юда) начальник познакомив з цим нарід, то показалось, що вони всі були одної думкі, отже згодились на переговори,

21. й назначили день, аби зійтися разом особисто: і коли той день настав, то поставили стільці про кожнього з них.

22. А Юда поставив в відповідних місцях озброєних готових людей, щоб забезпечитись навипадок наглої зради від ворогів, — і так відбули вони мирні переговори.

23. Отже, Никанор перебув в Єрусалимі (якийсь час), не спричинивши жодної шкоди, а товпи люду відіслав геть.

24. Юду держав він радо при собі, бо від серця полюбив того чоловіка:

25. та намовив його оженитись, щоб родити дітей, отже, Юда оженився, заспокоївся і насолоджувався життям.

26. Та Алким, побачивши їхню любов між собою і затіснену угоду, то прийшов до Димитрія і сказав йому, що Никанор не є прихильник держави, бо настановив Юду, зрадника його царства, своїм заступником.

27. Тоді цар, нагніваний й подратований сякими брехнями злочинця, написав до Никанора, зазначуючи, що він не задоволений з угоди,

і наказав йому увязнити Маккавея й негайно вислати до Антіохії.

28. Якжеж дізнався про це Никанор, то дуже засумувався і розсердивсь, бо повинен був уневажнити ці умови з ним зроблені, хоча той чоловік нічого небув виновним.

29. Але, щоб непротивитись цареві, то він чекав догідного часу, аби виконати це хитро.

30. Одначе, коли Маккавей побачив, що Никанор почав бути до нього суворій і став обходитися з ним більше шорстко, то зрозумів, що ся суворість не походить з здоброти, отже зібрав трохи своїх людей і скрився від Никанора.

31. Коли ж той дізнався, що Юда спритно його перехитрив, то прийшов до великого святого храму, як священники приносили свої звичайні жертви, то приказав їм видати йому того чоловіка (Маккавея).

32. А священники присягались, що незнають же де находиться той, кого він шукає:

33. та він простяг свою праву руку до храму, і поклявся, кажучи: "Якщо ви невидасьте мені Юду закованого, так я *зруйную цей Божий храм й зрівнаю його з землею, розвалю жертівника, а на цім місці поставлю храм Бакусови." *1 Мк. 7: 35.

34. По тих словах він відійшов. Тоді священники підняли свої руки до неба і благали повсякчасного Оборонця свого народу, кажучи:

35. "Ти, Господь усього, немаючий нужди у нічім, сподобав, щоб храм Твого перебування находився серед нас.

36. Отож, тепер, — Святий Господи всіх святощів, збережи цей Дім не опоганеним навіки, що недавно був очищений і затули всякі уста неправедні."

37. Та Никанорови донесено на якогось Разиса, одного з Єрусалимських старших, приятеля своїх земляків, чоловіка доброї слави, що за свою доброту названий був батьком Юдеїв.

38. бо впопередні тяжкі часи, коли вони не змішувались з поганами, він обставав за Юдейством і сміло передавав своє тіло й душу за Юдейське вірування.

39. А Никанор, бажаючи показати свою ненависть проти Юдеїв, то послав понад пятьсто вояків, щоб його взяти,

40. бо думав, що як його возьме, то спричинить Юдеям багато нещастя.

41. Якжеж товпа пробувала заняти вежу і силою вломлювалась до зовнішніх воріт, та приказано принести огонь, аби їх підпалити, тоді він (Разис) будучи серед

небезпекі з всіх сторін бути вхопленим, пробив себе мечем,

42. вибираючи хоробру смерть: ніж, щоб попасти до рук беззаконників, і понизити гідність свого шляхотного уродження.

43. Та в поспішности удар був невдатній, а тут товпа вже вломлювалась дверима, то він сміливо вибіг на мурована стіну і відважно кинувся вниз на товпу людей.

44. Але, як вони швидко розступились і зробилась прогалина, то він упав на середину.

45. Однак, будучи ще при життю, в запалі гніву піднявся і недивлячись на лиючусь потоком кров і на страшні рани, він встав і побіг крізь товпу люду, задержався на стрункій скалі.

46. Коли вже цілком кров з нього сплила, він обома руками вирвав зі себе свої нутрощі, кинув ними на товпу, покликуючи до Господа життя і духа, щоб знову дав йому життя і дихання, так він помер.

Розділ 15

АНИКАНОР, почувши, що Юда з своїми людьми находиться в міцних місцях коло Самарії, то думав несподівано на них напасти субітнього дня.

2. Одначе, Юдеї, що злучились були іти з ним, казали: "не винищуй їх так люто і кровожадно, пошаний цей день, якого Той, що постановив усе пошановав з святостю над інші дні."

3. Тоді той найгірший нікчемник запитав: "невжеж є Владика небесний, що наказав зберігати субітний день?"

4. І коли вони відповіли йому, що є на небі живий Господь і Могутній, що приказав заховувати семий день.

5. Тоді він сказав: "і я теж є могутній на землі, та приказую взяти зброю й виконати царське розпорядження." — Однак він не здолів виконати свого злого наміру.

6. Так Никанор, в великий гордости і бондючности, рішив здобути перемогу над Юдою і його людьми.

7. За те, Маккавей мав певну надію, що Господь подасть йому поміч:

8. отже, підбадьорював своїх людей, аби не лякались наступаючих на них поган, лише памятати на попередні допомоги, що їх діставали з неба, так теж і тепер сподіватись помочі і перемоги від Всевишнього.

9. Та потішав їх обітницями зо закону і пророків, пригадуючи їм про попередні виграні ними битви, він тим ще більше звеселив їх й додав їм отухі.

10. А коли вже зворушив їхні уми, тоді дав їм до зро-

зуміння вказуючи на віроломність поган і на нарушені ними клятви.

11. Цим він озброїв кожнього з них не так міцними щитами і списами, оскільки заспокоїв їх своїми добрими словами, а крім того він розповів їм сон достойний увірення, якщо так має статись, — це не мало їх потішило.

12. А видіння його (сну) було таке: він бачив, — що Онія, бувшій первосвященник, чесний й добрій чоловік, поважний в розмові, лагідної вдачі, добрий бесідник і від дітиньства зрощений у всякий чесноті, — як він з піднесеними руками молився за всьой нарід Юдейський.

13. Одночасно, появився в цей спосіб чоловік сиво-волосий і незвичайної слави, що був з надзвичайно дивної величі.

14. Тоді Онія відповів, кажучи: "Це є любимець братів, що багато молиться за людей і за святе місто, — Єремія, Божий пророк."

15. Відтак, Єремія простяг свою праву руку, передав Юді золотий меч, а подаючи його промовив так:

16. "возьми цього святого меча, від Бога дар, з котрим ти переможеш супротивників."

17. Будучи потішені цими словами Юди, які були надто добрі, що могли зворушити у них завзятість і заохотили серця юнаків, так, що вони постановили не розтаборюватись, але відважно вдарити на них і хоробро вирішити діло зударом, бо місто і святиня й храм були в небезпеці.

18. А забезпечення їхніх жінок і дітей, братів і родин, було менше важне у них: за те найбільш і найважнійшим був страх за святий Храм.

19. Також, були занепокоєні тими, що находились в місті, бо вони непокоїлись про битву в загалі.

20. Отож, коли всі чекали на вислід бою, а вороги вже приготовились до наступу і військо поставлено в боєві лави, а слонів в відповідних місцях і кінноту по боках,—

21. Маккавей, бачучи наступаюче велике військо, пистрість (різно-манітної) наготовленої зброї і розюшених звірів, то простяг свої руки до неба і покликав до Господа, творячого чуда, знаючи, що перемога неприходить від зброї, лише, як Йому подобається, то Він дає перемогу тим, що є її достойні:

22. тому в свої молитві, він так промовляв: "О, Господи, Ти в часі Езекії царя Юдейського післав був Свого Ангела, — а він *повбивав був в війску Синахіримовім сто вісімдесять пять тисяч,

*Тк. 8: 19; Іс. 37: 36.

23. Так й тепер, Господи

небесний, пішли доброго Ангела поперед нас на острах й тревогу ворогам:

24. і силою Твоєї правиці, нехай вони будуть побиті страхом (ці), що прибули проти Твого святого народу для зневажання." Так він закінчив.

25. А Никанор з своїм військом ішли, зтрубліням і криками.

26. За те Юда і його люди зблаганям і молитвою, виступили до бою проти ворогів.

27. Борючись руками, а серцем молились до Бога, в той спосіб вони вбили неменше трийцять пять тисяч люду: будучи дуже втішні появою — Божої помочі.

28. Поскінченю битви і вертаючись зрадістю, вони довідались, що Никанор зістав вбитий в своїм озброєню.

29. Тоді вони вчинили великий крик й галас, прославляючи Всемогутнього на своєї мові.

30. А Юда будучи провідником оборони громадян, як тілом так душею й який усе життя виявляв свою любов до своїх земляків, приказав *відтяти Никанорови голову і руку зрамям, та принести їх до Єрусалиму.

*1 Мк. 7: 47.

31. Якжеж прийшов туди, він скликав своїх земляків і поставив священників при жертівнику, післав теж по тих, що були в твердині,

32. і показав їм підлу Никанорову голову і руку богозневажника, що то згорда простягав їй проти святого храму Всемогутнього.

33. Та приказав вирізати язика в цього безбожного Никанора і посічи його на куске викинути птахам, а руку злющого повісити перед храмом.

34. Отож, всі люди звернувшись до неба славили Господа, кажучи: "Благословенний Той, що зберіг чистим Своє (святе) місце!"

35. А голову Никанорову, він повісив на вежі в виднім для всім місці, як явний знак помочі Господньої.

36. І вони призначили всі спільною постановою, ніколи не проминати того дня без торжества: а вшановувати його празником на трийцятім день дванайцятого місяця, що в Сирійській мові зветься Адар, день перед днем Мордохеєвим.

37. Так покінчено діло з Никанором: а відтоді й надалі Євреї заволоділи містом, і на цім я закінчу.

38. І якщо я виконав це добрим і вдоволяючим оповіданям, так цього я собі бажав: а якщо слабонько й невдатно, так це я вчинив по моїй спромозі.

39. Бо як є шкідливим пити вино і воду окремо, а як вино змішане з водою є приємним (для питя) і задово-

ляє смак: так теж мова докладно уложена вдоволяє слух читаючих оповідання. І тут буде кінець.

* ТРЕТЯ КНИГА МАККАВЕЄВА

КОЛИ ж Филопатор, довідавсь від тих, що прийшли до нього, про забрання Антіохом місцевостій, які належали до його володіння, то видав наказ всім своїм військам, піхоті й кінноті, та взявши зо собою свою сестру Арсиною, відійшов в сторону Рафію, де були ростаборені Антіохові війска.

2. Одночасно, якийсь Теодот рішився виконати свій намір, взяв зо собою кращих з довірених йому Птоломеєм озброєних людей і вдерся в ночі до Птоломеєвої палати, аби на самоті його вбити і тим відвернути війну:

3. та його обманув Доситей Дримиленко, зроду Юдей, що то опісля замінив закон і відступив від батьківської віри: він осадовив в палаті одного незнатного чоловіка, котрому прийшлося приняти призначену Птоломеєву смерть.

4. Якжеж прийшло до завзятої битви і Антіохова сторона перемагала, то Арсиноя розпустивши своє волосся, з плачом й сльозами ходила поміж військом і дуже їх намовляла битись хоробро за себе, за дітей й жінок, та обіцяла кожному, якщо переможуть дати по дві мини золота.

5. Так й сталось, що противники були побиті врукопашнім бою і багато їх забрано в полон.

6. Діпнявши до своєї мети, Филопатор задумав був перейти по близьких містах, щоб їх підбадьорити.

7. Виконуючи це і пошанувавши дарами каплиці, він взбуджував мужність у своїх підвладних.

8. Якжеж опісля, Юдеї вислали до нього послів від радних й старшин з поздоровленям, передаючи дари і виявляючи радість про збувшеся, то він забажав, щоб чим швидше прийти до них.

9. А прибувши до Єрусалиму, він приніс жертву великому Богові, подякувавши й виповнив усьо інше, що належалось святому місцю:

10. і як увійшов туди (в храм), то здивувався його величністю і окрасами, та подивляв порядок храму, отже забажав був війти до святині.

11. Йому сказали, що негодиться це чинити, бо й зо

*Перекладена з Росийської Біблії.

свого народу недозволено нікому туди входити, а навідь священникам (заборонено), хіба лише одному священникові управителеві і це тільки *раз на рік: та він ані слухати не хотів.

*Вх. 30: 10; Лв. 16: 2.

12. Прочитали йому закон, та він й так непокинув свого наміру, а говорив, що таке повинен увійти: нехай то вони не одостояться цьої чести, але не він. Відтак запитав же чому ніхто незаборонив йому, коли входив до храму?

13. І як хтось нерозважно сказав був, що це було зроблено недобре, він відказав: "та коли це вже зроблено з якої небулоб причини, то чиж не повиненби я увійти на всякий випадок, чи вони це хочуть, або не хочуть?"

14. Тоді священники в священничих одіжах впали ниць і молили великого Бога, аби Він поміг їм в тім горю, і, щоб здержав розгін напасливого влізуна: тому храм наповнився плачем й сльозами, а позіставші в місті збігались сумуючи припускаючи же сталось, щось то дивного,

15. а зачинені в своїх кімнатах дівчата з мамами вибігали, та посипавши собі голови попелом і порохом заглушували вулиці плачем й стогнанями.

16. Інші ж з усіма приборами, покидали наготовлену весільну гостину і зазнавши ганьби, внепорядку бігали по місті.

17. А мами і няньки, оставляючи, то-тут, то-там, новонароджених дітей, одні в домах, а інші на вулицях нездержливо збігались до найсвятійшого храму.

18. Така то була різнородна їхня молитва, зібраних зпричини святотацкого намагання.

19. Разом з тим, деякі з громадян набравши смілости (повзялись) недопустити намагаючого вдертись, аби виповнити свій намір. Вони накликували (інших) хапати за зброю і вмерти хоробро за батьківський закон, цим спричинили в храмі велике замішання:

20. так що старші зо священниками з трудом вдержали їх, вони позістали так далі на молитві.

21. Отже, нарід як й перше продовжав молитись. Навідь старшини, що були при цареві багато разів пробували відвернути зарозумілий його розум від намаганого ним наміру.

22. Та, він наповнений бундючностю і знехтувавши усе, вступив вже крок в перед, аби дійсно виконати сказане попередно.

23. Бачивши це, бувші з ним (Юдеї) почали разом з нашими кричати до Всемогутнього, щоб Він допоміг їм в теперішній потребі, не

допустити до цього беззаконного й зухвалого поступку.

24. Від спільного, напруженого і тяжкого народнього плачу повставав невиразний крик:

25. здавалось, що не лиш люди, а також стіни і всі основи заводили, ніби вже вмираючи за опоганення святого місця.

Розділ 2

1 ПЕРВОСВЯЩЕННИК Симон, приклонив коліна перед святинею і побожно простягнув руки, промовляв молитву, кажучи:

2. "О, Господи, Господи, *Царю небесний і Владико усього творіння, Святий в святих, Ти оден володіючий, Всемогутній! зглянься на нас, утисканих безбожником, буяючого бундючностю й силою, *2 Цр. 19: 15; Пс. 20: 9.

3. бо Ти, усьо сотворивший і всім владіючий,—Владико праведний: Ти судиш тих, що то чинять, що небудь з бундючностю із підвищенням.

4. Ти, колись *вигубив чинивших беззаконня, між котрими бували великами, що надіялись на силу й бундючність, отже наслав на них безмірну воду. *Бт. 6: 4-7.

5. Ти *спалив огнем й сіркою Содомян, поступавших гордо, та ⁂явно чинивших зло, і поставив їх для прикладу нащадкам. *Бт. 19: 24. ⁂Ic.3: 9.

6. Ти *навідав бундючного Фараона, різними многими карами, за те, що ⁂утискав Твій святий нарід Ізраїля, цим Ти виявив Твою владу і Твою велику силу, *Вх. 7: 5. ⁂Вх. 1: 13.

7. і коли він гнався за Ізраїльом, то Ти *затопив його з возами і великою лічбою народу в морській глубині, а тих, що на Тебе надіялись, Владико усякого створіння, Ти провів не ошкоджено і вони побачивши діла Твоєї руке, ⁂прославили Тебе, Всемогутнього. *Вх. 14: 28. ⁂Вх. 15: 1.

8. Ти, Царю! сотворивший безграничну і безмірну землю, та вибравший це місто і *освятившій теє місце для Своєї слави, не маючому в нічім недостачі й прославивший його Своїм величнім явленям, призначивши його для слави Свого великого й шанованого Іменні: *2 Хр. 7: 16.

9. а з любови до дому Ізраїлевого Ти приобіцяв, що коли попаде нас нещастя і захопить тіснеча, а ми прийшовши на це місце помолилось, то Ти *вислухаєш — нашу молитву. *1 Цр. 9: 3.

10. Ти ж вірний і правдивий, бо багато разів, коли наші батьки попали були в нещастя, Ти помагав їм в їхніх скорботах і *визволяв

їх з великих небеспек. *Нм. 9: 28; Пс. 107: 6.

11. Ось і ми, Царю Святий, бідуємо за многі й великі наші гріхи, бо є передані нашим ворогам і послабли від утисків.

12. І в такім то нашім упадку, той бундючний безбожник пробує збещестити це святе місце, що посвячене на землі славному Твойому Іменню.

13. Бо хоч—Твоє *мешкання небо небес, не доступне про людей, то Ти бажаючи явити Свою славу, Свому народові Ізраїлеві, посвятив це місце. *1 Цр. 8: 27.

14. Отож, не мстися на нас, за їхню нечесть і не карай нас за опоганення, аби не чванились беззаконники в своїх думках і не втішались впідвищеню свого язика, кажучи: "ми потоптали Дім святині, так, як топчуться доми нечести.

15. Відверни наші гріхи, прости наші несправедливости і яви нам тепер Свою ласку,—*нехай попередять нас худко Твої милосердя, та дай хвалу устами ослабшим духом і покірних серцем: подай нам мир." *Пс. 79: 8.

16. Тоді всевидючий Бог і Святий над усіма в святих, почув покірну їх молитву і побив (Филопатора) надутого насильством й бундючностю, кидаючи ним, то-сюди, то-туди, як вітер билиною, так що він впавши лежав непорушимо на посадці і будучи спаралізований (віднятям) членами тіла, не міг навідь видати голосу, будучи покараний праведним судом.

17. А його друзі й прибічники (вартовики) побачивши спіткавшу його несподівану тяжку кару і боячись, щоби він не вмер, негайно винесли його геть, і самі будучи ударені великим страхом.

18. Поякімсь часі, коли опамятався по випробованій карі, то ані трохі не пробував покаятись, і *відійшов з лютими погрозами. *1 Мк. 7: 35.

19. А вернувшись до Єгипту, він став побільшувати свої злобні учинки зо згаданими приятелями і учасниками впированях (гостинах), забувши всяку справедливість, й не то, що пересичувавсь безліч переступствами, але дійшов до такої бундючности, що навідь висказував на Юдеїв проклятя, а многі з його приятелів дивлячись на царський поиклад, і самі ішли слідами його бажань.

20. Накінець він рішився передати нарід Юдейський публичній зневазі, — і поставивши стовпа на вежі свого двору, зробив на нім таку напись: "хто неприносить жертви, тому не можна

входити до своїх святих місць: а всіх Юдеїв дати записати до просто-людя і зараховати до невільничого стану (кляси), а хто спротивиться, тих забирати силою і відбирати їм життя:

21. вписаних же в переписи зазначувати випаленям на їх тілі Діоносів знак, — листок виноградний, опісля відставити їх до призначеного їм занятя з ограниченими правами."

22. Та, щоб не стати для всіх не навистним, то він додав в написи, що якби хтось з них забажав жити по поганських звичаях, таким давати право нарівні з Александрійськими громадянами.

23. Отже, декотрі (Юдеї) задля горожаньства, погорджували батьківську побожність і негайно передали себе (розпорядженю), ніби то вони моглиб в майбутній — єдности з царем, досягнути великої слави.

24. Та більша частка їх зміцнилась духом бадьорости і не відступила від побожности: вони платили грішими за своє життя і без страху старались визволити себе від перепису, маючи добру надію дістати (Божу) поміч, а від відпавших вони відвертались, вважаючи їх ворогами свого народу, тому обминали всяку зустріч з ними і товариські сходини.

Розділ 3

ДОВІДАВШИСЬ про це безбожник (Филопатор), то попав в таку злість, що розлютився не лише на Юдеїв, живучих в Александрії, але теж виявив жорстоке ворогування і проти мешканців цілої країни, тому звелів негайно зібрати всіх (Юдеїв) разом і видати їх на найогиднійшу смерть.

2. І коли приготовлялась ця робота, то розповсюджено було людьми (однодумцями заговору) лиха чутка проти народу Юдейського, немовби то вони ухиляються від виконання законних обовязків.

3. Тимчасом, Юдеї зберігали добре відношення і не змінну вірність до царів, а одночасно вони теж шанували Бога, — живучи по Його закону, і тому вдеяких випадках допускались ухилень й занедбань. З цьої то причини вони видавались декому за ворогів: а у всіх інших людей добрими виконавцями усього справедливого, отже здобували в них ласку.

4. Та не зважаючи на добре знане і взірцеве життя того народу, чужинці мали їх за нічо, вони спостерігали різницю лише в Богослужінню й їжі, та говорили, що ті люди не допускають до спільної учти (гостини) з царем, ані з вельможами, будучи зависливі і великі противни-

ки царства, в той спосіб рознесли про них видумані богозневаги.

5. Та живучі в місті Греки, не зазнали від них жодної кривди і бачучи несподіваний проти них рух, та нагле на них збіговисько, а не можучи помочи їм,—бо це був царський наказ, то бодай потішали їх надією, що річ зміниться:

6. бо не можна було легковажати такою многотою народу, внічім не виноватого.

7. Зрештою, декотрі з сусідів, та приятелів і ведучі з ними торговлю, потайно принимали декого з них, обіцюючи їм поміч і чинити усьо можливе для їх забезпечення.

8. А він (Филопатор) надумуючись тимчасовим успіхом і не застановляючись над владою Всемогутнього Бога, думав незмінено оставатись в тім своїм намірі, отож написав проти них такого листа:

9. "цар Птоломей Филопатор, мешканцям Єгипту і місцевим військовим начальникам й війську, — привіт і поздоровлення. Сам я теж здоровий і вділах нам щаститься.

10. По нашім поході до Азії, котрий, як самі знаєте за несподіваною помочю богів і нашою силою, згідно з нашим бажаням досягнено щасливого покінчення, ми задумали упорядкувати народи замешкуючі Кіле-Сирію і Фінікію, не збройною силою, лише ласкавістю й великою людяністю, — радо роблячи їм добро.

11. Даючи по містах до храмів багаті дари, ми прийшли і до Єрусалиму, щоби пошанувати святиню тих не гідних людей, що то ніколи не покидають своєї дурноти.

12. Вони ж приняли наше прибуття, — радо словами, а наділі, — зрадливо, бо коли ми бажали увійти до храму і вшанувати його належними і найкращими дарунками, то вони будучи бундючні своєю стародавною дурнотою, заступили нам дорогу, та не зазнали від нас насильства по людяности, що ми виявляємо до всіх людей.

13. Явно виявивши свою ворожнечу проти нас, вони одні лише з усіх народів вперто противляться царям й своїм добродіям, та нехочуть виконувати нічого справедливого.

14. Ми ж переносячи їхній нерозум і тоді, коли верталися з перемогою, то навідь в самім Єгипті принималисьмо по-людському всіх людей, поступаючи по повинности.

15. Між іншими, ми голосили всім, про незгадування наших лихех відносин до їхніх земляків, отже, рішили завести переміни: так, як вони послугували нам у вій-

ні і занимались багатьома ділами, що віддавна преставлювано їм в простоті, то ми бажали навідь надати їм право Александрійського громадянства і зробити їх учасниками вічнього жрецівства (попования).

16. Та вони приняли це собі зашкоду і поуроджений їхній злій вдачі, відкидали добре і прихілялись завжди до гіршого, цим не лиш знехтували неоцінне право горожаньства, але теж явно і потаємно бридяться тими не многими, що то щиро відносяться до нас завжди надіючись, що задля безладдя їхнього неспосібного життя, негайно змінимо наші постанови.

17. Тому ми справді переконались досвідами, що вони при кожний нагоді підготовляють проти нас неприхельні задуми; отож, предбачивши, що навипадок появи несподіваних заворушень проти нас, то ми будемо мати проти себе в цих людях виразних, зрадників і лютих ворогів.

18. Отже, наказуємо, що скоро одержите цього листа, так зараз згаданих нами людей з їхніми жінками й дітьми, спримусом повязати і закути в залізні кайдани, відтак вислати їх до нас накару смертну, безпощадну і дивовижну достойну таким лиходумцям.

19. Якщо за одним разом вони будуть покарані, то ми надіємось, що в майбутности наші держані справи дійдуть до досконалого ладу й найкращого порядку.

20. Якщоб хтось скривав когось з Юдеїв, від старого до дитини, не виключаючи ссущих дітей, такий буде знищений з усім його домом найгіршим способом.

21. А хто викриє кого небудь, той дістане маєток провинившого, а до цього дві тисячі драхм з царського скарбу, також дістане свободу і буде пошанований.

22. Усяке ж місце, де зловлять скриваючогось Юдея має бути зруйноване і випалене, так, аби нікому з смертельників не було придатне на нічо по вічні часи." Такий то був вираз цього листа.

Розділ 4

ОТОЖ, усюди де лиш доходив оцей приказ, то погане справляли народні гостини зрадісними криками, немовби віддавна закоріненна в їхній душі ворожнеча (до Юдеїв) тепер сміло виявилась.

2. А в Юдеїв почались сумні турботи, гіркий плач й голосіння: бо доходячі з усіх сторін стогнання палили серце, оплакуючих наглу і несподіванну призначену загибіль.

3. Якийби то небув округ, чи місто, або яке замешкане місце, чи якіб то дороги, не

наповнені були плачем і голосінями?

4. Бо жорстоко й без всякого спожалїння їх нараз висилала влада кожного міста, так що навид тої незвичайної кари деякі з ворогів, дивлячись на загальні (людські) терпіння і роздумуючи про невідомий — переворот життя, оплакували нещасне їхнє вигнання.

5. Гонили товпу сиво-волосих старців, згорблених від старости й слабости в ногах, і знамаганям примусового вигнання безсоромно змушували їх іти швидше.

6. Дівчат, що лише віддались замуж і увійшовші в весільну гостину, то замість веселитись, почали плакати, посипавши попелом пахуче від мастій волосся і були ведені непокритими, а замість весільних пісень, то підіймали загальний плач, будучи мучені муками від чужинців, і вкайданах явно силоміць тягнули їх, щоби повкидати до корабля.

7. А їхні мужі, замість вінків, то були повязані за шиї мотузами, і врозцвілім молодечім зрощенню, то замість гостини й насолоди молодістю, то збували останні весільні дні в плачу, бо бачили під своїми ногами відчинений гріб.

8. Їх вивозили на взір звірят закутих в залізні кайдани: одні прикуті були за шиї до корабельних лавок, а інші мали позаковувані ноги міцними ланцюгами. Крім того покриті щільним помостом, вони відділенні були від світа, так що оточені були з усіх сторін темрявою, і через цілий час плавби держано їх немов видумщиків зла.

9. Коли ж привезено їх на місце, що звалось Схедія, та покінчено плавання, на царський приказ, тоді він (цар) звелів поставити їх перед містом на кінським перегоновім поли, що мало обширну прогалину і місце дуже вигідне для складної наруги на приміті всім, що входили до міста і на оборот, виходячим в глуб краю, так, аби вони не стикатись з військом, ані взагалі не були достойними жодного співчуття.

10. Коли це було виконанно, а цар почув, що їхні земляки виходять часто потаємно з міста, оплакувати теє дивовижне нещастя своїх братів, то розгнівався дуже і наказав поступити з ними теж так, як з тими, щоби вони також приняли неминучу кару.

11. Тому він звелів переписати увесь нарід (Юдейський) по іменах, — не для тяжкої невільничої праці, що недавно перед цим було проголошено а для того, аби вимучити їх проголошеними карами, а накінець знищити в оден день.

12. І хоча ця перепись переводилась з найбільшим по-

спіхом із запопадливістю, від світанку до сумерку, то й так не могли її покінчити докладно протягом сорок днів.

13. А цар, над міру і безперестанно передавав себе догоджуванню, та перед всіма ідолами споруджував прийняття (гостини) і розумом відійшов далеко від правди, бо безбожними своїми устами *прославляв тих (богів), що є глухими й німими і не можуть дати помочі, а навеличнього Бога висказував не потрібне (зневаги).

*Дн. 5: 4.

14. По призначенім речиньці, писарі донесли цареви, що вони не є вможности виконати перепись Юдеїв, з причини їхньої великої многоти: до того ще їх більша скількість находиться по різних місцях, так що не можливо виконати це навідь всім властям в Єгипті.

15. Коли ж цар іще гострійше погрожував їм, припускаючи, що то вони дали себе підкупити дарунками і зрадливо обминали кари, тоді прийшлося попросту його в цім заперечити: отже, вони доказували, що їм недостає паперу, ані потрібної для цього писарської тростини.

16. А це була та дійсність не переможеного небесного Провидіння, помагаючи Юдеям.

Розділ 5

ТОДІ цар, будучи дуже нагніваний і не змінений в своєї ненависти, покликав Єрмона, зарядчика слонями і приказав на наступний день всіх слонів, лічбою пятьсот, нагодувати ладаном побільшеними мірками і подостатком напоїти правдивим вином, а коли вони розлютяться від подостатком поданого їм напою, тоді вивести їх на Юдеїв, призначених на смерть.

2. Даючи такий наказ, він пішов гоститись, прикликавши особисто тих своїх приятелів, що то ворогували проти Юдеїв: а Єрмон, заряджуючий слонями точно виконав його наказ.

3. А призначені для цього слуги, пішли в вечір і повязали нещасним руки, а інші повзяли супроти них осторожність, думаючи, через ніч увесь нарід підпаде цілковитій загладі.

4. Юдеї, що здавались для поган залишені всякої оборони, бо з усіх сторін були вони стиснені тяжкими кайданами, вони покликували до Всемогутнього Господа, владіючого над кожною владою, так, до свого милосердного Бога і Отця: покликували всі з не перестаючим плачем і сльозами, благаючи (Його) відвернути від них безбожний намір і спасти їх від наготовленої

про них смерти Своїм славним явленям.

5. Пильна їх молитва взійшла до неба, а Єрмон напоїв збільшеною мірою вина й ладану невпокорених слонів, ранком він преставився в дворі донести про це цареви.

6. Та Бог наслав на царя глубокий сон — цей добрий дарунок, що від віку Він посилає, вночі й дні всім, кому хоче.

7. Отож, Божим зарядженням занурений в глубокий і смачний сон, цар забув за своє беззаконне підпренятя і цілком обманув себе в своїм безоглядним рішенню.

8. А Юдеї, виратувавшись призначеного часу, прославляли свого Святого Бога, і знову благали Його примиряючого показати гордим поганам, силу всемогутньої Своєї правиці.

9. Коли ж минуло пів до десятої години (рано), то слуга, котрому було призначено скликування, бачить, що покликані вже зійшлися, ввійшов до царя, аби його збудити. І розбудивши його струдом він заявив, що час пирования вже відбувається, та здав перелік зі свого поручення. А цар, принявши теє до відома й відійшовши пити, він звелів прибувши на пирования сідати просто на проти себе.

10. Коли це виконанно, то він заохочував учасників гостини відбувати теперішню їй часть в повний веселости.

11. В часі своєї промови цар покликав Єрмона, та суворо й грізно запитав його, з якої причини дозволено Юдеям пережити біжучій день?

12. Той відказав, що ще в ночі виконав своє зобовязання, а царські приятелі це потвердили. Тоді цар в лютій злости більше, ніж Фаларис, промовив: що вони (Юдеї) повинніб бути вдячними нинішньому снови,

13. "а ти, маєш на завтрішній день також приготовити слонів, для знищення беззаконних Юдеїв."

14. Коли цар це висказав, то всі приявні з задоволенням і радістю виявили йому своє одобрення і розійшлися кожен до свого дому. Отже, час ночі ужито було не так для спання, оскільки для видумання всяких насмішків над згаданими переступниками.

15. Отож, дуже раненько, як лише запіяв півень, то Єрмон випровадив звірів і почав їх дрочити на широкім подвірю. А в місті товпи народу зібрались на плакальне видовище і не терпеливо ожидали світанку.

16. Юдеї ж безперестанку, сумуючим духом молились з многими сльозами із плакальними піснями простягаючи свої руки до неба, благали величнього Бога, щоб

знову післав їм негайну поміч.

17. Ще ж нерозширились сонячні проміні, а цар іще принимав своїх приятелів, як преставивсь перед ним Єрмон і закликав до виходу, донісши їм, що усе наготовлено, чого цар жадав.

18. Вислухавши це, цар здивувався преставленого незвичайного виходу, бо він цілком забув про це усе, — отож запитав: що це за річ, що він так поквапно виконав? Та це було діяням владіючого над усім Бога, Котрий наслав на його розум забуття про усе, що він перше сам видумав був.

19. Єрмон і всі царські приятелі поясняли, кажучи: "царю! слоні й військо приготовлені на твоє тверде домагання."

20. Він жеж дуже обурився на сякі річи, — бо постановою Божою зруйновано було всі його задуми, — і липаючи очима, він промовив з погрозою (до Єрмона):

21. якби в тебе були родичі, або діти, то вони булиб смачною їжею цих диких звірів замість невинних Юдеїв, котрі то зберегали незміннену і досконалу вірність, як мені так теж й моїм предкам, і якби так не моя прихельність до тебе за виплекання і твої заслуги, то ти бувби замість них позбавлений життя.

22. Таку то Єрмон зустрів несподівану і страшну погрозу, — так що змінився вигляд його обличча: а кожний з приятелів відійшов незадоволений і всіх зібраних відіслали кожного до його діла.

23. Коли почули Юдеї про цю царську до них прихельність, то прославили Бога і Царя царів за поміч від Нього одержану.

24. Після тих розпоряджень цар знову справив гостину і запрошував (гостей) веселитись. А прикликавши Єрмона, промовив суворо: "кілько разів я мушу тобі наказувати, ти нездаро, про одно й те саме? Приготуй знову на завтра слонів для вигублення Юдеїв."

25. Тоді сидівші разом з ним його свояки, дивувались непостійности його думок, промовили: "чи довго, ти царю будеш нас випробовувати немов нерозумних, бо вже третій раз приказуєш їх винищити, і знову, коли прийде до чину, то ти змінюєш і уневажняєш свої накази?

26. Через це і місто попало в неспокій, від цього ожидання, бо наповнюється товпами народу й інколи проявляється небеспека рабунку."

27. По тім цар, дійсно, як Фаларис переповнився нерозвагою і не зважаючи цілком на відбуваючісь з ним

душевні переміни на користь Юдеїв,

28. затвердив цю безбожницьку клятву і призначив негайно післати їх (Юдеїв) до гробу, розторощених ногами і стопами звірів, відтак зарядив похід на Юдею, щоб зараз її зруйнувати огнем й мечем, а не доступний для нас їх храм, він сказав: спалити огнем і зробити його пусткою на завжди про всіх, бажаючих приносити там жертви.

29. Тоді царські приятелі й свояки, дуже втішні розійшлися здовірям, і роставили в місті на найважнійших місцях військо для сторожі.

30. А начальник над слонями, привів звірів так сказатиб в люте роздражнення, запашним питям вина приправленого ладаном, та озброїв їх страшною зброєю, — і досвіта, коли незлічимі товпи виходили з міста на кінське перегонове поле, то він прийшов у двір царський і пригадав про це цареви, же що треба виконати.

31. А цар наповнений гнівом і з нечистим наміром, пішов з цілим звірячим походом, бажаючи з жорстокім серцем бачити особистими очима, плакальну й нещасну загибіль згаданого народу.

32. Якжеж побачили Юдеї куряву пороху, що підносилась від слонів виходячих з воріт й ідучого з ними озброєного війска, а при тім теж багато людей, і почули роздаючіся сильні крики, то подумали, що вже настала остання хвилина їхнього життя і кінець нещасного їх ожидання.

33. Отож, з плачем із криком — вони цілували одно одного, обіймаючи своїх рідних, та кидались на шиї — батьки синам, — а матері дочкам.

34. Інші ж держали при грудях своїх немовлят, висцавших останне молоко.

35. Однак памятаючи про попередні подані їм помочі з неба, вони однодушно впали ниць відіймаючи немовлят від грудей,

36. і голосно покликували до Владіючого над усякою владою, прохаючи Його помиловати їх і подати їм поміч, находячимся вже при воротах гробу.

Розділ 6

ТИМ часом оден (на імя) Елеазар, муж поважний з священничої сторони, вже постарівшийсь і прикрашений в життю всякими добродійствами, накликував стоячих довкола нього старців покликувати до святого Бога, а сам молився так:

2. "Царю всесильний, найвищій, Боже всемогутній, владіючий ласкаво всім творивом, поглянь Отче, на потомство Авраамове, на дітей осьвяченого Якова, на нарід

Твоєї частки, скитаючийсь в чужій землі і не справедливо винищуваний.

3. Ти, колись Фараона попереднього власника Єгипту, що мав багато возів, та чванився беззаконною бундючностю і зухвалими річами, то затратив з гордим його військом, *потопивши їх в морі, а народові Ізраїлевому — показав світло милосердя. *Вх. 14: 28.

4. І Сеннахірима, жорстокого царя Ассирійського, щото чванився безлічю війска і впокорившого усю землю, а коли виступив проти Твого святого міста та згордости й бундючности говорив богозневажливо, Ти *повалив — показавши явно Твою силу многим народам. *Іс. 37: 22.

5. А також *трьох юнаків в Вавилоні, щото добровільно передали своє життя огневі, аби лише не поклонитись марним ідолам, Ти зберіг неушкодженими до волосу, зросивши роспалену піч, — а полумя обернув на всіх ворогів. *Дн. 3: 49, 50.

6. Ти й *Даниіла, що був з заздрісних наклепів (очернень) вкиненій до левячої ями для розірвання, випровадив на світло неушкодженим: Ти, Отче теж ‡Йону, щото безнадійно томився в утробі кита, перебуваючи в морській глубині, заховав неушкодженим показав всім його щирість. *Дн. 6: 16-22. ‡Йн. 2: 1-11.

7. І тепер, Меснику кривди багатий ласкою охоронче всіх, яви Себе негайно дійсним (оборонцем) народу Ізраїлевого, зневажуваного бридкіми беззаконними поганами.

8. Якщо наше життя в переселенню наповнилось безбожністю, так визволи нас з рук ворогів і Ти нас знищи Господи, якою смертю Тобі бажається,

9. нехай не хваляться марновірці марних ідолів, загибелю Твоїх полюбленних, говорючи: "що їх Бог, не міг їх виратувати."

10. Ти, є Вічний, маючий усю силу і всяку владу, споглянь тепер:

11. та змилуйся над нами, задля безумного насильства беззаконних, щото відбирають життя (нам) мов видумцям лихого.

12. Нехай тепер злякаються погане не переможної Твоєї потуги, Славний, і володіючий силою спасти рід Яковів.

13. Тебе благає уся многота дітей і їх родичі з сльозами: так нехай же буде явно всім поганам, що Ти є з нами Господи, і не відвернув Свого обличча від нас:

14. вчини так, як Ти сказав був Господи, що в *землі їхніх ворогів Ти їх непокениш." *Лв. 26: 44.

15. Що йно Елеазар скін-

чив молитву, як цар з звірями і з цілим страшним військом прибув на гонні.

16. Якжеж побачили його Юдеї, то підняли такий великий крик до неба, так що і поблизькі долини відізвались відгомоном, і викликали цим не вздержливе милосердя в цілім війску.

17. Тоді звеличаний Всемогутний і правдивий Бог, появив Своє святе обличчя, відчинивши ворота небесні, а з них зійшли два славні й страшні Ангели, видимі всім крім Юдеїв.

18. Вони станули проти війска, — та навели на ворогів неспокій й страх звязавши їх не порушимими оковами: і цареве тіло теж обняв дрощ, а подратовану його бундючість спіткало забуття.

19. Тоді слоні повернулись на супроводивше їх озброєне військо, і його топтали винищуючи.

20. А царський гнів перемінився в жаль й сльози про це, що перед тим він пробував хитро виконати.

21. Бо, коли він почув крик Юдеїв й побачивши їх всіх здавшихся на загибіль, то заплакав і вгніві погрожував своїм приятелям, кажучи:

22. "ви нашкоду уживаєте владу і перевищили лютих тиранів, навідь мене самого-вашого добродія, — пробуєте позбавити влади і життя, задумуючи потаємно не корисне для царства,

23. бо тих, що так вірно охороняли забезпечення нашої країни, хто не розумно зібрав їх сюди, взявши кожнього з дому?

24. Тих, що то віддавна перевищали всіх людей, передаючи себе нам в цілости і часто терпіли самі тяжкі утиски від людей, хто передав їх такому незаслуженому видовищу?

25. Розорвіть, розорвіть, несправедливі кайдани! відпустіть їх з миром в їх доми, та благайте за це прощення, що учинено передтим: визволіть синів Небесного Всемогутнього, живого Бога, Котрий від часів наших предків аж до сьогодні подавав безперерви спокій й славу нашому царству."

26. От, що сказав цар. А в ту хвилину Юдеї увільнились, визволяючись від смерти, прославили свого святого Спасителя — Бога.

27. Потім цар повернувши до міста, покликав зарядчика росходів і наказав через сім днів видавати Юдеям вино й інше потрібне для пирування, та призначив, аби вони на тім самім місці на котрім ожидали своєї загибелі, з повною веселістю празнували теж своє спасіння.

28. Тоді Юдеї, що перед цим були висміяні і находились близько гробу, або

краще сказати входили в гріб, замість гіркої й оплаканої смерти, справляли спасіння наповнені радістю наготовили гостину на тім то місці, що було (перше) наготовленне їм на загибіль й могилу.

29. Залишивши жалібну плакальну пісню, вони зачали співати батьківську, вихваляючи Спасителя Ізраїлевого і Бога Чудотворця, а відкинувши усьо сумування і голосіння, вони склали співацькі гуртке на зразок спокійної радости.

30. Також цар, з цьої причини справив многолюдний пир, висказував своє признання для неба за славне і торжественне дароване їм спасіння.

31. А ті, що то їх призначували на страчення і на харч хижим птахам, та з втіхою переводили їхню перепись, тепер були обхоплені соромом і стогнали, бо дишуча з огнем їхня бундючість погасла з ганьбою.

32. А Юдеї, як сказано нами, склавши згаданій співацький гурток, відбували той день, празнованям зрадісними подячними піснями й псальмами.

33. Вони навідь зробили спільну постанову, щоби по всіх їхніх оселях з роду в рід празнувати радісно призначені дні — не для піятики й нажирства, але для памяті дарованого їм від Бога спасіння.

34. Потім вони станули перед царем, і просили відпустити їх до дому.

35. Отже, їхній перепис відбувався від двайцять пятого дня місяця Пахона до четвертого дня місяця Єпифа, протягом сорок днів: а їхнє знищення назначено від пятого до семого дня місяця Єпифа, — протягом трьох днів, в які то дні славним способом показав Свою ласку Владика всіх і визволив їх в цілости неушкодженими.

36. Вони ж празнували вдоволяючись усім від царя до чотирнайцятого дня, в котрім то передали йому прохання, аби їх відпустив.

37. І дав їм цар дозвіл, а зласкі написав (листа) про їх добро, зо своїм підписом до міських начальників, такого змісту:

Розділ 7

"ЦАР Птоломей Филопатор, начальникам Єгипетськім і всім настановленим урядникам, — бажає здоровля й радости. Ми теж з нашими дітьми здорові, бо Великий Бог, щастить нам добре в ділах по нашім бажанню.

2. Та декотрі з наших приятелів по свому наклепові, часто поручали нам й намовляли нас зібрати всіх Юдеів,

що знаходились в царстві і замучити їх надзвичайними муками, як зрадників,

3. додаючи, що доки це не буде зроблено, то справи нашого царства ніколи не будуть впорядковані, з причини ненависти, яку вони плекають до всіх людей.

4. Отож, вони поприводили їх в кайданах знасильством, мов невільників, або іначе сказати мов злочинців: і без жодної застанови й слідства пробували вигубити їх, передаючи (їх) знущанням лютійшим навідь Скидських звичаїв.

5. Ми це суворо заказали, і звдячности з якою відносимось до всіх людей, зараз же дарували їм життя: а коли довідались, що Бог небесний є вірний оборонець Юдеїв і завжди за них заступається, так, як батько за своїх синів: рівнож взяли підрозвагу знане їхнє добре відношення до нас і до наших предків, ми справедливо увільнили їх від всякого оскарження, яке воно не булоб,

6. і звеліли їм кожному вертати до свого дому, так, аби ніде й ніхто в нічім нетурбував їх і не докоряв в цьому, що сталося без їх вини.

7. Знаєте, що якби ми задумали проти них, яке небудь лихо, або взагалі чим небудь їх скривдили, то матимемо *проти себе не чоловіка, лише володіючого над всякою владою Всевишнього Бога, месника за наші злі діла, у всім й завше неминуче. Так оставайтесь здорові." *Д. А. 5: 39.

8. Діставши цього листа, Юдеї не квапились зараз відходити, але просили царя, аби тих, що то добровільно покинули святого Бога і Божий закон, щоб дістали від них заслуженну кару,

9. додаючи, що переступивші Божі постанови задля *черева, ніколи не будуть добре відноситись і до царського правління. *Рм. 16: 18.

10. Отже, цар признав, що вони говорять правду, тому одобрив їхній намір й дав їм повне право на усе, щоб переступників Божого закону вони вигубили в кожній місцевости його царства без перешкоди, без окремого дозволу, або царського нагляду.

11. Тоді, вони подякували йому, як належалось, відтак священники й увесь нарід разом заспівали Аллилуя — і радісно відійшли.

12. І кожного родимця з опоганених, що зустріли по дорозі, то вони карали і вбивали для прикладу іншим.

13. У той день вони вбили більше триста чоловіків, і торжествовали з радощами вбиваючи безбожників.

14. Самі ж перебули з Богом до смерти і приняли повну радість спасіння, так

вирушили з міста, прибрані різними пахучими цьвітами з радощами й криками, з похвалами і милозвучними піснями, дякуючи батьківському Богові: вічньому Спасителеві Ізраїля.

15. Прибувши до Птоломайди, названої по своїй місцевости Родофором, в котрій то за спільною їх угодою ожидали на них кораблі сім днів,

16. вони справили там гостину спасіння, бо цар щиро обдарив їх усім, що було потрібно кожному до подорожі до свого дому.

17. А діставшись вони тут в спокою, то пристойно зподякою також постановили відпразнувати ці дні весело в часі свого побуту.

18. Отож, освятивши ці дні і потвердивши свою обітницю поставленям стовпа на місці гостиннім, вони відійшли дальше, як хто, сушію, морем і річкою, кожен в свою оселю, неушкоджені, вільні, в повній радости, охоренені царським наказам. Тоді теж придбали вони більшу силу і славу ніж перше, і стали пострахом для ворогів, не будучи ніким ані трохи утискані в своїм володінню:

19. і всі дістали своє по записі, так, що як хто чужий мав, що небудь в себе, то звеликім страхом віддавав їм, бо великі добродійства явив їм Величній Бог для їх спасіння.

20. Благословенний Спаситель Ізраїлів, на часи вічні! Амінь.

Кінець.